DE CONTROVERSIIS

TRACTATUS GENERALES.

BRITISH MUSEUM
15
APR

DE CONTROVERSIIS

TRACTATUS GENERALES,

CONTRACTI,

PER

ADRIANUM ET PETRUM DE WALENBURCH,

BATAVOS:

ILLUM, EPISCOPUM ADRIANOPOLITANUM, SUFFRAGANEUM COLONIENSEM, ECCLESIÆ METROPOLITANÆ CANON. SEN. HUNC, EPISCOPUM MYSIENSEM, SUFFRAGANEUM MOGUNTINUM, ET PROVICARIUM GENERALEM.

DUBLINII:

APUD H. FITZPATRICK, TYPOGRAPH. ET BIBLIOP.

REGIÆ ACADEMIÆ S. PATRICII.

1796.

BRITISH MUSEUM
15
APR

HUGO FITZPATRICK,

TYPOGRAPHUS,

JUVENTUTI ACADEMICÆ,

SALUTEM.

QUO primum mihi tempore permiſſa ſunt a V.V. CCL. veſtrarum rerum Curatoribus hujuſce muneris officium & ratio, eam mihi ipſe conditionem impoſui, ut ſi provinciam me meam exornare poſſe confiderem, in illa remanerem cum honore, ſin minùs decederem abſque infamiâ meâ; videbam nempe, in Academia veſtra vel conſtituendâ vel informandâ, verſari homines auctoritate, nobilitate maximos, diſciplina ſanctiſſimos, omnique literarum laude præſtantiſſimos, in quâ luce verſari nefas eſſe putarem, nihil tanto patrocinio dignum, nec tanto in me beneficio par conferentem. Hæc demum cogitanti atque volventi cum animo meo obtulit ſeſe Libellus iſte, quem fiſto vobis, *de Controverſiis Eccleſiaſticis*, in quo volumine multa ſanè docta, & exquiſitioris ſcientiae proludia quædam reperiri, jamdudum mihi ſignificaverant viri quidam gravis maximique judicii; accedebat quoque THOMÆ HUSSEY, (quem honoris cauſâ nomino,) Rectoris veſtri optimèque de cauſâ literariâ meriti cohortatio, ut aliquid ſi non perficere ſaltem incipere aggrederer, quó publica fieret diligentiæ meæ gratique animi conteſtatio.

Ergo

Ergo obſecutus tot tantiſque votis, operi accingor, menſiumque paucorum ſpacio confeci, ut vos hanc meam editionem tenere poſſetis, etſi non ſplendidam, inſanique pretii, at ſaltem nitidam, mendis expurgatam, denique percommodam uſibus veſtris. Haſce mei laboris primitias, ſi non gratanter, certè patienter a vobis excipi confido, petoque, ut pro hac noſtrâ induſtriâ, benignum in nos noſtraque animum geratis, meque eâdem caritate complectamini, quâ egomet vos, veſtraque ſtudia, gloriam denique veſtram, laboribus, vigiliis, votis denique omnibus, non ſolum proſequor, verum etiam propugno.

Dublinii, XI. *Cal. Decembres*,
M,DCC,XCVI.

MONITUM EDITORIS.

Cum nuper typis denuo mandata sit *Analysis Fidei divinæ* ab Henrico Holden concinnata, eaque fuerit ab hujusmodi librorum amantibus benignissimè excepta; gratum nos Theologis pariter facturos putavimus, si nostrâ operâ prælis iterum subjicerentur, *de Controversiis Tractatus generales, contracti* per Adrianum & Petrum de Walenburch. Posterius hoc opus, præterquam quod rarissimé occurrebat, a multis expetebatur, ex eo quòd ultilissimum videbatur futurum cùm junioribus Theologiæ candidatis, tum Parochis & aliis Sacerdotibus, quibus inter Protestantes vivere contingit. Insuper quisque Lector Catholicus libros amat, unde arma depromere valeat, quibus retundantur Hæreticorum tela, & suus Catholicæ Fidei nitor asseratur.

Ea est temporum nostrorum conditio miserrima, ut librorum impiorum numerus quotidiè accrescat: quo fit ut Fidei lumen paulatim obscurari videamus, penitus mox extinguendum, ni Deus optimus Maximus Ecclesiam peculiari numine tueretur. Felicissimum se crederet novus Editor, si cùm opusculum D. D. de Walenburch reddere communius meditatur, veræ ac germanæ Theologiæ quasi gustum revocaret. Omnibus non licet armis propriis hostem impugnare; verùm alienis uti neminem pudeat, iis saltem quibus victoriam possit adipisci.

Opusculum hoc D. D. de Walenburch eò pluris facere debent viri Religionis amantes, quòd Tractatuum polemicorum, a fratribus doctissimis conscriptorum adversùs Protestantes, veluti medullam exhibet. Notum est apud Theologos quanto Tractatus illi semper fuerint in pretio.

Ad calcem voluminis adjecimus *Regulam Fidei Catholicæ*, a Franciſco *Veron* exaratam, & a Clero Gallicano comprobatam, utpote quæ pariter futura eſſet utiliſſima, & non niſi rarò Theologis occurreret. Illud Opuſculum prodiit primò Pariſiis anno 1645, gallicè, ſub hoc titulo, *Regle générale de la Foi Catholique, ſéparée de toutes les opinions Scholaſtiques, & de tous les ſentimens particuliers ou abus.* De eo ſic judicat Richardus Simon, in Præfatione novæ Editionis Operis D. D. le Camus, Bellicenſis Epiſcopi, cui titulus *Avoiſinement des Proteſtans vers l'Egliſe Romaine*, pag. XXVI. *Il (Véron) y déclare librement que tous ces gros livres de Controverſes qui ont été écrits par les Catholiques & les Proteſtants, ſont remplis d'une quantité de choſes inutiles. Il n'en excepte pas même Bellarmin, quoiqu'il ſoit le plus exact de tous. Retranchez, dit Véron, de Bellarmin & de tant d'autres livres de Controverſes, tout ce qui eſt de la doctrine Scholaſtique, hors les articles de Foi, vous les diminuerez de trente-cinq Parties, ſi le tout en fait quarante.* Extant Veronii plures Tractatus Theologico-polemici, quorum magnam partem complectuntur duo Volumina *in-folio*. Ex-Jeſuita, deinde parochus Charentonius, obiit doctiſſimus Controverſiſta, anno 1649.

Supereſt ut quædam dicamus de Vita & Operibus D. D. de Walenburch. Hæc nobis ſuppeditabit *Bibliotheca Belgica*, quæ prodiit Bruxellis anno 1739, curâ & ſtudio Joannis Franciſci Foppens, 2 vol. *in-quarto*.

VITA
ADRIANI ET PETRI DE WALENBURCH.

ADRIANUS & Petrus *a Walenburch* Roterodami apud Batavos ex inclita ac conſulari ſtirpe in lucem editi, patre *Cornelio van Walenburch*, matre *Annâ Kievit*, avo paterno *Petro van Walenburch*, Conſule olim Roterodamenſi, aviâ *Moriâ van Varick*. Trivialibus ac altioribus ſtudiis in patria confectis, *Petrus* unà cum fratre *Adriano* (de quo plura ſequuntur) Gallias luſtravit, ibique ſimul Juris utriuſque laureâ donati, Roterodamum reduces, in urbe patria novum Oratorium condere meditabantur. Sed cùm eorum ſtudium primoribus Cleri Hollandici non probaretur, dotes ſuas alibi impenſuri in Germaniam profecti ſunt, ibique ſummos dein Eccleſiæ honores aſſecuti. Ac primò quidem hæſerunt Duſſeldorpii in aula Ducis Neoburgici, cui imprimis grati, plures ex proceribus ejus e Lutherana hæreſi ad fidem Catholicam reduxerunt.

Petrus potiorem ætatis ſuæ partem tranſegit Moguntiæ, Eccleſiarum ibidem Collegiatarum S. Petri & Victoris Canonicus. Anno 1658, a *Joanne Philippo de Schonborn*, Archiepiſcopo Electore Moguntino aſſumptus in Suffraganeum, titulo Myſienſis Epiſcopi conſecratur, atque anno 1659, Collegiatæ D. Petri Decanus inſtallatur.

Hinc anno 1669, fratre *Adriano* Suffraganeo Colonienſi, rebus humanis erepto, Coloniam ab Archiepiſcopo Electore *Maximiliano Henrico Bavaro* vocatus eſt, illi ut ſuccederet. Unde tum Vicarii, quæ Moguntiæ geſſit munia, tum beneficia quæ ibi conſecutus erat Eccleſiaſtica, anno ſequente dimiſit, factus Suffraganeus Colonienſis, Eccleſiæque illius Metropolitanæ Canonicus Preſbyter Capitularis. Vita functus eſt Coloniæ, die 21 Decembris 1675, Epiſcopatûs ſui anno XVII.

Adrianus

Adrianus fratrum duorum natu major, in Theologiæ ac SS. Patrum ſtudio longè eminentior, totum pene vitæ ſtudium, unà cum fratre, ſtabiliendis Fidei Catholicæ dogmatibus contra Hæreticorum calumnias, tranſegit.

Fixo tandem Coloniæ apud Ubios domicilio, Metropolitanæ illic Eccleſiæ Canonicus Preſbyter ac Capitularis, dein a Principe Electore *Maximiliano Henrico Bavaro* aſſumptus in Suffraganeum, atque Vicarium Generalem in Pontificalibus, anno 1661, Epiſcopus Adrianopolitanus conſecratur.

Publicis etiam Electoratûs Colonienſis negotiis admotus fuit *Adrianus a Walenburch* tandem piis operibus, immortuus Coloniæ, die 11 Septembris 1669, Epiſcopatûs anno VIII; fundavit unà cum *Petro* fratre Burſas ſex pro Gentilibus ſuis in Academia Colonienſi. Sepulti ſunt ambo in Eccleſia Preſbyterorum Congregationis Oratorii, ſed abſque Epitaphio: cujus vice hoc ab amicis & conſanguineis adſcriptum fuit honorarium utriuſque prototypo.

Poſtremum ſtirpis micat hîc par nobile fratrum,
Poſteritas quorum præclara volumina laudat.
In patriæ Clero livor quibus eſſe negavit,
His alibi virtus mitramque pedumque dicavit.

Porro hi duo fratres, non infulis tantùm ac virtutibus, ſed & eruditione Theologicâ incliti, cùm ab incunabulis inter Proteſtantes enutriti, controverſis Fidei dogmatibus incubuiſſent, in his quoque laudem anterioribus Theologis Catholicis facilè præripuerunt, ſequacibus facem prætulerunt; a graviſſimis ejuſdem ævi Theologis magnopere commendati.

Elucubrationes eorum diverſis temporibus editæ, primis Germaniæ inferioris Principibus Catholicis inſcriptæ, nonnullæ etiam ad ipſorum petitionem exaratæ, duobus demum Voluminibus comprehenſæ prodierunt hoc titulo: *Tractatus generales de Controverſiis Fidei*, fol. 2 vol. Co[illegible]ipp. apud Joan. Wilh. Frieſſem, anno 16[illegible]

Tomus I. habet Tractatus novem. 1. *Examen principiorum Fidei.* 2. *Methodum Auguſtinianam defendendi & probandi Fidem Catholicam ex ſolo Verbo Dei.* 3. *De Articulis Fidei neceſſariis.* 4. *De Inſtrumentis Fidei, ſive diſcuſſionem Bibliorum Vulgarium.* 5. *De Probatione Fidei per Teſtes.* 6. *De Teſtimoniis ſeu Traditionibus.* 7. *De Præſcriptionibus Catholicis.* 8. *De Miſſione ſeu Vocatione Proteſtantium.* 9. *De Unitate Eccleſiæ & Schiſmate Proteſtantium.*

Tomus II. continet Tractatus ſexdecim. 1. *Compendium Controverſiarum particularium.* 2. *De Deſcenſu Chriſti ad inferos.* 3. *De Eccleſia.* 4. *De Sanctis.* 5. *De Purgatorio.* 6. *De SS. Euchariſtia.* 7. *De Juſtificatione.* 8. *De Meritis.* 9. *De Cenſura Doctrinæ Fidei, contra Joannem Coccium.* 10. *Refutationem Dialogorum Drelincurtii Miniſtri Charentonenſis*, gallicè. 11. *Catholicus ſimplex*; editus eſt etiam belgicè, item germanicè. 12. *Itinerarium fidelis Thomæ, hujus temporis incredulos per Dialogum ducens ad Eccleſiam Catholicam*, belgicè. 13. *De Homine Naturali.* 14. *De Homine Spirituali.* 15. *De Martyribus Japoniæ.* 16. *De Singulalaritate Clericorum.*

" Hæc duo volumina, inquit Arnaldus, inter om-
" nium eorum manus eſſe deberent, qui Theologiæ
" dant operam."

Opuſculum, cujus novam editionem adornavimus, prodiit Coloniæ, anno 1682, *in*-12.

Extat Epiſtola Petri a Walenburch, ad calcem operis Arnaldi, cui titulus, *Apologie pour les Catholiques*, &c. in qua Petrus a Walenburch gratulatur Jacobum *Roos*, ſuum cognatum, quòd ad Eccleſiam Catholicam redierit.

PRÆ-NOBILIBUS DOMINIS

GYSBERTO, JACOBO ET ADRIANO,

FRATRIBUS DE RARESWAY,

DOMINIS VAN DE HEGGE,

COGNATIS SUIS,

ADR. ET PETR. DE WALENBURCH,

ADRIANOP. & MYS. EPISCOPI, SALUTEM.

STUDIIS veſtris pro magna parte confectis, & in patriam paulatim redituris, conſultum exiſtimamus Vobis inſcribere Contractos de controverſiis Tractatus Generales, *noveno Muſarum numero ad novam vos exercitationem invitantes, quò & in antiqua Fide, a parentibus, avis, proavis & abavis tradita, ſitis ſtabiles, & alios vel in eadem confirmetis, vel, per gratiam Dei, ad eamdem reducatis. Principia Fidei diſcuſſa excipit Methodus; hanc fundamentalia Fidei. Sequuntur Inſtrumenta Fidei, Teſtes, Teſtimonia, & Præſcriptiones. Inde Miſſio Proteſtantium diſcutitur; & univerſa Unitate Eccleſiæ terminantur; cujus Profeſſio, auctarii loco, SS. Scripturis, & SS. Patrum teſtimoniis roborata, conjungitur. Accipite parvum mole munuſculum; quod, ſi Vobis utile fuerit, non parvi facietis, tanquam a conjunctis non unâ neceſſitudine manibus profectum. Valete. 23. Maii, 1667.*

JUDI-

JUDICIUM

Reverendiſſimi ac Ampliſſimi in Chriſto Patris ac Domini, Dn. Woltheri a Streveſdorf, Epiſcopi Aſcalonenſis.

De controverſiis Tractatus Generales contractos per Reverendiſſimos Dominos Adrianum & Petrum de Walenburch, &c. *cum ſumma voluptate legi, & apprime tum in Philoſophia, Theologia, & SS. Patribus, tum in jure fundatos reperi, ſperans per illos plurimorum oculos, qui defluxiones errorum patiuntur, purificandos, illuminandos, & neceſſitatem Unitatis Catholicæ perſpecturos. Unde impreſſione digniſſimos judicavi. Moguntiæ, die 29 Martii, 1667.*

CENSURA

Ordinariatûs Moguntini.

Tractatus Polemici Reverendiſſimorum D. D. de Walenburch, *contracti, a graviſſimis Theologis recogniti & apprime commendati, ut in uberiorem Studioſorum controverſiſticæ Theologiæ inſtructionem edantur, harum ſerie fit facultas. Moguntiæ, die 2 Aprilis, Anno* M DC LXVII.

In fidem

Adolphus Godefridus Volusius, Doctor, Protonotarius Apoſtolicus, & librorum Cenſor.

TRAC-

TRACTATUS PRIMUS.

EXAMEN
PRINCIPIORUM FIDEI.

INTRODUCTIO.

I. PRINCIPIUM est positio immediata, quâ non est altera prior. Sic dicimus: *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est. &c.*: Deo affirmanti assentiendum est. *Hebr.* 6. 11.

II. Tenent Protestantes per modum principii. — 1. *Solam Scripturam sufficere ad probandos articulos fidei.* 2. *Dari veram interpretationem Scripturæ ad probandam fidem.*

III. Catholici tenent unum esse solum principium Fidei: *Verbum Dei ab Ecclesia propositum.*

IV. Commune principium est: *Doctrinam Christianam primorum seculorum, quæ in libris Sanctorum Patrum & antiquorum Conciliorum reperitur, esse incorruptam, saltem quoad articulos necessarios.*

EXAMEN PRIMUM.

§. 1.

Protestantes docent: *Articulos necessarios ex sola Scriptura esse probandos.*

I. Docent hoc reformati in Conf. Belg. *art.* 7. Angl. poster *art.* 6. & 20.

II. Idem docent Lutherani in Conf. Wirtemb. *art.* 30. Bohem. *cap.* 1.

III. Utrique idem statuunt de articulis morum. Conf. Gall. *art.* 5. Belg. *art.* 7. Bohem. *cap.* 1.

§. 2.

Quomodo Proteſtantes docent: Articulos neceſſarios eſſe in S. Scriptura.

I. Volunt Proteſtantes neceſſarios articulos fidei & morum, perfectiſſimo modo, clarè, & perſpicuè contineri in S. Scriptura. 1ta Confeſ. Helvet. poſter. *art* 1. pr. *art.* 1. Belg. *art.* 7. Bohem. *cap.* 1. Wirtemb. *art.* 3.

S. Aug. *contr. Epiſt. fund cap.* 23. II. Per iſtam doctrinam excludunt ſe Proteſtantes a conſequentiis: nam qui manifeſta promittit, non habet interpretationes ad quas confugiat: & illa continentur in Scriptura perfectiùs & exactiùs, quæ terminis expreſſis, vel æquivalentibus in ea leguntur, quàm quæ per ſolam conſequentiam deducuntur.

§. 3.

Ex primo Proteſtantium principio præcludi viam ad omnes controverſias.

I. Petimus a Proteſtantibus quinam ſint articuli neceſſarii fidei & morum? Indagavimus publicam eorum ex Confeſſionibus, privatam ex Doctoribus ſententiam: & eam invenimus diſſonantiam, quam tractatu ſeparato exhibuimus.

II. Hinc concludimus, niſi certò ſtatuerit Eccleſia Lutherana vel Reformata, quinam ſint articuli neceſſarii; probaveritque eos eſſe neceſſarios: nullius momenti habendam eſſe ipſorum promiſſionem de ſufficientia ſolius S. Scripturæ ad probandos articulos neceſſarios.

§. 4

Ex primo Proteſtantium principio præcludi viam ad ſingulas controverſias.

I. In omni controverſia particulari primum indagandum eſt; An agatur de articulo neceſſario: nam diviſio in Eccleſia facienda non eſt, niſi propter errorem in articulo neceſſario.

II. Quæratur de communione ſub utraque ſpecie. Docent Lutherani: *Ex ſententia Eccleſiæ ſuæ, eum articulum eſſe neceſſarium.* Et quomodo hoc præſtabunt? Calixtus Lutheranus aſſerit eum articulum non eſſe ſimpliciter neceſſarium. *Reſp. ad Theol. Mogunt. num.* 26.

III.

III. Ergo ipſi Lutherani præcludunt ſibi viam ad hanc controverſiam, non valentes docere de ſententia Eccleſiæ ſuæ. Idem obtinet in omnibus ferè controverſiis, quas contra Catholicos movent Lutherani & Reformati.

§. 5.

Ex primo principio Proteſtantium deſtrui omnes controverſias.

I. Docent Proteſtantes omnes articulos neceſſarios probari ex ſola Scriptura. Oſtendant ergo ex S. Scriptura quinam ſint articuli neceſſarii: ubi ipſa dicat hos eſſe articulos neceſſarios, eosque ſufficere. Sed id non præſtant. Quomodo ipſorum Eccleſia eſt vera, quæ hîc nihil certi habet? Quomodo ullam controverſiam Catholicis movebunt legitimè, neſcientes, an ob errorem in articulo neceſſario ab ea receſſerint?

§. 6.

Ex primo principio Proteſtantium deſtrui ſingulas controverſias.

I Ponatur controverſia: *An infantes fidelium ſalventur ſine baptiſmo?* Reformati affirmant; Catholici negant. Petimus a Reformatis (idem eſt in aliis particularibus controverſiis, etiam cum Lutheranis) ubi Scriptura dicat eum articulum eſſe neceſſarium? Non petimus an ille articulus poſſit probari ex Scriptura: non petimus an ſit verus, vel falſus: ſed illud urgemus; Ubi legatur in Scriptura eum articulum eſſe neceſſarium?

II. Tranſeuntes autem de controverſia in controverſiam, quæ nobis eſt cum Lutheranis & Reformatis, petenteſque an Scriptura dicat hunc, vel illum articulum eſſe neceſſarium; inveniemus omnes particulares controverſias tolli, & Proteſtantes nullum allegare poſſe, propter quem ab unitate Eccleſiæ Catholicæ receſſerint.

§. 7.

Ex primo Proteſtantium principio præcludi viam, & deſtrui omnes & ſingulas controverſias, quas terminis negativis proponunt.

I. Docent Proteſtantes: *Non eſſe invocandos Sanctos: Non eſſe Purgatorium.* Petimus; vel poſitivè *creditis* illos articulos; vel tantùm *non creditis*. Si poſterius, non erunt articuli neceſſarii: quia, ſecundùm vos, omnia neceſſaria docentur clarè & evidenter in Scriptura, atque

ea ſunt poſitivè credenda. Sin prius; petimus an credatis eos articulos eſſe neceſſarios? Sententiam Eccleſiæ veſtræ proferre non poteſtis. Idemque erit de aliis articulis.

II. Si rurſum petamus ut doceatis ex Scriptura, veſtros articulos negativos eſſe veros & neceſſarios; nihil invenietis quod proferatis.

§ 8.

Proteſtantes ſuâ praxi ſubvertere ſuam doctrinam.

I. De aliquali unitate inter Lutheranos & Reformatos, vel prætenſa, vel inita, videri poteſt Synodus Delphenſis, *in Synod. Dordrecht. ſeſſ.* 26. *pag.* 98. Corranus, *apud Bor. lib.* 3. *Hiſtor.* Synod. Sendum. *die.* 14. *Apr.* 1750. Quæque pars ſuæ inhæſit Confeſſioni. Sed ubi Scriptura determinavit eos ſolos articulos eſſe neceſſarios, in quibus veſtræ Confeſſiones conveniunt? ubi determinavit articulos, inter vos controverſos, non eſſe neceſſarios? ubi determinavit articulos inter Proteſtantes & Catholicos in contraverſiam tractos, eſſe magis neceſſarios, quàm inter ipſos Proteſtantes controverſos?

II. Reformati, in Synodo Nationali Carentonica anno 1631. decreverunt in hæc verba: *Cum Eccleſiæ Confeſſionis Auguſtanæ conveniant cum aliis Reformatis in principiis & punctis fundamentalibus Religionis, ſtatuit Synodus fideles dictæ Confeſſionis poſſe, nullâ præmiſſâ abjuratione opinionum quas tenent contrariarum fidei dictarum Eccleſiarum noſtrarum, admitti ad cœnam.* Hîc nulla adeſt S. Scripturæ auctoritas; ubi tamen oportebat magnopere. Ita nullam poſſunt aſſignare juſtam cauſam, cur a Catholica communione receſſerint, poſtquam Lutheranos, ſuo judicio errantes, cenſuerunt ad cœnam ſuam eſſe admittendos; neque enim puſſunt oſtendere, ſe graviori fundamento a Catholica communione abſtinuiſſe.

Apud Veron. *Tom.* 1. *part.* 2. *ſect.* 2. *n.* 16.

EXAMEN SECUNDUM.

De ſecundo Proteſtantium principio.

Dari veram Scripturæ interpretationem ad probandam fidem.

§. 1.

De interprete S. Scripturæ, & judice controverſiarum.

I. Primò agendum de interprete S. Scripturæ. Quando

Quando Proteſtantes S. Scripturam judicem nominant controverſiarum, intelligunt Deum per Scripturas loquentem, Spiritum ſanctum per Scripturas pronunciantem; ita ut Scriptura ſit vox judicis ſupremi. Vide Conf. Helv. poſt. *art.* 2. Scot. *art.* 18. Wirtemb. *art. de Script.*

II. Catholici fatentur eo ſenſu Scripturam poſſe dici judicem: ſicut aliquando leges Imperatorum dicuntur lites decidere & dijudicare. Cùm tamen leges non ſint propriè judices; ſed regula & norma, ſeu menſura ſecundùm quam judicatur. Et hanc rem ex jure civili appoſitè notavit Cujacius, dicens; *Prætorem eſſe legem loquentem, legem autem mutum Prætorem.* Itaque niſi ſit inſtituenda de nomine quæſtio, Proteſtantes per judicem, normam, regulam, & menſuram idem intelligunt; uti videri poteſt Conf. Gall. *art.* 4. & 5. Belg. *art.* 7. Meiſn. *in Præm. Phil. Sobr.*

III. Neque nos negamus Scripturam eſſe normam & regulam decidendarum controverſiarum fidei. Sed quia Proteſtantes volunt Scripturam *ſolam* eſſe normam & regulam fidei: inde quæritur. 1. An Scriptura contineat omnes articulos neceſſarios & revelatos? quod tractabimus, agentes de Teſtimoniis, ſeu Traditionibus. 2. An præter Scripturam detur infallibilis judex controverſiarum fidei? Ubi non quæritur: An Eccleſia ſit judex? id enim fatetur Conf. Wirtemb. *de Eccl.* Bohem. *cap.* 1. Helv. pr. *art.* 15. Angl. pr. *art.* 20. Non etiam quæritur: An Eccleſia ſit infallibilis judex controverſiarum, quoad articulos neceſſarios? quia hoc fatentur Proteſtantes, & eo ipſo totam cauſam nobis tradunt. Ita igitur eſt queſtio: An Eccleſia ſit infallibilis judex controverſiarum ex dono Spiritùs ſancti, & promiſſione Chriſti, ſine ulla reſtrictione ad articulos, ſive omnibus neceſſariòs, ſive non omnibus neceſſarios? & hoc pertinet ad materiam de Eccleſia.

IV. Diximus de Scriptura & Eccleſia; ſequuntur Concilia: quibus proteſtantes non eripiunt interpretationem Verbi Dei; ſed dicunt Conciliorum definitiones amplectendas, quatenus non diſſentiunt a Scriptura. Conf. Helv. poſter. *art.* 2. Angl. pr. *art.* 21. Scot. *art.* 20. Wirtemb. *de Concil.* Hoc autem reſolvitur per quæſtiones de traditionibus, & Eccleſiæ infallibilitate.

V. Quid ſtatuendum ſit de antiquorum Patrum interpretationibus & primorum ſeculorum Conciliis, dicemus in 4 Examine, quod eſt principii communis.

§. 2.

De interpretatione S. Scripturæ.

I. Docent Proteſtantes: *Dari veram interpretationem Scripturæ ad probandam fidem.* Ubi obſervandum dari multas interpretationes veras & bonas; quæ tamen non ſufficiunt ad probandum articulum fidei, qui non tantùm debet eſſe verus, ſed etiam revelatus. Eum in finem promiſerunt *interpretationem Scripturæ per Scripturam.*

II. Poſſemus totam hanc materiam, ex ratione unitatis & charitatis Eccleſiaſticæ, facilè reſolvere: quandoquidem Conf. Helv. poſter. docet: *Illam duntaxat Scripturæ interpretationem pro orthodoxa & genuina agnoſcimus, quæ cum regula fidei & charitatis congruit.* Nam quæ eſt Proteſtantium interpretatio, quæ conveniat *cum regula fidei?* Si ipſorum ſententias ſpectemus; facit in articulis neceſſariis diſcordia, ut nihil certi habeant, adeoque nec regulam fidei, cui ſubjiciantur ſinguli. Nobis regula fidei eſt, *Verbum Dei ab Eccleſia propoſitum*; a quo receſſêre Proteſtantes, Eccleſiam graviſſimorum errorum accuſantes. Quæ poteſt etiam eſſe Proteſtantium interpretatio, congruens cum *regula charitatis?* Hæc enim non reperitur, niſi in integritate unitatis, quam nefando ſchiſmate diruperunt. Quaſcumque igitur adferunt interpretationes, eæ non conveniunt cum regula fidei & charitatis: non ſunt agnoſcendæ ut orthodoxæ & genuinæ. Non tamen hoc, licèt ſolido, fundamento examen ulteriùs declinamus. Veniamus ad particularia.

§. 3.

Quotuplex ſit quæſtio Theologica ſeu fidei.

Muſæus *lib. 2. cap. 1.* I. Ponatur hæc quæſtio: *An Deus ſit?* Poteſt ea conſiderari ut vera; ut cognita lumine naturali: ut cognita ſupernaturali revelatione. In ratione veræ, habet ſe indifferenter ad omnes ſcientias. Quatenus cognita eſt lumine naturali, & per rationem, pertinet ad Philoſophiam. Quatenus cognita eſt ſupernaturali revelatione, pertinet ad Theologiam.

II. Ratio eſt, quia concluſiones, in ſe conſideratæ, poſſunt

poſſunt ſe habere *ut materiale* ad diverſas ſcientias. Si per unum tantùm medium v. g. naturale, cognoſcuntur, pertinebunt ad unam ſolam ſcientiam naturalem. Sin cognoſcantur per unum ſolum medium ſupernaturale, pertinebunt ad unam ſolam ſcientiam ſupernaturalem. Tandem, ſi cognoſcantur medio naturali & ſupernaturali, pertinebunt ad ſcientiam naturalem & ſupernaturalem. Quia ratio & principium cognoſcendi concluſionem, habet ſe *ut objectum formale*, ſeu ratio formalis objectiva; a qua ad hanc, vel illam; ad unam, vel plures ſcientias pertineat; ut communiter docent Theologi.

III. Hinc ſequitur eſſe quaſdam quæſtiones Theologicas & fidei, quæ ſub una tantùm ratione formali, ſcilicet revelatione ſupernaturali, cónſiderari poſſunt; ſeu, in quibus unio extremorum nonnifi a proprio aliquo Theologiæ principio dependet: quales ſunt omnes, quæ fidei myſteria concernunt, quæque ex hoc capite merè Theologicæ vocari poſſunt. Quaſdam verò ſub diverſa ratione formali conſiderari; & tam ex Philoſophiæ, quàm Theologiæ principiis deduci poſſe: unde quibuſdam dicuntur quæſtiones mixtæ, ſeu mediæ; quòd tam ad Philoſophiam, quám ad Theologiam pertineant.

IV. Cùm agimus de quæſtione Theologica, non diſtinguimus inter neceſſariam ſen fundamentalem, & non neceſſariam: quia utræque conſiderantur, ut cognoſcibiles revelatione ſupernaturali.

§. 4.

Quomodo dictæ quæſtiones ſint probandæ?

I. Quæſtiones, quæ tantùm cognoſcuntur per revelationem ſupernaturalem, non poſſunt probari ex principio rationis, ſeu medio naturali: quia ratione unionis prædicati cum ſubjecto, tantùm dependent a medio, ſeu principio ſupernaturali: & ſi eædem quæſtiones probari poſſent medio ex ratione petito, neceſſariò ſequeretur, vel quòd in iis ratio unionis prædicati cum ſubjecto, etiam a medio ex ratione petito dependeret; vel quòd quæſtio aliqua poſſit medio confirmari, a quo unio extremorum non dependet, quod contradictorium eſt.

II. Atque hinc rectè obſervat Canus poſt S. Thomam, eos eſſe fidei inimicos, religionique noſtræ etiam noxios, qui ea, quæ tantùm ex revelatione ſupernaturali cog-

cognoſcuntur, naturæ rationibus conantur oſtendere. Sic enim quæ argumenta ſimilibus probandis afferuntur, congruentia illa eſſe, non evidentia; probabilia, non neceſſaria; ſuadere, non cogere; adducere, non evincere. Vide Canum, *lib.* 12. *cap.* 12.

III. Aliæ autem quæſtiones, quæ non ſunt merè Theologicæ, ſed per naturale lumen attingi poſſunt, quando ſunt etiam a Deo ſupernaturaliter revelatæ; poſſunt tum ex principio rationis, tum medio ſupernaturali probari.

IV. In his tamen obſervandum eſt, quando proponitur quæſtio fidei, quæ etiam naturali lumine cognoſci poteſt, incipiendum eſſe a probatione per medium ſupernaturale: neque enim primariò quæritur, an ſecundum rationem & Philoſophiam concluſio ſit vera; ſed an ſit a Deo ſupernaturaliter revelata. His præmiſſis, videamus quales probationes judicent Proteſtantes adducendas in probationem fidei, earumque vim examinemus.

§. 5.

Reformati docent 1. *Propoſitiones univerſales a ratione, quoad materiale, eſſe in Scriptura.*

I. Reformati, promittentes explicationem Scripturæ per Scripturam, non paucas propoſitiones, a ratione petitas, tribuunt ipſi Scripturæ; ut videantur medio, ex Scriptura petito, confirmare concluſiones fidei. De his audiendus Vedelius, Reformatorum ſententiam proponens.

Lib. 1. *cap.* 12.

II. Docet, ad probandam concluſionem fidei, poſſe ſumi unam propoſitionem Scripturæ, & alteram rationis: unde ſequatur concluſio Theologica. Et tunc præmiſſam rationis non habendam pro Philoſophica, ſed Theologica: quia licèt, non quoad formale, ſaltem quoad materiale, in Scriptura continetur. Dicunt v. g. Reformati: *Omne corpus naturale eſt in loco. Chriſti corpus eſt naturale. Ergo Chriſti corpus eſt in loco.* Ubi major propoſitio, quoad materiale, eſt in Scriptura; quæ hinc, inde de corporibus naturalibus loquitur, & nulla alia corpora agnoſcit vel proponit, quàm quæ in loco ſunt, ut ex inductione apparet.

III. Reſp. Materiale dicitur hic in ordine ad voces, tanquam

tanquam ad ſigna: ſic quoad materiale, illud in Scriptura a quibuſdam dicitur contineri, quod per bonam conſequentiam ex Scriptura deducitur: quoad formale, quod etiam quantùm ad ipſas voces, vel ſaltem æquivalentes, in Scriptura extat. Sed non ideo propoſitio univerſalis eſt ſupernaturaliter revelata, quia de multis particularibus in Scriptura fit mentio: nam a multis particularibus ad univerſale non obtinet conſequentia. Valet ſequela ab una indefinita propoſitione ad univerſalem: quando in indefinita enunciatur prædicatum eſſentiale de eſſentia, vel proprietas logica de eſſentia: quia prædicatum eſſentiale non poteſt non convenire eſſentiæ, & proprietas logica eſt convertibilis cum eſſentia. Verùm, ſi propoſitiones indefinitæ enuncient tantùm proprietatem Phyſicam de ſubjecto, qualis illa Vedelii eſt: *Omne corpus naturale eſt in loco*: tunc non licet inde per inductionem formare concluſionem univerſalem, quæ habeat majorem certitudinem, quàm Phyſicam.

IV. Ubi advertendum dari 1. propoſitiones abſolutè neceſſarias v. g. ex Metaphyſica: *Quidlibet eſt, vel non eſt*; & ex logica; *Omnis homo eſt animal*; *omnis homo eſt rationalis*; *omne animal eſt corpus*. Sunt enim hæ propoſitiones ita neceſſariæ, ut repugnet inſtantiam ullibi dari, quâ ſubvertantur. Dari 2. propoſitiones, non abſolutè, ſed phyſicè neceſſarias, ſeu intuitu cauſarum ſecundarum: v. g. *Omnis ignis urit*; *omne grave tendit deorſum*. Poteſt enim Deus facere, ut ignis non urat; & grave non deorſum, ſed ſurſum feratur. Et licèt non daretur inſtantia, quòd Deus hoc aliquando feciſſet; nullus tamen dubitaret an Deus hoc poſſet facere. Si quis diceret: *Ignis natura ſua cupit urere*; *grave natura ſua cupit tendere deorſum*, enunciaret proprietatem logicam de eſſentia, & abſolutè neceſſariam. Verùm, ſi quis dicat: *Ignis urit*; *grave tendit deorſum*, enunciat proprietatem Phyſicam de ſubjecto, conſiſtentem in operatione cauſæ ſecundæ; quæ operatio cùm ſit diſtincta ab eſſentia & proprietate logica, ſine dubio impediri poteſt per potentiam divinam. Imo ipſa Scriptura habet varias propoſitiones univerſales, quæ ſunt tantùm phyſicè neceſſariæ, v. g. *Omnis arbor bona bonos fructus facit*. Quis enim dubitat an Deus hoc poſſit impedire? Interim ea propoſitio, prout in Scriptura *Mat. 7. 17.*

tura eſt, eſt ſupernaturaliter revelata; & infallibiliter verum eſt *omnem arborem bonam, neceſſitate Phyſica, bonos fructus facere.*

V. Ita propoſitio Vedelii: *Omne corpus naturale eſt in loco*, non eſt abſolutè neceſſaria tum quia, *eſſe in loco*, non eſt prædicatum eſſentiale, vel proprietas logica corporis naturalis; tum quia ejus oppoſitum non involvit contradictionem. Si ergo vellet propoſitiones, phyſicè tantùm neceſſarias, eſſe revelatas, quoad Phyſicam neceſſitatem; ſuamque propoſitionem inter eas haberet; recta eſſet ejus ſententia, ſed nihil concluderet.

VI. Nulla igitur propoſitio univerſalis, quæ per inductionem ex Scriptura deduci poteſt, habenda eſt abſolutè neceſſaria; niſi de ejus abſoluta neceſſitate evidenter conſtet. Et ſi non evidenter conſtet de abſoluta neceſſitate, talis propoſitio eſt habenda, ut tantùm phyſicè neceſſaria. Per inductionem v. g. Vedelianam, ex Scriptura deſumptam prodit hæc univerſalis: *Omnis natura humana ſingularis ſubſiſtit ſubſiſtentia propria, & eſt perſona.* Nam Scriptura hinc inde, de naturis humanis ſingularibus mentionem facit, nec alias agnoſcit vel proponit, quàm quæ ſubſiſtunt ſubſiſtentiâ propriâ, & ſunt perſonæ.

VII. Si reſpondeat Vedelius Photinianis, qui prædictâ univerſali propoſitione abutuntur, dari in Scriptura inſtantiam; *Ubi in una Chriſti perſona duæ realiter diſtinctæ nature ſint.* Nos ſimiliter reſpondemus dari in Scriptura inſtantiam: *Ubi in SS. Euchariſtia corpus Chriſti realiter in pluribus locis ſit præſens.* Neque regerere poteſt Vedelius nos ita petere principium: quia idem dicent Vedelio Photiniani. Nec abſurdum eſt aliquid, de quo controvertitur, inſtantiæ loco adhiberi, quando præter illud non datur aliud, quod ab univerſali propoſitione excipi poteſt.

VIII. In forma dicimus ad argumentum Vedelii, majorem illam, *Omne corpus naturale eſt in loco*, non eſſe revelatam, tanquam abſolutè neceſſariam: neque per inductionem, ut abſolutè neceſſariam, probari ex Scriptura.

§. 6.

§. 6.

Reformati docent 2. Propositiones a ratione, esse tantum instrumenta, non principia.

I. Vedelius suum principium explicat quòd propositiones a ratione, cùm in argumento Theologico alterutrius præmissæ loco adhibentur, non se habeant in ordine ad conclusionem Theologicam, ut tanquam *principium* probent *veritatem sententiarum*; sed ut tanquam *instrumentum* ostendant veritatem connexionum. 2. *Lib.* 1. *cap.* 10.

II. Resp. Nos hîc non agere de principiis formalibus, quæ modum argumentandi concernunt, quæque *formalia* principia vocari possunt: quia certum est hæc tantùm ut instrumenta concurrere ad conclusionem; nec sententiarum, sed connexionum tantùm veritatem concernere. Agimus de principiis materialibus, quæ præmissæ locum hàbent.

III. Vedelius accepit vocem *instrumenti*, pro eo, quod intellectui ad hoc duntaxat inservit, ut ex materialibus principiis syllogismum extruere & conclusionem inferre possit: quo modo instrumenti vox materiæ syllogismi opponitur, & formalibus tantùm principiis congruit: variis enim locis opponit propositionem rationis medio termino ex Scriptura desumpto.

IV. Vedelius utitur principiis rationis, non tantùm ut instrumentis, sed ut principiis materialibus conclusionum fidei. Reformati nequeunt diffiteri se uti propositionibus rationis loco majoris in principali syllogismo, ut vidimus. Major autem propositio, sive ea ex Scriptura, sive ex ratione petita sit, materiale conclusionis principium est. Si major propositio esset Scripturæ, minor rationis, concederet Vedelius conclusionem a tali majore dependere, ut a vero principio materiali; non autem ut a solo instrumento formali. Cur ergo diversum statuit, si propositio rationis obtineat locum majoris? Si utraque præmissa esset rationis, vel utraque supernaturaliter revelata, conclusio ab utraque dependeret, tanquam a principio materiali. Unde igitur illa differentia, si altera sit rationis, altera supernaturaliter revelata? Conclusio sequitur, quia præmissæ secundùm figuram & modum rectè dispositæ sunt: quòd autem illarum utraque, vel alterutra naturaliter nota est: id

non

non pertinet ſimpliciter ad eſſe concluſionis, de quo hîc agitur, ſed facit concluſionem dici, vel naturaliter notam, ſi dependet a præmiſſis naturaliter notis: vel Theologicam, ſi dependet ab una præmiſſa rationis, alterâ ſupernaturaliter revelatâ.

V. Unde *veritas connexionum* in ſyllogiſmo pendet a principiis formalibus ſyllogiſmi: veritas ſententiæ per conſequentiam deductæ pendet ab utraque præmiſſarum, ſive ſint rationis, ſive alterutra illarum ſupernaturaliter revelata. Nec Vedelius in Philoſophia aliud evincet, nec in Theologia. Sic enim dicitur communiter conſequentiam eſſe bonam, quando forma ſyllogiſmi eſt bona: dicitur conſequens eſſe verum, quando concluſio, quoad materiam, bene ſequitur ex præmiſſis. Si autem conſideretur conſequens, non ut conſequens, ſed ut propoſitio independens, tunc veritas, vel falſitas deſumitur ex conformitate, vel difformitate cum objecto.

§. 7.

Reformati docent 3. ſe adhibere principia rationis ſecundum ductum Scripturæ.

I. Dicunt Reformati ſe utendo principiis rationis, ſequi exemplum Chriſti, qui *Luc.* 24. per experientiam ſenſuum probavit diſcipulis ſuis ſe habere verum corpus. Et ita Reformatos probare per experientiam ſenſuum in Euchariſtia non eſſe verum corpus; v. g. *Omne corpus naturale, ubi eſt preſens, ſub ſenſum cadit. Chriſti corpus eſt corpus naturale. Ergo.*

II. Reſp. De minore non eſt dubium. Sed negamus majorem eſſe abſolutæ neceſſitatis. Sic poſſunt dicere Photiniani ſe ſecundum ductum Scripturæ, principia ſua ad controverſiam, quæ eſt de dualitate perſonarum in Chriſto, applicare. Nam etiam illorum minor eſt in Scriptura: v. g. *Omnis natura humana ſingularis, eſt perſona. Chriſti natura humana eſt natura humana ſingularis. Ergo.* Quæ hîc eſt differentia inter Reformatos & Photinianos?

III. Inſtant Reformati: *De quo Chriſtus teſtatur, quod verum & naturale corpus ſit, de eo in fidei controverſiis non poſſumus aliter loqui, quam corporis natura jubet. Atqui de ſuo corpore Chriſtus teſtatur, quod ſit verum & naturale corpus. Ergo.* Et conſequenter dicendum non eſt Chriſtum eſſe præſentem, ubi nec videtur, nec tangitur,

IV. Reſp.

IV. Resp. Major non est absolutè necessaria. Inde enim sequeretur propositiones physicé tantùm necessarias, majoris loco adhiberi posse. Et quis sanus negabit, quòd per Dei potentiam fieri possit, ut aliquod verum corpus alicubi præsens sit, & salvâ manente ejus essentiâ, ab illo, cui præsens est, nec visu, nec tactu percipiatur.

V. Christus testatur suum corpus esse verum corpus, & naturale corpus; sed inde non sequitur, non alia de eo prædicata, quàm naturalia enunciandа esse: alioqui nihil supernaturale ei tribuendum esset, cùm corporis natura non jubeat, supernaturalia corpori naturali tribuere.

VI. Eodem modo dicent Photiniani: *De quo Christus testatur, quod verus homo sit, de eo in fidei controversiis aliter loqui non possumus, quam natura hominis jubet. Atqui de se testatur Christus, quod verus homo sit. Ergo nec de eo aliter loqui possumus, quam hominis natura jubet.* Jam vero ea est hominis natura, ut nusquam sine propria subsistentia, seu personalitate existat. Ergo nec Christi humana natura sine subsistentia, seu personalitate propriâ existit. Vides, lector, quò tandem hæc opinio Reformatorum deveniat?

§. 8.

Reformatos non stare promissis de interpretatione Scripturæ per Scripturam.

I. Hactenus ostendimus quomodo Reformati, promittentes interpretationem Scripturæ per Scripturam, quælibet argumenta Philosophica nobis proponant; ostendentes, non tantùm inanem esse novam Vedelii Philosophiam, sed etiam illa ponere, quæ viam parent ad subversionem plerorumque fidei mysteriorum.

II. Usi verò sumus (paucis mutatis & additis) argumentis, ipsisque verbis Joannis Musæi in Acad. Jen. Prof. Lutherani, quem cùm Reformati fratris loco habeant, futurum speramus, uti fraternam correctionem nec iniquè, nec gravatè accipiant.

§. 9.

Declaratio sententiæ Lutheranorum.

I. Lutherani agentes de quæstionibus merè Theologicis, eas intelligunt, *quæ in modo & entitate supernaturales*

ſunt: in modo ſupernaturales vocant, *cum res, quæ revelatur, eſt ordinis naturalis, cognoſcitur tamen per revelationem ſupernaturalem*: in entitate ſupernaturales, *quando nec non poteſt attingi per vires naturæ, cognoſcitur tamen per revelationem ſupernaturalem.*

II. Ad probandas tales concluſiones, rectè dicunt, quando una propoſitio eſt Scripturæ, non debere alteram tantùm eſſe probabilem, vel ut plurimùm veram. Rectè dicunt, non eſſe adhibendam propoſitionem rationis, quæ ſit phyſicè tantùm neceſſaria. Rectè dicunt, non eſſe adhibendas alias propoſitiones rationis, quàm abſolutè neceſſarias.

III. Obſervandum, vocem *principium* quatenus ſignificat integram propoſitionem, vel præmiſſam, ſumi 1. vel generaliter pro principio materiali, ex quo concluſio dependet: quo ſenſu & major, & minor propoſitio eſt principium. Vel 2. ſpecialiter, pro proprio concluſionis principio. Vel 3. pro eo, unde principia cujuſcumque rei ſumuntur; ſicut ratio & Philoſophia eſt Philoſophicarum; Scriptura (ſive ſola, ut volunt Lutherani, ſive cum Verbo Dei tradito, ut volunt Catholici) Theologicarum concluſionum principium appellatur.

IV. His poſitis, dicit Muſæus: *Quando aliqua diſciplina, cum principio proprio, aliud diverſis diſciplinis commune principium ad concluſionis illationem concurrit, tunc illud dicitur abſolutè concluſionis principium, a quo ipſa, tanquam a principio diſciplinæ proprio, dependet.*

V. Nos non negamus, quando in argumento una propoſitio eſt Sripturæ, altera rationis evidentis & neceſſariæ, tunc ſpeciale & proprium principium concluſionis Theologicæ, eſſe propoſitionem Scripturæ: unde etiam concluſio habeat, quòd ad Theologiam pertineat. Sicut viciſſim, contra Reformatos, nobiſcum tenet Muſæus, in tali argumento, propoſitionem rationis eſſe principium materiale, & veram cauſam concluſionis.

Lib. 2. cap. 13. §. 27.

VI. Idem Muſæus dicit ulteriùs: *Sola Scriptura S. eſt genuinum & proprium principium Theologicarum concluſionum.* Ubi vox *principium*, ſumitur in tertia ſignificatione declarata: eſtque hic ſenſus, inquit Muſæus: *Solam Scripturam S. eſſe id, ex quo, tanquam*

tanquam ex domicilio, propria principia concluſionum Theologicarum deſumenda ſunt.

VII. Nos etiam dicimus S. Scripturam, cum verbo Dei tradito, eſſe id ſolum, unde, tanquam ex domicilio, propria principia concluſionum Theologicarum deſumenda ſint. Et in his pax eſt cum Lutheranis.

§. 10.

Quæ ſit difficultas cum Lutheranis, de interpretatione S. Scripturæ, & conſequentiis.

I. Refert Muſæus, exortâ diviſione ab Eccleſia Catholica, judicaſſe Proteſtantes non eſſe deſumendas probationes fidei, ex *Traditione, decretis Conciliorum*, &c. & promiſiſſe ſe omnia probaturos ex ſolo Verbo Dei. Sicut hoc tempore, ita etiam illo, tota controverſia fuit de articulis, quos hæc, aut illa pars ſuſtinebat eſſe fidei, quorumque contradictorium docebat eſſe errorem in fide. *Lib. 2. cap. 13. §. 12.*

II. Lutherani ergo promittentes ſe probaturos omnes ſuos articulos ex ſola Scriptura, neceſſariò intellexerunt ſe probaturos ſuas concluſiones ſub ratione articuli fidei, ita ut contradictorium eſſet error in fide. Non examinamus hîc, an Lutherani, in materiis controverſis adverſùs Catholicos, habeant concluſiones, quæ ſequantur ex una propoſitione Scripturæ, & alterâ rationis evidentis ac neceſſariæ: ſed an tales concluſiones ſint fidei, & contradictorium error in fide.

III. Si Lutherani, promittentes *omnium dogmatum probationem ex ſola Scriptura*, voluerunt adferre probationem, quæ ex utriuſque partis ſententia ſufficeret probando articulo fidei, & cujus contradictorium eſſet error in fide; laudabilis fuit promiſſio, procedens nimirum a conceſſis ad concedenda. Sin autem cum Muſæo dicas, Proteſtantes *ad nihil aliud ſe obſtrinxiſſe, niſi quod velint medium, ſeu principium proprium, ex ſola Scriptura depromere:* nullius momenti erit illa promiſſio, quæ nihil adfert utrinque conceſſum. Neque enim Catholica Eccleſia ejuſmodi concluſiones acceptavit unquam, ut ſufficientes probando articulo fidei, ita ut contradictorium ſit error in fide. An putarunt Catholicos adeo temerarios, ut dimitterent traditiones & auctoritatem Conciliorum, & pro compenſatione acceptarent probationem ſuo judicio inſufficientem? *Lib. 2. cap. 13. §. 31.*

IV. Promiſſionem igitur Lutheranorum acceperunt Catholici, quatenus apud Catholicos ſufficiebat probando articulo fidei, hoc eſt, quatenus fieret per terminos expreſſos, vel æquivalentes S. Scripturæ: illud enim ſolum, ex utriuſque partis confeſſione, erat ſufficiens. Et hoc eſt fundamentum Methodi Auguſtinianæ, uti bene advertit Muſæus, *de Converſ. Hom diſp.* 9. *cap.* 3. *Theſ.* 58.

§. 11.

Quas probationes admittant controverſiæ terminis negativis propoſitæ.

I. Difficultas in hoc conſiſtit, quando una pars contendentium ſuſtinet affirmativè quæſtionem propoſitam eſſe ſupernaturaliter revelatam; altera pars ſuſtinet negativè eamdem quæſtionem propoſitam eſſe falſam; quænam probationes rectè a parte negante adduci poſſint.

II. Quæſtiones, quæ in controverſiam veniunt, ſi ſint mixtæ, ſicut earum veritas probari poteſt tum ex Verbo Dei, tum ex ratione; ita falſitas oſtendi poteſt tum ex Verbo Dei, tum ex ratione. Verùm quia quæſtio mixta non defenditur, ut naturaliter nota, ſed ut ſupernaturaliter revelata, incipiendum eſt a refutatione ex Verbo Dei.

III. Sin autem defendatur quæſtio, ut ſolo lumine ſupernaturali nota, tunc refutatio propriè non poteſt inſtitui poſitivè ex ſola ratione. Cùm enim unio extremorum, v. g. in hac quæſtione: *Purgatorium eſt exiſtens*, dependeat a ſola revelatione ſupernaturali, ex ſententia defendentis & affirmantis; non poteſt oppugnans ſuam negationem, *Purgatorium non exiſtit*, probare ex ſolo lumine naturali, ſed neceſſariò inſtituenda eſt confutatio ex Verbo Dei, ſeu revelatione ſupernaturali.

IV. Tunc autem aſſumptâ unâ propoſitione Scripturæ, & alterâ rationis evidentis ac abſolutè neceſſariæ, (ſi quæ talis daretur) bene ſequeretur non eſſe revelatam affirmativam, v. g. *Purgatorium eſt exiſtens*: non tamen ſequeretur negativam, v. g. *Purgatorium non exiſtit*, eſſe ſupernaturaliter revelatam, uti in antecedentibus dictum.

§. 12.

Quas probationes promiſerint Proteſtantes pro ſuis articulis negativis.

I. Dicimus in Methodo Auguſtiniana, juxta Proteſtantes

tantes *reprobationem confutationemque* dogmatum & errorum omnium ex Scriptura petendam esse: eosdemque docere Confessiones suas esse fundatas *in puro & expresso* Verbo Dei. In Confessionibus autem suis promiscuè ponunt articulos affirmativos & negativos, eosque profitentur se credere.

II. Cùm igitur dicant se credere positivè articulos suos negativos, necesse est ut eos probent tanquam supernaturaliter revelatos. Ut supernaturaliter revelatos probare non possunt, nisi terminis expressis, vel æquivalentibus S. Scripturæ: nam quæ per consequentiam derivatur probatio, non fit ex principio utrinque concesso.

EXAMEN TERTIUM.

De Principio Catholico.

Verbum Dei ab Ecclesia propositum.

§. 1.

De Verbo Dei.

I. *Verbum Dei Catholicum, seu toti Ecclesiæ commune, est nota sensum divinæ mentis hominibus per auctores Canonicos manifestans.*

II. Propositio 1. *Illud omne & solum est Verbum Dei toti Ecclesiæ commune, quod Deus revelavit per Prophetas, Apostolos, & Auctores Canonicos.*

III. Propositio 2. *Catholica Ecclesia nihil recipit ut Verbum Dei, quod Deus revelavit post tempora Apostolorum.*

IV. Propositio 3. *Catholica Ecclesia non credit, Fide & Catholicâ, ulla miracula, quæ evenerunt post tempora Apostolorum.*

§. 2.

De Verbo Dei scripto.

I. Verbum Dei scriptum vocamus, quod a Deo revelatum est, & ab Auctore Canonico litteris consignatum.

II. Propositio 1. *Illud omne est Verbum Dei scriptum, quod in Scriptura expresse legitur.* Hoc nullus negat.

III. Propositio 2. *Revelata propositione universali, etiam revelatæ sunt formaliter omnes particulares sub universali contentæ.* Admittimus dicit Cocceius, *Disp.* 27 *n.* 14.

IV. Propositio 3. *Revelata quâcumque re, simul revelantur modi intrinseci ejusdem rei,* v. g. revelatâ sapientiâ divinâ, formaliter revelatur realitas & infinitas sapien-

tiæ divinæ; & ratio eſt, quia nec realitas, nec infinitas ſapientiæ divinæ affert quidditatem ſive eſſentiam novam, diſtinctam formaliter a ſapientia divina.

V. Propoſitio 4. *Revelato definito, revelatur formaliter definitio, ſeu partes definitionis.* Regula bona, inquit Cocceius, *Diſp.* 27. *Theſ.* 15.

VI. Propoſitio 5. *Revelatâ definitione, formaliter revelatur definitum.*

VII. Propoſitio 6. *Revelato toto Phyſico, revelantur partes Phyſicæ*, v. g. dum revelatur quòd Chriſtus ſit homo, revelatur etiam quòd Chriſtus habeat corpus & animam.

VIII. Propoſitio 7. *Revelata propoſitione indefinita, quæ enunciat prædicatum eſſentiale, vel proprietatem logicam de ſubjecto, ea æquivalet univerſali.* Hanc ſine contradictione refert Cocceius, *Diſp.* 27. *Theſ.* 19.

IX. Propoſitio 8. *Revelato uno correlativorum, etiam formaliter revelatum eſt alterum correlativum.* Non contradicit Cocceius, *Diſp.* 27. *Theſ.* 19.

X. Propoſitio 9. *Quidquid in Scripturis prædicatur de natura ſingulari rationali, poteſt etiam formaliter prædicari de ſuppoſito ſingulari*, v. g. *Dominum Deum tuum adorabis*; ubi mandatur adoratio Dei: & hæc revelatio formaliter identificatur ſuppoſito divino. Unde, licèt Scriptura non dicat expreſsè Spiritum S. eſſe adorandum, quia tamen dicit Spiritum S. eſſe Deum; quidquid prædicatur in Scriptura de natura divina, formaliter identificatur Spiritui ſancto, & de eo prædicari poteſt. Atque hinc contra Lutheranos illud efficitur, Chriſtum Dominum in SS. Euchariſtia eſſe adorandum, quia licèt S. Scriptura id expreſsè non dicat, eſt tamen formaliter revelatum Deum eſſe adorandum: cùmque illud prædicatum conveniat naturæ divinæ, etiam convenit Chriſto in Euchariſtia exiſtenti, quem verum eſſe Deum nobiſcum fatentur Lutherani.

XI. Propoſitio 10. *Revelata in Scriptura ſacra affirmatione unius contradictoriorum, contrariorum, vel diſparatorum, revelatur formaliter negatio contradictoriorum, contrariorum, vel diſparatorum.* Et hoc valet in contradictoriis quoad neceſſitatem abſolutam: in reliquis quoad neceſſitatem phyſicam.

XII. Propoſitio 11. *Omnis exceptio formaliter ſupponit regulam*, v. g. Scriptura dicit eſſe aliquod peccatum, quod

non

non remittitur *in futuro ſeculo*: ubi ſuppo- *Matt.* 12.
nitur formaliter aliqua peccata remitti in 32.
futuro ſeculo.

XIII. Propoſitio 12. *Revelato effectu, etiam formaliter revelata eſt cauſa.* Effectus enim ſine cauſa perfectè cognoſci nequit: & conceptus formalis effectûs involvit notitiam cauſæ, propter quam res eſt.

XIV. Propoſitio 13. *Revelata actione cauſæ efficientis, etiam formaliter revelatus eſt terminus, ſeu effectus proprius ejus actionis.* Nam ſicut effectus formaliter ſupponit cauſam, v. g. caro Chriſti ſupponit nativitatem: ita actio cauſæ efficientis importat effectum, v. g. nativitas Chriſti importat carnem Chriſti; & ea invicem ſibi teſtimonium reddunt.

§. 3.

De conſequentiis ex Scriptura deductis.

I. Propoſitio 1. *Nulla concluſio, quæ tantum deducitur ex una præmiſſarum, quæ eſt Scripturæ, & ex altera rationis evidentis ac neceſſariæ, eſt Fidei Catholicæ, ſive illa concluſio conſideretur, ut deducta ex præmiſſis in forma diſpoſitis, ſive conſideretur independenter a forma; ſed tantum ut virtualiter contenta in præmiſſa revelata.* Hæc propoſitio nullùm habet dubium apud Catholicos. Sunt enim Doctores qui affirmant tales concluſiones eſſe Fidei; ſunt qui negant. Unde apud hos & illos certum eſt, eas non eſſe Fidei Catholicæ; ſive non eſſe neceſſe ut omnes eas agnoſcant pro revelatis. Atque ideo propoſitiones ſic deductas numquam definit Eccleſia eſſe Fidei: ſed ſolùm decernit eas eſſe certas, & contrarium eſſe periculoſum ac temerarium.

II. Propoſitio 2. *Lutherani non poſſunt do-* *Reſp. contr.*
cere tales concluſiones eſſe Fidei Catholicæ. *Mogunt. n.*
Probatur: quia Calixtus docet ob contra- 80.
dictorium talis concluſionis hominem non damnari. Ergo ex ſententia Calixti, tales concluſiones non ſunt Fidei Catholicæ: harum enim contradictorium ſemper damnat. Quid, quòd nullas tales concluſiones habeant Lutherani?

§. 4.

De Verbo Dei non ſcripto.

I. Verbum Dei non ſcriptum vocamus, *quod a Deo revelatum eſt, ſed a nullo Auctore Canonico litteris mandatum.*

tum. Talis erat doctrina Chriſti & Apoſtolorum, antequam ſcriberetur novum Teſtamentum: & tales dicit Eccleſia Catholica eſſe varios articulos, tam Fidei, quàm morum, qui per Apoſtolos quidem Eccleſiis inſinuati ſunt, non tamen ab Auctoribus Canonicis conſcripti. De his agemus in Tractatu *de Teſtimoniis ſeu Traditionibus.*

§. 5.

De Eccleſia, quæ proponit Verbum Dei.

I. Per Eccleſiam Catholicam intelligimus, *omnes Catholicos toto orbe diffuſos; vel Concilium generale, cui præſidet, vel quod approbat Summus Pontifex.*

II. Omnes fideles toto orbe diffuſos rectè dici Eccleſiam, nemo negat. Concilium generale rectè dici Eccleſiam, vel non negabunt Proteſtantes, vel eis licebit vocare congregationem Doctorum Eccleſiæ, quibus promiſit Chriſtus ut non errent.

III. Eſſe neceſſarium, ut ſit Eccleſia proponens Verbum Dei, agnoſcit Melanchton, *loc. comm. de Eccl.* Calvin. *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 1. §. 4. Conf. Helv. poſter. *art.* 1. 7. 18. Et S. Auguſt. *In prolog. de Doctr. Chriſt.* S. Iren. *lib.* 3. *cap.* 4. S. Hilar. *in Matth. can.* 13.

IV. Itaque neceſſe eſt credere Verbo Dei per Eccleſiam propoſito; modò nobis conſtet hanc Eccleſiam nec decipi, nec decipere.

§. 6.

Fideles ante & poſt Concilium Tridentinum habuiſſe eamdem fidem.

I. In Conciliis generalibus frequenter factæ ſunt novæ definitiones, ſeu propoſitiones articulorum Fidei, v. g. Baptiſmum extra Eccleſiam collatum eſſe validum, nec iterandum; de quo S. Auguſtinus: *Cùm inter Epiſcopos anterioris ætatis, quàm eſſe inciperet pars Donati, iſta quæſtio fluctuaret, & varias haberet inter ſe collegarum, ſalvâ unitate, ſententias, hoc per univerſam Catholicam* (Concil. Nicæn. can. 8.) *quæ toto orbe diffunditur, obſervari placuit, quod tenemus.* Eccleſiæ propoſitio non facit ut aliquid incipiat eſſe revelatum, quod antea non erat revelatum a Deo: ſed facit ut omnibus & ſingulis poſſit conſtare, articulum v. g. de validitate Baptiſmi, extra Eccleſiam collati, eſſe a Deo revelatum.

Lib. 1. *contr. Creſcon. cap.* 32.

Cùmque

Cùmque poſt eam definitionem omnes Epiſcopi & Doctores crederent cum articulum eſſe a Deo revelatum, non habuerunt diverſam fidem ab iis, qui ante definitionem ſeu propoſitum Eccleſiæ contrariam ſententiam, ſalvâ unitate, defendebant. Quia ratio formalis Fidei, *auctoritas Dei revelantis*, ab utriſque æqualiter tenebatur, ut una & indiviſibilis; eamque ſtatuebant amplectendam juxta propoſitionem Eccleſiæ, diverſitate ſententiarum manente circa ſolum materiale revelati; quia formale revelati tali materiali convenire, necdum ipſis conſtabat. Si poſt definitionem Eccleſiæ eſſet diverſitas ſententiarum circa articulum ab Eccleſiâ propoſitum, ea diverſitas non eſſet tantùm circa *materiale* Fidei, ſed etiam circa *formale*: quia conſtaret de formali revelatione, & negaretur Verbum Dei ab Eccleſia propoſitum, eſſetque diverſa fides.

II. Ita nullus hæreat in varietate ſententiarum, quæ ante Concilium Tridentinum inter Catholicos reperiebantur. Si enim maximi viri nihilominus fuerunt Catholici, dicamus Proteſtantibus cum S. Auguſtino: *Venite ad Cathedram concordantem, quam Cyprianus non deſeruit fluctuantem.* Conſentit in hanc rem Haberkornius, *Diſp. Theol. contr. P. Roſenthal. Theſ.* 24. *Lib. 2. de bapt. cap. 14.*

§. 7.

De propoſitione Eccleſiæ.

I. Propoſitio 1. *Eccleſia proponit Verbum Dei per Concilia generalia, confirmata a Summo Eccleſiæ totius Paſtore, vel per Summum Paſtorem cum Concilio generali.* Itaque aſſerimus Verbum Dei proponi per Eccleſiam, id eſt, per Pontificem cum Concilio, vel per Concilium cum Pontifice: in quo omnes Catholici conveniunt. Vide Bellarminum hoc modo loquentem, de Judic. Contr. *lib. 3. de Verb. Dei. cap. 3.* Tanner. *Tom. 3. diſp. 1. q. 4. dub. 6. aſſert. 5.*

II. Neceſſitatem propoſitionis docet Chriſtus: *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent.* Requiritur enim, vel ut Chriſtus immediatè per ſe loquatur, vel ut mediatè per Eccleſiam loquatur. Vide S. Auguſtinum. Ad hoc pertinet textus, Matt. 10. 40. *Qui recepit vos, me recepit.* Luc. 10. 16. *Joan. 20. 22.* *Tract. 86. in Joan.*

Qui

Qui vos ſpernit, me ſpernit. 2 Cor. 13. 3. *An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Chriſtus?* Ubi obſervandum Apoſtolos fuiſſe locutos ex immediata revelatione, Eccleſiam verò loqui citra novam revelationem.

III. Propoſitio 2. *Longè verius eſt infallibilitatem Pontificiæ definitionis & propoſitionis non pendere a Concilio generali; adeoque Pontificem etiam extra Concilium generale, circa dubiam aliquam Fidei queſtionem, infallibiliter definire.** Hæc eſt longè communior & verior Theologorum ſententia. Probationem videre licet apud Tannerum, loc. cit. Canuni, *toto lib.* 6.

Lib. 4. de Rom. Pont. cap. 2.

IV. Cæterum, ut ait Bellarminus: *Catholici omnes conveniunt Pontificem ſolum, vel cum ſuo particulari Concilio aliquid in re dubia ſtatuentem, ſive errare poſſit, ſive non, eſſe ab omnibus fidelibus obedienter audiendum.*

V. Propoſitio 3. *In diſputatione contra Proteſtantes, ſatis eſt, id quod apud omnes Catholicos in confeſſo, & de fide certum, atque adeo propriè contra ipſos controverſum eſt, defendendum ſuſcipere, Pontificem nimirum, ſi cum generali Concilio aliquid circa fidem definiat, errare in definiendo non poſſe.* Ratio eſt, quia propoſitio ſecunda non eſt tam certa atque prima, nec apud Catholicos uſquequaque extra controverſiam, imo inter ipſoſmet Catholicos etiamnum controverſa. Ita expreſsè Tannerus, *loc. cit.*

VI. Sufficit, quod diximus: & eum modum ſecutus eſt D. Veronius (*Tom. 3. lat. part.* 5.) in Gallia: D. Nihuſius (*Wecher. num.* 16.) in Germania: Veletianus Magn. (*Judic. de Cathol. Reg. cred. lib.* 5. *cap.* 3.) et Italia: & alii non pauci invenerunt utilem.

VII. Propoſitio 4. *Concilia particularia, a Summo Pontifice confirmata, in fide & moribus errare non poſſunt.* Hæc propoſitio confirmatur uti ſecunda, & non eſt tam certa, ac prima, quæ Fide Catholicâ tenenda eſt: ideoque illam nemo Catholicorum negat; hanc verò non deſunt, qui negent. Vide Bellarm. *lib. 2. de Conc. cap.* 5.

VIII. Propoſitio 5. *Nullus articulus eſt Fide Catholicâ credendus, niſi proponatur univerſæ Eccleſiæ.* Ratio eſt, quia

* Contrariam doctrinam tenet Eccleſia Gallicana, cujus hæc rendum eſt. Hæc animadverſio ſufficiat & pro cæteris locis quibus occurrere poſſet Ultramontana doctrina.

uia hoc ſolum eſt verè Catholicum, quod ab omnibus ſt credendum. Vide Bellarm. *lib.* 4. *de Rom. Pontif. cap.* 5.

IX. Propoſitio 6. *Articulus Fidei Catholicæ innoteſcit er praxim univerſalis Eccleſiæ:* Ratio eſt, quia univerſa- s Eccleſia habet promiſſionem non errandi.

X. Propoſitio 7. *Nulla praxis univerſalis Eccleſiæ eſt efinitiva, niſi ſufficienter conſtet de illa praxi.* Ratio eſt, uia alioquin non haberetur ut ſufficienter proponens. Ubi ergo non planè conſtat de ea praxi, pacis ſtudium bſervandum eſt, expectandaque vel generalis Concilii efinitio, vel decretum Summi Pontificis, uti dictum ropoſitione 1. & 2. Quouſque autem valeat praxis Ec- leſiæ, vide Canum *lib.* 2. *cap.* 7. *& lib.* 4. *cap. ult.*

§ 8.

De articulis morum, Ab Eccleſia Catholica propoſitis.

I. Propoſitio 1. *Dantur articuli morum, qui ab Eccleſia atholica proponuntur, ſive in Generali Concilio, ſive per raxim univerſalis Eccleſiæ, ut a Deo revelati.* Hoc nul- us negat.

II. Propoſitio 2. *Omnes articuli morum, ab Eccleſia atholica propoſiti, ſunt liciti.* Nec enim probari poteſt los contravenire ulli probationi.

III. Propoſitio 3. *Credendum eſt omnes articulos morum, Eccleſia Catholica propoſitos, eſſe licitos.* Probatur: *Ubi n eſt lex, nec prævaricatio.* Hoc, generali- r revelatum, eſt poſitivè credendum. Sub ac univerſali continentur omnes particulares. Hinc, ſi on eſt lex prohibens invocationem Sanctorum, vene- tionem reliquiarum, &c. credendum eſt invocatio- em Sanctorum, & venerationem reliquiarum eſſe lici- m. Talis autem lex nulla eſt. *Rom.* 4. 15.

IV. Propoſitio 4. *Credendum eſt omnes articulos morum, Eccleſia Catholica propoſitos, eſſe utiles.* Probatur 1. *iligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* t ſub iſta univerſalitate omnes paſſiones ntinentur, atque utilitas deſignatur. 2. *ve manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid citis; omnia ad gloriam Dei facite.* Item: *omnibus honorificetur Deus per Jeſum Chriſ- m.* Utile autem eſſe, honorare Deum, teſtatur ipſe *Rom.* 8. 28. 1 *Cor.* 10. 31. 1 *Petr.* 4. 11.

Deus:

1 Reg. 2. 30. Deus: *Quicunque honorificaverit me, glorificabo eum.*

V. Propositio 5. *Credendum est ordinationes morum, ab Ecclesia Catholica constitutas, esse etiam præceptas ex institutione divina.* Probatur 1. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis.* 1 Cor. 14. 40. Quod cùm generaliter præceptum sit, etiam concernit omnes particulares ordinationes morum, vel pro honestate, vel pro debito ordine servitii divini. 2. *Omnia ad ædificationem fiant.* 1 Cor. 14. 26. Ubi comprehendi particulares morum ordinationes, per se patet.

§ 9.

Ulterior declaratio ex sententiis Protestantium.

I. Dicunt 1. In ritibus, precibus publicis, & jejuniis particularium Ecclesiarum posse esse diversitatem.

II. Dicunt 2. Ritus & consuetudines ad alendam concordiam & obedientiam subditorum institutos, esse servandos, & eos, qui publicè transgrediuntur, peccare ob scandalum.

III. Dicunt 3. Traditiones & cæremonias Ecclesiasticas, quæ cum Verbo Dei non pugnant, & sunt auctoritate publicâ institutæ atque probatæ, non esse privato consilio, vel datâ operâ violandas.

IV. In prædictis nulla est difficultas. Sed Protestantes volunt; Cultum Dei removendum esse a legibus humanis, neque putandum quòd Deus colatur earum observatione. Hoc negant Catholici: habemusque consentientem Zanchium, dari *cæremonias in cultu divino*, ab Ecclesia institutas. Lib. 1. de legit. de tradit. Thes. 1. Art. 13. Conf. Bohem. dicentem: *Et festos dies Beatæ Virginis, ad Dei laudem & gloriam honorificè celebrant.* Conf. Helvet. poster. *Art.* 24. At vero Conf. August. Apolog. dicit: *Apud adversarios canunt Psalmos, non ut discant aut orent* (contrarium est verum) *sed cultûs causâ: quasi illud opus sit cultus.* Art. 15. Verùm si relata ad Deum oratio non sit cultus, quis supererit in Ecclesia cultus, nisi merè internus?

V. Dicunt ea opera *propriè* dici cultum, quibus Deus pronunciat se honore affici. Dicunt etiam adiaphora posse fieri ex fide, ita ut ea opera Deo placeant, aliquo tamen modo, quàm cultus propriè dictus. Sed sic erit quæstio

quæstio de nomine; an v. g. observatio jejunii ab Ecclesia instituti, sit cultus *propriè* dictus? Nonne legitur de Anna, quòd erat *serviens* die ac nocte in jejuniis & obsecrationibus? ubi, fatente Bezâ, designatur cultus. Habemus mandatum, *Coloss.* 3. 17. ut omnia in nomine Domini Jesu Christi, & in gloriam Dei, 2 *Cor.* 10. 12. faciamus; ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum, 1 *Petr.* 4. 11. illane fiunt sine cultu? *Luc.* 2. 37.

VI. Neque hîc obstat: *Sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.* Loquitur eo loco Christus de mandatis Verbo Dei contrariis. S. Chrysost. *Hom.* 52. *in Matth.* Vel Christus procedit comparativè, volens mandata Dei magis servari. S. Cyrill. Alexandr. *lib.* 3. *in cap.* 29. *Isa.* Hanc intelligentiam si Protestantes repudient, quomodo defendent suas cæremonias? Nonne sunt mandata hominum, & doctrinæ hominum, quæ cum scandalo non sunt negligendæ? *Matt.* 15. 9.

VII. Non obstat 2. quòd cultus voluntarius (ita enim legunt *Coloss.* 2. 23.) censeatur illicitus. Agitur enim de cultu, qui caput non tenet, & Angelorum religionem confingit. Talis voluntarius cultus est illicitus. Et quis dicat voluntariam abstinentiam ex se esse illicitam aut ab Apostolo, eam alibi commendante, prohibitam? Quis dicat voluntariam indictorum ab Ecclesia jejuniorum observationem esse damnandam, cùm ipsi Protestantes merè voluntariam urgeant observationem? An propterea eorum jejunia sunt improbanda? Et tamen agitur dicto loco de abstinentia *secundùm præcepta & doctrinas hominum*: ut sciamus de iis præceptis agi, quibus a Deo abducuntur homines. *Coloss.* 2. 18. 19. *Ibid.* 9. 22.

VIII. Non obstat 3. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Qui autem aliquid Dei colendi causâ facit, nesciente vel dubitante conscientiâ, an Deus hoc modo coli velit, is non agit ex fide: quia ignorat, an hoc suum opus placeat Deo, an verò displiceat; & Deum contemnit, eo quod facere aliquid audet, etiamsi Deo displiceat. *Rom.* 14. 23.

IX. Resp. 1. Nos esse certos ex fide, diximus §. 8. *supra.* 2. Agit Apostolus de comestione, vultque credi (uti vobis placet) omnia esse munda: & hoc non credentem,

peccare comedendo. Quid hoc contra nos? Si requiritur fides ut non peccemus, quomodo vos docebitis, omnes actiones veſtras ex fide deſcendere, niſi nobiſcum idem ſtatuatis? 3. Si quod ex fide eſt, peccatum non eſt, quomodo docetis omnia opera juſti eſſe peccata?

§. 10.

De diſtinctione articulorum neceſſariorum.

I. Articuli neceſſarii neceſſitate medii dicuntur, ſine quibus creditis nullus abſolutè, ſecundùm legem Dei ordinariam, ſalvari poteſt. Ratio eſt, quia Deus ea ſtatuit tanquam media, ſine quibus vita æterna obtineri nequeat.

II. Articuli neceſſarii neceſſitate præcepti dicuntur, qui ex præcepto divino credi quidem debent, ſed ſine quibus aliqui abſolutè ſalvari poſſunt, habitis ſcilicet neceſſariis neceſſitate medii; etſi reliqua invincibiliter ignorentur: & tales articuli ſunt, qui concernunt Sacramenta.

III. In ſequenti paragrapho dicemus quinam ſint articuli neceſſarii omnibus & ſingulis, vel neceſſitate medii, vel neceſſitate præcepti. Nec enim putamus neceſſe ut hæc duo ſeparemus, cùm inter Chriſtianos (ubi ſufficienter promulgatum eſt Evangelium Chriſti) ordinariè nullus reperiatur, cui iſta non innotuerint.

§. 11.

Quinam articuli ſint omnibus & ſingulis neceſſarii.

I. Propoſitio 1. *Ex ſola Scriptura ſufficienter haberi nequit quinam ſint articuli omnibus & ſingulis neceſſarii.* Probatur 1. Quia Proteſtantes legerunt Scripturam diligenter, & tamen hactenus non invenerunt catalogum articulorum neceſſariorum, qui ſufficienter ex ſola Scriptura, ſub illa qualitate, probentur. 2. Quia in ſtatuendis articulis neceſſariis, nec Lutherani cum Lutheranis, nec Reformati cum Reformatis conveniunt. 3. Quia nullum Concilium, nullus Doctor Catholicus unquam dixit ex ſola Scriptura ſufficienter probari quinam ſint articuli neceſſarii.

II. Propoſitio 2. *Citra traditionem Verbi Dei non ſcripti, & teſtimonium Eccleſiæ, ſciri nequit quinam ſint articuli neceſſarii.* Probatur 1. Sine traditione & teſtimonio Eccleſiæ, non poteſt ſufficienter ſciri Scripturam eſſe divinam: & tamen hoc ipſum, juxta Proteſtantes, ante

omnia

omnia ſciendum eſt. 2. Sine traditione & teſtimonio Eccleſiæ, nullus probare poteſt quinam articuli ſint neceſſarii. 3. Sine traditione & teſtimonio Eccleſiæ, nullus cognoſcere poteſt verum ſenſum articulorum neceſſariorum. Ergo non poſſunt ſciri, ſicut oportet.

III. Propoſitio 3. *Ex Fide Catholica certum eſt omnibus & ſingulis fidelibus proponi in Eccleſia Catholica, quidquid eſt neceſſarium ad ſalutem.* Patet ex praxi univerſalis Eccleſiæ, dum ſimplicibus proponit Catechiſmos ordinarios: & ſemper tenuit iis comprehendi omnem doctrinam ad ſalutem neceſſariam: licèt pro varietate locorum ii Catechiſmi plus minuſve contineant.

IV. Propoſitio 4. *Communis ſententia Doctorum Catholicorum eſt, articulos omnibus & ſingulis neceſſarios ex præcepto divino, comprehendi Symbolo Apoſtolico, quoad fidem; & quoad mores ſpe divinâ roborandos, præcepto orationis; & eoſdem charitate divinâ illuſtrandos, præceptis decalogi: demùm fide eorum Sacramentorum, quibus unuſquiſque juxta conditionem ſuam debet uti.* Habet hæc ſententia non exiguum fundamentum in ordinariis Catechiſmis Eccleſiæ Catholicæ, in quibus nihil prædictorum omitti ſolet. Quantùm ad articulos Fidei, etiam ſimplices debent credere verba cum vero ſenſu; non quoad ſubtiliores, & magis proprios conceptus; ſed quoad ſubſtantiam, v. g. ruſticus credit Patrem eſſe Deum, Filium eſſe Deum, Spiritum Sanctum eſſe Deum: & tamen non credit tres Deos, ſed unum Deum: nec requiritur ut ruſticus intelligat diſtinctionem naturæ a perſonalitate. Quantùm ad articulos morum, quando praxis eſt neceſſaria, ipſa cognitio, quæ propter praxim eſt, eſt etiam neceſſaria: quia omnes debent bene vivere; & in neceſſitatibus pro auxilio, certis etiam temporibus pro gratiarum actione ad Deum ſe convertere. Ideo Oratio & Decalogus ſunt omnibus neceſſaria. Sacramentorum cognitio eſt magis, vel minùs neceſſaria, prout ipſa praxis eſt magis, vel minùs neceſſaria.

V. In reliquis omnibus ignorantia non præjudicat ſaluti. Si tamen de reliquis ſit definitio Eccleſiæ, nullus poteſt Verbo Dei per Eccleſiam propoſito reluctari, ſine præjudicio ſalutis. Hoc autem negativum eſt, ideoque ſemper obligat, *non contradicere.*

VI. Propoſitio 5. *Reformati, Lutherani, &c. non conveniunt cum Catholicis in fide Symboli Apoſtolici.* Probatur

1. Catholici credentes *Eccleſiam*, intelligunt unam illam Eccleſiam, quæ communiſſimè dicitur Catholica, quamque Proteſtantes vocant Pontificiam. Hîc idem non credunt Proteſtantes. 2. Catholici credentes *Sanctam* Eccleſiam, intelligunt eam regi Spiritu Sancto, & ab eo duci in omnem veritatem, & nunquam errare in doctrina Fidei. Quid ſimile credunt Proteſtantes? 3. Catholici credentes Eccleſiam Catholicam, intelligunt eam, juxta promiſſiones divinas, in prædicatione Evangelii, in adminiſtratione Sacramentorum, in profeſſione Fidei ſemper perſeverantem. Nonne hîc vacillant Proteſtantes?

VII. Peti poteſt; An explicitè credendum ſit 1. Animam eſſe immortalem, ſine quo nihil crederemus de vita futura. 2. Peccatum originale, vel habenda cognitio peccati in genere, quod eſt fundamentum redemptionis. 3. Neceſſitas gratiæ ad juſtitiam obtinendam.

VIII. Reſp. Sufficientem fidem eorum neceſſariam eſſe; non autem explicitam. Nam qui ſperat vitam æternam, ſatis ſibi credit animæ immortalitatem. Qui credit in Deum, ut juſtificatorem, ſatis ſibi credit eſſe neceſſarium auxilium melius ad ſalutem, quamvis de hoc ſpecialiter non cogitet. Et idem eſt de remiſſione peccatorum, etſi de peccato originali, ſub proprio conceptu non cogitet.

§. 12.

Quot ſint præcepta Fidei.

I. Propoſitio. 1. *Datur præceptum interiùs credendi.* Probatur: *Hoc eſt mandatum ejus, ut credamus in nomine Filii ejus Jeſu Chriſti.* 1. Joan. 3. 23.

II. Propoſitio 2. *Datur præceptum interiùs non ſubtrahendi aſſenſum veritati revelatæ.* Probatur: *Juſtus autem meus ex fide vivit. Quod ſi ſubtraxerit ſe, non placebit animæ meæ.* Hebr. 10. 38. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Marc. 16. 16.

III. Propoſitio 3. *Datur præceptum non negandi exteriùs fidem.* Probatur: *Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt.* Matt. 10. 33.

IV. Propoſitio 4. *Datur præceptum aliquando exteriùs confitendi fidem.* Probatur: *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Rom. 10. 10.

V. Quan-

V. Quantùm ad præcepta morum, ea in Scripturis reperiri circa Decalogum, circa Orationem, circa Sacramenta omnibus neceſſaria, certum eſt: quæ tamen hîc non adducimus, quia nullam difficultatem habent, huic loco propriam.

§. 13.

De aſſenſu Catholico & reſolutione Fidei.

I. Ut aliquis fide divinâ aſſentiatur Verbo Dei, requiritur 1. ut ſit aliquod Verbum Dei, ſive ut objectum, quod creditur, ſit a Deo revelatum: *Cum accepiſſetis a nobis verbum auditûs Dei, accepiſtis illud non ut verbum hominum, ſed (ſicut verè eſt) Verbum Dei, qui operatur in vobis qui credidiſtis.* 1 Theſſ. 2. 13. Requiritur 2 ut illud objectum ſufficienter nobis proponatur: *Timuitque populus Dominum, & credidérunt Domino & Moyſi ſervo ejus.* Exod. 14. 31. Crediderunt Domino revelanti, & Moyſi, hoc eſt, per Moyſen. Ita enim legitur de Joanne Baptiſta: *Ut omnes crederent per illum.*

II. Primi fideles, exortâ quæſtione de legalibus, non habuerunt recurſum ad ſpiritum internum, licèt tunc primitiæ Spiritûs ſancti abundantiore defluxu ad multos pervenirent; non ad ſolam Scripturam; ſed ad miniſterium ordinarium, ad illos, qui a Deo conſtituti erant Rectores & Paſtores Eccleſiæ. Atque hinc Apoſtolicum Concilium propoſitam quæſtionem definivit: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis*: hoc eſt, viſum eſt Spiritui ſancto per nos docenti. *Act.* 15. 28. Neque dicendum putaverunt; viſum eſt Spiritui ſancto & Scripturæ: aut, viſum eſt Spiritui ſancto, & huic, aut illi revelanti: ſed, viſum eſt Spiritui ſancto & *nobis*, in miniſterio publico conſtitutis.

III. Requiritur 3. ut veritas, quæ proponitur credenda, ſit evidenter credibilis. Nobis autem fit talis, ſi conſideremus notas veræ Eccleſiæ, promiſſionesque Eccleſiæ divinitus factas, divinitus præſtitas. *Prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis* Marc. 16. 20.

IV. Requiritur 4. gratia interna Spiritûs ſancti, ſine qua nemo poteſt credere ſicut oportet. Probatur, *Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum.* Joan. 6. 29. *Vobis donatum eſt pro Chriſto, non ſolùm ut in eum credatis, &c.* Philip. 1. 29.

V. His positis, difficile non est determinare, in quid ultimatè resolvatur fides. Interrogatus quomodo pervenerit ad fidem? respondebit; per docentem Ecclesiam. Iterum interrogatus quomodo sciverit Ecclesiam Catholicam esse audiendam? respondebit; ex signis, seu notis veræ Ecclesiæ. Postea interrogatus quid crediderit? respondebit; Verbum Dei ab Ecclesia propositum. Tandem interrogatus cui crediderit? respondebit; Deo revelanti. Itaque ex parte objecti, veritas Dei revelantis est ratio formalis, in quam ultimatè resolvitur fides. Testimonium enim Ecclesiæ proponit, & manifestâ credibilitate docet objectum formale Fidei. Ratio rei creditæ, est revelatio divina: ratio cognitionis nostræ, proximè movens, propositio Ecclesiæ: illa prior est naturâ, hæc prior quoad nos: illa posterior quoad nos, hæc posterior natura.

VI. Verùm si quæratur de causa, quæ generat fidem in mentibus nostris, nullum est dubium quin interna Spiritûs sancti gratia sit effectiva Fidei. Atque ita neque Ecclesia, quæ plantat, est aliquid; neque rationes moventes, quibus animus irrigatur, ut assensum præbeat docenti Ecclesiæ, sunt aliquid: sed qui incrementum dat Deus; cujus opus & donum est, ut credamus.

§. 14.

De iis quæ requiruntur ad probandum articulum Fidei.

I. Hîc diversitas est inter ea quæ requiruntur ad assensum Fidei, & ea quæ requiruntur ad probationem Fidei. Licèt enim requiratur gratia Spiritûs sancti, ut v. g. infidelis assentiatur Fidei, non tamen requiritur infideli gratia Spiritûs sancti, ut infideli sufficienter proponatur & probetur veritas Fidei. Imo qui probaturus est fidem, nihil roboris addit suo argumento, si alleget se habere Spiritum sanctum, nisi illud ipsum aliunde probaverit.

II. Ut probetur fides, requiritur 1. Verbum Dei: *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* Rom. 10. 14. Et hoc apud omnes in confesso est. Requiritur 2. ut sit, qui proponat Verbum Dei: *Quomodo audient sine prædicante?* Ibid. Et de hoc etiam, quod sciamus, nulla lis est, nisi fortè cum Enthusiastis, contra quos hîc non agimus. 3. Ut de fidelitate proponentis Verbum Dei sufficienter constet. Si enim auctoritas proponentis vacillet

cillet, non poterit nobis sufficienter constare de Verbo Dei quod proponitur. Hinc dicimus tria dicta requiri & sufficere.

III. Itaque probaturi Fidem Catholicam, ante omnia docemus esse Ecclesiam proponentem Verbum Dei; & ostendimus ejus auctoritatem fidelitatemque in proponendo. Hoc sufficienter præstito, nullum est dubium quin illud sit Verbum Dei, quod ab Ecclesia proponitur: nec quidquam supereſt, quod possit requiri ad probandam fidem.

§. 15.

De fide implicita.

I. Supereſt ut non nihil dicamus de fide implicita, tum ad præcedentium elucidationem, tum ut occurramus importunis quorumdam cavillationibus. Explicitè credere, est credere aliquid in seipso, ita ut illud sit proximum objectum in quod cadit assensus Fidei. Implicitè credere, est credere in alio tantùm: quia quod sic creditur, revera non expresse cognoscitur, neque intellectus format proprium & distinctum conceptum propositionis, quæ implicitè tantùm credi dicitur, sed alterius, in qua ille continetur.

II. Fidem implicitam & virtualem esse, quando creditur principium aliquod, simul cum conclusione quæ inde deduci potest, adeo certum est, ut nullus possit contradicere. Explicitè v. g. credimus Christum esse verum hominem; nonne simul implicitè & virtualiter credimus Christum esse visibilem? Qui credit Christum esse verum hominem, immediatè attingit essentiam hominis, & essentia hominis est proximum objectum ejus assensus: visibilitas autem immediatè non attingitur. Sed quia sub ratione proprietatis logicè immediatè fluit ab essentia, dicitur implicitè credi & attingi cum essentia explicitè credita, tanquam conclusio in suo principio, unde & probari potest. Atque hac ratione fides implicita est in intellectu.

III. Deinde, si quis credit uni articulo per Ecclesiam proposito, ob veritatem Dei revelantis, necessariò paratus est assentiri reliquis articulis, a Deo per Ecclesiam propositis. Ratio manifesta est: si enim quis credit ob veritatem Dei revelantis, hæc ratio formalis assensûs extenditur ad omnia quæ Deus revelavit, & in omnibus est eadem, licèt objecta materialia sint diversa. Unde

non

non poteſt aliquis fidelis judicare dictam rationem formalem nunc ſequendam eſſe, nunc repudiandam; ſed ſi in uno articulo eam ſequatur, neceſſariò judicat in omnibus ſequendam eſſe; atque ita paratus eſt credere quidquid Deus per Eccleſiam docet eſſe revelatum. Nam ſi quis unum credat, & alterum neget, cùm utrumque ſit a Deo revelatum, talis eſt *proprio judicio condemnatus*. Et quomodo? quia credens unum, eo ipſo approbat rationem formalem credendi circa omnia objecta materialia Fidei. Quocirca ſi neget unum materiale Fidei, cùm in eo ipſo inveniatur ratio formalis credendi, condemnatur priore judicio, quo uni veritati revelatæ aſſenſum prebens, rationem formalem credendi circa omnia revelata probavit, & eam probando, contradictorium diſſenſum condemnavit.

IV. Tandem dicimus aliquem implicitè credere per relationem ad alios explicitè credentes, Eccleſiam ſcilicet. Ita qui credit quod Eccleſia credit, paratus eſt omnia amplecti, quæ Deus per Eccleſiam propoſuit credenda. Et quia fide divinâ credit Eccleſiam regi a Spiritu ſancto, neceſſariò paratus eſſe debet in nullo diſſentire ab Eccleſia. Imo ſi exactè agendum eſt, Catholicus credens Eccleſiam omnes veritates fidei fideliter proponere, eo ipſo formaliter credit & amplectitur omnes & ſingulas particulares veritates Fidei ab Eccleſia propoſitas. Neque neceſſe eſt ut explicitam notitiam habeat omnium particularium veritatum Fidei, ut verè & formaliter dicatur ſingulas credere. Sicut formaliter de omnibus & ſingulis hominibus dicit, eſt animal, qui dicit, omnis homo eſt animal; licèt longè maximam hominum partem non noverit. Hoc tamen nihil impedit quo minus aliqua ſint explicitè credenda; de quorum neceſſitate actum eſt in præcedentibus.

EXAMEN QUARTUM.

De Principio communi.

Doctrinam Chriſtianam primorum ſeculorum, quæ in libris SS. Patrum & antiquorum Conciliorum reperitur, eſſe incorruptam, ſaltem quoad articulos ſaluti neceſſarios.

§. I.

Sententiæ partium.

Seſſ. 4. I. Concilium Tridentinum ſtatuit non eſſe permittendam interpretationem Scripturæ,

contra

ntra unanimem conſenſum Patrum. Ubi notandum inter-retationem Scripturæ non tantùm eam improbari, quæ nanimi conſenſui Patrum Scripturam interpretantium ontravenit, ſed abſolutè, quæ unanimi conſenſui Pa-rum eſt diſſentanea.

II. Proteſtantes docent communiter SS. Patres pri-norum ſeculorum in articulis Fidei neceſſariis non er-aſſe. Calvinus, *Inſtit. lib. 4. cap. 2. §. 3. & lib. 4. cap.* . Molin. *Defenſe de la foi, lib. 2. art. 2.* Du Pleſſis, *Préface du Myſtere d'iniq.* Hund. *part 1. c. 6. n. 71. part. . cap. 1. n. 18.*

III. Eo non obſtante, Reformati hanc legem ponunt; Miniſtri in concionibus *non allegabunt, niſi ene ſobrié, ſcripta antiquorum Doctorum.* Vo-unt ut in diſputatione de fide *non detur lo-us ſcriptis antiquorum Doctorum pro judicio & eciſione cauſæ.* Iidem illi qui nolunt aſtrin-i conſentientibus SS. Patrum Teſtimoniis, volunt om-es Doctores & Profeſſores Theologiæ *trac-are Scripturam in omni puritate, juxta analo-iam Fidei, & confeſſionis noſtrarum Eccleſia-um Galliæ, quam ſignabunt, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ.* id. Diſcipl. Eccl. Mittelburg. *art.* 37.

Diſcipl. Gall. cap. 1. art. 11.

Ibid. cap. 6. art. 4.

Ibid. cap. 2. art. 3.

IV. Illi cupiunt tractari Scripturam juxta analogiam idei reformatæ, nos juxta analogiam Fidei ab Apoſto-is uſque ad hæc tempora continuatæ: illi juxta analo-iam Confeſſionis Eccleſiarum Reformatarum Galliæ, os juxta analogiam Confeſſionum per unanimem con-enſum Patrum traditarum: illi juxta analogiam diſci-linæ Gallicæ recèns fabricatæ, nos juxta analogiam Conciliorum generalium. Hæc veſtra libertas eſt, quam eprædicatis, ut ab obedientia Catholicæ Eccleſiæ ex-mpti, graviſſimo ſervitutis jugo premamini, conſtricti atenis Gallicæ Confeſſionis & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ. An hoc eſt quòd ingeminatis, SS. Patres ſubjectos debere anere Scripturis, ut omnia ſubjiciantur veſtræ Con-eſſioni & Diſciplinæ Eccleſiaſticæ?

§. 2.

De conſenſu SS. Patrum in explicatione S. Scripturæ.

I. S. Irenæus; *Agnitio vera eſt Apoſtolorum octrina, & antiquus Eccleſiæ ſtatus in univerſo undo, & character corporis Chriſti, ſecundùm ſucceſſiones Epiſ-*

Lib. 4. cap. 63

Epiſcoporum, quibus illi eam, quæ in unoquoque loco eſt, Eccleſiam tradiderunt, quæ pervenit uſque ad nos, cuſtodita ſine fictione, Scripturarum tractatione pleniſſima, neque additamentum, neque ablationem recipiens, & lectio ſine falſificatione, & ſecundùm Scripturas expoſitio legitima & diligens, & ſine periculo, & ſine blaſphemia, & præcipuum dilectionis munus, quod eſt pretioſius quàm agnitio, glorioſius autem quàm prophetia, omnibus autem chariſmatibus ſupereminentius.

Epiſt. Dec. 97 II. S. Leo, poſtquam hæreticam, deinde Catholicam propoſuiſſet ſententiam; & illam ex Scriptura refutaſſet, hanc confirmaſſet; adducturus SS. Patrum Scripturam explicantium teſtimonia, ſic præfatur: *Ut autem pietas tua cum Venerabilium Patrum prædicationibus nos concordare cognoſcat, aliquantas eorum ſententias huic credidi ſubjiciendas eſſe ſermoni. Quibus ſi digneris attendere recenſitis, non aliud nos prædicare reperies, quàm quod Sancti Patres noſtri toto orbe docuerunt: nec quemquam ab illis, niſi ſolos impios hæreticos diſcrepare.*

Dialog. 1. III. Theodoretus poſt adductos multos Patres Scripturam interpretantes, ità concludit: *Hi viri fuerunt ſucceſſores SS. Apoſtolorum, & nonnullis uſuvenit, ut ſacrâ eorum & admirabili viſione frueretur. Plurimi autem eorum martyrii coronis exornati ſunt. Faſne ergo tibi videtur blaſphemiam & maledicam linguam adverſùs eos vibrare?*

§. 3.

De conſenſu SS. Patrum in rebus Fidei & morum.

Act. 1. I. Legitur in Concilio Chalcedonenſi: *Si aliquos repererit de ſuis cordibus ſinceritatem pietatis ejicientes, & ea quæ creduntur, arte verborum in dubium perducentes, præter expoſitionem SS. Patrum, væ illis ab utraque ſententia, id eſt, Dei & Imperatoris.* In eodem Concilio *Dioſcorus* dixit: *Aut vultis Fidem SS. Patrum innovare? Sancta Synodus dixit: Si quis innovat, anathema ſit. Si quis diſcutit, anathema ſit. Sanctorum Patrum Fidem ſervemus.*

Ibid.

Epiſt. 3. contr. Novat. II. S. Pacianus: *At ego hucuſque ſecurus ipſâ Eccleſiæ ſerie, congregationis antiquæ pace contentus, nulla diſcordiæ ſtudia didici, nulla certaminum argumenta quæſivi. Tu poſtquam a reliquo corpore ſegregatus es, & a matre diviſus, &c.*

III. S.

III. S. Epiphanius comparativè proce- *Hæreſ. 75.*
it: *Jam verò utri tandem illorum peritiores unt? an errore deceptus homuncio, qui nunc tandem emerſit, & adhuc hodie ſuperſtes eſt? An qui ante nos teſtes extite-unt, quique ante nos eamdem traditionem in Eccleſia tenue-unt, quam & ipſi a parentibus ſuis acceperant, & ipſorum arentes a majoribus ſuis didicerant, quemadmodum Eccleſia, uam a Patribus ſuis accepit rectam, ac ſinceram Fidem cum raditionibus ad hunc uſque diem obſervat? faceſſat itur*, &c.

Concluſio.

I. In Reipublicæ judiciis uſuvenit, ubi Scripturæ deſt inſtrumentum, ut teſtibus habeatur Fides: & ſicut n rebus humanis oculatos teſtes, ita in Fide auritos iſcipimus: quia Fides ex auditu eſt. Quæ unquam Reſ-ublica ſcripto omnia, nihil ſine ſcripto probandum ecrevit? Scripturâ maximè utimur propter litigioſos: iri boni ſolo verbo in veritate & officio continentur. i dubia legis occurrit interpretatio, a communi Doc-orum ſententia non eſt in judicando recedendum. Si ncerta S. Scripturæ intelligentia, audiendi onſulendique ſunt S. S. Patres, viri docti, ancti, Apoſtolis vicini: quorum ſanctita- *Præf. Exe-rar.* em veneratur orbis univerſus: ideoque *Conſ. 97* ommunia eorum placita nullo modo negligenda, ſed ideliter amplectenda ſunt. Vide S. Baſil. *de Spirit S. ap.* 29.

TRAC-

TRACTATUS SECUNDUS.

METHODUS AUGUSTINIANA.

I. EA Methodus tribus absolvitur partibus. 1. Proponit, & supponit principia probationum, quæ in præcedentibus examinata sunt. 2. defendit. 3. probat. *Augustinianam* dicimus, quia ex praxi S. Augustini deducitur.

Pars prima.

I. Principia probandi Fidem, vel sunt Protestantium, vel Catholicorum, vel utrique parti communia. Horum necessitas ex eo constat, quod ordinata veritatis indagatio supponit aliqua principia.

II. Primum Protestantium principium est: *Solam Scripturam sufficere ad probandos articulos Fidei.* Ita Reformati in Conf. Belg. *art.* 5. Lutherani, *in præfat. Conf. August.*

III. S. Augustinus, lib. 1. contr. Maximin. in prin. *Maximinus dixit, si quid de divinis Scripturis protuleris, quod commune est omnibus, necesse est ut audiamus. Hæ vero voces, quæ extra Scripturam sunt, nullo casu a nobis suscipiuntur. Præterea cùm ipse Dominus moneat nos, & dicat: Sine causa colunt me; docentes mandata, & præcepta hominum.* Idem. S. August de Util. cred. cap. 14. *Hoc, hæretice, principio me dicturus es.*

IV. Porro hanc doctrinam intelligunt de articulis Fidei ad salutem necessariis, docentque Protestantes: *Omnia ad salutem necessaria clarè & perspicue contineri in Scriptura; adeo ut interpretatione seu consequentiâ non egeant.*

V. Alterum Protestantium principium est: *Dari veram interpretationem Scripturæ ad probandam Fidem.* Ita Reformati in Conf. Helv. *art.* 2. Conf. Wirtemb. *tit. de S. Script.*

VI. S.

VI. S. Auguſtinus, in actis cum Felice Manichæo, lib. 1. cap. 17. *Felix dixit, ipſa ſe Scriptura interpretatur.* Hoc principium concernit articulos non neceſſarios, vel ſolam illuſtrationem neceſſariorum.

VII. Principium Catholicum eſt unicum: *Verbum Dei ab Eccleſia propoſitum.* Et ſicut ratio Verbi Dei abſtrahit a ſcripto, & non ſcripto, ita pariter utrumque comprehendit: nobis verò innoteſcit per Eccleſiæ propoſitionem, id eſt, vel per praxim univerſalis Eccleſiæ, vel per definitionem Concilii Generalis. Patet hoc ipſum, tum ex Concilio Tridentino, *ſeſſ.* 4. tum ex profeſſione Fidei Catholicæ.

VIII. S. Auguſtinus, contr. epiſt. fund. cap. 5. *Ego verò Evangelio non crederem, niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoveret auctoritas.* Et contra Creſcon. lib. 1. cap. 33. *Quamvis hujus rei certè de Scripturis canonicis non proferatur exemplum, earundem tamen Scripturarum, etiam in hac re, a nobis tenetur veritas, cùm hoc faciamus, quod univerſæ jam placuit Eccleſiæ, quam ipſarum Scripturarum commendat auctoritas.*

IX. Ultimum, & nobis cum Proteſtantibus commune principium eſt: *Doctrinam Chriſtianam primorum ſeculorum, quæ in libris SS. Patrum & antiquorum Conciliorum continetur, eſſe incorruptam, ſaltem quoad articulos Fidei ad ſalutem neceſſarios.* Hoc eſſe principium noſtrum, manifeſtum eſt ex principio Catholico. Et licèt in publicis Proteſtantium Confeſſionibus non reperiatur, eſt tamen apud ipſos communiſſimum, uti ex Reformatis teſtatur Eilbrachtus, *Via Compend. cap.* 5. *& in Epanorth. ad d. caput.* De Lutheranis idem probat Hermannus Fley, *in Annalib. Circ. Weſtph. in præfat. n.* 5.

X. Poſtquam S. Auguſtinus adduxiſſet uniformem variorum Doctorum Eccleſiæ doctrinam, lib. 2. contr. Julian. Pelag. c. 3. addit: *Agnoſce, fili Juliane, conſonas Catholicas voces, & ab eis deſine diſſonare.*

XI. Ex dictis reſultat duplex probandi modus, iſque vel per terminos expreſſos, ſeu æquivalentes, vel per interpretationem, ſeu conſequentiam, juxta naturam principiorum.

Pars ſecunda.

I. Defenſiva Methodus, ſcuto non abſimilis, abſolvitur quatuor obſervationibus, quas præcedunt nonnulla

priviligia, Proteſtantibus concedenda gratis, alioquin a limine cujuſcumque controverſiæ arcendis.

II. Privilegium 1. Non eis diſputavimus venerabilem titulum Reſtauratorum Eccleſiæ, ſed eos tanquam tales admittemus. Vide S. Auguſtinum, *contr. Epiſt. fund. cap.* 4.

III. Privilegium 2. Non arguemus ipſorum Biblia in linguam vulgarem tranſlata.

IV. Privilegium 3. eorum probationibus non opponemus ſucceſſionem Epiſcoporum Eccleſiæ Catholicæ antiquitatem, auctoritatem, &c.

V. Addimus, compendii cauſâ, nos manus daturos, ſi vel unum articulum Fidei ſuæ controverſum probaverint, vel noſtræ contradictorium evicerint, eo modo, qui ſufficiat ad ſtabiliendum, vel deſtruendum dogma Fidei.

Obſervatio 1.

I. Obſerva 1. *Status quæſtionis utrimque proponendus terminis profeſſionis Fidei, Catechiſmi, aut libri publicè recepti.* Ita fecit S. Auguſtinus, *contr. Epiſt. fund. cap.* 5.

II. Deinde, ut ſtatus quæſtionis ſit magis perſpicuus, nunquam permittemus, ut plures quæſtiones per modum unius proponantur, ſed una tantùm. Inſuper notabimus ea, quæ non ſunt Fidei; & alia, de quibus nobis cum Proteſtantibus convenit. Atque hac ratione non diſputabunt de quæſtionibus merè Scholaſticis, conceſſa non probabunt, nec tranſilient de quæſtione in quæſtionem, aut nobis alienam affingent doctrinam; de quibus frequenter conqueritur S. Auguſtinus, *Contr. Jul. Pelag. lib.* 3. *cap.* 3. 7. 18. *& lib.* 5. *cap. ult. & contr. Maximin. lib.* 3. *in princ.* Tandem, quotieſcumque non concluditur quod eſt in quæſtione, committitur fallacia Dialectica, quæ dicitur *Ignorantia elenchi.*

Obſervatio 2.

I. Obſerva 2. *Proteſtantibus in omni controverſia, ſive affirment, ſive negent, ſaltem primo loco incumbere onus probandi: incipiendo a probatione ſuæ Fidei, deinde pergendo ad improbationem Catholicæ.*

II. Ratio 1. Quia ſunt *Accuſatores* noſtri, in Conf. Auguſt. *art.* 21. Catech. Heidelb. *Dom.* 30. *quæſt.* 80. Conf. Gall. *art.* 28. Actorem autem debere probare ſuam accuſationem, ſive affirmet, ſive neget, apud omnes

nes in confeſſo eſt. Vide S. Auguſt. *in opere brev. collat. 3. diei. cap. 2.*

III. Ratio 2. Quia dicunt ſe repurgaſſe doctrinam Chriſtianam ab erroribus, & reſtauraſſe Eccleſiæ collapſæ ruinas. Ita Conf. Auguſt. *tit. de conjug. Sacerd.* Conf. Gall. *art.* 31. Hinc ſpecioſus titulus *Reformatorum* Eccleſiæ. Jam ille, qui reformat, debet errores demonſtrare, ne deformator potiùs, quàm reformator accedat.

IV. Ratio 3. Quia *receſſerunt* a priore unione, quam habebant cum Eccleſia Catholica. Patet ex *præfat. & concl. Conf. Saxon.* & Conf. Helvet. poſter. *art.* 17. Et niſi juſtas recedendi rationes allegarint, fruſtra receſſerunt. Vide S. Auguſt. *loc. cit. cap.* 3.

V. Ratio 4. Negativis Proteſtantium articulis magis eſt propria; quòd doceant doctrinam noſtram, v. g. de Purgatorio, adverſari Scripturis. Sic Conf. Helf. poſter. *art.* 26. atque adeo ſe abuſus ſuſtuliſſe, qui contra Scripturam recepti erant. Ita Conf. Auguſt. *art.* 21.

VI. Cur ergo ſit Catholici primo loco defendere, manifeſtum eſt ex dictis. Facilius etiam eſt rectè defendere, quàm ſolidè probare. Defendenti ſufficit adverſos ſolùm ictus debitè rejicere: neque neceſſe eſt ut de ſuo quidquam producat. Nam quidquid ex Scriptura, ex Antiquitate, aut ratione Catholicus allegaverit, præter obſcurationem legitimæ victoriæ (cujus, ob ingentem fructum ad auditores pervenientem, magna eſt habenda ratio) eludent Proteſtantes, omneſque adhibebit vires, ut clypeo mutato, ab onere probandi liberetur.

VII. Sic quando conſtrictus adverſarius non poterit ultra progredi, communiter petet: *Quomodo ergo intelligitur iſte locus?* Quid aget Catholicus? dabitne verum ſenſum loci allegati? nequaquam; nec enim quidquam promiſit. Reſpondebit ergo, hactenus non probatum, & ſe non acceſſiſſe tanquam Doctorem, ſed qui, in gradu reſpondentis conſiſtens, audiat, an Adverſarius promiſſa ſolvat. Verùm, ut auditoribus aliquatenus ſatisfiat, promittet Catholicus ſe probaturum ſuo loco, ſed non antequam conſtiterit, in omnibus defeciſſe. Ubi tamen cum honoratioribus, vel indoctioribus agitur, moderandus eſt rigor Methodi; & per opportunas interrogationes inſinuandus veniet verus ſenſus loci allegati: cum pertinacibus verò procedendum jure ſtricto.

Porro hæc obſervatio locum habet, ex quocumque principio probet Adverſarius.

Obſervatio 3.

I. Oſerva 3. *Prior Proteſtantium probatio debet eſſe per terminos expreſſos, æquivalentes ſeu æquipollentes S. Scripturæ, ſine additione, detractione, aut mutatione.* S. Auguſtinus urget ea loca, *quæ non egeant interpretatione.* De Unit. Eccl. cap. 19.

II. Fundatur hæc obſervatio in primo Proteſtantium principio, & publicâ ipſorum promiſſione nos docendi per *ſolam* Scripturam. Cùmque eorum Doctores generaliter decernant, *Omnia ad ſalutem neceſſaria clarè, & perſpicuè, & evidenter in Scriptura reperiri,* nihil æquius eſt quàm diſquirere primo loco de quæſtionibus Fidei neceſſariis, & ubi *legatur* earum deciſio: nam præter terminos expreſſos nihil legitur in Scriptura. Ita S. Auguſtinus agit ex promiſſione Adverſariorum ſuorum, *conf. Epiſt. fund. cap.* 14.

III. Deinde, multiplex eſt ratio poſtulandi terminos expreſſos. 1. Conditio Teſtamenti, cujus verba non ſunt inutilia, nec carent ſenſu. Sic S. Auguſtinus, in Pſal. 21. *Sedet Chriſtus in cœlo, & contradicitur ejus teſtamento? Aperi, legamus, fratres ſumus, quare contendimus?* 2. Ambiguitas, ſeu incertitudo interpretationum vel conſequentiarum. Vide S. Auguſt. *contr. Epiſt. fundam. cap.* 12. Quia 3. expreſſi termini a nemine in dubium revocantur. 4. Populus non capit conſequentias, & humanarum contentionum animoſa certamina. Vide S. Auguſt. *de Unit. Eccl. cap.* 7. Et 5. monitio Apoſtolica: *Formam habe ſanorum verborum.* 2 Timot. 1. 13.

IV. Neque tantùm in affirmativis, ſed etiam in articulis negativis requiruntur termini expreſſi, cùm ipſi doceant ex Scriptura petendam eſſe *reprobationem dogmatum, aut errorum confutationem omnium.* Ita Conf. Helv. poſt. art. 1. Et concluſio Conf. Gall. determinat omnes Confeſſionis articulos, *integrè fundatos in puro & expreſſo Verbo Dei.* Quid, quod generaliter dicant Confeſſiones ſuas formatas ex Verbo Dei. S. Auguſt. de Unit. Eccl. cap. 12. *Aliud,* inquit, *evangelizat,* &c. *aut legat mihi hoc in Scripturis ſanctis.*

V. Ex dictis patet quo jure petamus terminos expreſſos. Cùmque non rarò inter indoctos agatur, qui, licèt

licèt ſubtiliſtatum incapaces, ſolius tamen Scripturæ promiſſionibus inſeati ſunt; oportet eorum infirmitati, quantùm fieri poteſt, condeſcendere; &, ſi neceſſe, eorum uti Bibliis, ut eo facilius errantes ad veritatem reducamus. Dicamus ergo cum S. Auguſtino, de Unit. Eccl. capite. 17. *Hoc nobis legant, quid morantur? quid pergiverſantur? quid impediunt ſalutem gentium? legant hoc, & cum ipſa lectione novos Apoſtolos* (Reſtauratores Eccleſiæ) *mittant.*

VI. Ut autem liberaliùs agamus, notandum 1. Nós unius tantùm articuli controverſi probationem exigere. Ita quoque egit S. Auguſtinus, contr. Epiſt. fund. cap. 14. *Sed non ſum avarus, unum horum doce.* Et de Unit. Eccl. cap. 17. *Legant nobis hoc de Scripturis ſanctis, & credimus. Hoc, inquam, nobis ex canone divinorum librorum legant.* Quocirca dicimus cum eodem Auguſtino, *de Unit. Eccl. cap.* 14. Si apertum aliquod, & manifeſtum teſtimonium ex Scripturis canonicis protulerint, fatemur ad eos eſſe tranſeundum. 2. Nec totius articuli, ſed ejus tantùm partis, quæ controvertitur. 3. Nec iſtius partis quoad litteras & ſyllabas, ſed quoad ſignificationem. Quandocumque enim inter nos & Proteſtantes convenit, terminos, qui adducuntur, eſſe æquivalentes, non eſt diſputandum de nomine. Attendendum tamen ne termini æquivalentes redoleant aliquam fallaciam, uti notat S Auguſtinus, *Contr. Epiſt. fund. cap.* 5. & 6.

VII. Porro cùm Proteſtantes allegant Scripturam, dicendum cum S. Auguſtino, Contr. Fortunat. *Agnoſco & amplector teſtimonia divinarum Scripturarum*, ſed ibi non legitur, quod eſt in quæſtione. Si dicant eum locum ſic *debere intelligi*; Reſpondeat cum S. Auguſtino, de Unit. Eccl. cap. 24. *Aliquid manifeſtum, quod interpretè non egeat, a vobis flagitamus.* Nam poſtea examinabitur, quanti facienda ſit iſta interpretatio. Interim *fateantur* Proteſtantes in allegato Scripturæ loco non *legi*, quod eorum Confeſſio Fidei docet. Urgentur quidem infinitis digreſſionibus, ne *fateantur*: ſed fortiter inſtandum; & ſi præfractus fuerit, urgeri poteſt omnibus modis, ut auditores ſentiant, cui parti hactenus adhæſerint.

VIII. Habitâ confeſſione, non ſtatim admittendi ſunt ad probationes, ſed inſtandum, ut *fateantur* nullum alium ex Scriptura produci poſſe locum, ubi legatur quod eſt

in quæſtione. Similiter urgenda confeſſio de tribus, aut quatuor præcipuis controverſiis, in quibus ipſi affirmant: & poſtmodum generaliter, quod ne vel unum probare poſſint. Tum prælegenda profeſſio Fidei Catholicæ: & ſi non valeat contradictorium ex Scriptura monſtrare, ad ſingulos articulos urgenda erit talis confeſſio. Ratio dictorum eſt, quia utimur jure noſtro: & omnium intereſt ſcire an ullus articulus controverſus, eo modo in doctrina adverſa probetur, aut in noſtra improbetur. Eâdem ferè ratione egit S. Auguſtinus cum Felice Manichæo, quem etiam ad Fidem Catholicam convertit. *De act. cum Felic lib.* 1 *cap.* 13. 14. & 18.

IX. Ex hac obſervatione ſequitur auditoribus diligenter inculcandum, quomodo Proteſtantes promittant ſolam Scripturam, doceantque omnia ad ſalutem neceſſaria ibidem clarè, & abſque interpretatione reperiri; nullum tamen dogma controverſum in Scriptura *legi* poſſe: adeoque manifeſtum eſſe, nullum articulum controverſum ſecundùm ipſos eſſe neceſſarium ad ſalutem. Ergo *fateantur* oportet ſe ab Eccleſia Catholica receſſiſſe propter ea dogmata, quæ ad ſalutem non ſunt neceſſaria.

X. Tandem hæc obſervatio locum habet, ſive probent Proteſtantes ex primo ſuo principio, ſive ex noſtro, ſive ex communi. Verùm ex Patribus & Conciliis non ſunt audiendi, niſi priùs omnibus pateat ſcripturales eorum promiſſiones inaniter jactari.

Obſervatio 4.

I. Obſerva 4. *Poſterior Proteſtantium probatio debet eſſe per interpretationem, explicationem, gloſſam vel conſequentiam ſufficientem ad articulum Fidei, idque ex principiis ſupradictis, incipiendo a probationibus Scripturæ.* Ubi notandum hîc non agi de articulis ad ſalutem neceſſariis, quos illi volunt clarè, & abſque interpretatione in S. Scriptura contineri. Cùm enim manifeſta promiſerint, cum S. Auguſtino dicimus, contr. Epiſt. fundam. cap. 23. *Non habent ergo iſti interpretationes ad quas revertantur.* Et ſicut ante diximus Catholicum non obligari ad dandam veram loci allegati explicationem, ita non exiguum victoriæ diſpendium erit, ſi ſuas interpretationes Proteſtantium interpretationibus opponat. Poterit tamen Catholicus doctior, poſt deſignatos aliquos defectus (de

quibus

ibus mox dicetur) insinuare veram loci intelligenti-
m, vel per opportunas interrogationes ex circumstân-
is verborum Scripturæ petitas, vel per explicationem
S. Patrum, qui dicti loci evidentiam non viderunt:
a tamen, ut illud quod affert, non ut absolutè verum
ferat, ne relinquantur partes defendentis ac quæstio
nutetur. Verùm si agatur cum homine pervicace,
andum erit in rigore Methodi, urgenduſque ut formet
ntegrum ſyllogiſmum, atque ita concludat, ut argu-
nentum *ſufficiat ad fundandum articulum Fidei:* nam
robabilia probabiliter ſolvuntur. Hinc S. Auguſtinus,
ontr. Julian. Pelag. lib. 3. cap. 7. *Dialecticorum quaſi*
aculis oneratus acutis, in certamen procedis, & jactas plum-
eos pugiones, dicens, &c.

II. Neque diſputandum eſt de theſi, ſeu de valore
onſequentiarum in genere, ſed de hypotheſi, *An hæc*
articularis conſequentia ſufficiat ad fundandum articulum
Fidei? Si petant rationem negati, dicemus: *Nullam*
articularem Proteſtantium interpretationem vel conſequenti-
m ſufficere ad articulum Fidei: & aſſignabimus unum,
el plures ex ſequentibus defectibus.

1. *Defectus.*

I. Primò; *Proteſtantes nullâ auctoritate formant ſuam in-*
erpretationem vel conſequentiam. Oritur hic defectus ex
ublicis adverſæ partis confeſſionibus. Sic Helvetica
oſt. art. 2. declarat: *Scripturas ſanctas non eſſe interpre-*
ationis privatæ. Scotica art. 28. *Scripturæ interpretatio-*
em, neque ad privatam aliquam, aut publicam perſonam
ertinere. Wirtembergica, de S. Script. veram ſententi-
m Scripturæ vult apud eos eſſe quærendam, *qui Spiritu*
ivino excitati ſunt.

II. Atque idcirco urgemus Proteſtantes, ut doceant,
uâ auctoritate hanc particularem forment interpretationem
ut conſequentiam? Quod cùm nequeant, *fateantur* ſe
on habere legitimam auctoritatem. Habitâ confeſſione,
on ſtatim aſſignandus eſt ſecundus defectus, ſed ſimili-
er urgenda de aliis confeſſio, uti dictum obſerv. 3. n. 8.
Atque hæc notatio etiam valet pro ſequentibus de-
ectibus.

2. *Defectus.*

I. Secundò; *Proteſtantium interpretatio ſeu conſequentia*
n legitur in Scriptura: fundatur hic defectus in ſecundo

Pro-

Proteſtantium principio, quo docent, *dari veram interpretationem Scripturæ. Quam ex ipſa petendam eſſe*, affirmat Conf. Helv. pr. art. 2. adeo *ut ipſa interpres ſit ſui.*

II. Deinde convenit inter nos dari interpretationem Scripturæ per Scripturam; id eſt, multa loca veteris Teſtamenti explicari per Scripturam novi Teſtamenti. Cùm ergo Scriptura duobus modis aliquid doceat, vel ſimpliciter, vel per interpretationem; meritò, conformiter altero Proteſtantium principio, petimus, *an hæc particularis interpretatio, vel conſequentia legatur in Scriptura*, vel certè, ut *fateantur* hunc defectum reperiri, uti dictum de primo defectu.

III. Nec enim minùs Ariani & antiqui hæretici venditabant ſcripturales ſuas interpretationes, quàm moderni Proteſtantes. Dicebat autem Felix Manichæus (de act. cum Felic. lib. 1. cap. 17.) *Ipſa ſe Scriptura interpretatur.* Cui S. Auguſtinus: *Si ergo hîc noſti aliquem eſſe locum, ubi hoc dicat ipſa Scriptura, &c. aperi ad locum, quem noſti, & lege mihi.*

3. *Defectus.*

I. Tertiò; *Scriptura non judicat de bonitate hujus interpretationis vel conſequentiæ.* Oritur hic defectus ex eo, quòd Proteſtantes ſtatuant Scripturam ſacram omnium controverſiarum ſolum judicem: Conf. Helv. poſter. *art.* 2. Lutherani, in Colloquio Ratiſbon. *Theſ.* 2. Hinc jure noſtro petimus, *Quis judicabit de bonitate hujus particularis interpretationis, vel conſequentiæ, an ſufficiat ad articulum Fidei?*

II. Dicimus cum S. Auguſtino contr. Maximin. lib. 3. cap. 26. *Unde ergo tibi perſuaſum eſt cætera ſuperiora Patrem dixiſſe, hoc autem Filium? unde quæſo diſtinguis? unde diſcernis?* Si ex Scriptura, producatur illa; *legamus*; aut fatere, uti ſupra. Non enim Ariſtoteles, aut Philoſophia, non judicium rationis aut diſcretionis judicare poterit; nam præter illorum inſufficientiam, aſſignaretur alius judex præter Scripturam. Vide S. Auguſt. *contr. Julian. Pelag. lib. 2. cap. 10. & lib. 6 cap. 20.*

4. *Defectus.*

I. Quartò; *Proteſtantes poſſunt errare in formanda interpretatione vel conſequentia.* Radicatur hic defectus in infirmitate humana, quæ non rarò errori ſubjicitur: nam *omnis homo mendax.* Pſal. 115. imo *omnes homines ſunt mendaces,*

daces, & ipsâ vanitate vaniores, ut habet Conf. Belg. . 6. Sic etiam Felix Manichæus apud S. Auguſtinum Actis cum Felice, lib. 1. cap. 6.) *Omnis homo men-e, ſolus Deus verax, Scripturæ Dei loquuntur.*

II. Juxta hanc adverſæ partis poſitionem dicit S. guſtinus, (contr. Julian. Pelagian. lib. 3. cap. 18.) *erponis Apoſtoli teſtimonium, non ad quod ab ipſo poſitum ſed ad quod ipſe arbitraris.* Quocirca & nos petimus: *Proteſtantes poſſint errare in hac particulari interpretati-vel conſequentia?* aut *fateantur*, ſicut in primo defec-: & iterum; *Unde ſciemus Proteſtantes de facto non er-e in hac particulari interpretatione vel conſequentia?* rgemus hîc certitudinem *quoad nos* defendentes.

5. *Defectus.*

I. Quintò; *Nullus SS. Patrum vidit particularem Pro-tantium interpretationem vel conſequentiam.* Defectus hîc tur ex eo, quòd teſte Eilbrachtio, *in Epanorth. annot. ad cap. 22.* Proteſtantes doceant ſuas interpretationes claras, evidentes, perſpicuas, neceſſarias, & Scrip-ræ conſentaneas.

II. Quapropter optimo jure petimus, *An aliquis eſt Patribus hunc particularem Scripturæ locum ita fuerit erpretatus, ſicut Proteſtantes faciunt?* aut *fateantur*, ut ora in primo defectu. S. Auguſtinus, contr. Epiſt. nd. cap. 3. *Juſtum puto eſſe, quod poſtulo, hac ſanè lege vatâ, ut vobiſcum non orem, non conventicula celebrem, Manichæi nomen accipiam, ſi non mihi* (ſed tantùm i) *de omnibus rebus* (imo de una re) *ad ſalutem animæ tinentibus ſine ulla caligine rationem perſpicuam dederitis.*

III. Nota hos quinque defectus eſſe magis ad captum puli, quàm alios ſequentes.

6. *Defectus.*

I. Sextò; *Altera præmiſſarum eſt ſolius rationis.* Hic fectus communem originem habet cum quarto de-tu: a quo tamen differt, quòd ille reſpiciat concluſi-nem ex qualibuſcumque præmiſſis deductam; hic verò fectus reſpiciat concluſionem ab una præmiſſa ratio-dependentem, atque adeo fallibilem. Hinc urgemus oteſtantes, *Ut fateantur hanc particularem concluſionem duci ex antecedenti, cujus altera præmiſſarum eſt rationis tùm & non Scripturæ: adeo ut in aſſeranda tali concluſi-errare poſſit.* Reliqua, ut in primo defectu. Reſpon-

demus

demus etiam, negando alteram præmiſſarum juxta Scripturam: quod & in aliis defectibus uſuvenit.

7. *Defectus.*

I. Septimò; *Scriptura non judicat hanc concluſionem eſſe Fidei, quæ deducta eſt ex antecedente, cujus altera propoſitio eſt ſolius rationis.* Hic defectus communem originem habet cum tertio defectu: differt autem ab eo, quod ille contempletur concluſionem reſpectu quarumcumque præmiſſarum; hîc autem quæratur judex particularis conſequentiæ ex altera propoſitione rationis deductæ. Differt etiam a quarto & ſexto defectu, in quibus variè conſideratur fallibilitas; hîc autem ſpectetur defectus judicis circa bonitatem talis concluſionis.

II. Unde *fateantur* Proteſtantes, *Scripturam non judicare quod hæc concluſio, deducta ex antecedente, cujus altera propoſitio non eſt Scripturæ, ſed ſolius rationis, ſit Fidei:* vel aſſignent decretum judicis. Reliqua, ut in primo defectu.

8. *Defectus.*

I. Octavò; *Syllogiſmus peccat vel in materia, vel in forma.* Hic defectus communem habet originem cum quarto defectu. Priores ſeptem defectus nihil ſtatuunt de veritate, aut falſitate naturali, tum totalis argumenti a Proteſtantibus producti, tum ejus propoſitionis, quæ non erat Scripturæ. Hic autem defectus provenit vel ex falſitate unius propoſitionis, vel ex forma indebita. Ideo dicimus: *Nullum a Proteſtantibus produci argumentum, ad ſtabiliendum dogma controverſum, quod non peccet in materia, vel in forma.*

II. Hunc defectum aſſignabit Catholicus reſpondendo breviter more ſolito: Concedo, Nego, Diſtinguo. Ut autem multiloquium adverſarii cohibeat, urgebit formam ſyllogiſmi, petetque concludi, quod eſt negatum.

III. Quod ſi importuna nectat ſophiſmata, meminerit Apoſtoli, Coloſſ. 2. 8. *Videte ne quis vos decipiat per Philoſophiam & inanem fallaciam.* Itaque detegantur ſophiſmata, &, ut in primo defectu, *fateatur*, antequam tranſeat ad alia. Interim ne auditores fructu conferentiæ priventur, notandi erunt defectus ſuperiores, quod in omni argumento fieri poteſt: necnon auditoribus inculcandum Proteſtantes promiſiſſe ſolam Scripturam, & ſcripturales interpretationes ſeu conſequentias; illos autem nobis velle obtrudere reformationem, per inanem

&

fallacem Philoſophiam, qualis conflatur ex materia eccante, & forma fallente.

9. *Defectus.*

I. Nonò; *Non eſt formaliter revelata hæc particularis nclusio.* Hic defectus reſpicit concluſionem, cujus altera præmiſſarum eſt Scripturæ, altera ſuppònitur ratinis veræ & evidentis: in quo differt a quarto & ſexto efectu. Monſtratur autem ex natura articuli Fidei, quia ihil eſt formaliter Fidei, niſi ſit formaliter revelatum. ùmque ex prædictis defectibus conſtet, Proteſtantes pro ullo articulo controverſo habere concluſiones formaliter velatas, meritò, ut in primo defectu, *fateri* debent *nullas particulares ipſorum concluſiones eſſe formaliter revelatas.*

II. Hæc obſervatio locum ſuo modo habere poteſt, ve Proteſtantes ex ſecundo ſuo principio, ſive ex noſo, conentur probare. Quòd ſi adducant argumenta, totum a ratione petita, priores quinque defectus ea rorſus enervant.

III. Et hactenus quidem de hypotheſi, ſive de conſeuentiis particularibus adverſæ partis. *An* autem *illud, od tantùm probatur per conſequentiam firmam, neceſſariam, identem, deductam ex duabus propoſitionibus, quarum una in Scriptura, altera evidens & neceſſaria, adeoque infalbilis infallibilitate naturali, juxta lumen rationis, poſitis in rma argumenti evidentis & neceſſarii, adeoque naturaliter fallibilis, ſit non tantùm verum & certum, ſed etiam artilus Fidei, ejuſque contradictorium error in Fide?* affirmant roteſtantes; & aliqui Doctores Catholici volunt eſſe *robabiliter Fidei.* Omnes autem Doctores Catholici in conveniunt, quòd non ſit articulus *Fidei Catholicæ*; eſt, qui *ab omnibus credi* debeat. Ratio eſt quia Eccleia Catholica dictam quæſtionem numquam definivit, ut tanquam revelatam fidelibus credendam propoſuit: que ita limites merè Scholaſticos nunquam eſt egreſſa.

Pars tertia.

I. Probativa Methodus, gladio perſimilis, tribus obrvationibus perficitur.

Obſervatio 1.

I. Obſerva 1. Statum quæſtionis eſſe tenendum, uti arte 2. Obſervat. 1. fuit conſtitutum.

Obſervatio 2.

I. Obſerva 2. *Catholici eſt ſecundo loco probare, idque inpiendo a probatione Fidei Catholicæ, deinde pergendo ad impro-*

improbationem doctrinæ contrariæ. Ita tamen ut fiat abundantia juris, quia per partem ſecundam convicti ſu Proteſtantes. Non permittat autem Catholicus, ut Pro teſtantes, ante plenam probationem, quidquam objici ant; ſive Catholicus probet ex Principio ſuo, ſive Principiis Proteſtantium, ſive ex Principio Communi.

Obſervatio 3.

I. Obſerva 3. *Omnis Catholica probatio debet eſſe p terminos expreſſos, ſeu æquivalentes, ſine additione, detracti ne, aut mutatione.*

Probatio 1.

I. Probatio 1. Deſumitur ex Conciliis generalibu aut praxi univerſalis Eccleſiæ; hoc eſt, ex Concilii generalibus ab anno ſexcenteſimo ad uſque nos habiti vel ex praxi univerſalis Eccleſiæ ab eodem tempo ſufficienter teſtatâ. Nam antiquorum Conciliorum, praxis primitivæ Eccleſiæ teſtimonia pertinent Principium communæ.

II. Proteſtantes tenentur acquieſcere huic probation 1. Quia convicti ſunt erroris in ſua doctrina, & mul produxerunt argumenta nullo robore prædita. Vide Auguſt. *de Util. cred cap.* 8. & 9. Si enim ulla Fid amplexanda; ſi ex ſecunda Parte conſtat, nec Proteſ tantium, nec ullam a noſtra diverſam doctrinam e tenendam; vel ſupererit Fides Catholica ſola ſequend vel certè non erit Fides in terris; *fateantur* igitur Pro teſtantes alicujus Eccleſiæ ſectandam eſſe Fidem: na ſuæ Eccleſiæ Fidem ſectandam non eſſe jam conſtat; nullam aliam valentes deſignare, ſolius Catholicæ Fi dem ſequendam eſſe meritò ſtatuent.

III. Tenentur acquieſcere 2. Quia non probant cri mina Eccleſiæ Catholicæ objecta, uti conſtat ex Part ſecunda. Vide S. Auguſtinum, *Opuſc. brev. collat. diei. cap.* 3. Debent igitur fateri permanendum eſſe i unione Eccleſiæ Catholicæ, ejuſque definitiones am plectendas.

IV. Tenentur acquieſcere 3. Quia agnoſcunt Scrip turam. Nam ſi Catholicorum auctoritate commot Scripturas amplectimur, æquum eſt ut interpretatio nem Scripturæ apud eoſdem quæramus; cùm Eccleſi Catholica utrumque æqualiter habeat a Chriſto. Ita S. Auguſtinus, *de Util. cred. cap.* 14. Quòd ſi hoc fateantu

Pro-

Proteſtantes, nullius Concilii Catholici determinationi facilè obloquentur.

V. Tenentur acquieſcere 4. Quia Catholici ſatisfaciunt ſuo principio. Cùm enim totâ Parte ſecundâ ſuppoſuerimus Proteſtantium principia, ex quibus tamen, ne quidem pro uno articulo controverſo potuerunt concludere, conveniens eſt ut Catholico principio ſimiliter ſuppoſito, eas probationes audiant, quibus nullo modo poſſunt contradicere. Quod cùm *fateri* debeant Proteſtantes, neceſſe eſt ut Eccleſiæ Catholicæ determinationibus & obſervationibus acquieſcant.

Probatio 2.

I. Probatio 2. deſumitur ex S. Scriptura; incipiendo, ſcilicet ab iis quæſtionibus, quæ expreſſis & manifeſtis S. Scripturæ teſtimoniis nituntur, ut aberrans populus ea legere poſſit. S. Auguſtinus, de unit Eccl. cap. 5. *Hoc enim prædico, atque propono, ut quæque aperta & manifeſta deligamus.* Item: *Sed & illa interim ſeponenda ſunt, quæ obſcurè ſunt poſita.* Verba enim Scripturæ in ſenſu communi & obvio intelligenda ſunt, niſi aliunde ſufficiens ratio detur, cur a proprio & literali ſenſu ſit recedendum.

II. Poſtquam igitur Catholicus textum aliquem S. Scripturæ adduxerit, in quo hoc legitur, quod docent Catholici, *fateri* debent Proteſtantes doctrinam Catholicam probari expreſſis S. Scripturæ terminis. Deinde alia ſunt adducenda S Scripturæ loca, quibus eadem quæſtio probatur, & poſt ſingula dicendum, *fatentur*, &c. Tandem alii ſunt producendi pro duabus aut tribus controverſiis principalioribus, & æqualis exigenda confeſſio.

III. His factis, monendi ſunt auditores de inſufficientia probationum adverſæ partis, & ſimul de efficacia probationis Catholicæ. Errantes præcipuè ſunt inſtruendi in materia de Eccleſia, ex qua omnes omnino quæſtiones reſolvuntur. Vide S. Auguſtinum, *de Unit. Eccl. cap.* 22.

Probatio 3.

I. Probatio 3. ex SS. Patribus S. Scripturam explicantibus. Nam communis SS. Patrum conſenſus in exponendis Scripturis divinis ſufficiens probatio, & teſtimonium eſt ejus, quod in primitiva Eccleſia fuit,

creditum, atque adeo ad desumendum articulum Fidei. Protestantibus etiam debet sufficere, quia cujuscumque judicio prudentis, SS. Patrum consentiens Scripturarum explicatio preferenda est particularibus Protestantium explicationibus. *Fateantur* ergo Protestantes doctrinam Catholicam probari terminis expressis SS. Patrum Scripturam explicantium.

II. Tenentur autem Protestantes acquiescere 1. Quia SS. Patres Scripturas tractarunt cum ingenti gloria. Sic S. August. contra Julian. lib. 2. cap. 1. *Sententiis Episcoporum, qui Scripturas sanctas ingenti gloriâ tractaverunt, tua, Juliane, Domino adjuvante, machinamenta subvertam.* Et cap. 4. *Ita* (hunc locum) *intellexit Ambrosius, ita Cyprianus, ita Gregorius, ut de aliis interim taceam similibus præditis auctoritate Doctoribus.*

III. Tenentur acquiescere 2. Quia, teste S. Augustino, *Ibid. cap.* 9. SS. Patres per Scripturas defenderunt & probarunt Fidem Catholicam; quibus, tanquam Doctoribus, Episcopis, & circa exorientes Fidei quæstiones, ex doctrina S. Augustini, *Ibid. cap.* 10. Judicibus, & ex sensu Ecclesiæ loquentibus, obediendum est.

Probatio 4.

I. Probatio 4. ex SS. Patribus Scripturam non explicantibus. Probationis hoc genus nobis sufficit ad articulum Fidei, quia continet praxim universalis Ecclesiæ quam credimus infallibilem. Debet etiam sufficere Protestantibus, quoad articulos necessarios, quos idcirco primo loco examinare fas est. Cùm enim dicant universalem primorum seculorum Ecclesiam in necessariis non errasse, nequeunt SS. Patrum consona testimonia rejicere. Hoc ipsum fateantur.

Generales notationes circa usum SS. Patrum.

I. Prima; Quando adduximus aliquem ex SS. Patribus locum, sive S. Scripturam explicantem, sive non, qui haud incertis & ambiguis, sed claris & manifestis verbis doctrinam proponit Catholicam; urgendus est adversarius, ut *fateatur*; vel ipsi dicendum: *Da parem, & acquiescimus.*

II. Secunda; non alia sunt producenda loca, quàm clara & manifesta, quæque terminis expressis illud doceant, quod est in quæstione. Ita fecit S. August *lib. 2. contr.*

contr. Julian. cap. 5. Servit hoc incapacitati auditorum, & præſcinditur adverſæ parti occaſio cavillandi.

III. Tertia; Ob dictam rationem conſultum eſt in conferentia, unum ſolum Patrem producere loquentem, antequam ad alios veniatur. Sic dicit S. Auguſtinus, ibid. c. 10. *Nolo eſſe plures*, &c. & antea, lib. 1. cap. 3. *Ponam pauca paucorum, quibus tamen noſtri contradictores cogantur erubeſcere & cedere.* Ad unumquemque locum exigenda confeſſio Proteſtantium, vel dicendum: *Da parem.*

IV. Quarta; Non ſunt alleganda loca SS. Patrum niſi pro articulis neceſſariis, ipſiſque Fidei fundamentis. Ita S. Auguſtinus, ibid. lib. 1. cap. 6. *Hoc autem, unde nunc agimus, ad ipſa Fidei pertinet fundamenta.* Nam de reliquis facilior debet eſſe modus.

V. Quinta; Conſenſus SS. Patrum conſiderari poteſt, vel quatenus eſt virorum doctorum & Sanctorum, qui facit ut eorum ſententias Proteſtantium opinionibus præferamus: vel quatenus proponit ſententiam primitivæ Eccleſiæ; & is ſufficit ad probandum articulum Fidei, quia ejus eſt Eccleſiæ, quam in articulis ad ſalutem neceſſariis a veritate non defeciſſe inter nos & Proteſtantes convenit. Hinc S. Auguſtinus, contr. Julian. lib. 2. cap. 10. *Quod invenerunt* (SS. Patres) *in Eccleſia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerunt; quod a Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt.* Cui accedit quod, cùm nondum ageretur lis noſtra, ſententia tamen pro nobis fuit pronunciata, quod & notat S. Auguſtinus aſſerens priores Patres decidiſſe poſteriores controverſias, tempore S. Auguſtini ortas.

VI. Sexta; Quòd ſi contingat, uti ſæpe evenit, SS. Patres in explicatione Scripturæ non convenire, illud non obſtat quo minus verum ſit, nos in doctrina Catholica SS. Patrum conſentientes S. Scripturæ explicationes ſequi. Ratio eſt quia non eſt neceſſe ad probandum aliquod dogma Fidei, ut omnes, vel plures Patres in explicatione ejuſdem loci particularis conveniant; ſed ſufficit, ſi in tali primitivæ Eccleſiæ dogmate conſentientes, unanimiter judicent illud fundari in Scripturis, licèt idem dogma nunc ex uno, nunc ex variis S. Scripturæ locis deducant. Videatur S. Auguſt. *contr. Julian. lib. 1. cap.* 6.

VII. Neque enim Eccleſia ſolet determinare aliquod dogma fundari in hoc, vel illo particulari loco Scripturæ: ſed videns unanimem SS. Patrum in tali dogmate, per varia licet Scripturæ loca explicato, conſenſum, ipſum dogma tenendum decernit, quia fundatur in Scripturis. Quod ſi Proteſtantibus hæc ratio non ſatisfaciat, nullo modo poterunt tenere aliquod dogma tanquam Fidei, quod, poſt diſſentientes partis ſuæ interpretes, ex Scripturis divinis eruere conantur, cum ipſi doceant unicum eſſe Scripturæ certum & determinatum ſenſum. Quanto igitur melius Eccleſia Catholica non rejicit SS. Patrum Scripturam explicantium diverſimode ſententias, quoniam nihil impedit quo minus, ſecundum S. Auguſtinum, *lib.* 12. *Confeſſ. cap.* 25. & 31. ex eodem Scripturæ loco diverſæ & veriſſimæ poſſint erui ſententiæ, etiam a Spiritu ſancto intentæ.

VIII. Septima; Catholici non docent quod dicta SS. Patrum Scripturam explicantium, evidenter vel legitime ſequantur ex iis Scripturæ locis quæ interpretantur: ſicut etiam Eccleſia Catholica nunquam docuit, ideo aliquod dogma ab omnibus eſſe credendum, quia per bonam, firmam, aut etiam evidentem conſequentiam ex aliquo loco S. Scripturæ deducitur: non enim habemus Fidem Peripateticam, ſed ſufficit nos aliquod dogma tenere, quod per Apoſtolos ipſorum ſucceſſoribus, & inde SS. Patribus traditum ab Eccleſia nobis credendum proponitur; idque eo firmius, quia vidimus Proteſtantes conſequentiis ſuis in diverſa rapi, nec unum ſolum articulum controverſum probare poſſe.

IX. Octava; SS. Patres judicare de exorientibus Fidei controverſiis, conſtans eſt S. Auguſtini, & antiquitatis ſententia: erant enim Epiſcopi, Doctores, & Rectores Eccleſiæ Dei. *lib.* 2. *contr. Julian. cap.* 10. *de unit. Eccl. cap.* 2. & *contr. Julian. lib.* 6. *cap.* 11.

Concluſio.

I. Meminerit lector omnes probationes Catholicas procedere per terminos expreſſos ejus, quod allegatur in probationem: adeoque dicimus Catholicum ſufficienter probaturum Fidem Catholicam, non debere uti ſuis interpretationibus & conſequentiis. Ratio eſt quia tam noſtræ quam Proteſtantium particulares conſequentiæ patiuntur plerumque novem defectus ſupra enumeratos

ratos. Et quamvis bonum atque utile ſit iis, tam ex Scriptura, quàm ex SS. Patribus deductis, uti in concionibus & Scholaſticis exercitationibus; ubi tamen cum Proteſtantibus de Fide agitur, populus eas vix capit, obſcuratur victoria, adverſariorum confuſio ſub iis deliteſcit, & queſtionem Fidei moderatur inanis aut inſufficiens Philoſophia. Adeoque nullatenus conſultum eſt ut iis primo loco utamur. Inſiſtendum ergo verbis claris & manifeſtis, ſive ex Scriptura productis, ſive ex SS. Patribus, juxta ſenſum Eccleſiæ ſui temporis loquentibus. Hinc S. Auguſtinus, contr. Julian lib. 1. cap. 4. *Introduxi te ſedandum, atque ſanandum, non in alicujus Philoſophi auditorium, ſed in SS. Patrum pacificum atque honorandum conventum.*

II. Quocirca Proteſtantibus tot tantiſque ponderibus auctoritatum ſuperatis, necnon veritate patefactâ & undequaque legitimè firmatâ, tunc conveniens erit, ad tollendas minores difficultates, ad illuſtrationem neceſſariorum, ad efficaciùs perſuadendum, conſequentias adhibere. Finis enim diſputationis non debet eſſe commendatio ſcientiæ noſtræ, aut ingenii noſtri oſtentatio, ſed patefactio veritatis Fidei, animarum converſio, incrementum Eccleſiæ, & honor Chriſti ac Dei, cui gloria in ſecula ſeculorum.

TRACTATUS TERTIUS.

DE ARTICULIS NECESSARIIS.

SECTIO I.

De Articulis neceſſariis in genere.

I. Articulus Fidei & morum neceſſarius dicitur, ſine quo credito vel facto, & juſtitia in hac vita, & ſalus æterna in futura vita, tanquam finis hominis obtineri nequit.

II. Articuli neceſſarii neceſſitate medii dicuntur, ſine quibus creditis, vel factis, nullus hominum abſolutè, ſecundùm legem Dei ordinariam, ſalvari poteſt. Ratio eſt quia Deus ea ſtatuit tanquam media, ſine quibus juſtitia & vita æterna non obtinetur. Et tales articuli ſunt ſimpliciter neceſſarii, magis quàm ii, qui tantùm ſunt neceſſarii ex neceſſitate præcepti, v. g. virtualis ſaltem pœnitentia eſt neceſſaria ad remiſſionem peccati.

III. Articuli neceſſarii neceſſitate præcepti dicuntur, qui ex præcepto divino credi quidem debent, ſed ſine quibus aliqui abſolutè ſalvari poſſunt, habitis ſcilicet neceſſariis neceſſitate medii, & ſi reliqua invincibiliter ignorentur; & tales articuli ſunt, qui concernunt Sacramenta.

IV. Tandem omnes omnino articuli ita ſunt omnibus & ſingulis neceſſarii, ut, cognitâ propoſitione univerſalis Eccleſiæ, nullus ſine præjudicio ſalutis contradicat. Imo poſitâ cognitione veritatis & erroris, ſi quis alteri aſſenſum præbiturus eſt, neceſſarium eſt ad ſalutem veritati aſſentiri, non errori.

SECTIO II.

Agendum de neceſſariis ex neceſſitate præcepti.

I. Tractandum de articulis omnibus & ſingulis neceſſariis, vel neceſſitate medii, vel neceſſitate præcepti. Nec enim putamus neceſſe ut hæc duo ſeparemus: cùm inter Chriſtianos (ubi ſufficienter & abundanter promulgatum eſt Evangelium Chriſti) nullus ſit, qui non teneatur credere omnes articulos neceſſarios, quos Deus præcepit credi.

II. Quidquid tandem ſtatuendum ſit de ea quæſtione; An fortè inter Chriſtianos ſint aliqui, qui, ob invincibilem ignorantiam, a nonnullis ex præcepto divino credendis poſſint excuſari, &, iis non creditis, ſalutem obtinere? Quidquid etiam ſit de iis quæſtionibus, quæ verſantur circa ſolos articulos neceſſarios neceſſitate medii, in quibus agitur plerumque ex pia ſententia de divina bonitate ejuſque miſericordia.

SECTIO III.

Proteſtantes non poſſe determinare articulos neceſſarios ex ſola S. Scriptura.

I. Ponimus, tanquam rem, quæ de facili evincitur: *Ex ſola Scriptura ſufficienter haberi non poſſe, quinam ſint articuli omnibus & ſingulis neceſſarii.*

II. Nam Proteſtantes volunt 1. Singulos Chriſtianos poſſe errare in Fidei eſſentialibus. 2. Etiam Concilia generalia errare poſſe in Fidei eſſentialibus.

III. Deinde volunt ſolam rationem cognoſcendi & amplectendi Fidem veram, conſiſtere in examine Sacrorum Bibliorum, poſt invocationem Spiritûs ſancti.

IV. Hinc ſequitur 1. Unumquemque Proteſtantem, invocato Spiritu ſancto, debere determinare quinam ſint libri Canonici. 2. Unumquemque Proteſtantem debere legere, vel audire legi tota Biblia, imo perluſtrare diverſas verſiones, quò, Spiritu S. invocato, diſcernat quænam verſio ſit conformis originali textui, ab ipſis auctoribus Canonicis conſcripto: licèt interim certò ſciat originalem textum ſibi numquam exhibendum. 3. Omnes illos Proteſtantes, qui (conſulto Spiritu ſancto) non certiſſimè & indubitatò dijudicant de libris Canonicis, non habere veram Fidem, nec poſſe eſſe participes regni cœlorum. Jam conſideret unuſquiſque Proteſtantium, coram Deo Judice, an unquam ei obligationi

gationi conatus ſit ſatisfacere, & an ſibi perſuadeat ſe tam certò iſti obligationi poſſe ſatisfacere, ut inde velit ſalutem ſuam æternam, vel damnationem æternam dependere. Si hoc nec præſtitit, nec præſtare poteſt, fruſtra dixerit articulos neceſſarios ex ſola S. Scriptura ſufficienter haberi poſſe.

V. Unuſquiſque Proteſtantium tenetur, invocato Spiritu ſancto, dijudicare ex S. Scriptura quinam ſint articuli neceſſarii. Atque hinc ſequitur, omnes illos, qui non certiſſimè & indubitanter ſtatuunt hos eſſe articulos neceſſarios, carere Fide divina, nec poſſe eſſe participes regni cœlorum. Quomodo autem ſinguli Proteſtantes iſti obligationi ſatisfacient?

VI. Nam uſque in hoc tempus Proteſtantes legerunt S. Scripturam diligenter, nec tamen invenerunt catalogum articulorum neceſſariorum, qui ſufficienter, ex ſola S. Scriptura, ſub illa qualitate probentur.

VII. In ſtatuendis articulis neceſſariis, nec Lutherani cum Lutheranis, nec Reformati cum Reformatis conveniunt.

VIII. Nullum Concilium, nullus ex Sanctis Patribus, nullus Pontifex, nullus Doctor Catholicus unquam docuit, ex ſola S. Scriptura ſufficienter doceri quinam ſint articuli neceſſarii.

SECTIO IV.

Proteſtantes abſurdè determinare, quorum reſpectu neceſſaria in S. Bibliis ſint clara.

I. Dicunt nobis Proteſtantes quâ ratione certâ & infallibili inveniuntur articuli neceſſarii. Reſpondent Remonſtrantes: *Ea tantùm ad ſalutem ſcitu ac creditu eſſe neceſſaria, quæ vel in claris apertiſque Scripturarum verbis, vel per apertam & ſole clariorem conſequentiam neceſſaria eſſe cuivis mentis tantùm ſuæ compoti conſtare poteſt.* Epiſcopius: *Cùm Evangelium attentè a quoquam legitur vel auditur, poſſe tum abſque ullo ſupernaturali lumine percipi ſenſum omnium, quæ ſcitu, creditu, factu, ſperatu neceſſaria in Evangelio proponuntur.* Et e Lutheranis Calixtus: *Quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, inveniuntur in Sacrarum literarum locis perſpicuis & apertis, de quorum ſenſu nemo, qui verba intelligat, ambigere poteſt.*

Vedel. Rhapſ. *lib.* 1. *cap.* 6. *pag.* 34

In Syn. Dordrecht. *pag.* 123. *vid.* & 236.

Epiſt. Theol. part. 1. *pag.* 39.

II. At

II. At contra 1. Unde probatur hæc regula? Nullus allegatur textus in negotio tanti momenti.

III. Contra 2. An vultis ut in verbo veſtro hanc regulam admittamus, qui vos ipſos errori obnoxios eſſe non diſſitemini? Haud expedit.

IV. Contra 3. Si tantùm requiratur judicium naturale, ut cognoſcamus in Scriptura articulos neceſſarios, eorumdemque neceſſitatem, quomodo non verum eſt, quod vobis objiciunt Reformati? Sic nihil fore neceſſarium ex omnibus articulis, unquam in controverſiam vocatis, vel vocandis. Qui enim eos in controverſiam vocant, videntur ſibi mentis ſuæ compotes. *Arcan. Armin. Part. 4. cap. 6.*

V. Neque vobis licet dicere, eos, qui errant in neceſſariis, eſſe paſſionibus præoccupatos, quia tantumdem de vobis dicent. Et quis judicabit, voſne, an illi, ſitis mentis compotes, an impotes?

VI. Contra 4. Si articuli neceſſarii ſint tam clarè in S. Scriptura, unde ne quidem inter vos ipſos quidquam certi de iis habetis? An etiam inter vos ſunt, qui oculos claudunt, ne ſolem videant?

VII. Reformati, ut hanc Scyllam Libertiniſmi evadant, incidunt in Charibdin Spiritûs privati, docentes omnia neceſſaria eſſe quidem clarè, & evidenter in Scriptura, ſed eam evidentiam non omnibus quidem abſolutè, qui mentis ſuæ compotes ſunt, verum omnibus *regenitis* eſſe conſpicuam.

VIII. At contra 1. Quibus id nititur S. Scripturæ teſtimoniis? Nam ſi inter vos ipſos, in ſtatuendis articulis Fidei neceſſariis, non eſt eadem ſententia, quomodo credemus eos articulos vobis (qui regeniti eſſe vultis) eſſe evidentes? Manifeſta S. Scripturæ teſtimonia in hanc rem non habetis.

IX. Contra 2. Quinam ſunt illi regeniti? Scitis quid Remonſtrantes vobis objiciant. Vide *Tract. de Articulis neceſſ. cap. 5. n. 13.*

X. Contra 3. Si requiratur ſtatus regenerationis, ut quis per S. Scripturam intelligat quinam ſint articuli neceſſarii: Ergo oportet eſſe fidelem, antequam aliquis per S. Scripturam intelligat quinam ſint articuli neceſſarii. Ratio eſt, quia nullus regeneratur, niſi fiat fidelis. Ergo dantur fideles & regeniti, qui necdum ſciunt

per

per Scripturam quinam sint articuli necessarii: Ergo dantur fideles & regeniti, qui non credunt articulos necessarios. Hoc, quàm absurdum sit, ipsi perspicitis.

XI. Hactenus spectavimus Cadmeam prolem, domesticâ digladiatione se invicem conficientem. Victoria manet apud Ecclesiam Catholicam; a qua Arminiani Reformatos, & hi illos immeritò recessisse convincunt. Pars utraque oppugnat adversam; & dum utraque cadit, Ecclesia Catholica a suis adversariis liberatur.

XII. Unde dicimus, exemplo S. Hilarii:

Lib. 7. de Trin. col. 89. *Hæretici igitur omnes contra Ecclesiam veniunt: sed dum hæretici omnes se invicem vincunt, nihil tamen sibi vincunt. Victoria enim eorum Ecclesiæ triumphus ex omnibus est, dum in eo hæresis contra alteram pugnat, quod in hæresi altera Ecclesiæ Fides condemnat.*

SECTIO V.

Fundamenta Protestantium I. tollere Disciplinam Ecclesiasticam.

I. Docent e Protestantibus multi Disciplinam Ecclesiasticam rectè administratam, esse notam veræ Ecclesiæ. Unde illud est consequens: Si quæ sit Ecclesia, cujus publica doctrina tollit Disciplinam Ecclesiasticam, non posse eam censeri veram Ecclesiam, cùm inde ab initio judicatum fuerit Ecclesiam subsistere non posse sine Disciplina.

II. Atqui Ecclesiæ Protestantium manifestissimè tollunt omnem Disciplinam Ecclesiasticam per sua principia & fundamenta: Docent quippe: *Unicuique licere quorumcumque hominum, etiam Conciliorum Generalium, expendere doctrinam; & dijudicare verane, an falsa sit, quæ proponitur.* Et hoc quidem necessariò docent, quamdiu statuunt Doctores Ecclesiæ, imo & Concilia generalia errori obnoxia.

III. Si liceat unicuique dissentire a decretis quorumcumque hominum: *Ergo nulla Ecclesia habet potestatem do endi, ter quam alii Christiani teneantur credere in materia Fidei & morum.* Nec enim tenetur absolutè decretis Ecclesiæ acquiescere, qui tenetur decretis Ecclesiæ non acquiescere, si, examinatâ Sanctâ Scripturâ, judicet eam errare.

IV. Si

IV. Si nulla Eccleſia talem habet poteſtatem: *Subji-tur Eccleſia maximis turbis, ab unoquoque excitandis, qui debit jactare Eccleſiæ decretis eſſe obſiſtendum.* Adeoque ullus erit ordo, quem unicuique licet impunè turbare.

V. An adhuc mirantur Proteſtantes, ſi tot ſectæ ter ipſos fuerint exortæ, & etiamnum exoriantur? a comparata ſunt eorum fundamenta & principia, aliter fieri non poſſit: & magis mirandum foret, ſi non contingeret.

SECTIO VI.

undamenta Proteſtantium 2. abſolvere omnes Schiſmaticos.

I. Si verum eſt, quod docent Proteſtantes: *Unicuique itum eſſe diſſenſum a decretis Eccleſiæ; licitum eſſe, imo ceſſarium ab Eccleſia diſceſſum, ubi quis judicat Eccleſiam rare in articulo neceſſario, quem tamen errorem debeat am-ecti, manens in ejus unitate:* Quis poterit unquam de-arari ſchiſmaticus?

II Ponamus Lutheranum, vel Reformatum, qui la-tur in errorem Socini, & exiſtimet Chriſtum Jeſum n eſſe Deum ab æterno; nec paucos habeat adhæren-s. Producantur termini expreſſi S. Scripturæ, vel iam firma ex Scripturis deducta conſequentia, unde obetur divinitas Chriſti Jeſu.

III. Opponetur ex adverſo terminos expreſſos non id portare neceſſariò, quod eſt probandum, ut qui di-rſis locis ſimiliter poſiti, aliud ſignificent: adducen-r variæ præſumptiones, neceſſitatem probationis im-gnantes. Et quoad abſolutam articuli neceſſitatem, ud minores exurgent difficultates.

IV. Quid hîc facient, ſive Lutherani, ſive Reforma-? Ille Socini errore imbutus ſanctè declarabit, ſe de-tè invocaſſe Spiritum ſanctum, ſe omni diligentiâ olviſſe Scripturas, nec tamen poſſe credere Jeſum riſtum eſſe Deum ab æterno. Ulteriùs dicet ſe non ſſe permanere in communione ſive Lutheranorum, e Reformatorum, ubi obtruditur articulus de Jeſu riſti divinitate ab æterno, tanquam neceſſarius: æterquam quod ſibi non liceat per conſcientiam in orum communione perſiſtere, quos judicat adorare ſum Deum. Addet ſe propterea cogi qui cum ſuis beat privatas conventiones Eccleſiaſticas, in quibus unum

unum Deum, juxta Scripturas, & dictamen propriæ conſcientiæ, purè colat.

V. Quæritur quid eo caſu factura ſit Eccleſia Proteſtantium, ſive Lutheranorum, ſive Reformatorum? Nonne declarabit ejuſmodi hominem tum hæreticum tum ſchiſmaticum? Hæreticum, ut qui pertinaciter defendat errorem in re graviſſima? ſchiſmaticum, ut qui privata inſtituat conventicula? Et tamen nihil agit niſi ex præſcripto Eccleſiæ Proteſtantium. Nam invocato debitè Spiritu ſancto, juxta Scripturas determinat ex facultate ſibi a vobis conceſſa, quinam ſint articuli neceſſarii, & a neceſſariis excludit articulum de divinitate Chriſti ab æterno. Audit vos contrarium aſſerentes, & varias probationes adducentes; ſed expendens eas probationes juxta Scripturas, & debitè invocato Spiritu ſancto, judicat eas non ſubſiſtere pro veritate, nedum pro neceſſitate ejus articuli probanda. Ideoque ex facultate ſibi per vos competente determinat Eccleſias veſtras, earumdemque Concilia errare in articulo religionis eſſentiali, fundamentali, & neceſſario. Quo modo igitur fieri poteſt ut talis, qui leges fundamentales Eccleſiarum veſtrarum obſervat, poſſit declarari hæreticus, vel ſchiſmaticus? Agit ipſe, quod docetis licitum: quî fieri poteſt, ut ſit hæreticus? Agit idem, quod ipſe jubetis: quî fieri poteſt, ut ſit ſchiſmaticus?

SECTIO VII.

Præcipuos Proteſtantium 3. *vergere ad libertatem credendi.*

I. Dixit olim Apelles apud Euſebium *Lib. 5. cap. 13* *Non rationem Fidei omnino quærere oportere, ſed quemque in ea Fide perſtare debere, quam profeſſus fuiſſet. Eos enim qui in Chriſtum crucifixum ſperaſſent, ſalvos fore, dummodo in bonis operibus ſancte verſari reperirentur.* Hanc perverſiſſimam ſententiam neceſſe eſt ut omnes illi ex Proteſtantibus ſequantur, qui ſalvis diverſarum Eccleſiarum ſententiis repugnantibus iniquam pacem & diſſonantem unitatem conſtituere volunt: inter quos agmen ducit Marcus Antonius de Dominis, olim Archiepiſcopus Spalatenſis.

II. Fatemur, ſi fundamenta Proteſtantium ſunt admittenda, Marcum Antonium non tantùm rectè ſentire, ſed omnes illos peccare adverſùs ſenſum communem, qui ejus placitis obſtrepunt. Quicumque enim docet

docent articulos neceſſarios ex S. Scriptura, pro privata cujuſque perſuaſione determinandos; & Eccleſiam poſſe errare in Fidei eſſentialibus; nequeunt ejus ſententiam per rectam rationem improbare. Atque inde factum eſt, ut præcipui Proteſtantium ejus arbitrio, vel in totum, vel pro parte, ſubſcriberent.

III. Sed non videntur advertiſſe iſti viri (cæteroquin non indocti) abſolutam credendi quidlibet libertatem, fundamentis Proteſtantium æquè cohærere, ac projectam inter Proteſtantes, ſive etiam alios, pacem.

IV. Statuamus Anabaptiſtam non credentem: *Chriſtum Jeſum accepiſſe ſuam carnem a Beata Virgine Maria.* Petimus an hanc opinionem clariùs & manifeſtiùs poſſint ex S. Scripturis refellere Lutherani, quàm ſententiam Reformatorum, negantium *realem præſentiam Chriſti in SS. Euchariſtia.* Petimus an Lutherani poſſint clariùs & manifeſtiùs oſtendere ex Scripturis, talem Anabaptiſtam errare in articulo neceſſario, quàm id poſſit oſtendi de Reformatis, in articulo realis præſentiæ Chriſti in SS. Euchariſtia? Loquimur autem de iis Lutheranis, qui tenent Reformatos illud omne credere, quod eſt neceſſarium ad ſalutem; eoſdemque Reformatos non ſubvertere fundamentales articulos Fidei.

V. Similiter petimus a Reformatis, an iſtam Anabaptiſtæ opinionem apertiùs & evidentiùs poſſint ex S. Scripturis refellere, quàm ſententiam Lutheranorum *de Ubiquitate?* Petimus an Reformati poſſint apertiùs & evidentiùs oſtendere ex S. Scripturis, talem Anabaptiſtam errare in articulo neceſſario, quam id poſſit oſtendi de Lutheranis in articulo de Ubiquitate errantibus?

VI. Si fateantur Lutherani & Reformati unum præ altero præſtare non poſſe, dabitur de articulo in articulum progreſſus ad abſolutam credendi libertatem. Sin autem exiſtiment unum præ altero poſſe effici, experiantur vires ſuas, & invenient reſpondentes.

SECTIO VIII.

Nullum eſſe modum 4. terminandi ſchiſmata Proteſtantium.

I. Ex præcedentibus ſequitur: *Nullum eſſe modum terminandi ſchiſmata Proteſtantium.* Neque enim habent normam, vel regulam aliquam certam, juxta quam Proteſtantium ſchiſmata cum aliqua ſpecie recti, poſſint terminari.

II. Si Lutheranis, Ubiquitatem non tenentibus, licet communicare cum aliis Lutheranis, Ubiquitatem docentibus; cur utrisque non liceat communicare cum Reformatis, realem præsentiam Christi in SS. Eucharistia negantibus? Unde docebunt Lutherani negationem realis præsentiæ Christi in SS. Eucharistia continere errorem fundamentalem; doctrinam verò de Ubiquitate non continere errorem fundamentalem? Si licet Lutheranis communicare cum Reformatis, cur non liceat cum Arminianis? quo sufficiente fundamento excludentur Sociniani? qua de causa repudiabuntur Anabaptistæ, aliique plures?

III. Similis est ratio de Reformatis. Cur enim ipsis liceat communicare cum Lutheranis, realem præsentiam Christi in SS. Eucharistia confitentibus, Ubiquitatem docentibus, ut de aliis nunc taceamus, & non liceat communicare cum Arminianis, quos tamen repudiant?

IV. Deinde, qui ex Lutheranis, vel reformatis a sententia Ecclesiæ suæ dissentit, is vel tenetur a sententia sua recedere, & sententiam Ecclesiæ amplecti, vel non tenetur. Si non teneatur sententiam suam dimittere, eamque, quæ Ecclesiæ est, amplecti, iterum petitur an teneatur, in communione Ecclesiæ suæ permanere, posito quòd eam judicet errare in articulo necessario? Negabitis eum posse permanere. Verùm, si nullam inveniat Ecclesiam, nisi quam judicet errare in articulo necessario, rursum quæritur an ei liceat instituere segregata conventicula Ecclesiastica? Hîc, si affirmetis, tot habebitis juxta doctrinam vestram schismata, quot invenientur privatâ persuasione judicantes non esse congregationem Ecclesiasticam in necessariis non errantem. Sin autem negetis isti licere institutionem privatorum conventiculorum, jam ista negatio condemnabit separationem vestram ab unitate Catholica.

V. Dicite itaque apertè an dissentientes a doctrina Ecclesiæ, vel Lutheranæ, vel Reformatæ, teneantur suam sententiam deponere, & doctrinam Ecclesiæ assumere, postquam invocato Spiritu sancto judicant secundùm Scripturas, Ecclesiam errare in articulo necessario? Hinc enim patebit nullum apud vos esse modum terminandi schismata, sed multò magis, ex principiis doctrinæ vestræ, universa schismata confirmari novisque occasionem præberi.

SEC-

SECTIO IX.

Per principia Proteſtantium 5. non poſſe veniri ad veram Eccleſiam.

I. Conſtat inter omnes, ut quis, in rebus Fidei ignarus, perveniat ad veritatem Chriſtianam, unamque illam, in qua ſalvetur, Eccleſiam, opus eſſe inſtructore. Ita enim dicit Conf. Wirtemb. *Vera ſententia Scripturæ quærenda eſt in ipſa Scriptura, & apud eos, qui divino Spiritu excitati Scripturam per Scripturam interpretantur.* Conf. Helf. poſter. *Judiciis non niſi ſpiritualium hominum ex Verbo Dei petitis acquieſcimus.* *De S. Script.* *Art. 2. Harm*

II. Prodeat, quaſi ignarus de Fide, ad præcipuos Proteſtantium in unum congregatos vir aliquis ſalutis ſuæ cupidus, uti nonnulli ante annos aliquot contigit, ac declaret, ſe petere inſtructionem; ſe quidem de multis multa intellexiſſe, ſed illa omnia in præſenti ſeponere; ſe quærere hominem divino Spiritu excitatum, qui Scripturam per Scripturam interpretetur, ſpiritualem, judicium ſuum ex Scriptura petentem.

III. Exurgit Lutheranus, ſeque, divino præeunte Spiritu, Scripturam per Scripturam interpretari profitetur. Reſpondit vir, ſalutis ſuæ cupidus, cum Tertuliano: *Sed & Apelles me hac pronunciatione pulſabit, & Hebeon & Simon.* Et Reformati, & Arminiani, & Anabaptiſtæ, & quotquot hactenus iiſdem innituntur, aut ſimilibus principiis; hi omnes cum Lutherano idem aſſerunt, ſe nimirum, divino præeunte Spiritu, Scripturam per Scripturam interpretari. *De præſcrip. cap. 10.*

IV. Docete igitur cur *potiùs* vos, Lutherani, ſitis audiendi, quàm Reformati, Arminiani, vel Anabaptiſtæ. Quidquid enim allegatis, ùt vos audiamini, idem ab omnibus allegatur. Aut igitur omnes (paria allegantes) audiendi eſtis, aut e vobis nullus. Non omnes audiendi eſtis, quia Spiritus divinus non impellit vos, ut contraria doceatis. Ergo nullus veſtrûm audiendus erit, donec dicatis cur præ aliis *potiùs* audiendi ſunt Lutherani. Hoc autem non poteſtis. *Ero itaque nuſquam, dum ubique convenior*, inquit Tertulianus, loco citato.

V. De Reformatis eadem eſt ratio. Volunt ipſi

judiciis *non niſi ſpiritualium hominum, Ex Verbo Dei petitis, nos acquieſcere.* At quinam ſunt illi homines ſpirituales? Vos enim docetis unumquemque Chriſtianum errare poſſe in Fidei fundamentalibus: Concilia generalia errare poſſe in eſſentialibus Fidei. Unde igitur ſciam vos eſſe ſpirituales? Nam quod dicitis, veſtra judicia eſſe ex Verbo Dei petita, illud ipſum æqualiter ab omnibus ingeminatur, qui a vobis diſſentientes, ſuas opiniones recipi volunt. Cur igitur vos *potiùs* audiamus præ omnibus aliis? Nulla profecto eſt ratio.

VI. Quocirca qui juxta principia Proteſtantium cupidus eſt veritatis revelatæ, neceſſe eſt ut quærat homines divino Spiritu excitatos, & verè ſpirituales. Unde oportet ut tranſeat omnia Imperia, Regiones, Provincias & Pagos: luſtret omnes ædes, omnia caſtra, omnia tuguria: trajiciat omnia flumina, freta & maria: rimetur omnes ſylvas, omnia antra, omnes montes, omnia deſerta; an fortè alicubi reconditos & deliteſcentes inveniat homines ſpirituales, qui edicant *cur præ cæteris aliis* mortalibus audiendi ſint. Quid, quod neceſſe erit omnes omnium antiquorum evolvere hiſtorias, omnes de Religione examinare libros, ac videre an ſexcenti hæreſiarchæ jure condemnati ſint; ut ſi fortè unus ex illis ſpiritualis ſit, ei ſoli acquieſcatur. Hoc ſi nolint Proteſtantes, dicant cur *potiùs* audiendi ſint Reformati, quàm Lutherani, aliive? Illud verò cùm nequeant, dicemus nos omnes audire non poſſe, ac propterea nullam eſſe cauſam, cur ab uno ex omnibus incipiamus.

SECTIO X.

Per principia Proteſtantium 6. *univerſas Eccleſias, iis utentes, eſſe veras.*

I. Ex præcedentibus facilè deſumitur, ſi vera ſint Proteſtantium principia, univerſas Eccleſias, iiſdem principiis utentes, eſſe veras. Si enim utantur iiſdem principiis, ſcrutabuntur Scripturas, atque ex iis tum particulares, tum Synodi, & Concilia determinabunt articulos neceſſarios. Neque fieri poterit ut una Eccleſia condemnet alteram, iiſdem principiis utentem, tanquam errantem in articulo neceſſario: quia Eccleſia condemnata, eodem utens privilegio, cum Eccleſia condemnante, meritò illud objiciet pervulgatum, *par in parem*

parem non habet imperium: & ſententia, a judice haud competente lata, non caret vitio nullitatis.

II. Deinde, ſi, exempli gratiâ, licet Lutheranis condemnare Anabaptiſtas; cur non liceat Anabaptiſtis condemnare Lutheranos? Utrimque invocatur Spiritus ſanctus: utrimque ex ſolis Scripturis (juxta cujuſque intellectum acceptis) determinantur credenda. Negant Anabaptiſtæ ſe judicio Lutheranorum ſubeſſe, ſicut Lutherani negant ſe judicio Anabaptiſtarum ſubjici. Dicunt utrimque ex S. Scriptura determinanda eſſe credenda, ſed inſuper dicunt unumquemque particularem, imo & totam Eccleſiam, poſſe fallere & falli in determinatione credendorum; nec quemquam teneri alterius judicio acquieſcere, niſi in quantum exiſtimat illud judicium convenire cum Scriptura.

III. Quando igitur Lutherani condemnant Anabaptiſtas, id limitandum eſt primò, quòd fateantur Lutherani ſe errare poſſe. Limitandum eſt ſecundò, quòd nullus teneatur ei judicio acquieſcere, niſi in quantum exiſtimat illud Scripturæ eſſe conforme. Cùm autem Anabaptiſtæ exiſtiment judicium Lutheranorum, quo condemnantur, Scripturis contradicere, bonâ Lutheranorum pace, ei judicio non acquieſcunt, moniti ſcilicet ab ipſis Lutheranis Concilia Lutherana poſſe errare, neminemque teneri eorum decretis acquieſcere, niſi in quantum cujuſque conſcientia juxta Scripturas convincitur, Anabaptiſtis verò declarantibus ſuas conſcientias non convinci juxta Scripturas, irrita eſt Lutheranorum condemnatio, quæ, ceſſante conditione caret effectu. Ita, juxta principia Lutheranorum, Anabaptiſtæ habendi ſunt pro non condemnatis; eorum Eccleſiæ habendæ ſunt pro veris Eccleſiis. Et pari jure veræ erunt Eccleſiæ Reformatorum, Arminianorum, Socinianorum, aliorumque.

IV. Hoc verò eſſe abſurdiſſimum, omnes illas Eccleſias eſſe veras Eccleſias, abundè patet ex unitate Eccleſiæ in S. Scripturis commendata, ab antiquitate tradita, ab ipſis Proteſtantibus agnita; patet ex horrendo ſchiſmatis malo in S. Scripturis condemnato, ab antiquitate acerbiſſimè deſcripto, ab ipſis Proteſtantibus vituperato. Si enim omnes illæ Eccleſiæ, in articulis neceſſariis diſcordes, ſint veræ Eccleſiæ, fruſtra commendata erit unitas, fruſtra condemnatum ſchiſma.

SECTIO XI.

Juxta praxim Proteſtantium 7. univerſas Eccleſias, eâ utentes, eſſe falſas.

I. Sequitur nunc ut oſtendámus univerſas Eccleſias Proteſtantium, per praxim domeſticam, cenſeri falſas. Hoc tantùm ponimus, tanquam certiſſimum: *Unamquamque Proteſtantium Eccleſiam excommunicare & anathematizare univerſos a ſe diſſentientes in articulis neceſſariis.* Illos enim exiſtimant tantâ claritate & evidentiâ in Scripturis traditos, ut diſſentientes ſecurè excommunicent & anathematizent.

II. Neque hîc objiciant Proteſtantes ſuas condemnationes neminem ligare, niſi cujus conſcientia juxta Scripturas convincitur. Dicimus enim non ex vanis conjecturis, vos aliam habere doctrinam fundamentalem, aliam praxim. Juxta doctrinam veſtram fundamentalem, nemo tenetur cujuſcumque condemnationi acquieſcere, niſi cujus conſcientia convincitur de juſtitia condemnationis. Et hâc doctrinâ indigebatis initio ſeparationis veſtræ ab Eccleſia Catholica, ut ſub ſpecie conſcientiæ non conviſtæ, diviſionem veſtram a priore unitate utcumque foveretis. Eâdem indigebatis doctrinâ, tum ut incautum vulgus, tum ut propriâ perſuaſione inflatos, ſub prætextu libertatis conſcientiæ, ad defectionem invitaretis.

III. Sed negotiis veſtris nonnihil conſtitutis, longè aliud fuit in praxi veſtra domeſtica, Diſciplinis Eccleſiaſticis comprehenſa. Tunc enim ſolemni juramento adſtricti ſunt Miniſtri Eccleſiæ ad tenendam tradendamque in Gallia Confeſſionem Gallicam, & obediendum Diſciplinæ Eccleſiaſticæ: ſimiliterque actum eſt in aliis locis. Juxta eam Diſciplinam, ſi quis Miniſter diſſentit a Confeſſione Eccleſiæ Reformatæ populumque aliter docet, quàm juxta præſcriptum Confeſſionis, ſi monitus non deſiſtat, amovetur, excommunicatur, declaratur ſchiſmaticus; quantumvis provocet ad judicium S. Scripturæ, declaretque ſe per conſcientiam non poſſe acquieſcere Confeſſioni. Hæc nimirum (ut hoc obiter dicatur) eſt illa libertas conſcientiarum tantopere deprædicata, quâ ab obedientia Romanæ Eccleſiæ exempti tanquam graviſſimo ſervitutis jugo premamini, conſtricti

onſtricti catenis tum Confeſſionis publicæ, tum Diſci-linæ Eccleſiaſticæ.

IV. Jam quæritur: An talis Miniſter, per Synodum motus, excommunicatus, declaratus ſchiſmaticus, teneatur acquieſcere? Si non teneatur acquieſcere, irrita erit veſtra condemnatio, ex communicatio, amotio: quod tamen non præſumitur, quia non cenſetur judex irritam velle pronunciare ſententiam. Si autem teneatur acquieſcere: ergo & primi prætenſi Reformatores, tanquam ſubditi Eccleſiæ Romano-Catholicæ, tenebantur acquieſcere, quando per eamdem Eccleſiam amovebantur, excommunicabantur, declarabantur ſchiſmatici: ergo fieri non potuit ut non acquieſcentes collegerint veras Eccleſias.

V. Eadem eſt ratio de Lutheranis, Arminianis, Anabaptiſtis, Socinianis, & quibuſvis aliis ſimili praxi utentibus. Nam eo ipſo, quòd tali praxi utantur, condemnant ſuam ſeparationem ab unitate Eccleſiæ Romano-Catholicæ.

VI. Sed Proteſtantium Eccleſiæ non tantùm excommunicant & anathematizant ſuarum Eccleſiarum membra & ſubditos, verùm etiam excommunicant & anathematizant Eccleſias a ſe diſſentientes. Ita, præter alios complures, condemnantur Anabaptiſtæ, in Confeſſione Auguſtana, a Lutheranis. Illa condemnatio vel eſt irrita, vel valida. Non debet cenſeri irrita, quia judex non præſumitur irritam velle pronunciare ſententiam. Si eſt valida, quale judicium Lutherani aſſumunt de Anabaptiſtis, tale aſſumunt Anabaptiſtæ de Lutheranis. Et quo jure Lutherani aſſumunt poteſtatem condemnandi Anabaptiſtas, eodem jure aſſumunt Anabaptiſtæ poteſtatem condemnandi Lutheranos. Erit igitur Anabaptiſtarum, Lutheranos condemnantium, ſententia valida: ſi Lutheranorum, Anabaptiſtas condemnantium, ſententia eſt valida; utrimque autem illud referent, ut mutuis judiciis exeant condemnati. Nam ſi Lutherani pro ſua condemnatione proferant Scripturas, prout ipſi eas intelligunt, invocato Spiritu ſancto, tantumdem facient Anabaptiſtæ. Ita Proteſtantium Eccleſiarum mutuæ condemnationes oſtendunt omnes eſſe falſas.

SECTIO XII.

Romanam Eccleſiam 8. eſſe veram, juxta prima Proteſtantium fundamenta.

1. Per Romanam Eccleſiam, eam intelligimus, quæ com-

communicat in Fide cum Epiſcopo Romano, quæque communiter vocatur Catholica.

II. Prima Proteſtantium fundamenta vocamus: *Quòd unuſquiſque poſſit & teneatur, invocato Spiritu ſancto, determinare credenda ex S. Bibliis.* Similiter: *Quòd nullus teneatur alterius cujuſcumque judicio acquieſcere, niſi in quantum ſtatuit illud judicium eſſe comforme S. Bibliis.*

III. Atqui Romana Eccleſia, invocato Spiritu ſancto, determinat credenda ex S. Bibliis, non ſecundùm privatam cujuſque perſuaſionem, nulli fundamento innixam, plurima ſecum incommoda adferentem; ſed ſecundùm unanimem, ſtabilem, teſtatiſſimumque conſenſum, inde ab initio, divinâ indubiè dirigente providentiâ, ſaluberrimè conſervatum. Univerſi fideles, communicantes in Fide cum Epiſcopo Romano, judicant, invocato Spiritu ſancto, illa eſſe credenda juxta Scripturas, quæ ab univerſali Eccleſia proponuntur. Hoc igitur facit Eccleſia Romana, quod per principia Proteſtantium poteſt facere, & quod tenetur facere. Eccleſia ergo Romana, juxta prima Proteſtantium fundamenta, eſt vera Eccleſia.

IV. Neque hîc dicant Proteſtantes Eccleſiam Romanam errare in Eſſentialibus Fidei, ſeu neceſſariò credendis: quia ipſis monentibus, Eccleſia Romana non tenetur Proteſtantium judicio acquieſcere, niſi in quantum ſtatuit illud judicium eſſe conforme S. Bibliis. Atqui Eccleſia Romana ſtatuit judicium illud Proteſtantium non eſſe conforme S. Bibliis. Ergo non obſtante illo Proteſtantium judicio, Eccleſia Romana non tenetur Proteſtantium judicio acquieſcere, manetque vera Eccleſia illud faciens, quod per principia Proteſtantium poteſt facere, & tenetur facere.

V. Similiter non dicant Eccleſiam Romanam non debitè invocare Spiritum ſanctum, & mente præoccupatâ ad indaginem veritatis accedere. Reſpondebit enim Eccleſia Romana cum S. Cypriano, multò magis omnes illos, qui in Diviſione & ſchiſmate ſunt, *precem alteram illicitis vocibus facere, Dominicæ hoſtiæ veritatem per falſa ſacrificia profanare.* Reſpondebit Eccleſia Romana cum S. Auguſtino: *O ſtultiſſimam cœcitatem! quid tam bonum eſt, & tam jucundum, quàm habitare fratres in unum? quod illi nequam dicunt, & amarum ponunt, qui ſe ab omnibus fratribus ſeparârunt, dum vanas ſuſpiciones ſuas ne dicam factioſas calumnias, vel non excitare, vel excitatas tollere noluerunt.*

De Unit. Eccl. p. 258.

Lib. 2 contr. Epiſt. Parm. cap. 1.

VI. Jam,

VI. Jam, Domini Proteſtantes, interpellamus ipſam ſtram conſcientiam, ut coram Deo determinetis an ccleſia Romana, juxta prima Proteſtantium fundamen- ſit vera Eccleſia. Quomodo enim poteſt cenſeri falſa ccleſia, quæ, invocato Spiritu ſancto, credenda de- arat ex S. Bibliis; quæque accuſationes Proteſtantium, xta S. Biblia ſedulò examinatas, judicat confictas & merarias? Hoc ſi apud Proteſtantes non ſufficit, ut iqua Eccleſia debeat cenſeri vera, neceſſe eſt ut quid ovi inveniant, unde probent Romanam Eccleſiam eſſe lſam; quod tamen eâdem facilitate confutabitur que confingetur.

VII. Hinc ſequitur omnes illas Eccleſias eſſe ſchiſ- aticas, quæ non communicant in Fide cum Romano piſcopo, & Eccleſiâ cum illo communicante. Si enim ec Eccleſia eſt vera, juxta prima Proteſtantium funda- enta, omnes aliæ, ab ipſa ſeparatæ, laborabunt vitio hiſmatis, & erunt falſæ.

SECTIO XIII.

Eccleſiam Romanam 9. eſſe veram, juxta praxim Proteſtantium.

I. Praxis Proteſtantium habet, quod eorum Eccleſiæ dicent de doctrina ſuorum ſubditorum, ſubditique neantur iſti judicio non obſtrepere, tanquam prove- ienti a vera Eccleſia. Quantumvis enim nonnulli ſub- iti exiſtimarent Eccleſiam ſuam juxta Scripturas non rocedere, volunt tamen Eccleſiæ publicum judicium btinere præ nonnullorum privatis opinionibus. Quia ilicet Eccleſia uberiùs a Deo illuſtratur, quàm non- ulli privati. Unde jure meritiſſimo manutenenda de- ndendaque ſit Eccleſiæ ſententia; & contrarium tra- entes, ſi neceſſitas eum rigorem poſtulet, excommuni- andi & anathematizandi, donec reſipiſcant.

II. Hanc eſſe praxim Proteſtantium, Diſciplinis eo- um Eccleſiaſticis conformem, non Difficulter conce- unt Proteſtantes. Noſque ex ea praxi non difficulter oncludemus Romanam Eccleſiam etiamnum eſſe veram, ujus ſententiæ non liceat Proteſtantibus obſtrepere, iſi ſeipſos exponant juſtæ excommunicationi & anathe- natizationi.

III. Ante ſeparationem Proteſtantium, Eccleſia Ro- nana judicabat de doctrina ſuorum ſubditorum, ſubditi-

que

que tenebantur isti judicio non obstrepere, tanqua venienti a vera Ecclesia. Hanc potestatem fuisse pe Ecclesiam Romanam, si eadem nunc sit penes Eccles Protestantium, nemo prudens negaverit. Contigit a tem post annum millesimum quingentesimum, ut no nulli subditi Ecclesiæ Romanæ (Lutherus, Zwingli Carolstadius, Swenckfeldius, & alii) existimarent Eccl siam Romanam juxta Scripturas non procedere, & abe rare a vero. Voluit Ecclesia Romana publicum suu judicium obtinere, præ istorum privatis opinionibu quia scilicet Ecclesia uberiùs a Deo illuminatur, certiù que dirigitur, quàm illi privati. Unde jure meritissim manutenenda, defendendaque erat Ecclesiæ sententi Et quia contrarium sentientes perseverabant in contr dictione, juris Ecclesiastici ordo postulabat, ut venire tur ad excommunicationem & anathema.

IV. Si hic ordo procedendi erat legitimus, qui p praxim Protestantium illegitimus censeri non pote necesse est illud judicium Ecclesiæ Romanæ fuisse judi cium Ecclesiæ veræ, cui primis illis Protestantibus no licebat obstrepere.

V. Si dicant Ecclesiæ Romanæ non competisse illu judicium de primis Protestantium, quia antecedente desierat esse Ecclesia vera, recedens a præscripto divi narum Scripturarum, jam eo ipso enervant suam pra im & Disciplinam Ecclesiasticam. Petimus enim: *A Minister Ecclesiæ v.g. Reformatæ, obstrepens publicis Eccl siæ suæ Confessionibus, clamansque eas esse erroneas in artic lis necessariis, si monitus non desistat, & propterea excomm nicetur atque anathematizetur; an talis Minister rectè dictu rus sit non competere illud judicium Ecclesiæ Reformatæ, quòd recesserit a præscripto Scripturarum, ac propterea in nem esse excommunicationem & anathematizationem?* Non dicetis id rectè objici posse, si praxim vestram, si Di ciplinam Ecclesiasticam vultis salvam. Quod si illu vestris, adversùs propria principia procedentibus, ob jici nequeat, multò minùs objici potest Ecclesiæ Roma næ, suis fundamentis firmiter inhærenti. Si fas non e illud vestris Ecclesiis, tam novis, tam malè unitis obj cere, iniquissimum erit illud idem opponere Eccles Romanæ, antiquissimæ & unitissimæ.

VI. Si rursum dicatis tunc illud rectè per subditu opponi Ecclesiæ, quando Ecclesia revera errat in arti culi

lis neceſſariis: malè autem opponi, quando Eccleſia n errat in neceſſariis; nec ita evadetis. Hoc enim æritur: *Cujus ſit judicari an Eccleſia, quæ per ſubditum uitur, erret in neceſſariis: num Eccleſiæ, an ſubditi?* Si ſubditi; jam periit veſtra praxis, & Diſciplina Ec- ſiaſtica: & quotieſcumque ſubditos veſtros excom- nicatis & anathematizatis, exercetis tyrannidem ſpi- ualem in conſcientias; quam tamen ſoletis adverſus cleſiam Romanam rhetoricis amplificationibus ad uſum populi exaggerare. Sin autem ſit Eccleſiæ judi- re adverſus ſuum ſubditum, an ipſa erret in neceſſa- s, tunc primi Proteſtantes immeritò objecerint Ec- ſiæ errorem in neceſſariis, & optimo jure anathema- ati atque excommunicati fuerint. Ita quidquid ad poſitam quæſtionem attigeritis, ulcus erit, vel tyran- dem vobis imponens reſpectu veſtrorum ſubditorum, juſtam condemnationem ab Eccleſia Romana. yrannidem noletis vobis tribui. Supereſt igitur ut noſcatis juſtam eſſe Eccleſiæ Romanæ condemnatio- m, tanquam a vera Eccleſia provenientem: cui ut conciliemini ad ſalutem, Deum precamur.

SECTIO XIV.

Romanam Eccleſiam eſſe veram 10. *juxta Proteſtantium doctrinam de articulis neceſſariis.*

I. Non repetimus quomodo unaquæque Proteſtantium cleſia, inter ſuas publicas doctrinas, inter ſuos Doctores hil habeat certi, fixi, immotique de articulis neceſſa- s: id enim apertiſſimum eſſe, res ipſa clamat.

II. Poſſemus ex hac incertitudine neceſſariorum con- dere, fieri non poſſe, ut Eccleſiam Romano-Catho- am reputent falſam, quam, ceu errantem in neceſſa- s, nequeant convincere: ideoque univerſos illos eſſe hiſmaticos, qui deſerta ejus unitate, ſegregatas erex- unt Eccleſias.

III. Sed venimus ad ipſos articulos neceſſarios, de orum neceſſitate plures Proteſtantium conveniunt. i enim conſiſtunt in Symbolo Apoſtolico, quoad cre- nda: in Decalogo, Sacramentis Baptiſmi & S. Eucha- ſtiæ, ac Oratione Dominica, quoad facienda. Hæc tem omnia & ſingula recipit Eccleſia Catholica. Nihil go illi deeſt ex neceſſariò credendis & tenendis, quo inus poſſit & debeat haberi vera Jeſu Chriſti Eccleſia.

IV. Neque

IV. Neque hîc dicant Proteſtantes primò: Ad con ſenſum in articulis neceſſariis eumdem ſenſum requir neque ſufficere, ſi eadem teneantur verba. Reſponde enim Reformatos v. g. non determinare unanimit ſenſum immediatum unius ſolius articuli neceſſari quem non ante diviſionem ipſorum receperit Eccle Romano Catholica; ſi tamen excipias articulum *de E cleſia Una*, Sancta, Catholica, & Apoſtolica, cujus un tatem infauſtâ diviſione reliquerunt. Et quomodo no bis unanimiter determinabunt Reformati ſenſum imm diatum *Deſcenſûs Chriſti ad inferos*, quem Eccleſia R mana non teneat? Nonne ipſi, circa eum articulum quatuor diverſas ſententias habent domeſticas? E tamen iſte articulus apud Reformatos annumerat neceſſariis, quamvis Arminiani non ita pridem a nece ſariis eum eliminaverint.

V. Neque dicant Proteſtantes ſecundò: Non ſufficer etiam ſi Eccleſia Romana crederet univerſos articul neceſſarios: quia illa docet, unde per legitimam conſ quentiam ſubvertuntur articuli neceſſarii. Reſponde enim illam objectionem peccare in domeſticam Refo matorum doctrinam, quando tradunt Eccleſiæ tribue dum non eſſe, quod ex ejus doctrina per conſequentia ſequitur, ubi Eccleſia illam conſequentiam negat; qui ideo habenda ſit falſa Eccleſia. Hoc enim docent Re formati, quando fraternitatem Lutheranorum ambiun e quorum doctrina non pauca horrenda dogmata pe conſequentiam deducunt. Sed novum non eſt alios præbere Reformatos domi, alios foris; alios in pac Lutheranorum tractanda, alios in diviſione ſua a matr Catholica quoquo modo excuſanda.

VI. Videtis, Domini Proteſtantes, ſi ad articulos n ceſſarios penſandum eſt Religionis negotium, nihil e unde veſtri magiſtri, etiam cum probabili fundamento teneant Eccleſiam Romanam non eſſe veram. Si enim Eccleſia Romana, fatentibus idipſum Proteſtantibus tenet, credit, & profitetur univerſos & ſingulos artic los neceſſarios, quî fieri poteſt ut quis prudens rerum æſtimator judicet, in ſeparatione & ſchiſmate (cujus immenſum eſt malum) perſiſtendum eſſe, & ab unitat Catholica, tum neceſſaria, tum ſaluberima ulteri abſtinendum?

sec

SECTIO XV.

Romanam Eccleſiam eſſe veram II. *ex comparatione errorum.*

I. Lubet nunc ex abundanti inſtituere comparationem errorum, qui apud Proteſtantes habentur pro nonfundamentalibus; ut etiam ex eo capite unicuique pateat nullo jure factam eſſe diviſionem, Romanamque Eccleſiam eſſe veram Jeſu Chriſti Eccleſiam.

II. Statuunt Reformati diverſitatem doctrinæ in nonſſentialibus, non ſcindere unitatem Eccleſiæ. Statuunt utem ejuſmodi diverſitatem. 1. Si quis aſſereret Chriſum præſentialiter deſcendiſſe ad inferos, ubi erant amnati; alii autem non, ſed tantùm virtute & vi. 2. nimas non ſtatim ſolutas a corpore evolare in cœlum, ivere tamen cum Domino; alii verò dicunt ſtatim volare. 3. Animas non ex traduce eſſe, ſed creari de ovo: alii verò, quòd ſint ex traduce. 4. Perpetuam Virginitatem B. Mariæ negare. 5. Realem præſentiam Chriſti ſub ſymbolis Euchariſticis affirmare, vel negare. . Proceſſionem Spiritûs ſancti a Filio negare. 7. Neare, vel affirmare ſententias Lutheranorum vel Reformatorum de Prædeſtinatione, Ubiquitate, aliiſque capibus inter illos controverſis. 8. Affirmare Eccleſiam iquo tempore poſt reſurrectionem cum Chriſto manram.

III. Si hæc, & ſimilia multa, ſine præjudicio ſalutis, eſpectivè affirmentur & negentur; conſideret Lector n conceſsâ credendi & negandi libertate, ulla ratio eſſe oſſit, cur Reformati putaverint a Catholicis eſſe receendum. Quâ enim fronte dicent nos potiùs errare in rticulis neceſſariis quàm iſtos, qui negant alias veritas Fidei? Hoc autem cum probari nequeat, nullo jure ſtituta eſt diviſio; vera erit Romana Eccleſia.

IV. Interim conſiderent Reformati illud S. Grerii Nazianzeni: *Noſtræ ætatis ſapientes, rtim vim quamdam & facultatem ipſum piritum ſanctum exiſtimarunt, partim creatum, partim Deum, partim utro potiùs nomine candus eſſet, minimè certum & exploratum buerunt, eâ, ut aiunt, ratione ducti, quòd Scriptura utrum horum planè apertéque demonſtraſſet. Ac proinde c ipſum venerantur, nec contemnunt, ſed medio quodam odo, vel potiùs miſerè perditéque erga eum afficiuntur* umquid Reformati docent Chriſtum Jeſum in SS. Eu-

Orat. 37. quæ eſt 5. de Theol. Tom. 1. p. 525. B.

Eucharistia non manducari ore corporali? Numquid Lutheranos Reformati fratrum loco habent, qui credunt Christum Jesum in SS. Eucharistia manducari ore corporali? Itaque minimè exploratum habent Reformati, quid de hoc negotio necessariò sit tenendum. Si enim sentirent Reformati sententiam suam apertis planisque testimoniis corroborari, impiè facerent, ambiendo Lutheranorum fraternitatem. Atque ideo eum articulum necessariis non annumerantes, & medio quodam modo se habentes, miserè erga S. Eucharistiam sunt affecti.

SECTIO XVI.

De necessitate Verbi Dei non scripti, ad cognoscendos articulos necessarios.

I. Catholicorum sententia est: *Citra traditionem Verbi Dei non scripti, & testimonium Ecclesiæ, sciri non posse quinam sint articuli necessarii.*

II. Probatur 1. Sine traditione & testimonio Ecclesiæ, non potest sufficienter sciri totam Scripturam esse divinam. Et tamen hoc ipsum, juxta Protestantes, ante omnia sciendum est, totam Scripturam esse divinam.

III. Probatur 2. Sine traditione & testimonio Ecclesiæ, nullus probare potest quinam articuli sint necessarii. Ergo nec sciri aliter possunt.

IV. Probatur 3. Sine traditione & testimonio Ecclesiæ, nullus cognoscere potest verum sensum articulorum necessariorum. Ergo sine illis non possunt sciri, sicut oportet.

V. Probatur 4. Sine traditione & testimonio Ecclesiæ, etsi articuli necessarii essent satis perspicuè in S. Scriptura, nullus conservare potest verum sensum articulorum necessariorum; maximè si opponantur aliis Scripturæ locis, quibus vera intelligentia manifestorum testimoniorum impugnatur. Dicit S. Scriptura de Christo: *Hic est verus Deus.* Dicit Christus: *Hoc est corpus meum.* Utrumque perspicuè satis: & tamen inveniuntur, qui perspicuitatem sensûs ordinarii impugnant, & veritatem oppositionibus obscurent.

1 Joan. 5. 20.

Matt. 26.

SECTIO XVII.

Eccleſiam Catholicam proponere omnia neceſſaria.

I. *Ex Fide Catholica certum eſt: Omnibus & ſingulis fidelibus proponi ab Eccleſia Catholica, quidquid eſt neceſſarium ad ſalutem.* Mæratius, *tract. de Fid. &c. diſp.* 26. *ſect.* 1. *n.* 4.

II. Patet ex praxi univerſalis Eccleſiæ: nec enim aliunde conſtare poteſt. Eccleſia proponit ſimplicibus Catechiſmos ordinarios, & ſemper tenuit iis comprehendi omnem doctrinam ad ſalutem neceſſariam: licèt pro varietate locorum illi Catechiſmi plus minuſve contineant.

III. Eſt quidem ſolius Dei præcipere actus interiores: ſed cùm Deus in genere præcipit actum Fidei, non determinatâ totâ materiâ, circa quam actus Fidei ex præcepto debet verſari, pendet ejus determinatio ab Eccleſia. Ita, exiſtente mandato Dei de credenda explicitè doctrina Evangelica, determinata eſt ab Apoſtolis materia credendorum ad Symbolum. Ita Eccleſia Catholica præceptum de ſumenda SS. Euchariſtia determinavit ad ſumptionem ſemel in anno faciendam. Vide Suarem, *de tripl. virt. theol. diſp.* 13. *ſect.* 4. *n.* 13. 14. Mærat. *de Fid. &c. diſp.* 26. *ſect.* 2. *n.* 5.

SECTIO XVIII.

Comparatio notitiæ Catholicorum & Proteſtantium circa articulos neceſſarios.

I. Et iſta quidem notitia, Catechiſmo comprehenſa, Catholicis ſufficit qui tenent non tantùm in iis, quæ omnibus & ſingulis neceſſaria ſunt, ſed in omnibus omnino articulis acquieſcendum eſſe Verbo Dei per Eccleſiam propoſito.

II. Proteſtantes autem, qui docent Eccleſiæ unitatem non eſſe deſerendam, propter errorem in articulis qui non ſunt omnibus & ſingulis neceſſarii, neceſſe habent determinare quinam ſint articuli neceſſarii, propter quos deſciverunt ab unione Eccleſiæ Catholicæ: & probare debent tum neceſſitatem dictorum articulorum, tum errorem Catholicorum.

III. Iidem Proteſtantes, qui docent errorem in articulis non neceſſariis non præjudicare ſaluti, quomodo ſcient quinam errores non præjudicent ſaluti, niſi determinatè cognoſcant quinam ſint articuli neceſſarii?

IV. Manet igitur, Proteſtantes teneri ad determinandos probandoſque articulos omnibus & ſingulis neceſſarios; Catholicis autem ſufficere, quod diximus.

SECTIO XIX.

Catechiſmum Catholicis proponere omnia neceſſaria.

I. *Communis ſententia Doctorum Catholicorum eſt, articulos omnibus & ſingulis neceſſarios ex præcepto divino, comprehendi Symbolo Apoſtolico quoad credenda; & quoad mores ſpe divinâ roborandos, præcepto orationis; & eoſdem charitate divinâ illuſtrandos, præceptis Decalogi: demum Fide eorum Sacramentorum, quibus unuſquiſque juxta conditionem ſuam, debet uti.*

II. Habet hæc ſententia non exiguum fundamentum in ordinariis Catechiſmis Eccleſiæ Catholicæ, in quibus nihil prædictorum omitti ſolet.

III. Quantùm ad articulos Fidei, etiam ſimplices debent credere verba, cum vero ſenſu; non quoad ſubtiliores & magis proprios conceptus, ſed quoad ſubſtantiam. Ruſticus v. g. credit Patrem eſſe Deum, Filium eſſe Deum, Spiritum ſanctum eſſe Deum: & tamen non credit tres Deos ſed unum Deum. Nec requiritur ut ruſticus intelligat diſtinctionem naturæ a perſonalitate.

IV. Quantùm ad articulos morum, quando praxis eſt neceſſaria, ipſa cognitio, quæ propter praxim eſt, eſt etiam neceſſaria; quia omnes debent bene vivere, & in neceſſitatibus pro auxilio, certis etiam temporibus pro gratiarum actione ad Deùm ſe convertere. Ideo Decalogus & Oratio ſunt omnibus neceſſaria. Sacramentorum cognitio eſt magis, vel minùs neceſſaria, prout ipſa praxis eſt magis vel minùs neceſſaria.

V. In reliquis omnibus ignorantia non præjudicat ſaluti. Cùm verò ſint plurima per Eccleſiam Catholicam definita, nulli licet Verbo Dei per Eccleſiam propoſito reluctari, ſine præjudicio ſalutis. Hoc autem negativum eſt, ideoque ſemper obligat; *Non contradicere.* Cognitâ propoſitione Eccleſiæ, ſi aſſenſum præbiturus eſt aliquis, vel Verbo Dei per Eccleſiam propoſito, vel oppoſito errori, neceſſe eſt veritati adhærere.

VI. Si tamen ob præconceptam opinionem, ipſiusve quaſi naturæ a juventute inſitam difficultatem, durum videretur hoc vel illud particulare (quod omnibus neceſſarium non eſt, & cujus fundamenta necdum plenè intel-

intelliguntur) explicito assensu credere; sufficit animum ab omni dubitatione removere, & judicium suum generaliter submittere Verbo Dei per Ecclesiam proposito. Nullum enim extat præceptum, quo omnibus & singulis fidelibus injungitur, ea omnia explicitè, & speciali actu credere, quæ norunt per Ecclesiam Catholicam esse definita ac proposita.

VII. Atque hinc constat Protestantes errare, qui conqueruntur de Ecclesia Catholica, quòd fideles multitudine credendorum oneraverit: quia non præcipit Ecclesia expressam Fidem, nisi in paucis articulis, licèt optimo fundamento non permiserit cuilibet prurienti ingenio pro libitu suo circa res divinas delirare, unitatem scindere & schisma introducere.

VIII. Diximus de iis, quæ sunt omnibus & singulis necessaria. Verùm Parochi, & qui curam animarum habent, etiam debent scire explicationem articulorum necessariorum: & ubi subditis imminet periculum ab hæresi, insuper debent scire quomodo Fides Catholica defendatur contra hæreticos, præter ea quæ muneris sui sunt. Vide P. Coninck. *de act. supernat. disp.* 14. *dub.* 10. *n.* 196 & 197.

SECTIO XX.

Non omnes, qui consentiunt in verbis Symboli, convenire in sensu Symboli.

I. Rectè S. Augustinus: *Fieri potest ut aliquis perversus, integra teneat verba Symboli, & tamen non rectè credat, sive de ipsa Trinitate, sive de resurrectione.* Item: *Sub ipsis ergo paucis in Symbolo constitutis, plerumque hæretici venena sua occultare conàti sunt.* — *De Fid. & Symb. cap.* 1. *Tom.* 3. *pag.* 61. *A.*

II. Ita & S. Cyprianus: *Quòd si aliquis illud opponit, ut dicat eamdem Novatianum legem tenere, quam Catholica Ecclesia teneat, eodem Symbolo, quo & nos, baptizare,* &c. *sciat, quisquis hoc opponendum putat, primùm non esse nobis unam & schismaticis Symboli legem, neque eamdem interrogationem. Nam cùm dicunt: Credis remissionem peccatorum & vitam æternam per sanctam Ecclesiam? mentiuntur in interrogatione, quando non habent Ecclesiam.* — *Epist.* 76. *ad Magn. p.* 210

III Et S. Hieronymus: *Cùm solemne sit in lavacro* (Baptismi) *post Trinitatis confessionem* — *Adverss. Lucifer. cap.* 5.

Tom. 2. p. 425. T. *interrogare: credis Sanctam Ecclesiam? credis remissionem peccatorum? quam Ecclesiam credidisse eum dicis? Arianorum? sed non habent nostram: sed extra hanc Baptizatus, non potuit eam credere, quam nescivit.*

Resp. contr. Megunt. n. 22. IV. Vanum igitur est, quod, post M. Ant. de Dominis putat Georgius Calixtus, & alii cum ipso, posse concordiam inter Lutheranos & Catholicos statui per convenientiam in articulis necessariis. Si enim id intelligat de convenientia in solis vocibus, quid magis insipidum? Sin autem de articulis necessariis cum vero sensu, credant Lutherani articulos, qui apud Catholicos sunt necessarii, in sensu Catholico; & nulla erit difficultas, sed pax summa. Vide *Epiph.* P. Erberm. *cap.* 1. §. 11. *cap.* 2. *n.* 4. *&c.* Eilbracht. *Epanorth. cap.* 11. *annotat.* 5.

SECTIO XXI.

De erroribus privantibus juxta S. Scripturam.

I. Ecclesia Catholica non patitur integritatem Fidei violari, sive ablatione, sive additione. Fuit temporibus Apostolorum quidam Cerinthus, resurrectionem negans mortuorum. Et quia Corinthiorum aliqui Cerintho adhærebant, scribit iis S Paulus: *Si Christus prædicatur, quòd resurrexit a mortuis, quo modo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?* Hæc doctrina Cerinthi contradicebat doctrinæ Apostolicæ, de resurrectione mortuorum: illud enim negabat, quod Apostolus affirmabat.

1 Cor. 15 12.

II. Similiter legitur: *Ex quibus est Hymnæus & Philetus, qui a veritate exciderunt, dicentes resurrectionem mortuorum jam esse factam.* Hi non negabant resurrectionem mortuorum, sed negabant verum sensum articuli de resurrectione mortuorum: ut qui erat intelligendus de resurrectione futura.

2 Tim. 2. 17. 18.

III. Inventi sunt alii temporibus Apostolorum, qui crederent circumcisionem a Christianis esse observandam: affirmantes scilicet, quod non erat affirmandum. Quid de illis statuat Apostolus, audiamus: *Quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.* Ergone Christianis, cæteroquin piis & fidelibus, nihil proderit Christus, si circumcidantur? Sententia Apostolica est, nihil proderit.

Galat. 5. 2.

IV. Æquale

IV. Æquale igitur crimen eſt, credere quod non eſt redendum, & non credere quod eſt credendum. Negantes ſubvertunt Fidem; affirmantes ſalutem quærunt, bi non eſt quærenda. Conſiderent Proteſtantes doctriam Apoſtolicam, & videant an determinatis pauculis eceſſariis, reliqua permiſerint cujuſque libertati, vel otiùs inſaniæ.

V. Pergamus cum S. Paulo & audiamus quid dicat: *Rogo autem vos, fratres, ut obſervetis eos, qui diſſenſiones & offendicula, præter doctrinam, quam vos didiſtis, faciunt, & declinate ab illis.* Rom. 16. 17. Videmus manifeſtatam Eccleſiæ doctrinam in verbo, *didiciſtis.* Quid autem didicerant Romani, ad quos ſcribit Apoſtolus? An ſolos articulos fundamentales? Ubi diſtinctio neceſſariorum a non neceſſariis? ut his liceat ſine præjudicio ſalutis contradicere? Si præter neceſſaria etiam alia didicerunt Romani, & Apoſtolus velit, ut ab omnibus illis declinent, qui diſſenſiones & offendicula faciunt, præter doctrinam, quam didicerunt; non erat unicuique liberum (ex ſententia Apoſtoli) ſub prætextu non-neceſſariorum, vel conſcientiæ de contrario perſuaſæ, a doctrina illa, quam didicerant, recedere.

VI. Simili modo & alios monet Apoſtolus: *Obſecro autem vos, fratres, per nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſententia.* 1 Cor. 1. 10. Quid autem dicunt proteſtantes? Omnes rogant ut amplectantur articulos neceſſarios, quorum numerum in hanc uſque diem ignorant, inter ſe diviſi. Omnes rogant ut amplectantur ſenſum obvium articulorum neceſſariorum, & in reliquis pro libertate, ſub prætextu perſuaſæ conſcientiæ, impunè delirent. Hoccine eſt Apoſtolicum mandatum ſequi, ut ſimus perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia?

VII. Quantò ſaniùs idem Apoſtolus: *Verum tamen ad quod pervenimus, ut idem ſentiamus, in eadem permaneamus regula. Imitatores mei eſtote, fratres: & obſervate eos, qui non ambulant, ſicut habetis formam noſtram.* Philip. 3. 16. 17. Eccleſia Catholica, ante ſeparationem Proteſtantium, ad hoc pervenerat, ut idem ſentiret. Cur non maneat in eadem regula? Cur non hortetur univerſos ut ipſam imitentur? Cur non obſervet eos, qui non ambulant juxta eamdem formam?

Cur

Cur Fidem adhibeat Proteſtantibus, ab eo quò pervenerant, recedentibus? Cur Fidem iiſdem adhibeat, novam regulam, inauditam, Eccleſiæ formam prò libitu fingentibus, & multiplicibus erroribus Eccleſiæ fores pandentibus? An regula iſta, quam Apoſtolus proponit, & quam ſuam dicit, & juxta quam cupit, ut idem ſentiamus omnes, conſiſtebat in ſolis articulis neceſſariis, necdum a Proteſtantibus unanimiter determinatis, numquam ſolidè determinandis?

Jacob. 2. 10. VIII. Neſciunt illi, ſicut dicitur: *Quicumque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus*; ita verum eſſe, quod olim dixit S. Ambroſius: *Negat Chriſtum, qui non omnia quæ Chriſti ſunt confitetur.* Nam ſi quod Chriſtus revelavit, licet impunè non profiteri, ſub prætextu non neceſſarii, vel conſcientiæ de contrario perſuaſæ, poſt manifeſtatam Eccleſiæ Catholicæ doctrinam; licebit veritatem Dei revelantis in dubium revocare, eidemque contradicere.

In Luc. cap. 9.

Tit. 3. 10. IX. Neſciunt illi generale eſſe mandatum Apoſtolicum: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem devita*; nec limitandum ad errores in fundamentalibus, temere excogitatis: ſed accipiendum de univerſis, qui manifeſtatâ doctrinâ Catholicæ Fidei, audent reſiſtere. Vide Theodoret. *in loc. citat.*

2 Petr. 3. 16. X. Perpenderent meritò illud Petri Apoſtoli: *In quibus* (Epiſtolis S. Pauli) *ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles depravant, ſicut & cæteras Scripturas, ad ſuam ipſorum perditionem.* Si omnia neceſſaria & fundamentalia reperiantur clarè & evidenter in S. Scriptura, quemadmodum illi volunt, error in locis difficilibus, dummodo clara teneantur, juxta Proteſtantes, non præjudicabit ſaluti. Et tamen S. Scriptura expreſsè contrarium ſtatuit.

Galat. 1. 8. XI. Itaque tenendum eſt illud Apoſtolicum: *Sed licèt nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis anathema ſit.* His profectò nulla invenitur diſtinctio fundamentalium, & non-fundamentalium; neceſſariorum, & non-neceſſariorum; eſſentialium, & non-eſſentialium; conſcientiæ perſuaſæ, vel non-perſuaſæ: ſed generaliter illis omnibus anathema dicitur, qui evangelizant præterquam quod evangelizatum eſt. Vide S. Hieron. *in loc. citat. Tom.* 6. *pag.* 121.

SEC-

SECTIO XXII.

De erroribus privantibus ſalute, ex antiquitate.

I. Quemadmodum prædicta doctrina eſt verè Apoſ-
lica, ita novitia illa inventio de articulis neceſſariis,
non-neceſſariis, quaſi ſolus error in neceſſariis priva-
t ſalute, contradicit primitivæ Eccleſiæ: neque enim
a diverſam habuit ab Apoſtolo ſententiam.

II. Quoad negationes credendorum, dicit Vincentius
irinenſis: *Abdicatâ quâlibet parte Catholici* *Adverſ. Hæ-*
gmatis, alia quoque atque item alia, ac dein- *reſ. cap.* 31.
ps alia & alia, jam quaſi ex more & licito
dicabuntur. Porro autem ſingulatim partibus repudiatis,
id aliud ad extremum ſequetur, niſi ut totum pariter repu-
etur? Et tamen illi Proteſtantes, qui cum Marco An-
nio Pacifici cupiunt haberi, permittunt Catholicis
rum omnium negationem, quæ Proteſtantes poſitivè
edunt adverſùs ſententiam Catholicam: permittunt
roteſtantibus eorum omnium negationem, quæ Catho-
ci poſitivè credunt, adverſùs ſententiam Proteſtan-
um: neque advertunt eâdem ratione ad univerſa ne-
nda patere viam.

III. Quoad affirmationes non credendorum, addit S.
incentius: *Sed & e contra, ſi novitia vete-* *Ibid.*
bus, extranea domeſticis, & profana ſacratis
miſceri cœperint, proſerpat hic mos in univerſum neceſſe eſt,
nihil poſthac apud Eccleſiam relinquatur intactum, nihil
ibatum, nihil integrum, nihil immaculatum: ſed ſit ibidem
inceps impiorum, ac turpium errorum lupanar, ubi erat
te caſtæ & incorruptæ ſacrarium veritatis. Et tamen iſti
m Marco Antonio malè Pacifici, permittunt Catho-
is ut quæ proteſtantes judicant novitia, admiſceant
teribus; quæ judicant Proteſtantes extranea, admiſce-
t domeſticis; quæ judicant Proteſtantes profana, ad-
ſceant ſacratis. Et viciſſim permittunt Proteſtan-
us, ut quæ Catholici judicant novitia, admiſceant
teribus; quæ Catholici judicant extranea, admiſceant
meſticis; quæ Catholici judicant profana, admiſceant
ratis. Neque advertunt illi Pacifici hunc morem
ri jure debere ad omnia proſerpere, ut nihil poſthac
nes Eccleſiam ſuperſit intacti, nihil illibati, nihil in-
gri, nihil immaculati; ſed ſit ibidem deinceps impio-
m & turpium errorum lupanar, ubi erat ante caſtæ
incorruptæ ſacrarium veritatis. IV. S.

IV. S. Cyprianus probat ſententiam C
Epiſt. 69. ad Mogn. Tom. 1. p. 280. tholicam ex Scriptura: *Neque enim Domi noſter Jeſus Chriſtus, cùm in Evangelio ſ teſtaretur adverſarios ſuos eſſe eos, qui ſe non eſſent, aliquando ſpeciem hæreſios deſignavit; ſed om omnino hæreticos, qui ſecum non eſſent, & ſecum non colligen gregem ſuum ſpargerent, adverſarios ſuos eſſe oſtendit, dicen Qui non eſt mecum, adverſum me eſt; & qui mecum non col git, ſpargit. Luc.* 11. Item: *B. Joannes Apoſtolus, nec i ullam hæreſim aut ſchiſma diſcrevit, ſed univerſos qui Eccleſia exiſſent, Antichriſtos, appellavit dicens: Audi quòd Antichriſtus venit, nunc autem antichriſti multi fa ſunt.* Item: *Ex nobis exierunt, ſed non fuerunt ex nobis: emim fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum.* 1. Jo 2. *Unde apparet adverſarios Domini Antichriſtos omnes e quos conſtat a charitate atque ab unitate Eccleſiæ Catholi receſſiſſe.*

V. Idem S Cyprianus ſententiam Catho
Tom. 2. p. 254. licam, in tractatu de Unitate Eccleſiæ, ta quam in Eccleſia certiſſimam, proponit, e plicat, & Scripturis probat: *Nec perveniet ad Chriſti pr mia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti: alienus & profanus e hoſtis eſt, habere jam non poteſt Deum Patrem, qui Eccle*
P. 256. *am non habet matrem.* Et allatis Scriptur teſtimoniis addit: *Hi ſunt, qui ſe ultro ap temerarios convenas, ſine divina diſpoſitione præficiunt: q nemine Epiſcopatum dante, Epiſcopi ſibi nomen aſſuma*
P. 257. Item: *Non enim nos ab illis, ſed illi a nobis r ceſſerunt.* Deinde: *Tales etſi occiſi confeſſ nominis fuerint, macula iſta nec ſanguine abluitur: inexpi bilis & gravis culpa diſcordiæ nec paſſione purgatur: q martyr non poteſt, qui in Eccleſia non eſt: ad regnum per nire non poterit, qui eam, quæ regnatura eſt, derelinq*
P. 158. Item: *Occidi talis poteſt, coronari non pote* Poſtea: *Hoſtis altaris, adverſus Sacrificia Chriſti, rebellis, &c. contemptis Epiſcopis & Dei Sacerdo bus derelictis, conſtituere audet aliud altare, præcem alter illicitis vocibus facere.*

VI. S. Auguſtinus, agens contra Donatiſtas, quorum errores, ſi Marco Antonio fides, non erant fundamen
De Bap. contra Donat. tales, ita ſcribit: *Neque hoc Baptiſma,* ut q coram hominibus Chriſtum confiteatur, ſanguine ſuo baptizetur, *hæretico prodeſt;*

quam

amvis *Chriſtum confeſſus, extra Eccleſiam* lib. 4. cap. 17. pag. 55. C. Tom. 7.
erit occiſus. *Hoc veriſſimum eſt: extra Ec-*
ſiam quippe occiſus (nota probationem)
aritatem *non habuiſſe convincitur, de qua*
poſtolus *dicit* 1. Cor. 13. 3. *Et ſi tradidero corpus meum ut*
deam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.
equitur ibidem alia probatio: *Salus extra* Cap. 18.
ccleſiam non eſt: quis negat? & ideo quæ-
mque ipſius Eccleſiæ habentur, extra Eccleſiam non valent
ſalutem, ſive aliud ſentiant quàm veritas habet, ſive ab
itate præciſi non colligant cum Chriſto, ſed ſpargant. Nam
hæreſibus dicit Apoſtolus: Quoniam qui talia agunt,
gnum Dei non poſſidebunt.

VII. Adverſùs eoſdem Donatiſtas ulteriùs dicit S.
uguſtinus: *Tempore illo, quo Deus priora de-* Ibid. lib. 2. cap. 6. pag. 40. D.
ta recentibus pœnarum exemplis cavenda
onſtravit, & idolum fabricatum atque adora-
m eſt, & propheticus liber irâ regis contempto-
s incenſus (Hierem. 36.) *& ſchiſma tentatum: idololatria*
ladio punita eſt, exuſtio libri bellicâ cæde & peregrinâ cap-
vitate, ſchiſma hiatu terræ, ſepultis auctoribus vivis, &
eteris cœleſti igne conſumptis. Quis jam dubitaverit hoc
e ſceleratiùs commiſſum, quod eſt graviùs vindicatum.
ide Theodoret. *in Tit.* 3. 10. S. Hieron. *in Galat.* 1.
Tom. 6. *pag.* 121. *D.*

VIII. Cur, quæſo, hæc tantâ ſeveritate Donatiſtis
roponuntur, quorum erant tales errores, qui judicibus
is Proteſtantibus non præjudicabant ſaluti? Cur non
ceat Donatiſtis dicere? *Nos apud animos noſtros perſuaſi*
mus Eccleſiam Catholicam, per communionis iniquam conta-
ionem periiſſe: ideoque non poſſumus ſalvâ conſcientiâ eam
rofiteri veram Eccleſiam, vel nos ei conjungere. Nos per-
aſi ſumus invalidum eſſe baptiſmum apud hæreticos colla-
m; & judicamus Eccleſiam Catholicam erraſſe, quando
us baptiſmi confirmavit validitatem: ideoque non poſſumus
læſâ conſcientiâ vel Decretum Eccleſiæ probare, vel legiti-
um baptiſma dicere, quod hæretici adminiſ- Berant. mortuns. m. m. iij.
ant. Numquid cum iſtis Donatiſtis paria
rofert Calixtus? Nunquid ſimiles cauſas
rofert, cur nequeat commnnicare Catho-
cis? Si ejuſmodi allegationes in Donatiſtis non ſubſiſ-
nt, cur ſubſiſtant in Proteſtantibus? Si Donatiſtæ,
libus non obſtantibus, ab antiqua Eccleſia judicati

ſunt

ſunt ſchiſmatici & hæretici, qui foverent errores ſalu privantes, quo fundamento a ſimili judicio eximentu Proteſtantes?

Ibid. IX. An quia communicant Catholici *actuali communione, in communi Fide fundamentali, & in charitate exercenda, ſicubi opportunitas fuerit erga omnes, qui iſta communi fundamentali Fide non exciderunt?* Sed ex antecedentibus ſatis conſtat, circa ſenſum articulorum fundamentalium non eſſe eamdem Proteſtantium & Catholicorum Fidem. Si charitatem ſervaſſent, aut ſervarent, nec ſchiſma feciſſent, nec eidem inhærerent. Nulla igitur eſt ratio, cur alio loco habeamus Proteſtantes, alio Donatiſtas.

X. Conſiderent Pacifici S. Auguſtinum in catalogo hæreticorum poſuiſe 88 hæreſes, quarum pleræque non erant in articulis fundamentalibus, ſeu neceſſariis, Proteſtantes verum dicunt; & tamen addere: *Non omnis qui iſta* (hæreſes ibi enumeratas) *non credit, conſequenter debet ſe Chriſtianum Catholicum jam putare, vel dicere. Poſſent enim & aliæ hæreſes, quæ in hoc opere noſtro commemoratæ non ſunt, vel eſſe, vel fieri; quarum aliquam quiſquis tenuerit, Chriſtianus Catholicus non erit.* Vel igitur toto cœlo aberravit S. Auguſtinus, vel Proteſtantes adversùs univerſam luctantur Antiquitatem.

Lib. ad Quod. vult. de. in fin. Tom. 6. pag. 15. A.

XI. Nonne S. Epiphanius commemoravit 70 hæreſes? Nonne Theodoretus retulit 52 hæreſes? An omnes in fundamentalibus & neceſſariis? An neſcierunt illi quid ſcriberent? An ipſis per alios Eccleſiæ Doctores contradictum fuit?

XII. Salubriter dixit S. Gregorius Nazianzenus: *Nihil periculoſius his hæreticis eſſe poteſt, qui cùm integrè per omnia decurrant, uno tamen verbo, tanquam veneni guttâ, veram illam ac ſimplicem Fidem Dominicam, & exinde Apoſtolicæ traditionis inficiunt.*

Tract. de Fide Tom. 1. p. 728.

XIII. Et S. Baſilius: *Qui ſunt in Sacris Litteris educati, ne unam quidem ſyllabam divinorum dogmatum prodi ſinunt. Sed pro iſtorum defenſione, ſi opus eſt, nullum non mortis genus libenter amplectuntur.*

Apud Theodor. lib. 4. Hiſt. Ec. cap. 17.

XIV. Et S. Auguſtinus: *Qui ergo in Eccleſia Chriſti morbidum aliquid pravumque ſapiunt,*

De Civit. Dei lib. 18. cap.

sapiunt, si correpti, ut sanum rectumque sapiant, resipiunt contumaciter, &c. hæretici fiunt, & fo-ras exeuntes habentur in exercentibus inimicis 51. *Tom.* 5. *col.* 1252.

XV. Non igitur sufficit dicere cum Protestantibus istis, neminem censendum esse hæreticum, qui tenet articulos necessarios, ad libitum determinatos in sensu obvio, ad libitum excogitato; etiamsi in aliis morbidum quid sapiat, & monitus contumaciter resistat, quasi conscientiæ suæ non esset satisfactum.

XVI. Frustra dicunt cum Cresconio: *Relinquas libero arbitrio.* Nam, ut bene S. Augustinus: *Cur enim non in homicidiis, & in stupris & quibuscumque aliis facinoribus & flagitiis libero te arbitrio dimittendum esse proclamas? quæ tamen omnia justis legibus comprimi utilissimum & saluberrimum est. Dedit quidem Deus homini liberam voluntatem: sed nec bonam infructuosam, nec malam voluit esse impunitam.* Vide *de Ver. Relig. cap.* 5. *Tom.* 1. *pag.* 302. *A. B.* *Lib* 3. *contr. Cresc. cap.* 31. *Tom.* 7. *p.* 190. *B.*

XVII. Quid tandem egerunt omnia Concilia Ecclesiæ primitivæ, tum universalia, tum provincialia; quid egerunt omnes SS. Patres; quando quemlibet errorem ab Ecclesia reprobatum, seu fundamentalem, seu non-fundamentalem (ut isti loquuntur) anathemate damnarunt? quando omnes communionis Ecclesiasticæ judicarunt incapaces, qui manifestatâ doctrinâ Fidei Catholicæ resistebant? Isti enim fundamento universa ab initio Christianismi innituntur Concilia.

XVIII. Dicant isti Protestantes SS. Patres, sive singulos, sive in Conciliis congregatos, non intellexisse Scripturas; non perspexisse usum utilissimæ istius distinctionis fundamentalium a non-fundamentalibus, necessariorum a non-necessariis: dicant universam Antiquitatem non vidisse alium esse sensum obvium necessariorum, alium non-obvium, liberæ disquisitioni permittendum. Dicant prima Concilia, pro magna parte, vel esse frustra congregata, vel per tyrannidem multos condemnasse, qui non erant condemnandi.

XIX. Si hæc non audent dicere, æqui bonique consulent, si moneamus lectorem ut caveat istos Protestantes, a S. Scriptura, a primis Conciliis, ab antiqua Ecclesia, a SS. Patribus dissentientes; qui ubique & semper inculcant in modico esse Ecclesiarum differentiam;

rentiam: non esse litem de fundamentalibus; non esse controversiam de sensu obvio necessariorum. Amplectatur potiùs illud Apostoli; sive fundamentalis sit error, sive non-fundamentalis; sive in necessariis, sive in non-necessariis; *Persuasio non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in Domino, quòd nihil aliud sapietis.* *Galat.* 5 8. 9.

Sectio XXIII.

De erroribus privantibus salute, ex doctrina Reformatorum.

I. Hi docent: *Si quis contentionem moverit in aliquo puncto doctrinæ, aut formulæ Catechismi,* &c. *& si resolutioni Concilii Nationalis nolit acquiescere,* &c. *rescindatur ab Ecclesia.* Ubi hîc distinctio fundamentalium, & non-fundamentalium? In formula Cœnæ celebrandæ solemniter præfatur Minister: *Excommunico omnes hæreticos, & eos omnes qui sectas separatas instituunt.* Num hîc distinctio necessariorum, & non-necessariorum? In Synodo Dordrechtana condemnati, & a communione Ecclesiæ Reformatæ rejecti sunt Arminiani: num propter errores in articulis necessariis? Si hæc potestas est penes vestra Concilia Nationalia, in vestræ Ecclesiæ, ut dicitis, subditos; cur non sit penes Ecclesiam Catholicam in primos prætensos Reformatores, ipsi subditos? *Discipl. Gall. cap 5. art. 31.*

II. Sed iidem Reformati admiserunt Lutheranos ad suam communionem, non abjuratis erroribus, evertentes domesticæ disciplinæ constitutiones, domesticam praxim. Nam a quo tempore articulus Lutheranorum, de reali præsentia Christi in S. Eucharistia, est error in non necessariis; invocatio autem Sanctorum est error in necessariis? A quo tempore articulus vestræ prædestinationis est necessarius, in quo Lutherani vobis non consentiunt? An fortè erit necessarius, quando contra Arminianos agitis, & simul non-necessarius, quando Lutheranos vobis unitos desideratis? Quis intelligat hæc mysteria, vel potiùs absurda? Quid est necesse jam pluribus agere contra Reformatos? *Nunc sufficit id, quod est ab eis, qui contraria nobis dicunt, testimonium.* S. Irenæus. *lib. 2. cap. 9. pag. 138. C.* *Vedel. Rhapsc. lib. 2. cap. 5. p. 110.*

III. Ar-

III. Arminianos non dicimus, in hac cauſa, conſentire Catholicis, qui adeo ſunt periculoſi, ut Marcum Antonium, & Calixtum longo ſuperent intervallo. Sed quia docent eſſe tolerandos, & fratrum loco habendos, qui errant in articulis de baptiſmo parvulorum, de SS. Trinitate, de eſſentiali Dei omni-præſentia, de peccato originali, &c. vix condemnabunt Catholicos, niſi omni rectæ rationi renunciaverint. *Loc. cit. lib. 2. cap. 11. p. 219.*

IV. Vide, Lector, Petrum Martyrem, ex Reformatis, uſum iſtius diſtinctionis, cùm Eccleſiæ peregrinorum Londini ſcriberet, latè refutantem. *Epiſt. 42. p. 1128. &c.*

Sectio XXIV.

Reſumptio.

I. Hæc propterea deduximus, quia Proteſtantes non ſatis ponderant, quid ſit; *Manifeſtatâ ſibi doctrinâ Catholicæ Fidei, reſiſtere.* Si enim conſideraſſent quid ſit errare, *cum diviſione Eccleſiæ*, ad exemplum S. Cypriani, aliorumque Patrum, nullum errorem levem putaſſent: quòd *manifeſta ſint opera carnis*, &c. *diſſenſiones, ſectæ*, &c. *qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.* Non eſt leve crimen ſubditos, in ſtatu politico, a legitimis Magiſtratibus abducere, & ex levi cauſa hoſtilia caſtra ſequi. *Galat. 5. 19.* Eſt autem gravius *Eccleſiam derelinquere contemptis Epiſcopis, conſtituere aliud altare, precem alteram facere*, ſub adverſis caſtris militare, quod debitè ponderavit S. Cyprianus, & cum eo Concilia omnia, omnes SS. Patres. Proinde quod poſt ipſos tenemus, tenuerunt univerſi.

II. Proteſtantes autem, quando ex gravitate objecti metiuntur malitiam diſſenſûs, recedunt a S. Scriptura, & a conſenſu antiquæ Eccleſiæ: præterquam quod nullam poſſint invenire regulam certam, quæ ſit menſura hæreſeos, ſive erroris ſalute privantis. Quodcumque enim ab illis judicio privato excogitatur, ab aliis vel reſtringitur, vel ampliatur, univerſis privatæ ſuæ perſuaſioni determinandi licentiam tribuentibus.

III. Nunc judica, Domine, cauſam tuam inter illas Eccleſias, quæ ſe matres fidelium dicunt. Proteſtantium cœtus, ſalvis fundamentalibus ſeu neceſſa-

riis

riis articulis, de quibus nihil certi habent, offerunt diſſectionem veritatis revelatæ. Catholica Eccleſia negat id fieri poſſe, ſalvo Eccleſiæ Spiritu. Judica, Domine, ut verus Salomon, quæ vera mater, quæ tantùm prætenſa ſit. Proteſtantium cœtus inducunt diviſionem corporis Chriſti, & perſiſtunt in continuanda diviſione membrorum. Catholica Eccleſia horret diviſionem, & modis omnibus conſervat unitatem. Judica, Domine, cauſam tuam, & dic nobis, ut verus Salomon, quæ ſit vera mater. *Illa*, inquit S. Auguſtinus, *etſi meretrix, tamen pia, quia mater: tu autem & meretrix & impia, quod paris præfocas, quod non paris congregas.* Lib. de quinque hæreſ. circ. med. Tom. 6. pag. 19. B.

TRAC.

TRACTATUS QUARTUS.

DE INSTRUMENTIS PROBANDÆ FIDEI,

SEU

DISCUSSIO BIBLIORUM VULGATORUM.

SECTIO I.

Explicatio vocum.

I. INSTRUMENTUM eſt Scriptura aliquid probans: *l. exigere*, 65. *ff. de. judic. lib.* 1. *C. de dilat.* Quemadmodum in jure agitur de publicis inſtrumentis: *l. Scripturas C. qui potior in pign. hab.* ita in hoc tractatu agemus de publicis Fidei Chriſtianæ inſtrumentis, Scripturis nimirum divinis, quibus ad probandam Fidem utuntur Chriſtiani.

II. Jure civili inter publica numerantur inſtrumenta, quæ interveniente Magiſtratu ſunt publicata: *l. publicati. ubi Dd. C. de teſtam. l. fin. C. de re. judic.* Et ſic Scripturas dicimus publicas & canonicas, quæ a viris divinitus inſpiratis vel directis ſunt in Eccleſia publicatæ ac traditæ.

III. Non eſt opus inquirere an fortè originales etiamnum reperiantur Scripturæ. Agimus tantùm de illis Scripturis, quæ hodie habentur, & quæ ad probandam Fidem allegari ſolent. Hæ Scripturæ, ſi authenticæ non ſint, nec eo ipſo plenam Fidem faciunt. *lib.* 2. *lib. ult. ff. de. Fid. inſtrum. Auth. ſi. quis.* Noſtra autem, quæ nunc habemus, S. Scripturæ exempla, non

non esse in seipsis authentica ferè omnes confitentur: neque enim habent per se ad instrumentum authenticum requisita. Exempla igitur quælibet, quatenus exempla sunt, Fidem non faciunt, sed tantùm conjecturam & suspicionem.

IV. Atque hinc, ut S. Scriptura plenam Fidem faciat, opus est ut consideretur tanquam in archivio Ecclesiæ publico, a temporibus Apostolorum, & Evangelistarum, habita, conservata, & hucusque tradita. Auctoritas enim publica eam recipiens, auctoritas publica eam conservans, auctoritas publica in dies eâ, ut divinâ, utens, nullum relinquit de divinitate S. Scripturæ dubium. Vide Tertacinque, *de prob.* 8. *resp.* 5. n. 10. apud D. Corvin. *C. de Fid. instrum.*

PARS I.

MODUS DEFENSIVUS.

SECTIO I.

Observationes generales.

I. Communiter apud indoctos non est disputandum de falsificatione Bibliorum in genere, sive de totali nullitate versionis Protestantium. Ratio, quia populus meliùs apprehendit examen alicujus loci particularis.

II. Non etiam coram indoctis est agendum de veritate, vel corruptione textûs Hebraïci vel Græci. Ratio, quia hæc populus non capit.

III. Non est inquirendum quid vox aliqua S. Scripturæ *possit* alibi significare, sed quid hîc, & nunc *debeat* significare. Exemplum: 1. Tim. 2. 5. ponunt Calvinistæ in Bibliis Gallicis 1622. *Unus solus mediator* (un seul.) non est disputandum an Græcum εἷς aliquando significet *unus solus*; sed an eo loco necessariò significet *unus solus*. Si enim id non necessariò ibi significet, nullum dogma Fidei poterit in eo fundari: & Calvinista manebit inermis.

IV. Fundamentum in hoc consistit. Quandocumque terminus aliquis textûs originalis habet variam significationem, nullus auctoritate privatâ significationem multiplicem determinare potest ad unam solam.

Licet

icèt enim fieri poſſit, ut ex diverſis ſignificationibus erbi originalis, unam tantùm intenderit Spiritus nctus, loquens per Apoſtolos & Evangeliſtas, nulli men privato penitus conſtat, utram ſignificationem piritus Sanctus intenderit, utram neglexerit.

V. Quod cùm ita ſit, quotieſcumque Proteſtantes diſcrepantibus unius, ejuſdemque verbi ſignificatinibus unam ſolam Bibliis ſuis inſerunt, detrahunt erbo Dei, ſi utramque ſignificationem Spiritus Sanctus tenderit. Et ſi unam tantùm Spiritus Sanctus voerit, fieri poteſt ut conceptus ſuos pro Verbo Dei obis obtrudant. Nullâ quippe ratione probant, 1 Tim 2. 5. Græcum εἷς ſignificare ibi neceſſariò *nus ſolus*, quod tamen requireretur ut tranſlatio eſſet evelata, & illud idem quod Spiritus Sanctus per Apoſtolum voluit ſcriptum.

VI. Non eſt conferendum de nullitate, aut falſificatione eorum locorum, in quibus non fundantur ogmata Fidei, hoc tempore cum Proteſtantibus controverſa: tum quia ferè ſuperfluum eſt; tum quia hac ratione vix habent Proteſtantes, quod verſioni vulgatæ bjiciant, arguentes plerumque loca ad controverſias ujus temporis non facientia.

SECTIO II.

De ſtatu quæſtionis.

I. Quandocumque Proteſtantium Biblia aliter legunt, quàm ante ipſorum originem legerunt Biblia Catholicorum vulgata; tunc, quia reformaturi accedunt, hoc ſibi oneris imponunt, ut oſtendant, vel *noſtram lectionem eſſe malam*, vel *ſuam eſſe meliorem* eâ, quam apud Catholicos repererunt. Si enim id nequeant probare, ſine cauſa mutaverint.

II. Obſervandum tamen eſt numquam poſſe impugnari noſtram lectionem, tanquam malam, ſi ea reperiatur in Bibliis Proteſtantium vel prioribus, vel poſterioribus: ne dum noſtram lectionem conantur improbare, ſuam ipſo facto condemnent.

SECTIO III.

Catholici eſt priore loco defendere.

I. Catholicos legiſſe loca S. Scripturæ controverſa,

ut

ut nunc ea legunt, cùm orbis Chriſtianus ignoraret Lutherum, & neſciret Calvinum, planè certum eſt. Unde antiquam habemus poſſeſſionem legendi, ut nunc legimus; nec ab ea fas eſt recedere, niſi prægnantibus evidentibuſque convincamur fundamentis. Proferant mutationis ſuæ rationem.

II. Exemplum. Beza legit Luc. 22. 20. *Hoc poculum eſt novum illud pactum per ſanguinem meum, qui pro vobis effunditur.* Hîc, juxta Bezam, *qui*, manifeſtè, refertur ad ſanguinem, & non ad *poculum*. Catholici defendentis eſt ſuſtinere vulgatam lectionem eo loco eſſe bonam; & lectionem Bezæ non eſſe meliorem noſtrâ. Si neutrum probet Calviniſta, ut neutrum probare poteſt, conſequens eſt fine juſta ratione eum textum eſſe mutatum.

SECTIO IV.

Proteſtantes nullum ex Scriptura, vel antiquitate adferre fundamentum mutationis, terminis expreſſis.

I. Supponimus duo Proteſtantium generalia principia. Alterum, omnem probationem, in materiis controverſis, deſumendam eſſe ex S. Scriptura, quæ ſit regula omnis veritatis revelatæ. Alterum, quatuor vel quinque poſt Chriſtum ſeculis profeſſionem veræ Fidei in Eccleſia duraſſe.

II. Itaque dicimus Proteſtantes, neque ex S. Scriptura, neque ex antiquitate fideli, mutationum ſuarum nullum poſſe adferre fundamentum. Exemplum; Luc 22. 20. Legendum eſſe: *Hoc poculum eſt novum illud pactum per ſanguinem meum, qui*, &c. Vel 1 Tim. 2. 5. Græcum εἷς neceſſariò ſignificare *unus ſolus*.

III. Hinc fateantur 1. non poſſe probari ex S. Scriptura, vel ex antiquitate, *Solam ipſorum lectionem eſſe bonam*, vel *noſtram eſſe malam*. 2. neque etiam ſic poſſe probari, *ipſorum lectionem eſſe meliorem noſtrâ*. 3. neque tandem poſſe probari, *ipſorum lectionem apud antiquos reperiri*.

IV. Conſueverunt Proteſtantes, ubi premuntur, indignum vociferari, ſi quis exigat probationem verſionis per S. Scripturam: rem ſcilicet, quæ manifeſtè fieri nequeat. Verùm hæc reſponſio ſatis oſtendit, ad quæ abſurda deducantur per ſuum principium Proteſtantes,

tantes, quando in materiis controverſis omnem pro-
tionem ex Solis Scripturis volunt deſumptam. Ulte-
s arguit iſta reſponſio, non petitionem noſtram eſſe
uſtam, ſed novationem unde quaque temerariam,
o ridiculam.

V. Alii aliò deflectunt, dicentes, *unus*, & *unus ſolus*,
e terminos æquivalentes. Verùm amplius eſt in ſtatu
æſtionis, adeoque vanum eſt effugium. Neceſſe eſt ut
obent, vel *noſtram verſionem eſſe malam*, vel ſuam eſſe
eliorem, magiſque conformem originali: ne videan-
r ſine cauſa mutaſſe, & temere ad reformationem
nvolaſſe.

VI. Si autem petant quæ ſit diſtinctio inter *unus*, &
us ſolus: Reſpondemus, id non eſſe in ſtatu quæſtionis,
nos exigere probationem ex Scriptura, vel antiqui-
te: unde conſtet ipſorum verſionem eſſe meliorem
oſtrâ.

VII. Tandem, ſi ſuſtineant ſuam verſionem eſſe bo-
m, adducant vel ex Scriptura, vel ex antiquitate
obationem, quæ doceat ipſorum verſionem iſto loco
e bonam. Aliæ probationes, quàm per inſtrumenta,
l per teſtes, hoc eſt, per Scripturam, vel antiquita-
m, nondum ſunt admittendæ, niſi primùm fateantur
ramque deficere.

SECTIO V.

*roteſtantes nullam adferre pro ſua mutatione ex S. Scrip-
tura, vel antiquitate conſequentiam ſufficientem ad dogma
Fidei.*

I. Quandocumque locus S. Scripturæ, de quo agitur,
rtinet ad controverſiam Fidei, ſi allegatur ad proban-
m aliquam doctrinam, de qua hoc tempore inter Ca-
olicos & Proteſtantes controvertitur, conſtat ejuſ-
odi mutationem eſſe maximi momenti. Ita inter nos
æritur an 1 Tim. 2. 5. legendum ſit, *Unus ſolus media-
or?* Nam in eo fundant hanc doctrinam ſuam; *Unus
mediator, nec Sancti invocandi.*

II. Si grave ſit in articulo Fidei errare, non minùs
it grave, fundamentum & regulam Fidei, ipſam ni-
irum S. Scripturam & Verbum Dei, pervertere & ad
gma ſuum inflectere. Itaque in concluſione Pro-
ſtantium, quoad rem, hoc eſſe debet: *Ergo 1 Tim. 2.
5. neceſ-*

5. *neceſſariò legendum eſt*, unus ſolus, *& ſuper ea lect*
poteſt fundari articulus Fidei.

III. Poſtquam Proteſtans formavit ſuam conſequ
tiam, petit Catholicus 1. an illa conſequentia probe
ex Scriptura? Si probetur ex Scriptura. Ubi? Si n
probetur ex Scriptura, quomodo erit infallibilis? Pe
2. an Proteſtans poſſit errare in formanda iſta partic
lari conſequentia? Si poſſit errare: Ergo non eſt co
ſequentia infallibilis, nec ſufficiens ad probandum, qu
debet eſſe in concluſione. Si non poteſt errare: qu
modo dicit Scriptura: Omnis homo mendax? Petit
quinam ex SS. Patribus viderint iſtam conſequentia
Illi ex profeſſo locum, de quo controvertitur, trac
runt, nec tamen legerunt, ut hodie legendum eſſe Pr
teſtantes volunt.

SECTIO VI.

Proteſtantes communi populo perſuadere non poſſe rationabi
ter, verſionem ſuam eſſe magis conformem originali text
quam noſtram.

I. Si quis de plebe Prædicantem ex Proteſtanti
interrogaret: *Quomodo mihi conſtabit tua Biblia eſſe ma*
conformia originali, quàm ſint Vulgata Catholicorum? vid
ret hominem ſimplici petitione ad magnas anguſti
redactum.

II. Quid enim dicet? *Examinarunt ea viri docti,*
Hebraicis Græciſque litteris exercitatiſſimi. At verò id no
ſufficiet. Dicet enim plebeius ſe a Prædicantibus ſa
edoctum, nulli mortalium, ne quidem univerſali Eccl
ſiæ, in negotio ſalutis & Fidei credere, niſi Scriptura
aſſertioni ſuæ habuerit patrocinantem; propterea
viris illis, cæteroquin doctiſſimis, ob hoc, quòd docti
mi ſint, aſſentiri nullo modo poſſe. Dicet ſibi igno
ranti conſtare non poſſe, ſint ne viri illi in Hebraic
Græciſque litteris verſati, quòd eas ignoret. Dic
communem quidem famam eſſe de illorum virorum e
ercitatione, cui nolit detrahere; ſed parem famam e
pro Lutheranis & Calvinianis, quorum tamen verſi
nes non conveniunt. Robuſtiorem etiam pro Roman
Catholicis famam, quorum Biblia, in locis controv
ſis, a lectione antiquorum Patrum non diſcrepa
quantùm quidem fama fert publica.

I. Itaque nulli de plebe constare potest sua Biblia magis conformia originali, quàm sint vulgata Catholicorum.

SECTIO VII.

Occurritur effugio Protestantium.

Quidam Protestantes, ut declinent quæstionem, dicunt cuilibet de plebe posse constare de legitima versione *per convenientiam versionum omnium in doctrina necessaria*. Sed consideremus quanta obstent isti effugio.

I. Primò. Si convenientia versionum omnium in doctrina necessaria securam reddit plebem de fidelitate earum, quibus utitur, versionum; opus est ut plebi certissimè constet quinam sint articuli necessarii. Sed inter Doctoribus ea de re plenè constat, qui inter se non conveniunt; minùs constat plebi.

II. Secundò. Si plebs Calviniana eo modo potest esse secura, etiam plebs Lutherana poterit taliter esse secura. Hoc autem Calvinistæ nequeunt concedere de Lutheranis, quorum Doctores non eodem modo articulos necessarios cum Calvinistis determinant: atque ex eadem ratione id nequeunt Lutherani de Calvinistis concedere: ut jam nihil dicamus quòd Doctores Lutherani æquè sint discordes in determinandis articulis necessariis.

IV. Tertiò. Unde constabit plebi quænam sit doctrina necessaria? Non ex Scriptura: quia quamdiu ipsi non constet de fidelitate suarum versionum, non potest Fidem suam fundare in ulla versione, de cujus dignitate non habet certam notitiam.

V. Dicent fortè Deum non permittere ut doctrina necessaria in versionibus corrumpatur; credendumque esse ejus providentiæ non tolerare ut veritas illa, quæ ad salutem hominum est destinata, ad homines non perveniat.

Vid. *Synopsis pur. Theol. Disp. 2. thes. 13.*

VI. *Resp.* Bene hoc creditur de divina providentia: sed ita intelligitur quomodo convenientia translationum per se quidem non operetur nisi Fidem humanam; considerata tamen quatenus subjecta providentiæ divinæ operetur Fidem divinam. Nam sicut Deus posuit Verbum suum in Scripturis divinis, ita posuit Verbum & Spi-

& Spiritum ſuum in Eccleſia. Si ergo providentia d vina tantam curam merito creditur habere de Ver ſuo in Scripturis poſito, certè majore fundamento cr detur non minorem curam impendere Verbo & Spiri ſuo in Eccleſia poſitis.

VII. Quartò. Perpendant Proteſtantes an in ſuis v ſionibus, a tempore Lutheri inceptis, ſit convenien in doctrina neceſſaria? Videbunt in locis particulari adducendis, neque in hac eſſe convenientiam.

PARS II.

Modus probativus & offenſivus.

SECTIO I.

Obſervationes generales, ut probetur verſio Vulgata Cath corum.

Seſſ. 4. I. Concilium Tridentinum, decreto Canonicis Scripturis, ſtatuit pro ſacris Canonicis ſuſcipiendos eſſe eos libros, qui in Eccl Catholica legi conſueverunt, ut in veteri Vulgata lat continentur. Ex hoc non ſequitur, uti malè exiſtim Proteſtantes, ullam aliam verſionem a Concilio condemnatam, vel improbatam: nos ipſi in Eccl Catholica multis aliis verſionibus utimur. Sed ſequitur, nullum aliud exemplum, nullam aliam ver onem a Concilio fuiſſe agnitam, tanquam authentica Si proteſtantes exiſtiment ſuis Eccleſiis non deeſſe a toritatem, cur ſuas domeſticas verſiones non declar authenticas?

II. Illa verſio non eſt ſemper optima, & omnib aliis præferenda, quæ fit de verbo ad verbum. Et Biblia Hollandica 1637 verba textûs originalis freque ter ad marginem ponunt. Unde ſequitur, cùm ver Hæbrea plerumque varias habeant ſignificationes, Gr ca etiam non ſemper eamdem, nulli uſui eſſe Dictio ria, ut ex iis certum ac determinatum e pluribus ſig ficationibus ſenſum deſumamus.

III. Ratio eſt, quia quando eſt varia unius vocis, termini ſignificatio, ut hoc loco 1 *Tim.* 2. 5. nemo te tur utramque ſignificationem admittere, velut Verb Dei, niſi (quod abſurdum eſt) quis ſuſtineat idem o nibus planè locis faciendum. Quæ autem eſſet con

o, ſi omnium vocum & terminorum variæ ſignificationes S. Scripturæ verſionibus inſererentur?

IV. Similiter nemo obligatur ad eam termini ſignificationem tanquam Verbum Dei admittendam, quæ eſt n Scripturis communior. Si enim illa communior gnificatio non ſemper eſt admittenda, quemadmodum ſt notorium, danda eſt ratio ſufficiens, cur hoc loco articulari ſit ſequenda. Porro ſi ſignificatio vocis alijus ſit minùs communis, quàm pars altera contendet ſſe admittendam, multò minùs obligat, niſi ratio adfertur manifeſta & evidens.

SECTIO II.

De ſtatu Quæſtionis.

I. Quantùm ad modum probativum, ſuſtinemus Biblia Vulgata Latina, in locis ad Fidem & mores pertinentibus, eſſe conformia originali, atque adeo certa, ut n iis fundari poſſit articulus Fidei.

II. Quantùm ad modum offenſivum, ſuſtinemus Proteſtantium Biblia poſſe convinci, in locis particularibus, ulſitatis & erroris, ex ſola Bibliorum Proteſtantium ollatione. Utrumque nobis incumbit probandum.

SECTIO III.

Probatio editionis Vulgatæ Catholicæ quoad totum & partes, ex principio Catholico.

I. Sicut cùm Proteſtantes audivimus diſputantes ex uo de ſola Scriptura principio, non excepimus contraoſitionem talis principii: ſic neque ipſi jure merito ontra noſtrum excipient principium, quando poſteriore loco nos audiunt probantes. Eſt autem principium oſtrum, *Verbum Dei ab Eccleſia propoſitum.*

II. Sic manifeſta eſt auctoritas editionis Vulgatæ, uam Concilium Tridentinum commendat, quia vetus lla editio in Eccleſia legi conſuevit. Quapropter, ut robemus 1 *Timoth.* 2. 5. noſtram lectionem eſſe conormem originali, canonicam & authenticam, allegamus eam lectionem, quæ in Eccleſia legi conſuevit, in Concilio Tridentino approbatam & propoſitam, ubi nvenitur, *unus mediator*. Hæc probatio tam facilis eſt, & tam evidens, ut nihil excogitari poſſit in contrarium.

SECTIO IV.

Probatio editionis Vulgatæ, in locis controverſis, per Scripturam ex principio communi.

I. Probationem per Scripturam ex principio communi vocamus, cùm pro noſtra lectione adducimus Scripturam ex libris SS. Patrum, qui prioribus poſt Chriſtum ſeculis vixerunt, & textum controverſum legunt, uti nos etiamnum legimus. Illud autem nihil aliud eſt, quàm lectionem S. Scripturæ controverſam ex ore teſtium Fide digniſſimorum exhibere.

II. Libet producere ad hanc rem teſtimonium S. Ambroſii, vel antiqui Commentatoris, in Epiſtolam ad Romanos: *Quia propriâ quis auctoritate nititur, non poteſt ad victoriam, verba legis adulterat.* Novator, *ut ſenſum ſuum quaſi verba legis aſſerat, ut non ratio, ſed auctoritas præſcribere videatur. Conſtat autem quoſdam Latinos olim de veteribus Græcis tranſlatos codicibus, quos incorruptos ſimplicitas temporum ſervavit & probat: poſtquam autem a concordia animis diſſidentibus, & hæreticus perturbationibus torqueri quæſtiones cæperunt, multa immutata ſunt ad ſenſum humanum, ut hoc contineretur in litteris, quod homini videretur. Unde & ipſi Græci diverſos Codices habent. Hoc autem verum arbitror, quando & ratio & hiſtoria, & auctoritas obſervatur. Nam hodie, quæ in Latinis reprehenduntur codicibus,* (NB.) *ſic inveniuntur a veteribus poſita, Tertuliano, Victorino, & Cypriano.*

Cap. 5. Tom. 3.

III. Jam conſidera, Lector, quomodo probemus lectionem noſtram, 1 *Tim.* 2. 5. ex principio communi, per S. Scrpturam, ex ore teſtium. S. Auguſtinus, teſtis omni exceptione major, ſic legit: *Unus mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus.* Idem habet pluribus locis. Secundum teſtem producimus S. Leonem Papam, qui in Epiſtola Synodica ad Flavianum Archiepiſcop. Conſtant. quæ eſt in Act. 2. Conc. Chalced. ſic habet: *Unus atque idem mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Jeſus.* Tertium teſtem producimus S. Ambroſium, in 1 Tim. cap. 2. *Unus enim Deus, & unus mediator Dei & hominum, homo Chriſtus Jeſus.*

Cont. duas Epiſt. Pelag. lib. 3. cap. 7.

IV. Habemus

IV. Habemus lectionem noſtram 1 *Tim.* 2. 5. probatam ex Scriptura, de cujus ſinceritate, veritate, & auctoritate dubitari non poteſt, niſi & ſinceritas, & veritas, & auctoritas SS. Patrum in dubium revocetur: quæ tamen temeritas apud æquos judices non poterit efficere, ut tantorum teſtium Fides propterea vacillet.

SECTIO V.

De modo Offenſivo.

I. Omnis alia diſputandi methodus victoriam promittit ex defenſione, aut probatione: hæc ex adverſariorum confeſſione: alia ex teſtibus idoneis; hæc ex iis, qui ex adverſo ſtant. Et, ſi viri boni ſunt, nos adjuvant, cùm id publico & impreſſo teſtimonio dicunt, quod nos urgemus. Sin autem minùs idonei ſunt teſtes, nos non lædunt. Cùm ſive iis creditur, hoc ipſum, quod a nobis urgetur, obtinemus: ſive Fides non habetur, de adverſariorum teſtium Fide derogatur; nec (quod caput rei eſt) Scriptura ſupereſt, ad quam adverſarii provocent.

II. Proteſtantes illud, quod indigniſſimum eſt, futurum arbitrati ſunt, ut in negotio Religionis non de veritate tranſlationum, ſed de ſenſu & explicatione Verbi Dei fieret diſceptatio. At verò, cùm fruſtra diſputetur de ſenſu Verbi Dei, niſi prius conſtet ipſam lectionem, quæ in probationem adducitur, eſſe Verbum Dei, viſum fuit ab ovo inquirere veritatem, & humanæ ſapientiæ infidelem mutationem a verbo fidelis Dei ſeparare.

SECTIO VI.

Praxis modi Offenſivi.

I. Oſtendamus quâ ratione domeſticis armis conficiantur Proteſtantes. Sed ante omnia dicamus, hoc eſſe in quæſtione: *An Proteſtantium Biblia ſint magis conformia originali, quàm ſint noſtra?* niſi enim ſint magis conformia, fruſtra mutatum fuerit.

II. Exemplum: Biblia Gallica 1622. impreſſa habent 1 Tim 2 5. *Unus ſolus mediator.* At omnia priora Biblia Gallica Calviniſtarum habent, *Unus mediator.* Non omnia Biblia Gallica eſſe magis conformia originali, quàm ſint Biblia vulgata Catholicorum, vel ex eo patet, quòd major pars cum noſtris conveniat in iſto loco

particulari. Sin autem asserant sola sua Biblia 1622.
esse magis conformia originali, jam omnia priora erunt minùs conformia.

III. Populus, qui discrepantes animadvertit a suis Doctoribus factas versiones, nullâ ratione certâ potest inter utramque distinguere; neutram, nisi temerè, potest acceptare, ut magis conformem originali.

IV. Hinc sequitur, neutri discrepantium versionum Gallo-Calvinistarum articulum Fidei Calvinianæ posse inniti, ne scilicet eodem facto, reos illos statuat qui alteri versioni consentientes, violatâ Scripturâ, vel addendo, vel demendo fundamentum Fidei subvertunt.

V. Hoc si apud Protestantes faciendum non est, sequitur nullum S. Scripturæ locum, ad controversiam Fidei pertinentem, ab ipsis allegari posse, in quo deprehendemus posteriora eorum Biblia prioribus non consentire. Sequitur insuper nullam Bibliorum Catholicorum lectionem a Protestantibus improbari posse, quæ habeat ipsorummet Protestantium aut priorem, aut posteriorem versionem sibi consentientem.

PARS III.

SECTIO I.

Ratio ordinis servandi.

I. Hactenus de modo disputandi, in materia versionis Bibliorum egimus, idque circa textus particulares. Sequitur, ut observationes generales in praxim dedicamus. Expedit Reipublicæ Christianæ, ut facta eorum discutiantur, qui Ecclesiasticis monitionibus insanabiles, sine causa & factiosè perturbant Ecclesiæ pacem, quos Apostolus compellat, proprio judicio condemnatos. *Tit.* 3. 11. Magnum crimen est S. Scripturæ semel traditæ, fideliter acceptæ, hucusque conservatæ reluctari, & tot seculorum unanimem testificationem in dubium revocare: maximum verò veritatem, quam semel prudenti judicio probaveris, rejicere, ut videaris *frustra credidisse.* 1 *Cor.* 15. 2. Tunc enim prius judicium posteriorem condemnat temeritatem, ignorantiam, errorem, prævaricationem.

SEC-

SECTIO II.

De mutationibus temerariis S. Scripturæ Calvinianorum Germaniæ.

§. 1.

An ſolæ Fides juſtificet.

I. Affirmat Catechiſmus Heidelb. quæſt. 70. *Quomodo juſtus es coram Deo?* & reſpondet: *Solâ Fide in Jeſum Chriſtum.*

II. Negat Concilium Trid. Seſſ. 6. can. 9. *Si quis dixerit ſolâ Fide impium juſtificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri, quod ad juſtificationis gratiam conſequendam cooperetur, & nulla ex parte neceſſe eſſe eum cum voluntatis motu præparari atque diſponi, anathema ſit.*

III. Pro ſententia Catholica adfertur textus Rom. 8. 4. quem cùm Germano- Calviniſtæ aliter legant, quæritur an eorum lectio ſit *melior* noſtrâ? Non eſt quæſtio de operibus extra gratiam factis, ſed de operibus legis moralis in gratia factis.

Praxis modi Defenſivi, circa Rom. 8. 4.

IV. Legunt ſeptem Biblia Germano-Calviniſtarum: *Ut juſtitia per legem expetita in nobis impleretur.* (vom geſætz erforderet.) Editio vulgata Catholica: *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis.*

V. Apoſtolus agnoſcit impletionem juſtificationis legis, propter opera per gratiam facta. Calviniſtæ non agnoſcunt niſi deſiderium juſtitiæ.

VI. Dicent ſe quidem non reddidiſſe ipſa verba textûs originalis, ſed verum ſenſum verborum. *Repl.* Non ſufficit id aſtruere. Probent juxta *Part. 1. Sect. 4. & 5.* Si nequeant probare, fateantur errorem, & corrigant factam contra jus & fas innovationem.

Praxis modi Probativi, circa Rom. 8. 4.

VII. Vulgata Catholica legit: *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis.* Et hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os SS. Patrum, juxta *Part. 2. Sect. 4.*

S. Auguſtinus, lib. ex Epiſt. ad Rom. cap. 44. *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis, qui non ſecundùm carnem ambulamus, ſed ſecundùm ſpiritum.* Teſtis. 1.

Teſtis. 2. S. Ambroſius, in cap. 8. ad Rom. *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis.*

Teſtis. 3. Sedulius, in cap. 8. ad Rom. *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis.*

VIII. Habemus lectionem noſtram legitimè probatam ex Scriptura per principium commune. Videantur Biblia Germanica 1477. Belgica 1528. Vulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, Eraſmus, Greca.

Praxis modi Offenſivi, circa Rom. 8. 4.

IX. Sequitur, ut Germano-Calviniſtæ emendentur per ſuos fratres rectiùs ſentientes. Sex priora Hollandorum Biblia nobiſcum legunt: *Ut juſtificatio legis impleretur in nobis* (der wet). At Biblia 1637. habent, *Ut jus legis.* Quatuor Gallo-Calviniſtarum Biblia habent, *juſtitia legis* (de la loi). Conſentit Caſtalio, Latina Tigurina, Beza, qui habet, *jus illud legis.* Dent Germano-Calviniſtæ rationem mutationis ſcripturalem, ſi poſſint; alioquin fratres non rediment ipſos a nota temeræ mutationis.

X. Cum Germano-Calviniſtis in eodem errore ſunt Lutheranorum tredecim Biblia.

§ 2.

De Sacerdotio Novi Teſtamenti.

I. Status controverſiæ eſt: An etiamnum ſit in Novo Teſtamento Sacerdotium viſibile & externum? Negat Calvinus, *Inſtit. lib. 4. cap. 16. §. 2.* ubi dicit non eſſe ampliùs in terris ullum Sacerdotium: quòd ſit tranſlatum in cœlum, Chriſto ibi in æternum exiſtente Sacerdote. Vide Catech. Heidelb. *quæſt.* 80.

II. Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 23. can. 1. *Si quis dixerit non eſſe in Novo Teſtamento Sacerdotium viſibile, &c. anathema ſit.*

Praxis modi Defenſivi, circa Hebr. 7. 12.

III. Legunt Germano-Calviniſtæ in ſeptem ſuis Bibliis: *Ubi enim mutatur Sacerdotium* (verendert).

IV. Iſta lectio a noſtra multùm diſtat: *Tranſlato Sacerdotio.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part. 1. Sect. 4. & 5.*

V. Dicent verbum Græcum æquè, vel magis ſignificare, *mutari*, atque *transferri.* Repl. ſi verbum Græcum poſſit

ffit ſignificare *mutato*, & *tranſlato*, petimus, juxta *art. 1. Sect. 1. n. 3.* probationem, quæ doceat hîc Hebr. 12. neceſſariò legendum eſſe *mutato*, & non *tranſlato*; eque enim hoc privati eſt determinare, juxta *Part. 2. ct. 1. n. 4.* Agnoſcant ergo probationem ſufficien-m hic deficere, & temere mutatum.

Praxis modi Probativi, circa Hebr. 7. 12.

VI. Legimus in editione noſtra Vulgata: *Tranſlato acerdotio.* Hanc lectionem probamus ex Scriptura, er os SS. Patrum, juxta. Part 2. cap. 4.

Sanctus Ambroſius in Hebr. 7. *Tranſlato* *Teſtis 1.*
im Sacerdotio.

Sedulius in Hebr. 7. 12. *Tranſlato Sacer-* *Teſtis 2.*
tio.

VII. Habemus lectionem noſtram legitimè proba-m ex S. Scriptura, per principium commune. Le-ntur etiam Biblia Germanica 1477. Belgica 1548. ulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, Eraſmus.

Praxis modi Offenſivi, circa Heb. 7. 12.

VIII. Calviniſtæ Galli duobus prioribus Bibliis egunt: *Tranſlato officio Sacrificaturæ.* (tranſportè) aſtalio, Latina Tigurina Quid ergo Germano-Cal-iniſtæ reſpondebunt fratribus ſuis Gallis?

IX. Cum Germano-Calviniſtis in eodem errore unt duo poſteriora Biblia Gallica; *Mutato officio Sacri-catoris*, (étant changè) ſeptem Hollandica; *mutato acerdotio*, & tredecim Lutherana.

§. 3.

De Presbyteris Novi Teſtamenti.

I. Status controverſiæ eſt: An tempore Novi Teſtamenti ſint Presbyteri? Qui Sacerdotium negat ub Novo Teſtamento, negat & Presbyteros propriè dictos. Calvinus autem, & alii negant Sacerdo-ium.

II. Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 23. can. 6. *Si uis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam di-inâ ordinatione inſtitutam, quæ conſtet ex Epiſcopis, Præs-yteris & miniſtris, anathema ſit.*

Praxis

Praxis modi Defenſivi, circa 1 Tim. 5. 17.

III. Legunt Cermano-Calviniſtæ in ſeptem ſuis Bibliis, *Seniores.*

IV. Iſta lectio a noſtra multùm diſtat? *Qui bene præſunt Presbyteri.* Unde petimus rationem mutationis juxta *Part. 1. cap. 4. & 5.*

V. Dicent voces, *Presbyter*, & *Senior*, eſſe æquivalentes.

VI. Repl. Poſito, illas voces eſſe æquivalentes ergo, quòd priorem vocem reliquerint, non fecit veritatis proponendæ neceſſitas, ſed innovandi perversa temeritas. Deinde, voces, *Presbyter* & *Senior*, non ſunt æquivalentes: nam Presbyter creatur per impoſitionem manuum, 1 Tim. 4. 14. & 1 Tim. 5. 22. & 2 Tim. 1. 6. At Senior Calviniſtarum nullâ manuum impoſitione conſtituitur, ut patet ex ipſorum formulis & Diſciplinis Eccleſiaſticis. Et ſic, quod apud Calviniſtas eſt *Senior*, non eſt apud Scripturam *Presbyter.*

Praxis modi Probativi, circa 1 Tim. 5. 17.

VII. Legimus in noſtra editione Vulgata: *Qui bene præſunt Presbyteri.* Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os SS. Patrum, juxta *Part. 2. cap. 4.*

Teſtis 1. S. Auguſtinus, in Spec. ex 1 Tim. *Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur.*

Teſtis 2. S. Ambroſius, in 1 Tim. 5. *Qui bene præſunt Presbyteri.*

VIII. Habemus lectionem noſtram probatam ex Scriptura, per principium commune. Legantur etiam Biblia Germanica 1477. Belgica 1548. Vulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, Eraſmus, Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa 1 Tim. 5. 17.

IX. Duo antiquiora Biblia Gallica habent, *Presbyteri*, (Prêtres.) Item Latina Tigurina, & Bez. Satisfaciant ſuis fratribus.

X. In eodem cum Germano-Calviniſtis errore ſunt Biblia duo poſteriora Gallica, ſeptem Hollandica, tredecim Lutherana.

SECTIO III.

De ignoranti mutatione Lutheranorum Bibliis inſerta.

§. 1.

An ſola Fides juſtificet.

I. Affirmat Confeſſio Auguſtana art. 20. Negat oncilium Trident. *Supra Sect.* 1. §. 1.

Praxis modi Defenſivi, circa Rom. 3. 28.

II. Legunt tredecim Biblia Lutherana: Tenemus go hominem juſtificari ſine concurſu operum legis, *ùm per Fidem.* (allein durch den glauben.)

III. Iſta lectio a noſtra multùm diſtat: *Arbitramur im juſtificari hominem per Fidem.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part.* 1. *Sect.* 4. 5.

Praxis modi Probativi, circa Rom. 3. 28.

IV. Lectionem noſtram probamus ex Scriptura, r os SS. Patrum, juxta *Part.* 2. *Sect.* 4.

S. Auguſtinus, lib. de Fid. & oper. cap. *Teſtis* 1.
. *Cùm dicit Apoſtolus arbitrari ſe juſtificari minem per Fidem ſine operibus legis, non hoc agit,* &c.

Eodem modo Comment. in Epiſt. ad *Teſtis* 2.
om. cap. 3. inter opera S. Hieronymi.

S. Ambroſius, in cap. 3. ad Rom. *Arbi-* *Teſtis* 3.
mur juſtificari hominem per Fidem ſine opeus legis.

V. Habemus lectionem noſtram legitimè probatam Scriptura, per principium commune. Videantur am Biblia Germanica 1477. Belgica 1548. Vulgata 52. Pagninus, Arias, Eraſmus, & Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa Rom. 3. 28.

VI. Germano-Calviniſtæ 1560. 1570. cum Catholis legunt; item omnia Biblia Hollandica, omnia allica, Caſtalio, Latina Tigurina, & Beza. Hi omes Lutherum arguunt ignorantiæ.

VII. Cum Lutheranis in eodem errore ſunt Germano-Calviniſtæ 1538. 1587. 1617. 1626.

§. 2.

§. 2.

An juſtificatio tollat peccata.

I. Proteſtantes communiter volunt peccata non omnia deleri, ſed tantùm non imputari; apud Bellarm. *lib.* 1. *de bapt. cap.* 13.

II. Omnino deleri peccata per baptiſmum, habet Concilium Trid. *Seſſ.* 5. *Decreto de peccato originali* §. 5.

Praxis modi Defenſivi, circa Luc. 15. 22.

III. Lutheranorum Biblia tredecim legunt: *Adferte ſtolam optimam.* (das beſt kleyd.)

IV. Iſta lectio a noſtra multùm diſtat: *Adferte ſtolam primam.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part.* 1. *Sect.* 4. & 5.

V. Dicent idem eſſe, *ſtolam primam*, &c. *ſtolam optimam.*

VI. Repl. Iſta reſponſio non procedit, juxta *Part.* 1. *Sect.* 4 & 5. Deinde, ſi idem valent, *ſtola optima*, & *ſtola prima*, ſupervacanea fuit mutatio.

Praxis modi Probativi, circa Luc. 15. 22.

VII. Legimus in editione noſtra Vulgata: Adferte ſtolam primam. Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os. SS. Patrum juxta *Part* 2. *Sect.* 4.

Teſtis 1. S. Auguſtinus, Quæſt. Evang. lib. 2. quæſt. 33. *Stola prima eſt dignitas quam perdidit Adam.*

Teſtis. 2. S. Hieron. Epiſt. 146. Proferte ſtolam priorem, & induite eum: ſtolam, *quam Adam peccando perdiderat.*

Teſtis 3. S. Ambroſ. in cap. 15. Luc. *Proferte ſtolam primam.*

VIII. Habemus lectionem noſtram legitimè probatam ex Scriptura, per principium commune. Videantur etiam Biblia Germanica 1477. Belgica 1541. Vulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, Eraſmus, Græca.

Præ

Praxis modi Offenſivi, circa Luc. 15. 22.

IX. Biblia Hollandica 1637. in gloſſa teſtantur legi Græco; *ſtolam primam* (die eerſte ſtole.) Videantur aſtalio, Latina Tigurina, Harmonia Calvini 1614. i omnes condemnant lectionem Lutheranam.

X. In eodem cum Lutheranis errore ſunt ſeptem blia Germano-Calviniſtarum, quatuor Gallorum, ptem Hollandorum.

§. 3.

An Epiſtola S. Jacobi ſit canonica?

I. Negant Lutheranorum Biblia 1535. A. 1535. B. 40. 1548. 1566. 1572. 1575. 1582. 1589.

II. Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 4.

Praxis modi Defenſivi, circa Epiſtolam S. Jacobi.

III. Cùm dicta Biblia Lutherana ponant Epiſtolam Jacobi extra numerum canonicarum, petimus ratiom innovationis, juxta *Part.* 1. *Sect.* 4 & 5.

Praxis modi Probativi, circa Epiſtolam S. Jacobi.

IV. Probamus Epiſtolam S. Jacobi eſſe canonicam, r os SS. Patrum, juxta *Part.* 2. *Sect.* 4.

S. Hieronymus, de Script. Eccl. *Jacobus am tantùm ſcripſit Epiſtolam, quæ de ſeptem tholicis eſt.* *Teſtis* 1.

Vide plures ex antiquis apud Bellarm. de Verbo i, lib. 1 cap. 18.

V. Habemus ſententiam noſtram legitimè probatam r principium commune. Videantur Germanica blia 1477. Belgica 1548. Vulgata 1511. 1552. gninus, Arias, Eraſmus.

Praxis modi Offenſivi, circa Epiſtolam S. Jacobi.

VI. Biblia Lutherana 1529. 1534. 1568. 1609. bent dictam Epiſtolam inter Canonicas, tum quia peritur in Catalogo & ordine Epiſtolarum, tum quia lla adeſt præfatio eam rejiciens. Idem ſentiunt oms Germano-Calviniſtæ; omnes Galli, omnes Hollan- Caſtalio, Latina Tigurina, Beza.

Notatio

Notatio ad § 3.

VII. Præfatio Lutheri in Epiſtolam S. Jacobi, c
juſque arbitrio permittit agnoſcere eam Epiſtolam
canonicam, vel eam rejicere. Et tamen in eadem p
fatione fatetur Lutherus, ex ea Epiſtola deſumi firm
argumentum pro juſtificatione ex operibus. H
poſito, ſi Lutheranus, poteſtate a Luthero ſibi fac
Epiſtolam S. Jacobi habeat canonicam; poteritne fi
ut contra expreſſam Scripturam credat Lutheran
ſolam Fidem juſtificare?

SECTIO IV.

De erroribus Hollandorum Bibliis inſertis.

§. 1.

An ſanguis Domini ſit in Calice.

I. Negat Catechiſmus Heidelbergenſis quæſt.
*Num ergo panis & vinum fiunt ipſum corpus & ſang
Domini?* & reſpondet: *Nequaquam.*

II. Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 13. can. 1.

Praxis modi Defenſivi, circa 1 *Cor.* 10. 13.

III. Legunt ſex priora Hollandorum Biblia: *Cal
gratiarum actionis, quem gratias agentes bibimus.* (d
wo danctzſeggende dzincken)

IV. In noſtris Bibliis legimus: *Calix benedictio
cui benedicimus:* unde petimus rationem mutation
juxta *Part.* 1. *Sect.* 4. & 5.

V. Dicent; Græcum τῆς εὐλογίας tam poſſe ſign
ficare, *gratiarum actionis, quàm benedictionis.*

VI. Repl. Hæc reſponſio non eſt juxta *Part.* 1. Se
4. & 5. Deinde, non quæritur quid poſſit ſignifica
verbum Græcum, ſecundùm ſe ſumptum, ſed quid
1 Cor. 10. 16. ſignificet. Poſtea, ſi nobis integrum
legere: Calix benedictionis, cui benedicimus: e
quærenda erit Eccleſia, in qua agnoſcitur Calix be
dictus & ſanctificatus. Notandum inſuper in n
textu Græcó reperiri, quem bibimus: adeo ut
tantùm mutatione peccaverint iſta Biblia, ſed &
tione.

Pr

Praxis modi Probativi, circa 1 *Cor.* 10. 16.

VII. Legimus in editione noſtra Vulgata: Calix benedictionis cui benedicimus. Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os SS. Patrum, juxta *Part.* 2. *Sect.* 4.

Eodem modo legitur in comment. ad 1 Cor. 10. inter opera S. Hieron.

S. Ambroſius, in cap. 10. 1. ad Cor. *Calix benedictionis quem benedicimus.* *Teſtis* 1.

S. Irenæus, lib. 3. cap. 20. *Calix benedictionis quem benedicimus, nonne communicatio ſanguinis eſt Chriſti?* *Teſtis* 2.

VIII. Habemus lectionem noſtram probatam ex Scriptura, per principium commune. Videantur etiam Biblia Germanica 1477. Vulgata 1511. & 1552. Arias, Eraſmus, & Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa 1 *Cor.* 10. 16.

IX. Biblia Hollandica 1637. legunt *Calix gratiarum actionis cui* gratias agentes *benedicimus.* Hîc habemus *benedictionem* Calicis, quæ importat *ſanctificationem*, conſentiente gloſsâ Bibliorum Hollandicorum 1582. Et debere tantùm verti hoc loco, *cui benedicimus.* habet gloſſa Bibliorum 1637. Inſuper nobiſcum legunt quatuor Gallorum Biblia: quatuor poſteriora Germano Calviniſtarum: duodecim poſteriora Lutheranorum; quibus accedunt Latina Tigurina, & Beza. Hi omnes improbant errorem fratrum ſuorum.

X. Cum Hollandis in errore ſunt tria priora Biblia Germano-Calviniſtarum, quæ legunt: *Calix gratiarum actionis cum quo gratias agimus.* (mit welchem wir danckſagen.) Eumdem errorem habent Biblia Lutherana 1529.

§. 2.

An in Euchariſtia maneat ſubſtantia panis?

I. Affirmat Catechiſmus Heidelb. quæſt. 78. Negat Concilium Trid. Seſſ. 13. can. 2.

Praxis modi Defenſivi, circa Marc. 14. 22.

II. Legunt Biblia Hollandica 1637. *Cùm benedixiſſet,*

isset, fregit illum (scilicet panem) & *dedit illum* (scilicet panem) *ipsis.* (gaf het haer.)

III. In nostris Bibliis legimus: *Accepit Jesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part.* 1. *Sect.* 4. & 5.

IV. Dicent esse manifestum, juxta idioma Belgicum, requiri expressionem relativi, *illum & eum.*

V. Repl. Illud relativum ne quidem semper exprimi in Bibliis Belgicis: sic enim Marc. 14. 22. legunt Biblia Embdana anni 1556. *Cùm gratias egisset, fregit illum, & dedit, & dixit:* ubi post *dedit*, non addiderunt *eum*, ut faciunt Biblia Hollandica 1637. licèt non sit major ratio addendi relativum uni, quàm alteri. Et ne fortè dicant Embdanos non satis intellexisse proprietatem linguæ Belgicæ, legunt Marc. 14. 22. eodem cum Embdanis modo Biblia Belgica anni 1582. Delphis impressa. Item Biblia Belgica 1612. Dordraci impressa. Item Novum Testamentum 1591. Lugduni Batavorum impressum. Possunt illa sufficere, ut ostendamus non esse manifestum, quòd juxta proprietatem linguæ Belgicæ ista relativa debuerint necessariò exprimi.

VI. Neque instando dicant priores impressiones Belgicas, ante annum 1637, non esse translatas ex Græco: quia certum est neque in Græco, neque in Latino ista relativa exprimi.

Praxis modi Probativi, circa Marc. 14. 22.

VII. Legimus in editione nostra Vulgata: Accepit Jesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait. Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os SS. Patrum, juxta *Part.* 2. *Sect.* 4.

Testis 1. S. Hieronymus, Epist. 150. ad Hebid. *Nos audiamus panem, quem fregit Dominus, deditque discipulis suis, esse corpus Domini Salvatoris, ipso dicente ad eos:* Accipite & comedite: hoc est corpus meum, Et mox; *si ergo panis, qui de cælo descendit, corpus est Domini; & vinum, quod discipulis dedit:* & mox; *Nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Jesus, ipse convivа & convivium ipse comedens, & qui comeditur.* Et comment. in Marc. S. Hieronymo tributus.

VIII. Habemus lectionem nostram probatam ex S. Scriptura,

Scriptura, per principium commune, Videantur etiam Vulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, Eraſmus, & Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa Marc. 14. 22.

IX. Jam ſupra n. 5. vidimus aliqua Hollandorum Biblia, ſaltem pro parte bene legere. Legunt cum prioribus Hollandorum Bibliis, Gallica 1553. 1556. 1570. 1565. 1577.

X. Cum Hollandis errant Galli 1622.

§. 3.

An traditiones ſint utiles?

II. Negat Synopſis pur. Theol. Diſp. 4. *De Sacræ Scripturæ perfectione, & inutili traditionum non ſcriptarum ad eam additione.* Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 4. Decreto de Canonicis Scripturis.

Praxis modi Defenſivi, circa 2 Theſſ. 2. 15.

II. Legunt ſeptem Hollandorum Biblia, *Tenete inſtitutiones.* (inſettingen.) In noſtris Bibliis legimus: *Tenete Traditiones.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part. 1. Sect. 4. & 5.*

III. Dicent vocem, *inſtitutiones*, magis exprimere ſenſum Apoſtoli. Sed hæc reſponſio non eſt conformis, *Part. 1. Sect. 4. & 5.*

Praxis modi Probativi, circa 2 Theſſ. 2. 15.

IV. Probamus lectionem noſtram ex S. Scriptura, per os SS. Patrum; juxta *Part. 2. Cap. 4.*

S. Ambroſius, in 2 Theſſ. 2. *Itaque fratres, ſtate & Tenete Traditiones.* *Teſtis 1.*

Idacius Clarus: *Itaque, fratres, ſtate, & Tenete Traditiones.* *Teſtis 2.*

V. Habemus lectionem noſtram legitimè probatam ex Scriptura, per principium commune. Videantur etiam Biblia Vulgata 1511. 1552. Arias, & Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa 2 Theſſ. 2. 15.

VI. Biblia Hollandica 1637. declarant, ſe hîc non eraſſe ex inadvertentia: ponunt enim in gloſſa ex Græco: *Tenete Traditiones.* (overleveringen.) Priora duo Gallica ſimiliter habent: *Tenete Traditiones.* (les traditions.)

tions.) Priora tria Germano-Calviniſtarum; *Tenete ad quod tradita vobis.* (das ſo ich euch angeben hab.) Ita etiam Lutherana 1529. & Beza.

VII. Cum Hollandis in eodem errore ſunt duo poſteriora Biblia Gallica; *tenete doctrinas* (les enſeignemens.) Item quatuor poſteriora Germano-Calviniſtarum; *Tenete inſtitutiones.* Et duodecim Lutherana.

SECTIO V.

De falſificationibus Bibliorum Gallo-Calviniſtarum.

§. 1.

An ſola Fides juſtificet?

I. Affirmant Gallo-Calviniſtæ, art. 20. Confeſſionis ſuæ. Negat Concilium Trid. Seſſ. 6. can. 9.

Praxis modi Defenſivi, circa Galat. 2. 16.

II. Legunt Galli in Bibliis 1622. *Homo juſtificatus eſt ſolùm per Fidem.* (ſeulement par la foi.)

III. In noſtris Bibliis legimus: *Non juſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem Jeſu Chriſti.* Unde petimus rationem mutationis, juxta *Part. 1. Sect. 4. & 5.*

IV. Dicent fortè eam lectionem coïncidere cum noſtra, aut eſſe magis conformem textui Græco.

V. Repl. Ea reſponſio non eſt conformis, *Part. 1. cap. 4. & 4.* Deinde; ſi verſio illorum coïncidat cum noſtra, jam fruſtra mutatum eſt. Eſſe autem magis conformem textui Græco, ſufficienter probari non poteſt.

Praxis modi Probativi, circa Galat. 2. 16.

VI. Legimus in editione noſtra Vulgata: *Non juſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem Jeſu Chriſti.* Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os SS. Patrum, juxta *Part. 2. Sect. 4.*

Teſtis 1. S. Auguſtinus, Expoſ. Epiſt. ad Galat. *Sed ſcientes, quoniam non juſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem Chriſti Jeſu.*

Teſtis 2. S. Hieron. Comment. in Epiſt. ad Galat. c. 3. *Non juſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem Jeſu Chriſti.*

Teſtis 3. S. Ambr. in Galat. 2. *Non juſtificatur homo ex operibus legis, niſi per Fidem.*

VII. Ha-

VII. Habemus lectionem noſtram probatam ex S. criptura, per principium commune. Videantur etiam Biblia Belgica 1548. Vulgata 1511. 1552. Pagnius, Arias, Eraſmus.

Praxis modi Offenſivi, circa Gal. 2. 16.

VIII. Priora duo Gallo-Calviniſtarum Biblia habent, *niſi per Fidem.* (ſinon parla foi.) & 1565. *ſed per fidem.* Nullibi hîc comparet illud, *ſolùm*, quo tamen Calviniſtæ tantopere indigebant. ut ſententiam ſuam, e ſola Fide juſtificante, firmarent. Cum iſtis legunt ptem Hollandorum Biblia, ſeptem Germano-Calviſtarum, tredecim Lutheranorum, Latina Tigurina, Beza.

IX. Obſerva hîc in pejus profeciſſe Gallo-Calviſtas: & ab omni conſenſu Catholicorum cujuſcumue temporis, Calvinianorum Germaniæ, Hollandom, & Lutheranorum receſſiſſe: quod an malam dem redoleat, quiſque judicet.

§ 2.

An ſit vetitum facere imagines, ut ſerviatur Deo?

I. Affirmat Catechiſmus Genev. *Dom.* 23. Negat oncilium Trid. *Seſſ.* 25.

Praxis modi Defenſivi, circa Rom. 2. 22.

II. Legunt tria priora Gallo-Calviniſtarum Biblia: *bominaris imagines* (les images.)

III. In noſtris Bibliis legimus: *Qui abominaris idola.* nde petimus rationem mutationis, juxta *Part. 1. Sect.* & 5.

IV. Hîc nullum patet effugium, niſi dicant ſe inio prætenſæ Reformationis ſuæ indiguiſſe iſtâ falſificane, ut Catholicos imaginibus addictos, ab iis deterrent.

Praxis modi Probativi, circa Rom. 2. 22.

V. Legimus in editione noſtra Vulgata: *Qui abomiris idola.* Hanc lectionem probamus ex Scriptura, r os SS. Patrum, juxta *Part. 2. Sect. 4.*

S. Ambroſius, in cap. 2. ad. Rom. *Qui bominaris idola.* *Teſtis 1.*

Sedulius ad Rom. *Qui abominaris idola.* *Teſtis 2.*

VI. Habe-

VI. Habemus lectionem noſtram probatam [ex] Scriptura, per principium commune. Videantur etiam Biblia Germanica 1477. Belgica 1548. Vulgata 1511. 1552. Arias, & Pagninus cum Eraſmo, *ſimulacra*, & Græca.

Praxis modi Offenſivi, circa Rom. 2. 22.

VII. Legunt Biblia Gallica 1622. *Abominaris idola*. Omnia Hollandica legunt: *Qui abominaris idola*. Omnes Germano-Calviniſtarum: *Abominaris Deos falſos*. (Gratzen.) Ita etiam Lutherana 1529. & 1534. reliqua legunt, *idola*. Subſcribit Beza.

§. 3.

An quis poſſit excidere a Fide?

I. Negant Gallo-Calviniſtæ, *Conf. art.* 21. Calv. *Inſtit. lib.* 3. *cap.* 2. §. 12. Catechiſ. Heidelb. *quæſt.* [1]. Affirmat Concilium Trid. Seſſ. 6 can. 23.

Praxis modi Defenſivi, circa 1 *Cor.* 9. 27.

II. Legunt poſteriora duo Gallo-Calviniſtarum Biblia: *Corpus meum in ſervitutem redigo, ne quo modo cùm aliis prædicavero, ipſe inveniar non recipiendus.* (afin qu'en quelque maniere, &c. moi-même ne ſois trouv non-recevable.)

III. In noſtris Bibliis legimus: *Caſtigo corpus meum & in ſervitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicaverim reprobus, efficiar.* Unde petimus rationem mutationis juxta *Part.* 1. *Sect.* 4. & 5.

IV. Dicent eum locum 1 Cor. 9. 27. eſſe intelligendum juxta analogiam Fidei, & vocem, *reprobus*, non opponi, *electo*, ut docet Beza: ac proinde non vertendum, *reprobus*, ne quis incautior erret, ſed melius *non recipiendus*; quòd illius verbi ſignificatio modificatur per voces, *aliquo modo*.

V. Repl. Hæc reſponſio non eſt juxta *Part.* 1. Sect. 4. & 5. Deinde, quid ſibi volunt iſta verba: *Intelligendam eſſe Scripturam juxta analogiam Fidei?* Cujus Fidei? Num Catholicæ? neutiquam. An Lutheranæ nihil minùs: ſunt enim Lutherani in hac quæſtione Calviniſtis contrarii. Cujus ergo Fidei? Quin dicis apertè: Calviniſticæ? Abſurdum.

Pa

Praxis modi Probativi, circa 1 *Cor.* 9. 27.

VI. Legunt Biblia noſtra Vulgata: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicaverim, reprobus efficiar.* Hanc lectionem probamus ex Scriptura, per os Sanctorum Patrum; juxta *Part.* 2 *Sect.* 4.

S. Auguſt. de Agon. Chriſt. cap. 6. *Caſtigo corpus meum, ne fortè aliis prædicans, ipſe reprobus inveniar.* — Teſtis 1.

S. Ambroſ. in 1 Cor. 9. *ne fortè aliis prædicans, ipſe reprobus inveniar.* — Teſtis 2.

S. Cyprianus, de ſingul. Cleric. *Ne fortè aliis prædicans, ipſe reprobus inveniar.* — Teſtis 3.

VII. Habemus lectionem noſtram legitimè probatam ex Scriptura, per principium commune. Videantur Biblia Germanica 1477. Belgica 1548. Vulgata 1511. 1552. Pagninus, Arias, & Eraſmus.

Praxis modi Offenſivi, circa 1 *Cor.* 9. 27.

VIII. Duo priora Biblia Gallo-Calviniſtarum legunt: *Ne contingat, cùm aliis prædicavero, meipſum reprobari.* (afin qu'il n'advienne que quand j'aurai prêché aux autres, moi-même ſois réprouvé.) Omnia Biblia Hollandica habent: *ne ipſe reprobus fiam.* (verwoz pelïich.) Ita etiam omnes Germano-Calviniſtæ: omnes Lutherani: Caſtalio, *rejectaneus:* Latina Tigurina, *reprobus:* Beza, *rejectaneus*, quam vocem explicat per vocem *reprobus*. Hi omnes oſtendunt Gallo-Calviniſtas a majoribus, & fratribus ſuis deflexiſſe, ut errori ſuo patrocinarentur.

PARS IV.

Deſtruuntur omnia Proteſtantium Biblia vulgaris verſionis, ſimul & ſeparatim ſumpta.

I. Quia Miniſtri Proteſtantium nihil magis urgent publicè, nihil magis inculcant privatim, ſive apud doctos, ſive apud indoctam plebem, quàm ſalutem noſtram ex Scripturis Sacris & divinis petendam eſſe; neque in æternæ ſalutis negotio Fidem mortalium ulli habendam: & conqueruntur notitiam Verbi divini, & lectionem ſacrorum librorum populo per Catholicos ereptam; non inutile futurum exiſtimavimus, ſi ipſas Bibliorum Proteſtantium vulgares verſiones totas & omnes aggrederemur, oſtendentes nihil illis certæ & infallibilis auctoritatis

toritatis tribuendum esse, neque in illis tutò fundari posse ullum articulum Fidei.

SECTIO I.

De insufficientia Bibliorum Protestantium

I. Ea probatur primò, ex ratione translationis. Nulla enim versio ex Hebræo, vel Græco facta est authentica & canonica, ex natura sua: quia, ut aliqua versio sit authentica, requiritur sufficiens auctoritas publica. Nulla etiam versio, ex doctrina Protestantium, est authentica: de quo vide Synop. pur. Theol. *Disp.* 3. *thes.* 11.

II. Probatur secundò, ex qualitate transferentium. Nam illi sunt homines fallibiles, de quibus non habemus absolutam certitudinem, quòd in transferendo non erraverint.

III. Probatur tertiò, ex confessione transferentium. Nam translatores Bibliorum Lutheranorum, & aliorum, in Præfationibus petunt sibi ignosci, si in quo erraverint.

IV. Probatur quartò, ex erroribus in translatione repertis: de quo sufficienter actum in præcedentibus.

SECTIO II.

Protestantes non posse provocare ad textum Græcum, tanquam authenticum.

I. Primò, quia non constat certò Mathæum Græcè scripsisse, & non Hebraïcè: S. Hieronymo posterius asserente, *Præf. in quatuor Evangelia:* & S. Irenæo, *lib.* 3. *cap.* 1.

II. Secundò, quia non constat certò S. Marcum Græcè scripsisse, & non Latinè. Vide Bellarm. *de Verb. Dei, lib.* 2. *cap.* 7.

III. Tertiò, quia licèt constet ipsas originales auctorum canonicorum Scripturas esse authenticas: non tamen constat descriptas copias, vel impressa ex illis exemplaria, esse authentica.

IV. Non probatur ex Deut. 17. 18. exemplaria, seu copias quasvis esse authenticas. Ibi enim sic legitur: *Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium, accipiens exemplar a sacerdotibus Leviticæ tribûs.* Vides, ex mandato Dei, accipiendum fuisse exemplar *a sacerdotibus Leviticæ tribûs:* ut quod in originali erat authenticum, interveniente auctoritate publicâ sacerdotum Leviticæ tribûs fieret authenticum.

V. Quartò

V. Quartò, quia in Græcis exemplaribus maxima eſt erdum varietas, fatente Bezâ, Præfat. in N. T. 1556. id in illa varietate erit authenticum?

VI. Exemplum ſit ex 1. Cor. 15. 51. ubi nos ex Græegimus: *Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immuimur.* Beza ex alio Græco exemplari legit: *Non omquidem obdormiemus, ſed omnes mutabimur*, quæ eſt condictoria prioris lectionis in materia gravi. Vide S. ron. *Epiſt.* 152. S. Hilar. *in Pſalm.* 52.

VII. Aliud: Act. 1. 11. Beza legit: *Ita veniet, quemodum ſpectaſtis eum proficiſcentem in cælum.* Et notat tribus vetuſtis codicibus legi, *Iſte*, ſcilicet veniet. quo verbo argumentatur contra ſubſtantialem rifti Domini in SS. Euchariſtia præſentiam: adeoque materia Fidei conteſtata.

VIII. Aliud: Joan. 8. 27. Beza legit: *Quod de Patre loqueretur.* Nos ex Græco legimus, fatente Bezâ: *ia Patrem eis dicebat Deum*; quod teſtimonium inſigne pro divinitate Salvatoris. Hæc iterum materia eſt ei graviſſima.

IX. Quintò, probatur ex diverſa ejuſdem Græcæ vointerpretatione. Sic legit Beza, 1 Joan. 5. 6. *Spiris eſt qui teſtificatur, quod ſpiritus eſt veritas.* Eodem modo legunt Biblia Lutherana & Hollandica: lica nobiſcum legunt: Calvino-Germanica variant. d autem explicat Beza de teſtimonio ſpiritûs privati a uniuſcujuſque juſtitiam: & vult Græcum ὅτι, ſigcare *quòd*. Vulgata lectio habet: *Quoniam Chriſtus eſt tas*: quæ verba explicationem Bezæ non admittunt.

X. Sextò probatur ex diverſitate lectionis Græcæ, ex diverſitate interpunctionis. Sic nos legimus rc. 16. 9. *Surgens autem manè primâ ſabbati, apparuit ò Mariæ Magdalenæ.* Nobis eſt diſtinctio poſt terum, ἀναστὰς, & conſequenter tenemur credere reſtionem contigiſſe manè, idque primâ ſabbati; uo tempore derivatur celebratio Paſchæ, & diei inicæ. Beza tamen 1556. legit, quaſi ex Græco: *m autem reſurrexiſſet Jeſus, manè primo die hebdomadæ ruit primùm Mariæ Magdalenæ*: & tamen ipſum cum Bezæ 1604. habet diſtinctionem poſt vocem, ἀναστὰς, ſicut nos habemus. Vid. S. Hieronym. *Epiſt.* quæſt. 3. S. Dionyſ. Alexandr. *Epiſt.* 1.

XI. Sic nos & Proteſtantes Luc. 23. 43. legimus: *n dico tibi: hodie mecum eris in paradiſo.* Et tamen,

juxta

juxta Bezam, aliqui, poſtpoſitâ diſtinctione, particu… σήμερον, conjunxerunt cum verbo, λέγω, ut ſenſus … *Amen dico tibi hodie, mecum eris in paradiſo.*

XII. Septimò probatur ex diverſitate lectionis Gr… cæ, ortâ ex diverſitate aſpirationis. Græci antiqui… non utebantur ſpiritibus & accentibus, ſicut ex mu… hujus temporis Scriptoribus conſtat, etiam fatente Be… in 1 Cor. 2. 9. Et tamen certum eſt, Hebr. 3. 6. ex di… diverſitate ſpiritûs, oriri diverſitatem textûs. Nos le… mus: *Chriſtus verò tanquam filius in domo ſua.* Beza: … *Chriſtus, ut filius, domui ſuæ præeſt.* ἀυτῦ. Quod teſtim… nium inſigne eſt pro divinitate Chriſti: nam, inq… Scriptura, Hebr. 3. 5. *Moyſes fidelis erat in tota d… ejus*, ſcilicet Dei, non ſua, *tanquam famulus*, ibid. Chri… tus verò, tanquam filius, *in domo ſua.*

XIII. Et tamen Hebr. 3. 6. ἀυτῦ, *ipſius*, non, *ſ…* Quomodo Eraſmum convincet Beza, ſi Apoſtolus n… ſpiritum aſperum, nec lenem voci ἀυτῦ appoſuerit? … conjecturas attulerit Beza, conjecturas adferet & Er… mus; meritòque dicet non ſufficere lectionem ſolis co… jecturis ſtabilitam, ut probetur divinitas Chriſti Domi…

XIV. Octavò probatur, ex diverſitate lectionis Gr… cæ, ortâ ex diverſitate accentûs. Ita Hebr. 9. 2. co… muniter nos legimus ἅγια, accentu in penultima, a… ut ſit adjectivum & fœmininum ſingularis numeri; ſu… ſumque faciat: *Propoſitio panum, quæ dicitur ſancta.* … ἅγια, accentu in antepenultima, adjectivum & neutr… pluralis numeri, ſenſum facit; loca de quibus loquit… Apoſtolus, eſſe ſancta. Priorem lectionem nos ſequ… mur, & Eraſmus: Beza fatetur eam reperiri in quib… dam codicibus, & ſequitur lectionem poſteriorem. Po… ſent hujuſmodi exempla adduci multa; ſed nihil op… eſt in re plana.

XV. Nonò probatur, quia Proteſtantes rejici… quandoque omnia exemplaria Græca. Exemplum Matt… 10. 2. in omnibus exemplaribus Græcis & Latin… legitur: *Primus Simon qui dicitur Petrus.* Ita & Biblia L… therana, Hollandica, Gallica, & Germanica Calviniana.

XVI. Adverſùs ejuſmodi conſenſum, a Proteſtantib… agnitum, conatur ea verba in dubium vocare Bez… quando ſcribit de voce πρῶτος. *Quid, ſi hoc vocabu… ab aliquo additum ſit, qui Petri primatum vellet ſtabilire… nihil enim ſequitur, quod cohæreat.* Ita Beza, quòd exiſti… mat officere errori Proteſtantium, audaci temerita… cupi…

it eluſum. Bezæ videtur nihil ſequi, quod cohæreat: go Bezæ ſit veriſimile, vocabulum πρῶτος, (etiamſi eriatur in omnibus exemplaribus Græcis & Latinis, amſi ejus ſenſus exprimatur in editionibus vulgaribus) aliquo additum, qui Petri primatum vellet ſtabilire. id hoc eſt, niſi contra conſcientiam pervertere Ver- n Dei?

SECTIO III.

teſtantes non poſſe provocare ad textum Hebræum, tanquam authenticum.

I. Licèt quæ hactenus dicta ſunt de textu Græco, am pro magna parte applicari poſſint textui Hebræo; um tamen, poſt D. Veronium, rationibus quibuſdam nonſtrare provocationem Proteſtantium ad textum bræum, non eſſe priori ſolidiorem.

II. Ratio prima, ex ambiguitate textûs Hebræi. mbiguum vocamus textum, quando idem locus, eadem , idem verbum diverſis ac diſcrepantibus modis, ob ſas rationabiles atque urgentes, explicari poteſt. c autem apud Hebræos contingit, ex diverſitate ſig- cationis unius ejuſdemque vocis. Contingit, quod m verbum in variis conjugationibus habeat non rarò trarias ſignificationes: imo idem quandoque contin- circa idem verbum in eadem conjugatione. Quid, od eadem vox ex diverſæ ſignificationis radicibus cendat: quòd maxma ſit quarumdam vocum ſimili- o: quod litteræ diſſimiles cumulentur: quod inte- voces ſubaudiantur, & viciſſim redundentur? Hæc, imilia habet Pagninus.

III. Poſita hac diverſitate, non quæritur, quid pro- biliter, & congruo modo dici poſſit: ſed quid adeo tò & indubitatò aſſeverandum ſit, ut ſecurâ Fide ac- tetur pro divino. Ipſi Proteſtantes omnem ſignifi- ionis Hebraicæ diverſitatem in ſuis Bibliis non ex- ſerunt: uti nec exprimi poteſt ſine ingenti confuſi- : de quo videri poteſt verſio Belgica anni 1637. n ſuis gloſſis.

IV. Docendum igitur illis incumbit, illud quod non reſſerunt, non fuiſſe exprimendum; & illud, quod reſſerunt, fuiſſe a Spiritu Sancto intentum.

V. Ratio ſecunda, ex diverſitate punctorum. Hæc m ab initio Hebrææ linguæ non fuiſſe conjuncta, nmuniſſima habet ſententia. Ex eorum diverſitate ri diverſitatem lectionis, notorium eſt. VI.

VI. Exemplum: Isa. 9. 6. dicitur de Christo *Vocabitur Deus.* Judæi, mutatis punctis, ex pas fecereunt activum, *vocabis.* Et sic enervatur insig testimonium pro divinitate Christi.

VII. Lutherani 1529. pro *Deus*, legunt *Potes* Item 1534. 1535. A. 1535. B. 1540. 1548. 1566. 15 1575. 1582. 1589. 1609. Item Biblia Hollandica 15 1582. 1612. 1614. At verò 1637. *Deus fortis.* Gall 1553. 1554. *Dieu fort.* Calviniana Germanica 15 1560. 1570. 1587. *Deus fortis.* Heidelb. 1601. 16 Vid. S. Hieronym. in eum loc. Bellarm. de Verb. D lib. 2. cap. 2.

VIII. Aliud: Isa. 62. 11. legitur: *Ecce Salvator t venit.* Mutatis punctis, legunt Judæi: *Ecce salus tua nit*; quam salutem referunt ad ipsum Deum Patr non ad Christum. Vid. S. Hieron. in eum loc.

IX. Biblia Lutherana malè legunt cum Judæis, H 1529. 1534. 1535. A. 1535, B. 1540. 1548. 1566. 15 1575. 1582. 1589. 1609. Item Hollandica 1581. 15 1602. 1612. 1614. 1637. Gallica bene legunt 15 1554. Malè iterum Calviniana Germanica, *Heyl.* 15 1560. 1570. 1587. 1601. 1617.

X. Aliud: Jerem. 23. 6. legimus: *Hoc est nomen, q vocabunt eum* (id est, quo vocabitur Christus) *Dom justus noster.* Quo probatur divinitas Christi. Jud mutato uno puncto, totum hoc argumentum eludunt

XI. Nobiscum bene legunt Biblia Lutherana, H landica, Gallica, Calvinianorum Germaniæ.

XII. In istis exemplis discrepat nostra Vulgata punctuatione; &, ut vidimus, varia Protestantium B blia sequuntur nostram lectionem, contra Judæor punctuationem. Dicant ergo Protestantes utra, in is exemplis, lectio sit divina & canonica; ita ut articu Fidei in ea securè fundetur. Judæorum auctori præstò non est, quia ab iis recedunt. Catholicæ Eccl siæ auctoritas si ipsis sufficit congratulamur: debe enim & in aliis sufficere.

XIII. Ratio tertia, quia Judæi corruperunt Bibl Exemplum: Psal. $\frac{21}{22}$ 17. legit Vulgata: *Foderunt ma meas, & pedes meos.* Quæ est insignis Prophetia de cr cifixione Christi. Legunt Judei: *Sicut leo manus m* &c. Lutherani, Hollandi, Galli nobiscum legunt: C viniste Germani initio cum Judæis, postea nobiscum

XI

XIV. Aliud: Isa. 53. 8. legit Vulgata: *Propter scelus populi mei percussi eum.* Hoc in singulari de Christo accipitur. Judæi nunc in plurali legunt de populo Israëlitico. Nobiscum legunt Biblia Lutherana, Hollandica, Gallica, Calvino-Germanica.

XV. Aliud: Zachariæ 9. 9. Vulgata legit: *Ecce Rex tuus veniet tibi justus & Salvator.* Nunc Biblia Hebraica legunt, *salvatus.* Quam depravationem Judæi invexerunt, ne Christum agnoscerent Salvatorem mundi.

XVI. Lutherana Biblia nobiscum legunt 1529. sed legunt, *adjutor*, in sequentibus. Hos sequuntur Hollandica, nisi quòd anno 1637. legant, *Salvator.* Gallica, *Salvator.* Calviniana Germanica 1538. 1560. 1570. bene; at verò legunt, *adjutor.* 1587. 1601. 1617.

XVII. Aliud: Zachariæ 9. 11. legit Vulgata: *Tu in sanguine Testamenti tui emisisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua.* Hoc testimonium de Christo, quibusdam mutatis, detorquent Judæi ad Synagogam suam.

XVIII. Lutherana Biblia malè 1529. & bene in sequentibus. Hollandica bene. Gallica pervertunt. Calviniana Germanica malè 1538. 1560. 1570. & iterum bene, 1587. 1601. 1617.

XIX. His positis, quilibet judicet an Protestantes sint admittendi, provocantes ad textum Hebræum, pro stabiliendo Fidei dogmate. Si enim velint Judæis per omnia assentiri, necesse erit ut & eorum depravationes acceptent, quod alienum est a viris bonis. Sin autem non per omnia assentiuntur Judæis, quid invenient, quod sufficienti fundamento contra Catholicos allegent?

SECTIO IV.

Communis consideratio ex præcedentibus.

I. Docent Protestantes Deum hoc tempore non loqui hominibus, neque docere quid credendum sit, nisi per Scripturas. Petat populus; Cui Scripturæ sit credendum? Respondent; Vulgari Germanico, Belgico, Gallico, *quatenus religiosissimè translata presse & plenè respondet authenticæ.* An autem ista vulgaris translatio presse & plenè respondeat authenticæ, nequit judicare populus, qui exemplaria Græca & Hebræa, a vobis habita authentica, non intelligit. Crederet fortasse vobis populus, nisi ipsi diceretis illas translationes esse *Scripturam Sacram,* Synop. pur. Theol. *Disp.* 3. *Thes.* 11.

quatenus respondet authenticæ. Novit etiam populus exemplaria, quæ habetis Græca & Hebræa, ex vestra confessione, non esse originales Scripturas, ab ipsis Apostolis & discipulis Christi relictas: novit non esse copias publicâ auctoritate descriptas, publicâ auctoritate cum originali collationatas; quales etiam in profanis solent exigi judiciis, ne cui mendacium pro veritate obtrudatur. Fac tamen, in verbo Ministrorum suorum, id credere populum; quamvis, non credere hominibus, ab ipsismet edoctum.

II. Sed audit populus a vobis commendari *religiosissimè factas translationes*: quod iterum credit in verbo Ministrorum suorum; a quibus tamen didicerat hominibus non credere. Ista verò religiosissima translatio non potest impedire, quo minus ipsi dicatis eam non esse Scripturam Sacram, nisi *quatenus presse & plenè respondet authenticæ.* Hæret populus, & nescit in quibus ista translatio presse & plenè respondeat authenticæ; in quibus verò nec presse, nec plenè respondeat authenticæ. Præsumit insuper de Ministrorum suorum religiosa sinceritate, quòd nec ipsi sciant, in quibus suorum translatio respondeat, vel non respondeat authenticæ; quòd loca non respondentia fecissent authenticæ respondere, siquidem ea sciviſſent.

III. Magis angitur populus, quando Ministros suos audit confitentes esse magnam diversitatem exemplarium Græcorum, etiam in locis ad Fidem pertinentibus; esse frequenter variam ejusdem Græcæ vocis interpretationem: esse variam interpunctionem: varietatem ex aspiratione: varietatem ex accentu. In exemplaribus Hebræis esse multam ambiguitatem ex diversitate significationis unius ejusdemque vocis: ex varietate conjugationum: ex diversitate punctorum: ex malitia Judæorum. Propterea non miratur quidem quòd dicatis translationem non esse Scripturam Sacram, nisi quatenus presse & plenè respondet authenticæ: sed summopere miratur sibi mandari ut in Scriptura Sacra quærat salutem suam, cùm tamen nesciat quatenus conveniat authenticæ; & meritò præsumit vos idem nescire. Obstupescit verò populus considerans varietatem in exemplaribus, in ejusdem vocis interpretationibus, in interpunctionibus, in aspirationibus, in accentibus, in aliis, a vobis agnosci; & tamen suas versiones non esse

Scripturam

Scripturam Sacram, nisi quatenus presse & plenè respondet rei variæ, quam interim vos asseritis authenticam.

IV. Desperabit proinde populus per ejusmodi Scripturam ad veritatem Fidei pervenire posse; nisi a suis Ministris firmius aliquod accipiat solatium.

TRACTATUS QUINTUS.

DE PERPETUA PROBATIONE FIDEI PER TESTES.

SECTIO I.

I. Juxta Apostolum, *Est Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Et quia rerum non apparentium est Fides, probationem postulat intellectus; qui citra rei evidentiam, vel probationem temere assentitur. *Hebr.* II. 1.

II. Evidentiam frustra quæras in rebus Fidei, ut quæ sint de non apparentibus per lumen naturale. Sequitur probatione indigere Fidem, ne temere credamus. Itaque probatio est testimonium, vel instrumentum, quo Fides veri constat. Nam probatio testibus, & Fide tabularum conficitur.

III. Hîc autem agemus de probatione Fidei per testes, quatenus ea distinguitur a probatione per instrumenta. Testimoniis creditur propter testes, horumque integritatem & fidelitatem.

IV. Testis est, qui de aliquo facto, aliis ignoto, vel dubio, testimonium dicit. Testimonium, seu attestatio, est ipsius testis asseveratio.

V. Agemus de perpetua probatione, quia probatio per teſtes numquam recuſari poteſt: quia de traditis ſine ſcripto, citra teſtes conſtare non poteſt: quia inſtrumenta Fidei noſtræ dependent a teſtibus.

SECTIO II.

Fundamentum Chriſtianiſmi refertur.

I. Fides, quatenus ſignificat aſſenſum mentis, ex prævia Dei gratia, veritati revelatæ præſtitum, verſatur circa ſperandarum ſubſtantiam rerum non apparentium. Neminem futurum exiſtimamus, in libris Novi Teſtamenti Domini noſtri Jeſu Chriſti vel modicè verſatum, qui neget fundamentum Chriſtianiſmi eſſe Fidem, quam Verbo Dei adhibemus. Quid enim per univerſa Evangelia narratur frequentiùs, ſuadetur fortiùs, inculcatur uberiùs, quàm Fides? Jeſus Chriſtus exegit Fidem ab auditoribus & diſcipulis; & veritas doctrinæ ejus meretur Fidem; Fidem verbis ſuis haberi voluit: & ut nullus eſſet excuſationi locus, ea patravit admiranda opera, quibus & ſimplices & docti meritò ad Fidem commoverentur.

II. Doctores dedit orbi univerſo, viros fideles, prædicatores veritatis, ſuaſores Fidei; perſuaſores etiam, iis ſignis inſtructos, quæ nec ſubtilitas Gentilium, nec perverſitas Judæorum poſſet convellere. Ita nimirum oportebat ut æterna Dei ſapientia, per ſtultitiam crucis mundum reconciliatura Patri, quæ ſtulta erant mundi eligeret, quò confunderet ſapientes; obedientiâ, ſublatura crimen inobedientiæ; parvis & humilibus abundantiorem conceſſura gratiam, tanquam ad obedientiam Fidei, divinâ ordinatione ſingulariter diſpoſitis.

III. Nolumus hîc pluribus deducere quæ univerſis ſunt perſpectiſſima. Illud unicum non tàm perſuaſum, quàm repetitum cupimus: Captivandum eſſe intellectum in obſequium Fidei, ut ſimus Chriſtiani.

SECTIO III.

Chriſtum Jeſum miraculis & teſtibus Fidem meruiſſe.

I. Numquid ipſum Dominum Jeſum videmus, quantùm illa, cui & ipſe Proteſtantes credunt, docet hiſtoria, nihil priùs, nihil fortiùs, quàm credi ſibi voluiſſe: cùm diſcipuli necdum eſſent idonei, cum quibus

quibus ei res esset, ad divina percipienda secreta. Quid enim aliud agunt tanta, & tam multa miracula, ipso etiam dicente, illa fieri non ob aliud, nisi ut sibi crederetur? Fide ille stultos ducebat: privato illos S Scripturarum scrutinio docendos esse, Protestantes existimant. Clamabat ille ut crederetur: Protestantes reclamant. Laudabat credentes ille: Protestantes objurgant. *Vid.* S. August. *de Util. cred.*

II. Sed nec testes defuerunt, unde constaret de Domini Jesu auctoritate. Nam in nomine Jesu omne genu flectitur reverentiâ, cœlestium, terrestrium, & infernorum: ipsâque testantur submissione ei Fidem adhibendam esse. Cœlestes spiritus in nativitate ejus testimonium perhibent; sequuntur Pastores; Magi, per prophetiam eruditi, stellæ ductu Jesum inveniunt; Angelis, hominibus, & olim mortuis de eodem testantibus.

III. Idem nomen testimonium habuit de cœlo, voce ob altissimis delatâ: *Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite.* Matth. 17. 5. Testimonium invenit in terra, dicente præcursore Joanne: *Ecce agnus Dei, ecce quit tollit peccatum mundi.* Joan. 1. 29. Prodiit etiam testimonium ab infernalibus spiritibus, quando clamabant dæmonia: *quid nobis & tibi, Jesu Fili Dei.* Matth. 8. 29.

IV. Aliunde trinum testimonium, & quidem illustrius desumetur, si consideremus quomodo gloriam suam discipulis exhibuerit. Aderant enim Moyses & Elias: & insuper accedebat de cœlo vox Patris æterni. Non quasi cæteros testes, vel alia reprobaret testimonia; sed quoniam in tribus testibus stabit omne verbum.

V. Ergo Christus Jesus afferens medicinam, quæ corruptissimos mores sanatura erat, miraculis testibusque conciliavit auctoritatem; auctoritate meruit Fidem; Fide contraxit multitudinem; multitudine obtinuit vetustatem; vetustate roboravit religionem; quam non solum hæreticorum ineptissima novitas fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veternosus error, violenter adversans, aliqua ex parte convelleret.

SECTIO IV.

Quibus Christus voluerit prædicari Fidem.

I. Notum est ex Novo Testamento voluisse Chris-

tum prædicari Fidem omni creaturæ, doctis æqu æqu ac indoctis, ſimplicibus & exercitatis. Decuit enim, ut qui omnes homines volebat ſalvos fieri, prædicationem ad omnes & ſingulos dirigeret. Atque ideo miſſi ſunt Apoſtoli in orbem univerſum, ut traderent quod acceperant; ut docerent quod didicerant; ut obſervationem mandatorum Chriſti cunctis proponerent. Nam ſi propter eos ſolos Chriſtus mortuus eſt, qui certâ intelligentiâ poſſunt iſta diſcernere, pene fruſtra in Eccleſia laboramus.

II. Nullus autem datur modus efficacior & facilior deducendæ veritatis ad omnium notitiam, quàm per teſtes. Magnum verò teſtium numerum pro Chriſto jam produximus, ex domeſticis & alienis; ex amicis & inimicis; ex omni ſtatu, ut veritas neminem poſſit latere, niſi qui eam defugerit.

SECTIO V.

Chriſtum voluiſſe prædicari Fidem per teſtes.

I. Conveniens enim erat ut prædicatio Fidei, ad omnes directa, univerſis ad Fidem Chriſti adducendis eſſet coaptata. Cùm enim eſſet impoſſibile ſine Fide placere Deo, juſto ex Fide vivente; inſtituit procul dubio, æterna Dei ſapientia, infirmitati noſtræ ſeſe attemperans, eum prædicandi modum, quo non minùs indocti, quàm docti ad Fidem pervenirent. Oportet igitur eum prædicandi modum eſſe ad perſuadendum cùm efficaciſſimum, tum facillimum. Efficaciſſimum quidem, ne ingeniorum ſubtiliorum perverſitate poſſet perverti, vel potiùs eludi. Facillimum, ne docti, præ indoctis, viderentur ad Fidem electi; cùm apud Deum non ſit acceptio perſonarum; &, teſtante Salvatore noſtro, humilibus & pauperibus ſingulari modo deſtinata ſit prædicatio Evangelii.

II. Modum illum prædicandi efficaciſſimum & facillimum tradidit Salvator mundi, noviſſimis ante aſcenſionem ſuam Verbis: *Eritis mihi teſtes in Jeruſalem, & in omni Judæa, & Samaria, & uſque ad ultimum terræ.* Solent parentes, ex hac vita abituri, poſtremis verbis optima quæque ſuis filiis commendare. Solent filii, parentum ſuorum amantiſſimi, ultimorum verborum mandatorumque a parentibus acceptorum numquam oblivifci. Chriſtus Jeſus, quod ante paſſionem ſuam frequenter prædixerat & commen-

Act. 1. 8.

ommendaverat, aſcendens ad Patrem, rurſum prædi-
it & commendat: *Eritis mihi teſtes in Jeruſalem, & in*
mni Judæa, & Samaria, & uſque ad ultimum terræ.
Perpendamus hæc verba, tanquam filii parentis noſtri
mantiſſimi: inde enim planum fiet, quem prædicandi
nodum ſapientiſſimus Magiſter voluerit obſervari; qui
ſe ſimul manifeſtabit efficaciſſimum & facillimum.

III. Probatio per teſtes tunc eſt facillima, tunc
fficaciſſima, quando ea fit per teſtes omni exceptione
majores, auctoritate teſtium dictis ipſorum Fidem con-
iliante. Unuſquiſque facilè judicat teſtibus in aucto-
itate conſtitutis Fidem eſſe adhibendam. Illico pro-
ervus judicatur, qui ſe dictis talium teſtium, ſub quo-
cumque prætextu, opponit.

IV. Sic igitur Evangelium prædicari voluit Chriſ-
tus, ut Apoſtoli teſtimonium perhiberent de ipſo,
ejuſque doctrina, uſque ad ultimum terræ, Domino
ſcilicet cooperante, & ſermonem confirmante ſequen-
tibus ſignis. Ita Dominus Jeſus auctoritatem majorem
teſtibus conciliavit Apoſtolis, verbo eos deſignans, &
toti mundo per cooperationem & ſigna eoſdem inno-
teſcere faciens: quò haberent docti & indocti, quod
ſequerentur facilè, & quod efficaciter retinerent: om-
neſque illos, tum docti, tum indocti protervos æſtima-
rent, qui ſe tantæ auderent opponere auctoritati.

SECTIO VI.

De teſtibus ex S. Scriptura.

I. Ab initio mundi per teſtes traditam, propagatam-
que eſſe veram Religionem, nemo niſi temere negave-
rit. In eum finem teſtimonium Moyſis fuiſſe à Deo ad-
hibitum, teſtatur Apoſtolus: *Et Moyſes qui-*
dem fidelis erat in tota domo ejus tanquam fa-
mulus, in teſtimonium eorum quæ dicenda erant. Hebr. 3. 5.

II. De Chriſto prædictum fuerat in Veteri Teſta-
mento: *Ecce teſtem populis dedi eum, ducem*
ac præceptorem Gentibus. Quomodo autem Iſa. 55. 4.
præclariſſimum reddiderit teſtimonium, tradit S. Apoſ-
tolus: *Præcipio tibi coram Deo, qui vivificat*
omnia, & Chriſto Jeſu, qui teſtimonium reddi-
dit ſub Pontio Pilato, bonam confeſſionem. 1 Tim. 6. 13.
Antea quidem teſtimonium de ſeipſo perhibuerat Jeſus, quòd malè
calumniabantur Judæi; cùm illi conveniret dictum
Jeremiæ:

Cap. 29. 23. Jeremiæ: *Ego ſum Judex & teſtis, dicit Dominus.* Quia enim Dominus erat, & Deus omniſcius ab æterno, etiam ſolitarium de ſeipſo teſtimonium, tanquam errare neſco, debebat ſufficere. Quòd verò eſſet Dominus, multiplicibus erat manifeſtatum teſtimoniis, quorum in antecedentibus meminimus. Ipſe Dominus dignatur provocare ad ſua opera:

Joan. 10. 25. *Opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me.* Nam per opera Pater reddebat teſtimonium de Filio: & quot erant opera ejus miraculoſa, tot erant pro filio teſtimonia. Et proinde Chriſtus Jeſus eſt *teſtis fidelis.* Apoc. 1. 5. *Eſt teſtis fidelis & verus, qui & principium creaturæ Dei.* Apoc. 3. 14. Ecce teſtificatur ut Dominus & Judex:

Joan. 3. 11. *Amen, amen dico tibi, quia quod ſcimus loquimur, & quod videmus teſtamur, & teſtimonium noſtrum non accipitis.* Et ſimiliter:

Ibid. v. 32. *Qui de cælo venit, ſuper omnes eſt. Et quod vidit, & audivit, hoc teſtatur: & teſtimonium ejus nemo accipit.* Rurſus ſuam dignitatem probat: Si

Joan. 5. 31. &c. *ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum. Alius eſt qui teſtimonium perhibet de me: & ſcio quia verum eſt teſtimonium quod perhibet de me. Vos miſiſtis ad Joannem: & teſtimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine teſtimonium accipio, &c. Ego habeo teſtimonium majus Joanne. Opera enim, quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipſa opera quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me, quia Pater miſit me: & qui miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit de me.*

III. Non indigebat Chriſtus teſtimonio Joannis, ut qui majus habebat teſtimonium; ſed utile erat Judæis Joannis teſtimonium, ut ducerentur ad Chriſtum.

Joan. 1. 17. Nam *hic venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum: non erat ille lux, ſed ut teſtimonium perhiberet de lumine.* Iterum: *Et teſtimonium perhibuit Joannes dicens: Quia vidi Spiritum deſcendentem quaſi columbam de cœlo, & manſit ſuper eum. Et ego neſciebam eum: ſed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem & manentem, hic eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi: & teſtimonium perhibui quia hic eſt Filius Dei.*

IV. Ante

IV. Ante paſſionem ſuam prædixit Apoſtolis ſuis, diſcipulis Chriſtus, futurum ut de ipſo teſtificarentur propter teſtificationem multa paterenur: *Tradent vos in conciliis, & in Synagogis ſuis flagellabunt vos: & ad præſides & ad reges ducemini propter me, in teſtimonium illis & Gentibus.* Prædixit teſtificationem Evangelii per mundum univerſum: *Et prædicabitur hoc Evangelium regni in univerſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus: & tunc veniet conſummatio.* Ideo creavit eos teſtes ſubordinatos Spiritui Sancto: *Cùm autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, ſpiritum veritatis, quia a Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me: & vos teſtimonium perhibebitis de me: quia ab initio mecum eſtis.* Et poſt reſurrectionem ſuam dixit Apoſtolis: *Vos teſtes eſtis horum.*

Marc. 10. 18.

Matth. 24. 14.

Joan. 15. 26.

Luc. 24. 48.

V. Meritò igitur convenit omnibus veris Chriſtianis, quòd Corinthiis dicit Apoſtolus. *Teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in vobis.* 1 *Cor.* 1. 6. Et, ut loquitur idem Apoſtolus: *Tantam habentes impoſitam nubem teſtium, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen: aſpicientes in auctorem Fidei & conſummatorem Jeſum*, &c. Nubes illa teſtium ducit nos ad terram promiſſionis: *Hebr.* 12. 1. *Prov.* 14. 25. quam *Liberat animas teſtis fidelis*: ideoque meritò unuſquiſque noſtrûm dicit: *Adhæſi teſtimoniis tuis, Domine.* Pſal. 118. 31.

SECTIO VII.

Per teſtes inchoatam Fidem, per teſtes fuiſſe continuatam.

I. Satis jam oſtendimus voluiſſe Chriſtum per teſtes Fidem prædicari. Sequitur ut declaremus quomodo per teſtes prædicatio Fidei fuerit continuata. Audivimus S. Petrum, poſt defectionem Judæ, *Act.* 1. 21. illum deſideraſſe reſurrectionis Chriſti teſtem. Sciebat enim Eccleſiam ſine miniſterio eſſe non poſſe, & quotquot ad publicum miniſterium aſſumuntur, conſtitui ſingulari modo teſtes veritatum Fidei; ut continuatis per officium teſtibus, ipſa Fidei prædicatio eodem modo continuetur.

II. Et de ſequentia proſpiciens tempora, præclarè ſtatuit

ſtatuit S. Paulus: *Tu ergo, fili mi, Tim-*
2 *Tim.* 2. 1. *thee, confortare in gratia, quæ eſt in Chri-*
Jeſu: & quæ audiſti a me per multos teſtes, hæc co-
menda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios doce-
Primùm commendaverat Timotheo conſtantem pro-
feſſionem Chriſtianiſmi, ut qui veritatem Evangelicæ
acceperat a S. Paulo, aliisque teſtibus a Deo præordi-
natis: *Noli erubeſcere teſtimonium Domi-*
2 *Tim.* 1. 3. *noſtri, neque me vinctum ejus: ſed collabo-*
Evangelio ſecundùm virtutem Dei. Non erat cauſa, cur
Timotheus erubeſceret teſtimonium Domini: quamvis
enim revera eſſet teſtimonium hominum: quatenus
tamen illi homines erant præordinati a Deo ad ferendum teſtimonium, erat teſtimonium ipſius Domini.
Non erat cauſa, cur Timotheus erubeſceret Paulum
vinctum; quia hoc prædixerat Dominus, futurum ut
teſtes ſui perſecutionem paterentur: unde ex infirmitate Pauli magis debebat confirmari. Non erat cauſa
cur Timotheus erubeſceret teſtimonium perhibere
Evangelio, monitus ab Apoſtolo non tam ſuum eſſe
quod perhiberet teſtimonium, quàm ipſius Domini.
Ita fortiſſimè eum incitat ad collaborandum Evangelio
2 *Tim.* 1. 6. ſecundùm virtutem Dei. Et ideo dixerat:
Admoneo te ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt
in te per impoſitionem manuum mearum. Quæ audivit
Timotheus ab Apoſtolo conformia teſtimoniis Apoſtolorum reliquorum, qui ſimul cum Timotheo veritatem
ab Apoſtolo auditæ teſtimonium perhibere poſſunt, et
debet commendare fidelibus hominibus, qui idonei
erunt alios docere.

III. Quid hoc eſt? Timotheo injungitur munus
docendi. Quid docebit Timotheus? Nonne quod au-
divit ab Apoſtolo? Sed illi, qui diſcunt, ſtabuntne
teſtimonio ſolius Timothei? Hoc non dicitur. Quid
ergo faciet Timotheus, ut ſuis verbis habeatur Fides?
Numquid adhibebit teſtes, qui cum ipſo doctrinam
Fidei ab Apoſtolo audierunt? Sed his adhibitis, tenen-
turne diſcentes ejus teſtimonio acquieſcere? Si quidem
Apoſtolicis ſtandum eſt verbis, omnino tenentur. Qui
autem didicerint a Timotheo per multos teſtes, tam-
quam idonei alios docere, eumdem obſervabunt docen-
di modum, ut adhibitis teſtibus propagetur & continu-
etur Fides ad ſequentia tempora.

IV. Habes,

IV. Habes, lector, per teſtes inchoatam Fidem, r teſtes fuiſſe continuatam: & Fideles Chriſti Apoſ- ios eum prædicandi modum, qui a Chriſto erat mmendatus, tum obſervaſſe, tum aliis obſervandum didiſſe.

SECTIO VIII.

Fundamentum faciendæ inquiſitionis.

I. Nemo dubitat eum, qui veram religionem inqui- , aut jam credere immortalem eſſe animam, cui pro- illa religio, aut idipſum in vera religione velle inve- e. Animæ igitur cauſa omnis religio. Num corpo- natura, quoquo modo ſe habeat, nullam ram ac ſolicitudinem incutit ei, præſer- poſt mortem, cujus anima tenuerit, beata ſit. Animæ igitur cauſa vel us, vel maximè, ſi qua eſt, vera religio inſtituta

Vid. S. Auguſt. *de Util. cred.*

II. Hæc autem anima (non inquirimus, quam ob- ſam) errat ac ſtulta eſt, donec adipiſcatur percipi- ue ſapientiam: & fortaſſe ipſa eſt vera religio. m quemquam ad fabulas mittimus? Num cogimus, temere credatur; Animam noſtram dicimus, errore ſtultitiâ irretitam ac demerſam, viam, ſi qua eſt, rere veritatis. Si hoc in Proteſtantibus locum non uerit, dent veniam, & innatam nobiſcum par- pent ſapientiam ſuam; ſin id quod diximus agnoſ- t in ſeipſis, quid impedit quò minus ſimul quæra- s verum?

SECTIO IX.

Modus inquirendi.

. His igitur conſtitutis, quæ, ut opi- nur, ita juſta ſunt, ut obtinere apud teſtantes iſtam cauſam quovis judice de- mus; dicendum eſt quo modo viri præſtantiſſimi de a religione inquirendum eſſe putaverint, ipſarum onum momenta ponderantes.

Vid. S. Auguſt. *de Util. cred.*

I. Hærent initio cunctabundi, dumque recogitant d ipſis tenendum, quid dimittendum ſit, cunctatio les major oboritur. Sed quonam modo verum in- iendum ſit, cujus amore tenentur, necdum perſpi- nt. Sæpe ipſis videtur non poſſe inveniri verum; magnique

magnique fluctus cogitationum ſuarum in libertinorum ſuffragium feruntur. Sæpe rurſum intuentes quantum poſſunt, mentem humanam tam vivacem, tam ſagacem, tam perſpicacem, non putant latere veritatem, nisi quòd in ea quærendi modus lateat, eumdemque illum modum ab aliqua divina auctoritate eſſe ſumendum.

III. Si verò quærendum eſt quænam illa ſit auctoritas, cùm in tantis diſſenſionibus ſe quiſque illam traditurum polliceatur: tunc occurrere videtur inexplicabilis ſylva, cui ſeſe inſerere facilè pigeat. Atque intra hæc, ſine ulla requie, cupiditate reperiendi veri, animus agitatur; nihilque ampliùs in tantis periculis videtur reſtare, quàm (ut opem ferat) divinam providentiam lacrimoſis & miſerabilibus vocibus deprecari.

IV. Auctoritatem illam, modum quærendæ veritatis determinantem, multi non inveniunt; qui de auctoritatem teſtium non ſatis ponderant, circa vim gravitatem teſtimoniorum fruſtra occupantur. Cùm enim voluerit Deus nos per homines docere, neceſſe ut videamus quouſque iis fidendum ſit, antequam divina teſtimonia privato cujuſque ſubjiciamus ſermonio: ſiquidem Deo viſum non eſt, vel uniuſcujuſque temeritati veritatem ſuam diſcutiendam relinquere, vel unicuique homini peculiari afflatu, ut olim Prophetis, mentem ſuam aperire. Nam quem-admodum Prophetas voluit ſuos eſſe teſtes, a quibus accipiret eſſet divina veritas; ita Prophetarum teſtimonia voluit per teſtes ad nos pervenire; voluntate nimirum ſic omnia conſtante, quâ decreverat mundum per teſtes edocere, horumque teſtimonia per alios teſtes ad ultimam poſteritatem deducere.

SECTIO X.

Teſtibus adhibendam eſſe Fidem.

I. Jam breviter totius cauſæ poſuimus fundamenta; ſed res ipſa non ita in propinquo eſt, ut corporis oculis ſenſibus metiamur, etiam quando a ſpeciebus materialibus non planè detinemur. Quid magis apud Protestantes eſt obvium, quàm non ſolùm dicere, ſed etiam fortiſſimè aſſeverare, ſe verum inveniſſe, a quo nunquam ſint divellendi? Quid in Catholicis copiosius arguunt, traducunt acerbiùs, quàm quod auctoritati ſequen-

ſequentes, antequam illud verum teneant, quod purâ mente conſpicitur, doceant teſtibus Fidei credendo præmuniendos eſſe homines, & illuminaturo præparandos Deo.

II. Noverunt Proteſtantes ſuos prædeceſſores non aliam ob cauſam in Lutherum, Calvinum, alioſque incidiſſe, niſi quòd ſe dicebant, terribili auctoritate ſpretâ, ſolis Scripturis inſiſtentes, introducturos ad Deum & errore omni liberaturos. Nec enim aliud illos coëgit, diſmiſſâ religione, quam a parentibus acceperant, illos Magiſtros ſequi, niſi quòd Catholicos ſuperſtitione teneri, & Fidem ante rationem nobis imperari dicerent; ſe autem nullum premere ad Fidem, niſi diſcuſsâ & enodatâ ex Scripturis veritate. Vid. S. Auguſt. *de Util. cred.*

III. Mirum non eſt multos his pollicitationibus allici, præſertim in veritate Catholica non radicatos atque fundatos, quaſi aniles fabulas, quæ a majoribus acceperant temere ſpernentes, & apertum ſincerumque verum e Scripturis ſacris haurire cupientes. Sed quæ rurſum ratio multos retinet, præſertim in provinciis Belgii unitis, cur Proteſtantium Religioni non penitus aſſocientur, atque in gradu, quem vocare licet Auditorum, conſiſtant; niſi quòd ipſos Proteſtantes animadvertant plus in refellendis aliis diſertos & copioſos eſſe, quàm in ſuis probandis firmos & ſtabiles conſiſtere?

IV. Varii etiam inter Proteſtantes reperiuntur, qui Eccleſiam patrum ſuorum adeo vehementer execrantur, ut vix audiendi explorandique videantur Catholici; nullâ aliâ re inducti, niſi magnâ quâdam præſumptione & pollicitatione S. Scriptuarum. Eò autem, ut diximus, Catholicam Eccleſiam maximè criminantur, quòd illis, qui ad eam veniunt, præcipitur ut credant; dum Magiſtri ſui non jugum credendi imponere, ſed docendi fontem ſe aperire gloriantur. Sed gloriatio iſta non in alium finem adhibetur, niſi ut aliquam concilient multitudinem nomine Scripturarum. Quo promiſſo, videtur in Deo ſuo gaudere anima humana: nec tamen vires ſuas valetudinemque conſiderans ſanorum eſcas appetendo, quæ male committuntur niſi bene valentibus, irruit in venena fallentium. Nam vera religio, niſi credantur ea, quæ

quiſque poſtea, ſi ſe bene geſſerit, dignuſque fuerit, aſſequatur atque percipiat, omnino ſine quodam gravi auctoritatis imperio inirì rectè nullo pacto poteſt.

V. Sed quæritis fortaſſe, & de hoc ipſo accipere aliquam rationem, quâ vobis perſuadeatur, non priùs notitiâ S. Scripturarum, quàm Fide vos eſſe docendos. Ea autem facilè reddi poteſt, ſi modo vos æquos præbeatis. Videte ergo utrùm in religione initium faciendum ſit a Fide. Si credere vitioſum eſt, quis poterit amicum habere? ſi enim turpe eſt aliquid credere, aut turpiter facit, qui amico credit, aut cui ab amico creditur; quomodo amicum vel ipſum, vel ſe appellet, non videmus.

VI. Dicetis vos concedere aliquid aliquando eſſe credendum; ſed hoc declarandum eſſe, quomodo in religione turpe non ſit credere, antequam de S. Scripturis ipſi intelligamus. Præſtabimus idipſum per gratiam Dei. Quocirca a vobis petimus quid exiſtimetis in graviore culpa eſſe, religionem tradere indigno; an credere, quod ab illis dicitur, qui eam tradunt? Indignum autem dicimus, qui ficto pectore accedit. Conceditis, ut arbitramur, magis culpandum eſſe tali homini pandere, ſi qua ſunt ſancta ſecreta, quàm religioſis viris, de ipſa religione aliquid affirmantibus credere.

VII. Quare nunc putetis eum adeſſe, qui vobis religionem ſit traditurus? Quonam modo illi Fidem facturi eſtis vero vos animo accedere, neque quidquam in vobis, quod ad hanc rem attinet, doli aut ſimulationis eſſe? Dicetis bonâ veſtâ conſcientiâ nihil vos fingere: quantùm poteritis, idipſum aſſeretis verbis, ſed tamen verbis: non enim animi veſtri latebras homines homini aperire poſſetis. At, ſi ille dixerit; Ecce vobis credo: Sed nonne eſt æquius, ut etiam vos credatis mihi, cùm vos beneficium, ſi aliquid veri teneo, ſitis accepturi, daturus ego? Quid reſpondebitis, niſi, eſſe credendum.

VIII. Rurſum dicetis: nonne erat melius Scripturas ſtatim proferre, ut eas, quòcumque nos ducerent, ſine ullà ſequeremur temeritate? Erat fortaſſe. Sed cùm res tanta ſit, ut Deus vobis per Scripturas ſit cognoſcendus; omneſne putatis idoneos eſſe percipiendis Scripturis, quibus ad divinam intelligentiam mens ducitur

ducitur humana, an paucos? Paucos agnoſcetis idoneos; voſque inter eos computabitis: quod quidem ille credit, qui vobis religionem traditurus eſt.

IX. Vos autem momentote, jam eum bis credidiſſe vobis incerta dicentibus: vos illi religiosè admonenti, ne ſemel quidem voluiſſe credere. Verùm ſit ita, & vero vos animo ad accipiendam religionem accedere; & ita paucorum vos eſſe hominum, & Scripturas, quibus ad certam cognitionem homo perducitur, vos capere poſſe. An cæteris hominibus, qui tam ſereno ingenio non ſunt, negandam religionem putatis? Nonne judicatis eos pedetentim, quibusdam gradibus, ad illa ſumma penetralia eſſe deducendos? Videtis planè id eſſe religioſius. Neque enim vobis quivis homo, in rei tantæ cupiditate, ullo modo deſerendus aut reſpuendus eſſe videbitur. Nonne ſtatuitis, niſi primò credat, ſe ad id quod inſtituit perventurum, mentemque ſimplicem præbeat, & quibuſdam magnis neceſſariiſque præceptis obtemperans, quâdam vitæ actione præpurgetur, non eum aliter illa, quæ purè vera ſunt, adepturum? Cenſetis profectò. Quid ergo iſtis, quorum de genere vos eſſe jam credimus, qui facillimè divina ſecreta ex Scripturis capere poſſunt, ſi hac viâ veniunt, quâ illi, qui primitus credunt; nunquid tandem oberit? non arbitramur.

X. Sed tamen dicitis, quid eos capaciores morari opus eſt? Ratio hæc eſt, quia etiam facto ſibi nihil, nocerent tamen exemplo cæteris. Vix enim eſt, qui de ſe tantùm ſentiat, quantùm poteſt & debet: ſed qui minùs, excitandus eſt; qui ampliùs, reprimendus; ut neque ille deſperatione frangatur, neque iſte præcipitetur audaciâ. Quod facilè fit, ſi etiam ii, qui valent volare, ne cui ſit periculoſum incitamentum, pauliſper cogantur incedere, quà etiam cæteris tutum eſt.

XI. Hæc eſt quædam providentia veræ religionis. Hoc juſſum divinitus. Hoc a beatis majoribus traditum. Hoc ad nos uſque ſervatum. Hoc perturbare velle atque pervertere, nihil aliud eſt quàm ad veram religionem ſacrilegam viam quærere. Quod qui faciunt, nec ſi eis concedatur quod volunt, poſſunt quò tendunt pervenire. Cujuſmodi enim libét excellant ingenio, niſi Deus adſit, humi repunt. Tunc autem

adeſt, ſi ſocietatis humanæ in Deum tendentis cura ſit; quo gradu nihil firmius in cælum reperiri poteſt.

SECTIO XI.

Cur teſtibus adhibenda Fides.

I. Quare jam ſupereſt, ut conſideremus quo pacto hi ſequendi non ſint, qui ſe pollicentur ſolis Scripturis docturos. Nam quo modo ſine culpa poſſimus ſequi eos, qui credere jubent, jam dictum eſt: ad hos autem ſponſores Scripturarum, non modo ſine vituperatione, ſed etiam cum aliqua laude ſe venire nonnulli putant. Sed non ita eſt.

II. Quod intelligimus, debemus rationi: quod credimus, auctoritati: quod opinamur. errori. Jam quærimus: Si quod de Scripturis neſcitur, credendum non eſt, quomodo ſerviant parentibus liberi, eoſque mutuâ pietate diligant, quos parentes ſuos eſſe non credunt? Non enim ex Scripturis ullo modo ſciri poteſt: ſed interpoſitâ matris auctoritate de patre creditur: de ipſa verò matre plerumque nec matri, ſed obſtetricibus, nutricibus, famulis. Nam cui furari filius poteſt, aliuſque ſupponi, nonne potuit decepta decipere? Credimus tamen, & ſine ulla dubitatione credimus, quod ſciri non poſſe confitemur. Quis enim non videat pietatem, niſi ita ſit, ſanctiſſimum generis humani vinculum, ſuperbiſſimo ſcelere violari? Nam quis vel inſanus eum culpandum putet, qui eis officia debita impenderit, quos parentes eſſe crediderit, etiamſi non eſſent? Quis contra non exterminandum judicaverit, qui veros fortaſſe parentes minimè dilexerit, dum ne falſos diligat, metuit? Multa poſſunt afferri, quibus oſtendatur, nihil omnino humanæ ſocietatis incolume remanere, ſi nihil credere ſtatuerimus, quod non poſſumus tenere cognitum.

III. Sed nunc accipite, quod jam vobis facilius perſuadendum eſſe confidimus. Cùm de religione, id eſt, cum de colendo atque intelligendo Deo agitur, ii minùs ſequendi ſunt, qui nos hominibus credere vetant, Scripturas promptiſſimè pollicentes. Nam nemini dubium eſt omnes homines aut ſtultos, aut ſapientes eſſe. Nunc autem ſapientes vocamus, non cordatos & ingenioſos homines, ſed eos, quibus ineſt, quanta ineſſe homini poteſt, ipſius hominis, Deique firmiſ-

firmiſſimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita moreſque congruentes: cæteros autem, cujuſmodi artibus inertiiſque affecti ſint, quâlibet vitâ probandi vel improbandi, ſtultorum in numero deputaverimus.

IV. Quæ cùm ita ſint, quis mediocriter intelligens, non planè viderit ſtultis melius atque ſalubrius eſſe, præceptis obtemperare ſapientum, quàm ſuo judicio vitam degere? Nam omne factum, ſi rectè factum non eſt, quid proderit? Nec rectè factum eſt ullo modo, quod non a recta ratione proficiſcitur. Porro recta ratio eſt ipſa virtus. Cui autem hominum, niſi ſapientis animo præſtò eſt? Solus igitur ſapiens utiliter operatur. Stultus ergo omnis inutiliter, niſi in iis factis, in quibus ſapienti obtemperavit: a recta enim ratione talia facta proficiſcuntur, nec, ut ita dicamus, Dominus ſui facti ſtultus æſtimandus eſt, cùm eſt tanquam inſtrumentum miniſteriumque ſapientis.

V. Quare ſi omnibus hominibus utiliter agere, quàm inutiliter melius eſt: meliùs profectò ſtulti omnes viverent, ſi ſervi poſſent eſſe ſapientum. Atque hoc ſi in rebus minoribus, ut in mercando vel colendo agro, in uxore ducenda, in ſuſcipiendis educandiſque liberis, in ipſa denique re familiari adminiſtranda expedire nemo ambigit; multò magis in religione. Nam & res humanæ promptiores ad dignoſcendum ſunt, quàm divinæ: & in quibuſcumque ſanctioribus, & præſtantioribus, quò majus eis obſequium cultumque debemus, eò ſceleratiùs periculoſiùſque peccatur.

VI. Nihil igitur nobis reſtare amodo videtis, quamdiu ſtulti ſumus; ſi nobis vita optima & religioſa cordi eſt; niſi ut quæramus ſapientes, quibus obtemperando dominationem ſtultitiæ, neque ita multùm ſentire, & evadere aliquando poſſimus.

SECTIO XII.

An homines inveniri poſſint, quibus ſit credendum?

I. Hîc rurſus oritur difficillima quæſtio. Quonam enim modo ſtulti ſapientem invenire poterimus, cùm hoc nomen, tametſi nemo ferre audeat palàm, pleriique tamen ex obliquo ſibi vindicent: cùm de rebus ipſis, quarum cognitione conſtat ſapientia, ita inter ſeſe

ſeſe diſſentiant, ut aut nullum eorum, aut certè unum neceſſe ſit eſſe ſapientem?

Vid. S. Auguſt *de Util. cred.*

II. Sed quinam iſte ſit, cùm a ſtulto inquiratur, quo pacto queat dignoſci planè atque perſpici, omnino non videmus: neque enim ſignis quibuſlibet cognoſcere aliquid poteſt, niſi illud ipſum, cujus ea ſigna ſint, noverit. Atqui ſapientiam ſtultus ignorat. Non enim ut aurum & argentum cæteraque id genus, & cognoſcere cùm videas, & non habere conceſſum eſt: ita ſapientiam mentis ejus oculo, qui eâ caret, videre fas eſt. Senſu enim corporis quæcumque attingimus, foriſecus nobis offeruntur. Et ideo licèt quoque res alienas oculis cernere, cùm earum, vel ejus generis nihil habeamus: quod autem intellectu capitur, intus apud animum eſt: nec id habere quidquam eſt aliud, quàm videre. Non autem poteſt videre, & non habere: neque habere & ſtultus eſſe. Neſcit hanc igitur; & dum neſcit, in alio loco cognoſcere non poteſt. Non ergo poteſt, quamdiu ſtultus eſt, quiſpiam certiſſimâ cognitione invenire ſapientem, cui obtemperando, tanto ſtultitiæ malo liberetur.

III. Huic ergo tam immani difficultati, quoniam de religione quærimus, Deus ſolus mederi poteſt: quem niſi & eſſe, & humanis mentibus opitulari credimus, nec quærere quidem ipſam veram religionem debemus. Quid enim tandem tanto molimine veſtigare cupimus? Quid optamus attingere? Quò pervenire deſideramus? Eóne, quod eſſe, aut ad nos pertinere non credimus? Nihil eſt tali mente perverſius. Voſne inventionem religionis poſtulatis, cùm Deum neque eſſe, neque ſi ſit, curare humana non putetis?

IV. Quid ſi tanta res eſt, quæ niſi ſedulò atque omnibus viribus quæſita nequeat reperiri? Quid ſi ipſa difficillima inventio, ad capiendum quod inventum eſt, mentem quærentis exercet? Quid enim oculis noſtris hac luce jucundius & familiarius? Quam tamen perpeti, atque tolerare poſſt diuturnas tenebras nequeunt. Quid exhauſto ægrotatione corpori accommodatius, quàm cibus & potus? Videmus tamen convaleſcentes refrænari atque cohiberi, ne ſaturitati valentium committere ſeſe audeant, cibiſque ipſis agere, ut ad eum morbum, qui eos repudiabat, revertantur. Quid ipſos ægrotantes,

egrotantes, nonne urgemus ut aliquid ſumant? In quo rofectò nobis, cum tanta moleſtia non obtemperarent, ſe illum morbum evaſuros eſſe non crederent.

V. Quando igitur Domini Proteſtantes ſeſe operoſiſſimæ & laborioſiſſimæ inquiſitioni dabunt? Quando antam, quantâ ipſa res digna eſt, curam ſibi audebunt mponere? Tandem enim perſpicient rectè Catholicæ iſciplinæ majeſtate inſtitutum eſſe, ut accedentibus ad eligionem, Fides perſuadeatur ante omnia. Jam igitur idendum, ubi primò quærenda ſit religionis veritas.

SECTIO XIII.

Primò quærendam eſſe veritatem apud Romano-Catholicos.

I. Jam Proteſtantes nobiſcum putent, nos dhuc neminem audiviſſe religionis inſinuatorem. Ecce res nova eſt nobis, negotiumque ſuſceptum. Quærendi ſunt, credimus, ſi ulla eſt, veræ religionis profeſſores. Facite nos reperiſſe alios aliud opinantes, & diverſitate opinionum d ſe quemque trahere cupientes. Sed inter hos excellere famæ interim celebritate quoſdam, atque omnium pene occupatione populorum. An autem iſti verum teneant, magna quæſtio eſt. Sed nonne priùs ſunt exploranda, ut quamdiu erramus, ſiquidem homines ſumus, cum ipſo genere humano errare videamur? Vid. S. Auguſt. *de Util. cred.*

II. At dicetis apud paucos quoſdam eſſe veritatem. Scitis ergo jam quæ ſit, ſi ſcitis apud quos ſit. Nonne dixeramus paulo ante, ut quaſi rudes quæreremus? Sed ſi ex ipſa vi veritatis paucos eam tenere conjectatis, qui verò ſint neſcitis; quid ſi ita pauci ſunt, qui verum ſciunt, ut auctoritate ſuâ multitudinem teneant, unde ſe in illa ſecreta expedire, & quaſi eliquare paucitas poſſit? Nonne videmus quàm pauci ſummam eloquentiam conſequantur, cùm per totum orbem rhetorum ſcholæ adoleſcentium gregibus perſtrepent? Numquid jam imperitorum perterriti multitudine, quicunque boni oratores evadere volunt, Cæcilii ſibi potiùs, aut Erucii, aut cujuſcumque obſcuri nominis orationibus, quàm Tullianis navandam operam exiſtimant? Hæc appetunt omnes, quæ majorum auctoritate firmata ſunt. Eadem imperitorum turbæ diſcere moliuntur, quæ a paucis doctis diſcenda recepta ſunt. Aſſequuntur autem perpauci, agunt pauciores, claręſcunt pauciſſimi. Quid

ſi

ſi tale quiddam eſt vera religio? Quid ſi multitudo imperitorum frequentat Eccleſias: ſed nullum argumentum eſt, ideo neminem illis myſteriis factum eſſe perfectum? Et tamen ſi tam pauci ſtuderent eloquentæ, quàm pauci ſunt eloquentes, nunquam nos parentes noſtri Magiſtris talibus commendandos putarent. Cùm igitur ad hæc ſtudia nos multitudo invitaverit, quæ imperitorum parte copioſa eſt, ut id quod pauci adipiſci poſſunt adamaremus: cur nobis eſſe ſimilem in religione nolumus cauſam, quàm cum magno animæ diſcrimine fortaſſe contemnimus? Si enim veriſſimus & ſinceriſſimus Dei cultus, quamvis ſit apud paucos, apud eos tamen eſt, quibus multitudo, quanquam cupiditatibus involuta, & a puritate intelligentiæ remota, conſentit; quod fieri poſſe quis dubitet? Quærimus, ſi quis temeritatem, vecordiamque noſtram arguat, quòd non apud ejus Magiſtros eam diligenter inveſtigamus, cujus inveniendæ nobis magna cura ineſt, quid reſpondere poſſimus?

III. An dicetis: Deterruit nos multitudo? Cur ab ſtudio artium liberalium, vix huic præſenti vitæ aliquid commodi afferentium, cur ab inquirenda pecunia, cur ab honore adipiſcendo, cur denique a comparanda & retinenda bona valetudine, poſtremò cur ab ipſa beatæ vitæ appetitione, cùm hîc omnes occupentur, pauci excellant, nulla deterruit multitudo?

IV. Reſpondebitis: At apud Romano-Catholicos abſurda dici videbantur. Quibus aſſerentibus? Nempe inimicis? quâlibet cauſâ, quâlibet ratione, non enim hoc nunc quæritur, tamen inimicis.

V. An dicetis: vos judicio diſcretionis, cùm S. Scripturas legeretis, certiſſimè cognoviſſe quid eſſet de religione tenendum? Itane eſt? nullâ imbutus peëticâ diſciplinâ, Terentianum Maurum ſine Magiſtro attingere non auderetis? Aſper, Conatus, Donatus, & alii innumerabiles requiruntur, ut quilibet poëta poſſit intelligi, cujus carmina & theatri plauſus videntur captare: tu in eos libros, qui quoquo modo ſe habeant, ſancti tamen divinarumque rerum pleni prope totius humani generis confeſſione diffamantur, ſine duce irruis, & de his ſine præceptore audes ferre ſententiam? Si tibi aliqua occurrunt, quæ videantur abſurda, tarditatem tuam, & putrefactum tabe hujus mundi animum, qualis omnium ſtultorum eſt, accuſa; & quære aliquem pium ſimul & doctum,

ctum, vel qui talis esse multis consentientibus dicitur, jus & præceptis melior, & doctrinâ peritior fias.

VI. Dicetis: Non facilè reperiebatur, cùm labore vestigaretur. Deerat in terra, quam incolebatis. Quæ causa utiliùs cogeret peregrinari? In continenti sursus latebat, aut non erat. Navigaretur: si in proquo trans mare non inveniebatur, progrederemini que ad illas terras, in quibus vel Apostoli prædiissent, vel eorum discipuli docuissent.

VII. Quid tale fecerunt Protestantes? & tamen religionem fortasse sanctissimam, (adhuc enim, quasi vobism dubitandum sit, loquimur) cujus opinio totum orm terrarum occupavit, miserimi pueri instar, pro stro arbitrio judicioque damnastis.

VIII. Non revocabat vos, aut prohibebat a quæren, vel adversantium potentia, vel sacratorum persona is, aut turpis fama, aut institutionis novitas, aut occta professio. Nihil horum est, omnia divina & huna jura permittunt quærere Catholicam Fidem. Tere autem & colere per humanum jus licet certè, si de vino, quamdiu erramus, incertum est. Nemo imbelitatem nostram terret inimicus. Quanquam veritas que animæ salus, si diligenter quæsita, aut ubi tutissè licèt inventa non fuerit, cum quovis discrimine æri debeat. Plurimorum dignitatum & potestatum dus huic divino cultui inserviunt, honestissimum est ligionis nomen & præclarissimum. Quid impedit tanm perscrutari, atque discutere piâ & sedulâ investigane, utrùm hîc sit illud, quod sinceriſſimè nosse & todire paucos necesse est, etiamsi plerarumque in id ntium voluntas favorque conspiret?

IX. Quæ cùm ita sint, facite nos, ut diximus, nunc imùm quærere cuinam religioni animas nostras purndas, instaurandasque tradamus. Procul dubio a Caolica Ecclesia sumendum exordium. Nam Christiarum cùm sint professiones plures, atque omnes Caolicos se velint videri, alioſque præter se vel hæretis nominent, vel absurdissimum Catholicismum fingant, a est Ecclesia, ut omnes concedunt, si totum orbem, æterritaque tempora consideretis, refertior multidine: ut autem, qui noverunt, affirmant, etiam veate, sincerior cæteris omnibus: sed de veritate alia æstio est.

X. Quod

X. Quod autem quærentibus ſatis eſt, una eſt Catholica, cui hæreſes aliæ diverſa nomina imponunt, ipſæ ſingulæ propriis vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur. Ex quo intelligi datur, judicantibus arbitris, quos nulla impedit gratia, cui ſit Catholicum quod omnes ambiunt, tribuendum.

XI. Sed ne id ſuperfluè quiſquam differendum putet, una eſt certè Eccleſia, in qua ipſe quodammodo etiam humanæ leges Chriſtianæ ſunt. Nullum tamen hic præjudicium fieri volumus; ſed exordium quærendi opportuniſſimum judicamus. Non enim metuendum est ne verus Dei cultus nullo proprio robore innixus, a ceis quos fulcire debeat, fulciendus eſſe videatur. Si certè perfectæ felicitatis, ſi potuerit ibi verum invenire ubi inquiſitio ejus & retentio ſecuriſſima eſt: ſi non potuerit, tum demum alio quocumque periculo adeundum atque rimandum.

SECTIO XIV.

De viris Apoſtolicis per Europam.

I. Poſtquam viſum eſt, primo loco quærendam esse veritatem apud Romano-Catholicos; ſequitur ut deinceps nemus majores Catholicorum, a quibus ſemen Fidei acceperunt.

§. 1.

De viris Apoſtolicis per Germaniam.

I. S. Maternus, diſcipulus S. Petri, primus fuit Colonienſis Epiſcopus, qui & Argentinæ, & Leucis prædicavit.

II. S. Eucharius, diſcipulus S. Petri, primus fuit Epiſcopus Trevirenſis; qui cum S. Materno in Germaniam venit.

III. S. Creſcens, diſcipulus S. Pauli, primus fuit Moguntinus Epiſcopus.

IV. Beatus, diſcipulus S. Petri, primus fuit Epiſcopus Conſtantienſis.

V. S. Lucius Cyrenenſis, de quo *Act.* 13. 1. fuit primus Ratisbonenſis Epiſcopus: ferturque in Vindelicia, Rhetiis, provinciiſque Hiſtro conterminis prædicaſſe Evangelium.

VI. Marcus, S. Pauli ſectator, exiſtimatur prædicaſſe Laureaci in Norico.

VII. Ag

VII. Agiatus, discipulus S. Petri, prope Lunæburm prædicavit.
VIII. Thomas Apostolus in Germania prædicavit.

§ 2.

De viris Apostolicis per Italiam.

I. S. Petrus Apostolus, Episcopus Romanus.
II. S. Paulus Apostolus Romæ prædicavit.
III. S. Barnabas Apostolus, primus fuit Episcopus ediolanensis.
IV. S. Marcus Evangelista, fuit primus Episcopus uilejensis.
V. S. Patras, primus Dennensis & Hadrianensis iscopus, ex LXXII discipulis Christi.
VI. S. Apollinaris, fuit primus Episcopus Ravennates.
VII. S. Prosdocimus primus, fuit Patavinus Epispus.
VIII. S. Crispoldus, fuit primus Episcopus Fulgitensis.
IX. S. Paulinus, fuit primus Episcopus Lucensis.
X. S. Romanus, fuit primus Episcopus Nepesinorum.
XI. S. Syrus, fuit primus Episcopus Papiensis.
XII. S. Herculanus, fuit primus Episcopus Perusinus.
XIII. S. Britius, fuit primus Episcopus Spoletanus.
XIV. S. Epaphroditus, fuit primus Episcopus Terinensis.
XV. S. Romulus, fuit primus Episcopus Volateranus.
XVI. S. Cletus, fuit primus Episcopus Mutinensis.
XVII. S. Primus, fuit primus Episcopus Cæsenasis.
XVIII. S. Sabinianus, fuit primus Episcopus Senogiensis.
XIX. S. Frontinus, fuit primus Episcopus Florenus.
XX. S. Romulus, fuit primus Episcopus Fesulanus.
XXI. S. Perinus, fuit primus Episcopus Pilanus.

§. 3.

De viris Apostolicis per Galliam.

I. S. Paulus Apostolus in Gallia prædicavit.
II. S. Dionysius Areopagita, primus Episcopus fuit isiensis.
III. S. Amator, fuit primus Episcopus Heduensis.

IV. S.

IV. S. Photinus, fuit primus Episcopus Lugdunen
V. S. Nicasius, fuit primus Episcopus Rotomagen
VI. S. Taurinus, fuit primus Episcopus Ebroicen
VII. S. Exuperius, fuit primus Episcopus Bajocen
VIII. S. Defensor, fuit primus Episcopus Andeg
venſis.
IX. S. Julianus, fuit primus Episcopus Cenom
nenſis.
X. S. Moderanus, fuit primus Episcopus Redonen
XI. S. Clarus, fuit primus Episcopus Nannetenſis.
XII. S. Savinianus, fuit primus Episcopus Sen
nenſis.
XIII. S. Altinus, fuit primus Episcopus Aurel
nenſis.
XIV. S. Adventinus, fuit primus Episcopus Ca
notenſis.
XV. S. Auſtremonius, fuit primus Episcopus Nive
nenſis.
XVI. S. Sixtus, fuit primus Episcopus Remenſis.
XVII. S. Sixtus, fuit primus Episcopus Sueſſionen
XVIII. S. Viſinus, fuit primus Episcopus Bitu
cenſis.
XIX. S. Sanctinus, primus Episcopus Verdunen
XX. S. Manſuetus, primus Episcopus Tullenſis.
XXI. S. Lazarus, primus Episcopus Maſſilienſis.
XXII. S. Gatianus, primus Episcopus Turonenſis.
XXIII. S. Linus, primus Episcopus Veſontionen
XXIV. S. Mennius, primus Episcopus Cathal
nenſis.
XXV. S. Regulus, primus Episcopus Silvanecten
XXVI. S. Lucianus, primus Episcopus Bello
cenſis.
XXVII. S. Auſtremonius, primus Episcopus C
romontenſis.
XXVIII. S. Martialis, primus Episcopus Lemo
cenſis.
XXIX. S. Severianus, primus Episcopus Mimat
ſium.
XXX. S. Georgius, primus Episcopus Anicienſis.
XXXI. S. Gilbertus, primus Episcopus Burd
lenſis.
XXXII. S. Eutropius, primus Episcopus Xan
nenſis.

XXXIII.

XXXIII. S. Fronto, primus Epiſcopus Petracorienſis.

XXXIV. S. Creſcens, primus Epiſcopus Vienenſis.

XXXV. S. Theophimus; primus Epiſcopus Arelatenſis.

XXXVI. S. Paulus, primus Epiſcopus Narbonenſis.

XXXVII. S. Saturninus, primus Epiſcopus Tolosanus.

XXXVIII. S. Maximus, primus Epiſcopus Aquenſis.

XXXIX. S. Clemens, primus Epiſcopus Metenſis.

§. 4.

De viris Apoſtolicis per Hiſpaniam Angliam, &c.

I. S. Paulus Apoſtolus prædicavit Evangelium in Hiſpania.

II. S. Eugenius, fuit primus Epiſcopus Toletanus.

III. S. Paulus Apoſtolus prædicavit in Anglia.

IV. S. Simon Zelotes prædicavit in Britannia.

V. S. Joſeph Arimatheus prædicavit in Anglia.

VI. S. Jacobus prædicavit in Hibernia.

VII. S. Titus prædicavit in Dalmatia.

VIII. S. Thomas convertit Schytas.

SECTIO XV.

Concilium Nicenum proceſſiſſe per teſtes.

I. Retulimus Apoſtolos & viros Apoſtolicos, qui per partes Europæ Evangelium Jeſu Chriſti prædicaverunt, tanquam teſtes veritatis revelatæ, teſtes Salvatoris noſtri, unà cum Spiritu Sancto teſtimonium perhibentes; quorum ſequamur veſtigia, imitemur exempla.

II. In Concilio Niceno id obſervatum eſt, ut teſtimoniis prædeceſſorum potiùs, quàm ullâ ingenii vi ac ſubtilitate inter Catholicos & Arianos lis finiretur. Nam referente Caſſiodoro: *Alii ſuadebant, nihil innovandum circa antiquam Fidei traditionem, & maximè quando morum ſimplicitas ſine perſcrutatione traderetur accedentibus ad Fidei Sacramentum. Alii verò reſpondebant, non oportere ſine examinatione ſequi ſententias antiquorum.* Et poſtea: *Cùmque plurimi diſceptationis de-*

Hiſtor. Tripart. lib. 2. cap. 2.

Ibid. cap. 3.

lectatione

lectatione traherentur, unus quidam ex confessoribus laicis simplicem habens sensum, dialecticis obviavit, dicens: Audite igitur; Christus & Apostoli non nobis artem dialecticam tradiderunt, vanamque verborum fallaciam, sed puram scientiam Fide & operibus observandam. Hæc dicente juvene, & animo sene, præsentes quidem mirati sunt, dictumque probaverunt. Dialectici verò satisfactione suscepta cesserunt, rationem videlicet simplicem veritatis audientes.

III. Hæc igitur est simplex veritatis ratio; si circa antiquam Fidem nihil innovandum esse statuamus: si antiquorum sententias, non dialectico examine, sed Spiritûs Sancti, eas moderantis, auctoritate ponderemus. Ita enim, sine indebita perscrutatione, traditæ veritati adhærebimus, & scientiam puram, a Jesu Christo & Apostolis propositam, absque ambiguitate amplectemur. Vid. S. Athanas. *de Decret. Nicen. Synod. sub. fin.* S. Cyrill. Alexandr. *Apol. adverss. Orient. anath.* 8. & *in Symb. Nicen.* Tertull. *de Præscript. cap.* 7.

SECTIO XVI.

Concilium Ephesinum processisse per testes.

I. Regulam nobis perutilem tradidit S. Vincentius Lirinensis: *Nos cum Ecclesia doctores recipere, non cum doctoribus Fidem Ecclesiæ deserere debere.* Quantumvis enim magnus habeatur hic, aut ille particularis doctor, si contra Ecclesiam sentiat, non audiendus, sed fugiendus est. Quum enim Fides Ecclesiæ sit per testes tradita & accepta, non est considerandum, quid hic, aut ille particularis existimet se probabiliter, aut certò tenere, sed quid universæ dictet Fides Ecclesiæ.

Adverss. Hæres. cap. 23.

II. Quomodo autem in Conciliis utendum sit testibus, docet: *Cùm primum mali cujusque erroris putredo erumpere cæperit, & ad defensionem sui sacra legis verba furari, eaque fallaciter & fraudulenter exponere; statim interpretando Canoni majorum sententiæ congregandæ sunt, quibus illud quodcumque exurget novitium, ideoque profanum, & absque ulla ambage prodatur, & sine ulla contradictione damnetur. Sed eorum duntaxat Patrum sententiæ conferendæ sunt, qui in Fide & communione Catholica sanctè, sapienter, constarent viven-*

Cap. 39.

tes, docentes & permanentes, vel mori in Chriſto fideliter, vel occidi pro Chriſto feliciter meruerunt.

III. Declarat idipſum exemplo Concilii Epheſini: *Quod ne præſumptione magis noſtrâ, quàm auctoritate Eccleſiaſticâ promere videremur, exemplum adhibuimus S. Concilii, quod ante triennium ferme in Aſia apud Epheſum celebratum eſt*, &c. *Ubi cùm de ſanciendis Fidei regulis diſceptaretur, ne qua illic forſitan profana novitas in modum perfidiæ Ariminenſis obreperet, univerſis Sacerdotibus, qui illo ducenti ferè numero convenerant, hoc Catholiciſſimum, feliciſſimum, atque optimum factu viſum eſt, ut in medium ſanctorum Patrum ſententiæ proferrentur, quorum alios Martyres, alios Confeſſores, omnes verò Catholicos Sacerdotes fuiſſe, & permanſiſſe conſtaret: ut ſcilicet rite atque ſolemniter ex eorum conſenſu atque decreto antiqui dogmatis religio confirmaretur, & profanæ novitatis blaſphemia condemnaretur. Quod cùm ita factum foret, jure meritoque ille Neſtorius, Catholicæ veritati contrarius, beatus verò Cyrillus ſacro-ſanctæ antiquitati conſentaneus judicatus eſt.* *Ibid. cap. 42.*

SECTIO XVII.

Comparatio Concilii Tridentini, & Synodorum Proteſtantium.

I. Neceſſe eſt 1°. Eccleſia vera, & Concilia vera eum docendi atque prædicandi modum ſequantur, quem Chriſtus Jeſus inſtituit, quem obſervarunt Apoſtoli, quem primorum ſeculorum tenuit Eccleſia. Eum autem modum ſemper obſervavit Eccleſia Romano-Catholica, hoc tradens & docens, quod per teſtimonia prædeceſſorum ſuorum acceperat, quodque in Eccleſia univerſaliter credebatur. Eumdem modum obſervavit Concilium Tridentinum, indagans prædeceſſorum ſuorum ſententias, & quæ univerſaliter receepta erant teſtimonia, toti Eccleſiæ credenda propoſuit. Ita enim ab initio naſcentis Eccleſiæ inventum eſt, quid eſſet conforme S. Scripturis & traditioni; dum non privatus cujuſque ſenſus, ſed quod a majoribus unanimiter acceptum erat, tutò aſſeritur.

II. Eccleſiæ verò, & Synodi Proteſtantium, quid habent ſimile? Num quis audeat aſtruere, docendi modum a Chriſto inſtitutum, in primitiva Eccleſia obſervatum, ab ipſis teneri? Et quomodo de teſtimoniis prædeceſſorum ſuorum inquirerent, qui a communione

orbis terrarum recedentes, carebant origine? Clamant utique Eccleſiam Romano-Catholicam eſſe meretricem Babylonicam, hæreſum, ſuperſtitionum fœcundiſſimam perverſiſſimamque matrem: neque aliam deſignant, quæ eodem tempore fuerit vera Jeſu Chriſti Eccleſia. Pleraque etiam, quæ in nobis reprehendunt, æqualiter gravant tum Græcas, tum univerſi Orientis Eccleſias Chriſtianas: ut meritò dixeris eos toti orbi bellum indixiſſe.

III. Synodi Proteſtantium, quid aliud habent, niſi privatas quorumdam particularium ſententias; ſi homines unius partis conſideres, paucos a toto corpore ſeparatos, toti corpori adverſos; ſi doctrinam conſideres, a majorum ſuorum teſtimoniis, & judiciis plane diverſam? ejuſmodi proponunt decreta Fidei, quibus nullus teneatur acquieſcere, ſi conſulto Spiritu Sancto, & examinatis Scripturis, ea judicet erronea: quamvis interim eos excommunicent & anathematizent, qui ſententias Synodorum publicè erroris arguunt. Hæc ſcilicet ſunt adoranda novarum Synodorum myſteria, S. Scripturæ incognita, fideli & infideli antiquitati inaudita, ut licitus diſſenſus excommunicatione puniatur, licita correctio anathemate feriatur.

IV. Et tamen iidem Proteſtantes audent profiteri ſe recipere quatuor Concilia: quibus illud unicè propoſitum fuit, ut dogmata Fidei ſecundùm Scripturas, & traditionem Eccleſiæ, a majoribus fideliter commendata, ad poſteros eadem fidelitate tranſmitterent; ut diſſentientes a decretis Concilii anathemati ſubjicerent. Etenim ſciebant S. Scripturas, & traditionem Eccleſiæ, eo modo intelligendas, ſicut erant primitus propoſitæ, ſicut erant a majoribus acceptæ, a prædeceſſoribus traditæ. Ideo ſecurè omnes illos ſubjiciebant anathemati, qui, cognitâ Eccleſiæ ſententiâ, contrarium tenebant; ut qui veritatibus Fidei indubitatis adverſarentur. Neque nulli unquam in mentem venit, pernicioſam illam contradicendi & diſſentiendi licentiam, quam Proteſtantes permittunt, cuilibet indulgere.

Conf. Helv. art. 12.

V. Si ergo prima illa recipiunt Eccleſiæ Concilia, neceſſe erit ut modum tradendi Fidem, in iſtis Conciliis obſervatum, amplectantur, ſtatuantque eſſe pronunciandum de Fide ex S. Scriptura & traditione, juxta majorum ſententias intellectis.

SECTIO XVIII.

Sanctos Patres proceſſiſſe per teſtes.

I. In præcedentibus oſtenſum eſt, antiquæ, primitivæ, veræque Eccleſiæ Concilia proceſſiſſe per teſtes: quod quamvis ſolum deberet ſufficere apud Proteſtantes, ea Concilia admittentes; non tamen inutile erit ex SS. Patribus ſeorſim oſtendere, eamdem ſingulorum fuiſſe ſententiam, quæ fuit omnium; & hoc univerſis meritò placuiſſe, quod placuit ſingulis.

II. S. Auguſtinus hanc materiam ex profeſſo tractat in præclaro libello, *de Utilitate credendi* ad Honoratum: quæ autem ibi dicit utiliſſima, pro parte noſtro ſunt applicata inſtituto in præcedentibus. Idem alibi probat S. Scripturæ credendum eſſe ex teſtimonio Eccleſiæ; & ſi ejuſmodi Eccleſiæ teſtimonium, in quolibet alio, per apertiſſima & manifeſtiſſima dicta Scripturæ, inveniretur eſſe falſum, tunc nec ipſis Scripturis credendum eſſe, quæ ex teſtimonio fallentis Eccleſiæ haberentur. Aut igitur cum Catholicis credendum eſt Eccleſiam, divinâ dirigente providentiâ, in nulla re Fidei falli poſſe, aut non eſſe Fidem in terris. *Contr. Epiſt. fundam. cap. 5.*

III. Quemadmodum S. Auguſtinus ſtatuit recipiendam eſſe S. Scripturam ex teſtimonio Eccleſiæ, divinâ dirigente providentiâ, ab errore immuni; ita docet recipiendas eſſe traditiones non ſcriptas, ex teſtimonio ejuſdem Eccleſiæ. *De bapt. contr. Donat. lib. 2. cap. 7.* & ex teſtimonio Concilii generalis. *Ibid. cap. 8.*

IV. Ubi ſingulariter obſervandum, de facto contigiſſe in Eccleſia primitiva, ut univerſalis eſſet robuſtaque conſuetudo, de non rebaptizandis hæreticis; & eodem tempore per Africam particularis eſſet conſuetudo, de rebaptizandis hæreticis. Lite autem ſuper ea conſuetudine exortâ inter Epiſcopos Catholicos, hoc confirmaſſe atque definiviſſe generale Concilium, pro quo teſtabatur univerſalis conſuetudo, neglectâ conſuetudine particulari.

V. Sic in aliis ſæpe contigit; v. g. de libris Canonicis, SS. Patres in diverſis Eccleſiæ locis, varias habuerunt de quibuſdam libris ſententias: alia erat conformis traditioni univerſali; alia erat opinio quorumdam privata. Sequentibus Eccleſiæ temporibus decreverunt

decreverunt plenaria Concilia, hos esse libros canonicos, non illos, sequentia sententiam traditioni univer. sali conformem.

VI. Sed quomodo, inquit aliquis, posterioris temporis Ecclesia potuit esse certa de traditionibus istis universalibus, cùm prioris temporis Ecclesia diversas inter domesticos Fidei toleraverit sententias; a qua tamen priori Ecclesiâ traditio illa universalis ad posteriorem dubuerit pervenire?

VII. Et huic quidem quæstioni non difficulter satisfit, ex iis, quæ tradit S. Augustinus. Nam facilè potest contingere, ut circa rem (ab universali Ecclesia in Concilio congregata) necdum definitam, variæ sint domesticorum Fidei sententiæ; quamvis interim universalis consuetudo alteram partem confirmet. Neque enim singulis, non tantùm hominibus, sed etiam provinciis semper constat de universalitate consuetudinis. Quousque autem non sufficienter constat de universalitate consuetudinis, variæ tolerantur inter domesticos Fidei sententiæ. Verùm quando plenaria ex toto orbe congregantur Concilia, ubi singuli Episcopi de prani suæ Ecclesiæ testantur, non potest universalis consuetudo latere, quæ a majoribus accepta, ad posteros pervenit. Et tunc qui a vero aberrant, prece & intentione mentis ad Deum, quod postea plenario Concilio visum est, id verum esse perspiciunt & docent. Vid. S. August. *Contr. Cresscon. lib.* 1. *cap.* 32. 33. Nicephor. *Histor. lib.* 2. *cap.* 46. 48. Grot. *de verit. relig. Christ. lib.* 3.

VIII. Pro eadem sententia vide S. Irenæum, *lib.* 4. *cap.* 63. *lib.* 3. *cap.* 3. *lib.* 4. *cap.* 45. *lib.* 3. *cap.* 2. S. Epiphan. *Hæres.* 75. 78. 61. S. Hieron. *Epist.* 126. *Adversus Lucifer. in fin. In cap.* 9. *Amos.* S. Clement. Alexandr. *Stromat. lib.* 7. *Tract.* 29. *in Matt.* Theodoret. *Dialog.* 1. 2. 3. S. Bazil. *lib.* 1. *adversus Eunom. De Spirit. S. cap.* 29. Cassian. *lib.* 1. *de Incarn. Dom.* S. Pacian. *Epist.* 1. Claudian. Mammerc. *De statu anim. lib.* 2. *cap.* 9.

IX. Etiam sequentibus seculis esse processum pertestes, patet ab *Histor. Tripart. lib.* 9. *cap.* 18. 19 Leont. *lib.* 1. *contr. Nestor. & lib.* 2.

sec.

SECTIO XIX.

Frustra culpari Catholicos, quòd fidant Ecclesiæ testimonio.

I. Protestantes, qui nihil in causa religionis geri volunt, nisi præcedente in universis ratione indubitatâ, ne videantur Fidem suscipere, gravi auctoritatis imperio permoti, Catholicos culpant, quasi temere fidant Ecclesiæ testimonio. Sed illi ipsi, qui se Christianos dici volunt, quam nobis rationem afferant, videamus. Quid est, unde nos a credendo, veluti a temeritate, revocent? Vid. S. August. *de Util. cred.*

II. Si nihil nos credere jubent, hanc ipsam veram Religionem ullam in rebus esse non credimus: quam cum esse non credimus, nec quærimus. At illi, ut opinamur, quærentibus monstraturi sunt: ita enim scriptum est; *Quærens inveniet.* Ad Protestantes igitur, qui nos vetant credere, non veniremus, nisi aliquid crederemus. Estne ulla major imprudentia, quàm ut Protestantibus solâ, quæ nullâ scientiâ subnixa est, Fide displiceant Catholici, quæ ad ipsos Protestantes nos sola potest perducere?

III. Quid, quod Lutherani, Reformati, Arminiani, Anabaptistæ, Sociniani Christo nos credere hortantur? Possuntne magis sibi adversari? In hoc dupliciter urgendi sunt.

IV. Primùm quærendum a Protestantibus, ubi sit Scriptura, quam pollicebantur, ubi objurgatio temeritatis? Si enim turpe est sine Scripturis cuipiam credere, quid expectatis, quid satagitis, ut alicui sine Scripturis credamus, quò faciliùs Scripturarum testimoniis duci possimus? An firmum aliquid superædificabunt Scripturæ vestræ, fundamento temeritatis? Secundùm illos loquimur, quibus credendo displicemus. Nam non credere ante rationem, cùm percipiendæ rationi non sis idoneus, & ipsâ Fide animum excolere excipiendis seminibus veritatis, non solùm saluberrimum judicamus, sed tale omnino, sine quo æquis animis salus redire non possit. Quod Protestantibus cùm deridendum & plenum temeritatis videatur, profectò ut Christo credamus, agunt imprudentissimè.

V. Deinde fatemur nos jam Christo credidisse, & in animum induxisse id esse verum, quod ille dixerit, etiamsi

etiamsi nullâ ratione fulciatur. Hoc principio nos docturi sunt Protestantes. Sinite paululum, nobiscum ipsi consideremus. Quoniam Christum ipsum, quomodo apparere hominibus voluit, qui istis etiam vulgaribus oculis visus esse prædicatur, nos non vidimus; quibus de Christo testimonium perhibentibus credideri. mus, ut ad Protestantes jam tali Fide præstructi accedamus: nullis nos videmus credidisse, nisi populorum atque gentium confirmatæ opinioni, ac famæ admodum celeberrimæ. Hos autem populos per universam Europam Ecclesiæ Catholicæ mysteria, prædicantibus viris Apostolicis, eorumque successoribus, usquequaque occupasse, antequam Protestantes novitatem inducerent. Cur non igitur apud eos potissimùm diligentissimè requiramus, quid Christus præceperit; quorum auctoritate commoti, Christum aliquid utile præcepisse jam credidimus?

VI. An Protestantes, a Catholicis diversum sentientes, nobis meliùs exposituri sunt, quid Christus dixerit; quem fuisse, aut esse non putaremus, si ab illis hoc commendaretur esse credendum? Hoc ergo credidimus, uti dictum est, famæ, celebritate, consensione, & vetustate roboratæ. Vos autem, Protestantes, & tam pauci, & tam inquieti, & tam novi nemini dubium est, quàm nihil dictum auctoritate præferatis.

VII. Quæ igitur tanta dementia est, Catholicis dicere? credite Christo credendum esse: & a nobis Protestantibus discite, quid ille dixerit. Sed quare? Nam si Catholici deficerent, nec nos quid quam docere possent, multò faciliùs nobis persuaderemus, Christo non esse credendum, quàm de illo quidquam, nisi a Catholicis, per quos ei credidissemus, discendum. O ingentem confidentiam, vel potiùs ineptiam! nos Protestantes docemus Catholicos, quid Christus præceperit, cui credunt. Quod si non ei crederemus; num aliquid de illo nos docere possetis? sed oportet, inquiunt Protestantes, ut credatis. Num vobis eum commendantibus? Non, inquiunt; nam nos illos, qui Christo credunt, per Scripturas instruimus. Cur igitur illi credemus? Quia fama fundata est. Utrùm per Protestantes, an per alios? Per alios, inquiunt Protestantes. Illis ergo aliis credemus, ut per vos doceamur? Deberemus fortasse, nisi Catholici hoc nos præcipuè monerent, ut omnino ad Protestantes

antes non accederemus: dicunt enim pernicioſas vos habere doctrinas. Reſpondebunt Proteſtantes: mentiuntur Catholici. Quomodo igitur Catholicis de Chriſto credemus, quem non viderunt; de Proteſtantibus non credemus, quos nolunt videre? Scripturis, aiunt Proteſtantes, credite. At Scriptura omnis, ſi nova & inaudita proferatur, vel commendetur a paucis, nullâ confirmante ratione, non Scripturæ, ſed illis, qui eam proferunt, creditur. Quamobrem Scripturas iſtas ſi vos, Proteſtantes, profertis, tam pauci, tam majoribus noſtris ignoti, tam malè uniti, non libet credere: ſimul etiam contra promiſſum facitis, Fidem nobis imperando.

VIII. Rurſus ad multitudinem famamque nos revocabitis. Cohibete tandem pertinaciam & indomitam propagandi nominis libidinem: & monete potiùs, ut hujus multitudinis primates quæramus, & quæramus diligentiſſimè & laborioſiſſimè, ut ab his potiùs de his litteris divinis aliquid diſcamus: qui ſi non eſſent, diſcendum omnino eſſe neſciremus. Vos verò, Proteſtantes, ad ſaniora redite conſilia, nec quidquam inſidiemini ſub nomine veritatis, quaſi per vos (a multis ſeculis ſepultæ) tandem in S. Scripturis inventæ; quam conamini eis adimere, quibus auctoritatem ipſi conceditis.

SECTIO XX.

Qui S. Scripturam admittit, ſecurè adhæret teſtimonio Eccleſiæ.

I. Convenit inter Catholicos & Proteſtantes, in S. Scripturis prædictam, & promiſſam eſſe Eccleſiam uſque ad finem mundi duraturam. Convenit inter eoſdem Eccleſiæ ſemper competere prædicationem Verbi divini, & Sacramentorum adminiſtrationem. Convenit inſuper Eccleſiam veram, perpetuò durantem, non errare in fundamento, ſive in articulis neceſſariis Fidei & morum: quantumvis fieri poſſit, ut particularia Eccleſiæ membra, vel etiam particulares Eccleſiæ a fundamento recedant. Neque ulla lis eſt, an Eccleſia vera poſſit condere novos articulos Fidei, extra, contra, aut præter Verbum Dei: docent enim Catholici, id Eccleſiam non poſſe; ut quæ poſt tempora Apoſtolorum novis, ad univerſalem Eccleſiam directis, revelationibus non iluſtretur: licèt contrarium nobis imponant nonnulli Proteſtantes.

II. Hoc

II. Hoc ergo docemus & profitemur, de Ecclesia prædictum esse, ut non erret in rebus Fidei. Has promissiones nobiscum in S. Scripturis legerunt Protestantes: atque eæ promissiones adeo sunt evidentes, ut eas negare non possint. Quas autem negare non possunt, interpretando restringunt; quasi eæ promissiones non pertinerent nisi ad articulos necessarios: cùm tamen & Scripturæ eam restrictionem de suo addant, nec eam in Verbo Dei inveniant. At verò si Scripturæ adhibenda sit Fides, uti inter nos convenit; acceptemus, quod illa dicit, absolutè & simpliciter, & repudiemus, quod aliunde infertur: ita enim & Verbo Dei sua constabit auctoritas: Ecclesiæ non auferemus, quod Spiritus Sanctus ei promisit; & privatæ persuasioni non dabitur locus. Quid, quod ipsa primitiva Ecclesia istam Protestantium limitationem ignoraverit, & promissiones Dei absolutas simpliciter acceperit; ac quibuslibet erroribus, doctrinæ universalis Ecclesiæ adversantibus, anathema dixerit; eoque ipso novam illam Protestantium limitationem repudiaverit?

III. Manet igitur esse credendam Ecclesiam Christi, cui in Scripturis factæ sunt promissiones non errandi: easque promissiones esse absolutè & simpliciter accipiendas. Quapropter si petant Protestantes, quid sibi credendum sit, ut sint Romano-Catholici: Respondebitur, hoc credendum esse, quod Ecclesia proponit: ei enim factas esse promissiones non errandi; de ea prædictum esse, ut non erret. Vide S. August. *de Unit Eccl. cap.* 22.

IV. Jam consideremus illud Protestantium: *Ecclesia non errat in necessariis, in aliis tamen frequenter errat.* Quid hoc est? Ubi inveniuntur illa necessaria? In Scriptura. Possuntne Protestantes errare in determinandis necessariis? Possunt: non tamen errant, quando invocato Spiritu Sancto sequuntur Scripturam. At si non debitè invocent Spiritum Sanctum, vel minùs sedulò scrutentur Scripturam; possuntne errare? Et possunt, & frequenter errant. Unde ergo ipsis constat, quod non errent? Ex testimonio interno Spiritûs Sancti, quod est conforme Scripturæ. An etiam contingit ut illud testimonium non habeant; quibus persuasum est, se illud habere? Omnino. Unde igitur patet, quod eo testimonio destituantur? Ex dissonantia a Scriptura.

t, cujus eſt judicare, an illorum teſtimonium diſſonet Scriptura? Spiritûs Sancti in Scriptura loquentis. erùm ſi ille neget id judicare Spiritum Sanctum, eti- n poſt auditas oppoſitiones? Hîc regula Proteſtantium ieſcit, & unumquemque relinquit privatæ ſuæ per- aſioni.

V. Similiter, Eccleſia habet promiſſiones non erran- in neceſſariis. Ergo Eccleſia judicans hoc, aut illud ogma eſſe verum & neceſſarium, non errat in neceſſa- is. Ergo quicumque ſe opponit doctrinæ per Eccle- am propoſitæ, tamquam veræ & neceſſariæ, fit hæreti- s: nam, uti docent Proteſtantes, hæreticus eſt, qui rtinaciter defendit errorem in neceſſariis. Quid hîc cetis? niſi fieri poſſe, ut Eccleſia determinet aliquod ogma ſive verum, ſive falſum, tanquam neceſſarium, od revera non eſt neceſſarium: nec propterea errare ccleſiam in neceſſariis? At verò cujus erit judicare, dogma, quod Eccleſia proponit ut neceſſarium, ſit vera neceſſarium? Nem ſi illud judicium competat ccleſiæ, manent concluſiones ex doctrina veſtra de- uctæ. Sin autem dicitis illud judicium competere cui- bet fideli, jam totam Eccleſiæ auctoritatem ſubjicitis rivatæ cujuſque perſuaſioni: & promiſſiones Eccleſiæ ctæ, de non errando in neceſſariis, ampliabuntur & eſtringentur ſecundùm cujuſque beneplacitum. Quò laberis, humana infirmitas, eò progreſſa, ubi manere tum non eſt, necdum reſpiciens, ubi ſalvari ſecu- im eſt!

SECTIO XXI.

Neceſſariò admittendam eſſe auctoritatem docentis infallibilem.

I. Oſtendimus in præcedentibus, auctoritatem do- ntis infal libilem in Chriſto Jeſu fuiſſe conſtitutam, Apoſtolis continuatam, in Eccleſia receptam & pro- agatam. Et hæc quidem illis ſufficient, qui Scripturæ cræ divinitatem agnoſcunt, & venerandæ antiquita- s tum ſententiam, tum praxim amplectuntur. Sed on abs re erit, illis omnibus ſepoſitis, liquidò oſten- ere auctoritatem docentis infallibilem eſſe admitten- am; hoc enim ſupereſt, ut Proteſtantibus manifeſtetur, uò plenior ſit eorum ſatisfactio.

II. Aſſumimus

II. Assumimus autem illud S Augustini

De Util. cred. cap. 16. *Quamdiu intelligere sincera non possumus auctoritate quidem dicipi miserum est: sed certè miserius non moveri. Si enim Dei providentia non præsideret rebus humanis, nihil est de religione satagendum. Sin verò & species rerum omnium, quam profectò ex aliquo veritatis pulchritudinis fonte manare credendum est, & interiori ut sic quâ conscientiâ Deum quærendum, Deoque serviendum meliores quosque animos quasi publicè privatimque hortatur: non est desperandum ab eodem ipso Deo auctoritatem aliquam constitutam, quâ velut gradu certo innitentes attollamur in Deum. Hæc autem sepositâ ratione* (quæ per demonstrationis viam cupit ingredi) *quam sinceram intelligere, ut sæpe diximus, difficillimum stultis est, dupliciter nos movet; partim miraculis, partim sequentium multitudine. Nihil horum est necessarium sapienti, quis negat? Sed id nunc agitur, ut sapientes esse possimus, id est, inhærere veritati.*

III. Omnes per naturam in eo sumus numero, ut simus habendi stulti, quoad veram & salutarem notitiam serviendi Deo. Stultis verò difficillimum est sinceram intelligere veritatem. *Ideo naturæ ordo ita se habet, ut, cùm aliquid discimus, rationem præcedat auctoritas.* Quamdiu intelligere sincera non possumus, auctoritate quidem decipi miserum est, sed certè miserius non moveri: nulla enim supereresset via ad veram sapientiam perveniendi. At Deum quærendum, Deoque serviendum esse, ipsa rerum creatarum manifestat universitas. Quapropter cogitandum est ab ipso Deo auctoritatem aliquam esse constitutam, quâ velut gradu certo innitentes, attollamur in Deum. Necesse enim est ut rationem præcedat auctoritas; si quibuscumque hominibus, doctis & indoctis, ad veram sapientiam constituta est via. Hæc autem auctoritas dupliciter nos movet, partim miraculis, partim sequentium multitudine.

S. Aug. De morib. Eccl. cap. 2.

IV. Verùm si de ista auctoritate nobis constet per miracula, & sequentium multitudinem; deerit nobis metaphysica certitudo: & auctoritas illa erit quidem evidenter credibilis, non tamen compellet intellectum ad necessarium assensum. Fatemur rem ita se habere; sed & necesse est ut ita se res habeat; quò agnoscentes infirmitatem judicii nostri, ad perfectius aliquid atque eminentius aspiremus. Postquam enim ex luminis naturæ

naturæ notum eſt, Deum quærendum, Deoque ſerviendum eſſe; oportet ut de Deo ſentiamus in bonitate, & in ſimplicitate cordis indagemus eum. Sentimus autem de Deo in bonitate, ſi teneamus ejus providentiam humanis rebus præſidere; quæ profectò, ſi rebus humanis non præeſſet, nihil foret de religione ſatagendum.

V. Illa ergo divina providentia conſtituit auctoritatem aliquam, quâ velut gradu certo attollamur in Deum: quæ quidem auctoritas nos movet, partim miraculis, partim ſequentium multitudine, tanquam evidenter credibilis: ſed planè permovet, ſi eam conſideremus, ut divinitus conſtitutam, quæ præſidente divinâ providentiâ dirigatur. Unde hanc auctoritatem tenendam eſſe, quilibet facilè perſpicit, modo eam conſideret a Deo provenire, & ejus providentiâ dirigi.

VI. Hæc igitur eſt illa auctoritas indemonſtrabilis, quæ neceſſariò admittenda eſt, ſi ad ſalutarem Dei notitiam pervenire ſtudeamus. Eſſe autem in Fidei rebus veniendum ad aliquid indemonſtrabile, etiam tradit S. Baſilius, *in Pſal.* 115. & S. Clemens Alexandrinus, *lib.* 8. *Strom.*

SECTIO XXII.

Adhortatio ex precedentibus.

I. Quamobrem, etiamſi docere & perſuadere non valeremus, monere tamen non deſinimus, ut quoniam multi ſapientes videri volunt, neque utrùm ſint ſtulti dignoſcere facile eſt, omni intentione, votiſque omnibus, gemitibus denique, vel etiam, ſi fieri poſſit fletibus, Deum deprecemini, ut vos ab erroris malo liberet, ſi vobis beata vita cordi eſt. Quod faciliùs fiet, ſi præceptis ejus, quæ tantâ Eccleſiæ Catholicæ auctoritate firmata eſſe voluit, libenter obtemperetis.

II. Cùm enim ſapiens ſit ita Deo mente conjunctus, ut nihil interponatur quod ſeparet: Deus enim eſt veritas; nec ullo pacto ſapiens quiſquam eſt, ſi non veritatem mente contingat; negare non poſſumus inter ſtultitiam hominis, & ſinceriſſimam Dei veritatem, medium quiddam interpoſitam eſſe hominis ſapientiam. Vid. S. Auguſt. *de Util. cred.*

III. Sapientiâ quantùm datum eſt, imitamur Deum; homini autem ſtulto ad imitandum ſalubriter, nihil eſt homine ſapiente propinquius: quem quoniam intelli-

gere ratione non facile eſt, oportebat quædam miracula ipſis oculis admoveri, quibus utantur ſtulti multò quàm mente commodiùs, ut commotorum auctoritate hominum priùs vita moreſque purgarentur, & ita rationi accipiendæ habiles fierent.

IV. Cùm igitur & homo eſſet imitandus, & non in homine ſpes ponenda: quid potuit indulgentius & liberalius divinitus fieri, quàm ut ipſa Dei ſincera, incommutabiliſque ſapientia, cui nos hærere oportet, ſuſcipere hominem dignaretur? qui non modo illa faceret, quibus ad ſequendum Deum invitaremur; ſed etiam illa pateretur, quibus a ſequendo Deo deterrebamur.

V. Nam cùm adipiſci certiſſimum ac ſummum bonum nemo poſſit, niſi id plenè perfectèque dilexerit; quod nullo pacto fiet, quamdiu mala corporis atque fortuita formidantur: ille naſcendo mirabiliter & operando conciliavit charitatem; moriendo autem & reſurgendo excluſit timorem. Jam verò talem ſe in cæteris rebus omnibus præbuit, quas perſequi longum eſt, ut de divina clementia quò porrigi, & humana infirmitas quò poſſit evehi, ſentiremus.

VI. Eſt & ſaluberrima auctoritas, quâ mentes noſtræ a terrena inhabitatione elevantur, quâ in Deum verum ab hujus mundi amore convertuntur. Sola eſt auctoritas, quæ commovet ſtultos, ut ad ſapientiam feſtinent. Sed ſunt etiam ſordes animi, ut brevi explicemus, amor quarumlibet rerum, præter animum & Deum. A quibus ſordibus, quantò quis eſt purgatior, tantò verum faciliùs intuetur. Verum igitur videre velle, ut animum purges, cùm ideo purgetur ut videas, perverſum certé atque præpoſterum eſt. Homini ergo non valenti verum intueri, ut ad id fiat idoneus, purgarique ſe ſinat, auctoritas præſtò eſt, quam, ut paulo ante diximus, partim miraculis, partim multitudine valere, nemo ambigit.

VII. Miraculum vocamus, quidquid arduum atque inſolitum ſupra ſpem vel facultatem mirantis apparet. In quo genere nihil eſt populis aptius, & omnino ſtultis hominibus, quam id quod ſenſibus admovetur. Sed rurſus hæc in duo dividuntur: quædam enim ſunt, quæ ſolam faciunt admirationem: quædam verò magnam etiam gratiam benevolentiamque conciliant. Nam ſi quis volantem hominem cernat, cùm ea res ſpectatori nihil offerat commodi præter ipſum ſpectaculum, miratur

ntur tantummodo. Si quis autem gravi & desperato morbo affectus, mox ut jussum fuerit convalescat, admirationem sanitatis suæ, sanitatis etiam charitate superabit.

VIII. Talia facta sunt illo tempore, quo Deus in vero homine, quantùm sat erat, hominibus apparebat. Sanati languidi, mundati leprosi, incessus claudis, cæcis visus, surdis auditus, est redditus. Homines illius temporis, aquam in vinum conversam, saturata quinque millia quinque panibus, transita pedibus maria, mortuos resurgentes viderunt: ita quædam corpori manifestiori beneficio, quædam verò menti occultiori signo, & omnia hominibus majestatis testimonio consulebant. Sic in se tunc animas errantes mortalium divina commovebat auctoritas.

IX. Cur, inquiunt Protestantes, ista modò non fiunt? Quia non moverent, nisi mira essent. At si solita essent, mira non essent. Quod non ideo dicimus, quasi nunc nulla miracula fierent; quæ mundo credente, fieri non desinunt; sed quia tam obvia non sunt, nec plerumque tam magna. Cæterum diei ac noctis vices, & constantissimum ordinem rerum cœlestium, annorum quadrifariam conversionem, decedentes redeuntesque frondes arboribus, infinitam vim seminum, pulchritudinem lucis, colorum, sonorum, odorum saporumque varietates, da qui primùm videat atque sentiat, cum quo tamen loqui possimus, hebescit, obruiturque miraculis: nos verò hæc omnia non cognoscendi facilitate, (quid enim causis earum abstrusius?) sed certè sentiendi assiduitate contemnimus. Facta sunt igitur illa opportunissimè, ut his multitudine credentium congregatâ atque propagata in ipsos mores utilis converteretur auctoritas.

Vid. S. August 1 Retract. 14.

Nihil terrenum, nihil igneum, nihil denique quod corporis sensus attingit, pro Deo colendum esse, ad quem solo intellectu ambiendum est, non pauci doctissimi disputant?

X. Mores etiam quilibet tantùm valent ad obtinendas hominum mentes, ut etiam quæ in his prava sunt, quod ferè superantibus libidinibus evenit, improbare citiùs & detestari, quàm deserere aut mutare possimus. Parumne consultum rebus humanis arbitramini, quod

XI. Sed imperitum etiam vulgus marium fœminarumque in tam multis diversisque generibus & credit & prædicat

prædicat. Quòd continentia uſque ad tenuiſſimum victum panis & aquæ; & non quotidiana ſolum, ſed etiam per contextos plures dies perpetuata jejunia; quòd caſtitas uſque ad conjugii pleriſque contemptum; quòd patientia uſque ad cruces flammaſque neglectas; quòd liberalitas, uſque ad patrimonia diſtributa pauperibus: quòd denique totius mundi aſpernatio uſque ad deſiderium mortis intenditur.

XII. Pauci hoc faciunt, pauciores bene prudenterque faciunt. Sed populi probant, populi audiunt, populi favent. Diligunt poſtremò populi. Populi ſuam imbecillitatem, quod iſta non poſſunt, nec ſine provectu mentis in Deum, nec ſine quibusdam ſcintillis virtutis, accuſant. Hoc factum eſt divinâ providentiâ per Prophetarum vaticinia, per Apoſtolorum itinera, per Martyrum contumelias, cruces, ſanguinem, mortes: per Sanctorum prædicabilem vitam, atque in his univerſis digna rebus tantis atque vitutibus pro temporum opportunitate miracula.

XIII. Cùm igitur tantum auxilium Dei, tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Eccleſiæ condere gremio, quæ uſque ad confeſſionem generis humani ab Apoſtolica Sede per ſucceſſiones Epiſcoporum, fruſtra hæreticis circumlatrantibus, & partim plebis ipſius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majeſtate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel ſummæ profectò impietatis eſt, vel præcipitis arrogantiæ. Nam ſi nulla certa ad ſapientiam ſalutemque animis via eſt, niſi ad rationem intelligendam Fide præcolatur; quid eſt aliud ingratum eſſe opi auxilioque Dei, quam tanto labore præditæ auctoritati velle reſiſtere? Et ſi unaquæque diſciplina, quanquam vilis & facilis, ut percipi poſſit, doctorem atque magiſtrum requirit: quid temerariæ ſuperbiæ plenius, quam divinorum Sacramentorum libros, & ab interpretibus ſuis nolle agnoſcere, & juxta privatam perſuaſionem velle explicare?

XIV. Quamobrem, Domini Proteſtantes, ſi quid vos vel ratio, vel oratio noſtra commovit; & ſi veram, ut credimus, curam veſtrî geritis, hoc audiatis; & bonis Præceptoribus Catholicæ Chriſtianitatis vos piâ Fide, alacri ſpe, ſimplici charitate committite: Deumque ipſum,

ipſum, cujus unius & bonitate facti ſumus, & juſtitiâ pœnas luimus, & clementiâ liberamur, orare non ceſſetis: ita vobis neque præcepta & diſputationes doctiſſimorum hominum, & veré Chriſtianorum, neque libri, neque ſerenæ ipſæ cogitationes defuerint, quibus facilè quod quæritis inveniatis.

XV. Nam iſtos verboſos & miſeros (quid enim aliud mitius dixerimus? penitus deſerite; qui dum nimis quærunt, quomodo privatâ diligentiâ e Scripturis certi quid eruant, nihil reperiunt certi, quod credant, niſi quod apud Catholicos didicerunt: & ea docent excitatos, ut vel dormire ſemper ſatius ſit, quàm illo modo vigilare.

XVI. Profectò non eſt imaginibus divinus cultus impendendus, neque martyribus, neque Apoſtolis, neque Virgini Deiparæ, neque ullis Sanctis cum Chriſto regnantibus: non eſt Eccleſiæ auctoritas S. Scripturarum auctoritati præferenda: non eſt fingenda libertas ſacrilega: non eſt gratiæ Dei derogandum: non eſt neganda per Chriſtum gratuita peccatorum remiſſio: nulla Apoſtolica traditio proprio arbitrio conſtituenda. Hæc enim, & hujuſmodi Proteſtantes movebant, cùm ea magnis invectionibus quaterent eorum Magiſtri, & hanc eſſe Eccleſiæ Catholicæ diſciplinam infimularent; quod omnino falſiſſimum eſt. Itaque, illos rectè reprehendere iſta, concedimus. Quid ergo dicetis? niſi cùm iſta reprehenduntur, diſciplinam Catholicam non reprehendi? Quod apud veſtros verum didiceritis, tenebitis: quod falſum inveneritis, reſpuetis. Sed & alia multa docebit vos Eccleſia Catholica, quo illi homines aſpirare non poſſunt: eaque tam neceſſariis fundamentis approbata, ut dubitari omnino non poſſit: ſi tamen bono ingenio pietas, & pax quædam mentis accedat, ſine qua de tantis rebus magni nihil prorſus intelligi poteſt.

XVII. Sed jam finem imponemus; poſtquam ſufficienter oſtenſum eſt, Fidem Chriſtianam ab initio hucuſque per teſtes fuiſſe commendatam & traditam; & ſequentibus temporibus, dirigente divinâ providentiâ, Deoque promiſſum ſuum implente, per teſtes eſſe commendandam & tradendam.

TRACTATUS SEXTUS.

DE TESTIMONIIS SEU TRADITIONIBUS NON SCRIPTIS.

SECTIO I.

Explicatio vocum.

I. TRADITIO idem significat, quod testimonium. Nam sicut testimonium, seu attestatio idem est, quod ipsius testis asseveratio: ita traditio idem est, quod actio tradentis. Et quemadmodum attestatio totam suam vim habet ab attestante; non aliter traditio a tradente.

II. Ejusmodi testificatio, seu traditio fit scripto, & non scripto. *Scribe hoc ad monimentum, & trade auribus Josue.* Ubi mandatur a Domino, ut idem scribat in libro; idem Josue tradat. Sic generaliter accipitur: *Audivimus eum dicentem: Quoniam Jesus Nazarenus hic destruet locum istum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses.* Eodem modo: *Tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram.*

Exod. 17. 14.

Act. 6. 14.

2 *Thess.* 2. 14.

III. Attestatio seu traditio, immediatè significat actionem attestantis, seu tradentis: cujus actionis terminus est illud ipsum, pro quo fit attestatio, sive quod traditur; qualis est doctrina, quæ per attestationem seu traditionem innotescit: neque refert, sive id scripto fiat, sive non scripto.

IV. Communiter tamen a Theologis, exemplo SS. Patrum, vox *traditio*, non tam accipitur de actione tradentis, quàm de re tradita: neque tam de re, quæ scripto traditur, quàm de ea, quæ solo verbo, seu sermone commendatur.

V. Dicitur proinde traditio non scripta, quæ a primo auctore in litteras non est relata: quamvis eadem

adem doctrina ab aliis ſit ſcripta. Sic doctrina de non ebaptizandis baptizatis ab hæreticis, dicitur traditio Apoſtolica non ſcripta; quia non invenitur, in ullo ibro Apoſtolico; licèt in Concilio Niceno primo, & criptis SS. Patrum reperiatur.

SECTIO II.

De participatione traditionum.

I. Aliter dividuntur traditiones, prout ſunt actiones radentis; aliter prout accipiuntur de re tradita. Prout ſunt actiones tradentis, reſpiciunt ſuos auctores: es tradita materiam complectitur, tanquam terminum raditionis.

II. Reſpectu auctorum, aliæ ſunt *Divinæ*, a Chriſto profectæ; aliæ *Apoſtolicæ*, quæ ab Apoſtolis derivantur: quamvis & Apoſtolicæ dicantur Divinæ; quia ex immediata revelatione profectæ: & divinæ dicantur Apoſtolicæ, quia ab his promulgatæ.

III. *Eccleſiaſticæ* traditiones dicuntur, quæ ab Eccleſia originem habent. Sic Eccleſia teſtimonium perhibet Verbo Dei ſcripto, & non ſcripto; uti & de ſenſu Verbi Dei ſcripti, & non ſcripti; hoc de illis aſſeverans, quod accepit de illis aſſertum eſſe ab Apoſtolis. Sic Eccleſia ſive per Prælatos multa præſcribit; ſive obſervantia introducit: vocanturque traditiones Eccleſiaſticæ, ſi his, aut illis accedat antiquitas.

IV. Reſpectu materiæ, aliæ ſunt traditiones de Fide; aliæ de moribus: aliæ perpetuæ, aliæ temporales: aliæ univerſales, aliæ particulares: aliæ præceptæ, aliæ liberæ.

SECTIO III.

Status Quæſtionis.

I. Docent Proteſtantes nihil eſſe ad ſalvificam fidem, & ad vitam Deo placentem informandam neceſſarium, quod S. Scriptura pleniſſimè non contineat. Vid. Conf. Helv. poſter. *art.* 1. 2. prior. *art.* 1. *&.* 4. Conf. Angl. *art.* 6. Scot. *art.* 18. Belg. *art.* 7. Wirtemb. *de S. Script.*

II. *Sacram Scripturam continere omnia ad Fidem & mores neceſſaria*, eo ſenſu verum eſt, ſi intelligatur de iis, quæ ſunt omnibus & ſingulis neceſſaria: ſed & alia ſunt Miniſtris Eccleſiæ, nonnullis Eccleſiæ membris, in certis occurrentiis, ipſi Eccleſiæ neceſſaria.

III. Sacram

III. Sacram Scripturam continere omnia, vel divinitus, vel per Apoſtolos tradita, non aſſerunt Proteſtantes; & tamen illa eatenus ſunt neceſſaria, ut non liceat iis, ſine præjudicio ſalutis, contradicere: ſicut non licet contradicere ulli parti Scripturæ ſacræ, propter reverentiam, quam divinæ revelationi debemus.

IV. Quando dicimus, S. Scripturam continere omnia, omnibus & ſingulis neceſſaria; ſupponimus notitiam Scripturæ divinæ, quam tenemus ſine traditione ſufficientem obtineri non poſſe: & neutiquam aſſerimus, poſſe a quolibet, ſine explicatione Eccleſiæ, obtineri verum ſenſum articulorum neceſſariorum.

V. Rejiciendas eſſe omnes prætenſas traditiones, a S. Scriptura diſcrepantes, vel eidem contrarias, docent omnes Catholici.

VI. Itaque ſecundùm Confeſſiones publicas, ſtatus quæſtionis eſt: *An dentur traditiones, ſive Eccleſiæ, ſive Miniſtris Eccleſiæ neceſſariæ?* Quamvis enim Confeſſiones id apertè non negent; particulares tamen Proteſtantium Doctores ſic eas accipiunt. Nos verò dicimus in Profeſſione Fidei: *Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, &c. firmiter admitto & amplector.*

SECTIO IV.

Status quæſtionis juxta particularium ſententias.

Inſtit. lib. 4. cap. 8. §. 8.

I. Calvinus ſic loquitur, quaſi negaret ullum eſſe Verbum Dei non ſcriptum. Scheiblerus admittit traditiones, quæ concernunt hiſtorias *Exam. Fid. lib. 2. part. 2. cap. 10. n. 2.* Petrus Martyr etiam generaliùs admittit traditiones. *loc. comm. Claſſ. 3. cap. 4. n. 77.* Cocceius aſſerit ſuos agnoſcere & defendere *doctrinam, quam Deus non tantùm ſcriptis curavit mandari, ſed etiam ipſe ſuo ore & per miſſos ſuos Eccleſiæ commendavit.* Aſſerit: *Certum habemus, ſenſum Scripturæ, certè in fundamentalibus, fuiſſe primitivæ Eccleſiæ Apoſtolorum diſcipulæ familiarem,* &c. *Quâ parte rùrſus evidens eſt, nos pluris traditionem facere, quàm Papiſtas.* Vide Zanch. *Tom. 4. lib. 1. de leg. Dei, tit. de tradit. theſ. 1.*

De patent. Script. diſp. 20. theſ. 17. Ibid. Theſ. 17.

II. Non eſt quæſtio 1. An ſit credendum Verbo Dei non ſcripto, ſive traditioni Divinæ & Apoſtolicæ? Hoc enim indubitatum eſt apud omnes Chriſtianos.

III. Non

III. Non est quæstio 2. An detur aliqua traditio, omnibus & singulis necessaria: Nam si per *traditionem* hoc accipiamus, *quod est traditum*; certissimum est doctrinam omnibus & singulis necessariam, in libris Apostolicis conscriptam, esse etiam ab Apostolis ore tenus prædicatam, unà cum vero sensu & explicatione. Sed, secundùm istam acceptionem, non est, strictè loquendo, traditio, quæ de eo accipitur, quod a primo auctore non est scriptum: licèt doctrina ore tenus tradita sit explicatior; &, secundùm eam rationem explicationis, possit propriè dici traditio. Nolent autem Protestantes doctrinam illam necessariam explicatiorem, esse minùs necessariam, quàm ipsam doctrinam necessariam in scripturis traditam. Sin autem *traditio* accipiatur pro actione tradentis & attestantis, non est dubitandum quin traditio Apostolica ad Ecclesiam pervenerit, atque omnibus & singulis fidelibus sit necessaria, ut ad certum ac determinatum sensum articulorum necessariorum pertingant.

IV. Non est quæstio 3. An dentur traditiones Ecclesiasticæ, & an sint observandæ. Fatetur id enim Conf. Argent. *cap.* 14. August. *de discrim. cib.* Saxon. *art.* 20. Bohem. *art.* 15. Centur. Magdeburg. *Cent.* 3.

V. Non est quæstio de Ordinibus Monachorum, de solemnitatibus festorum, de usu rosarii, de miraculis posteriorum temporum: quibus omnibus nonnulli Protestantes imperitè insultant. Vide Elibracht. *Epanth. c.* 5. *annot.* 3. Hund. *Part.* 3. *sect.* 2.

VI. Itaque probabimus 1. Adhibendam esse Fidem Verbo Dei non scripto, sive traditionibus Divinis & Apostolicis: quod licèt inter Christianos dubitationem non habeat, elucidandum tamen est, propter illos, qui universas vel pro non necessariis habent, vel pro inutilibus. 2. Perveniisse ad Ecclesiam traditiones Divinas & Apostolicas, quæ scriptæ non sunt ab auctoribus canonicis. Et quia hæc res in facto consistit, adducemus testimonia veterum Ecclesiæ Doctorum. Assignabimus 3. varios articulos ex traditione Divina & Apostolica necessarios, quos Protestantes nobiscum admittunt, neque ex sola Scriptura probari sufficienter possunt. Tandem 4. adducemus probationem syllogisticam.

SECTIO V.

Doctrinam Catholicam de Traditionibus, non esse justam causam schismatis.

I. Eilbrachtus controversiam de traditionibus vocat fundamentalem. *Epanorth. cap.* 15. sed seipsum involvit. Idem tenet Spanhemius, *de Cap. Fid. disp.* 3. *thes.* 5. sed nullâ solidâ probatione instructus.

II. Fatentur Protestantes Græcam Ecclesiam non errare in fundamento. Hanc autem nobiscum tenere traditiones non scriptas, nec ipsa negaverit impudentia. Unde igitur fit, ut Græci idem nobiscum tenentes, non errent fundamentaliter; nos verò erremus fundamentaliter? An quia sic placet Protestantibus, a quorum arbitrio ea determinatio dependet?

PARS PRIOR.

PROBATIONES PROTESTANTIUM.

I. Probatio Protestantium ex S. Scriptura.

I. Dicunt 1. Populus Israëliticus multis seculis vixit sine alia doctrina salutis, quàm quinque libris Moysis comprehensa, de quibus Deus ita loquitur. *Deut.* 4. 2. *Ne addite ad verbum illud quod ego recipio vobis, neque detrahite de eo.* Quomodo ergo credibile est, nunc supereſſe traditiones, post libros Prophetarum, Apostolorum & Evangelistarum?

II. *Resp.* 1. Non agitur ibi de solo verbo Dei scripto. 2. Deus istis libris addidit verbum suum scriptum, & potuit addere non scriptum. 3. Vetatur additio humana, quæ fit sine auctoritate Dei.

III. Dicunt 2. S. Joannes cap. 20. 31. de suo Evangelio loquens, ait: *Hæc autem scripta sunt, ut credatis Jesum esse Christum illum Filium Dei, & ut credentes habeatis vitam per nomen ejus.*

IV. *Resp.* S. Joannes, ut illi volunt, agit de suo Evangelio (cùm revera agat de miraculis Christi): unde probant in Evangelio S. Joannis omnia necessaria comprehendi? Sic ait Christus: *Hæc dico vobis ut salvi sitis.* *Joan.* 5. 34. An ideo nihil est necessarium ad salutem, nisi quod Christus ibi dixit? Si quis diceret: Cibus est necessarius, ut vivamus; non eo ipso excluderet potum, vestes, aërem.

V. Dicunt

V. Dicunt 3. *Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipſis vitam æternam habere.* Joan. 5. 39. Quod Chriſtus non diceret, niſi Scripturæ ſufficerent ad inveniendam viam ſalutis.

VI. *Reſp.* 1. Loquitur Chriſtus de Scriptura veteris Teſtamenti, in qua univerſa contineri, quæ tunc omnibus & ſingulis erant neceſſaria ad ſalutem, non diffitemur: ut verò quilibet ea ſine periculo inveniret, opus erat Catecheſi ore tenus traditâ, & in Scripturis mandatâ. Simile eſt ſub novo Teſtamento. Sed hoc non prohibet traditiones Eccleſiæ neceſſarias.

VII. Dicunt 4. *Tota Scriptura divinitus eſt inſpirata, & utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad diſciplinam quæ eſt in juſtitia: ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum perfectè inſtructus.* 2 Tim. 3. 16. 17. Ergo traditiones non ſunt neceſſariæ.

VIII. *Reſp.* 2. Quomodo hîc eſt ſermo de tota Scriptura, cùm tunc necdum eſſet tota ſcripta? 2. Si velint agi de tota; quomodo Timotheus eam didicit in infantia, ut dicitur verſu præcedenti? 3. quomodo docebunt nullos libros periiſſe? 4. Non ſequitur; Scriptura eſt utilis; ergo ſola ſufficit. 5. Minùs ſequitur; ergo non dantur traditiones Divinæ & Apoſtolicæ, Eccleſiæ neceſſariæ.

IX. Dicunt 5. *Teque a puero ſacras litteras noviſſe, quæ te poſſunt ſapientem reddere ad ſalutem.* Neque refert an legatur, *ſapientem reddere*, an, *inſtruere*; cùm Apoſtolus non loquatur de completa inſtructione. 2 Tim. 3. 15.

X. *Reſp.* Non ſequitur: Scriptura inſtruit, & ſapientem reddit: ergo ſola ſapientem reddit: ergo nihil non ſcriptum eſt Eccleſiæ neceſſarium; quamvis non ſcripta commendaverint Apoſtoli.

XI. Dicunt 6. *Quare & vos tranſgredimini præceptum Dei per traditionem veſtram?* Matth. 15. 3. non dicit; Quare contravenitis: ſed, quare tranſgredimini. Pleræque enim traditiones Phariſaicæ erant implices additiones ad legem Dei.

XII. *Reſp.* 1. Vocem tranſgrediendi, ibi accipi pro contravenire, patet ab exemplo, quod Chriſtus adduxit: *Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.* 2. Pleræque Phariſæorum traditiones erant inuti-

inutiles, ut, illotis manibus non manducare. Centur. Magdeburg. fatentur Christum agere in dicto textu de impiis traditionibus.

1 Cor. 4. 6. XIII. Dicunt 7. *Ut in nobis discatis, ne supra id quod scriptum est non sapere.* Agit autem Apostolus in præcedentibus de doctrina, & Scripturam ponit limitem prædicationis.

XIV. *Resp.* 1. Non sequitur: Apostolus agit præcedenti capite de doctrina; ergo & hoc capite. 2. Imo Apostolus agit de humilitate Pastorum: Ne unus adversùs alterum infletur pro alio. 3. Quæ Scriptura ponitur limes prædicationis, cùm tunc omnes libri nondum fuerint scripti? Refert se igitur Apostolus ad pacem fidelium, humilitatemque Pastorum, de qua scripserat.

Apoc. 22. 18. XV. Dicunt 8. *Si quis adjecerit ad hæc, imponat ei Deus plagas scriptas in libro isto.* Quod intelligitur de tota Scriptura.

XVI. *Resp.* Catholica Ecclesia non docet quidquam addendum esse Scripturæ: nec agnoscit aliud Verbum Dei, quàm quòd per Prophetas, Apostolos, & auctores canonicos scripto, & non scripto est promulgatum. Nihil hoc contra traditiones Apostolicas.

Ezech 20. 18. XVII. Dicunt 9. *In statutis patrum vestrorum ne ambuletis, & jura eorum ne observetis.*

XVIII. *Resp.* 1. Non agitur ibi de traditionibus Divinis & Apostolicis. 2. Si de Ecclesiasticis agatur, ille locus vos premet, nos non tanget: nos enim non tam ambulamus in statutis patrum nostrorum, quàm avorum, proavorum, atavorum, perpetuæ consuetudini inhærentes: vos autem in statutis patrum vestrorum ambulatis, quorum plerique seniores, nec avorum, nec proavorum statuta invenire possunt. Nisi fortè filios vestros docetis, ut numquam cum patribus sint eosdem ritus observent.

Act. 17. 11. XIX. Dicunt 10. *Beræenses receperunt sermonem Dei, examinantes Scripturas, an hæc ita se haberent.* Ergo omnia ad solam Scripturam examinanda sunt. Ergo non sunt necessariæ traditiones.

XX. *Resp.* 1. S. Paulus doctrinam suam probaverat ex Scriptura veteris Testamenti, tanquam ex principio Judæis & Christianis communi. Judæi, per gratiam Domini, inveniebant a S. Paulo vera esse prædicata de Christo, de ejus passione & resurrectione: examinant Scripturas

Scripturis, omnia conveniebant. Sed inde non ſequitur, conſtituto Chriſto, tanquam Capite & Salvatore, non fuiſſe eidem Chriſto, ejuſque delegatis Doctoribus, ulteriùs a Berænſibus credendum, quàm pro menſura Doctrinæ veteri Teſtamento comprehenſæ. Alioquin nec baptiſmus, nec Euchariſtia fuiſſet admittenda. 2. Quæ hæc eſt conſequentia: quæ probantur ex Scriptura veteris Teſtamenti, examinantur, an ita ſe habeant: ergo omnia ad ſolam Scripturam examinanda ſunt.

II. *Probatio Proteſtantium ex SS. Patribus.*

I. Nota 1. SS. Patres frequenter diſputaſſe contra hæreticos ſui temporis, auctoritatem Eccleſiæ, & traditionum negantes: atque ideo ſolas Scripturas ab iis poſtulaſſe; & argumenta, quæ ipſi ex Scriptura producebant, præcipuè urſiſſe. 2. Dicunt quandoque SS. Patres, S. Scripturam continere quidquid eſt neceſſarium ad ſalutem: quia præcipua puncta comprehendit, omnibus & ſingulis neceſſaria, & nos remittit ad Eccleſiam; Traditiones verò non ſcriptas apertiſſimè admiſiſſe.

II. Dicit Hundius, ex S. Ambroſio, lib. 1. de offic. c. 23. *Quoniam quæ in Sanctis Scripturis non reperimus, ea quemadmodum uſurpare poſſumus.* *Part. 1. ſect. 2. cap. 3. n. 32.*

III. *Reſp.* S. Ambroſius agit de non admittendis locis; Hundius, de non admittendis traditionibus, quas dicimus Apoſtolicas. Sic præmittit vir Sanctus: *Multa præterea de ratione dicendi dant præcepta ſeculares viri, quæ nobis pretereunda arbitror, ut de jocandi diſciplina. Nam licèt interdum honeſta joca ac ſuavia ſint, tamen ab Eccleſiaſtica abhorrent regula: quoniam quæ in Scripturis ſanctis non reperimus,* &c.

IV. Dicit 2. ex S. Irenæo: *Cùm enim ex Scripturis redarguuntur, in accuſationem convertuntur ipſarum Scripturarum, quaſi non rectè habeant, neque ſint ex auctoritate, & quia variè ſint dictæ, & quia non poſſit ex his inveniri veritas ab his, qui neſciunt traditionem.* Hundius ſic addit: *Dele nomen Irenæi, videbunt Calvini aut Lutheri in eos iram eſſe.* *Lib. 3. cap. 2.* *Part. 1. ſect. 2. cap. 2. n. 36.*

V. *Reſp.* 1. Quis Catholicorum Scripturam accuſat? Accuſant veſtras Scripturæ depravationes. Scripturam pro Verbo Dei habent. 2. Quis Catholicus

dicit Scripturam *non rectè habere?* 3. Quis Catholicus dicit Scripturas *non esse ex auctoritate?* 4. Quis Catholicus asserit indifferenter Scripturas *esse variè dictas?* Ne vos quidem astruitis in omnibus claritatem. Non est ergo quod juremus, deleto Irenæi nomine, iram Lutheri, vel Calvini, in verbis Irenæi, contra nos apparere; cùm sint ex tua maledicendi libidine.

VI. *Resp.* S. Irenæus, eodem capite, eodem contextu, sic pergit: *Cùm autem ad eam iterum traditionem, quæ est ab Apostolis, quæ per successiones presbyterorum in Ecclesia custoditur, provocamus eos;* (& Hundium) *adversantur traditioni, dicentes, se non solùm presbyteris,* (quod nunc Hundius, & quilibet Reformatus dicit) *sed etiam Apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem;* & mox: *Evenit itaque, neque Scripturis jam, neque traditioni consentire eos.* Vides S. Irenæum agnoscere traditiones.

VII. Dicunt 3. ex S. Augustino: *Electa sunt autem quæ scriberentur, quæ saluti credentium sufficere videbantur.* Tract. 49. in Joan.

VIII. *Resp.* Agit S. Augustinus de iis, quæ miracula Christi concernebant, non autem de omnibus ad salutem necessariis.

IX. Dicunt 4. ex S. Augustino: *In iis, quæ apertè in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa omnia, quæ continent Fidem moresque vivendi.* Lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 9.

X. *Resp.* Sequitur in S. Augustino: *Spem scilicet atque charitatem, de quibus libro superiore tractavimus.* Cùm igitur S. Augustinus in superioribus libris non egerit de omnibus ad salutem necessariis, quid hinc Protestantes inferent? Deinde dicit omnia apertè posita, quæ continent Fidem, moresque vivendi: quia nimirum in apertè positis invenimus multos articulos necessarios; & in apertè positis remittimur ad Ecclesiam, ut eam audiamus, & ab ea erudiamur. Tandem & nos dicimus omnibus & singulis necessaria, esse in Scripturis apertè posita.

XI. Dicunt 5. ex S. Hieronymo: *Quod de Scripturis non habet auctoritatem, eâdem facilitate contemnitur, qua probatur.* in Matt. 23.

XII. *Resp.* Mirum est, ista verba ex Hieronymi calamo profluxisse: cùm propter eadem prolata infidelitatis reum egerit Chemnitium Bellarminus. (Lib. 4. de Verbo Dei. cap. 11. §. 13.) Non dicit S. Hieronymus universaliter

Part. 1. sect. 2. cap. 2. n. 18.

Quod de Scriptura non habet auctoritatem. Sed loquens, uti rectè Bellarminus, de particulari quadem ſententia, quâ quidam nitebantur ex libro apocrypho probare Zachariam, quem Judæi occiderunt inter templum & altare, fuiſſe Zachariam, patrem Joannis Baptiſtæ, ait: *Hoc quia de Scripturis auctoritatem non habet, eâdem facilitate contemnitur, quâ probatur.*

PARS POSTERIOR.

PROBATIONES CATHOLICORUM.

I. *Probatio ex Conciliis.*

I. Concilium Tridentinum decernit de doctrina Chriſtiana: *Hanc veritatem & diſciplinam contineri in libris ſcriptis, & ſine ſcripto traditionibus, quæ ipſius Chriſti ore ab Apoſtolis acceptæ, aut ab ipſis Apoſtolis, Spiritu Sancto dictante, quaſi per manus traditæ, ad nos uſque pervenerunt.* *Seſſ. 4.*

II. *Probatio Catholica ex Scriptura.*

I. Primus locus: *Itaque, fratres, ſtate: & tenete traditiones quas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram.* Didicerunt Theſſalonicenſes per concionem, ſeu ſermonem: didicerunt per Epiſtolam Apoſtoli: & utraque Fide digna ſunt. Omnia, quæ per ſermonem didicerunt, eſſe ſcripta, nullibi legimus: omnia ſcribi potuiſſe, non diffitemur. *2 Theſſ. 2. 15.*

II. Secundus locus: *Laudo autem vos, fratres, quòd per omnia meî memores eſtis, & ſicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.* Item: *Cætera cùm venero diſponam.* Ubinam ſunt ſcripta illa præcepta, ubi diſpoſitiones quas S. Paulus tradidit? Qualia autem habeamus Fidei & morum præcepta, ex traditione Apoſtolica, dicemus in ſequentibus. *1 Cor. 11. v. 2. v. 34.*

III. Tertius locus: *Formam habe ſanorum verborum, quæ a me audiſti in Fide, & in dilectione in Chriſto Jeſu. Bonum depoſitum cuſtodi per Spiritum Sanctum.* Proteſtantes, qui dicunt hæc omnia eſſe ſcripta, quam adducunt aſſertionis ſuæ probationem? Nullam. Et tamen credunt ea omnia eſſe ſcripta; ut ſciamus eos illud credere, quod ex Scriptura nequeunt probare. *2 Tim. 1. 3. 14.*

III. *Probatio Catholica ex SS. Patribus S. Scripturam explicantibus.*

I. Primum locum 2 Theſſ. 2. 15. explicat S. Chryſoſtomus, Hom. 4 in 2. Theſſ. *Itaque, fratres, ſtate & tenete traditiones, quas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolam noſtram. Hinc eſt perſpicuum, quòd non omnia tradiderunt per epiſtolam, ſed multa etiam ſine ſcriptis; & ea ſunt quoque Fide digna. Quamobrem Eccleſiæ quoque traditionem cenſeamus eſſe Fide dignam. Eſt traditio: nihil quæras ampliùs.* Vid. S. Baſil. *de Spirit. Sanct. cap.* 29.

II. Secundum locum 1. Cor. 11. 2. explicat S. Epiphanius, Hæreſ. 61. *Neque enim ex Scripturis peti poſſunt omnia. Idcirco alia ſcripto, alia traditione Sanctiſſimi Apoſtoli reliquerunt. Quod ipſum ita Paulus affirmat: quemadmodum tradidi vobis. Item alio loco: ita doceo, & ita tradidi in Eccleſiis. Item: ſi meminiſtis, niſi fruſtra credidiſtis.*

Exempl. de Virginitate. *Jam verò illud ab Apoſtolis Sancta Dei Eccleſia traditum accepit: poſt decretam virginitatem ad nuptias ſeſe conferre, ſcelere implicatum videri.*

Exempl. de Orat. pro mort. III. Audi iterum S. Epiphanium, Hæreſ. 65. §. 8. *Neceſſariò facere* (orare pro mortuis) *illud Eccleſiam dico: quæ traditum ſibi ritum a majoribus acceperit. Poteſt verò quiſquam maternam ſanctionem, aut legem patris evertere? quemadmodum a Salomone ſcriptum eſt: Audi, fili, ſermones patris tui, & ne repellas legem matris tuæ: qui Patrem, hoc eſt unigenitum Deum, cum Spiritu Sancto declarant, partim ſcripto, partim ſine ſcripto docuiſſe: matrem verò noſtram Eccleſiam,* &c. Vid. S. Baſil. *de Spirit. S. cap.* 29. S. Chryſoſt. *Hom.* 26. *in* 1 *Cor.*

Prov. 1. 8.

IV. Tertium locum 2 Tim. 1. 15. explicat S. Chryſoſtomus, Hom. 3. in 2. ad Tim. *Non modò per litteras, ſed etiam verbis diſcipulo, quæ eſſent agenda declaravit: quod plurimis & aliis in locis oſtendit, dicens: ſive per verbum, ſive per epiſtolam, quaſi per nos miſſam. Hoc & hic multò magis fecit; ne igitur minùs aliquid doctrinam habere putemus; plurima illi abſque ſcripto tradidit, quæ illi modò ad memoriam revocans, dicit: formam habe ſanorum verborum, quæ a me audiſti. Quid autem hoc ſibi vult? Pictorum, inquit, more imaginem virtutis tibi impreſſimus, & omnium quæ Deo grata ſunt, veluti normam, privatamque formam tuæ indidimus animæ. Hæc igitur habeto firmiter, & ſive de Fide,*

Fide, ſive de charitate, ſive de caſtitate opus ſit aliquid loqui, ac definire, (an hìc nihil ad ſalutem neceſſarium?) *indę* (ex verbo non ſcripto) *tibi exemplaria accipe.*

IV. *Probatio Catholica ex SS. Patribus Scripturam non explicantibus.*

I. Tempus eſt, ut ad teſtimonia SS. Patrum veniamus, quibus probemus etiamnum extare, & ſupereſſe Verbum Dei non ſcriptum.

II. Adducunt SS. Patres, ex ſola traditione articulos neceſſarios. S. Baſilius, de Spirit. S. cap. 27. *Deficiet me dies, ſi Eccleſiæ myſteria citra ſcriptum tradita pergam recenſere. Omitto cætera, ipſam Fidei profeſſionem, quâ credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, e quibus habemus ſcriptis?* & mox: *Quòd ſi glorificandi modum, veluti ſcripto non traditum, rejiciunt, proferant nobis & Fidei profeſſionis, & cæterorum quæ commemoramus, probationem e Scripturis.* *Exempl. de Symb. Apoſt.*

III. Neque dicas Symbolum Apoſtolicum haberi in Scriptura quoad ſubſtantiam: quia hoc nihil impedit, quo minùs idem Symbolum habeatur ex traditione non ſcripta: ſicut nihil impedit, idem alio modo dixiſſe, & alio ſcripſiſſe Apoſtolos; cùm Verbum ab Apoſtolis prædicatum & ſcriptum, ex utroque capite debeat credi, ſi utroque modo ad nos pervenit. Vide Zanchium, *Tom.* 4. *lib.* 1. *de lege Dei. tit. de tradition. theſ.* 1.

IV. S. Auguſtinus refert traditiones morum, quæ ſunt obſervationis neceſſariæ: *Illa autem quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſervantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel plenariis Conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas: commendata atque ſtatuta retineri, ſicut quòd Domini paſſio & reſurrectio, & aſcenſio in cælum, & adventus de cælo Spiritûs Sancti, anniverſaria ſolemnitate celebrantur, & ſi quid aliud tale occurrit, quod ſervatur ab univerſa quacumque ſe diffundit Eccleſia. Alia verò, quæ per loca regioneſque variantur,* &c. *totum hoc genus rerum liberas habet obſervationes.* Quod ultimum non dicit de præcedentibus. Neque objiciant Proteſtantes S. Auguſtinum eâ ratione dies obſervare, menſes, & tempora, contra reprehenſionem Apoſtoli *Gal.* 4. 10. quia hanc cavillationem ipſe prævenit, & refutavit *Epiſt.* 119. *cap.* 7. & *lib. contr. Adamant. cap.* 16. *Epiſt.* 18. *ad Januar. cap.* 1. ubi Exempl. de feſtis.

16. Quid, quod ipsi Protestantes certa festa nobiscum observent?

Epist. 63. *ad Cæcil* ubi Exempl. de mixto calice.

V. S. Cyprianus: *Admonitos autem vos scias, ut in calice offerendo Dominica traditio servetur, neque aliud fiat a nobis, quàm quod pro nobis Dominus prior fecerit: & calix qui in commemorationem ejus offertur, mixtus vino offeratur.*

VI. S. Basilius de Spiritu S. cap. 27. *Dogmata & institutа, quæ in Ecclesia prædicantur; quædam habemus e doctrina, scripto prodita, quædam rursus ex traditione Apostolorum in mysterio, id est, in occulto tradita recepimus; quorum utraque parem vim habent ad pietatem, nec his quisquam contradicit, quisquis sanè vel tenuiter expertus est, quæ sint jura Ecclesiastica: nam si consuetudines, quæ scripto prodita non sunt, tanquam haud multùm habentes momenti, conemur rejicere, imprudentes gravissimum Evangelio detrimentum inferemus: imo potiùs ipsam Fidei prædicationem ad nudum nomen* (quia similiter omnia alia rejici possunt) *contrahemus. Quod genus est (ut ejus, quod primum est & vulgatissimum, primo loco commemorem) ut signo crucis vos qui spem collocarunt in Christum signemus, quis scripto docuit?* &c.

Exempl. de signo crucis.

VII. S. Justinus, *Apolog.* 2. *in fin.* refert Christianos convenire singulis Dominicis, ac post lectionem Scripturarum & concionem, offerri & consecrari *panem, vinum, & aquam.* Concludit: *Postridie Saturni, qui Solis dies est, cùm Apostolis discipulisque suis apparuisset, hæc illis tradidit.*

Exempl. de consecrat. panis, vini, & aquæ.

VIII. S. Augustinus, lib. 2. de bapt. contr. Donat. cap. 7. *Quam consuetudinem* (de non rebaptizandis hæreticis) *credo ex Apostolica traditione venientem, sicut multa, quæ non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur.*

Exempl. de baptizatis ab hæreticis.

IX. Item, lib. 10. de Gen. ad litt. cap. 23. *Consuetudo matris Ecclesiæ in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, neque ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio.*

Exempl. de baptismo parvulorum.

X. S. Hieronymus, Epist. 54. ad Marcell. *Nos unam quadragesimam, secundùm traditionem Apostolorum, toto anno tempore nobis con-*

Exempl. de quadrages.

grue

ruo jejunamus, illi tres in anno faciunt quadrageſimas, quaſi res paſſi ſint Salvatores: non quòd & per totum annum, excepta Pentecoſte, jejunare non liceat; ſed quòd aliud ſit neceſſitate, aliud voluntate munus offerre.

5. *Probatio ad hominem.*

I. Proteſtantes 1. docent nobiſcum, S. Scripturam haberi ex traditione. Ita Molinæus, *Novit. Pap. lib.* 1. *cap.* 51. Epiſcopius; *Reſp. ad* 3. *dilem.* Calvinus, *lib.* 1. *Inſtit. cap.* 8. §. 9. 1. De Divinitate S. Scripturæ.

II. Illa autem quæſtio; An Scriptura, an hic, aut ille liber ſit canonicus? eſt de articulo ad ſalutem neceſſario. Eilbracht. *Eponorth. cap.* 14. *annot.* 4. Licèt enim in principio Chriſtianiſmi multæ gentes omnia ad ſalutem credierint ſine Scripturæ libris: licèt etiam nunc, ex noſtra doctrina, aliqui poſſint omnia neceſſaria credere, nihil ſcientes de Scriptura; quia ſufficit accipere doctrinam neceſſariam ab Eccleſia: apud Proteſtantes tamen abſolutè neceſſarium eſt credere divinitatem Scripturarum; ſiquidem docent ex hac ſolà hauriendam eſſe doctrinam ſalutis. Illud autem ſive fieri debeat propriâ lectione, ſive per auditam alterius lectionem, hìc non inquirimus.

III. Proteſtantes 2. credunt nobiſcum eſſe nunc licitam comeſtionem ſanguinis & ſuffocati, quamvis ea prohibeatur *Act.* 15. 29. 2. De ſanguine & ſuffocato.

IV. Proteſtantes 3. nobiſcum credunt Spiritum Sanctum procedere a Patre & Filio. Unde probatur? Et tamen hæreticus eſt qui hunc articulum negat. 3. De Spiritus S. proceſſione.

V. Proteſtantes 4. nobiſcum credunt perpetuam virginitatem B. Mariæ matris Domini noſtri Jeſu Chriſti. Conf. Helv. poſter. art. 11. Neque tamen id ſufficienter probari poteſt ſine traditione. 4. B. Mariæ virginitas perpetua.

VI. Proteſtantes 5. nobiſcum credunt parvulorum baptiſmum haberi ex traditione Apoſtolica, judicantque iis communicandum non eſſe, qui contrarium tenent. 5. Baptiſmus parvulorum.

VII. Proteſtantes 6. nobiſcum docent non iterandum eſſe baptiſmum, ſemel validè collatum. Nullis id probatur ex S. Scriptura argumentis evidentibus & neceſſariis. 6. Baptiſmi unitas.

VII.

7. Baptiſmus hæreticorum.

VIII. Proteſtantes 7. nobiſcum credunt, validum eſſe baptiſmum apud hæreticos collatum. Sed quo argumento neceſſario & evidenti ad hoc per Scripturam inducuntur?

8. Perſonæ Chriſti unitas.

IX. Proteſtantes 8. nobiſcum credunt in Jeſu Chriſto eſſe unam tantùm perſonam. Sed ubi argumentum evidens & neceſſarium ex S. Scriptura?

9. De verbis baptiſmi.

X. Proteſtantes 9. nobiſcum credunt in baptiſmo pronuncianda eſſa aliqua verba, renunciandum eſſe diabolo & mundo, ac profitendam Fidem. Sed cæcutientis eſt, id evidenti argumento, & neceſſariâ conſequentiâ, ex ſola Scriptura probare velle.

10. De Dominica.

XI. Proteſtantes 10. nobiſcum obſervant diem Dominicum. Sed quo argumento ſufficienti ex S. Scriptura?

6. *Probatio Syllogiſtica.*

I. Cùm Proteſtantes doceant illud, quod per conſequentiam ex Scriptura deducitur, eſſe dogma Fidei: & Moſænæus addat, Novit. Papiſ. lib. 1. cap. 51. *Si ea doctrina vocentur traditiones, quæ non reperiuntur terminis formalibus in Scriptura, ſed reperiuntur terminis æquivalentibus, vel ex illa deducuntur per conſequentiam neceſſariam, nos illas traditiones non rejicimus;* operæ prætium erit, in hac materia fundamentali ſyllogiſmis procedere.

II. Lutherani etiam nobis hanc viam aperiunt, quando Muſæus docet, ſub univerſali propoſitione Scripturæ rectè ſubſumi particularem naturaliter notam, etiam contingentem, ſeu quæ in facto conſiſtat. Hoc enim ſi ita eſt, dabimus majorem univerſalem Scripturæ; minorem ſub univerſali contentam, & moraliter certam. Concluſionem Theologicam, &, ut ipſi loquuntur, indubitatam Fidei.

1. *Syllogiſmus.*

Quod traditione conſtat Apoſtolicâ, eſt credendum.
Scripturam eſſe Verbum Dei, traditione conſtat Apoſtolicâ.
Ergo Scripturam eſſe Verbum Dei, eſt credendum.

III. Major habetur ex Scripturis, probatione 2. allegatis, & ex SS. Patribus probatione 3. adductis. Minor eſt S. Irenæi, teſtantis, *lib. 3. cap. 4.* Apoſtolos nobis Scriptura

cripturas reliquiſſe. Alios non adducimus, quia res plana t. Eodem modo licet ſubſumere : Verum ſenſum Scripræ nunc haberi, conſtat traditione Apoſtolicâ Symbom Apoſtolicum eſſe Verbum Dei, conſtat traditione poſtolicâ. Vide Zanchium, *Tom.* 8. *de S. Script. q.* 8.

2. *Syllogiſmus.*

Parvulos eſſe baptizandos, conſtat traditione Apoſtolicâ.

Ergo parvulos eſſe baptizandos, eſt credendum.

IV. Minor propoſitio eſt S. Auguſtini, *lib.* 4. *contra Donat. cap.* 23. *&* 24.

3. *Syllogiſmus.*

Ab hæreticis ad Eccleſiam redeuntes, non eſſe rebaptizandos, conſtat traditione Apoſtolicâ.

Ergo ab hæreticis ad Eccleſiam redeuntes, non eſſe rebaptizandos, eſt credendum.

V. Minor eſt S. Auguſtini, *de Baptiſ. contra Donat. l.* 5. *cap.* 23.

4. *Syllogiſmus.*

Sacrificia & preces mortuis prodeſſe, conſtat traditione Apoſtolicâ.

Ergo ſacrificia & preces mortuis prodeſſe eſt credendum.

VI. Minor eſt S. Chryſoſtomi, *Hom.* 3. *in Epiſt. ad Philip.* Eſt S. Auguſtini, *De verb. Apoſt. ſerm.* 32. *cap.* 2.

VII. Eſt & alius Syllogiſmus, ſimilis prioribus, unde i confirmentur : libet eum producere.

5. *Syllogiſmus.*

Quæcumque diſcipuli Apoſtolorum audiverunt ab Apoſtolis, cum multis teſtibus, ea debent commendare fidelibus hominibus, qui idonei ſint alios docere. 2 *Tim.* 2. 1. 2.

Sed diſcipuli Apoſtolorum multa ſine ſcripto audiverunt ab Apoſtolis, cum multis teſtibus.

Ergo diſcipuli Apoſtolorum multa, quæ ſine ſcripto audiverunt ab Apoſtolis, debent commendare fidelibus hominibus, qui idonei ſunt & alios docere.

VIII. Major propoſitio eſt Scripturæ, & univerſalis. Minor manifeſtè comprehenditur ſub univerſali majore : im ne quidem Proteſtantes negent multa ſine ſcripto doiſſe Apoſtolos. Concluſio eſt legitima. Hoc tantùm

ſupereſt

ſupereſt quærendum quænam illa ſint, ab Apoſtolis ſine ſcripto inſinuata. Hoc autem, Deo dante, oſtendemus in particularibus controverſiis.

6. *Syllogiſmus.*

Qui ſunt contentioſi in rebus morum; rectè redarguuntur per conſuetudinem Eccleſiæ, ut quæ ſervanda ſit. 1 *Cor.* 11. 16.

Proteſtantes ſunt contentioſi in rebus morum.

Ergo rectè redarguuntur ex conſuetudine Eccleſiæ, ut quæ ſervanda ſit. 1 *Cor.* 11. 16

IX. Conſtat major propoſitio exemplo S. Pauli, & habetur ex praxi Eccleſiæ. *Sola conſuetudo opponebatur inducere volentibus novitatem*, ait S. Auguſtinus, *de Bapt. contr. Donat. lib.* 2. *cap.* 9. Minor eſt evidens, quia Proteſtantes movent varias contentiones circa articulos morum, quos perpetua Eccleſiæ conſuetudo ab Apoſtolorum temporibus hucuſque ſervavit. Concluſio eſt legitima.

7. *Syllogiſmus.*

Conſuetudo Eccleſiæ Apoſtolicæ eſt ſervanda ex præcepto Apoſtolico. 1 *Cor.* 11. 16.

Varias v. g. in baptiſmo adhiberi cæremonias, eſt conſuetudo Eccleſiæ Apoſtolicæ.

Ergo varias v. g. in baptiſmo adhibere cæremonias, eſt ſervandum ex præcepto Apoſtolico. 1 *Cor.* 11. 16.

X. Major propoſitio eſt ſententia Apoſtoli. Minor probatur ex S. Baſilio, *de Spirit. S. cap.* 27. aliiſque Patribus. Concluſio eſt legitima.

8. *Syllogiſmus.*

Doctrinæ, quæ prædicantur, conteſtante Deo ſignis & portentis, & variis virtutibus, ſunt tenendæ. *Hebr.* 2. 4. *Marc.* 16. 20.

Atqui doctrina v. g. de honore reliquiarum, prædicatur conteſtante Deo ſignis, & portentis, & variis virtutibus.

Ergo doctrina v. g. de honore reliquiarum, eſt tenenda. *Hebr.* 2. 4. *Marc.* 16. 20.

XI. Major propoſitio eſt Scripturæ. Minor eſt contingens; ſed moraliter certiſſima: pro qua Patres non pauci deponunt teſtimonium, & qualis juxta Muſæum adhiberi poteſt. Concluſio eſt legitima. Vid. Calvin. *in eum locum.* Zanch *Tom.* 8. *de S. Script* 9. 6.

9.

9. *Syllogiſmus.*

Illi puniuntur a Deo, qui reſiſtunt doctrinæ, quæ prædicatur, Deo conteſtante ſignis, &c. *Hebr.* 2. 2. 3. 4.

Atqui Proteſtantes reſiſtunt doctrinæ, quæ prædicatur, Deo conteſtante ſignis, &c.

Ergo Proteſtantes punientur a Deo.

XII. Major eſt S. Pauli. Minor eſt certa: quia Proteſtantes contradicunt v. g. venerationi reliquiarum, quam multis miraculis commendavit Deus, ut teſtantur SS. Patres. Concluſio eſt legitima. Nullus autem eſt qui dicat Deum falſam doctrinam veris miraculis confirmare. Porro miracula reddere Divinum teſtimonium, docent Calvinus, *Rom.* 15. 18. Molinæus, *Elem. log. lib.* 2. *cap.* 17.

10. *Syllogiſmus.*

Qui imitatur Fidem præpoſitorum ſuorum, a quibus audivit Verbum Dei, obedit mandato Apoſtoli. *Hebr.* 13. 7.

Catholici imitantur Fidem præpoſitorum ſuorum, a quibus audiverunt Verbum Dei.

Ergo obediunt mandato Apoſtoli. *Hebr.* 13. 7.

XIII. Major eſt ſententia Apoſtoli. Minor eſt certa, etiam quando imitamur eorum Fidem, v. g. de oratione pro defunctis: quam Fidem præpoſitorum ſuorum Lutherus cum ſuis noluit imitari.

TRACTATUS

TRACTATUS SEPTIMUS.

DE PRÆSCRIPTIONIBUS CATHOLICIS.

SECTIO I.

De natura Præſcriptionis.

I. IN jure civili & canonico, Præſcriptio generaliter dicitur quælibet exceptio, removens actionem, & poſſeſſoris ſecuritati conſulens.

II. Strictiore ſignificatione, dicitur præſcriptio, quaſi temporis præfixio & præfinitio; quando ſcilicet ex legum auctoritate, jus quoddam acquiritur: quod quidem variis modis ſolet evenire: unde præſcriptio dicitur jus quoddam ex tempore cauſam trahens.

SECTIO II.

Quid ſit præſcriptio apud Tertullianum.

I. Tertullianus non accipit Præſcriptionem ſtrictè, pro exceptione peremptoria, manante ex curſu temporis, ſive ex eo, quòd tempore legibus definito rem aliquam poſſedimus, vel jure aliquo uſi ſumus; vel quòd alius tanto tempore ceſſaverit ab uſu hujus, vel illius juris. Multò minùs pro acquiſitione dominii, aut peremptione juris alterius, per vim temporis legibus definiti. Sic rectè Hulſemannus, *de Præſcript. theſ. 3. pag. 5.*

II. Qui rectè addit; Præſcriptionem *accipi apud Tertullianum genericè, pro exceptione naſcente ex aliquo vitio ſive Actoris, (ut, quod ei non competat actio, quod ſit ignarus rerum, alienus, excommunicatus, &c.) ſive Teſtium, ſive etiam Judicis: non ex temporis legali curſu.*

III. Sic rectè allegat Joannem Ludovicum de la Cerda in Notis ad cap. 1. Tertulliani de Præſcriptionibus, dicentem: *Præſcriptiones in hoc Auctore ſunt generales Eccleſiæ defenſiones & exceptiones, quibus fruſtrantur hæreticorum impetus.*

IV. Addatur & Dominicus Gravina, qui poſt Jacobum Pamelium dicit, Tertullianum ſcripſiſſe *de Præſcriptionibus, id eſt, Excluſionibus, Exceptionibus, confutationibus hæreticorum, ſeu quonam modo Catholici præſcribant hæreticis, id eſt, quomodo illos propulſent, & ab eorum inſultibus ſe defendant.* *Cath. Præſcr. Metb. Anal. cap. 5.*

SECTIO III.

I. *Præſcriptio adverſùs Proteſtantes, quia ſunt Actores inimici.*

I. Præſcriptio apud Tertullianum accipitur pro exceptione naſcente ex vitio Actoris. Proteſtantes autem, ante natum de Religione diſſidium, apud Catholicos fratrum loco erant: nobiſcum eamdem matrem, Eccleſiam Catholicam agnoſcebant, ejuſdemque ſupremam, poſt Deum, auctoritatem in negotiis Fidei reverebantur. Poſt diſſidium verò exortum, multæ particulares Eccleſiæ juri fraternitatis renunciarunt; matrem ſuam accuſaverunt, auctoritatem ſpreverunt, ſubditos Eccleſiæ, vel infirmos, vel inſtabiles, abſtraxerunt. Ita ut non immeritò dixerit S. Cyprianus: "An "eſſe ſibi cum Chriſto videtur, qui adver- "ſus Sacerdotes Chriſti facit, qui ſe a cleri ejus & ple- "bis ſocietate ſecernit? arma ille contra Eccleſiam "portat, contra Dei diſpoſitionem repugnat: Hoſtis "altaris, adverſùs ſacrificium Chriſti rebellis, pro Fide "perfidus, pro religione ſacrilegus, inobſequens ſervus, "filius impius, frater inimicus," &c. *De Unit. Eccl.*

II. Cùm ergo, ſecundum jura, nec tales fratres, nec tales filii, nec tales ſubditi licitè accuſent fratres, & parentes, & ſuperiores; neque Proteſtantes perſonam ſuam poſſint legitimare; dicendum eſt eos non eſſe admittendos tanquam Actores contra Eccleſiam Catholicam; ſed exceptione inimicitiæ ab omni controverſia removendos.

III. Hanc Præſcriptionem obſervavit, quando dixit, a Schiſmaticis & Hæreticis non eſſe diſcendam veritatem

Fidei: " Nobis etsi quærendum esset adhuc
Cap. 12. " & semper, ubi tamen quæri oporteret?
" Apud hæreticos? ubi omnia extranea & adversaria
" nostræ veritati, ad quos vetamur accedere? quis ser-
" vus cibaria ab extraneo, ne dicam ab inimico Domini
" sui sperat? Quis miles ab insœderatis, ne dicam ab
" hostibus regibus donativum, & stipendium capiat,
" nisi planè desertor & transfuga, & rebellis? Etiam
" anus illa intra tectum suum drachmam requirebat;
" etiam pulsator ille vicini januam tundebat; etiam vi-
" dua illa non inimicum, licèt durum, judicem inter-
" pellabat. Nemo inde strui potest, unde destruitur.
" Nemo ab eo illuminatur, a quo contenebratur. Quæ-
" ramus ergo in nostro, & a nostris, & de nostro: id-
" que duntaxat, quod salvâ regulâ Fidei potest in quæs-
Cap. 16. " tionem devenire." *Et addit*: " Quòd Fi-
" des nostra obsequium Apostolo debeat,
" prohibenti quæstiones inire, novis vocibus aures ac-
" commodare, hæreticum post unam correptionem,
" convenire, non post disputationem."

De Util. cred. cap. 6. IV. Simili modo dicit S. Augustinus: *Quis sibi unquam libros Aristotelis reconditos & obscuros ab ejus inimico exponendos putavit, si de his loquar disciplinis, in quibus lector fortasse sine sacrilegio labi potest? Quis denique Geometricas litteras Archimedis legere, magistro Epicuro, aut discere voluit: contra quas ille multùm pertinaciter, nihil earum, quantùm arbitror, intelligens, disserebat? An istæ Scripturæ legis planissimæ sunt, in quas isti quasi vulgo expositas impetum faciunt frustra & inaniter?* Et in sequentibus: *At absurda ibi* (apud Catholicos) *dici videbantur. Quibus asserentibus? nempe inimicis, quâlibet causâ, quâlibet ratione, non enim hoc nunc quæritur, tamen inimicis.*

V. Itaque non licet nobis audire Protestantes, tanquam Actores, quia fratres suos accusant; quia matrem suam traducunt; quia Magistratum Ecclesiasticum impetunt. Neque enim ab inimicis nostris discenda est veritas Fidei; sed in nostro, & a nostris, & de nostro quærendum; idque duxtaxat, quod salvâ regulâ Fidei potest in quæstionem devenire.

SECTIO IV.

II. *Præſcriptio adversùs Proteſtantes, quia ſunt Actores excommunicati.*

I. Etiam hujus præſcriptionis fundamentum nobis largitur Hulſemannus, quando fatetur præſcriptionem, apud Tertullianum, accipi pro exceptione naſcente ex vitio Actoris; ut quòd ſit excommunicatus. Proteſtantes autem apud Eccleſiam Catholicam pro excommunicatis haberi, nemo dubitat. Unde ab omni actione ſunt removendi, neque ad diſputationem de Scripturis ullo jure admittendi.

II. Dicent quidem ſe immeritò excommunicatos eſſe, qui errores Eccleſiæ Catholicæ voluerint correctos; qui de Scripturis ſua probaverint, nihilque novi introduxerint.

III. Sed errorem Eccleſiæ Catholicæ tribuere, graviter errare eſt. Audi reſpondentem Tertullianum: *Sed ipſi & de Scripturis agunt, & de Scripturis ſuadent. Aliunde ſcilicet loqui poſſunt de rebus Fidei, niſi ex litteris Fidei?* Cap. 15. Non eſt primò quærendum an novi aliquid invenerint; an veros, falſoſve errores, ac temere confictos, voluerint correctos; an ſua debitè probaverint, vel non probaverint; quod omnes æqualiter id jactent. Hoc ſufficit excommunicatos nec audiendos eſſe.

IV. Rectè igitur Tertullianus: *Ubi tunc Marcion Ponticus Nauclerus, Stoicæ ſtudioſus? ubi tunc Valentinus Platonicæ ſectator? Nam conſtat illos neque adeo olim fuiſſe, Antonini ferè principatu, & in Catholicam primò doctrinam credidiſſe apud Eccleſiam Romanenſem, donec ſub Epiſcopatu Eleutherii Benedicti, ob inquietam ſemper eorum curioſitatem, quâ fratres quoque vitiabant, ſemel, & iterum ejecti, Marcion quidem cum ducentis ſeſtertiis ſuis, quæ Eccleſiæ intulerat, noviſſimè in perpetuum diſſidium relegati, venena doctrinarum ſuarum diſſeminaverunt.* Cap. 30.

V. Tantumdem Lutheranis, aliiſque reponimus. Martinus Lutherus, in Auguſtiniana familia religioſus, doctrinam Catholicam nobiſcum tenuit, donec ob inquietam ſemper curioſitatem ſuam, quâ fratres quoque turbabat, Carolo V. imperante, ſub Epiſcopatu Leonis X. variis monitionibus præcedentibus, ejectus eſt.

Zwinglius, Calvinus, Menno, Socinus, aliique Schismatici, facti sunt excommunicationis participes, quando, desertâ unitate Catholicâ, separata instituerunt conventicula.

Epist. 52. VI. Dicamus cum S. Cypriano: *Quod verò ad Novatiani* (Lutheri, &c.) *personam pertinet, frater charissime, de quo desideraſti tibi scribi, quam hæresim introduxisset; scias nos primo loco non curiosos esse debere, quid ille doceat, cùm foris doceat. Quisquis ille est, & qualiscumque est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est.*

SECTIO V.

III. *Præscriptio Catholica adversùs Protestantes, quia sunt Actores rerum ignari.*

I. Fatetur Hulsemannus Præscriptionem apud Tertullianum accipi, pro exceptione proveniente ex vitio Actoris; ut quòd sit rerum ignarus. Isti autem omnes censentur rerum ignari, qui sententiis discrepantes nos reformare cupiunt; cùm tamen nihil adducant, cur potiùs a Lutheranis simus reformandi, quàm a Reformatis, aut aliis quibuslibet Schismaticis.

Cap. 10. II. Subtiliter hoc advertit Tertullianus: *In tantum quærere debemus, in quantum possumus invenire: semper quæremus, & nunquam omnino credemus: ubi enim erit finis quærendi? ubi statio credendi? ubi expunctio inveniendi? Apud Marcionem? Sed & Valentinus proponit, quærite & invenietis. Apud Valentinum? Sed & Apelles hac me pronunciatione pulsabit: & Ebion & Simon, & omnes ex ordine non habent aliud, quo se mihi insinuantes, me sibi adducant. Ero itaque nusquam, dum ubique convenior: Quærite & invenietis: & velint me sic esse nusquam, quasi qui nunquam apprehenderim illud; quod Christus instituit: quod quæri oportet, quod credi necesse est.*

III. Eodem jure dicimus: In tantum quærendum nobis esse, in quantum possumus invenire. Si enim semper quærendum est, & nunquam credendum, quis tandem erit finis quærendi? ubi credendum? ubi inveniendum? Apud Lutheranos? sed & Zwinglius proponit, ut apud ipsum quæram, meque ipsi tradam informandum. Apud Zwinglium? sed & Menno clamabit, ab ipso me esse corrigendum, atque emendandum: & Socinus, & Arminius, & novi Prophetæ, & omnes ex

ex ordine non habent aliud, quo ſe mihi inſinuantes, me ſibi adducant. Ero itaque nuſquam, dum ubique convenior: & ſi ſtatuam, præter Catholicos, eſſe audiendos alios; non erit ratio, cur hos illis præferam, cur hos præ illis audiam. Hoc autem ſi abſurdum eſt; neque Lutherus, neque Zwinglius, neque Menno audiendus erit; ut qui aliud non habent, quo ſe mihi inſinuent, quàm quod reformationem æqualiter ſpondeant; omnes æqualiter rerum ignari, qui me nuſquam eſſe vólunt, dum ubique convenior.

SECTIO VI.

IV. *Præſcriptio adverſùs Proteſtantes, quia ſunt Actores illegitimi.*

I. Rectè obſervavit Hulſemannus Præſcriptionem accipi apud Tertullianum, pro exceptione naſcente ex vitio Actoris, ut quòd ei nulla competat actio. Cùm enim prædicatio veræ Fidei ab illis tantùm ſalubriter accipienda ſit, qui a Deo, ſive mediatè, ſive immediatè ſunt miſſi; nullique liceat ſibi honorem tribuere inſtituendi, regendíque Eccleſias Chriſti, niſi facultate a Deo conceſsâ, meritò objecit Tertullianus, legitimandam eſſe perſonam Actoris; cùm defectu legitimationis non ſit procedendum in cauſa.

II. Verba Tertulliani ſunt: *Capio oſtendant mihi ex qua auctoritate prodierunt.* Et mox: *Probent ſe novos Apoſtolos eſſe: dicant Chriſtum iterum deſcendiſſe, iterum ipſum docuiſſe, iterum crucifixum, iterum mortuum, iterum reſuſcitatum: ſic enim Apoſtolus ſolet facere: dare illis præterea virtutem eadem ſigna edendi, quæ & ipſe. Volo igitur & virtutes eorum proferre, niſi quod agnoſcam maximam virtutem eorum, quâ Apoſtolos in perverſum æmulantur. Illi enim de mortuis vivos faciebant, iſti de vivis mortuos faciunt.* Item: *Ad quos meritò dicendum eſt: Qui eſtis? quando & unde veniſtis? quid in meo agitis non mei? quo denique, Marcion, jure ſylvam meam cædis? quâ licentiâ, Valentine, fontes meos tranſvertis? quâ poteſtate, Appelles, limites meos commoves? quid hîc cæteri ad voluntatem veſtram ſeminatis & paſcitis.* Cap. 30. Cap. 37.

III. Eâdem ratione univerſis dicimus Proteſtantibus: probate vos novos Apoſtolos eſſe; vel oſtendite, qui ſitis; quando, & unde veneritis. Quo jure ſylvam

meam cæditis, fontes meos transvertitis, limites meos commovetis, ad voluntatem vestram seminatis & pascitis? Adferant aliquid Lutherani, quod non æquiliter adferant Reformati, & quotquot necessitatem missionis agnoscunt. Si ordinariam commendatis missionem, vel extraordinariam, vel mixtam; nihil præ reliquis sectariis adfertis.

IV. Sed Lutherus, ad Bohemos scribens, in casu, qualem ipse fingit, necessitatis, vult omnes fideles esse Sacerdotes, prædicare, ex officio baptizare, ex potestate absolvere, ex dignitate consecrare. Lutheri istam sententiam sequuntur Sociniani, ipsamque insuper missionis necessitatem repudiant. Ab his non longè absunt Arminiani. Nuper etiam Hermannus Coringius scripsit, ad reformandam Ecclesiam, non esse opus ordinariâ, vel extraordinariâ vocatione. Secundùm hos omnes, frustra dixit Tertullianus: *Cupio ostendant mihi, ex qua auctoritate prodierunt.* Frustra dixit: *Probent se novos Apostolos esse*; frustra dixit: *Qui estis? quando & unde venistis? quid in meo agitis non mei?* Sed absit, ut ista frustra dixerit Tertullianus; qui nisi doctrinam Ecclesiæ, de necessitate missionis, habuisset perspectissimam, non ex ea deduxisset contra hæreticos præscriptionem, novitiâ certè & temerariâ quorumdam negatione non evertendam.

SECTIO VII.

V. *Præscriptio adversùs Protestantes, ex parte instrumentorum aboliterum.*

I. Laudabile est, quod dixit Hullemannus, præscriptionem apud Tertullianum accipi pro exceptione, oriente ex aliquo Testium vitio. Neque ullatenus dubitamus quin sub voce Testium, comprehenderit etiam instrumenta; cùm utrorumque, in hoc negotio, sit eadem ratio.

II. Notum autem est in Jure, si quis actione personali, vel reali in petitorio convenitur, rectè opponi exceptionem spolii, sive ejusdem rei, sive alterius: qui exceptione probatâ, non auditur Actor in prætensione sua, nisi priùs restituat.

III. Spolium rei diversæ, sive in litem non deductæ, allegamus, objicientes Protestantibus, quòd ex receptis in Ecclesia Catholica libris Canonicis, quosdam abolo-

verint

rint. Cujus quidem exceptionis ille effectus eſt, quòd contra Eccleſiam Catholicam nullam poſſint actionem inſtituere, niſi prius reſtituant, quod privatâ licentiâ abſtulerunt.

IV. Cùm igitur ante omnia cognoſcatur de ſpolio; quia maximè privilegiata eſt exceptio: & quia iniquum eſt, ut reus ad reſpondendum compellatur, niſi priùs reſtitutâ ipſius poſſeſſione; idque eò magis, ſi ea poſſeſſio faciat, ut inſtructior ad litem ſit venturus; neceſſe eſt ut Proteſtantes reſtituant ſpolium, antequam contra Eccleſiam Catholicam, ex aliis libris Canonicis, audiantur agentes.

V. Hinc optimè dixit Tertullianus, non eſſe diſputandum cum hæreticis de Scriptura: *Quoniam nihil proficiat congreſſio Scripturarum, niſi planè aut ſtomachi quis iacat everſionem, aut cerebri. Iſta hæreſis non recipit quaſdam Scripturas.*

VI. Rectè hæc dicuntur: nam qui Eccleſiæ Catholicæ litem movet, ſi incipiat a ſpolio, audiendus non eſt. Quid enim iniquius, quàm Eccleſiam Catholicam in judicium vocari, poſſeſſionum ſuarum non contemnendâ parte, quantùm per Proteſtantes licuit, exutam? Si in diſputatione allegabimus librum Tobiæ, non agnoſcetur poſſeſſio noſtra; ideoque ex eo libro nihil proficiemus.

VII. Itaque dicendum cum Tertulliano: Lutherani non recipiunt quaſdam Scripturas; proindeque non admittendi ſunt ad diſputationem, niſi priùs reſtituant, noſque legitimos agnoſcant poſſeſſores librorum, quos rejiciunt.

SECTIO VIII.

VI. *Præſcriptio adverſùs Proteſtantes, ex mutatione Inſtrumentorum.*

I. Præcedenti ſectione allegavimus ſpolium rei diverſæ, Proteſtantibus præſcribentes. Nunc ejuſdem rei, quæ in judicium deducenda foret, ſpolium allegamus: quia Scripturas non tantùm pro parte rejecerunt; ſed in libris ſacris, quos recipiunt, non pauca mutarunt, ſive addendo, ſive detrahendo, ſive ad inſtitutum ſuum aptando. Unde concludimus Proteſtantes admittendos non eſſe ad ineundam de Scripturis diſputationem, niſi antea priorem integritatem Verbo Dei ſcripto reddiderint, & mutationes ſuas ſuſtulerint.

II.

II. Eâdem Præſcriptione utitur Tertullianus: *Iſta hæreſis non recipit quaſdam Scripturas; & ſi quas recipit, additionibus & detractionibus ad diſpoſitionem inſtituti ſui intervertit.* Item: *Illic igitur & Scripturarum & expoſitionum adulteratio deputanda eſt, ubi diverſitas invenitur doctrinæ. Aliàs enim non potuiſſent aliter docere, niſi aliter haberent, per quæ docerent hæreſim. Sicut illis non potuiſſet ſuccedere corruptela inſtrumentorum ejus, ita & nobis integritas doctrinæ non competiiſſet ſine integritate horum, per quæ doctrina tractatur. Etenim quid contrarium nobis in noſtris, quid de proprio intulimus, ut aliquid contrarium ei, & in Scripturis deprehenſum detractione, vel adjectione, vel tranſmutatione remediaremus? quod ſumus, hoc ſunt. Ab initio ſuo ex illis ſumus, antiquum nihil aliud fuit, quàm ſumus. Quid denique fuit, antequam à nobis interpolarentur? Cùm autem omnis interpolatio poſterior credenda ſit, veniens utique ex cauſa æmulationis, quæ neque prior neque domeſtica & ejus unquam quod æmulatur: tam incredibile ſapienti cuique, ut nos adulterum ſtylum videamur intuliſſe Scripturis, qui ſumus a principio & primi, quàm illos non intuliſſe, qui ſunt poſteriores & adverſi.*

Cap. 17.

Cap. 38.

SECTIO IX.

VII. *Præſcriptio adverſùs Proteſtantes ex inſtrumentis auctoritate deſtitutis.*

I. Si ex lege civili inveniendum eſt, quid ſit juſtum, vel injuſtum, fruſtra apud eum de juſtitia quæritur, cui nulla lex eſt authentica, nullum Principis reſcriptum ex auctoritate.

II. Eâdem ratione, ſi ex Scripturis divinis inveniendum eſt, quid fideles credant, vel non credant; fruſtra ab eo deſideratur inſtructio de credendis, cui nulla Scriptura eſt authentica, nullum Verbum Dei, nunc extans, ex auctoritate.

III. Proteſtantibus autem nulla tranſlatio Scripturæ in linguam vulgarem eſt authentica: nullus conſequenter textus originalis eſt authenticus, niſi quatenus convenit cum autographo, ab ipſis Prophetis, Apoſtolis, & Evangeliſtis conſcripto. Cúmque ea authographa nunc non extent, juxta doctrinam ſuam, ſufficientem certitudinem non habent, quâ judicent Biblia, nunc in linguis vulgaribus extantia, convenire cum ipſis Prophetarum & Evangeliſtarum ſcriptis; adeoque nec certi-

ertitudinem habent ſufficientem de ſuarum tranſlatio-
um convenientia cum iiſdem ſcriptis Divinis.

IV. Itaque fruſtra cum illis diſputamus de Scriptu-
s, quibus nulla Scriptura, nunc extans, eſt authen-
ca; quibus nulla probatio, e Scripturis deſumpta,
rodit ex auctoritate. Contra negantem principia,
uoniam fruſtra id fit, non eſt diſputandum.

V. Sicut igitur dicit Tertullianus: *Ut* Cap. 14.
*n inimici eſſent veritatis hæretici, ut de refu-
iendis eis non præmoneremur, quale eſt conferre cum hominibus, qui & ipſi adhuc ſe quærere confitentur? ſi enim verè adhuc quærunt, nihil adhuc certi deprehenderunt: & ideo quodcumque videntur interim tenere, dubitationem ſuam fendunt, quamdiu quærunt. Itaque qui perinde quæris, ſpectans ad eos, qui & ipſi quærunt, dubius ad dubios, incertus ad incertos, cæcus ad cæcos, in foveam ducaris neceſſe eſt. Sed cùm decipiendi gratiâ prætendunt ſe adhuc quærere, ut nobis per ſolicitudinis injectionem tractatus ſuos ſinuent: denique ubi adierunt ad nos, ſtatim, quæ dicebant quærenda eſſe, defendunt: jam illos ſic debemus refutare, ut iant non Chriſto, ſed ſibi negatores eſſe. Cùm enim quæunt adhuc, nondum tenent: cùm autem nondum tenent, nonum crediderunt. Cùm autem nondum crediderunt, non ſunt hriſtiani. At cùm tenent quidem & credunt, quærendum men dicunt ut defendant; antequam defendant, negant quod edunt, confitentes ſe nondum credidiſſe, quod quærunt. ui ergo nec ſibi ſunt Chriſtiani, quantò magis nobis? Qui r fallaciam veniunt, qualem Fidem diſputant? cui veriti patrocinantur, qui eam a mendacio inducunt?*

VI. Pari modo dicimus in hac materia: Quamvis on eſſent adverſarii veritatis Proteſtantes; quid juvat onferre cum hominibus, qui Scripturis adhuc ſeſe rere confitentur? Si enim verè Scripturas authentis non habent, nihil adhuc omnino veri deprehendeunt: & ideo quodcumque videntur interim tenere, certitudinem ſuam produnt, quamdiu Scripturas thenticas non habent. Itaque ſi quis apud ipſos quæt veritatem Fidei, ſpectans ad eos, qui nec ipſi Fidem bent, incertus ad incertos, cæcus ad cæcos, in foam deducatur neceſſe eſt. Verum cùm, neceſſitate reſſi, fateantur Scripturas a ſe propoſitas non eſſe thenticas, ne infallibile Eccleſiæ Catholicæ in teſtifindo magiſterium cogantur agnoſcere: ubi adierunt

ad

ad nos, ſtatim quæ authentica non eſſe fatebantur, et authentica proponunt. Unde illos ſic debemus refutare, ut ſciant nos Scripturas quidem pro divinis habere; non tamen eas pro divinis agnoſcendas, quatenus ab illis proponuntur, qui Scripturas pro authentico Dei Verbo non habent. Cùm enim fateantur Scripturas a ſe propoſitas non eſſe authenticas, fieri nequit ut habeant Fidem, quam in ſolis Divinis Scripturis quærendam eſſe ſtatuunt. Cùm autem Fidem non habeant, nondum crediderunt: cùmque nondùm crediderint, non ſunt Chriſtiani. At cùm credunt quidem, & Lutheranum, aliudve recèns natum dogma ſequuntur; alibi tamen fatentur Scripturas ſuas non eſſe authenticas: hâc ſuâ confeſſione negant quod credunt. Qui ergo nec ſibi ſunt Chriſtiani, quantò magis nobis? Quibus Scripturæ a ſe prolatæ non ſunt authenticæ, qualem Fidem de Scripturis ſuadent? Cui veritati patrocinantur, qui inſtrumenta veritatis de culmine præcipitant auctoritatis.

SECTIO X.

VIII. *Præſcriptio adverſùs Proteſtantes, ex rejectum judicis Eccleſiaſtici.*

I Fatetur Hulſemannus Præſcriptionem accipi apud Tertullianum pro exceptione, ex vitio judicis proveniente. Et rectè: nam ubi legitimus judex contemnitur, vel incompetens aditur, nihil eſt, quod debito ordine tentatur. Hoc loco agemus, de incommodo proveniente ex defectu judicis Eccleſiaſtici: ſequenti autem ſectione, de judice incompetente.

II. Fruſtra litigant Actores & Rei, ſi nullus ſit judex, qui controverſiam dirimat: nullus verò cenſetur eſſe judex, quando ille, qui eſt legitimus, contemnitur, aut præteritur. Fruſtra quiſque juris civilis allegat decreta, niſi ſit, qui ex auctoritate determinet, ea rectè allegari.

III. In rebus Fidei Proteſtantes nullum agnoſcunt judicem infallibilem, quàm Spiritum Sanctum in Scripturis loquentem: atque inde fit, ut nullus ſit litium finis, dum unuſquiſque Scripturæ allegat teſtimonia pro ſua ſententia, prætendens ſe ex adverſo allegatis teſtimoniis non convinci.

IV. Si Catholici cum Proteſtantibus diſputant, & Scripturæ teſtimonia pro ſententia Catholica adducunt:

d unicè pro parte adversa agitur, ut variis in medium llatis *præsumptionibus*, necessitas probationis Catholicæ dubium revocetur. Quod cùm unicuique non inocto sit facillimum, supereſt ut difficillimum ſit, omes, & ſingulas allatas præſumptiones, tam dilucidè reutare, ut auditoribus de neceſſitate probationis Catholicæ nullum remaneat dubium. Hinc, ſecundum Tertullianum, nullatenus conſultum eſt, cum hæreticis de cripturis diſputare: quamvis enim Catholici non difculter omnes, ſingulaſque hæreticorum probationes nervent; probante tamen Catholico, eæ viciſſim adcuntur præſumptiones, quibus debita neceſſitas probtionis Catholicæ videatur omnem dubitationem non fugere.

V. Huic autem malo cùm occurri nequeat niſi per dicem Eccleſiaſticum infallibilem; aut allegatâ, atque robatâ Scripturarum poſſeſſione, veritatis, diſciplinæ, Fidei Chriſtianæ: atque Proteſtantes nec illum agoſcant, nec hanc amplectantur; dicimus hîc, ex deſtu judicis fruſtra diſputari de Scripturis: diſturi in queſtibus de poſſeſſione Catholica.

VI. More ſuo ſubtiliter hunc in diſputatione defecum advertit Tertullianus: "Si aliquatenus integras *(Scripturas)* præſtat hæreſis, nihilominus diverſas expoſitiones commentata convertit. Tantùm veritati obſtrepit adulter ſenſus, quantùm & corruptor ſtylus. Variæ præſumptiones neceſſariò nolunt agnoſcere ea, per quæ revincuntur. His nituntur, quæ ex falſo compoſuerunt, & quæ de ambiguitate cæperunt. Quis promovebis, exercitatiſſime Scripturarum, cùm ſi quid defenderis, negetur ex adverſo; ſi quid negaveris, defendatur? & tu quidem nihil perdes, niſi vocem in contentione, nihil conſequêris niſi bilem de blaſphemtione. Ille verò, ſi quis eſt, cujus cauſa in congreſſum deſcendis Scripturarum, ut eum dubitantem confirmes; ad veritatem, an magis ad hæreſes deverget? hoc ipſo motus, quòd te videat nihil promoviſſe, æquo gradu negandi, & defendendi diverſâ parte ſtatutum: certè de pari altercatione incertior diſcedet, neſciens quam hæreſim judicet. Hæc utique & ipſi habent in nos retorquere. Neceſſe eſt enim & illos dicere, a nobis potiùs adulteria Scripturarum, & ex-

Cap. 17. 18. & 19.

"poſi-

" positionum mendacia inferri, qui proinde sibi defen-
" dant veritatem. Ergo non ad Scripturas provocan-
" dum est, nec in his constituendum certamen, in qui-
" bus aut nulla, aut incerta victoria est, aut parum cer-
" ta. Nam etsi non ita evaderet collatio Scripturarum,
" ut utramque partem parem sisteret, ordo rerum de-
" siderabat, illud priùs proponi, quod nunc solum dis-
" putandum est: quibus competat Fides ipsa?" &c.

VII. Ex quibus Tertulliani verbis patet, non esse cum hæreticis disputandum de Scripturis, ob defectum necessariæ probationis, quæ ex solis Scripturis tam evidenter sumi nequeat, ut auditis oppositionibus, iisdemque ponderatis, nullum auditoribus maneat dubium. Hic defectus cùm planè tollatur per Judicem Ecclesiasticum infallibilem, ingrati sunt Divinæ ordinationi Protestantes, qui eum Judicem contemnunt.

VIII. Atque in hoc negotio parum refert, sive quis integrâ utatur Scripturâ, sive non: neque enim defectus necessariæ intelligentiæ tam provenit ex mutilatione Divinorum instrumentorum, quam ex incapacitate intellectûs humani, mentem in Scriptura loquentis Dei non semper certò attingentis: vel etiam ex ipsa Scriptura, quæ quamvis adversantes intellectus non adferat contrarias tamen non difficulter patitur interpretationes, e quibus veram & necessariam dijudicare sit difficillimum.

IX. Unde Tertullianus: " Alius manu
Cap. 38. 39. " Scripturas, alius sensu expositiones, inter-
" vertit. Neque enim si Valentinus integro instrumento
" uti videtur, non callidiore ingenio quàm Marcion
" manus intulit veritati: Marcion enim exertè & palàm
" machærâ, non stylo usus est: quoniam ad materiam
" suam cædem Scripturarum confecit. Valentinus ad-
" tem pepercit: quoniam non ad materiam Scripturæ
" sed materiam ad Scripturas, excogitavit: & tamen
" plus abstulit, & plus adjecit, auferens proprietates
" singulorum quoque verborum, & adjiciens dispositi-
" ones non comparentium rerum. Hæc sunt ingenia de-
" spiritualibus nequitiæ, cum quibus luctatio est nobis,
" fratres, meritò contemplandæ, Fidei necessariæ, ut
" electi manifestentur, ut reprobi detegantur. Et ideò
" habent vim & excogitandis instruendisque erroribus
" felicitatem non adeo mirandam, quasi difficilem & in-
" ex

" explicabilem; cùm de fœcularibus quoque Scripturis " exemplum præstò sit ejusmodi felicitatis. Vis hodie " ex Virgilio fabulam in totum aliam componi, mate- " riâ secundùm versus, versibus secundùm materias " concinnatis, denique Ovidius Geta Medeam tragœdi- " am ex Virgilio plenissimè expressit. Meus quidam pro- " pinquus ex eodem Poeta inter cætera styli sui otia " Pinacem lebetis explicuit. Homerocentonas etiam " vocare solent, qui de carminibus Homeri propria " opera more centonario, ex multis hinc inde compo- " sitis in unum sarciunt corpus. Et utique fœcundior " divina litteratura ad facultatem cujuscumque mate- " riæ. Nec periclitor dicere, ipsas quoque Scripturas " sic esse ex Dei voluntate dispositas, ut hæreticis mate- " riam subministrarent, cùm legam oportere hæreses " esse, quæ sine Scripturis esse non possent.

SECTIO XI.

IX. *Præscriptio adversùs Protestantes ex defectu Judicis exhibiti.*

I. Quando Protestantes provocant ad judicium Spiritûs Sancti in Scriptura loquentis, non exhibent nobis sententiam Spiritûs sancti terminis expressis, atque necessariis, litem nostram dirimentis; sed interpretationes suas, variis expositionibus, & exceptionibus subjectas; quas, quia in Scripturis non reperiunt, ideo eas Scripturis inferunt. Verùm quâ ratione Spiritus S. in Scripturis loquens habeat rationem Judicis, diximus in *Exam. princ. Fid. Exam.* 2. §. 2.

II. Si Protestantes in suis Consistoriis & Synodis prætenderent jus decidendi quæstiones, quas contra Ecclesiam tenent; meritò ipsis opponeremus exceptionem incompetentiæ, juxta *l. Præscriptiones, fin. C. de except.* Sed hîc qualescumque sint judices, hoc solum objicimus, quòd causam principalem separationis suæ ab unitate Ecclesiæ Catholicæ numquam unanimiter & exactè deciderint.

III. Consideremus separatim Lutheranos; idem enim judicium est de aliis. Hi docent non esse deserendam Ecclesiæ unitatem, nisi propter errorem in articulis necessariis: & tamen Lutherani nunquam unanimiter determinarunt quinam sint articuli necessarii, & præter quos non sint alii necessarii: quod quousque non faci-

unt, nequeunt declarare legitimam causam, cur ab unitate Catholica recesserint.

IV. Quid ergo de Scripturis cum Lutheranis disputabimus, qui in hanc usque diem non determinarunt unanimiter, ob quos errores (licèt prætensos) articulorum necessariorum, unitatem Ecclesiæ Catholicæ deseruerint?

V. Cur autem ad ejusmodi decisionem non perveniant, optimè declaravit Tertullianus: *Cæterum nec suis præsidibus reverentiam noverunt.* Cap. 20. *Et hoc est quòd schismata apud hæreticos ferè non sunt: quia cùm sint, non parent schismata, est enim unitas ipsa. Mentior, si non etiam a regulis suis variant inter se, dum unusquisque perinde suo arbitrio modulatur, quæ accepit, quemadmodum de suo arbitrio ea composuit ille qui tradidit. Agnoscit naturam suam, & originis suæ morem profectus rei. Idem licuit Valentinianis, quod Valentino; idem Marcionitis, quod Marcioni; de arbitrio suo Fidem innovare. Denique penitus inspectæ hæreses, omnes in multis cum authoribus suis dissentientes deprehenduntur.*

SECTIO XII.

X. *Præscriptio, eaque fundamentalis, probativa Religionis Catholicæ adversùs Protestantes.*

§. I.

Status Quæstionis.

I. De Protestantibus perpetuò, sed immeritò ad Scripturas provocantibus, dicimus cum Tertulliano: Cap. 15. *Sed ipsi & de Scripturis agunt. Aliunde scilicet loqui possent de rebus Fidei, nisi ex litteris Fidei? Venimus igitur ad propositum, huc enim dirigebamus, & hoc præstruebamus, ad locutionis præfationem, ut jam hìc de eo congrediamur, de quo adversarii provocant. Scripturas obtendunt, & hâc suâ audaciâ statim quosdam movent, in ipso vero congressu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Hunc igitur potissimum gradum obstruimus, non admittendo eos ad ullam de Scripturis disputationem. Si hæ sunt vires eorum, uti nec eas habere possint. Dispici debet, cui competat possessio Scripturarum, ne is admittatur ad eas, cui nullo modo competit.*

II. Itaque ex sententiâ Tertulliani, antequam admittantur Protestantes ad productionem testimoniorum Scrip-

Scripturæ, contra ſententiam Eccleſiæ Catholicæ, inquirendum eſt: *Cui competat poſſeſſio Scripturarum?* Nam ſi poſſeſſio Scripturarum non competat Proteſtantibus, non ſunt admittendi ad ullam de Scripturis diſputationem.

III. Eamdem quæſtionem latiùs proponit Tertullianus: *Ordo rerum deſiderabat illud priùs proponi, quod nunc ſolum diſputandum eſt: Quibus competat Fides ipſa? cujus ſint Scripturæ? A quo, & per quos, & quando, & quibus ſit tradita diſciplina, quâ fiunt Chriſtiani? Ubi enim apparuerit eſſe veritatem diſciplinæ & Fidei Chriſtianæ, illic erit veritas Scripturarum & expoſitionum & omnium traditionum Chriſtianarum.* Cap. 19.

§ 2.

Reſolvitur quæſtio pro Catholicis, contra Proteſtantes.

I. Primum audiamus Tertullianum, deinde applicemus. Verba ejus ſunt: *Hanc igitur dirigimus præſcriptionem: ſi Dominus Jeſus Chriſtus Apoſtolos miſit ad prædicandum, alios non eſſe recipiendos prædicatores, quàm quos Chriſtus inſtituit: quia nec alius Patrem novit niſi Filius, & cui Filius revelavit: nec aliis videtur revelaſſe Filius quàm Apoſtolis, quos miſit ad prædicandum, utique quod illis revelavit. Quid autem prædicaverint, id eſt, quid illis Chriſtus revelaverit, & hîc præſcribam non aliter probari debere, niſi per eaſdem Eccleſias, quas ipſi Apoſtoli condiderunt, ipſi eis prædicando, tam vivâ (quod aiunt) voce, quàm per epiſtolas poſtea. Si hæc ita ſunt, conſtat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Eccleſiis Apoſtolicis matricibus & originalibus Fidei conſpiret, veritati deputandam, id ſine dubio tenentem, quod Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo ſuſcepit: reliquam verò omnem doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ ſapiat contra veritatem & Eccleſiarum, & Apoſtolorum, & Chriſti, & Dei. Supereſt ergo ut demonſtremus, an hæc noſtra doctrina, cujus regulam ſupra edidimus, de Apoſtolorum traditione cenſeatur, & ex hoc ipſo, an cæteræ de mendacio veniant. Communicamus cum Eccleſiis Apoſtolicis, quòd nulla doctrina diverſa; hoc eſt teſtimonium veritatis.* Cap. 22.

II. Eodem modo, pro poſſeſſione Catholicâ hanc dirigimus Præſcriptionem. Si Apoſtoli a Jeſu Chriſto miſſi ſunt, qui mundum ad ſalutem erudiant, & ſalutaribus imbuant præceptis, non eſſe adinveniendam novam

vam missionem, nec fingendum ministerium laicale, nec recipiendos alios prædicatores, quàm qui continuâ serie ab Apostolis descendunt.

III. Si quæratur, an qui ab Apostolis dicuntur descendere, rectè doceant? Indagandum est quid prædicaverint Apostoli, id est, quid illis Christus revelaverit. Hoc autem statuit Tertullianus non aliter probari oportere, quàm per Ecclesias ab Apostolis conditas. Unde illud fit consequens, omnem doctrinam, quæ cum Ecclesiis per Apostolos conditis conspiret, veram esse; reliquam verò ab iis diversam de mendacio præjudicandum.

IV. Si rursum quæratur: An religio & doctrina v. g. Ecclesiæ Moguntinæ, vel Colonienſis sit verè Apostolica: & hoc ipso cæteræ per Europam Protestantium Ecclesiæ de mendacio veniant? breviter cum Tertulliano respondemus: Communicamus cum Ecclesiis Apostolicis, quòd nulla doctrina diversa; hoc est testimonium veritatis.

V. Hâc solâ Præscriptione probatum damus cum Tertulliano, possessionem Scripturarum competere Catholicis; quia scilicet Fides ipsa Christiana Catholicorum possessio est, quæ a Christo per Apostolos, ad Ecclesias Apostolicas pervenit: cum quibus particulares Ecclesiæ communicantes, hoc tenent, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo acceperunt.

VI. Hâc eâdem Præscriptione liquidó probamus, possessionem Scripturarum non competere Protestantibus per Europam; quia non possident Fidem Christianam. Cùm enim non communicent cum Ecclesiis Apostolicis; nec teneant eam Fidem, quæ a Christo, per Apostolos, ad Ecclesias pervenit.

VII. Cùmque Protestantibus non competat Fides Christiana, vel Scripturæ, nullamque de Scripturis actionem habeant; non sunt admittendi ad ullam de Scripturis disputationem. Cui enim non competit actio, eidem non competit ingressus in judicium. *L. si pupilli. §. videamus de negot. gest.* & Marant. *Part.* 4. *disp.* 20. *n.* 15.

VIII. Ex his sequitur, juxta doctrinam Tertulliani, si Fides ipsa & possessio Scripturarum Catholicis competit; & a Christo per Apostolos eorumque discipulos Ecclesiis Apostolicis, cum quibus communicamus, credita

dita ſit diſciplina, quâ fiunt Chriſtiani, non tantùm veritatem diſciplinæ & Fidei Chriſtianæ apud nos eſſe; ſed etiam veritatem Scripturarum & expoſitionum, & omnium traditionum Chriſtianarum.

IX. Hæc præſcriptio non tantùm valet contra hæreticos, & ſchiſmaticos, vel aliquas, vel omnes Scripturas rejicientes: ſed etiam contra illos, qui univerſas Scripturas recipiunt. Neque enim ea fundatur in receptione, vel rejectione Scripturarum; ſed in antiquitate habita, vel non habita: quæ quidem antiquitas probatur ex continua poſſeſſione; ut ubi invenitur continua poſſeſſio, ibi reperiatur antiquitas; ubi verò deprehenditur defectus poſſeſſionis continuæ, ibi deprehendatur defectus antiquitatis.

X. Nam ſi probandum eſt, quid Chriſtus revelaverit, quid Apoſtoli docuerint, non aliter probari debet, quàm per ipſas Eccleſias, quas Apoſtoli condiderunt: quia voluit Chriſtus, ut doctrina Fidei per idoneos teſtes ad Eccleſias perveniret: teſtes autem miſit Apoſtolos. Cùmque Apoſtoli teſtimonium ſuum Eccleſiis a ſe conditis tradiderint; ab his utique accipiendum eſt, quale teſtimonium perhibuerint.

XI. Unde illud iterum ſequitur: ſi qui ſint hæretici, aut ſchiſmatici, qui vel aliquas, vel omnes Scripturas, vel partem aliquam doctrinæ Chriſtianæ non recipiunt; univerſos eos hâc ſolâ Præſcriptione convinci: uti & illi convincuntur, qui vel novos libros, tanquam divinos, vel novam doctrinam, tanquam a Deo revelatam, proferunt.

§. 3.

Urgetur reſoluta quæſtio adverſùs Proteſtantes.

I. Antequam aſſumamus ulteriùs declarandam poſſeſſionem Catholicam, atque ex ea emergentem Præſcriptionem adverſùs Proteſtantes, operæ-pretium erit ex Tertulliano oſtendere, quomodo Præſcriptio poſſeſſionis urgenda ſit, & varia ſubterfugia præſcindenda.

II. Verba Tertulliani ſunt: " Cæterum " ſi quæ hæreſes audeant ſe interſerere ætati " Apoſtolicæ, ut ideo videantur ab Apoſtolis traditæ, " quia ſub Apoſtolis fuerunt, poſſumus dicere: " Edant ergo origines Eccleſiarum ſuarum, evolvant " ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones " ab initio decurrentem, ut primus ille Epiſcopus " aliquem *Cap. 32.*

" aliquem ab Apoſtolis vel Apoſtolicis viris, qui " tamen cum Apoſtolis perſeveraverint, habuerit Auc- " torem & Anteceſſorem. Hoc enim modo Eccleſiæ " Apoſtolicæ cenſus ſuos deferent: ſicut Smyrnæorum " Eccleſia, habens Polycarpum ab Joanne collatum re- " fert. Sicut Romanorum, Clementem a Petro ordina- " tum edit: proinde utique, & cætera exhibent, quos " ab Apoſtolis in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici " ſeminis traduces habent. Confingant tale aliquid hæ- " retici. Quid enim illis poſt blaſphemiam illicitum? " Sed etſi confinxerint, nihil promovebunt; ipſa enim " doctrina eorum cum Apoſtolicæ comparata, ex diver- " ſitate, & contrarietate ſua pronunciabit neque Apoſ- " toli alicujus auctoris eſſe, neque Apoſtolici; quia " ſicut Apoſtoli non diverſa inter ſe docuiſſent, ita " Apoſtoli non contraria Apoſtolis edidiſſent; niſi illi, " qui ab Apoſtolis deſciverunt. Ad hanc itaque for- " mam provocabuntur ab illis Eccleſiis, qui licèt nul- " lum ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis authorem ſuum " proferant, utpotè multò poſteriores, quæ denique quoti- " die inſtituuntur, tamen in eadem Fide conſpirantes " non minùs Apoſtolicæ deputantur pro conſanguini- " tate doctrinæ. Ita omnes hæreſes ad utramque for- " mam a noſtris Eccleſiis provocatæ, probent ſe quaqua " putant Apoſtolicas. Sed adeo non ſunt, nec poſſunt " probare quod non ſunt, nec recipiuntur in pacem & " in communicationem ab Eccleſiis quoquo modo " Apoſtolicis; ſcilicet ob diverſitatem Sacramenti nul- " lo modo Apoſtolicæ.

III. Eodem fundamento dicimus Proteſtantibus: ſi audeant interſerere ſe ætati Apoſtolicæ, quaſi ſub Apoſtolis fuerint, edant origines Eccleſiarum ſuarum, evolvant ordinem Epiſcoporum ſuorum, atque ſucceſſivè pertingant ad aliquem Apoſtolum, vel Apoſtolicum virum, cum Apoſtolis & Eccleſiis Apoſtolicis perſeve- rantem. Hoc enim modo probationem ſuam adfert Eccleſia Romana, quando Epiſcoporum ſuorum ad noſ- tra uſque tempora continuatam demonſtrat a S Petro ſucceſſionem. Sic aliæ per Italiam, Germaniam, Galli- am & Hiſpaniam Eccleſiæ nominant viros Apoſtolicos, a quibus ſucceſſionis ordo ab initio decurrens, ad Epiſ- copos nunc exiſtentes pervenit.

IV. Sed etſi hoc ipſum confinxerint Proteſtantes, ni- hil

hil promovebunt: ipsa enim doctrina eorum cum Apostolica comparata, diversam & contrariam esse pronunciat. Nam quia dissidet eorum sententia a doctrina Ecclesiarum Apostolicarum, nequit ea censeri Apostolica; cùm fieri non possit, ut Apostoli contraria prædicaverint. Unde dicendum est sententiam Protestantium ab illis esse, qui ab Apostolis, & Ecclesiis Apostolicis defecerunt, atque aliter prædicaverunt.

V. Ad hanc itaque formam, nomine cujusque Pastoratûs Catholici, provocamus Protestantes. Nam licèt hic aut ille Pastoratus nullum ex Apostolis, vel Apostolicis viris auctorem suum proferat, utpote multò posteriùs institutus: quia tamen in eadem Fide cum Ecclesiis Apostolicis consPirat, eo ipso æstimatur Apostolicus, propter consanguinitatem & identitatem doctrinæ.

VI. Ita Protestantes ad utramque formam a nobis provocantur, ut alterutrâ se probent Apostolicos, vel evolvant ordinem Episcoporum suorum ad Apostolos, aut Apostolicos viros pertingentem; vel ostendant se eamdem doctrinam tenere cum Ecclesiis verè Apostolicis. Sed quia Protestantes non habent Ecclesias Apostolicas; ideo ex ordine Episcoporum suorum, cum Apostolis perseverantium, non possunt probare suas Ecclesias esse Apostolicas. Neque illud ipsum possunt probare ex comparatione doctrinæ suæ cum doctrina Apostolica: quia non recipiuntur in pacem & in communicationem ab Ecclesiis quoquo modo Apostolicis: quocirca ob diversitatem doctrinæ suæ nullo modo sunt Apostolicæ Protestantium Ecclesiæ. Nam sicut convenientia doctrinæ cum doctrina Apostolica probatur ex communione cum Ecclesiis Apostolicis; ita diversitas doctrinæ a doctrina Apostolica probatur ex defectu communionis cum Ecclesiis Apostolicis.

§. 4.

Quid incumbat Protestantibus, Præscriptionem Catholicam impugnaturis.

I. Ut lector Catholicus faciliùs defendat contra Protestantes possessionis Catholicæ legitimam Præscriptionem, in superioribus propositam & confirmatam; dicendum cum Tertulliano, quid illis incumbat, qui hanc Præscriptionem conantur enervare. Ita enim manifestum fiet, nihil ab illis allegari posse, quod non facillimè refutetur. *Cap.* 35.

II. Dicit

II. Dicit itaque Tertullianus: " His definitionibus provocatæ a nobis & revictæ hæreſes omnes, ſivequæ poſtere, ſive quæ cœtaneæ Apoſtolorum, dummodo diverſæ: ſive generaliter, ſive ſpecialiter notatæ ab eis, dummodo prædamnatæ, audeant reſpondere, & ipſæ aliquas ejuſmodi Præſcriptiones adverſùs noſtram diſciplinam. Si enim negant veritatem ejus, debent probare illam quoque hæreſim eſſe eâdem formâ revictam, quâ ipſæ revincuntur: & oſtendere ſimul ubinam quærenda ſit veritas, quam apud illos non eſſe jam conſtat. Poſterior noſtra res non eſt, imo omnibus Prior eſt; hoc erit teſtimonium veritatis, ubique occupantis principatum. Quod ab Apoſtolis non damnatur, imo defenditur, hoc eſt judicium proprietatis. Quam enim damnant, quaſi extraneam: quamque non damnaverunt, ſuam oſtendunt, ideoque & defendunt.

III. His definitionibus & Præſcriptionibus provocati a nobis & revicti Proteſtantes, ab Apoſtolis ſive generaliter, ſive ſpecialiter notati, quia diverſi, audeant nobis reſpondere, & aliquas ejuſmodi Præſcriptiones contra doctrinam, atque Eccleſiam Catholicam proferre.

IV. Si enim negant Eccleſiam Catholicam etiamnum tenere veram doctrinam; duo ipſis incumbunt probanda. Alterum, Eccleſiam, doctrinamque Catholicam eſſe hæreticam, eâdem formâ revictam, quâ Proteſtantium Eccleſiæ revincuntur, quaſque duplici viâ cum Tertulliano revicimus; tum quòd ſucceſſionem Epiſcoporum ſuorum, ab Apoſtolis uſque ad noſtra tempora decurrentem nequeant oſtendere; tum quòd doctrina eorum, cum inſtituto Eccleſiarum Apoſtolicarum comparata, ex diverſitate & contrarietate ſua pronunciet, eam non eſſe Apoſtolicam. Alterum, quod ipſis incumbit, in eo conſiſtit, ut oſtendant ubinam quærenda ſit veritas, quam apud illos non eſſe jam conſtat. Huic oneri nec ex Lutheranis conatus eſt ſatisfacere Hulſemannus, Dannhawerus, Bœbelius; nec ex Calvinianis Spanhemius.

V. Doctrina Eccleſiæ Apoſtolicæ atque Catholicæ Romanæ non eſt poſterior; imo doctrinâ Proteſtantium prior eſt: atque hoc eſt teſtimonium veritatis, ubique occupantis principatum. Quod ab Apoſtolis non damnatur, neque ab Eccleſiis Apoſtolicis; imo defen-

ditur

itur ab Apoſtolis, quia in Eccleſiis Apoſtolicis defen-
itur; hoc ipſum erit indicium proprietatis; indicium
ropriæ & genuinæ veritatis; indicium inveniendæ,
onſervandæque doctrinæ Apoſtolicæ. Quam enim
octrinam damnant Apoſtoli, vel Eccleſiæ Apoſtolicæ,
habenda eſt extranea: quam verò nec Apoſtoli dam-
ant, nec Eccleſiæ Apoſtolicæ, ſuam oſtendunt, ideo-
ue & defendunt.

§. 5.

Ulterior declaratio Præſcriptionis Catholicæ, ex prioritate poſſeſſionis.

I. Licèt quæ hîc dicturi ſumus, ferè coincidant cum
æcedentibus; quia tamen Tertulliano viſum eſt rem
ndem variis modis illuſtrare; neqūe vobis inconve-
ens videtur eum imitari, quò Præſcriptioni Catholi-
aliquid ſplendoris accedat.

II. Dicit ergo: " Age jam, qui voles cu- *Cap.* 36.
rioſitatem meliùs exercere in negotio ſa-
lutis tuæ, percurre Eccleſias Apoſtolicas, apud quas
ipſæ adhuc Cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſi-
dentur, apud quas ipſæ authenticæ litteræ eorum re-
citantur, ſonantes vocem, & repræſentantes faciem
uniuſcujuſque. Proximè eſt tibi Achaia, habes Co-
rinthum. Si non longè es a Macedonia, habes Philip-
pos, habes Theſſalonicenſes. Si potes in Aſiam ten-
dere, habes Epheſum. Si autem Italiæ adjaces, habes
Romam, unde quoque nobis auctoritas præſtò eſt.
Statu felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli
cum ſanguine ſuo profuderunt, ubi Petrus paſſioni
Dominicæ adæquatur, ubi Paulus Joannis exitu co-
ronatur, ubi Apoſtolus Joannes, poſtquam in oleum
igneum demerſus, nihil paſſus eſt, in inſulam relega-
tur. Videamus quid dixerit, quid docuerit, quid cum
Africanis quoque Eccleſiis conteſſerarit. Unum De-
um novit creatorem univerſitatis, & Chriſtum Jeſum
ex Virgine Maria Filium Dei creatoris: & carnis re-
ſurrectionem: legem & Prophetas cum Evangelicis &
Apoſtolicis litteris miſcet, & inde potat Fidem eam,
aquâ ſignat, Spiritu S. veſtit, Euchariſtiâ paſcit, Mar-
tyrio exhortatur, & ita adverſùs hanc inſtitutionem
neminem recipit. Hæc eſt inſtitutio, non dico jam,
quæ futuras hæreſes prænunciabat: ſed de qua
hæreſes prodierunt. Sed non fuerunt ex illa,

" ex

" ex quo factæ ſunt adverſùs illam. Etiam de oli-
" væ nucleo, mitis, & optimæ, & neceſſariæ, oleaſter
" exoritur, etiam de papavere fici, gratiſſimæ & ſuaviſ-
" ſimæ, ventoſa & vana caprificus exurgit. Ita & ha-
" reſes de noſtro fructificaverunt, non noſtræ: degene-
" res veritatis grano mendaci ſylveſtres."

III. Agite etiam Proteſtantes, percurrite Eccleſias Apoſtolicas, apud quas ipſæ adhuc Cathedræ Apoſtolorum ſuis locis præſidentur. Italiæ adjacetis, habetis Romam, unde nobis auctoritas præſtò eſt. Statu felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Videamus quid docuerit, & quid doceat in hunc uſque diem; quid cum Eccleſiis Germaniæ, Hiſpaniæ, Galliæ, Poloniæ, Sueciæ, Norwegiæ contẽ-ſerarit, antequam Lutherus, rupto charitatis vinculo, ſeparata inſtituit conventicula. Teſtantur hiſtoriæ, teſtantur monumenta varia, quam Fidem tenuerint, & quam reliquerint Lutherani, & alii: prodierunt enim ex nobis, quia poſteriores a priori; ſed non fuerunt nobiſcum, quia facti ſunt adverſi.

§. 6.

Ulterior declaratio ejuſdem Præſcriptionis adverſùs Proteſtantes, ex ratione poſterioritatis.

Cap. 31. I. Tertullianus: *Revertar ad principalitatem veritati, & poſterioritatem mendacitati deputandam, ex illius quoque parabolæ patrocinio, quæ bonum ſemen frumenti a Domino ſeminatum primò conſtituit, zizaniarum autem ſterilis fœni adulterium ab inimico diabolo poſtea ſuperducit. Proprièenim doctrinarum diſtinctionem ſignorat, quia & alibi: Verbum Dei ſeminis ſimilitudo eſt. Ita & ipſo ordine manifeſtatur, id eſſe Dominicum & verum, quod ſit priùs traditum: id autem extraneum & falſum, quod poſteriùs immiſſum. Ea ſententia manebit adverſùs poſteriores quaſque hæreſes, quibus nulla conſtantia de conſcientia competit ad defendendam ſibi veritatem.*"

II. Revertamur cum Tertulliano, ut ex prioritate veritatem, ex poſterioritate falſitatem cognoſcamus. Priùs ſeminatum eſt bonum ſemen: poſteriùs ſuperſeminata ſunt zizania. Bonum ſemen doctrinæ cœleſtis eſt ſymbolum; zizania autem errorem in doctrina Fidei deſignant. Ita ex ordine manifeſtatur, id eſſe Dominicum & verum, quod fit priùs traditum: illud autem extraneum

extraneum & falsum, quod posteriùs immissum. Hæc manet sententia adversùs Protestantes, quibus nulla vel probabilis constantia de conscientia suppetit, ad vindicandam sibi prioritatem veritatis.

III. Quoniam igitur Catholica doctrina prior est, dicimus post Tertullianum: *Satis ineptum, ut prior doctrina hæresis habeatur; vel quoniam ipsa est, quæ futuras hæreses, & cavendas prænuntiavit.* Cap. 29.

IV. Quia verò doctrina Protestantium posterior est, post eumdem Tertullianum dicimus: *Si aliæ quidem illæ fuerunt*, hæreses tempore Apost. olorum, *aliæ autem postea obortæ sunt, & quasdam ex illis prioribus opiniones usurpaverunt, habendo cum eis consortia prædicationis habeant necesse est consortium damnationis; precedente illo fine supradicto posterioritatis, quo etsi nihil de damnatis* (ab Apostolis damnatis) *participarent, de ætate sola præjudicarentur, tantò magis adulteræ quantò nec ab Apostolis nominatæ. Unde firmiùs constat hæc esse, quæ ab illo tunc nunciabantur futuræ.* Cap. 34.

V. Itaque ex sententia Tertulliani, omnes omnino posteriores hæreses ab Apostolis damnatæ sunt, sive nunc existentes, sive futuræ: & illæ quidem futuris annumerandæ sunt, quibus ex posterioritate falsitas tribuenda est. Cùmque Protestantes sint notoriè posteriores, opponimus eis exceptionem rei judicatæ, juxta *l. post rem judicatam. 50. ff. de re judicat.* Vid Marant. *part. 6. except. n. 13. pag. & n. 45. pag. 290.*

Conclusio.

I. Habes, lector, Præscriptiones Catholicas, juxta dum antiquissimi Tertulliani, juxta fundamenta ab Ilsemanno agnita, breviter propositas. Quod quidem obis factum non est *de consilio diffidentiæ, sed studio aliter incundæ constitutionis:* qui otestantium probationes, si quas habere se putarent, Methodo Augustiniana satis postulavimus, & non cas suis locis refutavimus: sed *ex fiducia veritatis*, quâ nunc maximè præveniendum duximus, quando adversariorum nostrorum tergiversationes magis magisque patescunt. Cap. 16. Cap. 9.

TRAC-

TRACTATUS OCTAVUS.

DE MISSIONE PROTESTANTIUM.

SECTIO I.

A Missione rectè fieri initium inquisitionis.

I. ANTEQUAM examinetur, legitimus sit, an illegitimus cujuscumque potestatis usus, necesse est ut constet ipsam potestatem esse legitimam, sine qua usus nequit esse legitimus. Valet hoc in rebus secularibus, valet in Ecclesiasticis. Nam quomodo prædicabunt, nisi mittantur, inquit Apostolus docens a missione derivari legitimam prædicationem & sic examen missionis justo ordine præcedere examen prædicationis?

Rom. 10. 15.

II. Examen prædicationis merè consistit in quæstione juris. Lite rectè constitutâ, examen missionis, quo cum Protestantibus instituendum est, in facto præcipuè consistit, quæstione juris in plerisque sepositâ. Quod verò facti controversia, cujus probationes fiunt, per testimonia sensibilia, nullo artificio indigentia, peculiarem affert cùm facilitatem, tum evidentiam; quæstione juris non rarò difficultatibus involutâ, aut subjectâ; jure merito petuntur tabulæ missionis Protestantium; quibus deficientibus, mox constat nullam illam Ecclesiam potuisse congregare nisi schismaticam, origine legitimæ potestatis destitutam.

III. Non igitur quæremus præcipuè, quid ad missionem præcisè requiratur; cùm id longius examen postulet; sed, an Lutherus & Calvinus sint missi? Non agemus latè de explicatione missionis, sed de applicatione: non agemus diffusè de exacta cognitione missionis, sed de possessione. *Vestræ Cathedræ originem recolite, qui vobis vultis Sanctam Ecclesiam vindicare.* Obtat. *lib.* 2.

SECTIO II.

Quid ſit miſſio, ſeu vocatio?

I. Ex uſu Eccleſiæ communi, vocatio omnis eſt actio, quâ alicui perſonæ aliquid committitur ab eo, penes quem committendi poteſtas eſt. Illud autem quod committitur, conſiſtit in opere docendi, Sacramenta adminiſtrandi, Eccleſiam regendi.

II. Vocatio alia dicitur ordinaria, quæ ſit ab hominibus poteſtatem vocandi habentibus: alia dicitur extraordinaria, quæ a Deo immediatè procedit. Vid. Conf. Helv. pr. *art.* 8. Angl. poſter. *art.* 23.

SECTIO III.

In quibus ſit conſenſus.

I. Convenit inter Catholicos & Proteſtantes 1. Deum eſſe, qui conſtituit in Eccleſia Paſtores & Doctores in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti, ut non ſimus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ. Hinc Conf. Helv. poſter. *Damnamus omnes, qui ſuâ ſponte current, cùm non ſint electi, miſſi vel ordinati.* Vid. Helv. pr. *art.* 17 & 18. Angl. *pag.* 116. *Art.* 18.

II. Convenit 2. Miſſionem Paſtorum & Doctorum in Eccleſia eſſe perpetuam. Vid. tract. de Eccl. *conti.* 1. Ordin. Eccl. Neoburg. *part.* 2. *fol.* 50. Diſcipl. Eccl. Middelb. *art.* 4. Synop. pur. Theol. *diſp.* 42. *in princ.*

III. Convenit 3. Miſſionem extraordinariam aliam eſſe fundamentalem, quæ a primo extraordinariè miſſo tranſit ad ſucceſſores ejus; qualis fuit Aaronis, & Apoſtolorum: aliam collateralem; qualis fuit Prophetarum, & quæ non tranſivit ad ſucceſſores, ſicut undique in confeſſo eſt.

SECTIO IV.

Sententia Proteſtantium de ſuorum miſſione.

I. His poſitis, dicunt Proteſtantes Lutherum, Calvinum, alioſque primos Eccleſiæ prætenſos Reformatores, partim ordinariè, ex inſtitutione Eccleſiæ Romanæ, partim extraordinariè a Deo miſſos eſſe. Ita Bucanus, *loc.* 42. § 47. Meiſnerus, *Conſult. Cath. part.* 2. *conſid.* 7. *art.* 3. Synop. pur. Theol. *diſp.* 42. *Theſ.* 41.

II. In Confeſſionibus publicis Proteſtantium nullam invenimus mentionem, *partim ordinariæ, partim extraordinariæ miſſionis.* Nec mirum; eſt enim commentum omnibus ſeculis inauditum, & novorum Prophetarum noviſſimum paradoxum. Scimus Prophetas extraordinariè miſſos eſſe: ſcimus etiam ex Prophetis aliquos tum ordinariam, tum extraordinariam habuiſſe miſſionem; ſed utramque perfectam. Proteſtantes, qui partim hanc, partim illam prætendunt, neutram habent perfectam, id eſt, nullam habent.

III. Demus tamen Proteſtantes illud velle, quod Lutherus, Calvinus, & ſimiles utramque miſſionem habuerint perfectam. Hoc facti eſt, & factum probari debet. *l. ſive poſſidetis. C. de. probat.* quia non præſumitur. Menoch. *lib.* 2. *præſumpt* 14. §. 17.

SECTIO V.

De ordinaria Proteſtantium miſſione.

I. Non ſubſiſtere miſſionem, ſi facta ſit a non habente poteſtatem, adeo manifeſtum eſt, ut nullus, qui vel micam ſanæ rationis habet, de eo poſſit dubitare: nullus enim dat, quod non habet. Vide SS. Patres apud Staplet. *de princ. Fid. contr.* 1. *q.* 5. *a.* 3.

Synop. pur. Theol. diſp. 42. theſ. 41.

II. Cùmque Proteſtantes aſſerant Lutherum, Calvinum, alioſque ſimiles ordinariè miſſos a Romana Eccleſia; videndum eſt an Proteſtantes agnoſcant poteſtatem mittendi in Romana Eccleſia. Niſi agnoſcerent poteſtatem mittendi in Romana Eccleſia, nec dicerent ſe ordinariè miſſos a Romana Eccleſia, ne viderentur miſſi a non habente poteſtatem.

Cap. 11. *art.* 1. *Art.* 28.

III. Docet Diſciplina Gallica baptiſmum collatum a non habente vocationem vel commiſſionem, eſſe nullum. Cùmque ipſi in ſua confeſſione agnoſcant validitatem baptiſmi apud nos collati, eo ipſo fatentur Catholicos habere veram vocationem vel commiſſionem. Vide Meiſn. *Conſult. Cath. part.* 2. *art.* 3. Croc. *Tom.* 2. *Anti-Bec. contr.* 12. *ſect.* 1. *n.* 12.

Cap. 1. *art.* 2.

IV. Sed rurſum Eccleſiæ miſſionem arguunt, nullitatis & invaliditatis Quia juxta Diſciplinam Gallicam, Sacerdotes noſtri & Monachi, ad vos tranſeuntes, iteratò ordinantur ad miniſterium,

ante

ante ſuſceptionem functionis Eccleſiaſticæ: opus enim habent aliâ vocatione, quòd noſtræ ordinationes nihil aliud ſint, quàm fœdiſſimæ profanationes, ideoque ejurandæ, ut loquitur Bucanus, *loc.* 42. §. 48. Vide *Conf. Helv. pr. art.* 18.

V. Itaque ſi quærimus an Romana Eccleſia habeat mittendi poteſtatem? reſpondetis ſecundùm carnem per *eſt*, & *non*. Et tamen dicit Apoſtolus: *Si quæ deſtruo, hæc iterum ædifico; prævaricatorem me conſtituo.* 2 *Cor.* 1. 17.

SECTIO VI.

Ordinariam Proteſtantium miſſionem carere auctoritate.

I. Fac Proteſtantes agnoſcere in Eccleſia Romana poteſtatem mittendi: necdum ordinariam ſuorum miſſionem per propria defendent principia.

II. Alia eſt miſſio ſeu vocatio Sacramentalis, deſtituta utendi & exercendi legitimâ poteſtate; qualis eſt Epiſcoporum hæreticorum, qui vel ipſi olim in Eccleſia Catholica ſunt ordinati, vel eorum prædeceſſores; qualis etiam Epiſcoporum degradatorum; manet enim impreſſus character, ſine legitima exequendi auctoritate.

III. Si Eccleſia Romana utramque habuit vocationem tempore primorum Proteſtantium, hoc eſt, Sacramentalem cum impreſſo charactere, & auctoritativam cum exercendi facultate; erat per conſequens Eccleſia Romana vera Jeſu Chriſti Eccleſia, extraque ejus communionem nec erat auctoritas, nec ſalus. Primi ergo Proteſtantes, ab ea recedentes, eamque condemnantes, ſeipſos privarunt omni auctoritate & ſalute.

IV. Sin autem dicatis Eccleſiam Romanam tunc non habuiſſe, niſi ſimplicem miſſionem Sacramentalem, denudatam legitimâ utendi poteſtate; non potuit dare primis Reformatoribus, quod non habuit; ſicut Epiſcopi hæretici, aut degradati a vera Eccleſia, nequeant illis legitimam communicare auctoritatem, quos ordinant; neque hi ordinati aſſumere exercitium Miniſterii ſine crimine & ſacrilegio.

V. Quamvis autem actiones talium Epiſcoporum, quas exercent virtute ordinationis ſuæ, imprimant ordinatis characterem; ſunt tamen illicitæ & damnabiles, ob defectum auctoritatis: ipſique ordinati, licèt quoad

characterem Sacerdotes aut Epiſcopi, legitimâ utendi auctoritate deſtituuntur, eoque reſpectu nec Sacerdotes ſunt nec Epiſcopi. Sic Meletium, qui caput erat Meletianorum, ad Eccleſiam Catholicam recepit Concilium Nicænum; ſed abrogato quoad exercitium Epiſcopatu, ablatâque ordinandi legitimâ poteſtate, nudum ei reliquit ſine miniſterio titulum. In Sardicenſi Concilio nec titulus Epiſcopi fuit relictus Theodoro Narciſſo, aliiſque in Arianiſmum lapſis. Similia tradit S. Athanaſius, & S. Hieronymus, teſte Davyo. Neque tamen dicendum eſt characterem illis Epiſcopis defuiſſe, vel non fuiſſe applicatum; ſed caruiſſe illos legitimâ exercendi facultate, quâ vel non tranſmiſsâ, ob ordinationem ab hæreticis, vel perditâ ob aſſumptam hæreſim, non poterant eam aliunde prætendere, quàm a ſola Eccleſia Catholica, cui ea auctoritas competebat, quamque in Concilio Nicæno impertiit antecedenter ordinatis a Meletio.

De Vocat. fol. 88.

VI. Quapropter ſi Proteſtantes dicant Eccleſiam Catholicam, tempore primorum Reformatorum, non habuiſſe niſi miſſionem Sacramentalem, auctoritate executivâ deſtitutam; non potuit illis dare, niſi ſolam impreſſionem characteris, legitimâ utendi poteſtate carentem.

VII. Et hæc quidem non aliter locum habent, niſi ſecundùm ſententiam Catholicorum, credentium ſubſiſtere miſſionem Sacramentalem ſine auctoritativa; ordinationemque eſſe Sacramentalem, quòd imprimat characterem, etiam abolitâ auctoritate, remanentem, pro cujus conſignatione fuerat collatus: atque ideo Eccleſia eum non repetit, vel reiterat, licèt auctoritatem quandoque reſtituat. At verò juxta ſententiam Proteſtantium, quorum plerique ordinationem pro Sacramento non habent, unanimiter impreſſionem characteris negantes, nequit ſupponi, poſt auctoritatis privationem, ſupereſſe ſigillum Sacramentale, quod alteri communicari poſſit: adeoque nec primi Reformatores potuerunt recipere ullam miſſionem Sacramentalem ab Eccleſia Romana, quam illi non agnoſcunt.

VIII. Sed demus, Proteſtantes a ſua doctrina tantiſper recedere, & in hiſce anguſtiis Catholicam amplecti: nihil aliud ſequetur, quàm nudum characterem Sacramen-

Sacramentalem primis Reformatoribus fuisse impressum: neque enim Ecclesia Romana illis poterat dare, quod non habebat, facultatem scilicet & auctoritatem exercendi ministerium, quam perdiderat per hæresim, subjectam anathemati per Apostolum pronunciato, (si veri sint Protestantes) quod aliter evangelizaverit, quàm ab initio invenerit evangelizatum. Vide Zanchium, *Tom.* 4. *in* 4. *præcept.*

SECTIO VII.

Calvinum, & alios in Ecclesia Catholica baptizatos, non fuisse, capaces missionis, si Reformatis fides.

I. Qui non est baptizatus, vel qui nulliter est baptizatus, is est incapax missionis. At Calvinus (si Reformatis fides) vel non est baptizatus, vel nulliter est baptizatus. Ergo Calvinus est incapax missionis.

II. Major propositio est ipsa doctrina Reformatorum: docent enim baptismum administratum per eum, qui non habet vocationem vel commissionem, esse nullum. Discipl. Gall. *cap.* 11. *art.* 1. Conc. Nation. Middelb. *Resp. ad interrog.* 74. Zanch. *lib. de natur. Dei præfat. Tom.* 2. *pag.* 7. Synop. pur. Theol. *disp.* 44. *thes.* 12. & 55. Est ergo notorium, quod habet propositio major.

III. Probatur minor: Quòd Calvinus (si Reformatis fides) baptizatus sit per eum, qui nec vocationem habuit, nec commissionem. Nam Disciplina Gallica vult iteratò ordinari illos Sacerdotes & Monachos, qui a nobis ad ipsos transeunt. Atque hîc dicit, nec licitum, nec expediens esse, audire prædicatores Ecclesiæ Romanæ. Et quare? Quia nullam de jure habent Episcopi &c. jurisdictionem Ecclesiasticam. *Cap.* 14. *art.* 8. Vocatio illorum est illegitima, inquit Synopsis; addite, invalida, utrumque enim asseritis. Vid. Conf. Gall. *art.* 31.

Cap. 1. *art.* 2.

Cap. 14. *art.* 14.

Disp. 42. *thes.* 58.

IV. Cùm igitur Ecclesia Catholica, juxta illos, nullam habuerit vocationem, vel commissionem; Calvinus fuerit nulliter baptizatus, & incapax missionis.

SECTIO VIII.

Contradictiones Reformatorum.

I. Antequam ad ulteriora progediamur, operæ pretium

pretium erit oſtendere quomodo a regulis ſuis devient Reformati. Diſciplina Gallica exigit iteratam ordinationem in Sacerdotibus noſtris ad Reformatos tranſeuntibus. Conformiter id quidem Confeſſioni Gallicæ, interruptum Eccleſiæ ſtatum aſſerenti: conformiter Confeſſioni Scoticæ. At verò hæc non cohærent cum reſolutione Synodi Nationalis Middelburgenſis, quæ in Sacerdote Catholico, ad Reformatos tranſeunte, nihil requirit, quo miniſterio fungatur, niſi ſolum examen. *Reſp. ad interrog.* 53.

Art. 22.

II. Iterum: Demonſtravimus ex Doctrina Reformatorum publica, baptiſmum adminiſtratum per eum, qui non habet vocationem vel commiſſionem, eſſe nullum. Et ſimilia tradit Confeſſio Scotica. Sed hæc non cohærent cum doctrina Confeſſionis Gallicæ: *Quia in Papatu exigua quædam Eccleſiæ veſtigia, ac præſertim baptiſmi ſubſtantia remanſit, cujus etiam efficacia ab eo non dependet, a quo adminiſtratur, fatemur illic baptizatos, ſecundo baptiſmo non egere.* Paria habet Synop. pur. Theol. *diſp.* 44. *theſ.* 14. Pett. Mart. *Claſſ.* 4. *loc. comm. cap.* 6. *n.* 41. Bucan. *loc.* 47. §. 15.

Loc. citat.

III. Ex dictis Reformatorum contradictoriis ſententiis ſequitur, Calvinum fuiſſe validè baptizatum, & non fuiſſe validè baptizatum; fuiſſe Chriſtianum, & non fuiſſe Chriſtianum; fuiſſe capacem miſſionis, & non fuiſſe capacem miſſionis. Mentita eſt iniquitas ſibi.

SECTIO IX.

Si primi Proteſtantes habuiſſent miſſionem fuiſſet ablata.

I. Miniſtrum Eccleſiæ per Superiorem ſuum privari poſſe omni juriſdictione, & functione Eccleſiaſticâ, fatentur nobiſcum Reformati. Cauſam autem privandi ſufficientem hinc inde ſtatuimus, doctrinam falſam & hæreticam, ſchiſma Eccleſiæ, &c Synod. Nation. Dordrecht. 1578. Synod. Nat. Hagæ *art.* 73. Middelb. *art.* 65. Diſcip. Gall. *cap* 1. *art.* 2. Imo nec ipſi Reformati Miniſtros liberant a pœna excommunicationis, ubi cauſæ gravitas eum rigorem poſtulat: uti videre eſt locis citatis.

II. Superior primorum Proteſtantium erat Eccleſia Catholica, erant Pontifices & Epiſcopi ordinariam exercentes poteſtatem: ab hac enim Eccleſia, ab his Epiſcopis

copis prætendunt miſſionem ordinariam. Eccleſia autem Catholica, per Pontifices & Epiſcopos, privavit primos Proteſtantes omni juriſdictione Eccleſiaſticâ, ſecundùm jura Eccleſiæ privationem declarantes. Ergo, etiamſi habuerint, ex noſtra ſententia, miſſionem Sacramentalem, omni modo irrevocabilem; auctoritas tamen exercendi, & uſus officii per legitimam poteſtatem fuit ablatus.

III. Deinde, juxta doctrinam Diſciplinæ Gallicæ, Miniſtri deponi poſſunt propter malam doctrinam. Imo, ut docet eadem Diſciplina, ſententia per Conſiſtorium, vel Colloquium lata, manet valida uſque ad ſententiam definitivam, non obſtante appellatione. Idemque ſtatuit de ſuis Diaconis & Seniorbus. Unde quamvis primi Reformatores potuerint appellaſſe a ſententia privationis, contra ipſos vel jure ipſo, vel per hominem latâ, debuit tamen valere ſententia uſque ad definitivam legitimi ſuperioris. Vid. Diſc. Eccl. Middelb. *art.* 29. Conc Nation. Middelb. *reſp. ad interrog.* 104. & Syn. Nat. Hagæ *art.* 29.

Cap. 1. *art.* 46 *Ibid. art.* 49. *Ibid. cap.* 3. *art.* 9.

IV. Dicant ergo Reformati, ad quem appellaverit Calvinus. Num ab Eccleſia ad ſeipſum appellavit? Dementius certè nihil cogitari poteſt. Nam & Miniſtris, a vobis depoſitis, cur non liceat, quod Calvino licuit? aut ſi his non liceat, quomodo non inanis fuerit Calvini appellatio? Quis hîc exitus, niſi dicatis ſententiam inferioris judicis, in caſibus prædictis, interjectâ appellatione, debere ſortiri effectum, prout Reformati, orbis terrarum judices, decreverint, ſententiam contravenire Verbo Dei, vel non contravenire? Sic autem nulla ſententia erit inappellabilis, quoad effectum ſuſpenſivum, niſi Reformati voluerint: & eodem modo nullus erit hæreticus, qui idem privilegium non aſſumat.

V. Verùm, quod in re tanti momenti nobis obtruſum vultis, ne in minoribus quidem ſervatis ipſi; ut ſciamus vos proprio contravenire judicio, quando ſtatuitis Conſiſtoria de ſcandalo & doctrina judicantia, non obſtante judicum recuſatione, etiam illos *ab Eccleſia reſcindendos* eſſe, qui judicio Synodi Nationalis non acquieverint de puncto in punctum, cum expreſſa errorum ſuorum renunciatione. Quo procedendi modo tota nobis cedit cauſa.

Diſcipl. Gall. cap. 5. *art.* 9. & 31.

SEC-

SECTIO X.

Ad quæ loca primi Reformatores fuerint miſſi.

I. Primos Reformatores habuiſſe miſſionem ordinariam a Romana Eccleſia prædicandi, & regendi Eccleſias per totam orbem, ne ipſi quidem aſtruunt Proteſtantes. Petimus ergo quâ auctoritate Verbum Dei prædicaverint, Eccleſiaſque erexerint, & direxerint in iis locis, ubi erant Paſtores ordinariè miſſi, quique illorum conatibus obſiſtebant? Neque enim Videmus quo prætextu tanta poteſtatis amplitudo ipſis tribuatur qui Apoſtolorum juriſdictioni non cedat.

II. Docet Diſciplina Gallica: *Prædicantem unius Eccleſiæ non poſſe concionari in alia, ſine conſenſu Prædicantis ejus Eccleſiæ.* Ergo non licuit Reformatis prædicare in locis ubi Catholici Paſtores reperiebantur; quorumque ordinariam miſſionem non poterant improbare. *Cap.* 1. *art.* 25.

III. Eadem Diſciplina docet: *Prædicantem intrudentem ſeipſum, etiamſi approbatus fuiſſet a populo, non poſſe approbari per Prædicantes vicinos,* &c. Ergo, etiamſi habuerint Prædicantes hinc inde partem populi faventem non licuit ipſis miniſterium aſſumere, nequc vicinis Prædicantibus illos approbare. Vide Nat. Synod. Dordrecht. *Anni* 1578. *art.* 7. 9 Synod. Nat. Hagæ, *art.* 13. Gerhard. *Loc. Tom.* 6. *de miniſt. Eccl. cap.* 3. *ſect.* 2. *Ibid. art.* 14.

IV. Neque dicant Paſtores Catholicos non debitè impleviſſe ſuum munus, adeoque ſibi integrum fuiſſe ad alias Eccleſias tranſire; nam ſi quis delegatus ad certam cauſam, ad certum locum, vicinos Judices de tribunali deturbaret, hoc ſolùm prætextu, quòd malè judicarent, & ad palliandam violentiam diceret, id cuivis Juriſperito licere; quis, quæſo, talem non judicaret puniendum, ut turbulentem invaſorem? Vid. Diſcipl. Gal. *cap.* 1. *art.* 56.

SECTIO XI.

Sacerdotium & Doctoratum primorum Reformatorum non ſufficere ad auctoritatem miſſionis.

I. Lutherus fuit Monachus, fuit Sacerdos: quid hoc ad munus paſtorale, & auctoritatem regendi Eccleſiam? Etenim, ſi, ut vos dicitis, Romana Eccleſia eſt hæretica, ido-

dololatrica, & abominanda; neceſſe eſt ut aſſeratis, nec Lutherum, nec Calvinum fuiſſe Sacerdotes. Vos certè qui docetis Sacerdotium non eſſe Sacramentum, nec per collationem hujus ordinis characterem imprimi; quo jure defenditis eos fuiſſe in Eccleſia Romana creatos ſacerdotes? Eccleſia hæretica nullum habet exercitium juriſdictionis, nullam poteſtatem mittendi; quia lupis non competit paſcendum demandare gregem Chriſti.

II. Si ex noſtra ſententia procedendum eſt: Sacerdotes accipiunt poteſtatem offerendi Sacrificium Miſſæ, & abſolvendi a peccatis; monentur etiam de munere prædicandi. Miſſio ordinaria, quatenus importat facultatem prædicandi, & Eccleſiam regendi, poſtea confertur ſeparatim, & ad certa loca determinatur. Non ergo concludi poteſt Lutherum & Calvinum fuiſſe miſſos: quia fuerunt ordinati Sacerdotes. Deinde, in noſtra ſententia, alia eſt poteſtas ordinis, alia juriſdictionis: hæc tolli poteſt, quia executionem poteſtatis tolli poſſe, nemo dubitat: illa tolli nequit, ob indelebilem characterem. Sacerdos apoſtata manet Sacerdos, quoad characterem: ſed amittit non tantùm legitimam auctoritatem exercendi Sacerdotium, verùm etiam juriſdictionem, ſi quam habuit. Unde, ſi ex noſtra ſententia proceditis, nullam Lutherus & Calvinus poſt defectionem habuerunt auctoritatem vel juriſdictionem.

III. Lutherus fuit Doctor Theologiæ: quid hoc ad miſſionem & juriſdictionem Eccleſiaſticam? quid ad poteſtatem colligendi & regendi Eccleſias? Ne Doctores quidem Lutherani habent poteſtatem ſeminis Paſtoralis, niſi ſimul ſint Paſtores. *Diſcipl. Gall. cap.* 11. *art.* 2. Etiam Reformati docent Doctorem Eccleſiæ non poſſe prædicare, vel adminiſtrare Sacramenta, niſi ſimul ſit Doctor & prædicans. Vid. Diſcipl. Eccl. Middelb. *art.* 3. Synod. Nat. Dordrecht. 1578 *art.* 51. Syn. Nat. Hagæ *art.* 3. Serar. *Opuſc. Tom.* 3. *orat.* 3. Luthero-Turc. *pag.* 164.

SECTIO XII.

De Epiſcopatu primorum Reformatorum, & Orientalium.

I. In ſententia Proteſtantium, Sacerdos habet eamdem poteſtatem mittendi cum Epiſcopo; nullaque eſt jure divino poteſtatis differentia, ſed tantùm humano. Inde autem

autem concludunt, potestatem mittendi non defuisse primis Reformatoribus, quantumvis non fuerint in Ecclesia Catholica ordinati Episcopi. Tenent Reformati sibi Episcopos non defuisse in Anglia; quorum proinde ordinationes nequeat Ecclesia Catholica improbare; maximè quòd hæc agnoscat ordinationes Episcoporum Orientalium esse validas.

II. At verò nihil habent pro istâ æqualitate Presbyteri & Episcopi, quod hæreticus olim non habuerit. Aërius, si S. Epiphanio creditis, ejus errorem refellenti S. Augustinus, quem in speciem soletis venerari, Aërii sententiam in catalogo hæreticorum referens, vestram retulit, illo dicente: *Presbyterum ab Episcopo nullâ differentiâ debere discerni.*

Hæres. 57.

Hæres. 53.

III. Non igitur probant Protestantes, primos Reformatores habuisse jus ordinandi. Ponamus tamen illos fuisse Episcopos: profectò exercitium potestatis legitimum non potuerunt cum charactere accipere, nisi a vera Ecclesia: Si autem exercitii legitimam potestatem a vera Ecclesia cum charactere obtinuerint; Romana erit vera Ecclesia: a qua sese separantes, facti sunt schismatici; & ejus in universalibus Conciliis decreta impugnantes dogmata, omni destituuntur utendi auctoritate.

IV. Deinde, etiamsi Sacerdos haberet eamdem cum Episcopo potestatem, nullam tamen haberet jurisdictionem in particularibus Ecclesiis alteri Episcopo subjectis. Dicant igitur quâ potestate miserint Prædicantes ad Ecclesias aliis subjectas, adversùs proprias Disciplinas in superioribus allegatas? An quilibet Prædicans habet potestatem mittendi per totum mundum? hoc ipsi non dicitis.

V. Postea: In sententia Protestantium, ne quidem unus solus Prædicans habet potestatem mittendi; sed ordinatio seu missio tantùm fit per plures, teste Disciplinâ Gallicâ, & Synopsi purioris Theologiæ. Quotquot igitur initio prætensæ Reformationis a solo Luthero vel Zwinglio sunt missi, non habuerunt legitimam missionem: neque enim possunt dicere, se aliunde accepisse potestatem.

Disp. 42. thes. 32.

VI. Quoad Episcopos Angliæ, rectè observavit Davyus promotionem illorum a Presbyterio ad Episcopatum, esse merè politicam,

De Vocat. fol. 110.

ticam, non Eccleſiaſticam. Doceant proinde illos Epiſcopos eſſe legitimè ordinatos. Hoc autem ſi docuerint, quid proficient? num ſolus character Epiſcopalis dabit legitimam exercendi poteſtatem? Satis de eo dictum in præcedentibus.

VII. Sed illi Epiſcopi Angliæ tenent dignitatem Epiſcopalem jure divino ſuper Preſbyterium eminere: non ergo eſt Reformatis ex Fide Catholica certum, eamdem eſſe Preſbyteri & Epiſcopi poteſtatem: conſequenter illis non eſt certum, ullos eſſe in Eccleſia Reformata legitimos Miniſtros, niſi ab Epiſcopis ordinatos, quales extra Angliam vix reperias. Si incertum eſt an extra Angliam legitimi ſint Miniſtri; ſimiliter erit incertum an ſit legitima facies ullius particularis Eccleſiæ viſibilis; quæ ſine legitimis Miniſtris nequit conſiſtere. Ita provocatio ad Epiſcopos Angliæ magis convincit nullitatem Miniſterii Reformati.

VIII. In Epiſcopis Orientalibus, ſi continuata ſit, quæ olim fuit, ſubſtantia ordinationis, etiam agnoſcendus eſt verus Epiſcopatus, quoad characterem; agnoſcendi, quoad characterem, veri Preſbyteri ab illis ordinati. Sed inde non evincitur idem de Proteſtantium Preſbyteris eſſe dicendum: quorum pauci ab Epiſcopis ſunt ordinati, præterquam quod rejiciant characterem. Atque hinc in Proteſtantibus arguimus defectum miſſionis, tum ex capite ordinationis invalidæ, tum ex parte uſurpatæ auctoritatis: in Orientalibus ſolam legitimam deſiderantes auctoritatem.

SECTIO XIII.

De extraordinaria miſſione Proteſtantium.

I. Duplex invenitur miſſio extraordinaria in Veteri Teſtamento: alia Fundamentalis, quæ fuit in Aarone, unde, tanquam a fundamento, derivabatur miſſio ordinaria: alia Collateralis, quæ fuit in Prophetis, ordinarium Sacerdotium non aſſumentibus, neque principium alteri Sacrificatorum ordini facientibus. Hinc miſſio extraordinaria collateralis multoties fuit repetita in Veteri Teſtamento, Prophetis Ordinarium Miniſterium officii ſui admonentibus; dum fundamentalis illa, durante lege, iterari non poterat. *Tranſlato Sacerdotio, neceſſe eſt ut legis tranſlatio fiat.* *Hebr. 7. 12.*

II. Pri-

II. Primorum Proteſtantium prætenſa miſſio non manſit in terminis vocationis collateralis: quia non ſufficit ipſis monere Ordinarium Miniſterium officii a Deo injuncti, ad imitationem Prophetarum; ſed adſcripſerunt ſibi vocationem fundamentalem, qualis fuit Aaronis & Apoſtolorum: nam ſeipſos conſtituerunt velut novum principium ſucceſſionis Eccleſiaſticæ, non tantùm uſurpantes miniſterium, ſed & paſtores, tum per varia loca, tum qui ipſis ſuccederent, inſtituentes; quaſi vocati fuiſſent à novo legiſlatore ad tradendam novam Religionem.

III. Unde patet miſſionem extraordinariam Veteris Teſtamenti Proteſtantibus non poſſe patrocinari: collaterales enim non expectamus in Eccleſia Chriſti, nec ipſi eas valent prætendere. Fundamentalis iterari non potuit ſub Veteri, multò minùs ſub Novo Teſtamento. Poſſent hæc ſola ſufficere; ſed abs re erit particulatim ad ſingula deſcendere.

SECTIO XIV.

Sententiæ Reformatorum de ſua extraordinaria miſſione.

Art. 1. I. Sic habet Confeſſio Gallica: *Credimus nulli fas eſſe ſuapte auctoritate invadere. Eccleſiæ gubernacula, ſed legitimâ electione, quoad ejus fieri poteſt, & quamdiu Dominus ejus rei poteſtatem facit, præeunte, adſciſci unumquemque oportere. Addimus autem nominatim illam exceptionem, quoniam interdum, ut noſtris etiam temporibus, interrupto Eccleſiæ ſtatu, neceſſe fuit nonnullos extra ordinem divinitus excitari, qui Eccleſiæ collapſæ ruinas inſtaurarent. Utcumque ſit tamen, credimus ſemper fore quendam eſſe hanc normam, ut omnes Paſtores, Seniores & Diaconi, ſuæ vocationis teſtimonium habeant.*

Epiſt. 190. II. Calvinus: *Remedium affert Deus ipſe dum idoneos & probos Doctores excitat, qui Eccleſiam in deformibus Papatûs ruinis jacentem ædificent. Atque omnino extraordinarium fuit hoc munus, quod Dominus nobis injunxit, dum operâ noſtrâ ad colligendas Eccleſias uſus eſt. Quia ergo præter ſpem hominum inſolito modo repentè apparuerunt ſinceræ pietatis vindices, eorum vocatio communi regula æſtimari non debet. Cæterum, hac lege divinitus vocati ſunt, ut Eccleſiis rectè compoſitis, alios Paſtores ſubſtituant in ſuum locum.*

III. Idem

III. Idem: *Jam ſum præfatus nihil eſſe controverſiæ, quin ubicumque incolumis, aut ſaltem tolerabilis eſt Eccleſiæ ſtatus, expectanda ſit ordinaria vocatio. Sed an propterea lex Deo impoſita eſt, quin extra ordinem, qui collapſam dirutamque Eccleſiam reſtituant, Prophetas ipſe excitet ſuo ſpiritu, ac alios miniſtros? Sed enim, inquiunt, hoc accidere numquam patietur Eccleſiæ perpetuitas. Ego ſanè concedo, fieri nunquam poſſe ut Eccleſia intercidat. At cùm ad Paſtores referunt, quod de perpetua Eccleſiæ duratione promittitur, in eo vehementer errant. Neque enim ſi deſint Paſtores, ideo protinus deſinit Eccleſia.* Et mox: *Quæro ubinam legerint oportere ad finem uſque mundi, continuâ ſerie alios ſuccedere aliis Epiſcopos. At nos legimus, cùm olim ſacerdotum partim inſcitiâ & ignaviâ, partim perfidiâ & ſcelere, vitiatus eſſet Dei cultus, inculta jaceret ſacrorum adminiſtratio, perverſa eſſet pia doctrina, Eccleſia prope concidiſſet, extraordinario Dei afflatu ſuſcitatos fuiſſe Prophetas, qui res perditas reſtituerent. Quid obſtabit, quò minùs idem nunc quoque præſtet? Et ſanè ita neceſſe fuit. Nec verò minùs ad nos, quàm ad veterem populum, quod habetur apud Ezechielem* 34. 2. *&* Jer. 3. 15. *&* 33. 12. *pertinet: Deum, ut improborum paſtorum nequitiam ulciſcatur, depulſis illis, probos daturum, ac fideles, qui ſecundùm ejus voluntatem paſcant.* Ex his concludit: *Qui nobis hoc tempore facem prætulerunt, ut a diuturno errore in viam redirenus, Sanctos Dei Prophetas fuiſſe, teſtatur præclarum, quod ediderunt, & verè divinum miniſterii ſui ſpecimen.* *De veræ Eccl. reform. rat.*

IV. Eamdem ſententiam tradit Sadeël. *De legit. vocat. Miniſtr. pag.* 551. *Sophiſ. Turria. loc.* 12. *De Vocat. Miniſtr. cap.* 8. Bucanus, *loc.* 42. §. 41. 42. 47. 48. Zanchius, *Tom.* 4. *in* 4. *præcept. col.* 727. 769. 774.

SECTIO XV.

Sententia Lutheranorum de ſua extraordinaria miſſione.

I. Lutherus jactat extraordinariam vocationem in Epiſtola, quâ excuſat reditum ſuum ex Pathmo Duci Friderico Electori: *Deus me judicabit ſecundùm conſcientiæ meæ certitudidem. Certò autem ſcio, & firmiſſimè perſuaſum habeo, meum verbum, meum initium mei Evangelii, non a me, ſed a Deo profectum eſſe. Nec ullum genus mortis aut perſecutionis, Deo juvante, hoc mihi excutiet, aut diverſum docebit. Et videor mihi rectè divinare, nullis terroribus aut ſævitiâ hanc* *Tom. 2. fol. 515.*

Ibid. fol. 516. *lucem aboleri posse.* Postea dicit: *Divinitus accensum lumen.* Et in conclusione: *V. quidem Cl. Dominus est mei corpusculi & fortunarum, Christus etiam animarum, ad quas me misit, & ad quarum curam me exsuscitavit.*

II. Item, in Præfat. lib. contr. Reg. Angl. *Non ego opprobrium Boëmici nominis metuo, quæ gloria est coram Deo, sed quod Christus me hîc posuit, ut torqueam Papistica monstra, dum nihil invenire in me possunt quod jactare vellent, insuæ incredibilis invidiæ respiraculum. Cruciari eos vult Christus suâ ipsorum invidiâ. Expecto eos igitur hîc, & expectabo impotentissimam eorum invidiam: egregiè irritaturus & torturus, donec vixero. Si autem me occiderint, multò maximè cruciaturus. Sic enim datus sum illis in portentum a Domino meo Christo,* &c.

III. Et in ipso libro: *Certus sum dogmata*
Fol. 519. *mea habere me de cælo, quæ etiam adversùs eum triumpharunt, qui in ungue novissimo plus habet virtutis & astutiæ, quàm omnes Papæ, & Reges, & Doctores; ut nihil agant, qui bullas nominum & titulorum contra me jactant, & libellos sub regiis inscriptionibus venditant. Dogmata mea stabunt, & Papa cadet, invitis omnibus portis inferi & potestatibus aëris, & terræ, & maris. Ipsi me provocaverunt ad bellum, bellum igitur habebunt; pacem oblatam contempserunt, pacem igitur non habebunt. Deus viderit, uter primus fessus defecerit, Papa an Lutherus. Sic placet in Christo in dies magis ac magis superbire adversùs insulsos istos & ineptos Basiliscos, quò magis ipsi furiunt.* Et in margine horum verborum ponitur: *Dogmata Lutheri de cælo.*

IV. Et Exempl. Theol. & Doctr. Papist.
Tom. 2. *Cùm & ego sim unus de Antipapis, revelatione divinâ ad hoc vocatus, ut dissipem, perdam, & destruam regnum illud maledictionis, cupidè & libenter eo fungor officio sicut hactenus feci.* Vide Luther. *Contr. cælestes Prophetas.* Et *Erust. Antichrist. decret. act. Tom.* 2. Meisn. *Consule. Cath. Part.* 2. *consid.* 7. *art.* 3.

SECTIO XVI.

Considerantur probationes Protestantium.

I. Primum signum Protestantes statuunt in pura Prædicatione Verbi Dei, ut extraordinariam missionem primis prætensis Reformatoribus tribuant. Ita Bucanus, *loc.* 42. §. 45. Meisnerus, *Consult. Cath. part.* 2. *consid.* 7. *art.* 3. & *part.* 3. *rat.* 3. *&c.*

II.

II. *Resp.* 1. Vel ideo vobis credendum est, extraordinariam vocationem prætendentibus, quia jactatis puram Verbi Dei prædicationem ; vel non ideo vobis credendum est. Si ideo credendum non sit, quomodo subsistet allatum signum pro extraordinaria vestrorum missione ? Sin autem ideo vobis credendum, tam Lutheranis quàm Reformatis, licèt malè in tradendo Verbo Dei unitis ; credendum erit & quibuslibet, pari confidentiâ, puram Verbi Dei prædicationem venditantibus. Nam, ut dicit S. Hilarius : *Memento, neminem hæreticorum esse, qui se nunc non secundùm Scripturas prædicare ea, quæ blasphemat, mentiatur.* *Lib.* 3. *ad Constant.*

III. *Resp.* 2. Si pura prædicatio Verbi Dei signum infallibile est extraordinariæ missionis, licebit universis Ministerium assumere in Ecclesia, & Sacramenta administrare, modò purè prædicent Verbum Dei, utpote eo ipso extraordinariâ missione instructis. Hoc autem nolunt Protestantes, per suas Disciplinas Ecclesiasticas. Ergo, qui statuunt puram prædicationem Verbi Dei signum vocationis extraordinariæ, domesticas subvertunt Disciplinas; vel aliud docent, ut se adversùs Catholicos quoquo modo tueantur ; aliud, ut ordinem convenientem servent in suis Ecclesiis. Adversantur tamen manifestis Scripturis, vocationem commendantibus : neque enim sufficit veritatem doctrinæ allegare, ut quis usurpet Ecclesiæ ministerium. Core, Dathan, & Abiron horribili interitu a Deo puniti sunt, non quòd falsam doctrinam traderent, aut sacrificia diverso ritu offerrent ; sed quòd ministerium non vocati invaderent ; quod rectè ponderavit S. Cyprianus. A Protestantibus verò absolvendi erunt Core, Dathan, & Abiron, utpote extraordinariâ vocatione, ob puram prædicationem Verbi Dei, & ritu ordinato oblata sacrificia, divinitus instituta : accusandus ipse Deus crudelitatis, Scriptura Sacra vanitatis. *Num.* 16. *Epist.* 76.

IV. Bucanus conatur probare suum signum ex *Jerem.* 23. *v.* 21. 22. & 23. *v.* 27. 28. & 27. 15. & 22. 9.

V. *Resp.* Rogamus lectorem, ut non gravetur ipsa loca inspicere ; & advertet sibi fumos vendi ; nihilque aliud ab illis agi, nisi ut simplicibus, sub prætextu Scripturarum, misere imponatur. Conringius non credit quemquam Protestantium adeo deliraſſe, ut tam ineptè & stolidè fuerit argumentatus. Sed jam Bucanum nominavimus.

VI. Secundum signum statuunt in donis Spiritûs Sancti : & 1. in dono dicendi & docendi. 2. in dono imperterritæ

perterritæ in vera Dei veri doctrina conſtantiæ, exemplo Iſaiæ, & Chriſti, & Apoſtolorum. Bucanus, *loc.* 42. §. 45. Meiſn. *loc. cit.* Zanch. *Tom.* 4. *lib.* 1. *in* 4. *præcept. q.* 3.

VII. *Reſp.* Si ideo vobis credendum eſt, quia iſta dona jactatis; erit etiam univerſis credendum paria dona jactantibus: licebit unicuique loquaci novatori, audaci turbatori miniſterium invadere, & errores ſuos dicere veritates, temeritatem ſuam vocare conſtantiam. Exempla Prophetarum non juvant Proteſtantes, qui ſolam habebant vocationem extraordinariam collateralem. Exempla Chriſti & Apoſtolorum multò minùs: quia vident ejuſmodi jactantiam univerſis patere hæreticis. Probent ſe novos Apoſtolos eſſe, inquit Tertullianus.

VIII. Bucanus pro iſto ſigno allegat *Iſa.* 5. *v.* 8. *Iſa.* 6. *v.* 1. 2. 3. *Matt.* 7. 29. *Luc.* 4. 18. *Luc.* 4. 22. *Epheſ.* 3. 3. 4. Quos textus cùm inſpiceremus, nihil opus fuit, niſi lectorem monere, ut per ocularem inſpectionem admiretur ineptientes.

IX. Tertium ſignum collocant in ſucceſſu Reformationis. Bucanus, *loc.* 42. §. 45. Meiſnerus, *loc. citat.* Zanchius, *loc. citat.* & *Tom.* 8. *de Eccl. gubern. cap.* 25.

X. *Reſp.* Quomodo determinabunt Proteſtantes, debeatne conſiderari ſucceſſus doctrinæ Lutheranæ, an Reformatæ? quomodo determinabunt ſuum ſucceſſum majoris eſſe momenti, quàm olim fuerit ſucceſſus Arianorum, Neſtorianorum, ac ſimilium, vel hodie Anabaptiſtarum, & Socinianorum?

XI. Proteſtantes ſequentia citant loca Scripturæ: *Jerem.* 3. 8. 10. 19. *Luc.* 21. 16. *Rom.* 15. 18. 19. Et 2 *Cor.* 3. 3. Et. 2. *Cor.* 3. 10. Et 1 *Theſſ.* 1. 5. Iterum verò rogamus lectorem, ut inſpiciat ea loca; & niſi plane cæcus ſit, videbit ſibi fucum fieri.

XII. Quartum ſignum, vel indicium quærunt in prædictione Apoſtolica. Meiſn. *loc. cit.* Zanch. *loc. cit.* citantque *Apoc.* 11. 3. & 14. 6.

XIII. *Reſp.* 1. Ad textum ex Apoc. 11. 3. Lutherus divinitatem Apocalypſis non agnovit, ponens eam dubiam: & diſcipuli Lutheri ſupra magiſtrum ſuum ſapientes, divinam ejuſdem miſſionem, ex libro ſibi, aut ſaltem præceptori eorum, non divino, conantur evolvere. Dicitur in textu: *Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt mille ducentis ſexaginta diebus amicti ſaccis.* Petimus an acci-

piatis

piatis hunc locum litteraliter, an allegoricè? Si allegoricè; non ſufficiet vobis ad probandam miſſionem extraordinariam, qui allegorias a probandis rebus Fidei excluditis. Sin litteraliter accipitis; videte ne dilabamini. Loquitur textus de *duobus teſtibus*: quinam illi duo? Alios nominabunt Lutherani, alios Reformati: utris habebimus Fidem? Cur his, præ illis; aut cur illis, præ his? Teſtes illi prophetabunt *mille ducentis ſexaginta diebus*: dicant nobis, quibus id conveniat litteraliter: neque enim illi teſtes, quorum tempus eſt determinatum, aſſument vocationem fundamentalem, ſequentibus temporibus durantem. De his dicitur v. 6. *Hi habent poteſtatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ ipſorum: & poteſtatem habent ſuper aquas convertendi eas in ſanguinem, & percutiendi terram omni plagâ quotieſcumque voluerint.* Num eam poteſtatem tribuent Proteſtantes litteraliter ſuis Patriarchis? De iiſdem dicitur *v.* 7. quòd occidentur, & *v.* 8. quòd corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magnæ, ubi Dominus eorum occiſus eſt: & *v.* 9. quòd per tres dies & dimidium videbuntur corpora eorum inſepulta: & *v.* 11. quòd reviviſcent: & *v.* 12. quòd aſcenderunt in cœlum in nube, &c. Num hæc omnia conveniunt litteraliter Proteſtantium Patriarchis?

XIV. *Reſp.* 2. Lutherani, qui unum ex illis teſtibus nominant Lutherum, quem nominabunt ſecundum? Num forté Melanchtonem? Cur hunc, præ Joanne Hus? Si Joannem nominent, quo fundamento? Cur non potiùs nominant Joannem, cum Hieronymo Pragenſi, qui ſimul vixerunt? quidlibet enim illis licet. Reformati Calvinum nominant, neſcimus an Zwinglium conſtanter adjungant: interim videntur illudere Deo & hominibus: Deo quidem, quaſi excitaſſet duos prophetas, quorum unus alterum peſſimæ hæreſeos condemnaret: hominibus verò, quaſi iſtis nugis adhiberent Fidem. Profectò qui talia adferunt, videntur antiquas fabulas renovare, ut hi Lutherum, illi Zwinglium, aut Calvinum, Deucalionem orbis conſtituant.

XV. *Reſp.* 3. Cur alter teſtium non erit Elias? Vide S. Auguſt. *lib.* 20. *de civit. Dei cap.* 29. Cur alter non erit Enoch? Vide Andr. Epiſc. Cæſar. *in Apoc. cap.* 30.

XVI. *Reſp.* 4. De textu *Apoc.* 14. 6. ſic loquitur Crocius: *Per primum Angelum aliquibus intelligitur Joannes Wiclefus, qui anno* 1371. *in Anglia adverſùs Antichriſtum concionibus & ſcriptis detonare cæpit, cui ex*

Anti Becan. Tom. 2. *cont.* 12. *ſect.* 13. *n.* 29.

intervallo non magno ſucceſſerunt in Bohemia Joh. Hus & Hieron. Pragenſis. Secundus Angelus illis deſignat Lutherum & ejus paraſtatas in Germania, Zwinglium & Oecolampadium in Helvetia. Tertius reliquos Doctores, qui ubique præconium ſecundi Angeli contra Antichriſtum hactenus continuarunt, & deinceps continuabunt. Sufficit has nugas retuliſſe.

SECTIO XVII.

De Provocatione Proteſtantium ad doctrinæ puritatem.

I. Bucanus dicit Chriſtum interrogatum de ſua poteſtate & miſſione noluiſſe reſpondere, Matt. 21. 25. ideoque nec Reformatos teneri. Nam, inquit, *Antichriſtiani, cùm doctrinam Evangelii a noſtris inſtauratam convincere falſitatis nequeant, percontantur de noſtra vocatione; exemplo Chriſti, ſunt a nobis ad ipſam Chriſti & Apoſtolorum doctrinam relegandi.*

Loc. 42. §. 47.

II. *Reſp.* 1. Chriſtum noluiſſe reſpondere, non dicit Evangelium. 2. Imo Chriſtum adduxiſſe reſponſionem, habet Evangelium. 3. Chriſtum relegaſſe petentes de miſſione ſua, ad doctrinam ſuam & Apoſtolorum, rurſus non dicit Evangelium. 4. Sed nunquid videtur Chriſtus interrogando reſpondiſſe? *Baptiſmus Joannis unde erat? e cælo, an ex hominibus?* Si enim prius dixiſſent, jam probata erat miſſio; quia Joannes præclarum Chriſto teſtimonium perhibuerat: poſterius autem dicere non poterant. 5. Etiamſi Chriſtus non reſpondiſſet, quid inde? habebat teſtimonium de cœlo loquentis, habebat miracula, quæ Fidem faciebant. Quod teſtimonium, quæ miracula habebant primi Reformatores?

Matth. 21. 24. *Ibid. v.* 25. *Joan.* 1. 29. *Matth.* 3. 17.

III. Urget Bucanus: ſe cum Chriſto petere *Si veritatem dico, quare non creditis mihi? Reſp.* 1. Quid hoc ad miſſionem Proteſtantium, in qua non veritatem, ſed abſurda, & contradictoria proferunt. 2. Chriſtus immediate ante dixerat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* An idem dicent Proteſtantes, qui meritò arguuntur ob uſurpatum miniſterium, ut nunc de aliis taceamus? Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? 3. Cur non liceat petere cum Apoſtolo: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?*

Joan. 8. 46. *Pſal.* 42. 16. *Rom.* 10. 15.

IV. Sequitur, ut Crocium audiamus, mira proferentem: *Non obtinent magis adverſùs nos, quàm Phariſæi adverſùs Joannem & Chriſtum. Eamdem profitemur doctrinam. Eam, quamdiu tenemus, fruſtra ſuggillant noſtram vocationem.* Addit: *Præconis quidem rebus omninò neceſſarium eſt, ut habeat vocationem legitimam. Verùm populi ſalus in eo minimè periclitatur; ſi fortè non ſatis conſtet de miniſtri vocatione legitima, modò recta doceat. Sicut ægri ſalus non periclitatur ex eo, quod neſcit, unde medicus venerit, & an volente magiſtratu medicinam faciat, modò demonſtret ſe leges artis tenere in curando. Non enim populus ſed doctor de vocatione ſua reddet rationem olim in judicio.* *Anti. Bec. Tom. 2. contr. 12. ſect. 10. n. 2.* *Ibid. n. 3.*

V. *Reſp.* 1. Sepoſitâ tantiſper quæſtione doctrinæ, non fruſtra in vocationem Proteſtantium nos inquirere, res ipſa teſtatur. Si miniſtrorum rebus neceſſarium eſt, ut habeant vocationem legitimam, reddituri alioquin rationem uſurpati miniſterii olim in judicio; num ægrè feret Crocius, ſi Miniſtrorum male conſtitutis rebus pro virili conſulamus? eoſdemque moneamus de uſurpato miniſterio, de recogitando extremo judicio? Num fruſtra apud Proteſtantes monentur miniſtri, utiliter ſubditi?

VI. *Reſp.* 2. Juxta Diſciplinam Gallicam, Baptiſmus collatus a non habente vocationem, vel commiſſionem, eſt nullus. An dicent Reformati non intereſſe populi, non periclitari ullius ſalutem ſi fortè non ſatis conſtet de miniſtri vocatione legitima, & forte ſine vocatione & commiſſione baptizantis? Præcepit Chriſtus adultis communionem SS. Euchariſtiæ, Reformatis non diffitentibus: Euchariſtia autem a Miniſtris non vocatis adminiſtrata, non eſt Euchariſtia, non Sacramentum. Quomodo igitur ſatisfaciet populus præcepto Chriſti de ſumenda SS. Euchariſtia, ſi ipſi ſit dubium de Miniſtrorum ſuorum legitimâ vocatione? An nullius ſalus periclitatur, etiamſi populo non ſatis conſtet, an ſatisfaciat præcepto Chriſti? *Cap. 11. art. 1.*

VII. *Reſp.* 3. Iniqua eſt comparatio medici & Miniſtri: nam quamvis in medico poſſint concurrere ſcientia & auctoritas, operatio tamen ejus non habet effectum ex auctoritate, ſed ex ſcientia. In Miniſtro autem, quamvis ejus operationes ſupponant aliquam notitiam; non tamen habent effectum, v. g. in adminiſtratione Euchariſtiæ, niſi ex auctoritate per ordinationem acceptâ: &, ſecundùm

dùm Reformatos, idem ſtatuendum eſt de adminiſtratione baptiſmi.

VIII. Redit Crocius: *Quid eos juvat, ſi demonſtrent in nobis vitium vocationis? Nec ideo ipſorum doctrina vera, nec noſtra falſa. Cauſa bona malè poteſt agi, teſte Apoſtolo Philip.* 1. 16. 17. 18. *Non autem ſi indebitus modus agendi ab aliquo teneatur, mox cauſa eſt mala. Hæreat vitium in noſtra vocatione, non ideo doctrina Papiſtica eſt Chriſti, noſtra diaboli. Doctrina noſtra ſi convincatur eſſe a diabolo, nos cauſâ cadimus: quid quid tandem vitii hæreat in noſtra vocatione. Atque hic poteramus pedem figere.* Ibid. n. 4.

IX. *Reſp.* 1. Vide igitur, quàm levi & volatili arenâ pes ille figeretur. Neceſſe eſt ut hæc tua ſit concluſio, ſi tamen aliquid concludas: *fruſtra a Catholicis impugnari Reformatorum vocationem.* Illam autem concluſionem non obtines: quod probamus. Si defectus, quos arguimus in Reformatorum vocatione, ſunt veri (quemadmodum oſtendimus eſſe tales) Eccleſia Reformata non eſt Eccleſia vera. Probatur ſequela: Si in Eccleſia Reformata non ſint legitimi Miniſtri, non eſt Eccleſia vera: Sed ſi defectus, quos arguimus in vocatione Reformatorum, ſunt veri, non ſunt in Eccleſia Reformata legitimi Miniſtri. Ergo non eſt vera Eccleſia. Sequela majoris eſt manifeſta: nam Eccleſia conſtituitur ex Miniſtris & ſubditis, quorum altero deficiente, deficit Eccleſia. Legitimi Miniſtri, fatentibus Reformatis, ingrediuntur definitionem veræ Eccleſiæ, cui proinde non competit definitio, nec competit definitum: neque poteſt eſſe vera Eccleſia, cui deſunt legitimi Miniſtri. Ergo ex defectu legitimæ vocationis, rectè probamus Eccleſiam Reformatam non eſſe veram Eccleſiam. Ergo non fruſtra impugnatur a nobis Reformatorum vocatio: quæ eſt concluſio contradictoria ejus, quam Crocius habet probandam.

X. *Reſp.* 2. Si defectus, quos arguimus in vocatione Reformatorum, ſunt veri, Eccleſia Reformata nec habet verum baptiſmum, nec veram Euchariſtiam: de quo in antecedentibus dictum. Atqui illa non eſt Eccleſia vera, quæ nec verum baptiſmum habet, nec veram Euchariſtiam. Conſequenter, ex defectu legitimæ vocationis, rectè probamus Eccleſiam Reformatam non eſſe veram Eccleſiam. Ergo non fruſtra impugnatur a nobis Reformatorum vocatio.

XI.

XI. *Resp.* 3. Petit Crocius: *Quid eos juvat, si in nobis demonstrent vitium vocationis?* Hoc juvat, quòd eo ipso demonstremus, apud vos nec veram Ecclesiam esse, nec vera Sacramenta. Juvat quemlibet Christianum, si in proximo ignota mentis detegat vulnera; ne contractâ putredine, animam interimant secundâ morte, omni curâ & solicitudine cavendâ. Sed, inquit, *Non ideo ipsorum doctrina vera, nec nostra falsa.* Agnoscimus a vocatione non dependere veritatem aut falsitatem cujuscumque doctrinæ: ostendimus autem quid a vocatione dependeat. Rectè dicit: *Causa bona malè agi potest, teste Apostolo.* Quis enim dubitat? Addit? *Non si indebitis modis ab aliquo teneatur, mox causa est mala.* Non quilibet indebitus modus agendi, arguit causam esse malam: sed defectus vocationis arguit Ecclesiam non esse veram; arguit congregationem schismaticam, apostaticam, vel tumultuantium, legitimis Sacramentis destitutam. Dicit: *Hæreat vitium in nostra vocatione, non ideo doctrina Papistica est Christi, nostra Diaboli.* Ex defectu vocationis, non concludimus affirmativè pro nostra doctrina, pro nostra Ecclesia, vel pro validitate nostrorum Sacramentorum; nisi aliud addatur, & suppositâ aliqua Ecclesia, reliquis de nullitate vocationis legitimè convictis, una solaque remaneat. Neque ex defectu vocationis concludimus falsitatem cujuscumque doctrinæ; sed doctrinæ vestræ de Ecclesia, quando asseritis Ecclesiam Reformatam esse Ecclesiam Jesu Christi: sed ex eodem defectu concludimus nullitatem Sacramentorum vestrorum, juxta præmissas probationes. Quo posito, vos ipsi dispicite, cujusnam sit: *Doctrina nostra si convincatur esse a diabolo, nos causâ cadimus: donec convincatur, non cadimus, quidquid tandem vitii hæreat in vocatione.* Si illud vitii hæreat in vestra vocatione, quod ostendimus hærere: jam eo ipso convicti estis, nec veram apud vos esse Ecclesiam, nec vera Sacramenta: nec tamen credit Crocius se causâ cadere, quidquid vitii hæreat in vocatione.

XII. Quia nihil communius in hac causa auditur a Protestantibus, quàm provocatio ad puritatem doctrinæ, libet & Zanchium producere dicentem: *Joannes in Epist. 2. assignans veram differentiam verorum & falsorum Ministrorum, an a Deo sint, necne & ideo an audiendi sint, necne audiendi, doctrinæ, non autem personarum successionem in medium attulit, dicendo:*

Tom. 4. lib. 1. in 4. præcept. q. 3.

dicendo : Si quis veniat ad vos *(nempe vel ordinariè per homines missus ac ordinatus, vel extra ordinem)* non habens tamen doctrinam hanc, nolite eum recipere : *quasi dicat a contrario, si verò habeat doctrinam illam, recipite, & audite eum.*

XIII. *Resp.* 1. Unde Probatur eo loco agi de differentia verorum & falsorum Ministrorum ; & non potiús in genere de impostoribus, sive illi missionem prætexerent, sive non ? 2. Demus agi de veris falsisque Ministris : Hæc erit sententia Apostoli ; Ministrum, sive verum, sive falsum, qui veram doctrinam non adfert, non esse recipiendum. An inde sequitur Ministrum, sive verum, sive falsum, modò veram doctrinam adferat, esse recipiendum ? Ne quidem vos ipsi hoc docetis, uti in præcedentibus est ostensum.

XIV. Itaque committit Zanchius fallaciam consequentis ; ac si diceret Sophista ; Quodcumque non est animal, non est homo : Ergo, quodcumque est animal, est homo. Non enim hoc ex illo sequitur ; cúm plus requiratur ad esse hominem, quàm ad esse animal ; sicut plus requiritur, ut aliquis recipiatur, tanquam Minister veræ Ecclesiæ, quàm ut adferat veram doctrinam.

De præscript. XV. Addunt aliqui se cum Tertulliano dicere : *Ex personis probamus Fidem, an ex Fide personas ?* consequenter, non esse inquirendum de missione, sed de Fide. *Resp.* 1. Tertullianus ibi agit de lapsis, docetque ex eorum casu non esse concludendum contra Ecclesiam Catholicam. 2. Ex Fide probamus personas, quando de missione per Fidem Christianam ordinatâ, inquirimus.

SECTIO XVIII.

De provocatione Protestantium ad ordinationem populi, &c.

I. Bucanus quærens quæ fuerit prima Reformatorum vocatio, dicit eam fuisse ordinariam et extraordinariam ex constitutis regulis & signis. Addit verò : *Et quia fuerunt a suis populis & gregibus, & legitimis Magistratibus agniti & ordinati legitimi Pastores.* Ita *Loc. 42. §. 47* triplicem videtur in illis ponere vocationem : ordinariam, ab Ecclesia Romana ; extraordinariam, immediatè a Deo ; & illam, quæ a populis & Magistratibus obtinetur. Hanc autem referatne ad ordinariam, vel extraordinariam, judicet lector.

II. Sed unde docebunt Reformati populum & Magistratum

tratum habere potestatem ordinandi legitimos Pastores? Novimus a populo selectos Diaconos, quos Apostolis offerrent ordinandos. Novimus Joseph & Matthiam a populo esse propositos. Ignoramus a populo Diaconos legitimè ordinatos, Matthiam missum. Vid. S. Chrysost. *Hom.* 3. *in Act.* *Act.* 6. 6. *Act.* 1. 23.

III. Legimus Diaconos esse ordinatos per manuum impositionem; cujus & Paulus Apostolus meminit. Legimus Presbyteros a Tito esse constitutos. Nullibi verò legimus Ecclesiæ Ministros a populis & legitimis Magistratibus esse ordinatos, aut rectè posse ordinari. Exhibeant nobis, vel concessionem istius potestatis, Magistratibus & populo competentis; vel doceant de exemplo per Scripturas divinas; qui monent ut sine Scripturis non credamus. *Act.* 6. 6. 1. *Tim.* 5. 22. *Tit.* 1. 5.

IV. Illud mirandum Reformatos in hac materia nescire consequenter loqui. Ipsi docent: *Quòd Prædicans intrudens seipsum, etiamsi approbatus fuerit a populo, non poterit approbari per Prædicantes vicines.* Vel igitur potestas ordinandi competit populo, & Magistratui conjunctim, vel divisim. Si conjunctim: vel requiritur ut legitimus Magistratus sit fidelis, vel sufficit infidelis. Infideli Magistratui competere potestatem ordinandi cum populo fideli, non dicetis. Necesse igitur est ut sit fidelis. Ergo tempore Apostolorum nulla est facta ordinatio Ministri Ecclesiastici per populum & Magistratum; quòd tunc nullus Magistratus legitimus fuerit fidelis in toto Imperio Romano. Rursus: si conjunctim Magistratui & populo tribuenda est potestas ordinandi; ea erit æqualis apud omnem civitatem, & quemcumque pagum, legitimo Magistratu non destitutum. Quando igitur gratiam populi & Magistratûs quis obtinuerit, poterit ab his agnosci & ordinari, irritâ prioris Pastoris ordinatione. An hâc ratione quibuslibet turbulentis aperiatur via, ipsimet judicate. Sin autem divisim Magistratui & populo competit potestas ordinandi; cujusnam prævalebit ordinatio, si alium populus, alium Magistratus ordinaverit? Si Magistratus fuerit infidelis, vel fidelis existens, nolit quemquam ordinare, licebit populo Prædicantem pro libitu ordinare, nec indigebit approbatione vicinorum Prædicantium. Quomodo hæc consistunt cum allegato decreto Disciplinæ Gallicæ? *Disciplin. Gall. cap.* 1. *art.* 24.

V. Accedit,

V. Accedit, quòd SS. Patres ab initio Ecclesiæ arguerunt in hæreticis defectum missionis; qui tamen habebant has, aut illas nationes sequentes.

Tom. 4. lib. 1. in 4. præcept. loc. 4. q. 2.

VI. Rectè vester Zanchius: *Qui irrumpunt absque legitima vocatione, non sunt digni nomine Ministrorum, sed insidiatores sunt, & lupi vocantur a Christo.* Cúmque hucusque non doceatis de legitima vocatione primorum Reformatorum, dicimus cum S. Augustino: *Quemnam testem vobis* (Manichæus, Zwinglius, &c.) *sui Apostolatûs adduxit?* Lib. 4. contr. Faust. cap. 4.

SECTIO XIX.

De provocatione Protestantium ad officium fidelium.

I. Dicunt aliqui, etsi Pastores non essemus, incumberet tamen nobis, prout omnibus fidelibus, officium institutionis, pro modulo gratiæ a Deo acceptæ.

II. *Resp.* Si per officium institutionis intelligunt monitionem, *Rom.* 15. 14. correptionem aliquam inquietorum, 1 *Thess.* 5. 14. conversionem peccatoris ab errore viæ suæ, *Jacob.* 5. 20. nihil contradicimus. Sin autem omnibus fidelibus competere velint regimen Ecclesiæ & munus Pastorale; & sibi & veritati faciunt injuriam: sibi quidem, cùm propriam doctrinam destruunt; veritati autem, quia

Hebr. 5. 4.

Apostolus in contrarium est: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.*

Exam. Fid. lib. 2. part. 1. cap. 2. n. 3. 4.

III. Proponit Scheiblerus: Etiam laicos esse audiendos: quia etiam laicis dictum est, ut caveant falsos Prophetas.

IV. *Resp.* Inde non sequitur laicos teneri ad audiendos falsos Prophetas; quos meliùs fugiendo cavent, quàm audiendo. Similiter id non sequitur ex mandato Apostolico, de omnibus audiendis, &, quæ bona sunt, retinendis. Quomodo enim probatur eo mandato teneri unumquemque particularem fidelem; & non potiùs id esse eorum munus, qui Ecclesiæ præsunt? Concedimus probandos esse Spiritus si ex Deo sint. Sed cujus id erit? Num uniuscujusque particularis fidelis? Hoc non probatur. Et quamvis id certo modo concederetur, facillimum tamen foret, testante Scriptura: *Qui novit Deum, audit nos. In hoc*

1 *Joan.* 4. 6.

cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris

erroris. Hac ratione probantur ſpiritus falſorum Prophetarum, etiamſi doctrinam eorum non audiant fideles. Lutherus, Scheiblerus, &c. non audiunt ſuperiores Eccleſiæ, quibus debent ſubeſſe: ergo habent ſpiritum erroris; ergo eorum ſpiritus non eſt ex Deo.

V. Iterum dicit Scheiblerus: Unicuique reddendam eſſe rationem Fidei noſtræ, etiam a laicis. 1 *Petr.* 3. 15. *Ibid. n.* 4. 5. 6.

VI. *Reſp.* Inde non ſequitur audiendam eſſe doctrinam cujuſcumque falſi Prophetæ: poteſt enim fidelis etiam falſo Prophetæ reddere rationem Fidei ſuæ, dicendo quid credat, cui credat, cur credat: licèt non audiat doctrinam falſi Prophetæ. Tenetur ergo fidelis reddere rationem Fidei ſuæ: ſed non tenetur audire rationem perfidiæ alienæ. Falſos prophetas declinando tutiſſimè cavet particularis fidelis; & juxta Scripturam, nec *Ave* ipſis dicit, qui veritatem Eccleſiæ novis dogmatibus, pacem nefario ſchiſmate perturbant. Inde & ſuperiores Eccleſiæ, miſſionem examinantes, laudantur in Angelo Epheſi: *Tentaſti eos, qui ſe dicunt Apoſtolos eſſe, & non ſunt: & inveniſti eos mendaces.* *Apoc.* 2. 2.

SECTIO XX.

De provocatione Proteſtantium ad exempla.

I. Dicunt: Inde ab initio Prophetas non fuiſſe admiſſos, & id patere ex Michæa, cui maximè contradictum eſt.

II. *Reſp.* Inde non probatur quemlibet admittendum eſſe, qui ſe dicit eſſe Prophetam, vel extraordinariè miſſum. Hinc Bucanus quærit: *Quid ſi extraordinariam vocationem ex unius Dei inſtinſeo affl atu profectam, aliquis jactet, an protinus erit audiendus?* & reſpondet: *Non: ſed ut veram & legitimam ab adulterina diſcernamus, tres obſervandæ regulæ. Una, ut ei demum ibi ſit locus, ubi nullus eſt legitimæ ordinariæ vocationis uſus, quem ejuſmodi quiſpiam Doctor contempſiſſe videri poſſit. Altera, ut probetur ejuſmodi hominis ſpiritus, priuſquam admittatur, id eſt, tum ejus doctrina ad Verbi Dei normam, quoad ejus fieri poteſt, exigatur,* &c. *Tertia, ut ſic probati ab Eccleſia, cujus ipſi fundamenta jecerint, legitimè ordinentur.* Ergo exemplum Michææ, & contradictio, quæ ipſi obtigit, malè alle- *Loc.* 42. §. 43.

gatur ad ſtabiliendam primorum Reformatorum vocationem extraordinariam.

III. Conſideret lector regulas Bucani, unde veram & legitimam vocationem, ex unius Dei intrinſeco afflatu profectam diſcernendam tradit ab adulterina. Prima vult; Nullum eſſe legitimæ ordinariæ vocationis uſum. Quis de eo judicabit? Num quilibet Chriſtianus? At quid, ſi alii aſſerant legitimum ſupereſſe uſum; alii dicant nullum reperiri? Eritne credendum affirmantibus, vel negantibus? Si negantibus licet ſuæ opinioni inhærere, dictamen conſcientiæ ſuæ jactantibus; & ipſi ſuo judicabunt periculo non modico; & occaſionem præbebunt quibuſlibet inquietis, conſtitutum a Chriſto & Apoſtolis Eccleſiæ ordinem, quotieſcumque libuerit, perturbandi. Licebit & Anabaptiſtis judicare, nullum apud vos eſſe ordinariæ vocationis uſum: ſuoſque Miniſtros ex intrinſeco unius Dei afflatu vocatos credere. Si id Anabaptiſtis non licet; cur licet Reformatis?

IV. Altera regula vult; Hujuſmodi hominis doctrinam & mores explorari. At verò quis explorabit? Num quilibet Chriſtianus? Alii judicabunt doctrinam Verbo Dei conformem, alii difformem. Eritne ſtandum affirmantibus, an negantibus? Si affirmantibus licet ſuæ opinioni inhærere, dictamen conſcientiæ ſuæ jactantibus: licebit Anabaptiſtis judicare doctrinam Magiſtrorum ſuorum eſſe ex Verbo Dei petitam: adeoque illos arcano Dei afflatu eſſe vocatos. Si id Anabaptiſtis non licet; unde Reformatis?

V. Tertia regula vult; Ejuſmodi hominem, ſic probatum, ab Eccleſia, cujus ipſe fundamenta jecerit, legitimè ordinari. Sic dicent Anabaptiſtæ, dicent quilibet hæretici & ſchiſmatici, ſuos Magiſtros prædicto modo eſſe probatos ab Eccleſia, cujus ipſi fundamenta jecerint. Adeoque univerſi & ſinguli erunt habendi, ex unius Dei intrinſeco afflatu, legitimè vocati. Vel ſi id de univerſis & ſingulis non eſt dicendum, cur de Reformatis; niſi quod ſeſe, omnium aliorum exemplo, venditent orbis terrarum judices, a quorum arbitrio dependeat, quid ſanctum ſit, quid profanum?

VI. Quoad ordinationem, aliqui hæretici & ſchiſmatici dicent cum Reformatis, ſuos Magiſtros eſſe ab Eccleſia, cujus ipſi fundamenta jecerint, legitimè, ordinatos; proindeque nihil ipſis deeſſe, cur non cenſeantur

antur vocati unius Dei intrinseco afflatu, juxta regulas Bucani. Alii verò hæretici & schismatici dicent a Bucano sibi fucum fieri, qui hominum, & quidem laicorum ordinationem requirat, post Dei extraordinariam vocationem, & hoc post, & per collectam Ecclesiam: quasi merè laicis (contra doctrinam Reformatorum) competeret facultas ordinandi Ministrum Ecclesiæ: dicent ridiculè eum in finem allegari textus 1 *Tim.* 6. 3. 4. 5. & 2 *Tim.* 3. 6. & 2 *Petr.* 2. 14. *Judæ* 1.

VII. Sed iterum audiendus est Bucanus: petit: *Anne cessante ordinariâ vocatione, qui vis Christianus in sacris litteris versatus, falsam doctrinam impugnare, & veram asserere debet, & eo nomine suggestum ascendere potest?* & respondet: *Absit: hoc enim esset aperire ostium cuivis, ubivis, qui se sapientem existimaret, corruptæ seu vero, seu falso doctrinæ impugnandæ prætextu, ad clandestinos conventus habendos: quod factitare solent Anabaptistæ & Libertini, pessimum illorum exemplum secuti, qui Antiochiæ primùm, ac deinceps in Galatia & alibi clam irrepentes tantos ediderunt tumultus. Act.* 15. 14. *Loc.* 44. §. 44.

VIII. Hæc responsio, uti est vera, & Scripturæ conformis, ita ostendit Bucani regulas, pro discernenda legitima vocatione, ex intrinseco Dei afflatu, ab adulterina, non subsistere. Nam prima regula, de defectu ordinariæ vocationis hîc supponitur. Alteri facilè satisfit a Christiano, in sacris litteris versato, siquidem mores ejus multitudini probentur: quid enim omni hæretico facilius, quàm invenire adhærentes, qui judicent doctrinam ejus Verbo Dei conformem? Tertia nullam difficultatem habet: erit enim sic probatus ab Ecclesia, cujus ipse fundamenta jecerit; & ab ea (si velet) legitimè ordinabitur. Sic idem ille Christianus, juxta regulas Bucani, habendus erit unius Dei intrinseco afflatu vocatus, & legitimus Minister Ecclesiæ: & tamen eidem, juxta posteriorem Bucani responsionem non licebit suggestum conscendere. Ex quo constat non quaslibet contradictiones, adversùs assumptam a Protestantibus vocationem, esse contemnendas, quamvis Prophetarum vocationi immeritò fit contradictum.

IX. Scheiblerus dicit Jeremiam Prophetam reprehendisse Sacerdotes, licèt ipse esset Sacerdos, nec propterea amisisse missionem; & sic egisse Lutherum. *Exam. Fidei lib. 2. part. 1. cap. 2. n. 9. 11. 12.*

X. *Resp.* Jeremias non receſſit ab unitate Fidei & charitatis: imo cum Sacerdotibus ejus temporis habuit communem Dei cultum. Neque probatur omnes Sacerdotes ejus temporis a vero Dei cultu aberraſſe; quamvis multi peccaverint, & fuerint reprehenſibiles. Hoc autem quid prodeſt Luthero, Fidei unitatem deſerenti, charitatis unitatem dilaceranti? Jeremias extraordinario modo fuit a Deo vocatus: idemne de ſuo Luthero probarunt Lutherani?

In Collat. 3. dici cap. 7.

XI. Alii objiciunt, quòd etiam Donatiſtæ tergiverſando petiverint, quis Auguſtinum ordinaſſet; eodemque modo nunc Pontificios procedere.

XII. *Resp.* 1. Donatiſtæ volebant invalidam eſſe ordinationem a malo factam: an idem volunt Proteſtantes, aut Catholici? 2. Donatiſtæ agebant tergiverſando contra unum Epiſcopum: nos agimus contra omnes omnino Miniſtros Proteſtantes. 3. S. Auguſtinus reſpondit petentibus: vos, more Donatiſtarum, tergiverſando quæſtionem fugitis.

SECTIO XXI.

De vocatione in caſu neceſſitatis.

Anti-Becan. Tom. 2. contr. 12. ſect. 6. n. 3.

I. Docet Crocius: *Si Preſbyterium aliquo caſu in loco inacceſſo pereat, Eccleſia poteſt, prævia Dei invocatione, Miniſtrum eligere, qui munere Paſtorali fungatur, donec aliunde Preſbyteri accedant, qui eum ordinent.* Fatetur autem in ſequentibus, ibid. n. 5. *quòd nulli Miniſtri ſint conſecrati a laicis in Eccleſia Catholica*; additque: *Nobis ea mens nunquam fuit. Nunquam diximus a mere laicis conſecratos eſſe: Nemo, quod ſciam, dixit a ſolis Preſbyteris regentibus, quos laicos Seniores vocant.*

II. *Resp.* Ad hunc locum primò notanda eſt inadvertentia Crocii, neſcientis quemquam ex Reformatis aſſeruiſſe, a merè laicis conſecratos eſſe Eccleſiæ Miniſtros; cùm tamen Bucanus aſſerat primos Reformatores a populis & Magiſtratibus ordinatos eſſe legitimos Paſtores.

Loc. 42. §. 47.

III. Deinde conſideranda Reformatorum doctrina: *Sacramentorum adminiſtratio non minùs Paſtoribus eſt propria, quàm Verbi Dei prædicatio.* Sacramentorum adminiſtrationem ſic propriam dicunt Paſtoribus, ut baptiſmus, ſine vocatione

Synop. pur. Theol. diſp. 42. theſ. 65.

vacatione aut commiſſione adminiſtratus, ſit nullus: idem omnino dicendum de Sacramento SS. Euchariſtiæ. Ponamus igitur cum Crocio, Preſbyterium aliquo caſu in loco inacceſſo perire: ſi Eccleſia, prævià Dei invocatione, poteſt Miniſtrum eligere, qui citra ordinationem munere Paſtorali fungatur, erunt ſacramenta valida, quæ talis Miniſter adminiſtrabit; fruſtra cæteroquin eligendus, ſi valida non adminiſtraret Sacramenta. Ergo malè docet Diſciplina Gallica baptiſmum adminiſtratum ſine vocatione aut commiſſione, eſſe nullum: talis enim Miniſter, ſine vocatione aut commiſſione, validè adminiſtrat, expectans ordinationem a Preſbyteris: malè docet Synopſis Sacramentorum adminiſtrationem Paſtoribus eſſe propriam.

IV. Accedit; ſi talis a populo electus validè adminiſtrat Sacramenta, cur ejus poteſtas non durat, niſi donec aliunde Preſbyteri accedant, qui eum ordinent? Ubi fundamentum in S. Scriptura, vel in antiquitate? Quis unquam audivit legitimè conſtitutum Eccleſiæ Miniſtrum, novâ indigere ordinatione? figmenta ea ſunt perverſæ novitatis.

V. Neque dicant neceſſitatem in loco inacceſſo conſtitutis patrocinari. Nec enim adfert patrocinium ulla neceſſitas, ut valida ſint Sacramenta, quæ ex natura rei ſunt invalida. Vid. Petr. Mart. *Loc. comm. Claſſ.* 4. *cap.* 2. *n.* 8.

VI. Florimundus Remundus retulit, initio prætenſæ Reformationis, multos prædicaſſe, & Sacramenta adminiſtraſſe ſine ulla ordinatione; qui tamen ſucceſſoribus ſuis ordinationem impertiti ſunt, quam non habebant. De iiſdem dicit Synopſis pur. Theol. *Si aliqui in principio Reformationis, abſque prævia certæ cujuſdam Eccleſiæ vocatione, Evangelium Chriſti plebi ipſi reclamanti annunciarunt, illi eodem ſpiritu ad illud opus Miniſterii acti fuerunt, quo olim Apollo, Cyprii & Cyrenii, qui olim in Judæorum Synagogis & coram Gentilibus myſteria Jeſu Chriſti prædicaſſe dicuntur, Act.* 11. & 18. *tametſi aut a Judæis, aut a Gentilibus, aut ab Apoſtolis, aut ab Evangeliſtis ad illud munus fuiſſe ordinatos nuſquam legatur.* Diſp. 42. theſ. 42.

VII. *Reſp.* At verò diſputaverit Apollo, & eloquentiam ſuam Jeſu Chriſto, fervens Spiritu, impenderit: non ideo erexit Eccleſias; non *Act.* 18. 25.

deo administravit Sacramenta, Episcopis & Presbyteris propria, nisi prævie ordinatus & missus. Ex Cypriis & Cyreniis, Antiochiæ Christum annunciantibus, nullos fuisse ordinatos missos, non dicit Scriptura Divina. Instruere errantes, illisque viam Domini aperire, privatis omnino licet. Sed illi, quod constat, non habuerunt Ministerium ante adventum Barnabæ, non erexerunt Ecclesias, non assumpserunt cathedram, non administrarunt Sacramenta; de quibus sola, totaque est quæstio.

Act. 12. 22.

VIII. Eadem est ratio de dispersis fidelibus ob persecutionem Jerosolimitanam, qui leguntur evangelizasse pertranseuntes. Philippus etiam baptizavit, ut Diaconus. Ut autem Samariæ erigeretur perfecta Ecclesia, iverunt Petrus & Joannes. Nam Ecclesiasticum corpus formare, doctrinâ & disciplinâ regere, & administrare omnia Sacramenta, sine ordinatione, inauditum est; & vos contrarium docetis in Synodo Nat. Dordrecht. 1574. *art.* 9. &. 11.

Act. 8. 4.

Ibid. v. 15.

IX. Aliud exemplum adfert Synopsis: *Origenes alicui in urbe in qua nullus est Christianus, evangelizanti contingere posse asseverat, ut postmodum communi auditorum, quos ad Christum convertit, suffragio Episcopus ordinetur.* Hom. 11. in 18. Num.

Disp. 42. *thes.* 43.

X. *Resp.* Verba Origenis hæc sunt: *Consideremus ne fortè sicut in aliqua (verbi gratiâ) civitate, ubi nondum Christiani nati sunt, si accedat aliquis, & docere incipiat, laboret, instruat, adducat ad Fidem, & ipse postmodum iis quos docuit, Princeps & Episcopus fiat*, &c. Talem posse Episcopum fieri, nemo dubitat: sed Fide non bonâ Synopsis Origeni tribuit, quasi posset contingere, ut talis *communi auditorum, quos ad Christum converti, suffragio Episcopus ordinetur.*

SECTIO XXII.

Expenduntur Sententiæ Protestantium.

I. Constat ex dictis, vocationem extraordinariam apud Calvinistas pro articulo Fidei in publica Confessione haberi; a Calvino, & a prioribus prætensis Reformatoribus fuisse defensam; a Luthero jactatam. Extraordinariam autem illam vocationem, quomodo conentur probare, vidimus: sed cum dolore observavi-

vimus

mus, ejuſmodi eſſe probationes, quæ magis videntur ad ludendum in re ſeria, quàm ad aſſerendum inſtitutæ. Quis judex non reprehenderet procuratorem, ſi temere ſuſcipiat alienæ cauſæ patrocinium, cui procurator non deeſt? Quis Princeps admittet legatum, niſi credentialibus litteris a mittente inſtructum? Primi Reformatores voluerunt haberi procuratores Dei in curanda Eccleſia: legati Chriſti ad fideles miſſi, extra ordinem divinitus excitati. Ubi mandatum, ubi litteræ credentiales? Non urgemus miracula, tanquam ſigilla Dei: probent quâcumque ratione, ſed ſufficienti, primos Reformatores eſſe extraordinariè miſſos. Determinent ipſi ex Scriptura, quid ſufficiat ad probandam miſſionem extraordinariam: quodcumque Scriptura pronunciaverit, nobis ratum fixumque erit.

L. ſi quis. 1. C. de mandat. princ.

II. Quoad ordinariam vocationem, audivimus quæ dicant Proteſtantes, non tantùm a veritate, ſed etiam ab omni recta ratione aliena: ut quæ nec inter ſe cohærent, nec initium, nec exitum inveniunt.

III. Itaque Proteſtantium alii ſtatuunt 1. vocationem extraordinariam. 2. alii partim ordinariam, partim extraordinariam. 3. alii verò ordinariam. 4. alii ordinationem Magiſtratuum & populorum. 5. vocationem. in caſu neceſſitatis, quæ tamen ſit radix & fundamentum novæ vocationis. 6. alii volunt omnes Chriſtianos habere jus Sacerdotale in ſemetipſis. Nullam verò habent Proteſtantes ſententiam de vocatione toti Eccleſiæ ſuæ communem.

IV. Optaremus proinde intelligere ex Proteſtantibus, quomodo certi ſint de validitate ſui Miniſterii; poſtquam communi ſententiâ partis ſuæ nequeunt eſſe certi, ſive de ſola vocatione extraordinaria; ſive de vocatione partim ordinaria, partim extraordinaria; ſive de ſola vocatione ordinaria; ſive de ordinatione Magiſtratuum & populorum; ſive de vocatione neceſſitatis; ſive de paradoxo Sacerdotii laicalis. Si cauſa agitur Eccleſiæ Catholicæ contra partem Proteſtantium, uti revera agitur; hoc ipſo everſum totum eſt illorum miniſterium, quod nulla pars habeat communem ſententiam ſuper validitate ſui Miniſterii: conſequenter neſciunt an unquam a ſuis Miniſtris ſint validè abſoluti a peccatis; neſciunt an unquam acceperint corpus & ſanguî-

nem

nem Domini in ſua cœna. Hoc autem quantum ſit malum, judicent ipſi Proteſtantes, qui ſalutis ſuæ æternæ curam habent.

SECTIO XXIII.

Declaratur neceſſitas miſſionis.

I. Quia nonnulla Proteſtantium effugia hoc agunt, ut tollatur miſſionis neceſſitas, conſultum erit eandem breviter ſtabilire, tum ut cavillationibus obvietur, tum ut Arminianorum, ab Anabaptiſtis & Socinianis mutuata ſententia, miſſionis neceſſitatem deſtruens, convellatur. Ita enim apertè Huttenus: *Reſp. ad 4. quæſt Præſat.* *Rotundè dico, nos non indigere miſſione, nec venditare miſſionem: miniſterium tamen noſtrum, & vocationem eſſe Chriſtianam.* Et poſtea: *Non indigemus miſſione, ideoque nec volumus.*

II. Concilium Tridentinum ita ſtatuit: *Seſſ. 23. can. 7.* *Si quis dixerit eos, qui nec ab Eccleſiaſtica & canonica poteſtate ritè ordinati, nec miſſi ſunt, ſed aliunde veniunt, legitimos eſſe Verbi & Sacramentorum miniſtros, anathema ſit.*

III. Neceſſitatem miſſionis probamus 1. ex teſtimonio Apoſtolico: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur.* Rom. 10. 15.

IV. Dicit Huttenus 1. Requiri miſſionem *Ibid. pag. 6.* in Apoſtolis, quia quaſi novam doctrinam erant annunciaturi. *Reſp.* 1. Illa cauſa non legitur in textu, ſed textui infertur. 2. Etiamſi ob doctrinæ novitatem requireretur miſſio; non tamen ideo ceſſaret eſſe abſolutè neceſſaria. Vid. Syn. pur. Theol. *Diſp. 42. theſ.* 10.

V. Dicit Huttenus 2. Interrogationem S. Pauli oſtendere, nullo modo poſſe fieri talem prædicationem ſine miſſione: & probat ex præcedentibus; quia nulla poteſt, fieri invocatio Dei ſine Fide nulla fides ſine auditu, nullus auditus ſine Prædicante. *Reſp.* Non vult abſolutè Apoſtolus nullam invocationem Dei poſſe fieri ſine Fide; videmus enim hæreticos invocare Chriſtum & Deum: ſed vult nullam invocationem ſalutarem poſſe fieri ſine Fide. 2. Ita non abſolutè vult Apoſtolus nullam dari Fidem ſine auditu; ſive neminem credere ſine Prædicante; cùm & ipſe ex peculiari revelatione crediderit ſine Prædicante: ſed vult Fidem ſalutarem, juxta

uxta ordinariam Dei legem, non obtineri ſine Prædi-
ante. 3. Sequitur: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?*
on voles, abſolutè impoſſibilem eſſe prædicationem
ine miſſione; ſed prædicationem ſalutîferam, quæ con-
ituit Eccleſias Chriſto, quæque homines ducit ad ſa-
utiferam Fidem & invocationem, ſine miſſione fieri
on poſſe. Nam & Ariani v. g. prædicarunt Chriſtum,
omnes ſchiſmatici prædicant Chriſtum: verùm quia
xtra Eccleſiam ſine legitima miſſione prædicant, non
ſt eorum prædicatio conſtitutiva Eccleſiarum, nec per
ſalutifera. 4. Ipſe Huttenus contendit *Ibid.*
ſtam eſſe prædicationem ſine miſſione Ju-
æis & Gentibus: quomodo igitur poſtea aſſerit Apoſ-
olum agere de tali prædicatione, quæ ſine miſſione erat
mpoſſibilis? *Mentita eſt iniquitas ſibi.*

VI. Neceſſitatem miſſionis probamus 2. ex Apoſto-
co edicto: *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem,* *Hebr. 5. 4.*
d qui vocatur a Deo tanquam Aaron.

VII. Dicit Huttenus ibi tantùm agi de *Ibid. pag.*
ummo Sacerdote veteris Teſtamenti, ade- *13. 14.*
que eſſe argumentum a ſpecie ad ſpeciem.
eſp. 1. Sit verum, agi de Summo Sacerdote veteris
eſtamenti *Hebr.* 5. 1. modò ſimul agnoſcatur de Pon-
ifice agi non ſe ingerente, ſed aſſumpto a *Vid. Adam.*
eo. 2. Poſtquam in particulari egit Apoſ- *Sasbout.*
olus, *v.* 1. 2. 3. ut tranſeat ad Chriſtum, *in hunc loc.*
onit generale dogma, *Nec quiſquam*, &c.
c deinde pergit in oſtendenda vocatione Chriſti, &
eteris officiis Pontificiis, Chriſto competentibus, &
Chriſto exercitis. Non eſt ergo argumentum a ſpe-
e ad ſpeciem; ſed eſt univerſalis propoſitio, cujus li-
itationem non probant Arminiani. Verba etiam
tuti, negativè prolata, denotant neceſſitatem præci-
m. Marſ. *Tom. 1. conſ.* 39 *n.* 38..

VIII. Itaque Deus dat Eccleſiæ ſuæ Paſtores uſque
finem mundi, vel per ſeipſum immediatè & ſine
ævia ſucceſſione; vel mediantibus hominibus ad hoc
nſtitutis. Invaſores Miniſterii licèt habuerint multos
quaces; graviter puniti ſunt, *Num.* 16. Rex Jero-
am reprehenditur, quòd conſtituerit Sacerdotes, 3
g. 12. 31. 32. Rex Ozias, uſurpans miniſterium, pu-
us eſt, *Paral.* 26. 17. Qui non poterant oſtendere
ceſſionem ab Aarone, ejecti ſunt a Sacerdotio, 1
Eſdr.

Esdr. 2. 62. In novo Testamento Christus mittit Apostolos, *Joan.* 20. 21. S. Paulus mittit Titum, ut & alios mittat, *Tit.* 1. 5. Timotheus ordinatur, & alii ordinantur, 1 *Tim.* 4. 14. Væ annunciatur iis, qui contradictionem Core imitantur, *Judæ.* 11. Habemus itaque regulam & exempla. Quæ ab Anabaptistis, & similibus objici solent, habet Zanchius, *Tom.* 4. *lib.* . *ad* 4. *præcept. tit. de Ministr. Eccl. q.* 3.

SECTIO XXIV.

Probatio S. Augustini perpetua.

I. Hoc modo procedit S. Augustinus. Vel ante Donatum erat vera Ecclesia, vel non erat. Si fuit vera Ecclesia, in ea erat manendum. *Sin autem tunc non erat Ecclesia quia sarilegi hæretici sine baptismo recipiebantur: & hoc universali consuetudine tenebatur: unde Donatus apparuit? de qua terra germinavit? de quo mari emersit? de quo cælo cecidit?* & mox: *Ipsi autem considerent ubi sunt, qui neque unde propagati sint, possunt dicere.* Fundamentum enim SS. Patrum, in S. Scripturis fundata & constans sententia, nullam esse apud hæreticos Ecclesiam, adeoque nullam mittendi potestatem. Atque hinc urget Augustinus Donatistas insolubili argumento, ut Ecclesiam, quam deseruerat Donatus, vel veram agnoscerent, & emendato schismate sequerentur: vel falsam declararent, & omni origine destitutos esse Donatistas eo ipso ostenderet.

Lib. 3. *de bapt. cap.* 2.

Contr. Gaudent. lib. 2. *cap.* 8.

II. Idem argumentum alibi sic proponit. *Responde, utrùm Ecclesia perierit? si jam tum perierat, Donatum quæ peperit? si autem in eam sine baptismo aggregatis, perire non potuit: responde, quæso, ut ab ea se, tanquam malorum communionem devitans, pars Donati separaret, quæ demum tia persuasit?*

III. Eodem argumento utimur adversùs Protestantes. Vel Romana Ecclesia erat vera Ecclesia, separatione facientibus primis Reformatoribus; vel non erat vera Ecclesia. Si fuit tunc vera Ecclesia; in ejus communione erat permanendum. Sin autem tunc non erat vera Ecclesia, ratione exercitæ tyrannidis, doctæ hæresis, commissæ idololatriæ; de qua terra germinavit Lutherus? neque enim terra tyrannica mansueti Regis dederit ministrum. De quo mari aut lacu emersit Ca-

vin

inus? neque enim profunda, & lacunæ hæreſeos, miſiſtrum veritatis reddiderint. De quo cælo cecidit Zwinglius? neque enim idololatræ cœleſtes dirigunt egatos. Reſpondete, Domini Proteſtantes, & conſidete; ubi ſitis, qui, unde propagati ſitis, non poteſtis icere. Nam ſi Eccleſia Romana perierat per tyrranidem, per hæreſim, per idololatriam, quæ peperit rimos Reformatores? Si conficta eſt tyrannis, comentitia hæreſis, excogitata idololatria, ut ſeſe pars roteſtantium a Romana Eccleſia ſepararet, quæ dementia perſuaſit? Itaque ſi S. Auguſtinus rectè concluſit, & nos rectè concludimus: ille contra Donatiſtas, os contra Proteſtantes.

SECTIO XXV.

Sententia S. Cypriani.

I. Audiant Proteſtantes S. Cyprianum in Novatiano miſſionem primorum Reformatorum exagitantem & roterentem: *Novatianus in Eccleſia non eſt, nec Epiſcopus computari poteſt, qui Evangelicâ & Apoſtolicâ traditione contemptâ, nemini ſuccedens, a ſeipſo natus eſt: habere namque aut tenere Eccleſiam nullo modo poteſt, qui ordinatus in Eccleſia non eſt. Foris enim non eſſe Eccleſiam, nec ſcindi adverſùm ſe, aut dividi poſſe, ſed inſeparabilis atque individuæ domûs unitatem tenere, manifeſtat Scripturæ divinæ fides.* Epiſt. 76.

II. Iterum: *Quod verò ad Novatiani* (Lutheri, Calvini, &c.) *perſonam pertinet, frater chariſſime, de quo deſideraſti tibi ſcribi, quam hæreſim introduxiſſet; ſcias nos primo in loco nec curioſos eſſe debere, quid ille doceat, cùm foris doceat. Quiſquis ille eſt, & qualiſcumque eſt, Chriſtianus non eſt, qui in Chriſti Eccleſia non eſt.* Sufficit ergo videre an miſſus ſit Lutherus, &c. ut doceret foris; nec curiosè in ejus doctrinam inquirere. *Jactet ſe licèt, & Philoſophiam vel eloquentiam ſuam* (vel Evangelium a ſe puritati reſtitutum) *ſuperbis vocibus prædicet: qui nec fraternam charitatem, nec Eccleſiaſticam unitatem tenuit, etiam, quod priùs fuerat, amiſit.* Unde quamvis Lutherus eſſet miſſus, ipſa ſeparatione miſſionem ſuam amitteret. Et mox reprehendit S. Cyprianus Novatianum, & Eccleſia Catholica Lutherum, quòd *per plurimas civitates novos Apoſtolos ſuos mittat.* Et licèt conſtituti ſint pridem per civitates Epiſcopi, *ille ſuper* Epiſt. 52.

eos creare alios Pſeudo-Epiſcopos audeat. Concludit
" Epiſcopatum autem tenere non poteſt, etiamſi Epiſ
" copus priùs factus, a Coepiſcoporum ſuorum corpo
" re, & Eccleſiæ unitate deſciſceret: quando Apoſtolu
" admoneat ut invicem noſmetipſos ſuſtineamus, ne
" ab unitate, quam Deus conſtituit, recedamus, & di
" cat: ſuſtinentes invicem in dilectione, ſatis agente
" ſervare unitatem ſpiritûs, in conjunctione pacis, qu
" ergo nec unitatem ſpiritûs, nec conjunctionem paci
" obſervat, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, atque a Sacer
" dotum Collegio ſeparat; Epiſcopi nec poteſtatem
" poteſt habere, nec honorem; qui Epiſcopatûs ne
" unitatem voluit tenere, nec pacem." *Vide S. Chryſoſ*
" *tomum*, Hom. 11. in Epiſt. ad Epheſ. Tom. 11. pag
" 690. C.

Concluſio.

I. Videtis, Domini Proteſtantes, quænam tradan
Doctores veſtri in hac de miſſione materia: nunc ordi
dinariam ſtatuentes, nunc ab extraordinaria opem im
plorantes, nunc mixtam comminiſcentes, nunc omni
miſſionis neceſſitatem haud obſcurè ſubvertentes; nul
libi ſecuri, ubique vacillantes, ſuis principiis contra
rii, noſtris perditi. Conſpicitis illos foris docere; cu
curioſitati indulgetis, ut ſingulatim examinetur qui
doceant? Jactent Philoſophiam, jactent purum putum
que a ſe proferri Evangelium; qui nec fraternam te
nuêre charitatem, nec Eccleſiæ unitatem, ſi quam
priùs habuiſſent miſſionem, ipſa amiſerunt diviſione
Epiſcopi nunquam fuerunt, ſive Lutherus, ſive Zwin
glius; & tamen ordinant Eccleſiæ Miniſtros, & tan
quam novi Apoſtoli, quaquaverſum dirigunt novitati
præcones. Imo contrarii Apoſtolis, Anti-Miniſtro
conſtituunt in locis, Paſtoribus ordinariis non carenti
bus. Num Epiſcopi poteſtatem habebunt, qui diſrupte
Eccleſiæ vinculo, unitatem non tenuerint; qui deſert
Sacerdotum collegio pacem proculcarunt? Cùm erg
manifeſtè omni deſtituantur poteſtate legitimâ, qu
primùm Eccleſiæ prætenderunt Reformationem; no
eſt operæ pretium audire quid doceant, donec miſſio
nem ſuam melioribus, quàm hucuſque, fundament
fecerint teſtatam.

TRAC

TRACTATUS NONUS.

DE UNITATE ECCLESIÆ, ET SCHISMATE.

CAPUT I.

Explicatio vocum.

I. Ecclesia est congregatio hominum, a Deo per Evangelicam doctrinam convocatorum, veram Fidem Christianam, sub legitimorum Pastorum regimine profitentium.

II. Unitas Ecclesiæ vel 1. est Fidei, quâ membra Ecclesiæ, tanquam Corpus Christi, uniuntur capiti suo Jesu Christo. Vel 2. est charitatis, quâ uniuntur membra Ecclesiæ inter se. Vel 3. est obedientiæ, quâ populus fidelis subjicitur legitimis Pastoribus.

III. Hæresis dividit unitatem Fidei. Schisma dividit unitatem charitatis. Tam hæretici, quam schismatici dividunt unitatem obedientiæ.

CAPUT II.

Quædam supposita.

I. Supponimus 1. Ecclesiam vocatorum esse visibilem.

II. Supponimus 2. extra communionem externam cum vera Jesu Christi Ecclesia, non esse salutem.

III. Supponimus 3. extare hoc tempore visibilem Ecclesiam Jesu Christi, cui se fideles debeant conjungere.

CAPUT III.

Quanti facienda sit unitas Ecclesiæ.

I. Propheta David, descripturus regnum Christi, breviter dixit: *factus est in pace locus ejus.* *Psal.* 73. hoc, cùm ex hominibus pacificis Ecclesia Christi esset constituenda, in nativitate Salvatoris pacifici pax annunciatur, Luc. 2. 14. *Pax hominibus bonæ voluntatis*

voluntatis. Et quia in pace reperitur unitas, in unitate ſoliditas; prædicit *Matt.* 16. 18. auctor Eccleſiæ, ſe eam in petra ædificaturum; quæ una exiſtens, uni Chriſto jungeretur; Joan. 10. 16. *fiet unum ovile, & unus paſtor.*

II. Tanti fecit hanc unitatem Salvator noſter, ut ſi cauſam mortis ejus ſalutiferæ inquiras, hanc inventurus ſis, Joan. 11. 52. *Ut filios Dei qui erant diſperſi, congregaret in unum.* Nam ſicut Deus unus eſt, in tribus perſonis diſtinctus; ita oportet fideles aſſimilari Deo in ratione unitatis: Joan. 17. 11. *Pater ſancte, ſerva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, ut ſint unum ſicut & nos.* Atque hinc Chriſtus Jeſus pacem diſcipulis ſuis reliquit & dedit, pacificos mittens ad prædicandum Evangelium pacis: Joan. 20. 21. 22. *Pax vobis. Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hoc cùm dixiſſet, inſufflavit: & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum.*

III. Magiſtrum ſuum ſequitur Apoſtolus, unitatem Eccleſiæ ſingulari modo deſcribens: 1 Cor. 12. 12. *Sicut enim corpus ùnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, cùm ſint multa, unum tamen corpus ſunt, ita & Chriſtus. Etenim in uno ſpiritu omnes nos in unum baptizati ſumus.* Chriſtus totus eſt caput & corpus: non corpus ſine capite; nec caput ſine corpore. Corpus naturale hominis unum eſt, licèt multa ſint membra: ita Eccleſia, quæ eſt myſticum corpus Chriſti, una eſt, quamvis multi ſint fideles. Unitas corporis naturalis hominis, conſiſtit in conjunctione membrorum, quæ unâ vivunt animâ. Unitas Eccleſiæ aſſociatione fidelium in uno ſpiritu perficitur.

IV. Quemadmodum corporis humani membrum non eſt particeps vitæ, niſi ſit unitum aliis membris: ita fidelis non vivit Spiritu Chriſti, niſi conjunctus Eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti. Ideo monet Apoſtolus, Epheſ. 4. 3. ut ſimus *ſoliciti ſervare unitatem ſpiritûs in vinculo pacis.* Quia 1 Cor. 12. 21. *non poteſt oculus dicere manui: Operâ tuâ non indigeo: aut iterum caput pedibus: Non eſtis mihi neceſſarii.* Atque hinc, ſi fidelis a communione Eccleſiæ recedat, ac ſi aliorum fidelium operâ non indigeret, aut ſibi ſufficeret; non poteſt eſſe membrum corporis Chriſti, nec accipere vitam a Spiritu Chriſti, ut qui vinculum pacis, quo membrum membro conjungitur, diſrumpit.

V. Itaque Epheſ. 4. 4. *unum corpus & unus ſpiritus, ſicut*

ſicut vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtræ. Atque ideo Hebr. 10. 25. *Conſideremus invicem in provocationem charitatis & bonorum operum: non deſerentes collectionem noſtram, ſicut conſuetudinis eſt quibuſdam.* Illi enim qui deſerunt collectionem fidelium, ſeparantur a corpore Chriſti, privantur Spiritu Chriſti.

VI. Epheſ. 4. 5. *Unus Deus, una fides, unum baptiſma.* Una Eccleſia; unum corpus Chriſti, unus Spiritus Chriſti: cujus nemo particeps eſſe poteſt, niſi in unitate. Det Deus unus, 1 Cor. 12. 25. *ut non ſit ſchiſma in corpore, ſed idipſum pro invicem ſolicita ſint membra.* Det Salvator unus, ut ſinguli in veritate dicamus, Hebr. 10. 39. *Non ſumus ſubtractionis filii in perditionem.*

CAPUT IV.

Quantum malum ſit Schiſma.

I. Quamvis ex præcedentibus ſatis pateat, quantum malum ſit recedere ab unitate Eccleſiæ, & corpore Chriſti; quia tamen hoc maximè tempore non apprehenditur gravitas ſchiſmatis; neceſſarium videtur ex S. Scriptura, & SS. Patribus, ipſiſque Proteſtantibus declarare, quantum ſit in ſciſmate malum.

II. Quid gravius dici poteſt hac Apoſtolicâ ſententiâ: Phil. 3. 2. *Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem.* Perpendite concisionem, ſive unitatis diviſionem, quæ eſt propria malis operariis. Nam ſicut canes dilacerant carnes; ita ſchiſmatici divellunt corpus Chriſti, quod eſt Eccleſia; ut hic partem teneat, ille partem. Apoc. 22. 15. *foris canes.* Foris ab unitate corporis Chriſti, foris ab Eccleſia, foris a Spiritu Chriſti, foris a vita, foris a ſalute.

III. Judæ 19. *Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes.* Quicumque ſemetipſum ſegregat a prima unitate, animalis eſt, nec ſatis intelligit in membro diviſo vitam eſſe non poſſe: atque ideo ſpiritum non habet, qui vinculo pacis conſervandus eſt.

IV. Teſte S. Auguſtino Epiſt. 109. ad Felician. *Nobis enim imperavit Deus congregationem, ſibi autem ſervavit ſeparationem: quia ille debet ſeparare, qui neſcit errare.* Noſtrum non eſt, quod Deus ſibi reſervavit, temerario auſu præoccupare: ſed multò magis unitati inſiſtere. S. Cyprianus, de Unit. Eccl. *An ſecum eſſe Chriſtum, cùm collecti fuerint* Schiſmatici *opinantur, qui extra*

Christi Ecclesiam colliguntur? Tales etiamsi occisi in confessione nominis Christi *fuerint, macula ista nec sanguine abluitur, cùm inexpiabilis & gravis culpa discordiæ, nec passione purgetur. Esse martyr non potest, qui in Ecclesia non est.* Et ut dicit S. Augustinus, Serm. de gest. cum Emerit. *Sanguinem effundere potest, coronam accipere non potest.*

V. Grave est jus Dei invadere, grave est corpus Christi proscindere; atque ideo dicit S. Augustinus, lib. 1. contr. Epist. Parm. cap. 3. *Sacrilegium schismatis, quod omnia scelera supergreditur,* quodque adeo inficit hominem, ut de eodem dicat: *Propter ipsam separationis sacrilegam iniquitatem innocentes esse non possunt.* Idem agens de schismate Donatistarum, de bapt. contr. Donat. lib. 1. cap. 8. audet veritatem proferre, quæ universis terrorem incutiat. *Quos baptizant* Donatistæ, *sanant a vulnere idololatriæ, vel infidelitatis, sed graviùs feriunt vulnere schismatis. Idololatras enim in populo Dei gladius interemit, schismaticos autem terræ hiatus absorbuit.*

VI. Errant igitur multi imprudentes, qui perinde æstimant, in qua Christianorum communione Christum profiteantur, etiamsi suo facto ab unitate Ecclesiæ non recesserint: nam idololatræ isti, qui a Donatistis baptizabantur, & profitebantur Christum, sanati a vulnere infidelitatis, nunquam fuerunt in unitate Ecclesiæ Catholicæ, nunquam eam dilaceraverant suo facto; & tamen a Donatistis, quorum parti adhærebant graviùs feriebantur vulnere schismatis, quàm crimine idololatriæ fuissent læsi. Vide S. Optat. Milevit. *lib.* 1. S. Cyprian. *de unit. Eccl.* S. Iren. *lib.* 4. *cap.* 62. S. Chrysost. *Hom.* 11. *in Epist ad Ephes.* Conc. 2. Cart. *can.* 1.

VII. Audi Conf. Helv. post. art. 17. *Communionem cum Ecclesia Christi vera tanti facimus, ut negemus eos coram Deo vivere posse, qui cum vera Dei Ecclesia non communicant, sed ab ea se separant.* Nam ut extra arcam Noë non erat ulla salus, pereunte mundo in diluvio, ita credimus extra Christum, qui se electis in Ecclesia fruendum præbet, nullam esse salutem certam: & proinde docemus vivere volentes non oportere separari a vera Christi Ecclesia. Vide Catechis. Genev. *Dom.* 16. Calvin. *lib.* 4. *Instit. cap.* 1. §. 10. Petr. Mart. *Class.* 4. *loc. com. cap.* 20. § 9.

VIII. Concludamus cum S. Paulo, qui *Galat.* 5. 21. enu-

enumeratis operibus carnis, designatisque *dissentionibus & sectis*, ita monet: *Quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Nulla hîc est exceptio, nulla limitatio: pœna autem gravis & certa. Quia, ut dicit S. Augustinus, *non habent Dei charitatem, qui Ecclesiæ non diligunt unitatem.* Lib. 3. de bapt. contr. Donat. cap. 16.

CAPUT V.

Non esse introducendum schisma propter mores in Ecclesia vera corruptos.

I. Multis imprudentioribus etiamnum persuasum est, recessisse ab Ecclesia Catholica Protestantes, quòd in Ecclesiæ Catholicæ Episcopis, Pastoribus, & Doctoribus corruptissimi mores obtinerent. Quæ persuasio, licèt careat fundamento, eximenda tamen est, veritatis manifestatione.

II. In veteri Testamento corruptos frequenter fuisse mores, tum in populo, tum in sacerdotibus, abundè testatur S. Scriptua. Verùm, ut dicit S. Augustinus, Psal. contr. part. Donat.

Ubi habes tantos Prophetas, habes multos & de plebe.
Dic mihi, quis tunc justorum separavit sibi altare?
Uno templo miscebantur, sed mixti non erant corde.
Dicebant in illos tanta, & unum habebant altare.

Dicant ergo mihi, inquit S. August. lib. 2. contr. Epist. Parm. cap. 7. *cui sancto secundùm salutem spiritualem obfuerit, vel in sacerdotibus, vel in populo constituto, malus aut maculatus sacerdos? ubi erat Moyses & Aaron, ibi murmuratores sacrilegi, quos Deus a facie sua semper perdere minabatur. Ubi erat Caiphas & cæteri tales, ibi Zacharias, ibi Simeon & cæteri boni. Ubi Saul, ibi David: ubi Jeremias, ubi Esaias, ubi Daniel, ubi Ezechiel, ibi sacerdotes mali & populi mali: sed sarcinam suam unusquisque portabat*, Vid S. August. lib. 1. cap. 1. contr. Epist. Parm. & lib. 2. cap. 5.

III. Calvinus lib. 4. Instit. cap 1. § 18. "*Sub Prophetis* in plebe, in magistratu, in sacerdotibus omnia "usque adeo corrupta erant, ut non dubitet Esaias "æquare Jerosolimam Sodomæ & Gomorræ. Religio "partim contempta, partim contaminata: in moribus "passim referuntur furta, rapinæ, perfidiæ, cædes &

" ſimilia ſcelera. Neque tamen propterea aut novas Ec-
" cleſias ſibi erigebant, aut nova altaria extruebant
" Prophetæ, in quibus ſeparata ſacrificia haberent: ſed
" qualeſcumque eſſent homines, quia tamen reputabant
" Dominum apud eos verbum ſuum depoſuiſſe, & cære-
" monias inſtituiſſe, quibus illic colebatur, in medio im-
" piorum cætu puras manus ad illum extendebant.
" Certè ſi putaſſent aliquid contagionis inde ſe contra-
" here, centies potiùs mortui fuiſſent, quàm paſſi fuiſſent
" illuc ſe pertrahi. Nihil ergo eos retinebat, quàm ſer-
" vandæ unitatis ſtudium."

IV. Eamdem doctrinam tradit S. Auguſtinus, *Lib. 2. contr. Epiſt. Parm. cap.* 17 *& lib. contr. Gaudent. cap.* 3. Et ex S. Auguſtino Calvinus, *lib.* 4. *Inſtit. cap.* 1. §. 16. Et Sadëel, *reſp. ad libr. Arturi. cap.* 1. Conſentit Bucanus, *loc.* 41. *de Eccleſiaſt.* §. 25.

V. Concludimus cum S. Auguſtino, Tract. 1. in Epiſt. Joan. *Offendit te neſcio quis, ſive malus, ſive ut tu putas malus, ſive ut tu fingis malus, & deſeris tot bonos?*

CAPUT VI.

Non eſſe introducendum ſchiſma propter ritus & cæremonias.

I. Quamvis hoc loco nulla ſit difficultas; videtur tamen conſultum, Proteſtantium placitis teſtatum facere, non eſſe introducendum ſchiſma propter ritus & cæremonias.

II. Conf. Helv. poſt. in præfat. *Tametſi verò in diverſis Eccleſiis quædam deprehenditur varietas in locutionibus, in modo expoſitionis doctrinæ, in ritibus item & cæremoniis, eaque recepta pro Eccleſiarum quarumlibet ratione, opportunitate, & ædificatione: nunquam tamen ea ullis in Eccleſia temporibus, materiam diſſentionibus & ſchiſmatibus, viſa eſt ſuppeditare.* & art. 17. *Obſervandum diligenter docemus, in quo potiſſimùm ſit ſita veritas & unitas Eccleſiæ, ne temere ſchiſmata excitemus, & in Eccleſia foveamus. Sita eſt illa non in cæremoniis & ritibus externis, ſed magis in veritate & unitate Fidei Catholicæ.* Conſentit Diſcipl. Eccl. Middelb. *art.* 42. Synod. Nation. Dordrac. anni 1578. *art.* 72. Synod. Nat Hagæ, *art.* 78.

CAPUT VII.

Non eſſe introducendum ſchiſma propter errorem in articulis non-fundamentalibus ſeu non-neceſſariis.

I. Hæc materia propiùs tangit fundamentum cauſæ. Docent

Docent Proteſtantes non eſſe introducendum ſchiſma propter errorem in articulis non neceſſariis, quamvis de iis ipſis nihil certi habeant.

II. Calvinis Inſtit. lib. 4. cap. 1. §. 12. " Quod dici-
" mus purum Verbi Dei miniſterium & purum in cele-
" brandis Sacramentis ritum idoneum eſſe pignus & ar-
" rhabonem, ut tutò poſſimus ſocietatem in qua utrum-
" que extiterit pro Eccleſia amplexari, uſque eò valet,
" ut nuſquam abjicienda ſit, quamdiu in illis perſtiterit,
" etiamſi multis alioqui vitiis ſcateat. Quin etiam po-
" terit vel in doctrina vel Sacramentorum adminiſtra-
" tione vitii quippiam obrepere, quod alienare nos ab
" ejus communione non debeat. Non enim unius ſunt
" formæ omnia veræ doctrinæ capita. Sunt quædam ita
" neceſſaria cognitu, ut fixa eſſe & indubitata omnibus
" oporteat, ceu propria religionis placita: qualia ſunt,
" unum eſſe Deum; Chriſtum eſſe Deum ac Dei Filium;
" in miſericordia ſalutem nobis conſiſtere, & ſimilia.
" Sunt alia, quæ inter Eccleſias controverſa, Fidei ta-
" men unitatem non dirimant," *&c.* & mox: " Primum
" quidem eſt, ut per omnia conſentiamus; ſed quoniam
" nemo eſt, qui non aliquâ ignorantiæ nubeculâ obvo-
" lutus ſit, aut nullam relinquamus Eccleſiam oportet
" aut hallucinationem condonemus in iis rebus, quæ
" inviolatâ religionis ſummâ, & citra ſalutis jacturam
" ignorari poſſunt." Idem docet Bucanus, *loc.* 41. *de Eccl.* §. 22. Zanchius, *de Eccl. cap.* 7.

III. Marloratus in 1 Cor. 3. 12. ſtipulis fundamentum Fidei non ſubvertentibus accenſet, *dogmata Pſeudoprophetarum, Phariſæorum, & aliarum ſectarum, apud Judæos, Pſeudo-apoſtolorum, hæreticorum, Papiſtarum, Scholaſticorum Theologorum de juſtificatione a peccatis, de merito, de interceſſione divorum. Quæ omnia in ſpeciem quidem aliquid veritatis habere videntur, ſed propiùs perſpecta & ad certiſſimam Scripturarum regulam probè examinata, ruere neceſſe eſt compertâ veritate.* Vide Crocium, *Anti-Becan. contr.* 3. *Sect.* 11. §. 3. Sadëel. *Reſp. ad art. Burdec. art.* 61.

IV. Atque hinc patet, ex ſententia Proteſtantium, non eſſe recedendum ab unitate Eccleſiæ propter errorem in articulis non-fundamentalibus: quia tali errore non obſtante, manet vera Jeſu Chriſti Eccleſia; a qua quiſquis ſeſe ſeparaverit, ſubjicitur omnibus pœnis cap. 4. deſignatis.

CAPUT

CAPUT VIII.

Non esse introducendum schisma propter eversionem fundamenti per solam consequentiam.

I. Hanc sententiam tradit Davenantius, Epist ad Duræum, pag. 29. " Agnosco dogmata multa præter " hosce articulos in Sacris Scripturis contineri, atque " ex Sacris Scripturis per firmam consequentiam posse " deduci, quæ sunt cognitu perquam utilia, & ad pro- " fectum in Theologica scientia multùm conducunt: " sed sub amittendæ salutis aut communionis periculo " tum demum tenenda sunt, cùm in Scripturis conti- " neri, vel ex Scripturis necessariò consequi manifestè " declarentur & intelligantur. In hisce si qua Ecclesia " non potest veram suam sententiam aliis Ecclesiis ita " manifestam reddere, ut eas in eamdem pertrahat, re- " nunciare debet illarum erroribus, fraternæ tamen " communioni propter hosce errores renunciare non " debet." Et mox: " Denique & illud adjungendum, " non esse impossibile, neque a bonorum Christianorum " officio alienum, cum illis Ecclesiis communionem re- " tinere, quæ nobis opinionem aliquam sequi videntur, " quæ revera non potest cum fundamentali articulo co- " hærere; dummodo ipsum articulum explicitè profi- " teantur, & ambabus (quod aiunt) ulnis amplexentur. " Abhorrit enim a charitate, imo a recta ratione, ut " quis propter consequentias nec intellectas, nec a se " concessas, putetur fundamentalem articulum negasse, " aut rejecisse, quem firmiter credit, explicitè asserit, " & si opus esset, veritatem ejusdem vel sanguine suo " obsignaret." Vide eumdem *pag.* 39. & 56. Past Eccl. Gall. *epist. ad Dur. pag.* 83. Daillæum, *Apol. cap.* 9. Marc. Ant. de Dom. *de Rep. Eccl. lib.* 7. *cap.* 11. *n.* 8.

II. Hæc doctrina ad præscindendas plurimas difficultates, a Reformatis contra Ecclesiam Catholicam moveri consuetas, plurimùm servit. Sed non omnium Reformatorum ea est sententia. Vide Petr. Mart. *Epist.* 42. *ad Eccl. peregr. Londin.* licèt a seipso dissentiat, testante in ejus vita Simlero. Eâdem varietate laborat Admon. de libr. concord. *cap.* 7. & 11. aliter loquens *cap.* 12.

CAPUT

CAPUT IX.

Quæſtio ſeparationis Proteſtantium ab Eccleſia Catholica.

I. Omnis quæſtio, quæ in præſenti negotio moveri poteſt, vel eſt juris, vel facti, vel poſſeſſionis. A Romano-Catholicis ſtare poſſeſſionem unitatis, tum quoad Fidem, tum quoad charitatem, nemo ſanus negaverit. Proteſtantes a nobis receſſiſſe, & diverſam a nobis Fidem, diverſam communionem, ſeparationemque charitatis ſuo facto introduxiſſe, adeo manifeſtum eſt, ut nec ab ipſis negetur. Catholicos relevat poſſeſſio, Proteſtantes premit diviſio: illi quietem defendunt contra inquietos; hi quâcum viâ conantur inchoatæ ſeparationi inſiſtere.

II. Ipſum caput rei eſt: *An jure facta ſit diviſio?* An Proteſtantes ab Eccleſia Catholica ſeparati, juſto titulo inchoaverint diviſionem, aut juſto titulo in ea perſeverent? Datur diviſio bona, datur & mala: quæ fit a bono, ſemper mala eſt diviſio: non tamen quælibet diviſio eſt bona, quæ fit a malo. Nam ſi propter quodlibet malum dividenda foret Eccleſia, tot eſſent quotannis ſchiſmata, quot horæ, quot dies, quot momenta. Hinc Proteſtantes nullam probant diviſionem Eccleſiarum, niſi quæ fiat ob errorem in articulo fundamentali ſeu neceſſario; ne ſcilicet Apoſtolicâ obruantur ſententiâ, quæ diviſiones & ſchiſmata operibus carnis annumerat a regno cœlorum excludentibus.

III. Nos autem, licèt diviſionem a malo, quæ ſolo animo fiat, libenter probemus, Apoſtolicâ tamen monitione inſtructi, omnem diviſionem a prima unitate, ſive ea ſit Fidei, ſive charitatis, cenſemus operibus carnis a regno cœlorum excludentibus ab Apoſtolo annumerari.

IV. *Hinc* igitur, inquit S. Auguſtinus, Epiſt. 154. ad Emerit. *caput eſt ordinatiſſimæ inquiſitionis, cur ſchiſma factum ſit*; & mox: *Tota igitur quæſtio eſt, utrùm nihil mali ſit ſchiſma, aut utrùm ſchiſma non feceritis*; & poſtea: *Quæritur utrùm veſtra, an noſtra ſit Eccleſia Dei. Quapropter illud quærendum eſt a capite, cur ſchiſma feceritis.*

V. Ad hanc quæſtionem manuducimur Apoſtolo præeunte, 1 Cor. 14. 36. *An a vobis Verbum Dei proceſſit? aut in vos ſolos pervenit?* Si a Proteſtantibus non proceſſit Verbum Dei, cur ab iis non recipiunt Verbum Dei, quibus a principio fuit traditum? cur ad

ſuum

ſuum beneplacitum interpretantur Verbum Dei, quod alienâ fidelitate & auctoritate traditum acceperunt? Quo fundamento dividunt Eccleſiam Chriſti, propter intelligentiam Verbi Dei, quæ ab ipſis non proceſſit? Si ad ſolos Proteſtantes non pervenit Verbum Dei, cur dividuntur a Catholicis, ad quos a principio pervenit? Idem Verbum Dei Proteſtantes nobiſcum receperant & cum tota Europa: & nonnulli inquieti putarunt, ad ſe ſolos ejus intelligentiam perveniſſe; ac magiſterium reformandi Eccleſiam ſibi vindicarunt: incipientes a diviſione Eccleſiæ, quo vel maximè contravenitur Verbo Dei.

CAPUT X.

Proteſtantes ab unitate Catholica receſſiſſe, fatentur Proteſtantes.

I. Scheiblerus, diſp. 2. contr. Meth. Auguſt. Theſ. 4. aſſerit; *Lutherum & aſſeclas, qui Papatum accuſarunt reformarunt, & ab eo defecerunt, copioſè & nervoſè juſtificaſſe ſuam contra Papatum accuſationem, reformationem & diſceſſum.* Similia habet, *diſp. 1. theſ. 5.* Vide Hulſhovium, *fol. 154.* Apolog. Conf. Auguſt. *tit. de conjug. ſacerd.* Melanth. *in reſp. ad art. Bavar. q. 5.* Conf. Saxon. in præfat.

II. Reformati idem fatentur. Confeſſio Helvetica poſter. art. 17. *Objicitur nobis varia eſſe in Eccleſiis noſtris certamina atque diſſidia, poſtquam ſe a Romana ſeparaverunt Eccleſia.* Ad hoc Crocius dicit cap. 8. n. 9. *Helvetii ſeparationem agnoſcunt ab Eccleſia Romana.* Synodus Delphenſis dicit: *Manifeſtum eſt quòd primi Eccleſiæ Reformatores pro doctoribus Eccleſiæ Pontificiæ haberi noluerint, ſed contra ab iis ſeceſſionem fecerint.* Vide Calvinum, *reſp. ad verſipel. & Inſtit. lib. 4. cap. 2. §. 2. 6.* Petr. Mart. *loc. comm. claſſ. 4. cap. 6. n. 1. 7. 33.* Zanch. *cap. 8. de defic. a Rom. Eccl.* Daillæum, *la foi fondée, part. 1. cap. 3.* Jo. Belgium, *de verb. cæn. cap. 1.* Croc. *cap. 8. n. 1.*

CAPUT XI.

Proteſtantium ad excommunicationem provocatio diſcutitur.

I. Multi Proteſtantes ad excommunicationem Leonis X. Epiſcopi Romani provocant, malè exiſtimantes fieri non poſſe, ut excommunicati ſint ſchiſmatici. Sed cùm non diſſimilem objecerint exceptionem S. Auguſtino Donatiſtæ, in reſpondendo ejus tramitem ſequemur.

II. Ho

II. Hoc certè dicendum eſt. Vel culpam fuiſſe in excommunicante, & excommunicato. Vel non fuiſſe culpam ſive in excommunicante, ſive in excommunicato. Vel culpam fuiſſe in excommunicato, non autem in excommunicante. Vel culpam fuiſſe in excommunicante, non autem in excommunicato. Et in his omnibus nullum crimen eſſe Eccleſiæ Catholicæ, cui nos communicamus, apertè oſtendimus.

III. Si culpa fuit in excommunicante, & non in excommunicato: facimus, quod ait Apoſtolus, Epheſ. 4. 32. *Donantes invicem, ſicut & Deus in Chriſto donavit nobis:* ut maligni homines, nec illi, qui fortè fuerunt, vel etiam ſunt apud Catholicos; nec illi, qui fuerunt, vel etiam ſunt apud Proteſtantes, impediant concordiam noſtram, & vinculum pacis: uno Proteſtantium ſcelere correcto, quòd ſe fruſtra ſeparaverunt ab Eccleſia Catholica, quaſi ob Leonis X. culpam; cùm & ipſi habeant excommunicatos ſimiliter culpabiles.

IV. Si autem non fuit culpa, ſive in Leone X. excommunicante, ſive in Proteſtantibus excommunicatis: nullam videmus litis cauſam; niſi quia eſt juſta cauſa, ut Proteſtantes ſe corrigant, qui ſeipſos ſine cauſa ſeparaverunt, privata inſtituentes conventicula, unitatemque priorem deſerentes.

V. Quòd ſi culpa fuit in excommunicatis, non autem in excommunicante; certè excommunicatorum fuit, legitimo ſuperiori ſuo acquieſcere: & poſterioribus Proteſtantibus ſtandum fuit decretis Generalis Concilii, ad quod Lutherus appellaverat; & ubi diſcipuli ejus cauſam obtinere non potuerunt.

VI. Porro ſi culpam velint eſſe in Leone X. excommunicante, non autem in excommunicatis; nec ſic purgantur Proteſtantes a crimine ſchiſmatis. Nam potuit ad Leonem X. pertinere ea culpa, & ad nonnullos alios: verùm ad univerſam Eccleſiam Catholicam pertinere non poteſt. Quomodo enim ea culpa ad Eccleſiam Catholicam pertineat, quæ adhuc neſcit, an vera ſint, quæ a Proteſtantibus Leoni X. tribuuntur.

VII. Putemus nobis modò probatam, modò demonſtratam eſſe Leonis X. culpam: quid agimus de tot gentibus & populis Catholicis, eam culpam ignorantibus? Deſeruntur neſcientes: ergo deſeruntur innocentes. Et cùm illud ſit nullum crimen illarum gentium, quòd

Leonis

Leonis X. ignorent culpam: hoc esse incipit in Protestantibus primum crimen, quòd innocentes deserant.

VIII. An nos, si sciremus Leonis X. culpam, currere debemus, & eos docere, quòd scimus? Ut quid hoc? Sicut innocentes sunt, innocentes sunt etiam dum nesciunt. Non enim Malefacta hominum cognoscendo, sed cognitis non consentiendo, de incognitis autem non temere judicando, innocentiam custodimus.

IX. Ac per hoc, ut diximus, innocens est Ecclesia Catholica, culpam, quæ a Protestantibus Leoni X. tribuitur, etiamsi rectè tribueretur, ignorans. Ab his autem innocentibus Catholicis, qui seipsos segregarunt, eodem ipso crimine separationis & schismatis, innocentiam perdiderunt. Et modò nos docent se rectè tribuere culpam Leoni X. vel ut ab illis innocentibus Catholicis nos separent, in quos non habent vera quæ dant; vel ut videantur rectè separati ab innocentibus Catholicis, quibus culpam Leonis X. non tribuunt.

X. Hoc enim Protestantibus dicit Ecclesia Catholica, quod quidem sermone brevissimum est, sed robustissimum veritate: Confligebant inter se, hinc Lutherus, inde quidam ex Ordine S. Dominici. Oborta dissensio cùm latiùs serperet, nec per concordiam componeretur, ad Summum Pontificem delata est: nam generale Concilium omni momento nec colligi potest, nec debet. Quid peccavit Leo X. qui crimina, nonnullis ex Ordine S. Dominici objecta, sibi fortè non probata, noluit damnare? Quid peccavit Leo X. quód Luthero silentium imposuerit, quòdque non acquiescentem excommunicaverit?

XI. Dicunt quidem Lutherani provocasse Lutherum ad Concilium generale; adeoque nec acquiescendum fuisse. Verùm quilibet moderatus non difficulter judicabit, pro pace Ecclesiarum, & ordine in Ecclesia consueto, fuisse omnino acquiescendum. Demus tamen, Luthero non fuisse imponendum silentium, neque Lutherum fuisse excommunicandum. Quid peccavit Ecclesia Catholica, quæ causam Lutheri malum judicem habuisse nescivit; & eum malè judicasse non credidit, de quo hic & ille fidelis judicare non potuit? Sicut enim quorumdam ex Ordine S. Dominici scelus, si Leonem X. latuit, non eum utique contaminavit: sic & Leonis X. scelus, si aliquod fuit, quia Ecclesiam Catholicam latuit, eam profectò contaminare non potuit.

XII.

XII. His igitur innocentibus innocenter communicamus, hodieque communicamus; neſcientes quæ tunc acta ſint. Quapropter, etiamſi vera eſſe, quæ in Leonem X. dicunt, Proteſtantibus dederimus; nulla cauſa eſt, cur ab innocentibus, qui hæc neſciunt, recedamus; & tranſeamus ad eos, qui propterea crimine ſchiſmatis omnes implicati ſunt, qui id fecerunt, quod nos facere ſuadent, ut non exemplo Apoſtolorum toleremus malos, etiam Epiſcopos, ſed exemplo hæreticorum deſeramus bonos.

XIII. At faciamus, orbem terrarum, quod fieri non poteſt, hodie nobiſcum ad liquidum poſſe cognoſcere veram eſſe in Leone X. culpam: numquid ex hoc innocentior fieri poterit, quàm erat antequam noſſet? Sicut enim Leonis X. culpa, quamvis adhuc in hac vita eſſet, Eccleſiam Catholicam inficere non potuit: ſic ejus, qui jam ex hac vita emigravit, etiam cognita culpa maculare non poteſt.

XIV. Si ergo talis eſt cauſa noſtra, de culpâ vel Leoni X excommunicanti, vel Luthero excommunicato tribuendâ, ut tam invicta ſit, etiamſi falſa eſſent, quæ in Lutherum de excitatis turbis noſtri dicunt; & vera eſſent quæ Lutherani in Leonem X. dicunt: hodie cognoſcamus quid habent quod reſpondeant? Sive illa potiùs vera, quæ nos de Proteſtantibus dicimus: & falſa, quæ de Leone X. dicunt: ſive utraque falſa ſint; ſive utraque vera ſint; ubique Proteſtantes vincuntur: & tamen plus ſibi concedi nequeunt poſtulare. Vide S. Auguſtinum, *de Unit. Eccl. cap.* 2. & *lib.* 2. *contr. litt. Petil. cap.* 21. *&c.* & *lib.* 3. *cap.* 58.

CAPUT XII.

Excommunicatos poſſe eſſe ſchiſmaticos.

I. Quia nonnullis videtur excommunicatos non poſſe eſſe ſchiſmaticos; quaſi, vi terminorum, ejectus ab Eccleſia non poſſit cenſeri inde abiviſſe, aut ejus communionem deſeruiſſe, aut unitatem dirupiſſe, ſeſeque ab ea ſeparaſſe aut ſegregaſſe: non inutile erit oſtendere quomodo excommunicati poſſunt eſſe ſchiſmatici. Nam ſi excommunicati non poſſint eſſe ſchiſmatici; omnino examinanda erit quæſtio de juſtitia, vel injuſtitia factæ per Leonem X. excommunicationis; niſi Catholici malint oſtendere, ante latam excommunicationem, a Proteſtantibus

tantibus ſchiſma inchoatum eſſe. Neutrum verò neceſſarium eſſe ducimus.

II. Ratio ſchiſmatis non conſiſtit totaliter in receſſu a priore unitate; nam ſi totaliter conſiſteret in receſſu, nullus daretur receſſus a priore unitate ſine ſchiſmate; quod tamen eſt falſum. Quia Chriſtianus, deſertâ Chriſtianâ religione (adeoque recedens a priore unitate) tranſiens ad Turcas, non eſt ſchiſmaticus, ſed apoſtata.

III. Nec requiritur receſſus a priore unitate, ut quis ſit ſchiſmaticus: nam qui naſcuntur & educantur in parte ſchiſmatica, adhærentes ſegregatis a priore unitate conventiculis, ſunt ſchiſmatici; licèt ipſi a priore unitate non receſſerint, in qua numquam fuerunt. Ita S. Auguſtinus, *de Actis cum Felic. lib.* 1 *cap.* 8. urget Manichæos, tanquam recedentes ab Eccleſia & Fide Catholica; cùm tamen ipſe Manichæus, qui numquam fuerat Catholicus, a priore unitate non receſſiſſet; ſed alii, qui Manichæo poſtea adhæſerant. Quamvis igitur Lutherus & Calvinus numquam fuiſſent Catholici, rectè eis objiceremus crimen ſchiſmatis; quia partem communionis ſuæ inſtituerunt diviſam ab unitate Catholica, abſtractis a priore unitate Eccleſiæ membris.

IV. Ut quis ergo dicatur facere ſchiſma, duo requiruntur eademque ſufficiunt. Alterum eſt, ut inſtituat privata conventicula. Alterum, ut illa conventicula inſtituantur ex deſertoribus prioris unitatis. Non ſufficit ſola inſtitutio privatorum conventiculorum: nam ab initio mundi & Eccleſiæ multi inſtituerunt privata conventicula, in quibus Deum colerent, vel falſos Deos adorarent; quos tamen nullus dixerit feciſſe ſchiſma. Non ſufficit ſola deſertio prioris unitatis Catholicæ, quòd ea apoſtatas quidem faciat, ſed ſchiſmaticos facere non poſſit. Ubi autem quis inſtituit privata conventicula, eaque colligit ex deſertoribus prioris unitatis, tunc indubiè facit ſchiſma.

V. Nunc Videndum quinam dicantur deſerere priorem unitatem. Et certum eſt excommunicatos, ſive per excommunicationem ejectos, non ſponte deſerere priorem unitatem, adeoque nec propriè deſerere; cùm deſertio inferat actum ſpontaneum & voluntarium. Excommunicatio autem vel eſt juſta, vel injuſta. Si juſta ſit, excommunicatus deſinit eſſe membrum Eccleſiæ. Sin autem injuſta ſit, excommunicatus manet membrum Eccleſiæ.

Ecclesiæ. Si justè excommunicati instituunt privata ex justè excommunicatis conventicula, faciunt schisma: quia cùm obligentur redire ad unitatem prioris Ecclesiæ, voluntariè recedunt a debito redeundi, & ipso facto repudiant priorem unitatem, a qua diversam instituunt communionem. Si injustè excommunicati instituunt privata ex injustè excommunicatis conventicula, faciunt schisma: cùm enim injustè excommunicati sint membra Ecclesiæ unitæ, per institutionem privatorum conventiculorum, voluntariè renunciant isti unioni, & priorem unitatem deserunt.

VI. Quamvis igitur Lutherus, ejusque asseclæ nullum fecissent schisma ante excommunicationem: quamvis injustè essent excommunicati, ut volunt Protestantes; tunc tamen priorem communionem deseruissent, tunc unitatem dirupissent, tunc sese separassent & segregassent, quando divisa a priore unitate instituerunt conventicula. Cùm enim injustè excommunicatus non desinat esse membrum ejus Ecclesiæ, per quam injustè excommunicatus est; per se patet ejusmodi excommunicatum tunc sese separare & segregare ab universis innocentibus Christianis prioris unitatis, tunc priorem unionem deserere & dividere, quando segregata erigit conventicula; fierique auctorem schismatis, sive partis a corpore Ecclesiastico divisæ.

VII. Probamus idipsum exemplo, quod refert Cassiodorus (*Histor. Tripart. lib.* 1. *cap.* 18.) de Meletio. Hic cùm in Ægypto esset Episcopus, & persecutionis tempore Fidem negasset atque sacrificasset, depositus & damnatus est. *Ergo*, inquit Cassiodorus, *damnatus multos habuit sequaces, & hæresiarchus factus est eorum, qui hactenus ab eo in Ægypto Meletiani vocantur, nullam justitiæ satisfactionem habens, cur remanserit ab Ecclesia separatus. Dicebat enim injuriam se esse passum, & obloquebatur sæpius*, &c. Meletius damnatur, & conqueritur se injuriam pati: quia tamen instituit privata conventicula, a corpore Ecclesiastico segregata, tanquam auctor schismatis damnatur in Synodo Nicæna, testante eodem Cassiodoro, *lib.* 2. *cap.* 2.

VIII. Ita Lutherus excommunicatur a Leone X. & multos habet sequaces. Factus est auctor eorum, qui hactenus in Europa Lutherani ab eo dicuntur. Nullam justam causam habuit, cur manserit ab Ecclesiæ

unitate divulſus. Dixit ſe injuriam paſſum eſſe, & etiamnum per diſcipulos ſuos obloquitur. Pari tamen jure cum Meletio habetur auctor ſchiſmatis; ipſe cum ſuis adhærentibus iis malis involutus, quæ oſtendimus ſchiſmati eſſe connexa.

IX. Simile exemplum habemus in Ario, & ejus aſſeclis. Illis enim ab Eccleſia ejectis, ſcribit S. Athanaſius cum Epiſcopis Provincialibus Imperatori Joviniano, (Hiſt. Tripart. lib. 7. cap. 3.) *Auctores facti ſunt hæreſis & ſchiſmatum univerſalis Eccleſiæ.* Quamvis igitur ejectus ſit ab Eccleſia Arius: quamvis plurimi ejus partibus acceſſerint; fuit tamen ſchiſmaticus, propter erecta conventicula ab unitate priore diviſa. Atque ita Lutherus fuit auctor ſchiſmatis, licèt ejectus fuerit, & plurimos habuerit adhærentes.

X. Apollinaris cum ſuis damnatus eſt a Damaſo, & Provincialibus Conciliis. *Ex illo*, inquit Ruffinus, Hiſtor. Eccl. lib. 11. cap. 20 *Apollinariſtæ ab Eccleſia declinantes, & Epiſcopos ſibi ſuæ partis & dogmata propria Eccleſiaſque defendunt.* Ubi conſtat eos ab Eccleſia declinantes, proprios ſuæ partis Epiſcopos, propria dogmata, proprias Eccleſias defendentes, fuiſſe etiam ſchiſmaticos: & tamen erant damnati & excommunicati. Nihil ergo impedit, quominus aliquis ſit ſchiſmaticus, etiamſi antecedenter ſit damnatus & excommuncatus.

CAPUT XIII.

De officio injuſtè excommunicatorum

I. Ponamus Iterum, injuſtè excommunicatum eſſe Lutherum a Leone X. dicit nobis S. Auguſtinus, *de vera Relig. cap.* 7. quale fuerit ejus officium: *Sæpe etiam finit divina providentia per nonnullas nimium turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de congregatione Chriſtiana, etiam viros bonos. Quam contumeliam vel injuriam ſuam cùm patientiſſimè pro pace Eccleſiæ tulerint, neque ullas novitates vel ſchiſmatis, vel hæreſis moliti fuerint, docebunt homines quàm vero affectu, & quanta ſinceritate charitatis Deo ſerviendum ſit. Talium ergo virorum propoſitum eſt, aut ſedatis remeare turbinibus: aut ſi id non ſinatur, vel eâdem tempeſtate perſeverante, vel ne ſuo reditu talis aut ſævior oriatur, tenent voluntatem conſulendi, etiam eis ipſis quorum motibus perturbationibuſque ceſſerunt, ſine ulla conventiculorum ſegregatione uſque ad mortem defendentes, & teſtimonio juvante*

juvantes eam Fidem, quam in Ecclesia Catholica prædicari sciunt. Hos coronat in occulto Pater, in occulto videns. Rarum hoc videtur genus, sed tamen exempla non desunt: imo plura sunt quàm credi potest. Itaque Lutheri fuisset, pro bono pacis necessariæ, nullâ conventiculorum segregatione, publicam Ecclesiæ quietem interturbare. Nam conventicula separata instituere, est facere schisma; sive id fiat ab excommunicato, sive non excommunicato.

II. Neque refert, etiamsi excommunicatus Ecclesiam, per quam excommunicatus est, pro orthodoxa non agnoscat: nam neque Ariani, neque Donatistæ, neque Apollinaristæ Ecclesiam Catholicam agnoscebant orthodoxam; & tamen habiti sunt schismatici. Arius cum adhærentibus excommunicatus est; & instituens privata conventicula declaratus schismaticus.

III. Neque dicant, Lutherum cum suis non fuisse ab Ecclesia Catholica segregatum affectu charitatis, sed tantùm regimine, administratione, ritibus, & societate externâ; nam illi sunt schismatici, qui societate externâ deserta, privata instituunt conventicula. Etiamsi verò jactent ore & verbo, se charitatem habere; re tamen & opere ostendunt, se charitate destitui. Dari segregatâ conventicula extra unitatem Catholicam (quam schismatici negligunt aut repudiant) cum vera charitate, par est, ac si diceretur, dari, secundum idem, divisum & unitum. Vera charitas unit Ecclesias particulares in unum corpus Ecclesiasticum. Ubi deest unio, deest charitatas. *Charitas enim Christiana nisi in unitate Ecclesiæ non potest custodiri.* S. Augustin. contr. lit. Petil. lib. 2. cap. 77.

CAPUT XIV.

De Protestantium ad Ecclesiam Græcam aliasque Orientales provocatione.

I. Ut Protestantes crimen schismatis sui specioso obtegant velamine, dicunt se quidem recessisse ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ, non tamen ideo deseruisse omnes Catholicos toto orbe dispersos, nec Ecclesiam universalem Catholicam, nec Ecclesiam Græcam, aliasve Orientales. Vide Petr. Mart. *loc. comm. clas. 4. cap. 6. n. 4.* Elibracht. *Epanorth. cap. 12. annot. 4.* Croc. *cap. 8. num. 34.* Hulseman. *de Præscript. Thes. 116.*

II. Consideratio 1. Si Ecclesiæ Orientales sunt Ca-

tholicæ. Ergo illæ Eccleſiæ non errant in ullo articulo fundamentali, & ad ſalutem neceſſario. Conſequentia patet: quia Eccleſia errans in articulo neceſſario, non eſt Catholica: uti fatentur Proteſtantes.

III. Conſideratio 2. Si Eccleſiæ Orientales non errant in ullo articulo fundamentali. Ergo Proteſtantes tenentur cum iis colere communionem; ſi poſſint. Conſequentia patet: quia Eccleſiæ particulares Catholicæ, non colentes communionem cum aliis Eccleſiis particularibus Catholicis, quando poſſunt, ſed eamdem repudiantes, fiunt ſchiſmaticæ.

IV. Conſideratio 3. Si Proteſtantes tenentur colere communionem cum Eccleſiis Orientalibus, ſi poſſint. Ergo & Eccleſiæ Orientales tenentur colere communionem cum Proteſtantibus, ſi poſſint. Ergo Eccleſiæ Orientales, ex ſententia Proteſtantium, ſunt ſchiſmaticæ. Patet hæc conſequentia: quia Orientales noluerunt amplecti communionem Proteſtantium, etiam ab his requiſiti; uti conſtat ex declaratione Jeremiæ Conſtantinopolitani Patriarchæ, aliiſque apud Leon. Allat. *de Eccl. Occid. & Orient. conſenſ. cap.* 8. *n.* 2. 3.

V. Conſideratio 4. Si Eccleſiæ Orientales, ex ſententia Proteſtantium, ſunt ſchiſmaticæ. Ergo Eccleſiæ Orientales, ex ſententia Proteſtantium, non ſunt Catholicæ. Conſequentia patet: quia eadem Eccleſia particularis non poteſt ſimul eſſe ſchiſmatica & Catholica.

VI. Conſideratio 5. Si Eccleſiæ Orientales, ex ſententia Proteſtantium, ſint Catholicæ. Ergo nullus articulus Fidei vel morum, de quo controvertitur ſive inter Eccleſias Orientales, ſive inter Orientales & Proteſtantes, eſt ſundamentalis aut neceſſarius ad ſalutem. Conſequentia patet: quia alioquin diverſum ſentientes non poſſent utrinque eſſe Catholici.

VII. Conſideratio 6. Si nullus articulus Fidei vel morum, de quo controvertitur ſive inter Eccleſias Orientales, ſive inter Orientales & Proteſtantes, eſt ſundamentalis. Ergo Proteſtantes non receſſerunt ab unitate Eccleſiæ Romano-Catholicæ propter ullum articulum, ſive inter Eccleſias Orientales, ſive inter Orientales & Proteſtantes controverſum. Conſequentia patet: quia ex ſententia Proteſtantium, non eſt deſerenda unitas Eccleſiæ propter articulum non fundamentalem.

VIII. Conſideratio 7. Si Proteſtantes non receſſerunt ab

ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ propter ullum articulum, sive inter Ecclesias Orientales, sive inter Orientales & Protestantes controversum. Ergo nec Protestantes recesserunt ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ propter ullum articulum, quem etiamnum Orientales Ecclesiæ tenent cum Ecclesia Romano-Catholica. Consequentia patet: quia alioquin respectu nostri esset fundamentalis, respectu Orientalium non fundamentalis.

IX. Consideratio 8. Si Protestantes non recesserunt ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ propter ullum articulum, quem etiamnum Ecclesiæ Orientales tenent cum Romano-Catholica. Ergo omnes Protestantes, qui ejusmodi articulum assignant, tanquam causam justam & necessariam, cur ab unitate Ecclesiæ Catholicæ recesserint; eo ipso non justificant separationem suam. Consequentia patet: quia ex sententia Protestantium, non est faciendum schisma propter errorem in articulo non-fundamentali.

X. Consideratio 9. Si omnes Protestantes, qui ejusmodi articulum assignant, tanquam causam justam & necessariam, cur ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ recesserint; eo ipso non justificant separationem suam. Ergo Protestantes non possunt allegare unum solum articulum controversum, tanquam justam causam separationis suæ ab unitate Ecclesiæ Romano-Catholicæ. Probatur consequentia: cùm enim judicent Protestantes, Orientales Ecclesias in multis articulis errare; nisi doceant ex sententia Ecclesiæ suæ, errores Orientalium Ecclesiarum non subvertere fundamentales articulos; prætensos autem errores Ecclesiæ Romano-Catholicæ subvertere articulos necessarios; nihil ad rem faciet, quidquid allegabunt. Nisi etiam docuerint Protestantes ex S. Scriptura, errores Orientalium non subvertere articulos fundamentales, Romanò-Catholicorum autem prætensos errores subvertere articulos fundamentales; similiter in vanum laborabunt. Quomodo autem hîc nobis adferent Protestantes sententiam Ecclesiæ suæ, quæ nihil certi habet de articulis fundamentalibus? Quomodo nobis probabunt ex S. Scriptura, nostros potiùs prætensos errores subvertere fundamentum Fidei, quàm errores Orientalium? Nos existimamus omnes eos cæcutire, qui putant id præstari posse.

CAPUT

CAPUT XV.

De excusationibus simplicium.

I. Excusatio 1. est, quòd fuerint coacti recedere, ob persecutionem contra ipsos motam, tyrannidemque exercitam. Respondet S. Augustinus, lib. 1. contr. lit. Petil. cap. 13. *Objicitis persecutionem, respondent vobis frumenta Dominica, aut justè factum est, aut palea nostra fecit. Quid ad hoc dicitis?*

II. Excusatio 2. est, quòd dicant se non recessisse ab unitate Ecclesiæ Catholicæ, qui in Ecclesiis Protestantium nati & educati sunt; sed majores suos, Calvinum, Lutherum, & similes. Respondet S. Augustinus, lib. 1. de bapt. contr. Donat. cap. 5. *Illi, qui per ignorantiam ibi* (apud hæreticos) *baptizantur, arbitrantes ipsam esse Ecclesiam Christi, in istorum quidem consideratione* (qui sciunt esse hæreticam) *minùs peccant: sacrilegio tamen schismatis vulnerantur: non ideo non graviter, quia illi graviùs.* Vide lib. 1. contr. litt. Petil. cap. 25. & lib. 2. cap. 8. Et de Unit. Eccl. cap. 2. S. Obtat. Milevit. lib. 1. & 2.

III. Excusatio 3. est, quòd dicant se esse baptizatos, se credere in Christum, se bonis operibus operam dare, ac proinde se sperare salutem, etiamsi illi parti adhæreant, quæ divisa est ab unitate Ecclesiæ Catholicæ. Respondet S. Augustinus, contr. litt. Petil. lib. 1. cap. 77. *Solemus ostendere quomodo non prosit hominibus, quamvis sint vel Sacramenta vel fides, ubi non est charitas; ut cum ad Catholicam unitatem venitis, intelligatis quid vobis conferatur, & quantum sit quod minus habebatis. Charitas enim Christiana, nisi in unitate Ecclesiæ, non potest custodiri: atque ita videatis, sine illa nihil vos esse, etsi baptismum & Fidem teneatis, & per illam etiam montes transferre possitis. Quòd si hæc & vestra sententia est, non exsufflemus vel Dei Sacramenta, quæ novimus, vel ipsam Fidem; sed teneamus charitatem, sine qua & cum Sacramentis, & cum Fide nihil sumus. Tenemus autem charitatem, si amplectimur unitatem: amplectimur autem unitatem, si eam non per verba nostra in parte confinximus, sed per verba Christi in unitate cognoscimus.* Vide lib. 2. contr. Crescent. cap. 12. & in Psal. 88. & lib. 1. de Past. cap. 12. & Epist. 152.

IV. Excusatio 4, est, quòd nonnulli dicant Deo credendum esse secundùm mensuram gratiæ ab ipso acceptæ;

ceptæ: Catholicos quidem multa credere, quæ Proteſtantes non credunt; ſed illos quinque talenta accepiſſe, hos duo, vel tria. Se Catholicos non damnare; ſed & in ſua modicitate ſalutem ſperare. *Reſp.* Hîc valent, quæ ex S. Auguſtino ad præcedentia attulimus. Nam ſi nihil prodeſt baptiſmus & fides, ſine neceſſaria charitate: multò minùs proderit aliqua portio Fidei, quæ habetur in diviſione & ſchiſmate.

CAPUT XVI.

De effugiis doctiorum.

I. Effugium 1. eſt, quòd dicant Catholicos pacem Proteſtantium reſpuere, etiamſi condonentur errores Eccleſiæ Catholicæ. *Reſp.* Eccleſia Catholica non indiget condonatione errorum, quamdiu non eſt legitimè convicta erroris, Catholicam autem Eccleſiam nullo legitimo judicio convictam eſſe, oſtendetur in ſequentibus. Quibus enim judicibus erravit Eccleſia Catholica, niſi accuſatoribus ejus? coram quo tribunali condemnata eſt, niſi illo quod cum diviſione incepit, & etiamnum in diviſione perſeverat? Si hoc tribunal, ſi hi judices ſequendi ſunt; abſoluti erunt omnes hæretici, omnes ſchiſmatici, quorum nullus umquam ebulliit, qui pro defenſione criminis, non eâ temeritate condemnaret Eccleſiam, quâ eam accuſabat.

II. Effugium 2. eſt, quòd dicant ex præcepto Apoſtolico fugiendam eſſe idololatriam & Babylonem: niſi plagarum Dei velimus eſſe participes. 1 *Cor.* 10. 1. *Joan.* 5. *Apoc.* 18. & 2 *Cor.* 6. Conf. Helv. poſter. *art.* 17. Armin. *diſp.* 22. *theſ.* 13.

III. *Reſp.* Is temerariorum accuſatorum mos eſt, ut audacter objiciant crimina, nihil probantes. Excutiemus ſuo loco objectionem idololatriæ; & oſtendemus, vel craſſam ignorantiam, vel extremam malitiam iſti calumniæ paraſſe viam: neque eſſe Babylonem in Eccleſia Catholica, ſed in confuſa turbulentorum phantaſia.

IV. Effugium 3. eſt, quòd dicant cum Catholicis non poſſe haberi pacem; quia volunt in omnibus & ſingulis probari ſuos errores. Eilbracht. *in Epanorth. cap.* 11. *annot.* 3.

V. *Reſp.* Catholici non urgent explicitum & expreſſum conſenſum, circa omnes & ſingulos Concilio-

rum

rum canones, ab omnibus & ſingulis fidelibus; cùm & viris doctiſſimis non ſemper ſint notæ particulares definitiones. In multis non mandatur ab Eccleſia Catholica expreſſa notitia: in multis non requirit aſſenſum omnium & ſingulorum; licèt in nullo (propter reverentiam definitionibus Eccleſiæ debitam) liceat contradicere. Aliud utique eſt, expreſſum conſenſum poſtulare a ſingulis; aliud, licentiam obtrectandi removere ab omnibus. Sunt apud Catholicos aliqui articuli; Proteſtantium doctrinæ contrarii, qui redeuntibus ad nos eſſent explicitè credendi: ſed ii pauci ſunt; & rectè intellecti atque explicati, non habent illam difficultatem, quam ſibi perſuadent Proteſtantes.

VI. Sed & olim dicebat ſchiſmaticus Parmenianus: *Væ illis, qui dicunt quod nequam eſt bonum, & quod bonum eſt nequam*; cui reſpondet S. Auguſt. lib. 2. contr. Epiſt. Parm. cap. 1. *O ſtultiſſimam cæcitatem: quid enim tam bonum & tam jucundum, quàm habitare fratres in unum; quod illi nequam dicunt & amarum ponunt, qui ſe ab omnibus fratribus ſeparaverunt, dum vanas ſuſpiciones ſuas, ne dicam factioſas calumnias, vel non extitare, vel excitatas tollere noluerunt?*

CAPUT XVII.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 1. *ex confeſſione Proteſtantium.*

I. Quia in antecedentibus oſtendimus, ex ſententia Proteſtantium, non eſſe recedendum ab unitate Eccleſiæ, propter errorem in articulis non neceſſariis, ſi ſalvi maneant neceſſarii: nunc pergimus declarare quomodo, fatentibus Proteſtantibus, Eccleſia Catholica non erraverit in fundamentalibus ſeu neceſſariis: unde concludemus nullo jure factam eſſe diviſionem.

II. Daillæus, *la foi fondée, part.* 3. *chap.* 1. poſtquam retuliſſet articulos, quos Reformati dicunt fundamentales, ſeu neceſſarios, addit: *Roma non contradicit articulis: quos credimus, ipſa profitetur ſe eos credere*; & mox: *Quis poteſt negare Romam etiamnum eos articulos neceſſarios tenere?* & iterum: *Quoad meam religionem, id eſt, Fidem quam probavi Scripturis, clarum eſt omnes veros Chriſtianos antiquos & modernos conſentire, & per conſequens eos eſſe meæ religionis*; & mox: *Roma profitetur articulos neceſſarios, quos expoſuimus.* Unde concludit: ARTICULI FIDEI

MEÆ

MEÆ NON SUNT CONTROVERSI. Similia habet Calvinus, *Inſtit. lib. 4. cap. 2. §. 11. & in 1 Cor. 3. 15.* Petr. Mart. *loc. comm. claſſ. 3. cap. 9. §. 27.* Zanchius, *in Præfat. lib. de natura Dei. & lib. 1. in 4. præcept. loc. 4. §. 1.* Eilbracht. *Epanorth. cap. 12. annotat. 1. 3.* Croc. *Anti-Bec. tom. 2. contr. 12. ſect. 11. n. 16. 17. & ſect. 12. n. 4.* Marc. Ant. de Dom. *lib. 7. de Republ. Eccl. cap. 5. §. 40.*

III. Non diſputamus hoc loco, an Eccleſia Romano-Catholica ſit erroribus fœdata, abuſibus contaminata, impuritatibus involuta, vel corruptelis repleta; quod ſeorſim ſuo loco examinabitur. Nunc ita concludimus: *Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica:* tum quia docent non eſſe recedendum ab Eccleſia, quæ non errat in articulo neceſſario; tum quia fatentur Eccleſiam Romano-Catholicam non errare, vel erraſſe in articulis neceſſariis.

IV. De teſtimoniis & confeſſionibus ſuorum dicit Eilbrachtus, Epanorth. cap. 4. annot. 7. *Hujuſmodi judicium non nititur certitudine Fidei, nec prætoriâ quâdam poteſtate, ſed Chriſtianâ charitate, quæ optima ſperat, & ad clementiam inclinat, non ad crudelitatem. Quamobrem etiam, licèt, interdum longiùs atque par eſt progrederentur, tamen aliorum rectiùs ſentientium judiciis, ipſique veritati non præjudicaret.*

V. *Reſp.* Sed nec judicium eorum, qui condemnant Eccleſiam Catholicam, nititur certitudine Fidei, nec prætoriâ quâdam poteſtate. Quî ergo? non Chriſtianâ charitate, quæ optima ſperat, & ad clementiam inclinat; ſed ſpiritu contradictionis, ad crudelitatem parato. Quorum proinde judicium, pro defendendo ſchiſmate, ab unitate Chriſtiana abhorrens, veritati non præjudicat. Deinde, ſi inter Proteſtantes ſint, qui dicant Eccleſiam Catholicam errare in articulis neceſſariis; ſint etiam, qui dicant eam non errare in articulis neceſſariis. Ergo inter Proteſtantes non abſolutè conſtat, quinam ſint articuli neceſſarii. Ergo inter Proteſtantes non abſolutè conſtat, an Eccleſia Catholica erraverit in articulis neceſſariis. Ergo inter Proteſtantes non abſolutè conſtat, an receſſerint ab unitate Eccleſiæ Catholicæ ob errorem in articulis neceſſariis. Ergo Proteſtantibus non abſolutè conſtat, juſtè, an injuſtè

diviſi

diviſi ſint ab Eccleſia Catholica. Hoc autem injuſtiſſimum eſt.

CAPUT XVIII.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 2. ex Unitate Eccleſiæ.

I. Docent nobiſcum Proteſtantes veram Jeſu Chriſti Eccleſiam eſſe *unam*. Cúmque fateantur Eccleſiam Romano Catholicam eſſe veram Eccleſiam, quando ab ea diviſi ſunt Proteſtantes, ſegregarunt ſe a vera Jeſu Chriſti Eccleſia, atque adeo nullo jure facta eſt diviſio. Si enim una tantùm Eccleſia eſt corpus Chriſti, nullum membrum ab eo corpore ſeparatum, vivificatur Spiritu Chriſti. Ergo quicumque ſe ab eo ſeparat, ſubjacet omnibus pœnis ſupra deſignatis. Vel igitur Eccleſia Romano-Catholica eſt vera Eccleſia, vel non eſt vera Eccleſia. Si prius; non potuit juſta eſſe diviſio: ſin poſterius; contradicunt ſuis. Ne igitur ſibi contradicant, Romana Eccleſia eſt vera Eccleſia: quæ cùm una tantùm ſit, injuſta eſt ſeparatio, redintegranda eſt unio.

II. Hanc rationem unitatis urſit S. Optatus Milevitanus lib. 2. *Quis dubitet vos illud legitimum in Sacramentorum myſterio præterire non poſſe? Offerre vos Deo diciti pro Eccleſia, quæ una eſt: hoc ipſum mendacii pars eſt, unam te vocare, de qua feceris duas. Et offerre vos diciti pro una Eccleſia, quæ ſit toto terrarum orbe diffuſa. Quid ſi unicuique veſtrûm dicat Deus, Quid offers pro tota, qui non es in tota?* Quid ſi etiam Proteſtantibus diceret Deus; Quid creditis, quid profitemini, quid docetis Eccleſiam eſſe unam, qui non eſtis in una, de qua feciſtis plures?

CAPUT XIX.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 3. ex Sanctitate Eccleſiæ.

I. Proteſtantes nobiſcum docent Eccleſiam Jeſu Chriſti eſſe *ſanctam*, quod hoc loco non accipimus, niſi de ſanctitate doctrinæ. Cúmque iidem Proteſtantes teneant veram Jeſu Chriſti Eccleſiam non errare in fundamento, ſeu articulis neceſſariis, videndum eſt quid ex eo capite ſtatuendum ſit de Proteſtantium diviſione.

II. Retulimus ſupra quomodo ex ſententia Proteſtantium

tantium Eccleſia Romano-Catholica ſit vera Eccleſia: hic autem docent Proteſtantes veram Eccleſiam non errare in articulis neceſſariis. Ergo Eccleſia Romano-Catholica non errat in articulis neceſſariis. Ergo ab ea non fuit recedendum. Nam, ut docent, non eſt recedendum ab unitate Eccleſiæ, propter errorem in articulis non-neceſſariis. Ergo nullo jure facta eſt diviſio.

III. Deinde agnoſcunt Reformati Eccleſiam Romano-Catholicam, quæ primis quingentis poſt Chriſtum annis viguit, fuiſſe veram Jeſu Chriſti Eccleſiam, ſanctamque ſponſam Jeſu Chriſti, non errantem in articulis neceſſariis. Vel igitur iſta Eccleſia ita defecit, ut erraverit in articulis neceſſariis; vel ſic non defecit. Si errorem in articulis neceſſariis aſtruitis; jam propriæ confeſſioni obloquimini; & propriam doctrinam ſubvertitis, quòd vera Jeſu Chriſti Eccleſia non erret in neceſſariis. Sin autem defenſam cupitis immunitatem ab errore in neceſſariis: ergo nullo jure facta eſt diviſio.

IV. *Intelligite vel ſerò*, inquit S. Obtatus lib. 2. *vos eſſe ramos fractos ex arbore, vos eſſe abſciſſos palmites a vite, vos eſſe rivum conciſum a fonte. Non enim poteſt eſſe origo rivuli, quia parvus eſt, & non de ſe naſcitur: aut arbor a ramo concidi, cùm arbor fundata ſuis radicibus gaudeat, & ramus, ſi fuerit exſectus, areſcat.*

CAPUT XX.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 4. ex Diffuſione Eccleſiæ.

I. Docent Proteſtantes nobiſcum veram Jeſu-Chriſti Eccleſiam eſſe *Catholicam*; hoc eſt, ut loquitur S. Auguſtinus, toto orbe diffuſam, non ex hominis teſtimonio, ſed ex promiſſis Dei. Iſta autem Eccleſia Catholica communicavit in Fide cum Romano Pontifice primis quingentis annis. Tempore autem inchoatæ Reformationis, nulla erat Catholica, præter eam, quæ in Fide communicabat cum Romano Pontifice; nec Proteſtantes aliam deſignant. Ergo ab ea non fuit recedendum. Si enim fuiſſet recedendum, evacuatæ eſſent promiſſiones Dei.

II. Hinc S. Optatus, lib. 2. " Ubi erit proprietas " Catholici nominis, cùm inde dicta ſit Catholica,

" quòd ſit rationabilis & ubique diffuſa? Nam ſi ſic
" pro voluntate veſtra in anguſtum coarctatis Eccle-
" ſiam, ſi univerſas ſubducitis gentes, ubi erit illud,
" quod Filius Dei meruit? ubi erit, quod libenter ei
" largitus eſt Pater, in ſecundo Pſalmo dicens: Dabo
" tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam
" terminos terræ? Ut quid tale infringitis promiſſum,
" ut a vobis mittatur quaſi in quemdam carcerem lati-
" tudo regnorum? quid tantæ pietati obſtare conten-
" ditis? quid contra Salvatoris merita militatis? Per-
" mittite Filium poſſidere conceſſa. Permittite Patri
" promiſſa complere. Cur ponitis metas? Cur figitis
" limites? Cùm a Deo Patre Salvatori tota terra pro-
" miſſa ſit, non eſt quidquam in aliqua parte terrarum,
" quod a poſſeſſione ejus videatur exceptum. Tota eſt
" donata terra cum gentibus totius orbis Chriſto, una
" poſſeſſio eſt. Hoc probat Deus, qui ait, Dabo tibi
" gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam ter-
" minos terræ. Et in ſeptuageſimo primo Pſalmo, de
" ipſo Salvatore ſic ſcriptum eſt; Dominabitur a mari
" uſque ad mare: & a flumine uſque ad terminos orbis
" terræ. Pater dum donat, nihil excipit: vos ut con-
" cedatis unciam, totam libram auferre conamini. Et
" adhuc nitimini ſuadere hominibus, apud vos ſolos
" eſſe Eccleſiam, auferentes meritum Chriſto, negantes
" præſtitutum a Deo. O veſtra ingrata & ſtulta præ-
" ſumptio! Chriſtus vos cum cæteris in ſocietatem
" regni cæleſtis invitat, & ut cohæredes ſitis hortatur:
" & vos eum in hæreditate ſibi a Patre conceſſâ frau-
" dare laboratis, dum Africæ partem conceditis, &
" totum terrarum orbem, qui ei a Patre donatus eſt,
" denegatis. Quid mendacem videri vultis Spiritum
" Sanctum? *&c.*"

III. Neque dicant Proteſtantes ſe non coarctare cum Donatiſtis Eccleſiam intra certam orbis partem: quia nec Donatiſtæ hoc faciebant, quaſi Evangelium non eſſet prædicandum in aliis orbis partibus, cùm, teſte S. Optato, Epiſcopum ſuum habuerint in urbe Roma; ſed quia tenebant Eccleſiam Catholicam in cæteris orbis partibus defeciſſe & apoſtataſſe. Quocirca ſi S. Optatus meritò urſit promiſſionem Dei Patris de diffuſione Eccleſiæ, meritumque Chriſti de acquiſitione Eccleſiæ in omnibus gentibus, contra ſeparationem Donatiſtarum,

Eccleſiam

Ecclesiam exiguo tempore defeciſſe aſſerentium; quantò majore fundamento a nobis urgetur eadem Dei Patris promiſſio, idem Chriſti meritum, contra ſeparationem Proteſtantium, decem ſeculorum Apoſtaſiam Eccleſiæ tribuentium. Vide S. Auguſt. *Epiſt.* 48. *ad Vincent.* & *lib.* 2. *contr. litt. Petil. cap.* 70.

CAPUT XXI.

Diſcutitur provocatio Proteſtantium ad Eccleſias Waldenſium, &c.

I. Crocius, *cap.* 12. *n.* 12. & alii Proteſtantes communiter provocant ad Eccleſias Waldenſium. Neceſſe proinde eſt, ut dicant Waldenſes non erraſſe in ullo articulo fundamentali ſeu neceſſario.

II. Et tamen juxta Reinerum, *cap.* 5. *contra Waldenſes*, docuerunt 2. Quòd baptiſmus infantium nihil prodeſt 2. Quòd omne juramentum ſit mortale peccatum. 3. Plus quàm homicidam reputant, qui cogit jurare; quamvis ſit judex. 4. Quòd omnes Principes & judices damnantur.

III. Idem Reinerus, *cap.* 6. varias Waldenſium ſectas refert; quas aſſerit docere 1. Quòd Chriſtus fuerit filius Joſeph & Mariæ 2. Non fuiſſe paſſum Jeſum Chriſtum. 3. Trinitatem non fuiſſe ante nativitatem Chriſti. 4. Reſurrectionem corporum non futuram.

IV. Catalogus teſtium veritatis priora ferè refert ex Reinero, *col.* 1508, *&c.* Similia de ipſis refert Petrus de Pilichdorf, & *in tractatu ſuo*, & *in fragmentis.* Horrenda de illis refert Ebrardus toto ſuo libro. Vide Bernardum Abbatem; Ermengardum; Abbatem Urſperſengem; *Tom.* 3. *Conc. part.* 2. Guidonem Carmelitam, Bernardum Lutzenburgenſem, & Antoninum *Tom.* 3. *Conc. part.* 3. Concilium Gallicanum anni 1176. *Tom.* 3. *Conc. part.* 2. Concilium Terraconenſe. *Ibid.* Æneam Sylvium, Crantzium, Scipionem du Pleix, *Tom.* 1. *ad anni* 1170. Jacobum de Riberia. De Confeſſione poſtremorum Waldenſium, vide Scipionem du Pleix. *Tom.* 3. *ad an.* 1554. L'Hiſtoire Eccleſiaſtique des Egliſes Réformées au Royaume de France, *liv.* 1. *pag.* 35.

V. Wiclefus in ſuis Dialogis tradit 1. Adorationem Angelorum. *Lib.* 2. *cap.* 10. 2. Deum neceſſitare creaturas ad quemlibet ſuum actum. *Ibid. cap.* 14. 3.

Multos non prædeſtinatos eſſe in gratia *Lib.* 3. *cap.* 6. 4. Omnia evenire neceſſitate abſolutâ. *Ibid. cap.* 8. 5. Deum non poſſe quidquam producere, niſi quod de facto producit. *Ibid.* 6. Sanctos demortuos licitè a fidelibus invocari. *Ibid. cap.* 30. 7. Devotè adorandam eſſe hoſtiam. *Lib.* 4. *cap.* 7. 8. Conſecrare, eſſe omnium proborum officium. *Ibid. cap.* 10. 9. Prædeſtinatos hon habere certitudinem de ſua prædeſtinatione, niſi probabilem. *Ibid.* 10. Quamlibet creaturam ſenſibilem eſſe realiter Sacramentum *Ibid. cap.* 1. 11. Baptiſmum delere quodcumque peccatum. *Ibid. cap.* 11. 12. Dari poſt hanc vitam purgatorium. *Ibid. cap.* 22.

VI. Vide plura de eodem apud Cochlæum, *Lib.* 1. apud Magiſtrum Joan. Rokyzanam, *tract. de Sacram. cap.* 19. Magiſtrum Joannem Przibram, *de Profeſſ. Fid. Catholicæ.*

VII. Joannis Huſſii quæ fuerit ſententia, patet ex ejus operibus, quæ extant. Docuit 1. Matrimonium eſſe Sacramentum. *De matrim. cap.* 3. 2. Vinculum matrimonii non diſſolvi per adulterium unius. *Ibid. cap.* 1. 3. Tres eſſe partes pœnitentiæ, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem. *De Pœnit. fol.* 37. 4. Omnia peccata eſſe integrè confitenda Sacerdoti. *Ibid.* 5. In Miſſa offerri Sacrificium propitiatorium. *De Sacram. cap* 1. 6. Chriſtum eſſe realiter præſentem in Sacramento venerabili. *Ibid. cap.* 2. 7. Malos in Sacramento accipere corpus & ſanguinem Domini. *Ibid.* 8. Chriſtum eſſe præſentem in SS. Euchariſtia per tranſubſtantiationem. *Ibid. cap.* 3. 9. In Sacramento tamdiu eſſe corpus & ſanguinem Domini, quamdiu manet ſpecies panis & vini. *Ibid.* 10. Eſſe purgatorium. *In Fid. elucid. fol.* 51. 11. Fideles in purgatorio juvari ſuffragiis viventium. *Ibid.* 12. Sanctos in cœlo exiſtentes intercedere pro viventibus. *Ibid.* 13. Sanctos demortuos eſſe invocandos. *Ibid.* 14. Leges Eccleſiæ obligare conſcientiam. *De Corp. Chriſt.* 15. Papam eſſe immediatum Vicarium Jeſu Chriſti. *Quæſt. de Credere.* 16. Non prædeſtinatos quandoque juſtificari, & accipere remiſſionem peccatorum. *De Eccl. cap.* 3. 17. Prædeſtinatos poſſe in hac vita gratiâ excidere. *Ibid. cap.* 5. 18. Neminem hîc poſſe ſine revelatione vel formidine aſſerere, quòd ſit prædeſtinatus. *Ibid. fol.* 204.

VII. Vide

VIII. Vide plura de eodem apud Cochlæum, *Hiſt. Huſſit. lib. 2. pag. 74. &c.* Et ſententiam diſcipulorum ejus, Jo. Rofyzanæ in tractatu de ſeptem Sacramentis; & Jo. Przibram, in Profeſſione Fidei Catholicæ.

IX. Ex dictis interrogamus Proteſtantes; an coram Deo poſſint aſſerere Eccleſias Waldenſium, Wicleſiſtarum, & Huſſitarum, ſuo judicio, non erraſſe in articulis neceſſariis? Si affirment, in multis erunt calumniatores, qui hoc ipſum in Catholicis arguunt, tanquam errorem in articulo neceſſario, quod in iſtis tolerant, velut nævum ſaluti non præjudicantem. Si negent; ut quid provocant ad iſtas Eccleſias malignantium, quas ipſi ſtatuunt erraſſe in articulis neceſſariis? Quid hoc aliud eſt, quàm ignarum populum decipere?

CAPUT XXII.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 5. ex Succeſſione Eccleſiæ.

I. Docent Proteſtantes nobiſcum veram Jeſu Chriſti Eccleſiam eſſe *Apoſtolicam*; eique ſemper competere prædicationem Verbi Divini, & adminiſtrationem Sacramentorum. In parte diviſa nequit eſſe perpetua ſucceſſio: cùm enim conſtet de initio diviſionis, conſtat etiam de initio ſucceſſionis, non a Chriſto inſtitutæ, ſed ab homine inchoatæ, adeoque nec perpetuæ.

II. Atque hinc dicit S. Optatus, lib. 2. *Videndum eſt, qui & ubi prior Cathedra ſederit: ſi ignoras, diſce: ſi noſti, erubeſce. Ignorantia tibi aſcribi non poteſt. Reſtat ergo ut noveris. Scientem errare, peccatum eſt: Nam ignorantibus nonnunquam ſolet ignoſci. Igitur negare non potes, ſcire te in urbe Roma Petro primo cathedram Epiſcopalem eſſe collatam: in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus, unde & Cephas appellatus eſt: in qua una cathedra unitas ab omnibus ſervaretur, nec cæteri Apoſtoli ſingulas ſibi quiſque defenderent: ut jam ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem cathedram, alteram collocaret. Ergo cathedra unica, quæ eſt prima in dotibus, ſedit prior Petrus, cui ſucceſſit Linus, &c. Veſtræ* (ô Donatiſtæ) *cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis Sanctam Eccleſiam vindicare. Sed & habere vos in urbe Roma partem aliquam, dicitis. Ramus eſt veſtri erroris, protentus de mendacio non de radice veritatis.* Et enumerans Epiſcopos Donatiſtarum ab ultimo ad primum, addit: *Si Victori diceretur,*

ubi ſederit, nec ante ſe aliquem illic fuiſſe monſtraret: nec cathedram aliquam, niſi peſtilentiæ oſtenderit. Peſtilentia enim morbis extinctos homines ad inferos mittit. Qui inferi portas ſuas habere noſcuntur, contra quas portas claves ſalutares accepiſſe leginus Petrum, Principem ſcilicet noſtrum: Cui a Chriſto dictum eſt, Tibi dabo claves regni cælorum, & portæ inferi non vincent eas. Unde eſt ergo, quòd claves regni uſurpare contenditis, qui contra cathedram Petri, veſtris præſumptionibus & audaciis, ſacrilegio militatis? Beatitudinem repudiantes, quâ laudari meruit, Qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. In conſilio impietatis itum eſt a majoribus veſtris, ut dividerent Eccleſiam. Iverunt etiam peccatorum viam, dum Chriſtum partiri conati ſunt, cujus Judæi nec veſtimenta ſcindere voluerunt: cùm Apoſtolus Paulus clamet: Numquid diviſus eſt Chriſtus?

III. Videtis, Proteſtantes, nullam poſſe eſſe ſucceſſionem, ubi non eſt ſucceſſionis perpetuitas: non poſſe eſſe ſucceſſionis perpetuitatem in diviſione: atque ideo nec ipſam diviſionem, propter defectum perpetuæ ſucceſſionis, poſſe cenſeri jure factam.

CAPUT XXIII.

Nullo jure factam eſſe diviſionem Proteſtantium ab Eccleſia Catholica, probatur 6. *ex neceſſitate communionis.*

I. Docent Proteſtantes nobiſcum, ſine communione externa cum vera Jeſu Chriſti Eccleſia, non eſſe ſalutem. Atqui fatentibus Proteſtantibus, Eccleſia Romano-Catholica eſt vera Eccleſia. Quomodo ergo fieri poteſt ſine præjudicio ſalutis, ut communionem ejus deſerant? Si hoc fieri non poteſt; ergo nullo modo deſerenda erat ejus communio: ergo nullo jure facta eſt diviſio.

II. Neque ſufficit dicere quòd Eccleſiis Proteſtantium externâ communione adhæreatis; cùm eædem Eccleſiæ a priore communione ſint diviſæ, eamque repudiaverint, & etiamnum perſiſtant in diviſione. Cùm autem una ſit Eccleſia Chriſti, cui veniat communicandum; iſti non communicant cum una Eccleſia, qui partem diviſam ſequuntur, & a toto corpore abſtinent.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Nullo jure factam esse divisionem Protestantium ab Ecclesia Catholica, probatur 7. ex defectu legitimi judicii.

I. Docent Reformati, in Admonitione de libro Concordiæ, cap. 12. *Recta ratio & pietas dictat, neminem esse damnandum, nedum lædendum, propter controversiam novam, nunquam legitimo judicio examinatam, cognitam & decisam. Neque debere quemquam esse judicem in causa propria, neque decreti a tali judice facti executorem.* Hac generali positione utuntur contra Lutheranos, a quibus se dicunt immeritò condemnari, tum ob negatam manducationem oralem corporis Christi in Eucharistia, tum ob negatam ubiquitatem. Atque his non obstantibus, petunt mutuam tolerantiam.

II. Sed videamus quid *recta ratio, & pietas dictet omnibus.* Hoc enim deprædicant Reformati, quando pacem cum Lutheranis stabilitam cupiunt. Recta ratio dictat, *neminem esse damnandum, nedum lædendum, propter controversiam novam.* Quid intelligitis per *controversiam novam?* nonne & eam, quæ de Cœna Domini, quæ de Ubiquitate est? affirmabitis. Si istæ controversiæ sunt novæ, quas habetis cum Ecclesia Catholica antiquas? Profectò, quascumque movistis, cùm superiore seculo cœptæ sint moveri, erunt novæ, & atavis vestris ignotæ. Unde si propter novam controversiam nemo damnandus est, nemo lædendus; recta ratio & pietas dictat omnibus, immeritò a vobis damnatos esse Catholicos; nullo jure a vobis læsam esse Ecclesiam Catholicam, quam dissensione vestrâ divisistis, distractis a corpore pluribus membris. Quid hic dicetis? imo quid fingetis? An aliud vobis dictat recta ratio, & pietas, quando pacem Lutheranorum ambitis; aliud, quando unitatem Catholicam fugitis? An aliud vobis dictat pietas, quando illorum conjunctionem postulatis, quorum doctrinam hæreseos arguitis; aliud, quando matris vestræ Ecclesiæ Catholicæ amplexum declinatis? Quæ hæc pietas est, maternum, ob controversias novas horrere consortium: & externorum, non obstantibus antiquis hæresibus, sollicitare contubernium? Quæ ratio dictat, tolerare hæreses, ab antiqua Ecclesia non semel damnatas, & rejicere doctrinas numquam legitimè convictas?

III. Utinam

III. Utinam ſic procedendo ex iis non ſitis, de quibus S. Auguſtinus, Tract. 1. in Epiſt. Joan. dicit: *Non tolerant pro pace Chriſti* (Catholicos) *quos infamant*; *& tolerant pro parte Donati* (& Calvini) *quos condemnant.* Quapropter, ut dicit S. Athanaſius, Epiſt. in qua mot. Eccl. Tragœd. *Indictâ cauſâ condemnant: quæ falſitatis nunquam convicerunt, rejiciunt.*

IV. Recogitate tempora, & inquirite quo legitimo judicio condemnata ſit Eccleſia Catholica. Nam, ut ipſi docetis, recta ratio & pietas dictat omnibus, neminem eſſe damnandum, nedum lædendum, propter controverſiam novam, *nunquam legitimo judicio examinatam, cognitam, & deciſam.* Quando examinata eſt cauſa Eccleſiæ Catholicæ, quando cognita, quando deciſa? Neſcimus profectò quâ ratione vel excogitare poſſunt examen, vel imaginari cognitionem, vel fingere deciſionem; cùm ante ipſorum ſeparationem, nec ſpecies examinis præceſſerit, nec forma cognitionis intervenerit, nec legitimi judicii ſententia pronunciata ſit.

V. Dicant, tyrannide Pontificiâ impeditum fuiſſe ordinem legitimi judicii. An propterea definebat dictare recta ratio & pietas, neminem eſſe damnandum, propter controverſiam novam? an definebat dictare pietas, unitatem Eccleſiæ horrendâ diviſione non eſſe lacerandam, ante cauſam examinatam, cognitam & deciſam? Sed cur poſt ſeparationem introductam, nullum legitimum judicium eſt inchoatum? cur nullum examen inſtitutum? cur nulla ſucceſſit cognitio? cur nulla pronunciata eſt deciſio? Quid enim horum, tanquam legitimum, hucuſque excogitarunt Reformati? Et ſi tale judicium fingant, quomodo probabunt nos eo teneri? etiam Remonſtrantes *(in Synod. Dordrecht. ſeſſ.* 25.) cenſuerunt ſchiſmaticis non competere legitimum judicium, de doctrina ejus partis, a qua ſeparati ſunt.

VI. Nunquid docetis, *non debere quemquam eſſe judicem in propria cauſa, neque decreti a tali judice facti executorem?* exhibeant ergo aliquod judicium contra Eccleſiam Catholicam, quod in propria cauſa prætenſi judices non pronunciarunt: exhibeant aliquod decretum, cujus ipſi non fuerint auctores & executores.

VII. Itaque recta ratio, & pietas dictat omnibus, non poſſe Reformatos in ſeipſis defendere contra Eccleſiam Catholicam, quod in Lutheranis reprehendunt: recta ratio

ratio dictat, ut quod quisque juris in alium statuerit, hoc ipse utatur.

VIII. Sed gravius aliquid est in facto Reformatorum. Ipsi docent, *non debere quemquam esse judicem in causa propria, neque decreti a tali judice facti executorem.* Quando aliquis judicat in causa propria, & deinde exequitur sententiam, licèt injustè procedat; servat tamen ordinem justitiæ, quatenus non progreditur ad executionem, nisi post sententiam. Sed Reformati, non expectato legitimo judicio, non expectatâ sententiâ, inceperunt ab executione, quando initium fecerunt a divisione. Atque adeo recta ratio dictat omnibus, Reformatorum divisionem nullo jure factam esse, & multis modis justitiæ esse contrariam. Nam si in civilibus causis injusta est procedendi ratio, quando legitimus judex incipit ab executione: quanta est contra Deum, & Ecclesiam ejus injustitia, quando aliqua Ecclesiæ membra, quibus judiciaria potestas non competit, non servato justitiæ ordine, corpus Christi divisione suâ dilacerant!

CAPUT XXV.

Nullo jure factam esse divisionem Protestantium ab Ecclesia Catholica, etiamsi hæc errasset in articulo necessario.

I. Mirabitur lector a nobis asseri nullitatem divisionis Protestantium, etiamsi ponatur Ecclesia Catholica errasse in articulo necessario. Sed rogamus ut nihil præpropere de ista assertione statuat, & non nisi lectis nostris probationibus, de veritate decernat.

II. Quamvis Ecclesia Catholica non erraverit in articulo necessario, uti frequenter ostensum: ad majorem tamen præsentis quæstionis elucidationem, supponamus Ecclesiam Catholicam, cùm ab ea recederent Protestantes, errasse in articulo necessario, eamdemque propter talem errorem funditus interiisse: cùm juxta Protestantes, mors Ecclesiæ sequatur ex errore in articulo necessario. Dicimus equidem nullo jure factam esse divisionem Protestantium ab unitate Ecclesiæ Catholicæ.

III. Corpus Ecclesiæ constituitur per ministros & subditos, sive ex ministris & subditis. Nulla est visibilis Ecclesia, ubi non prædicatur Evangelium Jesu Christi, ubi non administrantur Sacramenta, ubi nulla est professio veræ Fidei. Quamdiu Lutherus, Calvinus, & alii, qui primi recesserunt ab Ecclesia Catholica, fuerunt membra

membra Ecclesiæ Catholicæ; fieri non potest ut fuerint membra Ecclesiæ Jesu Christi, supposito quòd Ecclesia Catholica erraverit in articulo necessario, uti hîc supponimus.

IV. Vel igitur Lutherus, Zwinglius, & alii ab Ecclesia Catholica recedentes, ejusque unitatem deserentes, facti sunt membra alterius cujusdam Ecclesiæ visibilis, antequam isti recederent, existentis; vel non sunt facti membra alterius Ecclesiæ visibilis, tunc existentis. Si non fuerunt facti membra alterius Ecclesiæ: ergo fuerunt membra præcisa, membra sine vita, membra mortua: & omnes qui se illis adjunxerunt, deserentes unitatem Ecclesiæ Catholicæ, fuerunt membra præcisa, addita membris præcisis; membra mortua, addita membris mortuis. Sin autem primi recedentes facti sunt membra alterius Ecclesiæ visibilis; cur eam Ecclesiam hactenus non designarunt? profectò nullam invenient; nisi fortè sit verisimile tunc extitisse Ecclesiam. æquè in determinandis articulis necessariis discordem, sicut discors est Protestantium Ecclesia. Ergo fieri non potuit ut tunc extiterit vera Jesu Christi Ecclesia, cui se potuerint conjungere, vel cui se de facto conjunxerint primi Reformatores.

V. Sed nec Protestantes dicunt primos Reformatores se tali Ecclesiæ conjunxisse; cùm nec somnolentus ullâ ratione probabili id sibi persuadeat. Si enim talis fuisset Ecclesia, necesse habebant ab ea accipere suam missionem, ne in vanum currerent non vocati. An a tali Ecclesia acceperunt suam missionem Protestantes? cur ergo deducunt suam missionem ab Ecclesia Catholica? Ergo non fuit talis Ecclesia: ergoprimi Protestantes non sunt facti membra istius Ecclesiæ, etiamsi daretur tunc extitisse talem Ecclesiam.

VI. Quid hîc dicent? An unusquisque Reformator exiens ab Ecclesia Catholica, fuit corpus Ecclesiæ; pars & totum; manus, caput, oculus, pes, & omnia? An unusquisque fuit minister, & subditus; pastor, & ovis; episcopus, & grex. Ponderent illud Apostoli, Rom. 12. 4. *In uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent: Ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.*

VII. Itaque oriente Luthero, Calvino, &c vel erat vera Jesu Christi Ecclesia in terris, vel non erat. Si dicant tunc fuisse veram Jesu Christi Ecclesiam: Luthe-

rus

rus, Calvinus, &c. qui ſe illi non conjunxerunt, non fuerunt membra veræ Eccleſiæ; ſed membra nulli corpori adjuncta, hoc eſt, non fuerunt membra ullius Eccleſiæ. Sin autem dicant tunc non fuiſſe veram Jeſu Chriſti Eccleſiam; fieri nequit ut facti ſint membra Eccleſiæ non exiſtentis, aut pars totius, quod non erat.

VIII. Neque relevat ſubterfugium ad Eccleſiam inviſibilem: quia ea non eſt niſi pars Eccleſiæ viſibilis. Ac proinde, ſi nulla fuerit Eccleſia viſibilis Jeſu Chriſti, cujus ſint facti membra primi Reformatores; non potuerunt fuiſſe membra Eccleſiæ inviſibilis. Nam qui in toto non eſt, non poteſt in parte ejus reperiri: nec poteſt eſſe pars membri, niſi ſimul ſit pars totius.

IX. Hunc modum procedendi tenuit S. Auguſtinus contra Donatiſtas, (*lib. 3. de bapt. cap. 2.*) qui ſeſe ſeparaverant ab unitate Eccleſiæ Catholicæ, uti ſuperiore ſeculo fecerunt Proteſtantes. Vel, inquit S. Auguſtinus, oriente Donato, erat vera Eccleſia, vel non erat. Si tunc erat vera Eccleſia, ab ea non ſe debuit ſeparare Donatus. *Si autem tunc non erat vera Eccleſia, unde Donatus apparuit? de qua terra germinavit? de quo mari emerſit? de quo cœlo cecidit?* Cujus argumenti vis & efficacia in eo conſiſtit, quòd Donatus exiens ab Eccleſia Catholica, quam dicebat apoſtataſſe, nullo modo potuerit fieri membrum veræ Eccleſiæ, ut quæ non exiſteret, nec fideles ſibi haberet junctos.

X. Atque hinc apparet inanem fuiſſe Proteſtantium ſeparationem; etiamſi daretur Eccleſiam Catholicam erraſſe in articulo neceſſario. Unde rectiſſimè S. Irenæus, lib. 4. cap 62. *Nulla ab eis tanta poteſt fieri correptio* (hoc eſt, correctio, emendatio, ſeu reformatio) *quanta eſt ſchiſmatis pernicies.* Et quare? Nam ſi ſchiſma faciendum eſſet, debuiſſet interiiſſe Eccleſia: ſi autem interiiſſet vera Eccleſia, fruſtra fieret ſchiſma. Sicut enim membrum humanum a corpore mortuo præciſum, non magis vivit poſt præciſionem, quàm ante præciſionem: ita membra Eccleſiæ mortuæ non magis poſſunt vivere, poſt præciſionem ab Eccleſia mortua, quam ante præciſionem; niſi conjungantur corpori viventi, cujus ſpiritu vivificentur: corpus autem tale non fuit, quando inchoata eſt reformatio. Atque ideo cum S. Auguſtino dicimus: *Præſcindendæ unitatis nulla eſt juſta neceſſitas.* Contr. Epiſt. Parm. lib. 2. cap. 11.

XI. Hanc veritatem cognoviſſe videtur Conf. Helv. poſt.

poſt. *art.* 18. cùm deſcribens officia miniſtrorum Eccleſiæ, inter ea abſolutè recenſet, quòd ipſorum munus ſit, ſchiſmata prohibere.

CAPUT XXVI.

De objecta tyrannide corporali.

I. Conſueverunt Proteſtantes cauſas recedendi ab unitate Eccleſiæ Catholicæ reducere ad Tyrannidem, Idololatriam, & Hæreſim. Et de Idololatria quidem & Hæreſi agendum erit in particularibus controverſiis; de Tyrannide hîc aſſumenda tractatio. Tyrannis verò objicitur duplex, corporalis, & ſpiritualis. De ſpirituali agemus capite ſequenti; hîc de corporali.

II. Proteſtantes hac in parte imitantur Donatiſtas, qui, tempore S. Auguſtini, objecerunt Catholicis tyrannidem corporalem; uti videre eſt, *lib.* 2. *contr. litt. Petil. cap.* 15. 16. 17. 20. 23. 52. 53. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 71. 73. 76. 78. 79. 80. 83. 85. 87. 88. 99. 100. & aliis locis multis.

III. Non eſt quæſtio 1. An Magiſtratui policito liceat coërcere hæreticos? Non 2. An Magiſtratui politico liceat hæreticos ſeditioſos capitali ſupplicio afficere? Non 3. An Magiſtratui politico liceat capitalem pœnam ſtatuere in blaſphemos. Iſta enim omnia fatentur Proteſtantes. Sæpe capitalis pœna ſtatuitur, ex conſideratione politica, propter periculum ſeditionis. Ratio blaſphemiæ ab aliis latiùs, ab aliis ſtrictiùs accipitur.

IV. Sed quæſtio eſt: An liceat Magiſtratui ſeductores, qui errores fundamentales in Eccleſia ſpargunt, eoſque pertinaciter defendunt, ultimo ſupplicio afficere? Hoc enim Lutheranos negare, vult Gerhardus, *Tract. de Magiſtr. polit. cap.* 6. *ſect.* 5. *membr.* 2. *art.* 3. *n.* 317. Meiſnerus verò vocat quæſtionem undequaque dubiam, *Philoſ. ſobr. part.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 4. *q.* 4. Reformati hîc nobiſcum ſentiunt ferè in totum, niſi quòd quæſtionem de nomine moveant; & factum Calvini idem teſtatur *Explic. perfid. Valentini.* & *Reſut. error. Michael. Servet.*

V. Itaque non eſt operæ pretium, hoc loco eam materiam ex profeſſo tractare: cùm enim Reformati, quoad principale, a nobis non diſſentiant: & quouſque extenda ſit ratio blaſphemiæ, inter Lutheranos non conſtet; Meiſnerus etiam quæſtionem undequaque vocet dubiam; ac propterea non conſtet de ſententia Eccleſiæ Lutheranæ; pergimus ad ulteriora.

CAPUT XXVII.

De objecta tyrannide ſpirituali.

I. Tyrannidem ſpiritualem dicunt Proteſtantes in eo conſiſtere, quód Eccleſia Romano-Catholica proponat fidelibus multos articulos falſos ſub credendi neceſſitate: a quibus nemini liceat ſine periculo ſalutis diſſentire. Vide Davenant. *Epiſt. ad Duræum.* Petr. Mart. *loc. comm. claſſ.* 4. *cap.* 6. *n.* 4. 7. Eilbracht. *Epanorth. cap.* 10. *annot.* 2. 3. 6.

II. Fatentur interim Proteſtantes Miniſtros rectè aſtringi Confeſſionibus publicis; ita ut nihil ipſis liceat contra eas movere auctoritate privatâ, ſi in externa Eccleſiæ, & quidem miniſterii publici communione permanere velint. Croc. *cap.* 21. *n.* 30. fatentur non omnes articulos propoſitos in confeſſionibus ſub credendi neceſſitate: & tamen non determinant, quinam proponantur ſub credendi neceſſitate.

III. Membra Eccleſiæ, juxta Davenant. *loc cit.* ſunt toleranda, (ſi in quibuſdam diſſentiant ab Eccleſiæ ſententiis) ſi minimé præſumpſerint communem Eccleſiæ ſententiam oppugnare, aut ſuam privatam apud vulgus extollere & diſſeminare. Hanc ſuam legem an ſervaverint Proteſtantes ante exitum ſuum ab unitate Catholica, ipſi judicent.

IV. Pone Reformatum jactantem, ſe non poſſe, contra conſcientiam ſuam, approbare multa dogmata, in Eccleſia Catholica definita. Sed idem jactarunt Donatiſtæ: idem omnes, qui ſchiſmati hæreſim adjunxerunt. Idem jactant Arminiani contra Reformatos; Reformati contra Lutheranos; Lutherani contra Catholicos. Nunquam licet, contra conſcientiam, aliquod dogma approbare: frequenter tamen neceſſe eſt, per meliorem informationem conſcientiam erroneam deponere. Suppoſitâ conſcientiâ doctrinæ Eccleſiæ adverſante, nunquam licet privata erigere conventicula, erectis adhærere.

V. Conſideret lector Acta & ſententiam noviſſimæ Synodi Nationalis Dordrechtanæ, & inveniet nihil in hac parte a Reformatis poſſe objici Eccleſiæ Catholicæ, quod ipſis non objecerint Arminiani.

CAPUT XXVIII.

Quâ viâ inveniendæ ſit unitas Eccleſiæ.

I. Acutiſſimus Tertullianus, probaturus nihil proficiſci congreſſione Scripturarum, niſi plané, ut aut ſtomachi

De præscript. Cap. 17. quis ineat eversionem, aut cerebri. *Ista*, inquit, *hæresis non recipit quasdam Scripturas: & si quas recipit, adjectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertit: & si recipit, non recipit integras: & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentata convertit. Tantùm veritati obstrepit adulter sensus, quantùm & corruptor stylus.*

II. Si Catholicus, probaturus Fidem suam, adducit aliquod Scripturæ testimonium; quid faciunt hæretici? *Variæ præsumptiones* NECESSARIO *nolunt agnoscere ea, per quæ revincuntur: his nituntur, quæ ex falso composuerunt, & quæ de ambiguitate cæperunt. Quid promovebis, exercitatissime Scripturarum, cùm si quid defenderis, negetur ex adverso, si quid negaveris, defendatur? Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequêris, nisi bilem de blasphematione. Ille verò (cap. 18.) si quis est, cujus causâ in congressum descendis Scripturarum ut eum dubitantem confirmes, ad veritatem, an magis ad hæreses deverget? hoc ipso motus, quòd te videat nihil promovisse æquo gradu negandi & defendendi, diversâ parte statutum: certè de pari altercatione incertior discedet, nesciens quam hæresim judicet.* *Ibid.*

III. Ex his observamus antiquos illos, ducentis post Christum annis, hæreticos, per varias præsumptiones *necessitatem* probationis a fidelibus ex Scripturis adductæ, in dubium revocasse. Quám autem sit facile, varias præsumptiones invenire & producere, ne probationis necessitas agnoscatur, quilibet non indoctus novit. Quamvis enim contra articulos Fidei vera nequeat adduci *probabilitas*, nullo tamen labore *variæ præsumptiones* sese ingerunt, quas a vera probabilitate distinguere sit difficillimum.

IV. Atque ideo licèt Catholicus de hæreticis verè dicat: *His nituntur, quæ ex falso composuerunt, & quæ de ambiguitate cæperunt;* tamen, ut subtilis advertit Tertullianus ibid. *Hæc utique & ipsi* hæretici *habent in nos retorquere. Necesse est enim & illos dicere a nobis potiùs adulteria Scripturarum & expositionum mendacia inferri, qui proinde sibi defendant veritatem.*

V. Sed. istis sepositis, aperiamus viam veritatis & unitatis. *Ergo*, inquit Tertullianus, cap. 19. *non ad Scripturas provocandum est; nec in his constituendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta victoria est, aut parum certa. Nam etsi non ita evaderet collatio Scripturarum, ut utramque partem parem sisteret, ordo tamen desiderabat, illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est: Quibus competat fides ipsa*

ipſa: Cujus ſint Scripturæ: A quo, & per quos, & quando, & quibus ſit tradita diſciplina, quâ ſiunt Chriſtiani. Ubi enim apparuerit eſſe veritatem diſciplinæ & Fidei Chriſtianæ, illic erit veritas Scripturarum, & expoſitionum, & omnium traditionum Chriſtianarum.

VI. Hæc eſt via unitatis & veritatis; via ſecura & tuta; doctis & indoctis plana. Non eſt ſperanda certitudo Fidei, & communicatio fidelium, ſine auctoritate Eccleſiæ Verbum Dei proponentis. Neque hanc viam eo ingredimur, quaſi *de conſilio diffidentiæ*, ut loquitur Tertullianus, *cap.* 16. Sæpe enim experti ſumus collationem Scripturarum non utramque partem parem ſiſtere: quod ſi contingeret, vana & infructuoſa eſſet de Scripturis collatio; cùm tamen illa ſuam utilitatem habeat, & apud Eccleſiam Catholicam inde a principio ſit uſitatiſſima.

VII. *Ordo deſiderabat illud prius proponi, quod nunc diſputandum eſt.* Nam quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt: & ordine veritatis & unitatis indagandæ non ſervato, facile eſt ad devia prolabi. Hoc autem deſiderabat ordo, ut primùm quæratur: *Quibus competat fides ipſa?* Catholici dicunt ſibi competere Fidem: Proteſtantes idem aſſerunt: ſi autem non ſit una utrorumque fides, neceſſarium eſt, aut Catholicis, aut Proteſtantibus eam non competere. Videndum igitur, *cujus ſint Scripturæ?* nam ejus erunt Eccleſiæ, quæ eſt vera Jeſu Chriſti Eccleſia. Hoc autem de ſua Eccleſia dicunt Catholici: de ſua Proteſtantes. Cùmque non ſit una utriuſque partis Eccleſia, aut errant Catholici, aut errant Proteſtantes. Petamus: *A quo ſit tradita diſciplina, quâ ſiunt Chriſtiani?* Atque hîc conſentiunt Proteſtantes Catholicis, a Chriſto Jeſu Domino noſtro eſſe traditam. Ex hoc conſenſu pergamus ad alia. *Per quos tradita eſt diſciplina, quâ ſiunt Chriſtiani?* Conſentiunt iterum Catholicis Proteſtantes, per Apoſtolos eſſe traditam. Sed, *quibus tradita eſt diſciplina, quâ ſiunt Chriſtiani?* hîc conſentiunt Proteſtantes, eſſe traditam Eccleſiis ab Apoſtolis inſtitutis.

VIII. Ergo iſti Eccleſiæ tradita eſt ab Apoſtolis doctrina, quâ ſiunt Chriſtiani, quæ inde ab initio uſque ad noſtra tempora in unitate permanſit. Nam quamvis in variis locis inſtituerint Eccleſias Apoſtoli; tamen (ibid. cap. 20.) *tot ac tantæ Eccleſiæ, una eſt illa ab Apoſtolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primæ, & omnes Apoſtolicæ dum unam omnes probant unitatem. Communicatio pacis, & appellatio*

pellatio fraternitatis, & conteſſeratio, hoſpitalitatis, quæ jura alia ratio regit, quàm ejuſdem Sacramenti una traditio. Atqui nos ſoli Romano-Catholici, ibid. cap. 21. *communicamus eum Eccleſiis Apoſtolicis : quod nulla doctrina diverſa, hoc eſt teſtimonium veritatis.* Nam inde ab initio perſiſtimus in prima unitate : neque poteſt deſignari vera Eccleſia, quæ hucuſque manſerit, a qua Catholici defecerint. Itaque Catholicis tradita eſt ab Apoſtolis doctrina, quâ fiunt Chriſtiani.

IX. Cùm igitur apparuerit apud Catholicos *eſſe veritatem diſciplinæ & Fidei Chriſtianæ ; illic erit veritas Scripturarum & expoſitionum, & omnium traditionum Chriſtianarum.* Nec enim fieri poteſt ut aliter acceperint, atque intellexerint Fidem Chriſtianam Eccleſiæ Apoſtolicæ, quam ab Apoſtolis proferebatur, Verbum Dei cum vero ſenſu annunciantibus. *An verisimile eſt,* inquit Tertullianus, cap. 28. *ut tot ac tantæ Eccleſiæ in unam Fidem erraverint? Nullus inter multos eventus eſt unus exitus : variaſſe debuerat error doctrinæ Eccleſiarum. Cæterum quod apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum. Audeat ergo aliquis dicere illos erraſſe, qui tradiderunt?*

X. Proteſtantium autem Eccleſias conſtat, ibid. cap. 30. *neque adeo olim fuiſſe,* ſuperiore nimirum ſeculo, & *in Catholicam primò doctrinam credidiſſe apud Eccleſiam Romanenſem,* donec primi Proteſtantes ſeceſſionem fecerunt, diſcipulis ex Eccleſia Catholica abductis. Cupio oſtendant mihi, ex qua auctoritate prodierunt. *Si alium Deum prædicant, quomodo ejus Dei rebus, & litteris & nominibus utuntur, adverſùs quem prædicant? ſi eumdem, quomodo aliter? Probent ſe novos Apoſtolos eſſe, dicant Chriſtum iterum deſcendiſſe, iterum ipſum docuiſſe, iterum crucifixum, iterum mortuum, iterum reſuſcitatum : ſic enim Apoſtolos ſolet facere, dare illis præterea virtutem, eadem ſigna edendi, quæ & ipſe.* Aut ſi hoc nequeant, ibid. cap. 32. *Edant origines Eccleſiarum ſuarum, evolvant ordinem Epiſcoporum ſuorum, ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, ut primus ille Epiſcopus aliquem ex Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris, qui etiam cum Apoſtolis perſeveraverint, habuerit auctorem & anteceſſorem.*

XI. Non ſufficit Proteſtantes varias ex Scripturis oppoſitiones formare Eccleſiæ Catholicæ : hoc enim perfacile eſt. Sed, ibid. cap. 35. *debent probare illam quoque hæreſim eſſe eâdem formâ revictam, quâ ipſæ revincuntur ;* &

(N. B.)

(N. B.) *oſtendere ſimul ubinam quærenda ſit veritas, quam apud illos non eſſe jam conſtat. Poſterior noſtra res non eſt, imo omnibus* (& Proteſtantibus) *prior eſt; hoc erit teſtimonium veritatis, ubique occupantis principatum.*

XII. Ibid. cap. 37. *Si hæc ita ſe habent, ut veritas nobis adjudicetur, quicumque in ea regula incedimus, quam Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo tradidit, conſtat ratio propoſiti noſtri, definientis non eſſe admittendos hæreticos* (nec Proteſtantes) *ad ineundam de Scripturis provocationem, quos ſine Scripturis probamus ad Scripturas non pertinere.* Proteſtantibus enim meritò dicendum eſt, *qui eſtis? quando, & unde veniſtis? quid in meo agitis non mei? quo denique,* Calvine, *Marcion, jure ſylvam meam cædis? quâ licentiâ Valentine,* Zwingli, *fontes meos tranſvertis? quâ poteſtate Apelles,* Luthere *limites meos commoves? Mea eſt poſſeſſio, quid hîc cæteri ad voluntatem veſtram ſeminatis & paſcitis? Mea eſt poſſeſſio, olim poſſidea, prior poſſideo, habeo origines firmas, ab ipſis auctoribus quorum fuit res. Ego ſum hæres Apoſtolorum. Sicut caverunt teſtamento ſuo, ſicut Fidei commiſerunt, ſicut adjuraverunt, ita teneo.*

XIII. Dicamus ergo Proteſtantibus cum Apoſtolo, 1 Cor. 14. 36. *An a vobis Verbum Dei proceſſit, aut in vos ſolos pervenit?* Nam ut fideles inſtituantur, neceſſe habent Verbum Dei recipere, vel ab iis, a quibus illud proceſſit; vel ab iis, ad quos pervenit. Non proceſſit a Proteſtantibus Evangelium; ſed a Chriſto per Apoſtolos. Non receperunt immediatè ab Apoſtolis Evangelium Proteſtantes; quia tunc non fuerunt. Ergo debent recipere Evangelium ab iis, ad quos pervenit. Pervenit autem ad Eccleſias Apoſtolicas, quæ unam conſtituerunt Eccleſiam. Ergo ab illis recipiendum eſt Evangelium, qui in iſta unitate hucuſque perſtiterunt. Perſtitit vero in iſta unitate Eccleſia Romano-Catholica: neque enim oſtendi poteſt alia vera Eccleſia, quæ hucuſque a principio manſerit, & a qua Romano-Catholica defecerit. Ergo Proteſtantes, ſuperiore ſeculo membra Eccleſiæ Romano-Catholicæ, debuerunt recipere Evangelium ab Eccleſia Romano-Catholica. *Hæc eſt via unitatis.*

INDEX

LOCORUM S. SCRIPTURÆ.

Exod. 14. 31. Tract. 1. Exam. 3. §. 13. n. 1.
Exod. 17. 14. Tract. 6. ſect. 1. n. 2.
Num. 16. Tract. 8. ſect. 16. n. 3.
Deuter. 4. 2. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 1.
Deuter. 17. 18. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 4.
1 Reg. 2. 30. Tract. 1. exam. 3. §. 8. n. 4.
3 Reg. 12. 31. 32. Tract. 8. ſect. 23. n. 8.
1 Eſdr. 2. 62. Tract. 8. ſect. 23. n. 8.
Pſal. 21. 17. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 13.
Pſal. 42. 16. Tract. 8. ſect. 17. n. 3.
Pſal. 75. 3. Tract. 9. cap. 3. n. 1.
Pſal. 115. Tract. 2. part. 2. obſerv. 4. defect. 4.
Pſal. 118. 31. Tract. 5. ſect. 6. n. 5.
Proverb. 14. 25. Tract. 5. ſect. 6. n. 5.
Iſa. 9. 6. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 6.
Iſa. 53. 8. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 14.
Iſa. 55. 4. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
Iſa. 62. 11. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 8.
Jerem. 23. 6. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 10.
Jerem. 29. 23. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
Ezech. 20. 18. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 17.
Zachar. 9. 9. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 15.
Zachar. 9. 11. Tract. 4. part. 4. ſect. 3. n. 17.
Matt. 7. 17. Tract. 1. exam. 2. §. 5. n. 4.
Matt. 8. 29. Tract. 5. ſect. 3. n. 3.
Matt. 10. 2. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 15.
Matt. 10. 18. Tract. 5. ſect. 6. n. 4.
Matt. 10. 33. Tract. 1. exam. 3. §. 12. n. 3.
Matt. 12. 32. Tract. 1. exam. 3. §. 2. n. 12.
Matt. 15. 3. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 11.
Matt. 15. 9. Tract. 1. exam. 3. §. 9. n. 6.
Matt. 16. 18. Tract. 9. cap. 3. n. 1.
Matt. 17. 5. Tract. 5. ſect. 3. n. 3.
Matt. 19. 20. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 2.
Matt. 21. 24. Tract. 8. ſect. 17. n. 1. 2.
Matt. 24. 14. Tract. 5. ſect. 6. n. 4.
Marc. 14. 22. Tract. 4. part. 3. ſect. 4. §. 2.
Marc. 16. 9. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 10.
Marc. 16. 16. Tract. 1. exam. 3. §. 12. n. 2.
Marc. 16. 20. Tract. 1. exam. 3. §. 13. n. 3. & Tract. 6. part. 2. prob. 6. ſyllog. 8.
Luc. 2. 14. Tract. 9. cap. 3. n. 1.
Luc. 2. 37. Tract. 1. exam. 3. §. 9. n. 5.

Luc.

Luc. 10. 16. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 2.
Luc. 15. 22. Tract. 4. part. 3. ſect. 3. §. 2.
Luc. 22. 20. Tract. 4. part. 1. ſect. 3. n. 2.
Luc. 23, 43. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 11.
Luc. 24. 48. Tract. 4. ſect. 6. n. 4.
Joan. 1. 7. Tract. 5. ſect. 6. n. 3.
Joan. 1. 29. Tract. 5. ſect. 3. n. 3.
Joan. 3. 11. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
Joan. 3. 32. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
Joan. 5. 31. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
Joan. 5. 34. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 3.
Joan. 5. 39. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 5.
Joan. 8. 27. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 8.
Joan. 8. 46. Tract. 8. ſect. 17. n. 3.
Joan. 10. 16. Tract. 9. cap. 3. n. 1.
Joan. 10. 25. Tract 5. ſect. 6. n. 2.
Joan. 11. 52. Tract. 9. cap. 3. n. 2.
Joan. 15. 26. Tract. 5. ſect. 6. n. 4.
Joan. 16. 29. Tract. 1. exam. 3. §. 13. n. 3.
Joan. 17. 11. Tract. 9. cap. 3. n. 2.
Joan. 20. 21. 22. Tract. 9. cap. 3. n. 2.
Joan. 20. 22. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 2.
Joan. 20. 31. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 3.
Act. 1. 8. Tract. 5. ſect. 5.
Act. 1. 11. Tract. 4. part. 4. ſect. 2. n. 7.
Act. 1. 21. Tract. 5. ſect. 7. n. 1.
Act. 1. 23. Tract. 8. ſect. 18. n. 2.
Act. 6. 6. Tract. 8. ſect. 18. n. 2. 3.
Act. 6. 14. Tract. 6. ſect. 1. n. 2.
Act. 8. 4. 15. Tract. 8. ſect. 21. n. 8.
Act. 11. 22. Tract. 8. ſect. 21. n. 7.
Act. 15. 14. Tract. 8. ſect. 20. n. 7.
Act. 15. 28. Tract. 1. exam. 3. §. 13. n. 2.
Act. 17. 11. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 19.
Act. 18. 25. Tract. 8. ſect. 21. n. 7.
Rom. 2. 22. Tract. 4. part. 3. ſect. 5. §. 2.
Rom. 3. 28. Tract. 4. part. 3. ſect. 3. §. 1.
Rom. 4. 15. Tract. 1. exam. 3. §. 8. n. 3.
Rom. 8. 4. Tract. 4. part. 3. ſect. 2. §. 1.
Rom. 8. 28. Tract. 1. exam. 3. §. 8. n. 4.
Rom. 10. 10. Tract. 1. exam. 3. §. 12. n. 4.
Rom. 10. 14. Tract. 1. exam. 3. §. 14. n. 2.
Rom. 10. 15. Tract. 8. ſect. 1. n. 1. & ſect. 17. n. 3. & ſect. 27. n. 3.
Rom. 12. 4. Tract. 9. cap. 25. n. 6.
Rom. 14. 23. Tract. 1. exam. 3. §. 9. n. 7.
Rom. 16. 17. Tract. 3. ſect. 21. n. 5.
1 Cor. 1. 6. Tract. 5. ſect. 6. n. 5.
1 Cor. 1. 10. Tract. 3. ſect. 21. n. 6.
1 Cor 4. 6. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 13.
1 Cor. 9. 27. Tract. 4. part. 3. ſect. 5. §. 3.
1 Cor. 10. 16. Tract. 4. part. 3. ſect. 4. §. 1.

1 Cor. 10. 31. Tract. 1. exam 3. §. 8. n. 4.
1 Cor. 11. 2. 34. Tract. 6. part. 2 prob. 2. n. 2. & prob. 3. n 2.
1 Cor. 11. 16. Tract. 6. part. 2. probat. 6. ſyllogiſmo 6. 7.
1 Cor. 12. 12. Tract. 9 cap. 3. n. 3.
1 Cor. 12. 21. Tract. 9. cap. 3. n. 4.
1 Cor. 12. 25. Tract. 9 cap. 3. n. 6.
1 Cor. 14. 26. Tract 1. exam. 3. §. 8. n. 5.
1 Cor. 14. 36. Tract. 9. cap. 9. n. 5. & cap. 28.
1 Cor. 14. 40. Tract. 1. exam 3 §. 8. n. 5.
1 Cor. 15. 2. Tract 4. part. 3. ſect. 1.
1 Cor. 15. 10. Tract. 3 ſect 21. n. 1.
1 Cor. 15. 51. Tract. 4. part. 5. ſect. 2. §. 3.
2 Cor. 1. 17. Tract. 8. ſect. 5. n. 5.
2 Cor. 10. 17. Tract 1. exam. 3. §. 9. n. 5.
2 Cor. 13. 3 Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 2.
Galat. 1. 8. Tract. 3. ſect. 21. n 11.
Galat. 2. 16. Tract. 4. part. 3. ſect 5. §. 1.
Galat. 4. 10. Tract 6. part. 2. prob. 4. n. 4.
Galat. 5. 2. Tract. 3. ſect 21. n. 3.
Galat 5. 8. 9. Tract. 3. ſect. 22. n. 19.
Galat. 5. 19 Tract. 3. ſect. 24. n 1.
Galat 5 21. Tract. 9. cap. 4. n. 8.
Epheſ. 4. 3. Tract. 9. cap. 3. n. 4.
Epheſ 4. 4. Tract. 9. cap. 5. n. 5.
Epheſ. 4. 5 Tract 9 cap 3. n 6.
Epeſ. 4. 32. Tract. 9. cap 11.
Philip. 1. 29. Tract. 1. exam. 3. §. 13 n. 3.
Philip 3. 12. Tract. 9. cap. 4. n 2.
Philip. 3 16. 17. Tract. 3. ſect 21. n. 7.
Coloſſ. 2. 8. Tract. 2 part. 2. obſerv. 4 defect. 8.
Coloſſ. 2. 18. 19. 22. 23. Tract 1. exam. 3. §. 9. n. 7.
Coloſſ. 3. 17. Tract. 1. exam. 3. §. 9. n. 5.
1 Theſſ. 2. 13. Tract 1. exam. 3. §. 13 n. 1.
2 Theſſ. 2. 15. Tract. 4. part. 3. ſect. 4 §. 3 & Tract. 6. ſect. 1. n 2. & part. 2. prob. 2. n. 1. & prob. 3. n. 1.
1 Tim. 2 5. Tract. 4. part. 1. ſect. 1. n. 2. & part. 2. ſect. 6.
1 Tim. 5. 17. Tract. 4. part. 3 ſect. 2. §. 3
1 Tim. 5. 22. Tract. 8. ſect. 18. n. 3.
1 Tim. 6. 23. Tract. 5. ſect. 6. n. 2.
2 Tim. 1. 3. 14. Tract 6. part. 2. prob. 2. n. 3. & prob. 3. n. 4.
2 Tim. 1. 6. Tract. 5. ſect. 7. n. 2.
1 Tim. 1. 8. Tract. 5. ſect. 7. n. 2.
2 Tim. 1. 13. Tract. 2. part. 2. obſerv. 3. n. 3.
2 Tim. 2. 1. Tract. 5. ſect. 7. n. 2.
2 Tim. 2. 1. 2. Tract. 6. part. 2. prob. 6. ſyllog. 5.
2 Tim. 2 17. 18. Tract 3 ſect. 21 n. 2.
2 Tim. 3. 15. Tract. 6. part 1. prob. 1. n. 9
2 Tim. 3. 16. 17. Tract 6. part. 1. prob. 1. n. 9.
Tit. 3. 10. Tract. 3. ſect. 21. n. 9.
Tit. 3. 11. Tract. 4. part. 3. ſect. 1.
Hebr. 2. 2. 3 4. Tract. 6. part. 2. prob. 6. ſyllog 9.

Hebr

Hebr. 2. 4. Tract. 6. part. 2. prob. 6. syllog. 8.
Hebr. 3. 5. Tract. 5. sect. 6. n. 1.
Hebr. 3. 6. Tract. 4. part. 4. sect. 2. n. 12.
Hebr. 5. 4. Tract. 8. sect. 19. n. 2. & sect. 23. n. 6.
Hebr. 6. 11. Tract. 1. Introd. n. 1.
Hebr. 7. 12. Tract. 4. part. 3. sect. 2. §. 2. & Tract. 8. sect. 13. n. 1.
Hebr. 9. 2. Tract. 4. part. 4. sect. 2. n. 14.
Hebr. 10. 25. Tract. 9. cap. 3. n. 5.
Hebr. 10. 38. Tract. 1. exam. 3. §. 12. n. 2.
Hebr. 10. 39. Tract. 9. cap. 3. n. 6.
Hebr. 11. 1. Tract. 5. sect. 1. n. 1.
Hebr. 12. 1. Tract. 5. sect. 6. n. 5.
Hebr. 13. 7. Tract. 6. part. 2. prob. 6. syllog. 10.
Jacob. 2. 20. Tract. 3. sect. 21. n. 8.
1 Petr. 3. 15. Tract. 8. sect. 19. n. 5.
1 Petr. 4. 11. Tract. 1. exam. 3. §. 8. n. 4. & §. 9. n. 5.
2. Petr. 3. 16. Tract. 3. sect. 21. n. 10.
1 Joan. 3. 23. Tract. 1. exam. 3. §. 12. n. 1.
1 Joan. 4. 6. Tract. 1. sect. 19. n. 4.
1 Joan. 5. 6. Tract. 4. part. 4. sect. 2. n. 9.
1 Joan. 5. 8. Tract. 3. sect. 16. n. 5.
Judæ. v. 11. Tract. 8. sect. 23. n. 8.
Judæ. v. 19. Tract. 9. cap. 4. n. 3.
Apoc. 1. 5. Tract. 5. sect. 6. n. 2.
Apoc. 3. 14. Tract. 5. sect. 6. n. 2.
Apoc. 11. 3. Tract. 8. sect. 16. n. 13.
Apoc. 14. 6. Tract. 8. sect. 16. n. 16.
Apoc. 21. 2. Tract. 8. sect. 19. n. 6.
Apoc. 22. 15. Tract. 9. cap. 4. n. 2.
Apoc. 22. 18. Tract. 6. part. 1. prob. 1. n. 15.

INDEX RERUM.

ÆQUIVALENTER revelata, quæ? Tract. 1. exam. 3. §. 2. n. 2. &c.
Animæ salus est causa inquirendæ religionis, Tract. 5. sect. 8.
de Apostolicis viris per Europam. Tract. 5. sect. 14.
per Germaniam. ibid. §. 1.
per Italiam. ibid. §. 2.
per Galliam. ibid. §. 3.
per Hispaniam, Angliam, &c. ibid. §. 4.
Articulos necessarios ex sola Scriptura probandos esse, volunt Protestantes. Tract. 1. exam. 1. §. 1.
Articulos necessarios esse clarè in S. Scriptura, docent Protestantes. Tract. 1. exam. 1. §. 2.

Auctoritas initio inquisitionis necessaria. Tract. 5. sect. 10.
de Bibliorum mutatione, status quæstionis. Tract. 4. part. 1. sect. 2.
nihil posse probare Protestantes, ex ullis principiis. ibid. §. 4.
nec per consequentiam. ibid. §. 5.
ne plebeiis quidem. ibid. sect. 6.
Bibliorum Protestantium insufficientia probatur. part. 4. sect. 1.
ex ratione translationis. ibid. n. 1.
ex qualitate transferentium. ibid. n. 2.
ex confessione transferentium. ibid. n. 3.
ex erroribus in translatione repertis. ibid. n. 4.
Calix continet sanguinem Domini. Tract. 4. part. 3. sect. 4. §. 1.
Catholica Ecclesia, quid? Tract. 1. exam. 3. §. 5.
Coactio nulla potest excusare schisma. Tract. 9. cap. 15. n. 1.
de Communione sub utraque specie. Tract. 1. exam. 1. n. 2.
Concilia generalia proponunt Verbum Dei. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 7.
Conclusionem, cujus altera præmissa est rationis, non esse Fidei Catholicæ. Tract. 1. exam. 3. §. 3.
per Consequentiam probatio, qualis adhibenda. Tract. 2. part. 1. observ. 4.
defectus. 1. quòd nullâ auctoritate fiat. ibid.
2. quòd non legatur in Scriptura. ibid.
3. quòd Scriptura non judicet de ejus bonitate. ibid.
4. quòd possint errare. ibid.
5. nullus SS. Patrum eam vidit. ibid.
6. altera præmissarum est solius rationis. ibid.
7. non judicat Scriptura hanc conclusionem esse Fidei. ibid.
8. peccat in materi, vel in forma. ibid.
9. non est formaliter revelata. ibid.
de Consequentiis difficultas cum Lutheranis. Tract. 1. exam. 3. §. 10.
Cultus Dei in externis observationibus. Tract. 1. exam. 3. §. 9. 4. &c.
Ecclesia, quid? Tract. 9. cap. 1. n. 1.
Ecclesiæ testimonio fidere meritò Catholicos. Tract. 5. sect. 19.
Ecclesiæ testimonio fidit meritò, qui admittit Scripturam. Tract. 5. sect. 20.
Ecclesiæ auctoritatem meritò admittendam esse. Tract. 5, sect. 21.
de Episcopatu primorum Protestantium & Orientalium. Tract. sect. 12.
Errores privantes salute ex S. Scriptura. Tract. 3. sect. 21.
ex antiquitate. ibid. sect. 22.
ex doctrina Reformatorum. ibid. sect. 23.
Excommunicationem non excusare crimen schismatis. Tract. cap. 11.
Excommunicatos posse esse schismaticos. Tract. 9. cap. 12.
Excommunicatis injustè quid faciendum? Tract. 9. cap. 13.
Fidem eamdem fuisse ante, & post Concilium Trid. Tract. 1. exam. 3. §. 6.
Fidei præcepta, quot? Tract. 1. exam. 3. §. 12.
Fidei probandæ requisita. Tract. 1. exam. 3. §. 14.

an Fides ſola juſtificet? Tract. 4. part. 3. ſect. 3. §. 1. & ſect. 5. §. 1.
Fides, quid? Tract. 5. ſect. 1. n. 1.
Fundamenta Proteſtantium 1. tollere diſciplinam Eccleſiaſticam. Tract. 3. ſect. 5.
1. abſolvere omnes ſchiſmaticos. ibid. ſect. 6.
3. vergere ad libertatem credendi. ibid. ſect. 7.
4. non eſſe modum terminandi ſchiſmata. ibid. ſect. 8.
5. non poſſe perveniri ad unitatem Eccleſiæ. ibid. ſect. 9.
6. univerſas Eccleſias, iis utentes, eſſe veras. ibid. ſect. 10.
7. Juxta praxim Proteſtantium, univerſas Eccleſias, eâ utentes, eſſe veras. ibid. ſect. 11.
8. Romanam Eccleſiam eſſe veram, juxta prima Proteſtantium fundamenta. ibid. ſect. 12.
9. Romanam Eccleſiam eſſe veram, juxta praxim Proteſtantium. ibid ſect 13.
10. Romanam Eccleſiam eſſe veram, juxta Proteſtantium doctrinam de articulis neceſſariis. ibid. ſect. 14.
11. Romanam Eccleſiam eſſe veram, ex comparatione errorum. ibid. ſect. 15.
ad Græcum textum, tanquam authenticum, male provocare Proteſtantes. Tract. 4. part. 4. ſect. 2.
1. quia non conſtat certò Matthæum Græcè ſcripſiſſe, & non Hebraicè. ibid. n. 1.
2. quia non conſtat Marcum Græcè ſcripſiſſe. ibid. n. 2.
3. quia ſunt copiæ ſimplices. ibid. n. 4.
4. quia Græca exemplaria variant. ibid. n. 5.
5. ex diverſa ejuſdem Græcæ vocis interpretatione. ibid. n. 9.
6. ex diverſitate lectionis Græcæ per interpunctionem. ibid. n. 10.
7. ex diverſitate aſpirationis. ibid. n. 12.
8. ex diverſitate accentûs. ibid. n. 14.
9. quia Proteſtantes aliquando rejiciunt omnia exemplaria. ibid. n. 16.
Græca Eccleſia non excuſat ſchiſma Proteſtantium. Tract. 9. cap. 14.
Hæreſis dividit unitatem Fidei. Tract. 9. cap. 1. n. 3.
ad Hebræum textum male provocare Proteſtantes. Tract. 4. part. 2. ſect. 3.
1. ex ambiguitate textûs Hebræi ibid. n. 2.
2. ex diverſitate punctorum. ibid. n. 5.
3. quia Judæi corruperunt Biblia. ibid. n. 13.
S. Jacobi epiſtola eſt canonica. Tract. 4. part. 3. ſect. 3. §. 3.
Imagines licitæ. Tract. 4. part. 3. ſect. 5. §. 2.
Implicita fides. Tract. 1. exam. 3. §. 15.
Inquirendum de Fide apud Catholicos. Tract. 5. ſect. 13.
Inſtrumentum concluſionis, quid? Tract. 1. exam. 2. §. 6. n. 2.
Inſtrumentum, quid? Tract. 4. ſect. 1. n. 1.
Inſtrumentum eſt S. Scriptura. Tract. 1. ſect. 1.
Inſtrumentum authenticum eſt S. Scriptura. Tract. 4. ſect. 1. n. 3. 4.
Interpretatio S. Scripturæ, qualis? Tract. 1. exam. 2. §. 2.
Judex controverſiarum S. Scriptura, quomodo? Tract. 1. exam. 2. §. 1.

Juſtificatio per opera. Tract. 4. part. 3. ſect. 2. §. 1.
Juſtificatio, an tantùm tegat peccata. Tract. 4. part. 3. ſect. 3. §. 2.
Juſtificatio eſt amiſſibilis. Tract. 4. part. 3. ſect. 5. §. 3.
Materiale propoſitionis, quid? Tract. 1. exam. 2. § 5. n. 3.
Miracula nulla, quæ evenerunt poſt tempora Apoſtolorum, ſunt Verbum Dei Catholicum. Tract. 1. exam. 3. §. 1.
Miraculorum Chriſti finis. Tract. 5. ſect. 3. n. 1.
Miſſio, an competat Luthero & Calvino. Tract. 8. ſect. 1. n. 3.
Miſſio quid? Tract. 8. ſect. 2. n. 1.
Miſſio quotuplex. Tract. 8. ſect 2 n. 2.
Miſſio a Deo. Tract. 8. ſect. 3. n. 1.
Miſſionis perpetuitas. Tract. 8. ſect. 3. n. 2.
Miſſio fundamentalis, & collateralis. Tract. 8. ſect. 3. n. 3. & ſect 13.
Miſſio Lutheri & Calvini male dicitur partim ordinaria, partim extraordinaria. Tract. 8. ſect. 4.
Miſſio ordinaria Proteſtantium diſcutitur. Tract. 8. ſect. 5.
Mittendi poteſtatem habet, & non habet Eccleſia Catholica, juxta Proteſtantes. Tract. 8. ſect. 5.
Miſſio Sacramentalis & auctoritativa. Tract. 8. ſect. 6.
Miſſionis non fuiſſe capacem Calvinum. Tract. 8. ſect. 7. 8.
Miſſio Proteſtantibus primis ablata. Tract 8. ſect. 9.
Miſſio ad certa loca, evertit Miſſionem Proteſtantium. Tract. 8. ſect. 10.
Miſſionem non evinci, per Sacerdotium & Doctoratum. Tract. 8. ſect. 11.
Miſſio extraordinaria Proteſtantium diſcuſſa. Tract. 8. ſect. 13.
Reformatorum. ibid. ſect. 14.
Lutheranorum. ibid ſect. 15.
Probationes Proteſtantium. ibid. ſect. 16.
Miſſio vel ordinatio populi diſcutitur. Tract. 8. ſect. 18.
Miſſionem non probari ex doctrinæ puritate. Tract. 8. ſect. 17.
Miſſionem non probari ex officio fidelium. Tract. 8. ſect. 19.
Miſſionem non probari per exempla. Tract. 8. ſect. 20.
Miſſionem non probari ex caſu neceſſitatis. Tract. 8. ſect. 21.
Miſſionis neceſſitas declarata. Tract. 8. ſect. 23.
ex S. Auguſtino ibid. ſect 24.
ex S. Cypriano. ibid. ſect. 25.
Morum articuli ab Eccleſia propoſiti. Tract. 1. exam. 3. §. 8.
Neceſſitas propoſitionum varia. Tract. 1. exam. 2. § 5 n. 4.
Neceſſariorum articulorum diſtinctio. Tract. 1. exam. 3. §. 10.
Neceſſarii omnibus articuli, qui? Tract. 1. exam. 3. §. 11. & Tract. 3. ſect. 1. n. 1. 2.
Neceſſarios articulos ex ſola Scriptura determinari non poſſe. Tract. 3. ſect. 3.
Neceſſarii articuli, quorum reſpectu in Bibliis clari. Tract. 3. ſect. 4.
Neceſſarios articulos non debitè cognoſci ſine Verbo Dei non ſcripto. Tract. 3. ſect. 16.
Neceſſaria omnia proponuntur ab Eccleſia Catholica. Tract. 3. ſect. 17.

Neceſſariorum articulorum notitia reſpectu Proteſtantium, & Catholicorum. Tract. 3. ſect. 18.
Neceſſaria omnia proponi in Catechiſmis Catholicis. Tract. 3. ſect. 19.
Negativa quomodo probanda. Tract. 1. ex. 2. §. 11.
Onus primo loco probandi incumbit Proteſtantibus. Tract. 2. part. 2. obſerv. 2.
de Pacificatione Proteſtantium Tract. 1. exam. 1. §. 1. n. 1. &c.
SS. Patrum conſenſus in explicatione Scripturæ. Tract. 1. exam. 4. §. 2.
in rebus Fidei & morum. ibid. §. 3.
SS. Patrum teſtimoniis quomodo utendum. Tract. 2. part. 3. ſect. 3.
de Pontificis infallibilitate. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 3. &c.
Præſcriptio, quid? Tract. 7. ſect. 1.
Præſcriptio quid Tertulliano? Tract. 7. ſect. 2.
Præſcriptio adverſus Proteſtantes.
1. quia ſunt actores inimici. Tract. 7. ſect. 3.
2. quia ſunt actores excommunicati. ibid. ſect. 4.
3. quia ſunt actores rerum ignari. ibid. ſect. 5.
4. quia ſunt actores illegitimi. ibid. ſect. 5.
5. quia aboleverunt inſtrumenta. ibid. ſect. 7.
6. quia mutarunt inſtrumenta. ibid. ſect. 8.
7. quia inſtrumenta auctoritate deſtituta. ibid. ſect. 9.
8. quia rejiciunt judicem Eccleſiaſticum. ibid. ſect. 10.
9. quia judicem non exhibent. ibid. ſect. 11.
Præſcriptio principalis probativa Fidei Catholicæ. Tract. 7. ſect. 12.
§. 1. Status quæſtionis.
§. 2. reſolutio quæſtionis pro Catholicis.
§. 3. urgetur reſoluta quæſtio.
§. 4. quid probandum Proteſtantibus.
§. 5. de prioritate poſſeſſionis.
§. 6. de poſterioritate.
Praxim Proteſtantium eſſe ipſorum doctrinæ contrariam. Tract. 1. exam. 1. §. 8.
Praxis univerſalis Eccleſiæ eſt infallibilis. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 9. 10.
de Preſbyteris novi Teſtamenti. Tract. 4. part. 3. ſect. 2. §. 3.
Principium, quid? Tract. 1. introd. n. 1.
Principia Proteſtantium. Tract. 1. introd. n. 2.
Principium Catholicum. Tract. 1. introd. n. 3.
Principium commune. Tract. 1. introd. n. 4.
Principium primum Proteſtantium præcludere viam ad omnes controverſias. Tract. 1. exam. 1. §. 3.
& ad ſingulas. ibid. §. 4.
Principium primum Proteſtantium deſtruere omnes controverſias. Tract. 1. exam. 1. §. 5.
& ſingulas. ibid. §. 6.
Principium primum Proteſtantium præcludere viam & deſtruere omnes & ſingulas controverſias, quas terminis negativis proponunt. Tract. 1. exam. 1. §. 7.

Principium ſecundum Proteſtantium diſcuſſum. Tract. 1. exam. 2.
Principium probandi, quale? Tract. 1. exam. 2. §. 9. n. 3.
Principium probandi Fidem. Tract. 2. part. 1. n. 1. &c.
Principium commune diſcuſſum. Tract. 1. exam. 4.
Privilegia Proteſtantibus concedenda. Tract. 2. part. 2. in prin.
Probandum eſſe Catholicis primo loco. Tract. 2. part. 3. obſerv. 2.
idque per terminos expreſſos. ibid. obſerv. 3.
1. ex Conciliis, aut praxi Eccleſiæ, ibid. prob. 1.
2. ex S. Scriptura. ibid. prob. 2.
3. ex SS. Patribus Scripturam explicantibus. ibid. prob. 3.
4. ex SS. Patribus S. non explicantibus, ibid. prob. 4.
Probatio, quid? Tract. 5. ſect. 1. n. 2.
Propoſitiones a ratione eſſe tantùm inſtrumenta, non principia volunt Reformati. Tract. 1. exam. 2. §. 6.
Propoſitionis Eccleſiæ neceſſitas. Tract. 1. exam. 3. §. 7. n. 2.
Proteſtantes tenentur probare per terminos expreſſos. Tract. 2. part. 2. obſerv. 3.
Rationis principia, ſecundùm ductum Scripturæ, ſe dicunt adhibere Reformati. Tract. 1. exam. 2. §. 7.
Receſſum ſuum ab Eccleſia Romana, fatentur Proteſtantes. Tract. 9. cap. 10.
Receſſum Proteſtantium nullo jure factum eſſe, probatur. Tract. 9. cap. 17.
1. ex confeſſione Proteſtantium. ibid.
2. ex unitate Eccleſiæ. ibid. cap. 18.
3. ex ſanctitate Eccleſiæ. ibid. cap. 19.
4. ex diffuſione Eccleſiæ. ibid. cap. 20.
5. ex ſucceſſione Eccleſiæ. ibid. cap. 22.
6. ex neceſſitate communionis. ibid. cap. 23.
7. ex defectu legitimi judicii. ibid. cap. 24.
de Reſolutione Fidei. Tract. 1. exam. 3. §. 13.
Revelata per Prophetas, Apoſtolos, & Auctores canonicos, ſunt ſolum Verbum Dei Catholicum. Tract. 1. exam. 3. §. 1. n. 3.
Revelata poſt Apoſtolos non ſunt Verbum Dei Catholicum. Tract. 1. exam. 3. §. 1. n. 3.
Sacerdotium novi Teſtamenti. Tract. 4. part. 3. ſect. 2. §. 2.
Schiſma dividit unitatem charitatis. Tract. 9. cap. 1. n. 3.
Schiſma, quantum malum. Tract. 9. cap. 4.
Schiſma non faciendum propter mores corruptos. Tract. 9. cap. 5.
nec propter ritus & cæremonias. ibid. cap. 6.
nec propter errorem in non-fundamentalibus ibid. cap. 7.
nec propter everſionem fundamenti per conſequentiam ibid. cap. 8.
de Schiſmate Proteſtantium, quæſtio. Tract. 9. cap. 9.
a Schiſmate non liberantur nati inter ſchiſmaticos. Tract. 9. cap. 15. n. 2.
nec habentes Fidem & Sacramenta. ibid. n. 3.
nec allegantes, Catholicos pacem reſpuere. ibid. cap. 16. n. 1.
nec allegantes, fugiendam eſſe idololatriam, ibid. n. 2.

Schiſma

Schiſma Proteſtantium non juſtificatur, etiamſi Eccleſia Catholica erraſſet in articulis neceſſariis. Tract. 9. cap. 25.
Status quæſtionis, quomodo proponendus. Tract. 2. part. 2. obſerv. 1.
in Symbolo conſenſus verbalis, non infert conſenſum in ſenſu. Symboli. Tract. 3. ſect. 20.
Teſtes pro Chriſto. Tract. 5 ſect. 3. n. 2. &c.
per Teſtes voluiſſe Chriſtum prædicari Fidem. Tract. 5. ſect. 5. 6.
per Teſtes fuiſſe continuatam Fidem. Tract. 5. ſect. 7.
Teſtibus, cur adhibenda fides. Tract. 5. ſect. 11.
an Teſtes inveniri poſſint, quibus tutò fidamus. Tract. 5. ſect. 12.
per Teſtes proceſſiſſe Concilium Nicænum. Tract. 5. ſect. 13.
& Epheſinum. ibid. ſect. 16.
per Teſtes proceſſiſſe SS. Patres. Tract. 5. ſect. 18.
Teſtis, & teſtimonium, quid? Tract. 5. ſect. 1. n. 4. & Tract. 6. ſect. 1.
Theologica quæſtio, quotuplex? Tract. 1. exam. 2. §. 3.
quomodo probandæ? ibid. §. 4.
de traditionibus. Tract. 4. part. 3. ſect. 4. §. 3.
Traditio, quid? Tract. 6. ſect. 1.
Traditionum partitio. Tract. 6. ſect. 2.
de Traditionibus, ſtatus quæſtionis. Tract. 6. ſect. 3. 4.
Traditiones impugnant Proteſtantes ex Scriptura Tract. 6. part. 1. prob. 1.
& ex SS. Patribus. ibid. prob. 2.
Traditio de voto virginitatis. Tract. 6. part. 2. prob. 3. n. 2.
de oratione pro mortuis. ibid. n. 3.
de Symbolo Apoſtolico. ibid. prob. 4. n. 2.
de feſtis. ibid. n. 4.
de calice mixto. ibid. n. 5.
de ſigno crucis. ibid. n. 5.
de conſecratione panis, vini, & aquæ. ibid. n. 6.
de non rebaptizandis hæreticis. ibid. n. 7.
de baptiſmo parvulorum. ibid. n. 8.
de quadrageſima. ibid. n. 9.
Traditiones admittunt proteſtantes. Tract. 6. part. 2. prob. 5.
1. de S. Scriptura. ibid. n. 1.
2. de ſanguine & ſuffocato. ibid. n. 3.
3. de Spiritûs Sancti proceſſione. ibid. n. 4.
4. de perpetua Virginitate B. Mariæ. ibid. n. 5.
5. de baptiſmo parvulorum. ibid. n. 6.
6. de baptiſmo non iterando. ibid. n. 7.
7. de validitate baptiſmi hæreticorum. ibid. n. 8.
8. de unitate perſonæ in Chriſto. ibid. n. 9.
9. de pronunciatione verborum in baptiſmo. ibid. n. 10.
10. de obſervantia Dominicæ. ibid. n. 11.
de Tranſubſtantiatione. Tract. 4. part. 3. ſect. 4.
de Tyrannide objecta Tract. 9. cap 26. 27.
Verbum Dei ſcriptum, quid? Tract. 1. exam. 3. §. 2. n. 1.
Verbum Dei non ſcriptum, quid? Tract. 1. exam. 3. §. 4.

Verbum Dei Catholicum, quid? Tract. 1. exam. 3. §. 1. n. 1.
Veritas connectionum, unde dependeat? Tract. 1. exam. 2. §. 6. n. 2.
Veritas ſententiæ, unde dependeat? Tract. 1. exam. 2. §. 6. n. 6.
Verſionis Bibliorum convenientia in materia neceſſaria. Tract. 4. part 1. ſect. 7.
Verſionis vulgatæ authentica. Tract. 4. part. 2. ſect. 1.
probatio ex principio Catholico. ibid. ſect. 3.
probatio ex principio communi.. ibid. ſect. 4.
Verſionis Proteſtantium inconſtantia. Tract. 4. part. 2. ſect. 6.
Univerſales propoſitiones, quoad materiale, eſſe in Scriptura, volunt Reformati. Tract. 1. exam. 2. §. 5.
Unitatis Eccleſiæ inveniendæ via. Tract. 9. cap. 28.
ad Waldenſium Eccleſias provocatio diſcutitur. Tract. 9. cap. 21.
Wicleſi dogmata. ibid. n. 4.
Huſſii dogmata. ibid. n. 5.

PROFESSIO
FIDEI CATHOLICÆ,
EX
SACRA SCRIPTURA ET ANTIQUITATE
ILLUSTRATA.

LECTORI SALUTEM.

Ut qui inter Proteſtantes vivunt, vel cum iiſdem conv
ſantur Catholici, quæ in Profeſſione Fidei noſtræ occurr
controverſa habeant breviter confirmata; videantque cont
rias hæreſes, a quibus ſibi caveant; operæ pretium nos fac
ros exiſtimavimus, ſi quæ ex adverſo in dubium revocat
ex Verbo Dei, & antiquorum Eccleſiæ Doctorum teſtim
daremus probata, & renovatas præcedenti ſeculo hær
reſiceremus. Hunc ſcopum ſiquidem attingimus, tibi con
tum eſſe arbitraberis. Si autem in aliquo videatur deeſſe
cidatio, operam dabimus ut deſiderio tuo poſtmodum
tisfiat.

PROFESSIO FIDEI CATHOLICÆ.

EGO N. firmâ Fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo ſancta Romana Eccleſia utitur, videlicet:

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium.

I.

Deum non eſſe auctorem peccati.

Credimus cum Scriptura divina, Deum nec velle peccatum, nec eſſe auctorem peccati. "Non Deus "volens iniquitatem tu es." Pſal. 5. 5.

Rejectio abominandæ hæreſis Calvini.

Docet ille contra Scripturam expreſſam: "Mala "quatenus mala ſunt, quæ malo animo perpetrant ho- "mines, Deo minimè placere fateor: ſed quòd otioſum "ea permittere fingunt, quæ Scriptura non tantùm eo "volente, ſed auctore fieri pronunciat, nimis frivolum "eſt effugium." De æter. prædeſt. pag. 842. Vide Inſtit. lib. 1. cap. 18. §. 1.

II.

Deum non facere iniquitatem

Credimus cum divina Scriptura, Deum nunquam facere quod iniquum eſt. "Dominus juſtus in medio "ejus, non faciet iniquitatem." Sophon. 3. 5.

Rejectio abominandæ hæreſis Calvini.

Docet ille contra Scripturam expreſſam: "A Do- "mino procedunt, quæ ſceleratè ab hominibus maleſi- "cia perpetrantur." De æter. prædeſt. pag. 844.

Item: "Cur autem volens errare ſinat, imo arcano "decreto errori addicat, quos rectam viam tenere ju- "bet, ſobriæ modeſtiæ eſt neſcire." De occult. provid. pag. 858.

II.

III.

Deum non tentare ad malum.

Credimus a Deo alienum esse, ut hominem tentet ad malum. Sic enim S. Scriptura: "Deus intentator "malorum est, ipse autem neminem tentat." Jacob. 1. 13.

Rejectio abominandæ hæresis Calvini.

Docet ille contra Scripturam expressam: "Homo "justo Dei impulsu facit, quod sibi non licet." Instit. lib. 1. cap. 18. §. 4.

Item: "Manifestum est operari Deum in cordibus "hominum, ad inclinandas eorum voluntates quocum-"que voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive "ad mala pro meritis eorum." De ætern. prædest. pag. 843.

Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia secula.

IV.

Filium Dei esse a Patre.

Credimus cum S. Scriptura, Filium Dei esse a Patre. Nam dicit Christus: "Ego scio eum, (Patrem) quia "ab ipso sum." Joan. 7. 29.

Rejectio abominandæ hæresis Calvini.

Docet ille contra Scripturam expressam: "Si Pater "suum esse habet a seipso, Filius suum esse habet a "Patre, Spiritus ab utroque; annon tres essentiæ emer-"gunt?" Admonit. ad Polon. pag. 793.

Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt.

V.

Christum esse omniscium.

Qui credimus Christum esse Deum verum, eumdem cum S. Scriptura credimus omniscium. Ita Discipuli de eo testantur: "Nunc scimus, quia scis omnia." Joan. 16. 30.

Ita S. Petrus profitetur; "Domine, tu scis omnia." Joan 21. 17.

Et

Et S. Joannes de Domino refert: " Jeſus itaque ſci-" ens omnia, quæ ventura erant ſuper ſe." Joan. 18. 4.

Rejectio hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: " Nihil abſur-" di fuit, Chriſtum aliquid ſecundùm ſenſum neſcire." In Matth. 24. 3.

Item: " Anima ejus ſubjecta fuit ignorantiæ." In Luc. 2. 40.

Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria virgine, & homo factus eſt.

VI.

Chriſtum eſſe legiſlatorem.

Credimus cum S. Scriptura, Chriſtum eſſe legiſlatorem: " Dominus Judex noſter, Dominus legiſlator " noſter." Iſa. 33. 32.

Et ſic Chriſtus ipſe dixit: " Mandatum novum do " vobis." Joan. 13. 34.

Teſtatur Apoſtolus: " Alter alterius onera portate, " & ſic adimplebitis legem Chriſti." Galat. 6. 2.

Rejectio hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: " Chriſtum ne-" gamus legiſlatorem, qui novas aliquas leges orbi tra-" diderit." Antidot. Synod. Trid. can. 20. & 21. pag. 338.

VII.

Chriſtum ingreſſum eſſe ad Diſcipulos januis clauſis.

Credimus inter opera Chriſti mirabilia, eum ad Diſcipulos ingreſſum eſſe januis clauſis. " Venit Jeſus ja-" nuis clauſis, & ſtetit in medio." Joan. 20. 26.

Rejectio hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: " Verum eſſe " minimè concedo, quod aſſerunt Papiſtæ, Chriſti cor-" pus penetraſſe per januas clauſas." In Joan. 20. 19.

Item: " Si Chriſtus divinâ ſuâ virtute fores clauſas " miraculo patefecit, an ideo ſequetur corpus ejus eſſe " immenſum?" Admonit. ad Weſtph. pag. 933.

Item: " Quòd quærunt rurſus, quomodo intacto ſi-" gillo monumentum ſuum pertranſierit Chriſtus: &

" foribus

" foribus claufis pertranſierit ad diſcipulos, novâ ſolu-
" tione non indiget. Quid enim impedient clauſura
" omnes, hominum artificio factæ, quo minùs ſibi tran-
" ſitum Deus patefaciat? Nam qui de nihilo creavi
" omnia, poteſt ad tempus in nihilum redigere, qua
" videntur impedire progreſſum operum ejus." Ibidem
pag. 958.

Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus
& ſepultus eſt.

VIII.

Chriſtum voluntariè eſſe paſſum.

Credimus cum S. Scriptura, Chriſtum voluntariè
eſſe paſſum. Sic dicit: " An putas, quia non poſſum
" rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſ-
" quam duodecim legiones Angelorum?" Matth. 26. 53.

Item: " Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus
" qui miſit me, ut perficiam opus ejus." Joan. 4. 34.

Rejectio hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: " Chriſtus
" mortem refugiendo, mollitiem ſuam fatetur." In
Joan. 13. 27.

Item: " Votum illud, quod ingens mœſtitia expreſ-
" ſerat, mox corrigit, & quaſi injectâ manu ſeipſum
" retrahit." Ibid.

IX.

Chriſtum non deſperâſſe.

Credimus cum S. Scriptura, Chriſtum qui nunquam
peccavit, nec deſperâſſe. " Qui peccatum non fecit,
" nec eſt inventus dolus in ore ejus." 1 Petr. 2. 22.

Item: " Talis decebat ut nobis eſſet Pontifex, ſanc-
" tus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus."
Hebr. 7. 26.

Rejectio abominandæ hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: " Abſurdum
" videtur, Chriſto elapſam eſſe deſperationis vocem.
" Solutio facilis eſt." In Matth. 27. 46.

Item: " Sic videmus omni ex parte fuiſſe vexatum,
" ut deſperatione obrutus ab invocando Deo abſiſteret,
" quod erat ſaluti renunciare." In Matth. 27. 47.

X.

X.

Chriſtum etiam pro impiis eſſe mortuum.

Credimus cum S. Scriptura, Chriſtum etiam pro impiis eſſe mortuum. Sic teſtatur Apoſtolus: "Chriſtus pro impiis mortuus eſt." Rom. 5. 6.

Item: "Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt, juſtus pro injuſtis." 2 Petr. 3. 18.

Item: "Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris; non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam pro totius mundi." 1 Joan. 2. 2.

Rejectio hæreſis Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: "Scire velim quomodo Chriſti carnem edant impii, pro quibus non eſt crucifixa, & quomodo ſanguinem bibant, qui expiandis eorum peccatis non eſt effuſus." Contr. Heſſ. de ver. partic. Chriſt. in Cœna. pag. 985.

XI.

Chriſtum per paſſionem ſuam acquiſiviſſe gloriam.

Credimus cum divina Scriptura, quòd Chriſtus humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem; mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltavit illum." Philip. 2. 8.

Item: "Videmus Jeſum propter paſſionem mortis, gloriâ & honore coronatum." Hebr. 2. 9.

Rejectio temerarii judicii Calvini.

Scripturas expreſſas in dubium vocat: "Quærere, an Chriſtus ſibi meruerit, (quod faciunt Scholaſtici) non minùs ſtulta eſt curioſitas, quàm temeraria definitio." Inſtit. lib. 2. cap. 17. §. 6.

XII.

Chriſti animam deſcendiſſe ad inferos poſt mortem.

Credimus cum Verbo Dei, Chriſti animam deſcendiſſe ad inferos poſt mortem. "Sicut fuit Jonas in ventre ceti tres dies & tres noctes, ita erit Filius hominis in corde terræ tres dies & tres noctes." Matt. 12. 40. Explicat S. Irenæus. "Tribus diebus converſus eſt ubi erant mortui, quemadmodum Propheta dixit de eo: Commemoratus eſt Dominus Sanctorum

"mortuorum

" mortuorum ſuorum, eorum qui ante dormierunt in
" terram ſtipulationis, & deſcendit ad eos, extrahere
" eos, & ſalvare eos. Et ipſe autem Dominus, quemad-
" modum Jonas in ventre ceti tres dies & tres nocte
" manſit, ſic erit Filius hominis in corde terræ. Sed
" & Apoſtolus ait: Aſcendit autem, quid eſt, niſi qui
" deſcendit in inferiora terræ?" Lib. 5. cap. 31. Vide
S. Hieron. in cap. 2. Jonæ. S. Gregor. Nyſſen. Orat.
1. de reſurrect.

Item: " Non derelinques animam meam in inferno."
Act. 2. 27.

Explicat S. Auguſtinus: " Et Dominum quidem
" carne mortificatum veniſſe ad infernum, ſatis conſtat.
" Neque enim contradici poteſt, vel prophetiæ qua
" dixit: Quoniam non derelinques animam meam in
" inferno; quod ne aliter quiſquam ſapere auderet, in
" Actibus Apoſtolorum idem Petrus exponit; vel ejus
" dem Petri verbis, quibus eum aſſerit ſolviſſe inferni
" dolores, in quibus impoſſibile erat eum teneri. Qui
" ergo niſi infidelis negaverit, apud inferos fuiſſe
" Chriſtum?" Epiſt. 99. ad Evod. Vide eumd. Tract.
79. in Joan. S. Hieron. in Pſalm. 15. Arnob. in
Pſalm. 15.

Item: " Cæterum illud *aſcendit*, quid eſt, niſi quòd
" etiam priùs deſcenderat in inferiores partes terræ?"
Epheſ. 4. 9.

Explicat Tertullianus: " Neque ante aſcendit in
" ſublimiora cælorum, quàm deſcendit in inferiora ter-
" rarum, ut illic Patriarchas & Prophetas compotes
" ſui faceret: habes & regionem inferorum ſubterra-
" am credere." Lib. de Anim. cap. 55. Vide D. Pri-
maſ. in Eph. 4.

In Symbolo S. Athanaſii, quod tota Eccleſia, quod
Lutherani & Reformati receperunt, legimus: " De-
" cendit ad inferos." Ipſe S. Athanaſius ſic explicat:
" Credite animam interiorem hominem eſſe. Quoniam
" id a prima plaſmatione oſtenditur, & a ſecunda diſ-
" lutione commonſtratur, cùm non ſolùm in nobis, ſed
" & in Chriſti quoque morte idipſum pateat, corpus
" non ultra ſepulcrum delato, animâ ad inferos per-
" trante, locis ingenti intervallo diſcriminatis: ſepul-
" cro quidem id quod corporeum erat, quia ibi corpus
" ader-

"aderat, recipiente; inferno vero id, quod incorpo-
"reum fuit." De Incarn. contr. Apollin.

Rejectio hæreſis partis adverſæ.

Reformati, nolentes cum S. Scriptura & Patribus agnoſcere deſcenſum animæ Chriſti ad inferos poſt mortem, fingunt per deſcenſum Chriſti ad inferos intelligi dolores ejus in cruce perpeſſos. Ita Catechiſmus Genevenſis: "Quî fieri poteſt, ut Chriſtus huic damnationi ſubjectus fuerit?" Et reſpondet: "Non ita "eam ſubiit, ut ſub ea maneret." Et mox: "Ideo vi-
"demus, quid differat tormentum quod ſuſtinuit, ab
"eo quo cruciantur peccatores, quos Deus in ira ſua
"punit. Nam quod in eo temporarium fuit, in his eſt
"perpetuum." Domin. 10. Vide Catechiſ. Heidelb. Dom. 16. quæſt. 44.

Et reſurrexit tertiâ die ſecundùm Scripturas, & aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris: & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis; & in Spiritum Sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur; qui locutus eſt per Prophetas. Et unam, ſanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam.

XIII.

Prædicationem Evangelii eſſe perpetuam.

Credimus cum S. Scriptura, prædicationem Evangelii in Eccleſia Chriſti eſſe perpetuam: "Docete om-
"nes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii,
"& Spiritûs Sancti, docentes eos ſervare omnia quæ-
"cumque mandavi vobis; & ecce ego vobiſcum ſum
"omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi."
Matth. 28. 19.

Explicat S. Auguſtinus: "Quid eſt quod neſcio? quid
"recedentes a me murmurant contra me? quid eſt
"quod perditi me periiſſe contendunt? certè enim hoc
"dicunt, quia fui & non ſum: annuncia mihi exigui-
"tatem dierum meorum, non a te quæro dies illos
"æternos: illi ſine fine ſunt, ubi ero, non ipſos quæro,
"temporales quæro, temporales dies mihi annuncia,
"exiguitatem dierum meorum, non æternitatem dierum

" meorum annuncia mihi. Quamdiu ero in iſto ſeculo, " annuncia mihi, propter illos, qui dicunt; fuit, & " jam non eſt: propter illos, qui dicunt; impletæ " ſunt Scripturæ, crediderunt omnes gentes, ſed apoſ- " tatavit & periit Eccleſia de omnibus gentibus. Quid " eſt hoc, exiguitatem dierum meorum annuncia mihi? " annunciavit & vacua fuit vox iſta, quis annunciavit " niſi ipſa via? quomodo annunciavit? Ecce ego vo- " biſcum ſum uſque ad conſummationem ſeculi." " Conc. 2. in Pſal. 101. Vide S. Hilar. lib. 2. de Trin. S. Chryſ. Hom. 15. in Matth. 5.

Item: " Et prædicabitur Evangelium hoc in univer- " ſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc " veniet conſummatio."

Explicat S. Auguſtinus: " Ecce ego vobiſcum ſum " uſque ad conſummationem ſeculi, hic vos dicitis, de " nobis dixit. Nos ſumus, nos erimus uſque ad conſum- " mationem ſeculi. Interrogetur ipſe Chriſtus, cui dic- " tum eſt, Exiguitatem dierum meorum annuncia " mihi, & prædicabitur, inquit, hoc Evangelium in " univerſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus, & " tunc veniet finis. Quid eſt quod dicebas, hoc certè " fuit & periit? Dominum audi annunciantem exigui- " tatem dierum meorum. Prædicabitur, inquit, hoc " Evangelium, ubi? in toto orbe terrarum. Quibus? " in teſtimonium omnibus gentibus, quid poſtea? & " tunc veniet finis. Non vides adhuc eſſe gentes in " quibus non eſt prædicatum Evangelium?" Et mox: " Ergo uſque ad finem ſeculi Eccleſia in omnibus gen- " tibus." Et mox: " Pereant hæretici, pereant quod " ſunt, & inveniantur ut ſint, quod non ſunt. *Itaque* " non eget interprete, & prædicabitur hoc Evangelium " regni in univerſo orbe, in teſtimonium omnibus gen- " tibus & tunc veniet finis." Conc. 2. in Pſalm. 101. Vide de Unit. Eccl. cap. 19. S. Hieron. in Matth. 24.

Rejectio hæreſis Confeſſ. Gallicæ.

Dicit contra Scripturam expreſſam: " Interdum, ut " noſtris etiam temporibus, interrupto Eccleſiæ ſtatu, " neceſſe fuit nonnullos extra ordinem divinitus excita- " ri, qui Eccleſiæ collapſæ ruinas inſtaurarent. Art. 31.

Confeſſ. Auguſtanæ.

Dicit contra Scripturam expreſſam: " Doctrina & " Eccleſia uſque eò frequenter opprimitur & perditur, " ſicut

"ſicut in Papatu contigit, ac ſi non eſſet Eccleſia, &
"ſæpe videtur prorſus interiiſſe." Apolog. de Eccl. fol. 70.

XIV.

Adminiſtrationem Sacramentorum eſſe perpetuam.

Credimus cum S. Scriptura, de omnibus Sacramentis a Chriſto inſtitutis, quod de SS. Euchariſtia teſtatur Apoſtolus: "Quotieſcumque manducabitis panem
"hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annun-
"ciabitis donec veniat." 1 Cor. 11. 26.

Explicat S. Chryſoſtomus: "Deinde oſtendens, quòd
"uſque ad conſummationem maneat, inquit, donec
"veniat." In 1 Corinth. 11. 26, ubi & Theophylactus.

Eòdem pertinet allegatus locus, Matth. 28. 19.

Rejectio hæreſis Confeſſ. Gallicæ.

Docet contra Scripturam expreſſam: "Papiſticos
"conventus damnamus, quòd pura Dei veritas ab illis
"exulet, in quibus etiam Sacramenta Fidei corrupta
"ſunt, adulterata, falſificata, vel penitus etiam abo-
"lita." Art. 28. Neque enim vel in aliis prioribus Eccleſiis oſtendunt perpetuam Sacramentorum adminiſtrationem.

XV.

Confeſſionem Fidei eſſe perpetuam.

Supponimus, quod Proteſtantes nobiſcum docent, ſemper in Eccleſia electos reperiri. His autem, juxta S. Scripturam, neceſſarium eſt Fidem profiteri. "Ut
"omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſ-
"tus in gloria eſt Dei Patris." Philip. 2. 11.

Item: "Ore confeſſio fit ad ſalutem." Rom. 10. 10.

Rejectio hæreſis Confeſſ. Helveticæ.

Docet contra expreſſam Scripturam, "Eccleſiam
"inviſibilem appellari poſſe;" & rationem addit:
"Quòd oculis noſtris abſconſa, Deo autem ſoli nota,
"judicium humanum ſæpe ſubterfugiat." cap. 17.

XVI.

Eccleſiam ſemper eſſe viſibilem.

Credimus cum S. Scriptura, Eccleſiam Jeſu Chriſti in his terris eſſe ſemper viſibilem. "Vos eſtis lux

" mundi, non poteſt civitas abſcondi ſupra montem " poſita, neque accendunt lucernam, & ponunt eam " ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omni- " bus qui in domo ſunt." Matth. 5. 14.

Explicat S. Hilarius; " Lucerna Chriſti non recon- " denda ſub modio eſt, neque operimento occultanda " Synagogæ; ſed in ligni paſſione ſuſpenſa, lumen æ- " ternum eſt in Eccleſia habitantibus præbitura. Pari " etiam fulgere Apoſtolos monet lumine, ut admoni- " tione operis eorum Deo laus impertiatur." In Matth. can. 4.

S. Ambroſius: " Fides noſtra in illo altiſſimo om- " nium locata monte, hoc eſt Chriſto, non poteſt te- " nebris & ruinis hujus mundi abſcondi, ſed fulgens " candore ſolis æterni, luce nos gratiæ ſpiritualis illu- " minat." Lib. 7. in Luc. 11. Vide S. Chryſoſt. Hom. 15. in Matth. S. Auguſt. de Unit. Eccl. cap. 16.

Ulteriora S. Scripturæ loca vide Matth. 13. 30. 38. Pſal. 47. 9. & 88. 29. 30. 37. Iſa. 9. 7. & 33. 20. & 54. 17. & 60. 11 Oſeæ. 2. 19. Hebr. 12. 26. &c.

Rejectio hæreſis Conf. Scoticæ.

Docet contra expreſſam Scripturam: " Eccleſia eſt " inviſibilis, ſoli Deo nota, qui ſolus novit quos ele- " git." Art. 16.

XVII.

Eccleſiæ promiſſum eſſe ut non erret.

Credimus cum S. Scriptura, Eccleſiæ Chriſti promiſſum eſſe, ut non erret. " Tu es Petrus, & ſuper " hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ " inferi non prævalebunt adverſùs eam." Matth. 16. 18.

Explicat S. Auguſtinus: " Templum enim Dei ſanc- " tum eſt, ait Apoſtolus, quod eſtis vos, ipſa eſt Ec- " cleſia ſancta, Eccleſia una, Eccleſia vera, Eccleſia " Catholica, contra omnes hæreſes pugnans, pugnare " poteſt, expugnari non poteſt. Hæreſes omnes de illa " exierunt, tanquam ſarmenta inutilia de vite præci- " ſa, ipſa autem manet in radice ſua, in vite ſua, in " charitate ſua, portæ inferi non vincent eam." Lib. 1. de Symb. ad Catech. cap. 6.

S. Chryſoſtomus: " Et portæ inferi non prævale- " bunt adverſùs eam." Mox: " Animadvertis quo " pacto

"pacto ipſe etiam ad altiorem de ſe opinionem Petrum "adducit, & ſeipſum his duabus pollicitationibus reve- "lando Filium Dei revelat & oſtendit. Nam quæ Deus "concedere ſolus poteſt, peccatorum ſcilicet remiſſio- "nem, & ut Eccleſia tot tantiſque fluctibus impetu "irrumpentibus immobilis maneat, cujus paſtor & "caput piſcator homo atque ignobilis, terrarum orbe "reluctante, adamantis naturam firmitate ſuperet. "Hæc, inquam, omnia, quæ ſolius Dei ſunt, ſe pol- "licetur daturum." Hom. 15. in cap. 16. Matth.

Idem: "Super hanc petram ædificabo, &c. Exami- "na ut libet, quid hoc ſibi verbum vult, & videbis "perſpicuam ejus veritatem: nam non ſolùm hoc "mirum eſt, quòd ædificavit eam per totum mundum, "ſed quia invictam fecit, & invictam licèt tot bella "inſurgant. Hoc enim eſt quod portæ inferi non præ- "valebunt adverſùs eam, pericula, ait, quæ mortem "generant, pericula quæ ad infernum deducunt. Vi- "diſti prædictionis veritatem? vidiſti eventûs certitu- "dinem & robur? vidiſti verba in operibus elucentia, "& virtutem abſque armis omnia facilè conficientem, "&c." In Demonſtr. quòd Chriſtus ſit Deus.

S. Hieronymus: "Quid eſt quod ait, ego dico tibi? "quia tu mihi dixiſti, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi: "& ego dico tibi ſermone non caſſo, & nullum haben- "te opus, ſed dico tibi: quia dixiſſe feciſſe eſt." Et poſtea: "Ego portas inferi reor vitia & peccata: vel "certè hæreticorum doctrinas, per quas illecti homines "ducuntur ad tartarum." In Matth. 16.

S. Gregorius: "Sancta Eccleſia in hoc ſeculo a Ca- "tholica fide nequaquam deficiet, & in futurum cum "Deo æternâ ſtabilitate permanebit: nam quòd in hac "vita nullis adverſitatibus frangenda ſit, nullis perſe- "cutionibus ſuperanda, ipſe ſuper quem ædificata "eſt, evidenter oſtendit, cùm ait: Portæ inferi non "prævalebunt adverſùs eam. Portæ inferi hæreſes ſunt, "&c." In Pſal. 1. Pœnit. Vide S. Leon. ſerm. 2. de Nat. Petr. & Paul. S. Iſid. Peluſ. lib. 1. Epiſt. 238.

Alter textus: "Eſt Eccleſia columna & firmamentum "veritatis." 1 Timoth. 3. 15.

Explicat S. Auguſtinus: "Ecce purgamenta ejus, "quoniam abundavit iniquitas, refrigeſcet charitas mul- "torum. Ecce frumenta ejus, qui autem perſeveraverit

" uſque in finem, hic ſalvus erit. Ubi hîc Africa nomi-
" nata eſt in parte Donati? Ecce iterum frumenta ejus;
" ut ſcias, inquit Apoſtolus, quemadmodum te oporteat
" in domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi,
" columna & firmamentum veritatis." Et mox: " Ecce
" purgamenta ejus; ſpiritus autem, inquit, manifeſtè di-
" cit, quia in noviſſimis temporibus recedent quidam a
" Fide, attendentes ſpiritibus ſeductoribus doctrinæque
" dæmoniorum, &c. Ubi hîc Africa in parte Donati
" nominata eſt, ut in ea remanſerit columna & firma-
" mentum veritatis, aut pietatis ſacramentum, de quo
" uſque in finem ita cucurrit, ut diceret, prædicatum eſt
" in gentibus, aſſumptum eſt in gloria?" De Unit. Eccl. cap. 14.

S. Hieronymus: " Venerunt electa omnium gentium:
" & repleta eſt gloriâ domus Domini: quæ eſt Eccleſiæ
" Dei viventis, columna & firmamentum veritatis." Et mox: " His metallis illuſtrior fit Eccleſia Salvatoris,
" quàm quondam Synagoga fuerat: his lapidibus vivis
" ædificatur domus Chriſti, & pax ei præbetur æterna." In cap. 2. Aggæi.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet contra Scripturam expreſſam Conf. Helv. de Eccleſia: " Nec mirum ſi erret, quoties deſerit illam." cap. 17. Et hæc eſt ſententia communis omnium Proteſtantium.

XVIII.

Doctoribus Eccleſiæ, ſive Conciliis Generalibus, promiſſum eſſe ut non errent.

Credimus cum S. Scriptura, quod dicit Chriſtus: " Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vo-
" bis, ut maneat vobiſcum in æternum." Joan. 14. 16.

Item: " Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem
" mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia,
" quæcumque dixero vobis." Joan. 16. 13.

Item: " Cùm venerit ille Spiritus veritatis, docebi-
" vos omnem veritatem." Joan. 14. 29.

Eòdem faciunt textus, Math. 28. 19. Luc. 10. 16.

Primum locum explicat S. Chryſoſtomus: " Ut vo-
" biſcum maneat. Hoc ſignat, quòd neque poſt mortem
" abiit." Et mox: " Ut vobiſcum ſit, quod & ipſe in-
" quit

"quit: quia ego vobiſcum ſum. Præterea & aliud quid-
"dam ſignat, non paſſurum quæ ipſe, neque diſceſſu-
"rum." In cap. 14. Joan. Alterum textum explicat S. Cyrill. Alexndr. lib. 10. in Joan.

Prima Concilia generalia, quæ Proteſtantes admittunt, docent ſua judicia eſſe ultima, quæ nullâ ratione retractari queant. Ita Conc. Epheſ. Act. 3. & 6. Conc. Chalced. Act. 5.

Sic etiam in Conciliis generalibus ultimatè condemnati ſunt Hæretici in rebus per Scripturam non expreſsè definitis. Vide Conc. Conſtant. can. 6. & 7.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra expreſſam Scripturam docet Conf Angl. "Ge-
"neralia Concilia, quia ex hominibus conſtant, qui non
"omnes Spiritu & Verbo Dei reguntur, & errare poſ-
"ſunt, & interdum errarunt, etiam in his, quæ ad nor-
"mam pietatis pertinent." Art. 21. Hæc eſt ſententia communis omnium Proteſtantium.

XIX.

Unitatem eſſe notam veræ Eccleſiæ.

Credimus cum S. Scriptura Unitatem eſſe ſignum, & notam veræ Eccleſiæ, dicente Chriſto: "Non pro eis
"tantùm rogo, ſed & pro eis qui crediturí ſunt per ver-
"bum eorum in me; ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater
"in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint: ut
"credat mundus quia tu me miſiſti." Joan. 17. 20.

Explicat S. Chryſoſtomus: "Ut mundus credat quia
"tu me miſiſti, quod & in principio dixit: in hoc cog-
"noſcent omnes, quòd mei diſcipuli eſtis, ſi invicem
"diligatis. Et quomodo hinc erant crediturí? quia pa-
"cis eſt Deus, inquit. Si ergo quæ ex his didicerunt,
"ſervaverunt, a Diſcipulis Magiſtrum auditores intelli-
"gent: ſi diſſentient, non invenient Dei pacis eſſe diſci-
"pulos. Si non ero pacificus, a te miſſum non confite-
"buntur. Vides quo pacto ad finem uſque cum Patre
"concordiam confirmat?" Et mox: "Ut ſint conſum-
"mati in unum, ut cognoſcat mundus quia tu me mi-
"ſiſti. Frequenter hoc dicit: ut potentiorem pacem,
"quàm ſigna ad perſuadendum demonſtret." In cap. 17. Joan. Hom. 81. Vide S. Hilar. col. 122.

Alter textus: "Ego in eis, & tu in me; ut ſint con-
"ſummati

" ſummati in unum: & cognoſcat mundus, quia tu me " miſiſti." Joan. 17. 23.

Explicat S. Cyrillus Alexandrinus: " Signum, inquit, " certiſſimum & indubitatum erit vos meos eſſe diſcipu- " los, ſi quantùm natura veſtra & humanitatis conditio " capere poteſt, meæ vitæ veſtigia ſequamini: ut ita a " mutuæ charitatis vinculo non disjungamini," Et mox: " Sed quæret forſan aliquis, quamobrem charitas " ſignum ſit ad diſcernendum Chriſti diſcipulos," &c. lib. 9. in Joan.

Tertius textus: " In hoc cognoſcent omnes quòd " diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invi- " cem." Joan. 13. 35.

Explicat S. Chryſoſtomus: " In hoc cognoſcent om- " nes quia diſcipuli mei eſtis." Et mox: " Ita & vos " decet amicis eſſe beneficos, & quibus non debetis, & " omiſſis miraculis, quæ ipſi erant facturi, dilectionis " eos ſigno notat." In cap. 13. Joan. Hom. 71.

S. Gregorius: " Teſtimoninm ſuperni diſcipulatûs " eſt donum fraternæ dilectionis. Quam videlicet di- " lectionem, quia omnes hæretici habere refugiunt, dum " ab univerſalis Eccleſiæ unitate dividuntur: jure de " eis dicitur: quorum virtus manuum erat mihi pro " nihilo." lib. 20. moral. cap. 9.

S. Auguſtinus: " In hoc cognoſcent, inquit, quia " diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invi- " cem: tanquam diceret, alia munera habent, vobiſcum " etiam non mei, non ſolùm naturam, vitam, ſenſus, " rationem, & eam ſalutem quæ hominibus pecoribuſ- " que communis eſt: verùm etiam linguas, Sacramen- " ta, prophetiam, ſcientiam, fidem, diſtributionem " rerum ſuarum, pauperibus, & traditionem corporis " ſui ut ardeant, ſed quoniam charitatem non habent, " cymbala concrepant, nihil ſunt, nihil ipſis prodeſt: " non ergo in illis quamvis bonis muneribus meis, quæ " etiam habere poſſunt non diſcipuli mei, ſed in hoc " cognoſcent omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectio- " nem habueritis ad invicem." Et mox: " Charitas in " deliciis tuis, ipſa non conperdit cum impiis animam " tuam: ipſa diſcernit cauſam tuam." Tract. 65. in Joan. Tom. 9.

Rejectio

Rejectio erroris contrarii.

Licèt S. Scriptura in hac parte ſit expreſſa, nulla tamen Confeſſio Proteſtantium Unitatem, tanquam notam, & ſignum veræ Eccleſiæ agnoſcit. Imo Catalogus Teſtium Veritatis dicit, Unitatem non eſſe certam, & propriam Eccleſiæ notam. In Append. col. 2010. f.

XX.

Miracula eſſe notas veræ Eccleſiæ.

Credimus cum S. Scriptura, miracula deſignare veram Eccleſiam. "Signa autem qui crediderint, hæc "ſequentur, in nomine meo dæmonia ejicient, &c." Marc. 16. 17.

Item: "Nunc ſcimus quia ſcis omnia, & non opus "eſt tibi ut quis te interroget, in hoc credimus quia a "Deo exiſti." Joan. 16. 30.

Item: "Ut ſciatis, autem, quia Filius hominis habet "poteſtatem in terris remittendi peccata, tunc dixit "paralytico, ſurge, &c." Matth. 9. 6.

Item: "Scimus quia a Deo veniſti, Magiſter: nemo "enim poteſt ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit Deus "cum eo." Joan. 3. 2.

S. Cyrillus Alexandr. dicit: "Cùm ergo venerit "Paracletus, inquit, Spiritus veritatis, id eſt, meus, "qui ex Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de "me, perhibebit autem quæſo quomodo? operando ni-"mirum in vobis, & per vos miracula, teſtis erit juſtus "ac verax divinæ meæ poteſtatis atque majeſtatis." lib. 10. in Joan. Tom. 4.

Rejectio erroris contrarii.

Licèt S. Scriptura in hac parte ſit expreſſa, nulla tamen Confeſſio Proteſtantium Sanctitatem, tanquam notam, & ſignum Eccleſiæ agnoſcit.

XXI.

Diffuſionem, eſſe notam veræ Eccleſiæ.

Credimus cum S. Scriptura, diffuſionem fidelium per univerſum mundum eſſe ſignum veræ Eccleſiæ: "Et "prædicabitur hoc Evangelium in univerſo orbe, in "teſtimonium omnibus gentibus, & tunc veniet con-"ſummatio." Matth. 24. 14.

Eòdem

Eòdem facit: " Repleta eſt terra ſcientiâ Domini " ſicut aquæ maris operientes. In illa die radix Jeſſ " qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes depre " cabuntur." Iſa. 11. 9. 10.

Similiter: " Tranſite per portas, præparate viam " populo, eligite lapides & elevate ſignum ad populos. Iſa. 62. 10.

Primum textum, & rationem Catholicæ Eccleſiæ in Diffuſione fundatam, explicat S. Auguſt. " Et præ " dicabitur hoc Evangelium regni in univerſo orbe i " teſtimonium omnibus gentibus, & tunc veniet finis " Interrogatus enim Dominus de fine hujus ſeculi, cùm " quædam initia parturitionum dixiſſet, ait, ſed non " dum ſtatim finis. Finem autem futurum prædixit " poſt prædicationem Evangelii in univerſo orbe i " omnibus gentibus." De Unit. Eccl. cap. 19.

Item: " Exaltatus eſt ſuper cælos Deus noſter, " ſuper omnem terram gloria ejus. O hæretica inſania " Credis mecum exaltatum Chriſtum ſuper cælos, quo " non videmus; & negas gloriam ejus ſuper omnem " terram, quod videmus." In Pſal. 56. Tom. 8.

Item: " In omnem terram exivit ſonus eorum, " in fines orbis terræ verba eorum. Hinc fit ut Eccle " ſia vera neminem lateat. Unde eſt illud quod i " Evangelio ipſe dicit. Non poteſt civitas abſcondi ſu " per montem conſtituta, &c." Contr. litt. Petil. li 2. cap. 32. Tom. 7.

Alterum locum explicat S. Auguſtinus: " Dic " Iſaias ubi Eccleſiam Deo revelante præviderit, ut i " verbis futura dicentis jam nunc præſentia videamu " Repleta eſt, inquit, univerſa terra ut cognoſcat Do " minum, ut aqua multa operiat mare, & erit in ill " die radix Jeſſe, & qui exurget principium habere i " nationes, in eum gentes ſperabunt." Et poſtea " Qui audet contradicat, qui autem non audet, ſpere " in eum cum gentibus, & ab unitate gentium in eu " ſperantium non recedat, aut ſi receſſerit, redeat, n " pereat." De Unit. Eccl. cap. 7. Tom. Vide S. Hie ron. in eum locum. Tom. 5.

Pro majore elucidatione audiatur hoc S. Auguſtini " Quaſi nos etiam, ſi fortè hinc ſit appellata Catho " lica, quòd totum veraciter teneat, (hoc dicebat " hæretici) cujus veritatis nonnullæ particulæ in dive

" sis inveniuntur, hæresibus, hujus nominis testimonio " nitamur ad demonstrandam Ecclesiam in omnibus " gentibus, (idem nunc dicunt Protestantes, nos me- " rum nomen Catholicæ urgere) & non promissis Dei, " & tam multis, tamque manifestis miraculis ipsius ve- " ritatis." Epist. 48. ad Vincent. Tom. 2. Vide etiam contra Faustum, lib. 13. cap. 13. Tom. 6.

Rejectio erroris adversi.

Quamvis S. Scriptura in hac parte sit expressa; nulla tamen Confessio Protestantium rationem Ecclesiæ Catholicæ, juxta promissa divina toto orbe diffusæ, tanquam notam, & signum Ecclesiæ agnoscit.

XXII.

Perpetuam Doctorum successionem esse notam veræ Ecclesiæ.

Credimus Ecclesiam Apostolicam, & continuatam Doctorum in Ecclesia successionem, sic esse veræ Ecclesiæ notam, ut ubi ea successio non reperitur, ibi nec vera Ecclesia reperiatur: " Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem Fidei, & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris." Eph. 4. 11.

Item: " Qui novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis & spiritum erroris." 1 Joan. 4. 6.

Ita S. Augustinus: " Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certiùs & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait: super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non vincent eam. Petro enim successit Linus, &c." Et mox: " In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus invenitur." Et mox: " In illum autem ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro usque ad Anastasium, qui nunc eamdem Cathedram " sedet,

" ſedet, etiamſi quiſquam traditor per illa tempor
" ſubrepſiſſet, nihil præjudicaret Eccleſiæ, & innocen
" tibus Chriſtianis, (vanæ igitur ejuſmodi diſputati
" ones) quibus Dominus providens, ait, de præpoſiti
" malis, quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, facer
" nolite: dicunt enim & non faciunt, ut certa ſit ſp
" fidelis, quæ non in homine, ſed in Domino collo
" cata, nunquam tempeſtate ſacrilegi ſchiſmatis diſſi
" petur." De Unit. Eccl. cap. 7. Tom. Vide, lib.
de Util. cap. 17. Tom. 6.

S. Irenæus: " Agnitio vera eſt Apoſtolorum doctri
" na, & antiquus Eccleſiæ ſtatus in univerſo mundo,
" character (ſignum, nota) corporis Chriſti ſecundùm
" ſucceſſiones Epiſcoporum, &c." lib. 4. cap. 63.

Item: " Hâc ordinatione & ſucceſſione, ea quæ e
" ab Apoſtolis in Eccleſia traditio, & veritatis præco
" niatio pervenit uſque ad nos, & eſt pleniſſima ha
" oſtenſio, unam & eamdem vivificatricem Fidem eſſ
" quæ in Eccleſia ab Apoſtolis uſque nunc ſit conſer
" vata & tradita in veritate." lib. 3. cap. 3.

Rejectio erroris adverſi.

Quamvis S. Scriptura in hac parte ſit expreſſa; nul
tamen Confeſſio Proteſtantium rationem Eccleſiæ Apo
tolicæ, & perpetuam Doctorum ſucceſſionem, ut no
tam, & ſignum Eccleſiæ agnoſcit.

Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccato
rum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vita
venturi ſeculi. Amen.

XXIII.

Baptiſmum ab hæreticis collatum, eſſe validum.

Credimus ex traditione Apoſtolica, Baptiſmum a
hæreticis, in forma Eccleſiæ collatum, eſſe validum.

Ita S. Auguſtinus: " Saluberrimam conſuetudine
" tenebat Eccleſia, in ipſis quoque ſchiſmaticis & ha
" reticis corrigere quod pravum eſt, non iterare quo
" datum eſt, ſanare quod vulneratum eſt, non cura
" quod ſanum eſt. Quam conſuetudinem (de non r
" baptizandis hæreticis) credo ex Apoſtolica traditio
" venientem, ſicut multa, quæ non inveniuntur
" litteris eorum, neque in Conciliis poſteriorum,
" tame

"tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, "non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur." De bapt. contr. Donat. lib. 2. cap. 7. Tom. 7.

Item: "Sequimur sanè in hac re Canonicarum auc-"toritatem certissimam Scripturarum. Neque enim "parvi momenti habendum est, quòd cùm inter Epis-"copos anterioris ætatis, quàm esse inciperet pars Do-"nati, ista quæstio fluctuaret, & varias haberet inter "se collegarum salvâ unitate sententias, hoc per uni-"versam Catholicam, quæ toto orbe diffunditur, ob-"servari placuit, quod tenemus." Contr. Cresconi. lib. 1. cap. 32. Tom. 7.

Item: "Quamvis hujus rei certum de Scripturis "Canonicis non proferatur exemplum, earumdem ta-"men Scripturarum, etiam in hac re, a nobis tenetur "veritas, cùm hoc facimus, quod universæ jam placuit "Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat "auctoritas; ut quoniam S. Scriptura fallere non po-"test, quisquis falli metuit hujus obscuritate quæstionis, "eamdem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla "ambiguitate S. Scriptura demonstrat." Ibid. cap. 33. Vide S. Hieron. adverſ. Lucif. cap. 8. Tom. 2.

Rejectio ſententiæ Reformatorum.

Tenent quidem Protestantes nobiscum, Baptismum, in forma Ecclesiæ collatum ab hæreticis, esse validum: sed qui traditionem non admittunt, & ad bona atque utilia ex Scripturis argumenta provocant, necessariò concludentibus destituti, ad hoc miserum dilabuntur effugium, si illa sententia in Scripturis non reperiatur, nec esse necessariam ad salutem. Ita Molinæus, Novit. Pap. lib. 1. cap. 56.

XXIV.

Baptiſmum conferri in remiſſionem peccatorum.

Credimus cum S. Scriptura, per Baptismum peccata verè remitti. "Mundans lavacro aquæ in verbo "vitæ." Ephes. 5. 26.

Item: "Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu "Sancto, &c." Joan. 3. 5.

Item: "Salvos nos fecit per lavacrum regeneratio-"nis." Tit. 3. 5.

Item: "Cùm essemus mortui peccatis, convivifica-"vit nos Christo." Ephes. 2. 5. Item:

Item: " Conſepulti ſumus cum illo per baptiſmum " in mortem." Rom. 6. 4.

Hunc locum explicat S. Auguſtinus: " Quemadmo- " dum in illo vera mors facta eſt, ſic in vobis vera re- " miſſio peccatorum: & quemadmodum in illo vera " reſurrectio, ita in nobis vera juſtificatio." Enchirid. cap. 52. Tom.

Rejectio hæreſis Calvini, & ſequacium.

Docet contra Scripturam expreſſam Calvinus: " Sa- " cramenta electis adminicula ſunt ad ſalutem, aliis " nihil conferunt." Incund. Concord. rat. pag. 1001.

Beza. " Quos Dominus non elegit, etiamſi millies " baptizantur externo baptiſmo aquæ, illis tamen nun- " quam fides aut Spiritus Sanctus, donatur." Colloq. Mompelg. pag. 285.

XXV.

Sanctos nunc eſſe in beatitudine.

Credimus cum S. Scriptura, Sanctos nunc frui beati- tudine cœleſti: " Hi ſunt, qui venerunt de tribula- " tione magna, & laverunt ſtolas ſuas, & dealbaverunt " eas in ſanguine Agni. Ideo ſunt ante thronum Dei, " & ſerviunt ei die ac nocte in templo ejus." Apoc. 7. 14. 15.

Item: " Deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum " Chriſto." Philip. 1. 23.

Item: " Aſcendens in altum captivam duxit captivi- " tatem." Eph. 4. 8.

Probat idipſum ex Scriptura S. Juſtinus: " At poſt " animi a corpore exceſſum, ſtatim fit bonorum, malo- " rumque diſtinctio; ducuntur enim ad loca, quæ eis " digna ſunt, ab Angelis: bonorum quidem animi in " paradiſum, ubi conſuetudo eſt, & aſpectus Angelo- " rum & Archangelorum, viſio verò etiam conſervato- " ris Chriſti, ex verbis his, peregrinari a corpore, & " præſentes eſſe ad Dominum." Quæſt. 75.

S. Cyprianus: " Quis non omnibus viribus elaboret, " ut cum Chriſto ſtatim gaudeat? ut poſt tormenta & " ſupplicia terrena ad præmia divina perveniat?" De Exhort. Mart. c. ult.

Vener. Beda. " Singulas modò ſtolas habent animæ, " de ſua beata immortalitate gaudentes: reſurgentibus " autem

"autem corporibus juxta Iſaiam, in terra ſua duplicia "poſſidebunt." In cap. 6. Apoc.

Rejectio erroris Calvini.

Docet contra Scripturam expreſſam: "Cùm Scrip-"tura ubique jubeat pendere ab expectatione adventûs "Chriſti, & gloriæ coronam eouſque differat, contenti "ſimus his finibus divinitus nobis præſcriptis: animas "piorum militiæ labore perfunctas in beatam quietem "concedere, ubi cum felici lætitia fruitionem promiſ-"ſæ gloriæ expectant: atque ita omnia teneri ſuſpenſa, "donec Chriſtus appareat redemptor." Inſtit. lib. 3. cap. 25. §. 6.

Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſimè admitto & amplector.

XXVI.

Traditiones Apoſtolicas eſſe admittendas.

Credimus cum S. Scriptura, traditiones Apoſtolicas eſſe admittendas; "Tenete traditiones, quas didiciſtis "ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram." 2 Theſſ. 2. 15.

Explicat S. Chryſoſtomus: "Itaque. fratres, ſtate, "& tenete traditiones quas didiciſtis ſive per ſermo-"nem, ſive per Epiſtolam noſtram. Hinc eſt perſpi-"cuum, quòd non omnia tradiderunt per Epiſtolam, "ſed multa etiam ſine ſcriptis: & ea ſunt quoque Fide "digna. Quamobrem Eccleſiæ quoque traditionem "cenſeamus eſſe Fide dignam: eſt traditio, nihil quæ-"ras ampliùs." Hom. 4. in 2 Theſſ. Tom. 12. Vide S. Baſil. lib. de Spirit. Sanct. cap. 29. Tom. 2.

Item: "Laudo vos, fratres, quòd per omnia meî "memores eſtis, & ſicut tradidi vobis præcepta mea "tenetis." 1 Cor. 11. 2. Cætera cùm venero diſponam. Ibid. v. 34.

Explicat S. Epiphanius: "Neque enim ex Scriptura "peti poſſunt omnia: idcirco alia ſcripto, alia traditi-"one Sanctiſſimi Apoſtoli reliquerunt. Quod ipſum ita "Paulus affirmat, quemadmodum tradidi vobis. Item "alio loco: Ita doceo, & ita tradidi in Eccleſiis. "Item, ſi meminiſtis, niſi fruſtra credidiſtis. Jam

" verò illud ab Apoſtolis Sancta Dei Eccleſia traditum " accepit; poſt decretam virginitatem ad nuptias ſeſe " conferre, ſcelere implicatum videri." Hæreſ. 61. §. 6. Tom. 1.

Idem: " Neceſſariò facere (orare pro mortuis) illud " Eccleſiam dico, quæ traditum ſibi ritum illum a majoribus accepit. Poteſt verò quiſquam maternam " ſanctionem, aut legem patris evertere? quemadmodum a Salomone ſcriptum eſt: Audi, fili, ſermones " patris tui, & ne repellas legem matris tuæ: quibus " patrem, hoc eſt unigenitum Deum, cum Spiritu " Sancto declarat, partim ſcripto, partim ſine ſcripto " docuiſſe: matrem verò noſtram Eccleſiam, &c." Hæreſ. 65. §. 8. Tom. 1.

S. Baſilius: " Arbitror Apoſtolicum eſſe, etiam non " ſcriptis traditionibus inhærere. Laudo, inquit, vos, " quòd omnia mea meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis, traditiones tenetis: & illud, tenete traditiones quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per " Epiſtolam." De Spirit. Sanct. cap. 29. Tom. 2. Vide S. Chryſoſt. Hom. 26. in 1. ad Cor. Tom. 11.

Item: " Formam habe ſanorum verborum, quæ a " me audiſti in Fide, & in dilectione in Chriſto Jeſu. " Bonum depoſitum cuſtodi per Spiritum Sanctum. 2 Tim. 1. 13.

Explicat S. Chryſoſtomus: " Non modò per litteras, " ſed etiam verbis diſcipulo, quæ eſſent agenda dictavit: quod plurimis & aliis in locis oſtendit, dicens: " ſive per verbum, ſive per Epiſtolam, quaſi per nos " miſſam. Hoc & hic multò magis fecit; ne igitur minùs aliquid doctrinam habere putemus; plurima illi " abſque ſcripto tradidit, quæ illi modò ad memoriam " revocans dicit: formam habe ſanorum verborum, " quæ a me audiſti. Quid autem hoc ſibi vult? Pictorum, inquit, more imaginem virtutis tibi impreſſiſimus, & omnium quæ Deo grata ſunt veluti normam, " privatamque formam tuæ indidimus animæ. Hæc " igitur habeto firmiter, & ſive de Fide, ſive de charitate, ſive de caſtitate opus ſit aliquid loqui ac definire, inde tibi exemplaria accipe." Hom. 3. in 2 Tim. Tom. 12.

Rejeƈt

Rejectio hæreſis Proteſtantium.

Docet contra Scripturam expreſſam Calvinus: "Eſto "hoc firmum axioma: Non aliud habendum eſſe Dei "Verbum, qui detur in Eccleſia locus, quàm quod "lege primum & Prophetis, deinde ſcriptis Apoſtolicis "continetur." Inſtit. lib. 4. cap. 8. §. 8. Vide Conf. Helv. poſter. cap. 1. & 2.

XXVII.

Leges Eccleſiæ obligare conſcientiam.

Credimus cum S. Scriptura legibus Eccleſiæ obligationem conſcientiæ induci. "Sicut miſit me Pater, & "ego mitto vos." Joan. 20. 21.

Explicat S. Chryſoſtomus: "Sicut miſit me Pater, "& ego mitto vos. Nullum habetis impedimentum, & "propterea quæ jam facta ſunt, & propter meam vos "mittentis dignitatem. Quare hoc dicit? eorum ani- "mos erigit, & ſuam proponit auctoritatem; ſiquidem "ſuum eis relicturus erat miniſterium." Et mox: "Quemadmodum enim rex præfectos mittens, ut in "carcerem reos intrudant, & ut liberent, poteſtatem "præbet: ita Jeſus diſcipulos dimittens hac munit "auctoritate." Hom. 85. in Joan. Tom. 8.

Item: "Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, "me ſpernit. Luc. 10. 16.

Hunc locum pertinere ad ſucceſſores Apoſtolorum, tradit S. Cyprianus, Epiſt. 55. ad Cornel. S. Baſilius, in Conſtit. Monaſt. cap. 22.

Item: "Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſub- "dita ſit: non eſt enim poteſtas niſi a Deo: quæ autem "ſunt, a Deo ordinatæ ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſ- "tati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, "ipſi ſibi damnationem acquirunt; & poſtea: Ideo "neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, "ſed etiam propter conſcientiam." Rom. 13. 1. &c.

Explicat S. Chryſoſtomus; "Noli itaque talem. in- "quit, ſubjectionem turpem tibi putare, qui & vehe- "mens iſta contemnentium ultor eſt: neque enim vul- "gares pœnas repoſcet, ſi non obedieris, ſed quàm "maximas." Hom. 23. in Epiſt. ad Rom. Tom. 6. Vide S. Auguſt. Propoſ. 74. ex Epiſt. ad Rom. 10. 4.

Apoſtolus 1 Tim. 3. legem ſtatuit, ne bigami ordinentur. Quæ lex, etiamſi ſit planè poſitiva, & Eccleſiaſticam concernens diſciplinam; quis tamen neget ejus tranſgreſſionem non carere peccato? Ideo Epiſcopus, qui ſciens bigamum ordinavit, privatur poteſtate ordinandi, in Concilio Carth. IV. can. 69. Tom. 1. Conc. part. 1.

Item: "Quæcumque alligaveris ſuper terram, erunt "ligata & in cælo: & quæcumque ſolveris ſuper ter- "ram, erunt ſoluta & in cælo." Matth. 16. 18.

Explicat S. Hieronymus: "Poteſtatem tribuit Apoſ- "tolis, ut ſciant qui a talibus condemnantur, humanam "ſententiam divinâ ſententiâ roborari, & quodcumque "ligatum fuerit in terra, ligari pariter & in cœlo." In cum locum Tom. 6.

Item: "Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis nihil "ultra vobis imponere oneris, niſi hæc neceſſaria, ut "abſtineatis vos ab immolatis ſimulacrorum, a ſuffo- "cato & ſanguine & fornicatione." Act. 15. 28.

Explicat S. Chryſoſtomus: "Hæc nova lex non præ- "cipit: nuſquam enim de his differit Chriſtus, ſed a "lege hæc ſumunt;" Et poſtea: "Quid eſt, judico "ego? id eſt, cum poteſtate dico eſſe ſcribendum illis." Iterum: "Vide brevem Epiſtolam nihil abundans ha- "bere, neque epitheremata, neque ſyllogiſmos, ſed "imperium, erat enim legiſlatio Spiritûs." Hom. 33. in Act. Tom. 9. Similis locus eſt: "Obedite Præpo- "ſitis veſtris, & ſubjacete eis." Hebr. 13. 17.

Rejectio hæreſis contrariæ.

Docet contra Scripturam expreſſam Confeſſio Gall. "Excludimus humana omnia commenta, & leges om- "nes, quæ cultûs Dei prætextu, aſtringendis conſcien- "tiis invehuntur." Art. 33. Sic communiter omnes Proteſtantes.

Item ſacram Scripturam, juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum, accipiam & interpretabor.

XXVIII.

XXVIII.

Scripturam esse intelligendam juxta sensum Ecclesiæ.

Credimus cum S. Scriptura intelligentiam Verbi Dei petendam esse ex sensu Ecclesiæ. "Omnis prophetia Scripturæ propriâ interpretatione non fit. Non "enim voluntate humanâ allata est aliquando prophetia: sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti "Dei homines." 2 Petr. 1. 20. eòdem faciunt textus, Eph. 4. 11. & 1 Tim. 3. 15.

Sic tradit S. Augustinus: "Quærendi dubitatio Catholicæ Fidei metas non debet excedere. Et quoniam "multi hæretici ad suam sententiam, quæ præter Fidem est Catholicæ disciplinæ, expositionem Scriptu"rarum divinarum trahere consueverunt, ante tracta"tionem hujus libri Catholica fides explicanda est: Est "autem hæc: Deum Patrem omnipotentem universam "creaturam fecisse, &c." Et mox subjungit: "Con"stitutam ab illo matrem Ecclesiam, quæ Catholica "dicitur, ex eo, quia universaliter perfecta est, & in "nullo claudicat, & per totum orbem diffusa est." De Gen. ad. litt. imperfect. cap. 1. Tom. 3.

Idem: "Si unaquæque disciplina, quanquam vilis & "facilis, ut percipi possit, Doctorem aut magistrum re"quirit, quid temerariæ superbiæ plenius, quàm divi"norum Sacramentorum libros, & ab interpretibus "suis nolle agnoscere, & incognitos velle damnare?" De Util. cred. cap. 17. Tom. 6.

Origenes: "Quoties (hæretici) Canonicas proferunt "Scripturas, in quibus omnis Christianus consentit & "credit, videntur dicere: Ecce in domibus est verbum "veritatis, sed nos illis credere non debemus, nec exire "a prima & Ecclesiastica traditione, nec aliter credere, "nisi quemadmodum per successiones Ecclesiæ Dei tra"diderunt nobis." Tract. 29. in Matth. sub. fin. Tom. 1.

Rejectio hæresis adversæ.

Docent Protestantes, contra expressam Scripturam, Ecclesiæ non competere infallibile magisterium respectu fidelium in proponendo vero sensu S. Scripturæ; sed ejus declarationes cujusque examini subjiciunt.

XXIX.

XXIX.

Ecclesiæ competere judicium de vero sensu, & interpretatione S. Scripturæ.

Credimus cum S. Scriptura, non privato cuilibet ad utilitatem communem, sed Ecclesiæ ad securitatem singulorum competere judicium de vero sensu, & interpretatione S. Scripturæ. Huc pertinent multa loca in præcedentibus allegata; & illud: "Labia sacerdotis "custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus." Malach. 2. 7.

Pulchrè S. Augustinus: "Caveamus tales cogitatio-"nes superbissimas, magisque cogitemus & ipsum Apos-"tolum Paulum, licèt divinâ & cœlesti voce prostratum "& instructum, ad hominem tamen missum esse, ut Sa-"cramenta perciperet, atque copularetur Ecclesiæ: & "centurionem Cornelium, quamvis exauditas orationes "ejus, eleemosynasque respectas ei Angelus nuntiaverit, "Petro tamen traditum imbuendum, per quem non "solùm Sacramenta perciperet, sed etiam quid creden-"dum, quid sperandum, quid diligendum esset audi-"ret;" Et mox: "Quisquis se nullis præceptis in-"structum divino munere quæcumque in Scripturis ob-"scura sunt, intelligere gloriatur;" Et mox: "Cùm "legit, & nullo sibi homine exponente intelligit, cur "ipse affectat aliis exponere, ac non potiùs eos remittit "Deo, ut ipsi quoque non per hominem, sed illo intus "docente intelligant?" In prolog. de Doctr. Christ. Tom. 3.

S. Irenæus: "Qui non participant eum (Spiritum) "neque a mamillis matris (Ecclesiæ) nutriuntur in vi-"tam, neque percipiunt de corpore Christi proceden-"tem nitidissimum fontem; sed effodiunt sibi lacus de-"tritos." lib. 3. cap. 40.

S. Hilarius: "Significat (Christus e navi docens) "eos qui extra Ecclesiam positi sunt, nullam divini "sermonis capere posse intelligentiam. Navis enim "Ecclesiæ typum præfert: intra quam verbum vitæ "positum & prædicatum, hi qui extra sunt, & arenæ "modò steriles, atque inutiles adjacent, intelligere non "possunt." In Matth. cap. 13.

Origenes: "Necessarium videtur de singulis certam "lineam, manifestamque regulam ponere;" Et mox: "Cùm

"Cùm multi ſint, qui ſe putent ſentire quæ Chriſti "ſunt, & nonnulli eorum diverſa à patribus ſentiant, "ſervetur verò Eccleſiaſtica prædicatio per ſucceſſionis "ordinem ab Apoſtolis tradita, & uſque ad præſens in "Eccleſiis permanens: illa ſola credenda eſt veritas, "quæ in nullo ab Eccleſiaſtica diſcordat traditione." Præcm. de Prin. Tom. 1.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docent Proteſtantes, contra expreſſam Scripturam, Eccleſiæ non competere infallibile judicium de vero ſenſu, & interpretatione S. Scripturæ: & tamen cuique privato dicunt infallibiliter conſtare de vero ſenſu Scripturæ, in rebus ad ſalutem neceſſariis.

XXX.

3. Scripturam eſſe interpretandam juxta unanimem Conſenſum Patrum.

Oſtenſum eſt in præcedentibus, ex S. Scriptura & antiquitate, quomodo Doctoribus Eccleſiæ promiſſum ſit, ut non errent: atque ideo unanimis conſenſus Patrum, in S. Scriptura interpretanda, non tantùm eſt recipiendus, ſed etiam ille conſenſus in S. Scriptura explicanda eſt ſequendus. Pro elucidatione addimus.

S. Baſilius hoc modo hæreticum loquentem introducit: "Peto autem ante omnia, inquit, a vobis, qui "aut his temporibus eſtis audituri, aut lecturi poſtea, "ne velitis majori parti plus attribuere, ac multitu-"dine verum a falſo diſcernere, neque dignitate quo-"rumdam commoti, caliginem mentibus veſtris offun-"di ſinere, vel plus, his qui præoccuparunt deferendo, "poſterioribus aures obſerare." Quilibet putaret Lutherum, aut alium e Proteſtantibus loqui. At reſpondet S. Baſilius: "Quid tu narras? non dabimus plus "antiquitati? non reverebimur Chriſtianorum multi-"tudinem, tam eorum qui ſunt, quàm eorum, qui fu-"erunt, ex quo Evangelium prædicatum eſt? nullam "rationem dignitatis eorum habebimus, qui omni ſpi-"rituali gratiâ claruerunt, quibus tu omnibus inimi-"cam hanc impietatis malam viam & hoſtilem nuper "excogitaſti; ſed claudentes ſimul oculos animi, exter-"minata ex animo cujuſlibet viri ſancti memoria, & "otioſam & omnino vacuam deceptionibus, atque cavilla-

" cavillationibus tuis mentem noſtram ſupponeremus?
" magna profectò eſſet tua potentia, ſi quæ multiplici
" artificio diabolus aſſecutus non eſt, ea tibi ſolo impe-
" rio obtinere contingeret, ſiquidem omnes a te per-
" ſuaſi traditionem Fidei, quæ præterito tempore
" omni, ſub tot ſanctiſſimis viris evicit, commenti
" veſtris impiis poſtponemus." libr. 1. adverſ. Eu-
nom. Tom. 1.

S. Leo, poſtquam hæreticam, deinde Catholicam propoſuiſſet ſententiam, & illam ex Scriptura refutaſſet, hanc confirmaſſet: adducturus SS. Patrum Scripturam explicantium teſtimonia, ita præfatur: " Ut
" autem pietas tua cum venerabilium Patrum prædica-
" tionibus nos concordare cognoſcat, aliquantas eorum
" ſententias huic credidi ſubjiciendas eſſe ſermoni.
" Quibus ſi digneris attendere recenſitis, non aliud nos
" prædicare reperies, quàm quod ſancti Patres noſtri
" toto orbe docuerunt, nec quemquam ab illis, niſi
" ſolos impios hæreticos, diſcrepare." Epiſt. Decretal. 97.

Theodoretus, poſt adductos multos Patres Scripturam interpretantes, ita concludit: " Hi viri fuerunt
" ſucceſſores SS. Apoſtolorum, & nonnullis uſu venit,
" ut ſacrâ eorum & admirabili viſione fruerentur.
" Plurimi autem eorum, Martyrii coronis exornati ſunt.
" Faſne ergo tibi videtur blaſphemam & maledicam lin-
" guam adverſùs eos vibrare?" Dialog. 1. Immutab.
Idem, poſtquam ex Scriptura probaſſet, adducit multos Patres, & concludit: " Audiviſti, ô vir egregie,
" magna orbis lumina, & eorum doctrinæ radios in-
" tuitus es, & exactè didiciſti, &c." Dialog. 2. Inconfuſ.

Idem alibi eodem modo proceedens, ſic finit: " Imitare ergo apes, ô vir bone, & Sacræ Scripturæ pra-
" ta, & SS. Patrum pulchros flores mente circumvo-
" lans, Fidei favos in te contexte." Dialog. 3. Impatib.

Alexander Epiſc. Alexandr. " Qui etiam nullorum
" veterum comparationem ſecum fieri, aut ſe magiſtris
" noſtris, quibus a pueris uſi ſumus, æquari patiuntur."
Et mox: " Non afficit illos pudore claritas Deiloqua-
" Scripturarum, non collegarum conſentiens de Chriſto
" ſtudium, eorum procacitatem contra hunc debilitat."
Apud Theodoret. Eccl. Hiſt. lib. 1. cap. 4.

S. Auguſtinus: " Nunc jam mihi aggrediendum eſt,
" quod

" quod tertio loco posui dispositionis meæ, & sententiis " Episcoporum, qui Scripturas sanctas ingenti gloriâ " tractaverunt, tua, Juliane, Domino adjuvante, machi- " namenta subvertam. Non ut eos ostendam secundùm " Catholicam Fidem de originali sensisse peccato, hoc " enim jam primis hujus operis partibus feci, &c. Sed " nunc argumenta ipsa vestra quibus agitis, ne homi- " num prima nativitas originali peccato credatur (age- batur de articulo Fidei; & tamen S. Augustinus dicit, sententiis Episcoporum redarguam, subvertam,) obstric- " ta, eloquiis sunt redarguenda Sanctorum. Quos opor- " tet ut populi Christiani vestris profanis novitatibus " anteponant, eisque potiùs eligant adhærere, quàm vo- " bis." Contr. Julian. Pelag. lib. 2. cap. 1. Tom. 7.

Idem: " Proposuimus hîc auctoritatis mole Sancto- " rum, qui Episcopi ante nos, non solùm sermone, cùm " hic viverent, verùm etiam scriptis, quæ posteritati " relinquerent, Fidem Catholicam strenuè defenderunt, " vestra argumenta confringere." Et postea: " Tales " quippe ac tanti viri, secundùm Catholicam Fidem, " quæ ubique toto orbe diffunditur, & hoc, & illa vera " esse confirmant, ut vestra fragilis, & quasi argutula " novitas, solâ auctoritate conteratur illorum, præter- " quam quod ea dicunt, ut se per eos loqui veritas ipsa " testetur." Ib. cap. 9.

Rejectio hæresis adversæ.

Quamvis Protestantes communiter doceant doctri- nam Christianam primorum seculorum, quæ in libris sanctorum Patrum & antiquorum Conciliorum reperi- tur, esse interruptam, saltem quoad articulos Fidei ad salutem necessarios; tenent tamen licitum esse ab iis recessum, quando premuntur, uti praxi suâ testatum faciunt: & quod caput rei est, negant consensum Doctorum Ecclesiæ, ex promissione divina, ab erroribus esse immunem.

Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacra- menta novæ legis, a Jesu Christo Domino nostro insti- tuta, atque ad salutem humani generis, licèt non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmatio- nem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctio- nem, Ordinem & Matrimonium; illaque gratiam con-

ferre

ferre, & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordi
nem, ſine ſacrilegio, reiterari non poſſe.

XXXI.

Non eſſe liberum credere, quot ſint Sacramenta.

Credimus cum S. Scriptura, & orthodoxa antiqui
tate, ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta nov
legis, a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, uti i
ſequentibus oſtendetur.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet contra Scripturam & antiquitatem Wiclefus
quamlibet creaturam ſenſibilem eſſe realiter Sacramen
tum. Dialog. lib. 4. cap. 1.

Calvinus admittit impoſitionem manuum, quæ fi
introducendis veris Preſbyteris & Miniſtris Eccleſiæ
in eorum ſtatum, tanquam Sacramentum. Inſtit. lib.
cap. 19. §. 28.

Lutherus nunc plura, nunc pauciora ſtatuit Sacra
menta. Proteſtantes moderni, præter Baptiſmum,
S. Cœnam, nullum aliud admittunt Sacramentum.

XXXII.

Baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem.

Credimus cum S. Scriptura, Baptiſmum eſſe neceſſar
um ad ſalutem. " Amen, amen dico tibi, niſi quis re
" natus fuerit ex aquâ & Spiritu Sancto, non poteſt in
" troire in regnum Dei." Joan. 3. 5.

Explicat S. Auguſtinus: " Terrentur iſti ſententi
" Domini dicentis, Niſi quis natus fuerit denuò non v
" debit regnum Dei. Quod cum exponeret, ait, Ni
" quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit
" regnum cœlorum. Nulla hîc dubitatio poteſt oriri
Contr. Pelag. lib. 1. cap. 20. Tom.

Idem: " Quâ iſti ſententiâ niſi moverentur, omni
" parvulos nec baptizandos eſſe cenſerent. Rectè inte
" ligentibus ſufficere debet quod dictum eſt. Niſi qu
" natus fuerit denuò, non poteſt videre regnum De
" Et, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, n
" poteſt introire in regnum Dei. Cur enim naſcat
" denuò niſi renovandus? unde renovandus niſi a v
" tuſtate? quâ vetuſtate, niſi in qua vetus homo noſt
" ſimul crucifixus eſt cum illo, ut evacuetur corp
" peccati?" Ibid. cap. 30.

Rejectio hæresis adversæ.

Docent Protestantes contra expressam Scripturam, ex fidelibus natos supernaturali gratiâ sanctos esse. Calvinus, lib. 4. instit. cap. 16. §. 31. Docent, quasi ex lege charitatis, contra decretum Veritatis, fidelium infantes, sine baptismo morientes, salvari. Synop pur. Theol. disp. 15. Thes. 20. Synod. Dordrecht. pag. 177. Gomarus in Synod. Dordrecht. ad art. 1. Lutherani Montenses in Thes. anni 1645. Christ. David. part. 2. cap. 5.

XXXIII.

Administrationem Baptismi a laicis factam, esse validam.

Credimus cum S. Scriptura, administrationem Baptismi, a laicis factam, esse validam. "Descenderunt "uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptiza-"vit eum." Act. 8. 38. Philippus autem erat tantùm Diaconus. Act. 6. 5.

Explicat S. Hieronymus: "Nisi fortè Eunuchus a "Philippo Diacono baptizatus sine Spiritu Sancto cre-"dendus est, de quo Scriptura ita loquitur. Dum irent "per viam, venerunt ad quamdam aquam; & descende-"runt ambo in aquam, & baptizavit eum Philippus. "Scias Philippum ab Apostolis non fuisse divisum, "eamdem habuisse Ecclesiam, eumdem Christum præ-"dicasse, Diaconum certè fuisse." Cont. Lucifer. Tom. 1. Idem testatur: "Scimus etiam licere laicis baptizare." Ibid. Atque idipsum determinaverat Concilium Elibertinum, Can. 38. Concil. Tom. 1.

Rejectio hæresis adversæ.

Docent contra Scripturam expressam Reformati: "Non est officium Diaconorum prædicare Verbum "Dei, & administrare Sacramenta." Discipl. Gall. cap. 3. art. 5. "Baptismus administratus ab eo, qui "non habet ullam vocationem, aut commissionem, est "omnino nullus." Ibid. cap. 11. art. 1.

XXXIV.

Confirmationem esse Sacramentum.

Credimus cum S. Scriptura, Confirmationem esse Sacramentum. "Cùm audissent Apostoli, qui erant Je-"rosolymis, quòd recepisset Samaria Verbum Dei, mi-

" ſerunt ad eos Petrum & Joannem. Qui cùm veniſ-
" ſent, oraverunt pro ipſis ut acciperent Spiritum Sanc-
" tum: Nondum enim in quemquam illorum venerat,
" ſed baptizati tantùm erant in nomine Domini Jeſu.
" Tunc imponebant manus ſuper illos: & accipiebant
" Spiritum Sanctum." Act. 8. 14.

Explicat S. Hieronymus: " Hæc eſt Eccleſiarum
" conſuetudo, ut ad eos, qui longè in minoribus urbi-
" bus per Preſbyteros & Diaconos baptizati ſunt, Epiſ-
" copus ad invocationem S. Spiritûs manum impoſitu-
" rus excurrat." Et mox: " Quòd ſi quæris, quare in
" Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi, non ac-
" cipiat Spiritum Sanctum quem omnes aſſerimus in
" vero batiſmate tribui, diſce hanc obſervationem ex ea
" auctoritate deſcendere, quòd poſt aſcenſum Domini
" Spiritus Sanctus ad Apoſtolos deſcendit." Act. 2. 4.
" & multis in locis idem factitatum reperimus." Et
paulo poſt: " Quia cùm audiſſent Apoſtoli, qui erant
" Hieroſolymis, quia recepit Samaria Verbum Dei, mi-
" ſerunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum veniſſent
" ad eos, oraverunt pro eis, ut acciperent Spiritum
" Sanctum; nondum enim ceciderat ſuper ullum eo-
" rum," Act. 8. 14. " cur ita actum ſit, in conſequen-
" tibus diſce: Ipſe enim ait: Sed ſolùm baptizati erant
" in nomine Domini Jeſu. Tunc imponebant illis ma-
" nus, & accipiebant Spiritum Sanctum." Adverſ.
Lucifer. Tom. 1.

Pari modo ex S. Scriptura probat Sacramentum Confirmationis Innocentius Pontifex Romanus, tom. 1. Concil. pag. 69. n. 3. & alii SS. Patres.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docent contra Scripturam expreſſam omnes Proteſtantes, Confirmationem non eſſe Sacramentum.

XXXV.

Confeſſionem peccatorum eſſe faciendam.

Credimus cum S. Scriptura, Confeſſionem peccatorum eſſe faciendam: " Confitemini alterutrum peccata
" veſtra." Jacob. 5. 16.

Item: " Multique credentium veniebant confitentes
" & annunciantes actus ſuos." Act. 19. 18.

Explicat S. Baſilius: " Quoniam converſionis modus
" proprius

"proprius debet esse peccatoris, & necesse est ut fruc-
"tus ferantur, qui deceant resipiscentiam, necessarium
"est, ut iis fiat confessio peccatorum, quibus dispensatio
"mysteriorum Dei concredita est. Nam in Actis,
"Apostolis, a quibus baptizabantur, peccata sua con-
"fessi sunt omnes." Reg. Contract. Reg. 88. Tom. 2.

S. Leo: "Ut instruatur ambiguitas consulentis quid
"de pœnitentium statu Ecclesiastica habeat regula, non
"tacebo. Multiplex misericordia Dei ita lapsibus sub-
"venit humanis, ut non solùm per baptismi gratiam
"sed etiam per pœnitentiæ medicinam, spes vitæ repa-
"retur æternæ, ut qui regenerationis donum violassent
"proprio se judicio condemnantes, ad remissionem
"criminum pervenirent: sic divinæ bonitatis præsidiis
"ordinatis, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus
"Sacerdotum, nequeat obtineri. Mediator enim Dei
"& hominum, Homo Christus Jesus, hanc præpositis
"Ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actio-
"nem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactio-
"ne purgatos, ad communionem Sacramentorum per
"januam reconciliationis admitterent. Cui utique operi
"incessabiliter ipse Salvator intervenit, nec unquam ab
"his abest, qui Ministris suis exequenda commisit di-
"cens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque
"ad consummationem seculi, ut si quid per servitutem
"nostram bono ordine & gratulabundo impletur affec-
"tu, non ambigamus per Spiritum Sanctum fuisse dona-
"tum." Et mox: "Multum utile ac necessarium est,
"ut peccatorum reatus ante ultimum diem sacerdotali
"supplicatione solvatur," &c. "Unde oportet unum-
"quemque Christianum conscientiæ suæ habere judi-
"cium, ne converti ad Deum de die in diem differat,
"nec satisfactionis sibi tempus in fine vitæ suæ consti-
"tuat, quem periculosè ignorantia humana concludit,
"ut ad paucarum horarum spatium se reservet incer-
"tum: & cùm possit pleniore satisfactione indulgenti-
"am promereri, illius temporis angustias eligat, quo vix
"inveniat spatium vel confessio pœnitentis, vel recon-
"ciliatio Sacerdotis. Verùm etiam talium necessitati ita
"auxiliandum est, ut nec actio illis pœnitentiæ, nec
"communionis gratia denegetur, si eam etiam amisso
"eis vocis officio, per judicium integri sensûs quærere
"comprobentur." Epist. 9. cap. 2.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docent contra expreſſam Scripturam Proteſtantes, non eſſe opus, ut Chriſtiani confiteantur peccata ſua ſacerdoti in particulari: quamvis Lutherani in hac parte magis accedant Catholicis, quàm Reformati.

XXXVI.

Sacerdotes verè remittere peccata.

Credimus cum S. Scriptura, ſacerdotes in nomine Jeſu Chriſti verè remittere peccata. " Quæcumque alli-
" gaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: &
" quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in
" cœlo." Matth. 18. 18. & Matth 16. 19.

Explicat S. Hieronymus: " Alligat vel ſolvit Epiſ-
" copus & Preſbyter non eos, qui inſontes ſunt vel
" noxii, ſed pro officio ſuo, cùm peccatorum audierit
" varietates, ſcit qui ligandus ſit, quive ſolvendus." In Matth. 16 19.

Et ipſe Dominus Jeſus apertiſſimè loquitur: " Acci-
" pite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata
" remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta
" ſunt." Joan. 20. 22.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docent contra expreſſam Scripturam Reformati, Sacerdotes non verè remittere peccata, ſed tantùm annunciare remiſſionem peccatorum, vel remiſſa eſſe peccata.

E Lutheranis docet Calovius: " Abſolutio, quæ fit
" a verbi Miniſtro, efficax omnino eſt, ita ut etiam in
" cœlis ſolvatur, quidquid in terris ſolvitur." Synopſ. Contr. diſp. 29. Theſ. 5.

Addit: " Pœnitentia Sacramentum non eſt propriè
" dictum, etſi abſolutio ſenſu latiori Sacramentum vo-
" cari poſſit." Ibid. Diſp. 30. Theſ. 7.

XXXVII.

Extremam Unctionem eſſe Sacramentum.

Credimus cum S. Scriptura, Extremam Unctionem eſſe Sacramentum. " Infirmatur quis in vobis? inducat
" preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes
" eum oleo in nomine Domini." Jacob 5. 14.

Utitur

Utitur hoc textu Concilium Tridentinum: "Insti-"tuta est sacra hæc unctio infirmorum, tanquàm verè "& propriè Sacramentum Novi Testamenti a Christo; "apud Marcum quidem," cap. 6. 13. "insinuatum, per "Jacobum autem fidelibùs commendatum ac promul-"gatum. Infirmatur quis in vobis," &c. "Quibus "verbis, ut ex Apostolica traditione per manus ac-"ceptâ Ecclesia didicit, docet materiam, formam, "proprium ministrum, & effectum hujus Sacramenti." "Sess. 14. cap. 1.

Explicat Innocentius Pontifex: "Illud quod in bea-"ti Jacobi Apostoli Epistola," cap. 5. v. 14. "con-"scriptum est:" Si infirmus aliquis in vobis est, vocet Presbyteros, orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio Fidei salvabit laborantem, & susciabit illum Dominus, & si peccata fecit, remittet ei. "Non est dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, "vel intelligi debere, qui sancto oleo Chrismatis per-"ungi possunt, quo ab Episcopo confecto," &c. Tom. 1. Conc. pag. 69. n. 8.

Rejectio hæresis adversæ.

Nulli Protestantes hoc Sacramentum admittunt. Et Calvinus dicit pro sua modestia consueta: "Ejusdem "rationis est unctio, nempe histrionica hypocrisis." Instit. lib. 4. cap. 19. §. 18.

XXXVIII.

Ordinem esse Sacramentum.

Credimus cum S. Scriptura, Ordinem esse Sacramentum. Probat idipsum S. Paulus, 1 Tim. 4. 14. "Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi "cum impositione manuum Presbyteri." Hîc est signum, *Impositio manuum:* & *gratia* per illud signum data. Et Christus Dominus: "Insufflavit, & dixit eis: Acci-"pite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remitttuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt." Joan. 20. 22. Vides signum sensibile, "Insufflavit;" & dixit: "Accipite Spiritum Sanctum," qui non datur sine gratia sanctificante. Collatio hujus potestatis, est altera pars Ordinis Presbyteratûs.

Concilium 4. Carthaginense dicit, can. 3. p. 558. "Presbyter cùm ordinatur, Episcopo eum benedicente,

" & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes " Preſbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas juxta ma- " num Epiſcopi ſuper caput illius teneant."

S. Auguſtinus contra Parmen. lib. 2. cap. 13. " Ex- " plicent quomodo Sacramentum baptizati non poſſit " amitti, & Sacramentum ordinati poſſit amitti. Si " enim utrumque Sacramentum eſt, quod nemo dubi- " tat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? Neu- " tri Sacramento injuria facienda eſt.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Omnes Proteſtantes hujus temporis duo tantùm admittunt Sacramenta propriè dicta, Baptiſmum, & S. Cœnam: ut conſtat ex ipſorum Confeſſionibus & Catechiſmis.

XXXIX.

Matrimonium eſſe Sacramentum.

Credimus cum S. Scriptura, Matrimonium eſſe Sacramentum: tradente D. Paulo, Eph. 5. 32. " Propter " hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & ad- " hærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una: Sacra- " mentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto " & in Eccleſia." Sanctitatem hujus Sacramenti deſcribit S. Auguſtinus de Bono Conjugal. cap. 18. " In noſ- " trarum nuptiis plus valet ſanctitas Sacramenti, quàm " fœcunditas uteri." Et cap. 24. " Bonum nuptiarum " per omnes gentes atque omnes homines, in cauſa ge- " nerandi, & in fide caſtitatis; quod autem ad populum " Dei pertinet, etiam in ſanctitate Sacramenti, per quam " nefas eſt, etiam repudio diſcedentem alteri nubere, " dum vir ejus vivit, nec ſaltem ipſa cauſa pariendi. " Quæ cùm ſola ſit, quâ nuptiæ fiunt, nec eâ re non ſub- " ſequente, propter quam fiunt, ſolvitur vinculum nup- " tiale, niſi conjugis morte. Quemadmodum ſi fiat or- " dinatio Cleri ad plebem congregandam, etiamſi plebis " congregatio non ſubſequatur, manet tamen illis ordi- " natis Sacramentum Ordinationis; & ſi aliquâ culpâ " quiſquam ab officio removeatur, Sacramento Domini " ſemel impoſito non carebit, quamvis ad judicium per- " manente. Ad Sacramenti ſanctitatem pertinet illud." Uxorem a viro non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam. 1 Cor. 7. " Hæc omnia bona ſunt, propter " quæ nuptiæ bonæ ſunt, fides, Sacramentum, &c."

Rejectio

Rejectio hæreſis adverſæ.

Calvinus dicit in Conf. Fid. pag. 128. "Ex Sacra-"mentorum numero Matrimonium expungimus." Idem tenent omnes Proteſtantes.

XL.

Sacramenta gratiam conferre.

Credimus cum S. Scriptura, Sacramenta gratiam conferre, quâ emundemur a peccato. "Chriſtus di-"lexit Eccleſiam, & ſemetipſum tradidit pro ea: ut "illam ſanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in "verbo vitæ, ut exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccle-"ſiam, non habentem maculam aut rugam." Epheſ. 5. 25. "Sic & vos Baptiſma ſalvos facit, non carnis "depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interro-"gatio." 1 Petr. 3. 21.

Explicat S. Auguſtinus, Tract. 80. in Joan. "Lege "Apoſtolum," ut eam ſanctificaret, *inquit*, mundans eam lavacro aquæ in verbo. "Mundatio nequaquam "fluxo & labili tribueretur elemento, niſi adderetur, "in verbo. Hoc verbum tantùm valet in Eccleſia Dei, "ut etiam tantillum mundet infantem, quantumvis "nondum valentem corde credere ad juſtitiam, & ore "confiteri ad ſalutem. Et beatus Petrus:" Sic & vos, *inquit*, baptiſma ſalvos fecit, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio. "Hoc eſt "verbum, &c"

Audis *mundationem*, quæ in emundato eſt; neque fit per ſolam non imputationem, ſed per gratiam, nemine diſſitente. Hæc autem gratia tribuitur elemento in verbo. Ita legimus, Tit. 3. 5. "Salvos nos fecit per "lavacrum regenerationis." Act. 2. 38. "Baptizetur "unuſquiſque veſtrûm in remiſſionem peccatorum "veſtrorum." Act. 8. 18. "Cùm vidiſſet autem Si-"mon, quia per impoſitionem manûs Apoſtolorum "daretur Spiritus Sanctus.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Proteſtantes ordinariè in ſuis Confeſſionibus & Cate-chiſmis non tribuunt Sacramentis, contra expreſſas Scripturas divinas, niſi vim obſignandi gratiam. Con-feſſio tamen Belgica, *art.* 33. magis accedit ad ſenten-tiam Eccleſiæ Catholicæ.

Recepto-

Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione, recipio & admitto.

XLI.

Ritus Eccleſiæ eſſe obſervandos.

Credimus cum S. Scriptura, ritus Eccleſiæ eſſe obſervandos: de quo generaliter mandat Apoſtolus, 1 Cor. 14. 40. "Omnia autem honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in vobis." Et iterum, 1 Cor. 14. 26. "Omnia ad ædificationem fiant." Cùmque ipſi Proteſtantes nobiſcum intelligant præfata loca de ritibus Eccleſiæ: neque hæc materia patiatur, ut particulares Proteſtantium ſuggillationes adverſùs determinatos ritus examinemus, non eſt quòd hiſce immoremur.

Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacro-ſancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

XLII.

In Baptiſmo tolli peccatum originale.

Credimus cum S. Scriptura, in Baptiſmo non tantùm reatum peccati originalis tolli; ſed etiam auferri totum id, quod veram & propriam rationem peccati habet. Illud evincunt loca Scripturæ, Art. XI. allegata Epheſ. 5. 25. & 1 Petr. 3. 21. quibus adde, Tit. 3. 5. "Salvos "nos fecit per lavacrum regenerationis.

Sed & probat S. Auguſtinus, lib. 1. de peccat. remiſſ. cap. 30. "Sufficere debet quod dictum eſt;" Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, Joan. 3. 5. "Cur enim naſcatur denuò, niſi renovandus? unde "renovandus, niſi a vetuſtate? quâ vetuſtate, niſi de "qua," vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt "cum "illo" ut evacuetur corpus peccati. Rom. 6. 6.

Et latè lib. 1. contr. duas Epiſt. Pelag. cap. 13. "Quis niſi infidelis affirmet, Baptiſma non dare om-"nem indulgentiam peccatorum, nec *auferre* crimina, "ſed radere, ut omnium peccatorum radices in mala "carne teneantur? Diſcimus enim, Baptiſma dare "omnium indulgentiam peccatorum, & *auferre* crimi-"na, non radere, nec ut omnium peccatorum radices "in mala carne teneantur, quaſi raſorum in capite ca-

"pillorum,

" pillorum, unde creſcant iterum reſecanda peccata. " Sed de concupiſcentia carnis falli eos credo vel fal- " lere, cum qua neceſſe eſt, ut etiam baptizatus, & hoc " ſi diligentiſſimè proficit & Spiritu Dei agitur, piâ " mente confligat. Sed hæc, etiamſi vocatur peccatum, " Rom. 7. 17. non utique quia peccatum eſt, ſed quia " peccato facta eſt, ſic vocatur; ſicut Scriptura, ma- " nus cujuſque dicitur, quòd manus eam fecerit. Pec- " cata autem ſunt, quæ ſecundùm carnis concupiſcen- " tiam, vel ignorantiam, illicitè fiunt, dicuntur, cogi- " tantur; quæ tranſacta etiam, reos tenent, ſi non re- " mittantur. Et iſta ipſa carnis concupiſcentia, in " baptiſmo ſic dimittitur, ut quamquam tracta ſit a " naſcentibus, nihil noceat renaſcentibus: ex quibus " tamen ſi filios carnaliter gignunt rurſus trahitur rur- " ſuſque & nocitura naſcentibus, niſi eâdem formâ re- " naſcentibus remittatur, & inſit nihil obfutura vitæ " futuræ, quoniam *reatus* ejus generatione tractus, " regeneratione *dimiſſus* eſt. Et ideo jam non ſit " peccatum, ſed ſic vocetur, ſive quod peccato " facta ſit, ſive quòd peccandi delectatione move- " atur, niſi ei, vincente delectatione juſtitiæ, non " conſentiatur. Nec propter ipſam, cujus jam *reatus* " lavacro regenerationis *abſumptus* eſt, dicunt in ora- " tione Baptizati;" Dimitte nobis debita, Matth. 6. 12. " ſed propter peccata quæ fiunt, ſive in ejus con- " ſenſionibus, cùm ab eo quod libet vincitur quod pla- " cet, ſive cùm per ignorantiam malum quaſi bonum " placet. Fiunt autem ſive operando, ſive loquendo, " ſive quod facillimum atque celerrimum eſt, cogitan- " do: a quibus omnibus quis etiam fidelium gloriabitur " caſtum ſe habere cor? aut quis gloriabitur mundum " ſe eſſe a peccato? Illud ſanè, quod in Oratione ſe- " quitur, propter ipſam dicitur:" *Ne nos auferas in tentationem, ſed libera nos a malo. Unuſquiſque enim*, ſicut ſcriptum eſt, *tentatur a concupiſcentia ſua abſtractus & illectus, deinde concupiſcentia, cum conceperit, parit peccatum.* Jacob. 1. 14. " Hi omnes " concupiſcentiæ partus, & ipſius concupiſcentiæ, " *reatus* antiquus, qui baptiſmatis *ablutione* dimiſſi ſunt, " & quidquid parit nunc iſta concupiſcentia, ſi non " ſint illi partus, qui non ſolùm *peccata*, verùm etiam " *crimina* nuncupantur, pacto illo quotidianæ Oratio-

" nis,

" nis, ubi dicimus," *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & dimittimus*, " & eleemoſynarum ſinceritate, mundan-
" tur. Neque enim quiſquam ſic deſipit, ut dicat ad
" baptizatos Dominicum illud non pertinere, præcep-
" tum," *Dimittite & dimittetur vobis, date & dabitur vobis.* Luc. 8. 37. " Nullus autem in Eccleſia rectè
" poſſet ordinari Miniſter ſi dixiſſet Apoſtolus," *ſi quis ſine peccato*, ubi ait, *ſi quis ſine crimine eſt*; aut ſi
dixiſſet, *nullum peccatum habentes*, ubi ait, *nullum crimen habentes.* Tit. 1. 3. & 1 Tim. 3. 2.
" Multi quippe baptizati fideles ſunt ſine *crimine*, ſine
" *peccato* autem in hac vita neminem dixerim: non
" quia aliquid peccati remaneat, quod in baptiſmo non
" remittatur, ſed quia in nobis, in hujus vitæ infirmi-
" tate manentibus, quotidie fieri non quieſcunt, quæ
" fideliter orantibus & miſericorditer operantibus quo-
" tidie remittantur. Hæc eſt," *Fidei Catholicæ ſanitas*, " quam Sanctus *ubique* ſeminat Spiritus, non
" pravitatis hæreticæ vanitas & præſumptio Spiritûs."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet Conf. Gall. Art. 11. " Hoc vitium (originale
" peccatum) etiam poſt Baptiſmum eſſe verè peccatum
" quoad culpam attinet: quamvis qui filii Dei ſunt
" minimè idcirco condemnentur, quoniam videlicet
" Deus pro gratuita ſua bonitate & miſericordia, illud
" ipſis non imputat." Idem tenent communiter Pro-teſtantes. Juxta Crocium tamen, manet materiale tollitur formale. Anti-Bec. contr. 8. ſect. 3. n. 5. Tom. 2. p. 111.

XLIII.

Homines juſtificari juſtitiâ inhærente.

Credimus cum S. Scriptura, homines juſtificari juſtitiâ inhærente. Rom. 8. 30. " Quos prædeſtinavit
" hos & vocavit: & quos vocavit, hos & juſtificavit:
" quos autem juſtificavit, hos & glorificavit." Tit. 3. 7. " Ut juſtificati gratiâ ipſius, hæredes ſimus ſecun-
" dùm ſpem vitæ æternæ.

S. Auguſtinus de peccat. remiſſ. lib. 1. cap. 26.
" Teſtimonia multa congeram acervatim, quæ ſufficere
" videbuntur quibus appareat Chriſtum non aliam ob
" cauſam in carne veniſſe, niſi ut diſpenſatione gratiæ
" omnes, quibus tanquam membris in ſuo corpore con-
" ſtitutis

" ſtitutis, caput eſt, vivificaret, ſalvos faceret, illumi-
" naret, qui priùs fuiſſent in peccatorum morte, languo-
" ribus, tenebris conſtituti. Petrus in 1 Epiſt. cap. 1.
" verſ. 3." Qui regeneravit nos in ſpem vitæ æternæ,
" & cap. 2. v. 9." Vos autem genus electum, gens ſanc-
ta, populus in adoptione. " Jam nunc attende ad hanc
" rem Pauli Apoſtoli teſtimonia, tantò utique plura,
" quantò diligentiùs curavit commendare gratiam Dei
" adverſùs eos, qui ignorantes Dei juſtitiam, juſtitiæ
" Dei non erant ſubjecti." Rom. 3. 22. Juſtitia, *inquit*, Dei in omnes qui credunt: juſtificati gratis per gratiam ipſius: ad oſtenſionem juſtitiæ ejus: ad oſtendendam juſtitiam ipſius in hoc tempore, ut ſit juſtus & juſtificans eum qui ex Fide eſt Jeſu. 2 Cor. 5. 17. Si qua igitur in Chriſto nova creatura, v. 21. Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos ſimus juſtitia Dei in illo. Eph. 2. 5. Convivificavit nos Chriſto, cujus gratiâ ſalvi facti ſumus, ipſius ſumus figmentum creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis. &c. 4. 23. Renovamini Spiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatis. & cap. 4. 30. Nolite contriſtare Spiritum S. Dei, in quo ſignati eſtis. & Coloſſ. 2. 12. In quo & conſurrexiſtis: convivificavit cum illo. Tit. 3. 5. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritûs Sancti, quem ditiſſimè effudit ſuper nos per Jeſum, ut juſtificati ipſius gratiâ, &c." " Hoc tanto aggere teſtimoni-
" orum, cujus adverſùs veritatem Dei elatio non pre-
" matur?"

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet Confeſſio Gallica, Art. 18. contra expreſſam Scripturam: " Credimus totam noſtram juſtitiam po-
" ſitam eſſe in peccatorum noſtrorum remiſſione, quæ
" ſit etiam, ut teſtatur David, unica noſtra felicitas.
" Itaque cæteras omnes rationes, quibus homines exiſti-
" mant ſe poſſe coram Deo juſtificari, planè repudia-
mus." Idem communiter tenent Proteſtantes.

XLIV.

Fideles verè mereri coronam gloriæ.

Credimus cum S. Scriptura, fideles verè mereri coronam gloriæ. Legimus 2 Tim. 4. 7. " Bonum certa-
" men certavi, curſum conſummavi, Fidem ſervavi.

" De

" De reliquo repoſita eſt mihi corona juſtitiæ, quam
" reddet mihi Dominus in illa die juſtus judex. Non
" ſolùm autem mihi, &c. 2 Theſ. 14. Suſtinetis in exem-
" plum juſti judicii Dei: ut digni habeamini in regno
" Dei, pro quo & patimini. Si tamen juſtum eſt apud
" Deum, retribuere tribulationem iis, qui vos tribu-
" lant: & vobis qui tribulamini requiem nobiſcum
" Matth. 25. Venite, benedicti Patris mei, poſſidete
" paratum vobis regnum a conſtitutione mundi: eſu-
" rivi enim, & dediſtis mihi manducare, &c. Rom. 2.
" In die iræ & revelationis juſti judicii Dei; qui reddet
" unicuique ſecundùm opera ejus, iis quidem, qui ſe-
" cundùm patientiam boni operis, gloriam, & hono-
" rem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam:
" iis autem qui ſunt ex contentione, & qui non acqui-
" eſcunt veritati, credunt autem iniquitati; ira & in-
" dignatio. 2 Cor. 5. 5. " Omnes nos manifeſtari
" oportet ante tribunal Chriſti: ut referat unuſquiſ-
" que propria corporis prout geſſit, ſive bonum, ſive
" malum. Apoc. 7. Hi ſunt, qui venerunt de tribu-
" latione magna, & laverunt ſtolas ſuas, & dealbave-
" runt eas in ſanguine Agni. Ideo ſunt ante thronum
" Dei, &c."

Explicat S. Auguſtinus, de grat. & liber. arbitr. cap.
6. " Redeamus ad Apoſtolum Paulum, quem certè
" invenimus ſine ullis meritis bonis, imo cum multis
" meritis malis, Dei gratiam conſecutum, reddentis
" bona pro malis. Videamus quid dicat ſuâ jam propin-
" quante paſſione ſcribens ad Timotheum." 2 Tim. 4.6.
*Ego enim jam immolor, inquit, & tempus reſolutionis
meæ inſtat, Bonum certamen certavi, curſum conſumma-
vi, Fidem ſervavi.* " Iſta utique jam merita ſua
" bona commemorat, ut poſt bona merita conſequa-
" tur coronam, qui poſt merita mala conſecutus eſt
" gratiam. Denique attendite quid ſequatur." *Su-
pereſt*, inquit, *mihi corona juſtitiæ, quam reddet mihi Do-
minus in illa die juſtus judex.* " Cui redderet coro-
" nam juſtus judex, ſi non donaſſet gratiam miſericors
" Pater? & quomodo eſſet iſta corona juſtitiæ, niſi præ-
" ceſſiſſet gratia, quæ juſtificat impium? quomodo iſta
" debita redderetur, niſi prima illa gratuita donaretur?
" Et cap. 7. Conſideremus ipſa merita Apoſtoli Pauli,
" quibus dicit coronam redditurum judicem juſtum:"

Bonum

Bonum, inquit, *certamen certavi, cursum consummavi, Fidem servavi.* " Primo, ista bona opera, &c. Cùm Apos-
" tolus dicit," Eph. 2. 9. *Non ex operibus, ne forte quis extollatur:* " Non dicit quia negavit, aut evacuavit ope-
" ra bona, cùm dicat:" *Deum unicuique reddere secundùm opera ejus.* Rom. 2. 6. " Sed quia opera sunt ex Fide,
" non ex operibus fides: ac per hoc ab illo sunt nobis
" opera justitiæ, a quo est ipsa fides."

Ibidem difficultatem Protestantium removet S. Augustinus: " Quia & ipsa bona opera nobis ex Deo sunt,
" a quo nobis & fides est, & dilectio, propterea idem
" ipse Doctor Gentium, etiam ipsam vitam æternam,
" gratiam nuncupavit. Sed nascitur inde non parva quæs-
" tio, quæ solvenda est. Si enim vita æterna bonis ope-
" ribus redditur, sicut apertissime dicit Scriptura," *Quoniam Deus reddet unicuique secundùm opera ejus.* Rom. 2. 6. quomodo *gratia est vita æterna?* Rom. 6. 23.
" cùm gratia non operibus reddatur, sed gratis detur,
" ipso Apostolo dicente:" *Ei qui operatur, merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundum debitum.* Rom. 4. 4. " Et iterum:" *Reliquiæ*, inquit, *per electionem gratiæ, salvæ factæ sunt.* " Et mox addidit:" *Si autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* Rom. 11. 6. " Quomodo est ergo gratia vita æter-
" na, quæ ex operibus sumitur? An forte vitam æter-
" nam non dixit Apostolus gratiam? Imo verò, sic
" dixit, ut negari omnino non possit, nec intellecto-
" rem acutum, sed tantummodo intentum desideret
" auditorem. Cùm enim dixisset," *stipendium peccati mors*, " continuò subdidit," *Gratia autem Dei vita æterna in Christo Jesu Domino nostro.* Rom. 6. 23. " Ista
" ergo quæstio nullo modo mihi videtur posse dissolvi,
" nisi intelligamus & ipsa bona opera nostra, quibus
" æterna redditur vita, ad Dei gratiam pertinere,
" propter illud, quod ait Jesus," *Sine me nihil potestis facere*, Joan. 15. 5. " Itaque, si vita bona nostra
" nihil aliud est, quàm Dei gratia, sine dubio & vita
" æterna, quæ bonæ vitæ redditur, Dei gratia est: &
" ipsa enim gratis datur, quia gratis data est illa cui
" datur: sed illa, cui datur, tantummodo gratia est,
" hæc autem quæ illi datur, quoniam præmium ejus
" est, gratia est pro gratia, tanquam merces pro justi-
" tia, ut verum sit, quoniam verum est," *quia reddit*

unicuique Deus ſecundùm opera ejus. Rom. 2. 6. " Ac-
" cipiemus & *gratiam pro gratia.*" Joan. 1. 16.
" quando nobis vita æterna reddetur, de qua dicit
" Apoſtolus," *ſtipendium peccati mors*, " meritò," *ſti-
pendium*, " quia malitiæ diabolicæ, mors æterna,
" tanquam debitum redditur. Ubi cùm poſſet dicere,
" & rectè dicere, ſtipendium autem juſtitiæ," *vita
æterna* " maluit dicere," *gratia autem Dei vita æterna*,
" ut hinc intelligeremus, non pro meritis noſtris Deum
" nos ad æternam vitam, ſed pro ſua miſeratione per-
" ducere, de quo in Pſal. 102. 4. dicit homo animæ
" ſuæ," *Qui coronat te in miſeratione & miſericordia.*
" Nunquid non corona bonis operibus redditur? Sed
" quia ipſa bona opera ille in nobis operatur, ideo dicit
" Pſalmus," *Coronat te in miſeratione & miſericordia*,
" quia ejus miſeratione bona operamur, quibus coro-
" na redditur."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Confeſſio Gallica, Art. 18. abjicit omnium virtu-
tum & meritorum opinionem. Idem tenuerunt reliqui
Proteſtantes. Poſteriores tamen magis appropinquant
ſententiæ Catholicæ.

Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, pro-
prium, & propitiatorium Sacrificium, pro vivis & de-
functis: atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento
eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſangui-
nem, unà cum anima & divinitate Domini noſtri Jeſu
Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis,
in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem:
quam converſionem Catholica Eccleſia tranſubſtantia-
tionem appellat. Fateor etiam ſub altera tantùm ſpecie,
totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramen-
tum ſumi.

XLV.

Miſſam fundari in S. Scriptura, & antiquitate.

Credimus, Miſſam fundari in S. Scriptura. Quoad
rem ipſam, mox agemus latiùs. Quoad ipſum termi-
num, is Latinis idem ſignificat, quod Græcis Liturgia.
Legimus autem, Act. 13. 2. " Miniſtrantibus autem
" illis

" illis Domino." Quod ex Græco rectè vertitur: " Ipſis autem Liturgiam Domino celebrantibus," vel ut Eraſmus vertit, " ſacrificantibus."

In Concilio Chalcedonenſi, Act. 11. Tom. 1. Conc. part. 1. pag. 301. legitur, quod Liturgias, ſive Miſſas celebraverint. Imo refertur, pag. 303. " Stephanus " Preſbyter meus fuit, quatuor annis mecum Miſſas ce- " lebrabat, mecum communicabat, & communicabat " mihi tanquam Epiſcopo." Similia vide ibid. Act. 3. pag. 183. & in Conc. Carth. 2. can. 6.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Confeſſio Anglica dicit, Art. 31. " Miſſarum ſacri- " ficia, quibus vulgò dicebatur Sacerdotem offerre " Chriſtum in remiſſionem pœnæ aut culpæ pro vivis " & defunctis, blaſphema figmenta ſunt & pernicioſæ " impoſturæ."

XLVI.

In Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium, pro vivis & defunctis.

Credimus cum S. Scriptura, in Sacrificio Miſſæ hoc fieri, quod Chriſtus in ultima Cœna fecit, dicens, Luc. 22. 19. " Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis da- " tur." Matth. 26. 28. " Hic eſt enim ſanguis meus " novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſ- " ſionem peccatorum." Marc. 14. 24. " Hic eſt ſan- " guis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effunde- " tur." Ubi verbum, *effundetur*, tam habet ſignifica- tionem præſentis, quàm futuri. Luc. 22. 20. " Hic " eſt calix, novum Teſtamentum in ſanguine meo, qui " pro vobis fundetur." Ubi particula *qui*, non re- fertur ad vocem, *ſanguine*, ſed ad vocem, *calix:* ut ſenſus ſit Calicem effundi pro nobis; qui utique non in Cruce, ſed in ultima Cœna effuſus eſt; ſanguine nimirum, qui erat in calice, pro nobis effuſo. Cùm ergo Chriſtus *pro nobis* dederit corpus ſuum; nec alteri dederit, niſi Deo Patri ſuo; habemus in actione Chriſti verum, & proprium ſacrificium: habemus & propitiatorium ſacrificium; quia Chriſtus ſeipſum non obtulit pro nobis, niſi ad propitiationem; quod & ex- plicavit dicens: *In remiſſionem peccatorum.* Et quia dixit ſanguinem ſuum *pro multis* effundi, Eccleſia Catholica

intellexit, quod & traditum ab Apoſtolis accepit, Sacrificii incruenti effectum etiam ad defunctos pertinere.

SS. Patres eamdem veritatem tradunt ex S. Scriptura. Ita S. Irenæus, lib. 4. cap. 32. "Chriſtus eum, "qui ex natura panis eſt, accepit, & gratias egit, dicens: *Hoc eſt corpus meum*, & calicem ſimiliter, qui eſt "ex ea creatura, quæ eſt ſecundùm nos, ſuum ſangui-"nem confeſſus eſt: Et novi Teſtamenti novam docuit "oblationem. Quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens in "univerſo mundo offert Deo. De quo in duodecim "Prophetis Malachias," cap. 1. 10. *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & ſacrificium non accipiam de manibus veſtris, quoniam ab ortu Solis uſque ad occaſum nomen meum glorificatur inter gentes, & in omni loco incenſum offertur nomini meo, & ſacrificium purum, quoniam magnum eſt nomen meum in Gentibus, dicit Dominus omnipotens:* "manifeſtiſſimè ſignificans per hæc, quo-"niam prior quidem populus ceſſavit offerre Deo, "omni autem loco ſacrificium offertur Deo, & hoc "purum, nomen autem ejus glorificatur in gentibus." Ibid. cap. 34. "Igitur Eccleſiæ oblatio, quam Dominus "docuit offerri in univerſo mundo purum ſacrificium "reputatum eſt apud Deum & acceptum eſt ei, non "quòd indigeat a nobis ſacrificio, ſed quoniam is, qui "offert, glorificatur ipſe in eo quod offert, ſi accepte-"tur munus ejus; per munus enim erga Regem & "honos & affectio oſtenditur."

S. Cyprianus ad Cæcilium, Epiſt. 63. "Fas non "eſt infringere, aut in aliud, quàm quod divinitus in-"ſtitutum ſit, humanâ traditione mutare. Nam ſi "Jeſus Chriſtus Dominus & Deus noſter, ipſe & ſum-"mus Sacerdos Dei Patris, & ſacrificium Deo Patri, "ipſe primus obtulit, & hoc fieri in ſuî commemora-"tionem præcepit; utique ille Sacerdos vice Chriſti "verè fungitur, qui id quod Chriſtus fecit imitatur: *& ſacrificium verum & plenum* "tunc offert in Eccleſia "Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, ſecundùm quod "ipſum Chriſtum videat obtuliſſe. In Sacerdote Mel-"chiſedech ſacrificii Dominici Sacramentum præfigu-"ratum videmus, &c."

Idem, Epiſt. 66. "Epiſcopi anteceſſores noſtri ſa-"lubriter providentes cenſuerunt: Ne quis frater ex-"cedens, ad tutelam, vel curam Clericum nominaret;

"ac

"ac ſi quis hoc feciſſet, non offerretur pro eo, nec ſa-
"crificium pro dormitione ejus celebraretur."

Textum S. Pauli, Hebr. 13. 10. "Habemus altare,
"de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo
"deſerviunt," explicat S. Chryſoſtomus, Hom. 33. & poſt eum Theodoretus, Tom. 3. pag. 460. "Hoc
"eſt multò veteri præſtantius. Illud hoſtias rationis ex-
"pertes recipit; hoc verò rationalem & divinam.
"Quamobrem nullus illorum Sacerdotum hujus ſit
"particeps, niſi priùs Fidem in Dominum ſuſceperit."

S. Chryſoſtomus, Hom. 41. in 1 Cor. "Abierit
"peccator, decet niti, ut juvetur prece, eleemoſynis,
"oblationibus. Non eſt temere hoc excogitatum, nec
"fruſtra memoriam mortuorum inter ſacra myſteria
"celebramus, aut accedimus pro iſtis Agnum illum
"jacentem & peccata mundi tollentem deprecantes,
"ſed ut his conſolatio hinc aliqua ſit. Nec temere
"qui altari aſſiſtit, inter horrenda myſteria clamat."

S. Auguſtinus, lib. de cur. pro mort. cap. 1. "In
"Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis
"Sacrificium. Sed etſi nuſquam in Scripturis veteri-
"bus omnino legeretur; non parva tamen eſt univer-
"ſalis Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret aucto-
"ritas; ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo
"ad ejus altare funduntur, locum ſuum habet etiam
"commendatio mortuorum." Et Enchir. cap. 109.
"Neque negandum eſt, defunctorum animas pietate
"ſuorum viventium relevari, cùm pro illis Sacrificium
"Mediatoris offertur."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Confeſſio Anglica pr. pag. 121. "Quod autem di-
"cunt, & interdum etiam ſtultis perſuadent, ſeſe Miſ-
"ſis ſuis poſſe diſtribuere atque applicare hominibus
"omnia merita mortis Chriſti, & ridiculum, & Ethni-
"cum, & ineptum eſt." Similia habent alii Proteſtantes.

XLVII.

Chriſtum in SS. Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter.

Credimus cum S. Scriptura, Jeſum Chriſtum eſſe in SS. Euchariſtiæ Sacramento verè, realiter, & ſubſtantialiter præſentem ſub ſpeciebus panis & vini. Matth.

26. 26. "Accipite, & commedite: Hoc eſt corpus "meum." v. 28. Hic eſt enim ſanguis meus novi Teſ- "tamenti." Marc. 14. 22. "Sumite, hoc eſt corpus "meum." v. 24. "Hic eſt ſanguis meus novi Teſta- "menti." Luc. 22. 19. "Hoc eſt corpus meum." v. 20. "Hic eſt calix novum Teſtamentum in ſanguine "meo." Joan. 6. 52. "Panis, quem ego dabo, caro "mea eſt pro mundi vita." 1 Cor. 10. 16. "Calix "benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio "ſanguinis Chriſti eſt? & panis, quem frangimus, "nonne participatio corporis Domini eſt?" v. 17. "Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, "omnes qui de uno pane participamus." 1 Cor. 11. 24. "Accipite & manducate: Hoc eſt corpus meum." v. 25. Hic calix novum Teſtamentum eſt in meo ſan- "guine."

Explicat S. Cyrillus Hieroſolymitanus, Catech. 4. Myſtag. "Cùm Chriſtus dicat circa panem," Hoc eſt corpus meum, "quis deinceps audeat dubitare? & "eodem confirmante & dicente," Hic eſt ſanguis meus, "quis dubitet dicens, non eſſe ipſius ſanguinem?" Et poſtea: "Fias ſumens corpus & ſanguinem, con- "corporeus, & conſanguineus ipſius: ſic enim ſumus "Chriſtophori, corpore ipſius & ſanguine in noſtra "membra recepto.

Origenes Hom. 9. in Levit. prope fin. "Non hæreas "in ſanguine carnis, ſed diſce potiùs ſanguinem verbi, "& audi ipſum tibi dicentem, quia hic ſanguis meus "eſt, qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccato- "rum." Neque enim oportet hærere in ſanguine carnis, ſecundùm modum exiſtendi naturalem; ſed oportet diſcere ſanguinem verbi, vivificantem & ſanctificantem, ſecundùm modum exiſtendi realem, ſimul & Sacramentalem.

S. Cyprianus de Cœna Dom. "Nova eſt hujus Sa- "cramenti doctrina, & ſcholæ Evangelicæ hoc primum "magiſterium protulerunt, & Doctore Chriſto pri- "mùm hæc mundo innotuit diſciplina, ut biberent "ſanguinem Chriſtiani, cujus eſum legis antiquæ auc- "toritas diſtrictiſſimè interdicit: lex quippe eſum ſan- "guinis prohibet. Evangelium præcipit, ut bi- "batur."

S. Ambroſius, lib. 4. de Sacram. cap. 4. "Pani "iſte

"iſte panis eſt ante Verba Sacramentorum; ubi acceſ-
"ſerit conſecratio, de pane fit caro Chriſti."

S. Hilarius. de Trinit. lib. 8. "De veritate carnis
"& ſanguinis non eſt relictus ambigendi locus: nunc
"enim, & ipſius Domini profeſſione, & Fide noſtra
"verè caro eſt, & verè ſanguis eſt.

Rejectio erroris adverſi.

Docet contra expreſſam Scripturam & antiquitatem Confeſſio Helv. poſt. art. 21. "Caro Chriſti corpora-
"liter manducari non poteſt citra flagitium aut trucu-
"lentiam." Similia docent omnes prætenſi Reformati."

XLVIII.

Chriſtum eſſe præſentem in SS. Euchariſtia per tranſubſtantiationem.

Credimus, juxta veritatem verborum Chriſti, dicentis, "Hoc eſt corpus meum," in SS. Euchariſtia ejuſdem corpus eſſe præſens per tranſubſtantiationem. Cùm enim Chriſtus, poſtquam accepit panem, verè pronunciaverit, illud quod ſub ſpeciebus offerebat, eſſe corpus ſuum: neque verè hæc verba enunciare potuerit de ipſa ſubſtantia panis & vini, ut patet: neque de ſuo corpore naturali, ſi cum ſubſtantia panis ſub propriis accidentibus illis ſimul maneret; neceſſariò fieri debuit, ut ſubſtantia panis deſineret, & ſola ſubſtantia corporis ſub illis accidentibus remaneret. Nam ſi ſub accidentibus maneret ſubſtantia panis, eique accederet corpus Chriſti, non verè diceretur, "Hoc eſt corpus meum," ſed dicendum foret, "Hic eſt corpus meum." Cùm enim pronomen, "Hoc," demonſtrativum, directum ad accidentia, quæ ſentiuntur, non demonſtrat illa, ſed ſubſtantiam ſub illis: & propria ſubſtantia primariè, imo ſola demonſtretur: efficitur, ut præſente propriâ, aliena nequeat demonſtrari. E contrario verò, ſi propria ſubſtantia ſub accidentibus ſuis non ſit, ſed aliena; rectè etiam, imo neceſſariò, aliena demonſtratur.

Idem docuerunt SS. Patres. S. Cyprianus de Cœn. Dom. "Panis iſte, quem Dominus diſcipulis porrige-
"bat, non *effigie* ſed *naturâ mutatus.*"

S. Cyrillus Hieroſol. Catech. 4. Myſtag. "Hoc
"ſciens, & pro certiſſimo habens, panem hunc, qui vi-
"detur a nobis, non eſſe panem, etiamſi guſtus panem
"eſſe ſentiat; ſed eſſe corpus Chriſti." S. Am-

S. Ambroſius, lib. de Myſt. init. cap. 9. "Quantis "utimur exemplis, ut probemus, *non hoc eſſe*, quod natura formavit, ſed quod benedictio conſecravit? majoremque vim eſſe benedictionis, quàm naturæ, quia "benedictione etiam natura ipſa mutatur."

S. Gregorius Nyſſenus Orat. Catech. cap. 37. "Rectè etiam Dei Verbo ſanctificatum panem in Dei "Verbi corpus credimus *immutari*."

S. Chryſoſtomus, Hom. 83. in Matth. "Non ſunt "humanæ virtutis opera propoſita: nos miniſtrorum "locum tenemus: qui verò ſanctificat ea, & *immutat*, "ipſe *eſt*"

S. Cyrillus Alexandrinus, Epiſt. ad Cæloſyr. "Non "horremus carnem & ſanguinem appoſita ſacris altaribus; condeſcendens Deus noſtris fragilitatibus, influit "oblatis vim vitæ, convertens ea in veritatem propriæ "carnis, ut corpus vitæ quaſi quoddam ſemen inveniatur in nobis."

Euſebius Emiſſenus, ſive Auctor ſerm. de corp. Dom. "Quando benidicendæ verbis cœleſtibus creaturæ ſacris altaribus imponuntur, antequam invocatione "ſummi Numinis conſecrentur, ſubſtantia illic eſt panis & vini, poſt verba autem Chriſti, corpus & ſanguis eſt Chriſti. Quid mirum eſt autem, ſi quæ verbo creare potuit, poſſit creata *convertere*."

S. Remigius in 1 Cor. 10. "Caro, quam Verbum "Dei Patris aſſumpſit in utero virginali, in unitate ſuæ "perſonæ, & panis, qui conſecratur in altari, unum "corpus Chriſti ſunt: ſicut enim illa caro corpus Chriſti "eſt, ita iſte panis tranſit in corpus Chriſti, nec ſunt "duo corpora, ſed unum corpus."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra veritatem verborum Chriſti & antiquitatem, docet Confeſſio Czengriana de Cæna Dom. pag. 194. "Impoſſibile eſt, accidentia manere, & ſumi ſine ſubjecto, ut Papiſtæ nugantur, videri quidem accidentia "panis, ſed corpus Chriſti in Miſſa ſumi." Reliqui etiam Proteſtantes tranſubſtantiationem negant.

Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari.

XLIX.

XLIX.

Purgatorium esse.

Credimus cum S. Scriptura, Purgatorium esse. Matth. 12. 32. "Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro." 1 Cor. 3. 15. "Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem."

Explicat S. Augustinus de Civit. Dei, lib. 22. cap. 24. "Neque enim de quibusdam veraciter diceretur, quòd non eis remittatur, neque in hoc seculo, neque in futuro, nisi essent, quibus etsi non in isto, tamen remitteretur in futuro."

Idem in Psalm. 37. "In hac vita purges me, & talem me reddas, cui jam emendatorio igne non opus sit, propter illos, qui salvi erunt, sic tamen quasi per ignem. Quare, nisi quia hic ædificant supra fundamentum ligna, fœnum, stipulam? ædificarent autem aurum, argentum, lapides pretiosos; & de utroque igne securi essent: non solùm de illo æterno, qui in æternum cruciaturus est impios: sed etiam de illo, qui emendabit eos, qui per ignem salvi erunt. Dicitur enim, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem." Vide S. Gregorium, Dialog. lib. 4. cap 39. & in 1. Ps. pœnit. & in cap. 2. lib. 1. Regum.

Rejectio hæresis adversæ.

Docet Confessio Gallica contra Scripturam & antiquitatem, Art. 24. "Purgatorium arbitramur figmentum esse ex officinâ (Satanæ) profectum."

L.

Animas in purgatorio fidelium suffragiis juvari.

Credimus cum S. Scriptura & antiquitate, Animas in Purgatorio existentes fidelium suffragiis juvari. 2 Machab. 12. 43. "fortissimus Judas factâ collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccato Sacrificium, bene & religiosè de resurrectione cogitans, (nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis) & quia considerabat, quòd hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam

"haberent

" haberent repoſitam gratiam. Sancta ergo & ſalubri
" eſt cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis ſol
" vantur." 1 Cor. 15. 29. " Quid faciunt, qui bap
" tizantur pro mortuis, ſi mortui non reſurgunt, quic
" & baptizantur pro illis?" Luc. 16 9. " Facite vo
" bis amicos de Mammona iniquitatis, ut cùm defece
" ritis, recipiant vos in æterna tabernacula."

S. Chryſoſtomus, Hom. 3. in Epiſt. ad Philip. cap 1
" Non fruſtra hæc ab Apoſtolis ſunt legibus conſtituta
" ut in venerandis, inquam, atque horrificis myſteri
" memoria eorum fiat, qui deceſſerunt. Noverant hin
" multùm ad illos lucri accedere, multùm utilitatis."

S. Hieronymus in cap. 11. Proverb. " Etſi impii
" poſt mortem ſpes veniæ non eſt: ſunt tamen, qui d
" levioribus peccatis, cum quibus obligati defuncti ſun
" poſt mortem poſſunt abſolvi, vel pœnis videlicet caſ
" tigati, vel ſuorum precibus, & eleemoſynis, Miſſarum
" que celebrationibus: ſed hæc quibuſcumque fiunt, &
ante judicium, & de levioribus fiunt erratis." Vide S
Ambr. Orat. 1. præpar. ad Miſſ. & de Myſt. Paſchæ
cap. 4. S. Auguſt. Enchir. ad Laurent. cap. 109. & 110
lib. de cura pro mort. cap. 4.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet Confeſſio Auguſtana, Tit. de Miſſa, contra S
Scripturam & antiquitatem: " Illa applicatio Cœnæ
" Domini ad mortuos liberandos, ſine Scripturæ aucto
" ritate, imo contra Scripturam damnanda eſt, tanquam
" novus & impius cultus."

Conf. Helv. poſt. Art. 26. " Credimus fideles rect
" a morte corporea migrare ad Chriſtum, ideoque vi
" ventium ſuffragiis, aut precibus pro defunctis, deniqu
" illis ſuis officiis nihil indigere."

Similiter & Sanctos unà cum Chriſto regnantes, ve
nerandos atque invocandos eſſe, eoſque orationes De
pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas
Firmiſſimè aſſero, imagines Chriſti ac Deiparæ, ſempe
Virginis, nec non aliorum SS. habendas & retinenda
eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem im
pertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſt
in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtian
populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.

LI.

Sanctis cum Chriſto regnantibus licitè impendi venerationem.

Credimus cum S. Scriptura & antiquitate, Sanctis cum Chriſto regnantibus licitè venerationem tribui. Gen. 19. 1. "Veneruntque duo Angeli Sodomam veſpere, "ſedente Loth in foribus civitatis; qui cùm vidiſſet eos, "ſurrexit, & ivit obviam eis; adorabatque pronus in "terram, & dixit, Obſecro, Domini, declinate," &c. 3 Reg. 18. 7. "Cùmque eſſet Abdias in via, Elias "occurit ei, qui cùm cognoviſſet eum, cecidit ſuper "faciem ſuam."

Explicat S. Auguſtinus, lib. 2. de Trinit. cap. 12. "Venerunt, inquit, duo Angeli in Sodomis veſpere, "Loth autem ſedebat ad portam Sodomorum. Et cûm "vidiſſet eos Loth, ſurrexit in obviam illis, & adoravit "in faciem ſuper terram, & dixit: Ecce Domini, di-"vertite in domum pueri veſtri. Hîc manifeſtum eſt, "duos Angelos fuiſſe, & in hoſpitium pluraliter invita-"tos, & honorificè appellatos Dominos, cùm fortaſſe "homines putarentur. Sed rurſum movet, quia niſi An-"geli Dei cognoſcerentur, non adoraret Loth in faciem "ſuper terram." Vide Concil. Gangrenſe, can. 20.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra Scripturam & antiquitatem, docet Conf. Belgica, Art. 26. "Sola diffidentia morem hunc in-"duxit, quo Sancti (quos colore putamus) dedecore "potiùs afficimus." Vide Conf. Baſil. art. 10.

LII.

Sanctos licitè a nobis invocari.

Credimus cum S. Scriptura, Angelos, Sanctoſque cum Chriſto regnantes licitè a nobis invocari. Joſ. 13. 18. "Dixitque Manue ad Angelum Domini: Obſecro "te, ut acquieſcas precibus meis." Gen. 28. 16. "An-"gelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris "iſtis: & invocetur ſuper eos nomen meum, nomina "quoque patrum meorum Abraham & Iſaac." Apoc. 1. "Gratia vobis & pax ab eo qui eſt, qui erat, & qui "venturus eſt, & a ſeptem Spiritibus qui in conſpectu "throni ejus ſunt."

Explicat S. Auguſtinus, lib. 1. Loc. de Gen. "Jacob "bene-

" benedicens nepotes ſuos filios Joſeph, ait inter cætera, " Et invocabitur in his nomen meum, & nomen pa- " trum meorum. Unde notandum eſt, non ſolùm exau- " ditionem, ſed etiam invocationem dici aliquando, " quæ non Dei, ſed hominum ſit." Vide S. Hieronymum Comm. in Pſal. 15.

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra expreſſam Scripturam & antiquitatem, docet Conf. Auguſtana, Art. 21. " Taxanda, & ex Eccleſia " prorſus ejicienda eſt conſuetudo invocandi Sanctos " homines, qui ex hac vita deceſſerunt."

Conf. Helv. poſt. Art. 23. " Divos cœlites invocare, aut his uti pro interceſſoribus, prohibet vera Religio."

LIII.

Sanctorum Reliquias eſſe venerandas.

Credimus cum S. Scriptura, Sanctorum Reliquias eſſe venerandas. Act. 19. 11. " Virtuteſque non quaſ- " libet faciebat Deus per manus Pauli, ita ut etiam ſu- " per languidos deferrentur a corpore ejus ſudaria, & " ſemicinctia, & recedebant ab eis languores, & ſpiri- " tus nequam egrediebantur." Legimus, Act. 5. 15. *infirmos fuiſſe ſanatos ſolâ umbrâ S. Petri, Eliſæus*, 4 Reg. 2. 14. *percuſſit aquas pallio Eliæ, diviſæque ſunt aquæ. Cùm* 4 Reg. 13. 21. *projectum eſſet cadaver defuncti in ſepulcrum Eliſæi, oſſaque ejus tetegiſſet, revixit homo, & ſtetit erectus in pedes ſuos.*

Explicat S. Hieronymus, Epiſt. 53. ad Ripar. " Si " non ſunt honorandæ Reliquiæ Martyrum, quomodo " legimus: Pretioſa in conſpectu Domini mors Sancto- " rum ejus? ſi oſſa mortuorum polluunt contingentes, " quomodo Eliſæus mortuus, mortuum ſuſcitavit, & " dedit vitam corpori, quod juxta Vigilantium jacebat " immundum."

S. Cyrillus Hieroſ. Catech. 18. " Ut autem non " ſolùm anima Sanctorum honoretur, credaturque quòd " etiam in corporibus mortuorum ineſt virtus, ſeu po- " tentia: jacens in ſepulcro Eliſæi mortuus, mortuum- " que corpus Prophetæ attingens, vivificatus eſt: atque " ita mortuum corpus Prophetæ perficit opus animæ, " & mortuum jacenſque vitam præbuit defuncto, exhi- " benſque alteri vitam, ipſum nihilominus mortuum

" per-

" permanſit. Qua de cauſa? ne ſi reſurrexiſſet Eliſæus, " factum id ſoli animæ adſcriberetur, & ut demonſtra- " retur, quòd abſente etiam animâ ineſt virtus quædam " ejuſmodi corporibus Sanctorum, propter tot anno- " rum inhabitationes animarum juſtarum in illis, quo- " rum miniſterio uſæ ſunt. Neque verò diffidamus, ut " rerum ignari, fieri iſtud; ſi enim ſudaria & ſemicinc- " tia extra corpus exiſtentia, contracta ab ægrotis, li- " berabant illos ab infirmitate, quantò magis corpus " ipſum Prophetæ mortuum excitavit?"

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet Confeſſio Angl. poſter contra expreſſam Scripturam & antiquitatem: " Doctrina Romanenſium in " veneratione & adoratione reliquiarum, res futilis " eſt, inaniter conficta, &c."

LIV.

Licitas eſſe in Eccleſiis imagines Chriſti, Deiparæ Virginis & Sanctorum.

Credimus, ducente Scripturâ, licitas eſſe in Eccleſiis imagines Chriſti, Deiparæ ſemper Virginis, & ſanctorum. *Arca fœderis fuit figura Dei & imago.* Exod. 20. *eaque in loco ſacro, & in templo collocata fuit. Deus juſſit,* Exod. 25. *fieri duos Cherubim aureos in Arca fœderis. Solomon,* 3 Reg. 6. *ex præcepto Domini fecit duos Cherubim in Sancto Sanctorum.*

S. Baſilius, Epiſt. ad Julian. relata in 2. Conc. Nicæn. Act. 4. " Secundum immaculatam Fidem Chriſ- " tianorum, &c. ſuſcipio & Sanctos Apoſtolos, Prophe- " tas & Martyres, & ad ſupplicationem, quæ eſt ad " Deum, hos invoco: ut per eos, hoc eſt, interventio- " nem eorum, propitius mihi ſit miſericors Deus, & " culparum mihi redemptio fiat, & detur, unde & cha- " racteres imaginum eorum honoro & adoro: præcipuè " cùm hoc traditum a ſanctis Apoſtolis, & non prohi- " bitum ſit, quin & in omnibus Eccleſiis noſtris oſten- " datur depictum." Synodus Antioch. can. 8. " Ne " decipiantur ſalvati ob idola, ſed pingant in oppoſito " divinam humanamque manufactam impermixtam effi- " giem Dei veri & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ipſiuſ- " que ſervorum contra idola & Judæos. Neque errent " in idolis, neque ſimiles fiant Judæis."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra uſum in S. Scriptura probatum, & antiquitate roboratum, dicit Confeſſio Helv. poſter. art. 27. " Uſum imaginum in templo pro mediis ſeu rebus " indifferentibus reputari non debere." Catechiſmus Heidelberg. quæſt. 98. dicit int emplis imagines tolerari non poſſe, ut pro libris ſint imperitæ multitudini.

LV.

Venerationem imaginibus Chriſti, & Sanctorum licitè deferri.

Credimus, ducente S. Scripturâ, venerationem imaginibus Chriſti & Sanctorum licitè deferri. Nullus dubitat, quin Arca fœderis, de qua, Exod. 25. 26. apud Judæos in veneratione fuerit. Ita Joſ. 7. 6. " Joſue pronus cecidit in terram coram arca Domini " uſque ad veſperam, tam ipſe, quàm omnes ſenes Iſ- " rael." 2 Reg. 6. *David cum magna ſolemnitate & veneratione arcam Dei reduxit.* Num. 21. 8. *Serpentem æneum, qui erat figura, & repræſentatio Chriſti Jeſu, venerati ſunt Judæi.* Pſal. 98. 5. " Adorate ſcabellum " pedum ejus, quoniam ſanctum eſt." Ubi ipſi Reformati, per, *ſcabellum*, intelligunt arcam fœderis.

S. Hieronymus, Epiſt. 17. ad Marcell. " Venera- " bantur quondam Judæi Sancta Sanctorum, quia ibi " erant Cherubim, & Propitiatorium, & Arca teſtamen- " ti, manna, virga Aaron, & altare aureum, nonne " venerabilius tibi videtur ſepulcrum Domini?"

S. Chryſoſtomus in Miſſa. " Sacerdos egreditur e " parvo oſtio, portans Evangelium, præcedente miniſ- " tro cum lampade. Et converſus ad Chriſti imaginem " inter duo oſtia, inflexo capite, cum exclamatione " dicit."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra uſum Scripturæ & antiquitatis, docet Confeſſio Angl. poſter. Art. 22. " Doctrina Romanenſium " de adoratione & veneratione imaginum, res eſt futi- " lis, inaniter conficta, &c."

LVI.

LVI.

Indulgentiarum poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam.

Credimus cum S. Scriptura, Indulgentiarum poteſtatem a Chriſto in Eccleſia fuiſſe relictam, earumque uſum eſſe ſalutarem, Matth. 16. 19. "Quodcumque "ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & "quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & "in cœlis." Similia leguntur, Matth. 18. 18. Quæ loca Proteſtantes nobiſcum intelligunt, de poteſtate remittendi peccata, quoad culpam & pœnam.

Antiqua Concilia, pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus conſtituerunt: quod etiam ex variis cauſis abbreviarunt. Illæ autem pœnitentiæ non tantùm imbonebantur ad ſatisfactionem Eccleſiæ, ſed inſuper pro compenſatione pœnæ temporalis, pro peccatis ferendæ. Quapropter fatentibus Proteſtantibus, eſſe in Eccleſia poteſtatem remittendi pœnas pro peccatis temporales, omnino dicendum eſt, antiqua Concilia eas pœnas per Indulgentias remiſiſſe. Cujus non obſcura extant veſtigia in proceſſu Apoſtolico, quando dicit, 2 Cor. 2. 10. "Cui autem aliquid donaſtis, & "ego. Nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, prop"ter vos in perſona Chriſti."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Docet Confeſſio Angl. poſter. Art. 22. "Doctrina "Romanenſium de Indulgentiis, res eſt futilis, &c." *Cùm tamen fundamentum earum ſit in Scripturis expreſſis, & uſu antiquitatis.* Conf. Auguſt. Art. 11. "Rejiciunt & "Indulgentias, quæ ſunt condonationes commentitia"rum ſatisfactionum."

Sanctam, Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum matrem & magiſtram, agnoſco: Romanoque Pontifici, B. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

LVII.

S. Petrum fuiſſe Apoſtolorum Principem.

Credimus cum S. Scriptura & antiquitate, S. Petrum fuiſſe Apoſtolorum Principem, & habuiſſe majorem

Juriſdictionem, quam reliquos Apoſtolos ſeorſim conſideratos. Matth. 16. 18. " Ego dico tibi, quia tu es " Petrus: & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam " meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſùs " eam. Et tibi davo claves regni cælorum, & quod- " cumque ligaveris ſuper terram, erit & ligatum in " cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit & " ſolutum in cœlis." Joan. 21. 15. " Dicit Simoni " Petro Jeſus, Simon Joannis, diligis me plus his? Di- " cit ei, etiam Domine, tu ſcis quia amo te. Dicit ei, " paſce agnos meos. Dicit ei iterum, Simon Joannis " diligis me? ait illi, etiam Domine, tu ſcis quia amo " te. Dicit ei, paſce agnos meos. Dicit ei tertiò, Simon " Joannis amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dixit " ei tertiò, amas me? & dixit ei, Domine, tu omnia " ſcis; tu ſcis quia amo te. Dicit ei, paſce oves meas."

Explicat S. Auguſtinus in Pſal. 108. " Sicut enim " quædam dicuntur, quæ ad Apoſtolum Petrum pro- " priè pertinere videantur; nec tamen habent illuſtrem " intellectum, niſi cùm referuntur ad Eccleſiam, cujus " ille agnoſcitur in figura geſtaſſe perſonam, propter " primatum, quem in diſcipulis habuit, ſicut eſt, tibi " dabo claves regni cœlorum, &c."

S. Baſilius in procœmio de Judic. Dei: " Ille, " inquam, Beatus (Petrus) qui & cæteris antelatus diſ- " cipulis fuit, cuique magnificentius, quàm reliquis " omnibus, teſtimonium datum eſt, magiſque quàm re- " liqui omnes Beatus appellatus, cui claves regni cœ- " leſtis commiſſæ, &c."

S. Chryſoſtomus, Hom. 87. in Joan. " Paſce agnos " meos. Quid tandem, aliis omiſſis, Petrum duntaxat " affatur? os erat Apoſtolorum & Princeps, & vertex " ipſius cœtus: propterea & Paulus eum præter alios " viſurus aſcendit, ſimul ut ei oſtenderet jam ſibi fidu- " ciam habendam: tanquam enim negationis obliviſce- " retur, fratrum curam ei committit, neque negationis " meminit, neque exprobrat, tantùm dicit, ſi amas " me, fratrum curam ſuſcipias."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra Scripturam expreſſam & antiquitatem, docent omnes Proteſtantes, S. Petrum non fuiſſe Apoſtolorum Principem.

LVIII.

LVIII.

Romanum Pontificem esse B. Petri successorem.

Credimus cum S. Scriptura, & antiquitate, debere aliquem succedere B. Petro. Nam. in S. Petro, Matth. 16. & Joan. 21. est a Christo institutum officium ordinarium, quod in Ecclesia debet esse perpetuum. Habemus ex traditione Apostolica, successorem B. Petri esse Episcopum Romanum: qui ut talis ab Ecclesia semper est agnitus: & a quo diversum successorem Protestantes hucusque nec conati sunt designare.

Sic explicarunt SS Patres, & inter eos S. Leo, Serm. 1. de assumpt. sua. "Sicut permanet, quod in Christo "Petrus credidit; ita permanet, quod in Petro Chris- "tus instituit." Et mox: "Quodcumque ligaveris "super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcum- "que solveris super terram, erit & solutum in cœlis. "Manet ergo dispositio veritatis: & B. Petrus in ac- "cepta fortitudine petræ perseverans suscepta Ecclesiæ "gubernacula non relinquit." Mox: "Cujus in sede "sua vivit potestas, excellit auctoritas."

S. Chrysostomus, lib. 2. de Sacerd. init. "Hic enim "(Christus) cum Apostolorum Principe verba faciens: "Petre, amas me, inquit, atque illo id confitente ad- "jungit: si amas me, pasce oves meas. Interrogat "discipulum magister, num ab eo ametur: non quò "id ipse edoceatur (qui enim id edoceri studeat is, cui "uni mortalium omnium corda pervia sunt) verùm ut "nos doceat, quantæ sibi curæ sit gregis hujus profec- "tura." Et postea: Quanam item de causa idem ille "sanguinem effudit suum? certè ut pecudes eas acqui- "reret, quarum curam tum Petro, tum Petri succes- "soribus committebat."

S. Augustinus, Epist. 92. "Quia te (Pontificem "Innocentium) Dominus gratiæ suæ præcipuo munere "in Sede Apostolica collocavit." Et postea; "Sed ar- "bitramur, adjuvante misericordiâ Domini nostri Jesu "Christi, qui te & regere consulentem, & orantem "exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ de sanc- "tarum Scripturarum auctoritate depromptæ, faciliùs "eos, qui tam perversa & pernicioſa sentiunt esse ces- "suros, ut de correctione potiùs eorum gaudeamus, "quàm contristemur interitu."

Rejectio hæreſis adverſæ.

Contra Scripturam & antiquitatem, negat primatum, & ſucceſſionem primatûs in Eccleſia Chriſti Confeſſio Helv. poſter. art. 17. Wirtemb. de Summo Pontif. & omnes Proteſtantes.

Cætera item omnia a ſacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè a ſacro-ſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo.

FRANCISCUS VERONIUS,

DE

REGULA FIDEI CATHOLICÆ,

SEU DE

FIDE CATHOLICA.

PRÆFATIO AD LECTOREM,

[Quæ præfigitur Editioni Lovanienſi, an. 1792.]

EN Opuſculum de Fidei regula, primò ab eximio Viro Franciſco Veronio editum, ac a Reverendiſſimis DD. Walenburgicis tanto poſtea in pretio habitum, ut hi in Fidei controverſiis tam exercitati, hoc ſibi diligere & adoptare maluerint, quàm novum concinnare.

Sanè fatendum eſt hanc regulam eruditam admodum eſſe & accuratam, in qua & ſingulari diligentiâ & exactiſſimâ curâ diſcernuntur ea, quæ Fide Catholicâ tenenda ſunt ab iis, quæ tantam in Eccleſia auctoritatem nondum meruerunt.

Eâ itaque utere, Lector benevole, & ex illa diſce Eccleſiæ Fidem, quam contra hæreticos propugnare debes. Diſce pariter, quæ ſint dogmata, quæ hactenus non definivit Eccleſia. Sic hæreticis viam ſternes, ut ad Eccleſiæ gremium redeant. Sic quoque componendis Filiorum Eccleſiæ diſſidiis utilem impendes operam, cùm non tuæ prudentiæ innitêris, ſed Eccleſiæ Fidem prædicabis, ejuſque in prædicanda Fide prudentiam zelumque æmulaberis, ſequens vetus illud ac vulgare dictum: In neceſſariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas.

FRANCISCUS VERONIUS,

DE

REGULA FIDEI CATHOLICA,

SEU DE

FIDE CATHOLICA.

CAPUT PRIMUM.

§. I.

Regula Fidei.

ILLUD omne & ſolum eſt de Fide Catholica quod eſt revelatum in Verbo Dei, & propoſitum omnibus ab Eccleſia Catholica, Fide divinâ credendum. Neque refert, an illa propoſitio emanet ex Concilio aliquo univerſali ex ejus decreto, & definitione: an ex ſenſu fidelium omnium.

Complectitur hæc Regula Verbum Dei: nam *fides ex auditu, auditus autem per Verbum Chriſti.* Complectitur & Eccleſiam docentem, in Concilio Catholico, hoc eſt, univerſali, expreſsè aliquid definientem, aut enunciantem; vel ex ſenſu omnium tum Paſtorum, tum fidelium velut practicè eloquentem.

Et quidem *Fidei Catholicæ* nomen utrumque hoc ſonat. *Fides enim divina eſt, credere propter auctoritatem Dei revelantis:* in quam ſolam auctoritatem tota reſolvitur. Propoſitio fit per Paſtores a Chriſto conſtitutos, in Concilio univerſali congregatos, vel ex manifeſtato fidelium omnium ſenſu: nec enim aliter fieri poteſt, ut talibus credendis ſinguli fideles aſtringantur.

Catholicam Fidem diximus; quia ſæpius Theologi inter ſe, *an hoc vel illud ſit Fide divinâ credendum*, iſtis affirmantibus, illis negantibus, digladiantur. Quo ipſo conſentiunt

ſentiunt omnes, illi etiam, qui Fide divinâ illud eſſe credendum dicunt, *non eſſe Fide divinâ Catholicâ credendum, nec proinde hæreticos, & ab Altari ſeu Eccleſiæ communione amovendos, qui talia Fide credere reſpuerent:* de hac autem Fide divina, quæ ſit etiam *Catholica*, loquimur in præſenti, cùm ſola ſit, de qua Paulus: *Corde creditur ad juſtitiam; ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Sola, quâ in ſinu ſuo Eccleſia nos contineat, cujus ſolius profeſſione devios in complexum admittat, denique tales ſolùm articulos proponat ipſamet in ſua profeſſione Fidei, quam omnes, tum Catholici, tum reduces, *corde teneant*, & propalam ore pronuntient, excluſis a dicta profeſſione doctrinis omnibus, de quibus decertent inter ſe Theologi, illis Fide credendas dicentibus, aliis negantibus.

Rom. 10.10.

Conſentiunt omnes Synodi, Patres, Theologi in hac Regula ſtatuenda: & ſemper habiti, & habentur hæretici (nec alii) qui contra ſenſum totius Eccleſiæ, ſeu definitionem Concilii ejus univerſalis aliquid ſentiunt in doctrina ſalutis: propriæ nimirum electionis judicio, adverſùs univerſitatem ſeſe elevante, condemnati.

§ 2.

Declaratio Regulæ.

Duo debent conjunctim adeſſe, quò doctrina aliqua ſit Fidei Catholicæ. Alterum, ut ſit revelata a Deo, per Prophetas, Apoſtolos, ſeu Auctores Canonicos. Alterum, ut ſit propoſita ab Eccleſia. Si utrumque adſit alicui doctrinæ; illa Fide divinâ Catholicâ credenda: ſi alterum deſit, ſeu revelatio, ſeu propoſitio Eccleſiæ, non eſt Fide divinâ Catholicâ credenda. Sed ſecundùm adeſſe non poteſt, quin primum reperiatur: quia cùm Chriſtus Eccleſiæ promiſerit aſſiſtentiam Spiritûs Sancti qui doceat eam, ducatque in omnem veritatem; hæc nunquam, ſtante Dei promiſſione, quæ ſemper obtinet, docet aliquid eſſe revelatum, quod non ſit revelatum. Poteſt tamen aliquid eſſe revelatum a Deo, etiam in verbo ſuo, obſcurè ſcilicèt, quod nondum ſit propoſitum ab Eccleſia: quia revelatum quidem eſt in Verbo Divino, ſed quòd interprete egeat, & necdum Eccleſia ſenſum Verbi Dei ſeu ſcripti, ſeu traditi, aperuerit, ſicque nondum definierit; & proinde nondum propoſuerit hoc, vel illud eſſe Fide credendum. Hinc novæ ſæpe factæ ſunt in conciliis, etiam univerſalibus, defi-

definitiones: v. g. Baptiſmum extra Eccleſiam collatum eſſe validum, nec iterandum: de quo S. Auguſtinus, lib. 1. contra Creſcon. cap. 32. " Cùm inter Epiſcopos ante-" rioris ætatis iſta quæſtio fluctuaret, & varias haberet " inter ſe collegarùm, ſalvâ unitate, ſententias, hoc per " univerſam Catholicam (Nicœnum intelligit Concili-" um, can. 8.) quæ toto orbe diffunditur, obſervari " placuit, quod tenemus."

§. 3.

Deducta ex Regula declarata.

Cùm nihil ſit de Fide Catholica, niſi revelatum per Prophetas, Apoſtolos, & Auctores Canonicos, ſequitur: *Nihil eſſe de Fide Divinâ eorum omnium, quæ novimus ex revelationibus factis poſt tempora Apoſtolorum*, quibuſvis etiam Sanctis, Ambroſio, Cypriano, ſeu aliis, antiquis illis, aut recentioribus, quarum myriades ſunt in vitis Sanctorum, Catharinæ Senenſis, Brigittæ, &c. etiamſi approbatæ forent tales viſiones a quibuſdam Conciliis etiam univerſalibus, quales aliquæ referuntur in 2. Nicæno, &c. Quia iſta non ſunt revelata Prophetis & Apoſtolis. Fides proinde, quæ haberi poteſt ex iis humana eſt, quæ penes auctores referentes eſt; nutans, probabilis; certa, aut improbabilis; pro qualitate referentium, & circumſtantiis talium revelationum, pleræque vel nutant, vel falſæ ſunt. Sed ſi credimus Fide humanâ, Dioni, Suetonio & aliis profanis Hiſtoricis; cur parem ſaltem, vel majorem gravioribus, Auctoribus non deferemus Fidem.

Sequitur inſuper: *Nihil Fide divinâ credi ex ullo miraculo facto poſt tempora Apoſtolorum in confirmationem cujuſvis doctrinæ, nullumque horum miraculorum Fide divinâ eſſe neceſſariò credendum*; etiamſi talia miracula referantur ab Auguſtino, Gregorio, & aliis, etiam ut viſa ab ipſis, qualia pleraque refert Auguſtinus, lib. 22. de civit. Dei. cap. 8. aut etſi contineantur in Bullis Summorum Pontificum Romanorum cononizationis Sanctorum, quarùm plenæ ſunt dictæ Bullæ; aut etiamſi referantur in Conciliis univerſalibus, aut etiam approbentur, ut pleraque relata fuêre in 2. Nicœna Synodo. Ratio eadem, quæ ſuperioris illationis; quia cùm hæc miracula facta non ſint a Prophetis & Apoſtolis, proinde non ſunt fundamentum de quo loquimur. Horum miraculorum plenæ ſunt vitæ Sanctorum; quorum

aliqua

aliqua ſunt falſò relata, alia valde autant: prioris generis multa ſunt in vitis conſcriptis a Voragine & Metaphraſte, præſertim in vitis Georgii, Urſulæ, &c. ut bene notat Bellarminus de Scriptor. Eccleſ. in Metaphraſte, pag. 266. Baronius in Martyrologio, ad eorum feſta, & alii. Maxima pars, & ferè omnia veriſſima ſunt: & ſi hiſtoriis Suetonii fidem aliquam adhibemus, nec revocamus in dubium prælia varia, & alia facta ab eo deſcripta, temerariuſque cenſeretur, qui ſine ratione hæc negaret; majoris ſanè temeritatis arguendus foret, qui prædicta omnia miracula, relata a ſanctiſſimis & graviſſimis teſtibus, etiam ea, quibus interfuerunt, referentibus, et pleraque refert Auguſtinus, negaret. Fides tamen eorum omnium non excedit humanam: nec eis Fides Catholica, tanquam fundamento, innititur; nullaque doctrina tanquam Catholica creditur, ex ullo horum miraculorum. Confirmatur nihilominus his miraculis, quinimò revelatio-

Hebr. 2. 3. nem aliquam continent. *Cùm initium*, ſalus, ſeu Evangelium *accepiſſet enarrari per Dominum, ab eis, qui audierunt, in nos confirmata eſt, conteſtante Deo ſignis & portentis, & variis virtutibus, & Spiritûs Sancti diſtributionibus ſecundùm ſuam voluntatem.*

Marc. 16. 20. Et: *illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis.* Omne ergo miraculum,

Hebr. 6. 18. verbum quoddam Dei eſt: *impoſſibile autem eſt* verbo ullo *mentiri Deum.* Eàdem itaque certitudine aut probabilitate, quâ novimus miraculum, novimus hinc dogma; quæ notitia varia eſt, certa, probabilis, aut aliquando improbabilis, pro varietate Auctorum referentium, & modò viſa, modò audita, qualiter referunt Auguſtinus, Gregorius, & alii. Doctrina Fidei v. g. *Reliquias Sanctorum venerandas*, confirmatur certiſſimè miraculis factis ad reliquias S. Stephani, relatis a S. Auguſtino, de civit. Dei, lib. 22. cap. 8. teſte oculato: confirmatur ſolùm probabiliter, eodem, & Gregorio audita ab aliis narrantibus. Improbabilia ſunt, pleraque quæ refert Metaphraſtes & de Voragine: talia non niſi improbabiliſſimè citantur ad firmandam Fidem. *Extant acta Georgii*, inquit, cenſor juſtus Baronius in Martyr. 23. Aprilis, "a "Metaphraſte edita: ſed in iis diſplicent, quæ de

Athanaſio

" Athanasio Mago feruntur. Vidi ea etiam, quæ Jacobus de Voragine habet in legend. Sanct. quæ non " mediocri indigent castigatione, &c." Et Bellarminus de Scriptor. Eccl. anno 850. " A Metaphraste " scriptæ sunt historiæ de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio. Addit miracula plurima & " maxima in eversione templorum & idolorum, & in " occisione persecutorum, quorum nulla est mentio " apud veteres Historicos." Sed qualemcumque habeant hæc miracula certitudinem, nullam Fidei doctrinam fundare possunt; quia *non sunt revelationes factæ Prophetis & Apostolis*; adde, quòd nec ut plurimùm proponuntur ab Ecclesia universali, cui soli promissa est assistentia Spiritûs Sancti, ne erret. Fidem ergo solam humanam, seu assensum solum humanum merentur, ob qualitatem referentium, quæ fallibilis, & purè humana est; longè itaque abest, ut talis assensus sit Fidei Divinæ Catholicæ, de qua sola loquimur.

An verò assensus hi, ob revelationes privatas, extra revelationes factas Prophetis & Apostolis contentas in Verbo Dei, & propositas ab Ecclesia universali, sint assensus supernaturales & divini, & Fidei divinæ, quia videntur fieri ob auctoritatem divinam revelantem, licèt non constantem per Verbum Dei scriptum aut traditum, nec per auctoritatem Ecclesiæ universalis proponentis, sed per scripta humana, & ex propositione hominum fallibilium referentium: illa est quæstio problematica inter Theologos; & proindè longè a doctrina Fidei, de qua loquimur. Probabilius censemus, talem assensum non esse divinum, sed purè humanum; quia resolvitur in purè humanam auctoritatem particularem horum, vel illorum Historicorum, quæ omnia sunt humana: proinde talis fides non est Theologica, & longè longiùs non est Catholica.

Tertiò sequitur: *Nullam Doctrinam fundatam in Verbo Dei, seu Scriptura diversimodè expositâ a sanctis Patribus, aut Doctoribus nostris, esse doctrinam Fidei.* Idque ex duplici defectu. Primò, quia non constat esse revelatam: omnis autem actus Fidei debet esse certus ex revelatione. Secundò, nec proponitur talis expositio, seu sensus ille Scripturæ, ab universali Ecclesia, hoc ipso quòd varè a variis exponatur. Ubi tamen observandum, quòd quando sancti Patres explicant varia loca Scripturæ, &

eamdem veritatem alii ex illo ſacræ Scripturæ textu eruunt, alii ex alio; ipſorum conſenſum non tantùm unanimem eſſe acceptandum Eccleſiæ; ſed etiam ut fundatum in Scriptura: licèt non, ut fundatum in hoc, vel illo particulari loco Scripturæ.

Quartò ſequitur: *Nullam conſequentiam certò licèt, & evidenter deductam ex Propoſitione aliqua Fidei, & alia evidenti lumine naturæ, per formam Logicæ evidentem, ſufficientem eſſe fundando Fidei Catholicæ articulo: ſeu nullam doctrinam, quæ conſtet ſolùm tali conſequentiâ, eſſe doctrinam Fidei Catholicæ.* Idque ex duplici etiam defectu. Primò, quia non eſt revelata; *Fides* autem eſt *ex auditu, auditus per Verbum Dei:* Scripturâ nec addente: *Et per conſequentiam deductam evidenter ex Verbo Dei.* Cùmque conſequens contineatur *virtualiter* in præmiſſis, non erit doctrina niſi *virtualiter de Fide*, neutiquam *formaliter:* id eſt, ſolum ejus principium erit doctrina Fidei, ex quo humanus intellectus doctrinam aliquam conſequentem deducet & formabit, cui aſſentietur. Certa quidem & evidens erit conſequentia; ſed humanis multis concurrentibus, formâ argumenti, propoſitione Philoſophicâ ſæpè mixtâ: nec tamen concluſio deducitur ex illis, niſi junctis; immo illa non niſi juncta influunt; quare nihil ſequitur ex ſeparatis. Cauſa igitur, quà tota, humana eſt; quàm ergo longè abeſt, ut doctrina elicita ſit divina! *Concluſionem* vocamus in Scholis *Theologicam*, ſi præmiſſæ ſint certæ: aut *doctrinam aliquam problematicam*, ſi aliquà ſit incerta, quod ſæpiùs in ſubſelliis videre eſt Theologicis: *falſa*, ſi aliqua propoſitio, vel argumenti forma falſa ſit; quod non rarò contingit, reſpectu tot placitorum, in quibus Theologi digladiantur. Sed quod notandum diligentiſſimè eſt: certum eſt, varias eſſe ſententias tum Doctorum Catholicorum, tum Proteſtantium; *An quod ſic ſequitur ex Scriptura ſit de Fide?* Catholicorum Doctorum alii aſſerunt, Vega, Canus; alii negant, etiam referente Daillæo. Diſtinguunt alii docentque; Si ex duabus propoſitionibus Scripturæ deducatur conſequentia, illam eſſe de Fide, neutiquam ſi ex una, & alia evidenti lumine naturæ. Alio modo diſtinguit Vaſquez, aſſenſum concluſionis illius, quæ deducitur ex præmiſſis, non eſſe Fidei, qui tamen medio diſcurſu

In Fide fundata, cap. 13. pag. 68. 1. p. d. 12. a. 3. c. ſ.

diſcurſu, velut inſtrumento, aut potiùs proponente, ſplendet doctrina divina virtualiter contenta in præmiſſis, eſſe aſſenſum Fidei. Sic inter noſtrates *certum eſt, problematicum ſolum eſſe, an quod ſequitur de Fide, ſit de Fide.* Conſentiunt ergo omnes, *non eſſe de Fide Catholica*, id eſt, non eſſe talem doctrinam, cui omnes ſub pœna hæreſeos teneantur aſſentiri tanquam de Fide; & ſi quis contrarium diceret, Novator ipſe valde vulpandus foret, novum dogma ingerens, & oppoſitum ſentientes damnans in hoc ipſo ipſemet temeritatis in re graviſſima damnandus, & cenſurâ Eccleſiaſticâ percellendus. *Conſtans itaque eſt, doctrinam talem neutiquam eſſe doctrinam Fidei Catholicæ*, de qua loquimur. Proteſtantium pariter, alii negant, quod ſequitur per conſequentiam evidentem deductam ex Scriptura eſſe de Fide; Oſiander, Kemnitius, & nobiliores Lutherani, etiam referente Vedelio, in ſuo *Rationali Theologico*. Sed Vedelius affirmat, & quidem pugnaciſſimè: quia totum ſuum Rationale in eo ſolo verſatur; & poſt ipſum ſeu ex ipſo Daillæus: licèt alii Reformati cum Lutheranis & Catholicis faciant. Verùm nullum hac de re verbum in ipſorum confeſſione habetur, proinde hæc ipſa doctrina cenſeri nequit doctrina partis Calviniſticæ. *In Fide fundat. part. 1. pag. 28.*

Adde, quòd Lutheranos contrarium tenentes in fratres cooptarunt: quomodo ergo doctrinam hanc, ut fundamentalem omnium controverſiarum ponunt? Sanè fundamento hoc nutante, quàm infirma aut nutans debet eſſe eorum doctrina de controverſiis omnibus! Alter defectus eſt. 2. Quòd propoſita non ſit illa doctrina Eccleſiæ univerſali, uti apud Catholicos conſtat: quia neque invenitur in Scriptura expreſſa, neque in Generalibus Conciliis; & ideo Doctores liberè diverſum tenent: quouſque enim veritas non auctoritativè proponitur, non eſt obligatio acceptandi eam velut divinâ auctoritate revelatam. Nec etiam auctoritas publica, ſive Proteſtantium in communi, ſive Reformatorum, illam quæſtionem, quam nonnulli volunt fundamentalem, in ulla Confeſſione, juxta dicta, determinavit, Concludamus ergo, doctrinam talem *non eſſe doctrinam Fidei Catholicæ.*

§. 4.

Connexa ex defectu propoſitionis, & quandoque ſimul revelationis, ſecluduntur.

I. Sequitur: *Decretum Gratiani*, ſeu ejus auctoritatem longè longiùs abeſſe, quod poſſit fundare articulum Fidei: ſed nihil eſſe de Fide, qua continetur in illo decreto. Quod notandum contra calumnias frequentes Molinæi, aliorumque; *Contenta in illo decreto, doctrinam eſſe Eccleſiæ Catholicæ*, ingerentium; quo materiam nos impugnandi aucupentur. Sed nunquid Religioſus ille tota eſt Eccleſia univerſalis? Nec Gregorius XIII. aut alius Papa, multò minùs Concilium ullum univerſale ita Decretum probavit, quaſi contentæ in illo forent totius Eccleſiæ definitiones. Immo non leves in illo lapſus facilè deprehendere eſt in citatione falſa auctorum, &c. Quin ipſemet Gratianus initio Decreti, Diſt. 1. cap. 2. producit *Iſidorum in libris Ethymologiarum:* Tituli ipſi, Diſt. 1. cap. 8. 10. habent, *Quid ſit Jus Civile; Quid militare: Quid legis Tribunitiæ*; Nunquid iſta ſunt doctrinæ Fidei? Gloſſarum quàm multæ erant ridiculæ? Proindè ſucciſæ. Quid ergo Gregorius XIII. juſſit, *Jus Canonicum expurgatum*, ut fuit ipſius juſſu, non imprimi *ſic expurgatum, & prout Romæ impreſſum fuit; nec alibi imprimi ad decennium*, &c.

II. Sequitur: *Nullæ Decretales Romanorum Pontificum contentæ in corpore Juris Canonici*, ſive in ſex libris Decretalium, ſive in Clementinis, ſive in Extravagantibus, nullæ Bullæ poſteriorum, qui in ſede Petri ſederunt, ſufficientes ſunt, *fundando articulo Fidei Catholicæ*: ſeu nulla doctrina eſt de Fide, quæ continetur in iſtis Decretalibus aut diplomatibus. Probatur, quia Papa quocumque modo loquens, etiam ex Cathedra, non eſt univerſalis Eccleſia; ergo quod ab eo proponitur, non proponitur ab Eccleſia univerſali; ergo non eſt doctrina Fidei Catholicæ. Addo, Concluſionem hanc tam certam eſſe inter Doctores omnes, ut ſi quis contrarium doceret, Novator ipſe foret, & Cenſurâ percellendus, quippe novi dogmatis inventor. Patet ex ipſo Bellarmino, qui lib. 4. de Pontifice Rom. cap. 2. ubi tres inter Catholicos opiniones refert. " 1. Opinio " eſt, inquit, Pontificem etiam ut pontificem poſſe eſſe " hæreticum, & docere hæreſim, ſi abſque generali Concilio

" Concilio definiat, & de facto aliquando accidiſſe. " Hanc opinionem ſecuti ſunt aliquot Pariſienſes, ut " Gerſon & Almain in libris de Poteſt. Eccl. nec non " Alphonſus de Caſtro, lib. 1. cap. 2. contra hæreſes, " & Adrianus VI. Papa, in quæſtione de Confirmati- " one; qui omnes non in Pontifice, ſed in Eccleſia, " ſive in Concilio Generali tantùm, conſtituunt infal- " libilitatem judicii in rebus Fidei. 2. Opinio eſt in " alio extremo; Pontificem non poſſe ullo modo eſſe " hæreticum, nec docere publicè hæreſim, etiam ſi " ſolus rem aliquam definiat. Ita Pighius, lib. 4. Hie- " rar. cap. 8. 3. Opinio eſt quodammodò in medio; " Pontificem, ſive hæreticus eſſe poſſit ſive non, non " poſſe ullo modo definire aliquid hæreticum a tota " Eccleſia credendum. Hæc eſt communiſſima opinio " ferè omnium Catholicorum, B. Thomæ, Cajetani, " &c. 1. Opinio non eſt propriè hæretica (nam adhuc " videmus ab Eccleſia tolerari, qui illam ſententiam " ſequuntur) tamen videtur omninò erronea & hæreſi " proxima. 2. Probabilis eſt, non tamen certa. 3. Cer- " tiſſima eſt, & aſſerenda." Hæc Bellarminus, quem fusè ſic citavimus, quò calumniam elueremus, qua nonnulli viri traducuntur, quòd dicant: *quæ definita forent a Pontifice, etiam ex cathedra, extra Concilium generale, non eſſe Fidei Catholicæ.* Et iterum illud ita aſſeritur, ut ſtatuatur illud eſſe certum ex omnium Doctorum. Bellarmini etiam, & aliorum ſententia. Conſtat enim ex Bellarmino, primam opinionem *non eſſe hæreticam.* Non aſſentimur Bellarmino dicenti; *videri erroneam, & hæreſi proximam*, quamquam hoc ipſum non niſi nutans dicit termino illo *videtur.* Non enim omnibus id videtur; quibus Gerſonem, Almainum, & Adrianum *erroneæ, & hæreſi proximæ opinionis inſimulare* temerarium potiùs videtur. Sed ex Bellarmino ipſomet conſtat, *non eſſe definitum ab Eccleſia, Pontificem eſſe infallibilem*, extra Concilium univerſale, & quæ proponeret credenda, fore Fidei *Catholicæ.* Conſentiunt itaque ex ipſomet Bellarmino Doctores omnes, *doctrinam illam non eſſe Fidei Catholicæ*; quod ſolum dixi, & certiſſimum eſt; quod non advertunt præcipiti judicio calumniatores. Quam ex iis tribus primis opinionibus ſequeremur, extra rem noſtram fuiſſet, & foret pronunciare (libenter tamen tertiæ adhæremus, ſed abſque cenſura primæ)

qui devios ad Fidem *Catholicam*, ſemotâ omni aliâ doctrinâ, reducere contendimus. Non itaque dicimus, *ſic definita non eſſe de Fide*, quod putant adverſi, ſed ſolum dicimus, & repetimus, *non eſſe de Fide Catholica*, ſeu non eſſe doctrinam, quam omnes, quò ſint Catholici, tenere debeant, *tanquam de Fide, cujuſque contrarium ſit hæreticum*, & removens a gremio Eccleſiæ. Omnes nihilominus concedunt, gravis eſſe auctoritatis, quod a Pontifice tantæ Sedis docetur, etiam cum ſolo concilio privato, & privatim ſolùm reſcribente aliquot Epiſcopis; gravioris, quod cum concilio Provinciali: graviſſima, quod ex cathedra, toti Eccleſiæ illud proponendo, ſive cum concilio privato, ſive in concilio Provinciali, temerariumque eſt, a ſic pronunciatis diſcedere. Maturiùs ergo procedant hi cenſores, quorum cenſura cenſuram meretur, quippe inductiva novi dogmatis, tanquam Fide Catholicâ credendi, quod nemo hucuſque ſtatuit, ſcilicèt, *quod a Pontifice foret, etiam ex cathedra definitum, extra Concilium univerſale eſſe de Fide Catholica*, ſeu tale definitum eſſe Fide *Catholica*, & ſub peccato hæreſeos ab omnibus credendum. Hallucinati ſunt, & cæcutiendo in errorem prolapſi; quamquam non tam error, quàm hallucinatio vocanda ſit præceps hæc cenſura: putarunt multos dixiſſe, quod nec ſomniarunt.

Sed ad rem, ſeu ad *Decretales Juris Canonici*, propriùs. Sanè nec ipſe Bellarminus, & erroris aliquot Decretales arguere veretur. Nam in lib. 4. de Pontifice Rom. cap. 12. cùm retuliſſet *Magdeburgenſes*, *Cent.* 8. *cap.* 10. *in vita Gregorii III.* eum accuſantes: "Quod in Epiſtola "ad Bonifacium, permiſerit viro ducere aliam uxorem, "ſi propter morbum aliquem uxor ei debitum conju"gale reddere non valeat, quod eſt expreſsè contra "Evangelium, ut etiam annotavit Gratianus 32. q. 7. "canone, quod propoſuiſti, reſpondet; poſſet etiam dici, "Pontificem ex ignorantia lapſum eſſe: quod poſſe Pon"tificibus accidere, non negamus, cùm non definiunt "aliquid tanquam de Fide, ſed ſolùm opinionem ſuam "aliis declarant, ut hoc loco videtur Gregorius feciſſe." Quæ ſolutio applicata variis decretalibus, longè illas a vi ſundandi articulum Fidei abducit, ſcilicet reſpondendo paſſim, ſi premamur talibus, *Pontificem non definiviſſe illa tanquam de Fide, ſed ſolùm opinionem ſuam aliis declaraſſe*,

ræſſe, quod ſine dubio inſufficiens eſt fundandæ doctrinæ Fidei, multò minùs fundandæ Fidei *Catholicæ*. Placet adhuc propiùs Decretales illas evolvere. Maxima earum pars verſatur in regulandis Officialis ſeu Judicis in Epiſcopali Tribunali ſedentis judiciis: varia in collatione Beneficiorum obſervanda præſcribunt, ex quibus Officiales debent lites terminare. Quid hæc ad articulos Fidei? Non ſunt hæc materia propria Fidei. Pleræque etiam, & ferè omnes, reſponſa ſunt particularibus data, non toti Eccleſiæ, in quibus reſponſionibus particularibus concedunt omnes, Papam poſſe errare, nec talia reſponſa fundandæ doctrinæ Fidei, multò minùs *Catholicæ* eſſe ſufficientia. Sed ut tot reſponſa decretalium ſeu Pontificum Romanorum lites multiplicant, ita reſponſum noſtrum generale multiplices ſopit controverſias, quas agglomerat. Adverſarii modò ex Gratiano, & modò ex Decretalibus, Bulliſque Pontificum, ſeu Jure Canonico, varias conſarcinando, & ſæpe eaſdem falſò gloſſantes; quæ abtrudunt nobis tanquam doctrinam noſtræ Fidei *Catholicæ*, & impugnant; compingunt inde libros ſuos: Noſtrates etiam ſæpe ſuos his defendendis compendioſior via, & regia, reducendis ad caſtra Catholica deviis eſt, propalàm inclamare, *nihil horum eſſe de Fide Catholica*; proinde nihil horum eſſe in profeſſione Fidei noſtræ, quam ſubſcribendam ſolùm reducendis deviis proponimus.

III. Sequitur: *Non eſt de Fide Catholica, quod definitum fuerit in ullo Concilio Provinciali, etiam Papa ei præſidente per ſe, vel per legatos.* Ratio eſt; quia tale Concilium non eſt Eccleſia univerſalis, quare quod ab eo proponitur, non proponitur ab Eccleſia univerſali; non eſt ergo de Fide *Catholica*: niſi aliunde ſenſus totius Eccleſiæ conſtaret, ſicut conſtat de multis pronunciatis contra Pelagium & alios in Conciliis Regionariis, ut vocat Auguſtinus, v. g. in Concilio Milevitano Numidiæ ſub Innocentio Papa, tomo 1. Concil. pag. 630. 753. &c. 2. Probatur ex illo Bellarmini jam relato referente tres opiniones inter Catholicos, quarum 1. eſt: "Pontificem, "inquit, etiam ut Pontificem poſſe eſſe hæreticum, & "docere hæreſim, ſi abſque Concilio Generali definiat, "& de facto aliquando accidiſſe. Hanc opinionem ſe"cuti ſunt aliquot Pariſienſes, ut Gerſon, Almain, nec "non Caſtro & Adrianus, qui omnes non in Pontifice,

"ſed

" ſed in Eccleſia, ſive in Concilio Generali tantùm " conſtituunt infallibilitatem judicii de rebus Fidei." Vide jam ſupra dicta. Magnâ tamen veneratione ſuſcipienda ſunt, quæ a tantæ auctoritatis Decretis ſeu Romani Pontificis, ſeu talium Conciliorum, manant. Item ea quæ miraculis, aut prædictis revelationibus, fidis tamen, nituntur ſeu confirmantur.

IV. *Non omnes praxes Eccleſiæ, etiam univerſalis ſunt ſufficientes fundando articulo Fidei Catholicæ.* Probatur ex defectu 2. conditionis; quia praxes hæ non ſunt propoſitiones factæ ab Eccleſia veritatis alicujus credendæ, ſed rei faciendæ; Regula autem praxeos bonæ, poteſt eſſe opinio probabilis, & non indubitata; unde fit etiam, ut praxes has poſſet mutare Eccleſia, quippe quæ regulari poſſunt ex opinione probabili, quam ſequi, vel contrariam etiam probabilem, licitum eſt. 2. Probatur ex vaſquez, 3. part. diſp. 227. cap. 3. ubi cùm docuiſſet & probaſſet, " Sacrificium Miſſæ ſuapte naturâ, inſtitu-" tione divinâ ſeu Chriſti, pro non baptizatis offerri " non poſſe, nec unquam potuiſſe, ſive illi Catechumeni " ſint, ſive omnino infideles, pagani, aut Judæi, tametſi " publicæ orationes pro eis fieri poſſint, prout Eccleſia " permiſerit, objeceritque ſibi, aliquando id factum in " Eccleſia, ſacrificium pro ipſis Catechumenis offerri " conſueviſſe" *probaſſetque ex libro qui dicitur*, Ordo Romanus, c. 20. poſt primam ſuam reſponſionem objectioni addit; " Cæterum reſpondere quis poſſet. Quod at-" tinet ad eſſentiam & ſubſtantiam Sacramentorum, " Eccleſiam ſemper eam doctrinam dictis & factis pro-" baſſe, quæ certa & indubitata eſt: at verò quod attinet " ad alia accidentaria, non omnino indubitatam ſed " probabilem opinionem aliquando in praxi ſecutam, " aliquid feciſſe, tametſi non tanquam certum dogma " Fidei declaraverit: & hac de cauſa tunc ex præſcripto " Romani Pontificis, Miſſam pro Catechumenis obtu-" liſſe, nunc autem eam non offerre; cùm neque publi-" ca oratio ulla pro illis permanſerit, niſi in die Paraſ-" ceves, quando nullum in Eccleſia ſacrificium offer-" tur. *Et paulò poſt:* Quid igitur mirum ſi antiquitus " Eccleſia ſecuta probabilem opinionem de oblatione " hujus ſacrificii pro Catechumenis, pro illis Miſſam " celebraverit, nunc autem nullam offerre.. *Adde his:* " Decreta Conciliorum, inquit bene Bellarm. lib. 2. de Conciliis,

" Conciliis, cap. 17. non indigent approbatione populi, " cùm ab eo non accipiant auctoritatem. Decreta verò " de moribus si non recipiantur, & Pontifex conniveat, " tandem consuetudine abrogantur, quia Decreta morum " mutabilia sunt, & cùm Pontifex videt longo tempore " ea non servari, & tacet, censetur ipse abrogare. At " Decreta de Fide immutabilia sunt, nec possunt ullo " modo abrogari, posteaquam semel statuta sunt. *Veris-* " *simum quidem est illud Augustini, Ep.* 118: Si quod tota " per orbem frequentat Ecclesia, hinc quin ita faciendum " sit disputare, insolentissimæ insaniæ est:" Sed non inde Sequitur, Ecclesiam per talem praxim proponere tanquam credendum de Fide Catholica aliquod dogma, sufficit praxim esse bonam, cui bonitati sat est, quòd fundetur in opinione probabili; hinc ut jam notatum, tot praxes suas etiam universales Ecclesia mutare potest. Praxes enim sunt variabiles, utpote præcepta, nullo autem modo dogmata Fidei, variari possunt, quippe veritas invariabilis est.

V. " Ea, *inquit bene Vasquez*, 1. 2. *disp.* 200. *cap.* 6. " quæ tradit Concilium in capitibus, esse Fidem Catho- " licam necessariò credendam, colligitur ex fine cujus- que sessionis, antequam Canones ponantur: *Et* 3. *part.* " *disput.* 207. *cap.* 3. Quidquid in capitibus traditur ante " Canones a Concilio pertinens ad doctrinam, est Ca- " tholica Fides, constat ex Trid. Sess. 13. cap. 8. in fine, " *immediatè post capita, & ante Canones, ubi dicitur:* Quo- " niam autem non est satis veritatem dicere, nisi dete- " gantur & refellantur errores, placuit sanctæ Synodo " hos Canones subjungere, ut omnes jam agnitâ Catho- " licâ doctrinâ, *(nempe illuc usque tradita)* intelligant " quoque, quæ ab illis hæreses caveri vitarique debeant. " *Et Sess. sextâ similiter post capita & ante Canones:* Post " hanc Catholicam de justificatione doctrinam, placuit " sanctæ Synodo hos Canones subjungere, ut omnes " sciant, non solùm quid tenere & sequi, sed etiam quid " vitare & fugere debeant." Ratio hujus rei est, quia tam in capitibus, quàm in canonibus, propositiones Ecclesiæ, quid credendum, quid damnandum, continentur. Addit ibidem Vasquez: " Quamvis interdum Ecclesia " prohibere soleat disputationem de aliqua re, quam " nondum tanquam dogma Fidei definivit, ut quod quis " damnet, aut aliquo modo notet propositionem ali-

" quam,

" quam, vel e contrario dicat esse probabilem, tamen
" nunquam hactenus damnavit sub excommunicationis
" pœnâ eos, qui aliquid pertinaciter & absolutè asseru-
" erint, nisi eò id damnet tanquam errorem contra Fi-
" dem, & oppositum, ut Catholicam Fidem definiat,
" ita ut hæreticus sit, qui talem errorem pertinaciter
" asserverit; pertinaciter autem illud asserere, nihil
" aliud est, quam post prædictam definitionem id scien-
" ter affirmare. *Addendum tamen ex eodem, eâdem 3.*
" *parte, disput.* 181. *cap.* 9. Aliquando Ecclesia suam
" definitionem confirmat testimoniis, ex quibus aliqua
" non efficaciter eam probant. *Subjungit nihilominus, &*
" *bene:* Tamen quando Patres in Concilio dicunt, ex
" hoc aut illo loco, hanc aut illam veritatem Ecclesiam
" collegisse & colligere, quis, obsecro, fundamentum
" illud infirmum & incertum esse dicere audeat." Ita
Vasquex. Unde generaliter dicimus, eorum quæ conti-
nentur in capitibus, id solum & totum esse de Fide,
quod definitur, seu (ut loquuntur Juristæ) solum dis-
positivum arresti seu contenti in capite aut canone est
de Fide, motivum verò arresti, seu ejus probationes, non
sunt de Fide. Ratio est, quia primum solum proponi-
tur credendum, & propriè definitur, non autem moti-
vum seu probatio. Hinc plurima continentur in Con-
ciliis etiam universalibus, quæ non sunt de Fide, scilicèt,
quod in eo est obiter dictum, multò minùs, quod in Ses-
sionibus a variis Prælatis dum sententias dicunt, prola-
tum; multò adhuc minùs quæ a doctoribus in discussio-
nem rei definiendæ præmittuntur aut allegantur. Ratio
generalis est, quia nihil eorum definitur ab Ecclesia.

VI. Quod proximum huic est, ut sit aliquid de Fide,
oportet ex Bellar. lib. 2. de Conc. cap. 17. adducere,
" Concilium rem eam definivisse propriè, ut decretum
" Fide Catholicâ tenendum. *Hinc addit:* Non sunt
" propriè hæretici qui sentiunt Pontificem non esse
" supra omnia Concilia, *licèt dicat*, Lateranense ulti-
" mum Concilium sub Leone X. disertè & ex profesto
" docuit, Pontificem esse supra omnia Concilia, & re-
" probavit contrarium Decretum editum in Concilio
" Basilienſi; Quod, *inquit.ille*, Concilium Lateranense
" rem istam non definiverit propriè, ut Decretum Fide
" Catholicâ tenendum, dubium est; & ideò non sunt
" propriè hæretici, qui contrarium sentiunt." 2. Re-

" quirit

quirit idem Bellarminus, cap. 11. esse definitum " con-
" ciliariter. Martinus V. *inquit*, dixit se confirmare
" tantùm ea decreta de Fide, quæ facta erant, in Con-
" cilio Constantiensi conciliariter, id est, more aliorum
" Conciliorum, re diligenter examinatâ. Constat au-
" tem hoc Decretum" [scilicèt Constantiense, Sess. 4. Concilium Generale habere a Christo immediatam auctoritatem, cui omnes obedire tenentur, etiam si Papalis dignitatis existat] " sine ullo examine factum a
" Concilio Constantiensi. Itaque Martinus cùm confir-
" mavit Decreta de Fide conciliariter concluſa intellige-
" bat tantùm de damnatione hæresum Wicleffi & Huss."

VII. Idem Bellarminus, tomo 1. lib. 1. de Clericis, cap. 28. cùm objecisset sibi *caput* quanquam, de censib. in 6. " Ubi Bonifacius Papa VIII. dicit, " jure hu-
" mano & divino liberos esse Clericos ab exactionibus,
" *Respondet*, dicendum fuisse Bonifacium in sententia
" Canonistarum, & sententiam illam suam aperuisse,
" non autem aliquid definivisse. Nam non loquitur per
" modum definientis rem controversam, sed simpliciter
" & obiter id asserit; ait enim;" Cùm jure divino sint immunes Clerici, &c. Idem dicere possumus de iis omnibus, quæ Concilia etiam universalia dicunt *obiter*, & non per modum definientis.

VIII. Objectum debet esse definibile de Fide. V. g. Bellarminus idem, lib 4. de Rom Pontifice, cap. 4. concedit errasse *Joannem XXII. in extravaganti, ad conditorem de verbis significat*, cùm docuit, *non posse separari usum a domino in rebus usu consumptibilibus; sed non in re Fidei*, inquit: hæc enim quæstio ad fidem non pertinet. Similiter itaque doctrinæ, legum aut Philosophiæ studia spectantes, non sunt definibiles de Fide.

IX. Debet esse Decretum universale, propositum toti Ecclesiæ. Dicimus, ait Bellarminus, eodem, lib. 4. cap. 5. " non posse errare Pontificem (seu Concilium gene-
" rale) in iis præceptis, quæ toti Ecclesiæ præscribun-
" tur. Quia in præceptis & judiciis particularibus, non
" est absurdum, Pontificem (aut Concilium generale)
" errare." Et cap. 14. cùm sibi objecisset, " Innocen-
" tium VIII. Norwegis permisisse, ut sine vino sacrifi-
" cium celebrarent; *solvit sic*, sed facilè responderi po-
" test; nam non condidit ipse Decretum, quo universæ
" Ecclesiæ declaravit licere, sine vino sacrificium
" offerre."

" offerre." Itaque ſi erravit, erravit facto, non dogmate. Idem eſt de Conciliis generalibus.

X. Bellarminus idem cap. 12. cùm ſibi objeciſſet " Stephanum Papam ordinatos a *prædeceſſore ſuo* Formoſo, juſſiſſe iterum ordinari, proinde ſenſiſſe Sacramentum pendere a virtute miniſtri, qui eſt error in Fide manifeſtus." *Solvit ſic:* Reſpondeo erraſſe Stephanum, ſed in quæſtione facti, non juris, & malo exemplo, non falſâ doctrinâ. *Et paulo poſt:* Reſpondeo Stephanum non edidiſſe aliquod decretum, quo decerneret ordinatos ab Epiſcopo degradato, vel nominatim a Formoſo, tanquàm degredato eſſe iterum ordinandos; ſed ſolùm de facto juſſiſſe iterum eos ordinari. Quæ juſſio non ex ignorantia aut hæreſi, ſed ex odio in Formoſum procedebat." Idem poteſt dici de Conciliis, ſi caſus ſimilis contingeret.

XI. Ex eodem ibidem cap. 5. " Non eſt erroneum dicere Pontificem (ſeu Concilium Generale) poſſe errare in legibus, quæ non verſantur in rebus neceſſariis ad ſalutem, vel per ſe bonis aut malis; nimirùm ſuperfluam legem condendo, vel minùs diſcretam, &c. Atque ut rem totam exemplis declaremus, non poteſt fieri ut Pontifex (ſeu potiùs Concilium Generale) erret, præcipiendo aliquod vitium, ut uſuram, vel prohibendo virtutem, ut reſtitutionem, quia hæc ſunt per ſe bona vel mala; nec poteſt fieri ut erret præcipiendo aliquid contra ſalutem, ut circumciſionem vel Sabbathum; vel prohibendo aliquid neceſſarium ad ſalutem, ut Baptiſmum & Euchariſtiam, licèt hæc non ſint per ſe bona aut mala. Ut autem jubeat aliquid, quod non eſt bonum neque malum ex ſe, neque contra ſalutem, ſed tamen eſt inutile, vel ſub pœna nimis gravi illud præcipiat, non eſt abſurdum dicere, poſſe fieri: quamquàm non eſt ſubditorum de hac re dubitare, ſed ſimpliciter obedire."

XII. Ex eodem cap. 2. " Conveniunt omnes Catholici poſſe Pontificem etiam ut Pontificem, & cum ſuo cœtu Conſiliariorum, vel cum generali Concilio, errare in controverſiis facti particularibus, quæ ex informatione, teſtimoniiſque hominum præcipuè pendent:" Juxta quod, cap. 11. cùm objeciſſet ſibi vulgare illud *de Honorio* Papa relato inter hæreticos a VI.

VI. Synodo generali, reſpondiſſetque, *corruptam fuiſſe VI. Synodum*, addit: "Quòd ſi aliquis non poſſit adduci, ut credat corruptam eſſe VI. Synodum, is accipiat alteram ſolutionem, quæ eſt Joannis a Turrecrem. lib. 2. de Eccl. cap. 93. qui docet, Patres VI. Synodi damnaſſe quidem Honorium, ſed ex falſa informatione, ac proinde in eo judicio erraſſe. Quamvis enim generale Concilium legitimum non poſſit errare, ut neque erravit hoc VI. in dogmatibus Fidei definiendis, tamen errare poteſt in quæſtionibus de facto. Itaque tutò dicere poſſumus, hos Patres deceptos ex falſis rumoribus, & non intellectis Honorii epiſtolis, immeritò cum hæreticis connumeraſſe Honorium." Idem ibidem Bellarminus addit, "Patres VII. Synodi ſecutos eſſe Synodum VI. & ſolùm repetiviſſe quod in ea legerant, proinde deceptos fuiſſe ex VI. Synodo, quæ vel corrupta erat, vel per errorem Honorium damnaverat. *Idem addit de* Adriano Papa: Si dicamus acta VI. Synodi eſſe corrupta, reſpondendum eſt, Adrianum deceptum fuiſſe ex depravatis illis actis VI. Synodi."

XIII. Addamus & iſtud ex Suario, Tom. 4. diſput. 56. de Indulgentiis, ſect. 3. "Quamvis Pontifex expreſsè declaret in Indulgentiarum diſpenſatione ſe moveri propter talem cauſam, quam reputat ſufficientem ad tantam Indulgentiam concedendam, non eſſet infallibile, vel cauſam eſſe talem, vel (quod conſequens eſt) totam Indulgentiam eſſe validam. Quia talis declaratio Pontificis non eſt de doctrina ad fidem pertinente, ſed de quodam facto particulari, quod ad prudentiam ſpectat, in qua Pontifex non habet infallibilem aſſiſtentiam Spiritûs Sancti, ſed in his tantûm, quæ ad doctrinam Fidei, & morum ſpectant, juxta illud Luc. 22. 32." *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua (ut nec* "in diſpenſatione voti) ſimili modo, quamvis Pontifex exiſtimet aut declaret talem cauſam ſubeſſe, nihilominus decipi poteſt; quia quoad hoc prudentiâ & exiſtimatione humanâ gubernatur, poſſetque etiam humano affectu moveri." Quæ ratio probat idem pariter in Concilio generali dicendum eſſe. Optima ſanè eſt hæc Suarii regula. Ex qua etiam longè longiùs abeſt eſſe *de Fide*, hanc vel illam excommunicationem eſſe validam.

Addit tamen ibidem Suarez & bene; " Nunquam ta-
" men existimo expedire, immo nec posse absque scan-
" dalo & imprudentiâ fieri, ut aliqua Indulgentia par-
" ticularis, quam constat esse a Pontifice concessam,
" publicè denuncietur esse nulla aut superflua: quia id
" moraliter loquendo est inutile, & contra reverentiam
" Pontifici debitam, &c." Similiter obediendum legibus & præceptis, etiam sub excommunicatione latis, & qui non obediret, peccaret & incurreret excommunicationem, licèt in iis ferendis possit errare Pontifix eo modo quo diximus, nec sit proinde de Fide, non errare; quia alia est regula Fidei, quæ *infallibilis* debet esse, & est; alia regula Legum, ad quas ferendas ut obligent, hæc *infallibilitas* non requiritur: sola sufficit auctoritas in præcipiente rem quam judicat esse bonam, &c. Immo probabile ad hoc judicium sufficit, juxta ea, quæ sunt relata ex Vasquez: & generaliter deferendum esse plurimùm, in omnibus, superiorum tum judicio, tum voluntati, cuivis cordato & prùdenti constat ratione ipsâ naturali hoc dictante, comprimis verò ipsâ Scripturâ Sacrâ, Matth. 18. 17. Hebr. 13. 17. &c. Attamen, cùm instituti nostri sit solùm devios a Fide Catholica ad illam reducere, haud nobis est in his enucleandis immorandum. Solam secretionem doctrinæ Fidei a quavis alia instituimus faciendam.

CAPUT II.

Secretio doctrinæ Fidei a quavis alia in particularibus materiis controversis.

En Regulæ generales secretionis exactæ faciendæ, doctrinæ Fidei Catholicæ a Theologia Scholastica & quavis alia doctrina. Jam ex ea secernamus in singulis materiis, *quid sit de Fide*, præsertim *Catholica*; & quid non sit tali Fide credendum. Quidquid sit, cui sit in singulis materiis inter opiniones Scholasticas potiùs assentiendum, quid etiam certò moraliter tenendum, utpote non utcumque probabile, sed tanquam ex communi doctrina ratum, aut cui tanquam conclusioni Theologicæ sit inhærendum; nihil enim horum moramur

mur, qui ſolummodò devium a Fide Catholica ad illam reducere conamur; reliquis omiſſis, quæ miſcenda non ſunt, ne difficiliorem devio reddamus reditum, tacere de his præſtat. Quin & ſi devius petat de talibus, quod frequenter faciunt, ſenſum noſtrum, ſatiùs eſt illis reſpondere; Eccleſiam nihil in his quæ petit reſpondiſſe: magiſtram illam nos ſequi, non præire: nihil horum contineri in Profeſſione Fidei Catholicæ, cujus ſoliùs aſſenſum & ſubſcriptionem ab eo requirimus, quò illum in Eccleſiæ Catholicæ membrum cooptemus: Paulum monere, *non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Rom. 12. 3. Poſtquam fuerit cooptatus in Eccleſiam, nos ei, ſi curioſus Scholaſticorum fuerit, ſenſa varia panſuros: ſi nolit, nihil horum unquam dicturos. ſine quibus & ſanctus, & ſalvus eſſe poteſt: interim his non implicet animum, ne multitudine, aut varietate, aut ſubtilitate implicetur, obruatur: relinquat hæc Theologorum ſubſelliis, in quibus aliquot annos ſedere, opus eſt doctrinis his extra fidem enodandis. Ergo ad ſingula deſcendamus *ad amuſſim & regulam præſcriptam Fidei expendenda & ſecernenda.* Deductio hæc clara & evidens ſufficeret cuilibet materiæ applicata: fulcimus tamen applicationem hanc, vel ſingula de quibus pronunciabimus, *non eſſe de Fide,* Doctorum aliquot auctoritate, ne temerarii alicui, qui quæ non novit, facilè damnat, ſaltem in aliquibus materiis videamur, aut ne quis carpat: vel aliis inſuſerret, aut palàm blateret.

§. 1.

De meritis gratiæ & gloriæ.

De meritis Concilium Tridentinum habet, ſeſſ. 6. can. 32. [“Si quis dixerit hominis juſtificati bona opera, ita eſſe dona Dei, ut non ſint bona ipſius juſtificati merita, aut ipſum juſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum eſt, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ, ſi tamen in gratia deceſſerit, conſecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema ſit.”] *Et can.* 26. [“Si quis dixerit, juſtos non debere bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta expectare & ſperare æternam retribùtionem a Deo per ejus miſericordiam,

& Jesu Christi meritum, ſi bene agendo, & divina mandata cuſtodiendo uſque ad finem perſeveraverint, Anathema ſit."] En quid cavendum ſub pœna anathematis, tanquam hæreticum. Sed & en, quid ex regula noſtra Fide Catholicâ ſit credendum de meritis, ſcilicet, quia eſt propoſitum a Concilio univerſali omnibus credendum.

Ex qua a contrario ſequitur, non eſſe de Fide Catholica, nec dari meritum de congruo. 2. nec dari de condigno. 3. nec merita eſſe ex juſtitia, potiùs quàm ex fidelitate. 4. multò minùs dari ex juſtitiæ rigore. Probatur, quia nihil horum eſt in Concilio Tridentino, nec in ullo Concilio generali propoſitum. Probatur 2. quia non omnes Doctores hoc tenent, referente ipſomet Bellarmino: ["Quale ſit meritum, tres ſunt quæſtiones, inquit ille,"] Tom. 3. cont. lib. 5. de Juſtificat. cap. 16. ["Una, ſitne meritum juſtorum dicendum ex condigno, an ex congruo. Altera, ſitne condignum ratione promiſſionis tantùm, an etiam ratione operis. 3. Num Deus remuneret opera juſtorum ſupra condignum, & impiorum citra condignum. Quod attinet ad primam quæſtionem, Catholici omnes agnoſcunt opera bona juſtorum eſſe meritoria vitæ æternæ; ſed tamen aliqui cenſent, non eſſe utendum his verbis, de *condigno* & *congruo*, ſed abſolutè dicendum, opera bona juſtorum eſſe meritoria vitæ æternæ ex gratia Dei. Ita docet Thomas Waldenſis, &c. Alii volunt opera bona juſtorum eſſe de condigno largo modo, ita ut hoc condignum reſpectu condigni propriè ſumpti, poſſit dici congruum. Ita docent Durandus & Gregorius, &c. Communis autem ſententia Theologorum admittit ſimpliciter meritum de condigno. Durandi ſententia, ſi nihil aliud vellet, niſi merita noſtra non eſſe ex condigno, ſive ex juſtitia abſolutè, ſed tantùm ex hypotheſi, id eſt, poſitâ liberali Dei promiſſione, non eſſet reprobanda. Cæterum videtur omnino velle, merita noſtra ex gratia Dei procedentia, & poſitâ promiſſione, adhuc non eſſe talia, ut ex juſtitia debeantur meriti, ſed ex ſola Dei liberalitate. *Et cap.* 17. Altera quæſtio ſequitur, Utrùm opera bona ſint meritoria ex condigno, ratione pacti tantùm, an ratione operis tantùm, an ratione utriuſque. Non deſunt qui cenſeant, opera bona eſſe meritoria

toria vitæ æternæ ex condigno ratione operis, etiamſi nulla extaret divina conventio. Ita docent Cajetanus, Soto, &c. Alii contra exiſtimant, bona opera ex gratia procedentia non eſſe meritoria ex condigno ratione operis, ſed tantùm ratione pacti & acceptationis divinæ. Ita docet Scotus & alii, &c. Diſtat autem hæc opinio longiſſimè ab hæreſi Lutheranorum; non enim Scotus cenſet, opera bona non eſſe verè bona, ſed peccata, ſi ad legem divinam examinentur, ut Lutherani cenſent. Sed exiſtimat, opera juſtorum eſſe bona verè & propriè, ſed non tam excellentia, ut proportionem habeant cum vita æterna, & ideo acceptari quidem a Deo ad juſtam & dignam mercedem vitæ æternæ, ſed ex pacto & promiſſione, non ex operis dignitate. Nobis media ſententia probabilior eſſe videtur, quæ docet, opera bona juſtorum meritoria eſſe vitæ æternæ, ex condigno, ratione pacti & operis ſimul; non quidem quòd ſine pacto vel acceptatione non habeat opus bonum proportionem ad vitam æternam, ſed quia non tenetur Deus acceptare ad illam mercedem opus bonum, quamvis par & æquale mercedi, niſi conventio intercedat, &c. *Et cap.* 19. Poſtrema reſtat quæſtio. Num Deus bona opera remuneret, ex mera liberalitate ſupra condignum. Communis enim Theologorum ſententia id conſtanter affirmat, &c. Contrarium docuit Vega. Probatur breviter, Deum remunerare ultra vel ſupra condignum, &c. Utrum autem operibus malis Deus pœnam reddat citra condignum non videtur ita eſſe certum, &c. *Hæc Bellarm. & Vaſquez.* 1. 2. *diſp.* 213. *cap.* 3. Tametſi ſcholaſtici omnes & Catholici ſcribentes contra hæreticos hujus temporis, apertè pronuncient, operibus juſtorum ineſſe rationem meriti vitæ æternæ; nihilominus cùm agitur de ratione meriti ſimpliciter aut meriti condigni vitæ æternæ, variant inter ſe. Et ſanè B. Thom. *art* 1. *quæſt.* 114. affirmat noſtri apud Deum non eſſe meritum ſimpliciter. Ratio verò illius eſt, quia ubi non eſt ſimpliciter juſtitia, neque ſimpliciter æqualitas, non poteſt eſſe meritum ſimpliciter; noſtri autem ad Deum non eſt juſtitia, neque æqualitas ſimpliciter; ergo neque noſtri apud Deum erit meritum ſimpliciter. In eadem ſententia videtur eſſe Durandus, ubi docet, noſtris operibus in gratia factis non ineſſe rationem meriti ſimpliciter & propriè.

Addit præterea Durandus, merita noſtra apud Deum non eſſe condigna mercede gloriæ, ſed ea dumtaxat ratione dici meritoria, quia Deus lege & ordinatione ſuâ poſtulat opera noſtra, ut ipſam gloriam tribuat. Affirmat, id quod redditur ex promiſſione, non reddi meritis condignis; inter gloriam & opera meritoria juſtorum non eſſe æqualitatem condignitatis, adhuc inſtar illius, quæ eſt inter ſemen & fructum ejus. Quocirca concludit, merita juſtorum comparatione vitæ æternæ, ſolùm eſſe merita congrua, tametſi dicat meritum, quod juſti habent vitæ æternæ, medium eſſe inter meritum congruum exiſtentis in peccato, & meritum ſimpliciter condignum, quod eſt ex juſtitia, & ita partim dice poſſe meritum congruum, partim meritum condignum. *Et diſp*, 214. *etiam in titulis capitum ſic habet*: Opera juſtorum ex ſe ſine pacto & acceptatione Dei, condigna non eſſe vitæ æternæ, non pauci Catholici docuerunt, *cap.* 1. opera juſtorum aliquam ex ſe dignitatem, magnam autem ex meritis & gratia Chriſti habere, alii etiam Catholici exiſtimarunt, *cap.* 2. Opera juſtorum ex ſe habere totam dignitatem, rationem tamen meriti in ipſis ex promiſſione compleri, recentiores alii Theologi autumant."] *Et diſp.* 215. quid ipſe ſentit promens. ["Nos, inquit, qui diximus, inter Deum & nos non poſſe eſſe juſtitiam propriè, ſed communi quâdam ratione, non nos tribuimus Deo obligationem dandi gloriam in remunerationem bonorum operum ex juſtitia accepti, quaſi ipſe compenſare debeat ex juſtitia bona opera quæ a nobis accepit; ſed dicimus ex ſolo promiſſionis verbo, ac proinde ex ſola fidelitate debere dare vitam æternam in remunerationem operum; quare ſi eam non daret (quod fieri nequit) eſſet quidem infidelis, quia non ſervaret veritatem promiſſionis; non tamen injuſtus propriè, quia non faceret contra juſtitiam propriè; diceretur nihilominus injuſtus, quatenus fidelitas eſt juſtitia quædam, nempe pars poteſtativa juſtitiæ, & ita infidelitas hæc, communicatione injuſtitia dici poteſt."] Hæc Vaſquez. Nihil ergo ſupra dictorum de Fide, ſed Scholaſtica ſunt varia placita, & opiniones diverſæ, cùm Doctorum Catholicorum in hac re nutent ſenſus.

Facilè doctrinæ Fidei de meritis ſubſcribent Adverſi, ſi hæc a Fide ſemoveamus. Subſcripſit Meſtrezatius, tract.

tract. *de gratia, contra prætenſa merita*, p. 25. [" Agnoſcimus, inquit, bona opera eſſe Deo grata, eaque obtinere vitam æternam, & ſolùm volumus, quòd eam obtineant ex benignitate, gratia, bonitate, & miſericordia Dei: & ſic nomen meriti & merendi, ſenſu quem ex latina habet."] En ergo Meſtrezatius Catholicus in doctrina *Fidei de meritis*.

II. Sequitur nec eſſe de Fide *omnia bona opera juſtorum eſſe æternæ vitæ meritoria; ſeu quænam in ſpecie opera mereantur gloriam, an opera temperantiæ, ſpei, Fidei, & alia præter charitatem.* Quia Tridentinum non proponit talia opera in ſpecie mereri, ut patet. 2. Probatur, quia in hoc ipſo Doctores variant, referentibus iiſdem Bellarmino, & aliis, Vaſquez, loco citato, *diſp.* 217. *cap.* 1. [" Inter Scholaſticos, *inquit*, in controverſia poſitum eſt, utrùm ſolâ charitate, & bonis operibus a charitate imperatis, an quocumque opere bono, etiamſi a charitate non imperetur, juſti mereantur æternam vitam. Prior ſententia eſt, quòd per ſola bona opera. quæ procedunt ex imperio charitatis, mereatur homo juſtus æternam vitam. Quam ſententiam tradiderunt Scotus, Gabriël, Durandus, &c."] *Bellarminus ipſe hanc ſententiam ſequitur, lib.* 5. *de juſtif. cap.* 15. [" mihi verò, *inquit*, *cap.* 2. ſemper viſum eſt, quodlibet opus hominis juſti bonum, & ſecundùm virtutem moralem, meritorium eſſe vitæ æternæ. Hanc ſententiam tradit Bonaventura, Capreolus, Sotus."]

Quàm longè ergo abſumus a Deviorum communi calumniâ, Catholicos ponere perfectionem in jejuniis, cœlibatu, votis Monaſticis, &c. non in charitate; cùm nec de Fide ſit, prima opera eſſe meritoria vitæ æternæ, niſi a charitate imperentur? & quàm facilè, Scholaſticis iſtis ſemotis, Fidei noſtræ doctrinæ ſubſcribent? Meſtrezatius oſtendit meritum vitæ æternæ agnoſcere in operibus, lib. de grat. ac toto illo libro agnoſcit id in omnibus operibus bonis, nullâque eorum diſtinctione. Credit ergo plus quàm oportet credere quò ſit Catholicus.

III. Sequitur, *non eſſe de Fide, juſtum poſſe mereri pro aliis quocumque merito, ne quidem de congruo, nec converſionem peccatoris, nec aliam gratiam.* Probatur 1. quia Tridentinum *meriti pro aliis* non meminit, nec proinde proponit credendum. 2. Quia variant in hac re Doctorum opiniones

opiniones Catholicorum. Certum quidem iſtud eſt: [" Gratia adoptionis, inquit, bene Vaſquez, 3. *parte diſp.* 4. *cap.* 5. quæ nunc communicatur, puræ creaturæ ſuapte natura ſolum eſt principium merendi condignè vitam æternam, & incrementum ſuî ipſius, habenti illam, nec eſt principium condignè merendi alteri primam juſtificationem ex minimo gradu, nec minimum auxilium gratiæ ad illam: ob quam cauſam Apoſtoli, nec Beata Virgo, qui habitualem juſtitiam & gratiam adoptionis in gradu perfecto habuerunt, non fuerunt condignè promeriti alicui minimum auxilium gratiæ. Non alia ratio fuit, niſi quia gratia habitualis ſolum eſt principium merendi tale genus præmii, nempe gratiæ & gloriæ, illudque ſibi & non aliis quamtumvis augeatur, ſemper enim manet ejuſdem naturæ."] Proprium id Chriſti eſt. Et Saurez, tom. 4. diſp. 48. ſect. 2. refert cum approbatione: [" Meritum gratiæ & gloriæ ita eſt perſonale, ut nemo poſſit alteri ſuum meritum præſtare, ut alteri valeat ad gloriam obtinendam, & ſit quaſi præmium illius mercedis, ſed illud pretium eſſe debet proprium perſonale opus, quia per illud ſolùm fit homo dignus vitâ æternâ."] Hoc certiſſimum eſt. [" Dicamus igitur, *concludit bene Vaſquez loco citato*, gratiam adoptionis ſolum eſſe principium meriti & ſemen gloriæ ei qui illam habet & incrementi ſuî ipſius, non autem condignè merendi alteri gratiæ auxilia aut juſtificationem. Ac proinde unam puram creaturam non potuiſſe pro aliis condignè & perfectè ſatisfacere."] Solius enim Chriſti id proprium eſt; quare *ad eum finem neceſſarium* fuit Chriſti Incarnatio. Sed utrum de congruo poſſit aliquis mereri pro alio, dico, *id non eſſe de Fide*. Probatur 1. quia Tridentinum id non proponit. Jam dixi, aliquibus Theologis meritum ullum dici *de congruo*, ne quidem pro ſe, multò minùs pro alio. 3. Quæ dicemus de ſatisfactione, iſtud etiam probabunt, quia ſatisfactio eſt per modum meriti: & Tridentinum eodem modo loquitur de merito & ſatisfactione.

Si tamen bene intelligatur, quid nomine *meriti de congruo* ſignificent Doctores, tale meritum non poteſt rejici nec pro alio, ne quidem a Proteſtantibus. Quia, [" idem dicimus, docet bene Vaſquez, 3. part. q. 94. art. 1. dub. 4. meritum de congruo, quod impetratorium opus, impetratorium meritum, quod de congruo dici-

ſolet;

ſolet; meritum de congruo illud eſt, quod impetrat illud cujus eſt meritum: meritum congruum in ſola impetratione conſiſtit."] At quis ignorat, orationem impetrare a Deo pro ſe & aliis multa bona, & avertere multa mala? In formula ipſa precum Deviorum noſtrorum tempore peſtis habetur, tunc exhortandum populum *precari Deum ad impetrandam miſerationem*, & cur orarent pro aliis, & pro tot generibus hominum, ſingulis diebus Dominicis publicè ex formula, niſi *impetraturos* ſe ſperarent? en *meritum de congruo*. Sed & ſatis conſtat, *bonis operibus* diverſis, fideles *bona ſpiritualia & temporalia* pro ſe & pro aliis *obtinere a Deo*, ſeu ejus miſericordia. Quod ad reliqua, probabilius eſſe cenſemus opera mereri de condigno, condignitate ortâ partim ex opere ipſo, partim ex promiſſione, nec ſola opera charitatis, ſed & reliqua manantia ab homine juſto, eſſe meritoria vitæ æternæ.

§ 2.

De Juſtificatione.

Tridentinum ſic habet, ſeſſ. 6. can. 11. ["Si quis dixerit, homines juſtificari vel ſolâ imputatione juſtitiæ Chriſti, vel ſolâ peccatorum remiſſione, excluſa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, *Rom.* 5. 5. atque illis inhæreat: aut etiam gratiam quâ juſtificamur, eſſe tantùm favorem Dei, anathema ſit. *Et can.* 10. Si quis dixerit, homines ſine Chriſti juſtitia, per quam nobis meruit juſtificari, aut per eam ipſam formaliter juſtos eſſe anathema ſit."] En quid rejiciendum ut hæreticum, & proinde quia credendum de Fide, quod etiam fuſiùs explicatur, cap. 7. quia propoſitum per Concilium univerſale.

Unde etiam ſequitur a contrario *non eſſe de Fide, juſtitiam hanc inhærentem eſſe habitualem*, ſeu quòd *juſtitia nobis inhærens, quâ juſtificamur, ut forma ſit habitus aliquis.* Probatur 1. quia de hac re nihil habet Tridentinum, nec aliud Concilium univerſale. Probatur 2. ["In controverſia poſitum eſt, inquit, Vaſquez, 1. 2. diſp. 203. cap. 2. utrùm Eccleſia definierit, vel ad fidem Catholicam pertineat, juſtitiam quâ impii juſtificantur, eſſe qualitatem & habitum permanentem in anima, an æquè bene fieri poſſet juſtificatio, per affectum dilectionis erga Deum, & contritionis de peccato, & omnia, quæ

quæ de juſtitia noſtra in Scriptura, & Conciliis, atque a Patribus dicuntur, rectè conſtare poſſent, ſi aliquis diceret, juſtitiam inhærentem eſſe affectum dilectionis erga Deum & contritionem de peccato. In qua controverſia Vega, & poſtea recentiores aliqui exiſtimarunt, jam eſſe ab Eccleſia definitum homines juſtificari per qualitatem & habitum permanentem; & ea, quæ de juſtitia noſtra ab Eccleſia dicuntur, in ſolam qualitatem permanentem & habitum convenire. Probabilis tamen ſententia mihi viſa eſt, *inquit*, *cap.* 3. hactenus ab Eccleſia definitum non eſſe, adultum extra Sacramentum ſolo habitu juſtificari."] *Et titulus ipſe capitis habet*; ["Hactenus definitum non eſſe, utrùm ſolo habitu juſtificentur adulti extra Sacramentum, Scholaſticorum auctoritate probatur. *Et paulò poſt:* Expreſsè dicitur, definitum hactenus non eſſe, juſtitiam nobis inhærentum habitum eſſe. Ita Sotus & Canus; atque ideo dicunt Concilium Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. dum definivit ineſſe juſtificatis formalem juſtitiam ipſis intrinſecam, datâ operâ abſtinuiſſe a nomine habitûs, ne de habitu aliquid definiret; ac proinde ejus definitione declaratum ſolùm fuiſſe, juſtificari hominem non favore & juſtitiâ alienâ, tanquam formâ; ſed juſtitiâ inhærente: huc enim inſtitutum Concilii ſpectabat, ut contra hæreticos oſtenderet, homines juſtificari non extrinſecâ juſtitiâ, ut illi dicebant, ſed intrinſecâ ſibi & inhærente. Et Stapleton dicit, non eſſe minutiſſimè ſibi diſcutiendum, quid ſit illud propriè & præcisè, quo nobis inhærente formaliter primum juſtificamur, vel juſti manemus, nempe utrum ſint habitus certarum virtutum infuſi a Deo, & fixi in nobis manentes; an verò non habitus infuſi, ſed motiones tantùm animæ rectæ & continuæ. Alias etiam quæſtiones, quas ibi proponit, diſcutere non curat; inter quas alia ſimilis eſt, utrùm juſtitia, quâ ſumus formaliter juſti, ſit ipſa obſervatio legis ex Fide facta, & operatio virtutum; an ſit novitas intus operans? Reddit autem rationem, quòd ſint quæſtiones Scholaſticæ potiùs quàm hodie controverſiæ cum hæreticis; ac proinde de illis nihil in alteram partem Eccleſia olim, aut nunc demum in Concilio Tridentino definierit. Subdit deinde; nam quod unumquemque ſuam juſtitiam in ſe recipere ſecundùm menſuram, quæ etiam ſingulis inhæret propter dona infuſa, Patres Concilii docent, illud in quacumque

prædictarum

prædictarum opinionum ſententia aliquo modo verificari poteſt. *Quin & cap.* 6. *dicit idem Vaſquez:* Eccleſia expreſsè non declaravit parvulorum juſtificationem, & eorum, qui virtute Sacramenti, cum ſola attritione juſtificantur, fieri per habitum, ſed in univerſum ſolùm definivit, omnem juſtificationem fieri per inhærentem juſtitiam. *Habet tamen & rectè, cap.* 2. Communis & vera Theologorum ſententia eſt homines juſtificari, non ſolùm creatâ juſtitiâ ipſis inhærente, verum etiam hanc juſtitiam, & ſanctitatem eſſe qualitatem permanentem in anima, quam communiter habitum appellamus. *Quin & habet, cap.* 6. Ex definitione Tridentini apertâ ratione colligitur, parvulos & adultos, qui virtute Sacramenti remiſſionem peccatorum conſequuntur, ſolo habitu, & qualitate permanente juſtificari, ac proinde hanc ſententiam ad Fidem Catholicam ita pertinere, ut ſine errore negari nequeat, *non tamen* ſine hæreſi, *ex noſtra Regula.*"]

Ex quibus patet, qui eſt fructus ſecretionis hujus noſtræ, vix jam eſſe controverſiam de Fide inter nos & Proteſtantes in hac materia. Et cap. 10. generaliter: ["Secundùm communem & veram Scholaſticorum ſententiam, concedendus eſt habitus gratiæ juſtificantis in omnibus qui juſtificantur, licèt id de Fide hactenus non ſit definitum: conceſſo autem hoc habitu multò melius eſt tribuere ipſi juſtificationem & emundationem a peccato, quàm actui, ut in omnibus eodem modo juſtificatio fiat; ſi quidem in parvulis, & in iis qui virtute Sacramenti juſtificantur, habitus gratiæ"] neceſſariò concedendus eſt, ut c. 6. probavimus. Ita Vaſquez.

["Juſtitia inhærens *dicit Meſtrezatius libello de gratia, cap.* 35. id eſt, renovatio animarum noſtrarum in ſanctitate virtutibus Chriſtianis, locum tenet in ſalute noſtra. *Et pag.* 42. Juſtitiam inhærentem Deus non imputat, ſed producit in nobis. *Et pag.* 37. Quantùm ad Spiritum novi Adam, derivatur in nos, per regenerationem, ſicut corruptio habitualis Adami derivatur in nos per generationem natularem."] Agnoſcit ergo juſtitiam inhærentem; eſt ergo Catholicus: quin & agnoſcit eſſe *habitualem,* quod inter nos non eſt adhuc de Fide. Et manet ſolùm quæſtio de nomine ["Si ſumatur terminus juſtificationis, *inquit, Molin. in Eraſ. pag.* 49. in ſenſu, quo adverſarii noſtri accipiunt, pro regenerati-

one;

one; & ſanctificatione; falſum eſt nos dicere, ſolam fidem juſtificare; nam Chriſtianus regeneratur per omnes virtutes Chriſtianas."] En ergo etiam Molinæus Catholicus. En hallucinationem cauſam diſſidii. En ſecretionem noſtram cauſam concordiæ.

§. 3.

De ſatisfactione.

I. ["Si quis dixerit, *inquit, Concil. Trident. ſeſſ.* 14. *can.* 13. pro peccatis quoad pœnam temporalem, minimè Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus, anathema ſit. *Et can.* 14. Si quis dixerit ſatisfactiones, quibus pœnitentes per Chriſtum Jeſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes; anathema ſit."] En quod damnant ſub anathemate.

II. En proinde doctrina Fide Catholicâ tenenda, quia proponitur a Concilio univerſali.

Sed a contrario ſenſu 1. *non eſſe de Fide*, ſicut de meritis dictum eſt; *An ſatisfactiones ſint de congruo, vel de condigno; an ex dignitate ſola operis, an ex promiſſione, an ex utroque; an ex juſtitia, vel etiam ejus rigore, an ex ſola fidelitate Dei?* Probatur 1. Quia Tridentinum nihil de his habet. 2. Quia variant Doctores. *Ledeſma & Durandus docent, hominem ſatisfacere pro pœna ex benevolentia Dei acceptantis illam ſatisfactionem*, referente, Vaſquez, 3. p. q. 94, art. 1 dub 3.

III. *Nec hanc fieri per opera, niſi per opera charitatis*, aut *jejuniis* quidem, *orationibus, eleemoſynis, &c.* ſed dummodo a charitate ſint imperata. Probatur 1. Quia Tridentinum nihil de hoc habet, ſive canone allato, ſive alio. 2. Quia mutant opiniones Doctorum. *Henricus ſignificat imperium charitatis eſſe neceſſarium*, refert Suarez, de pœnit. diſp. 37. ſect. 3.

IV. *Non eſt de Fide, juſtum poſſe ſatisfacere pro alio.* Probatur 1. Quia Tridentinum non proponit ſeu docet, 2. Suarez, Tom. 4. diſp. 48. ſect. 2. cujus titulus eſt. ["Utrùm unus poſſit alteri ſuffragari pro illo ſatisfaciendo, ſeu pœnam illi debitam perſolvendo. Sententia,

tia, *inquit*, quorumdam modernorum Theologorum eſt, non poſſe unum fidelem alteri ſuffragium ferre pro illo ſatisfaciendo, & ſolvendo pœnam debitam, ſed ſolùm impetrando ac merendo de congruo, ut Deus remittat talem pœnam, ſive immediatè gratis illam condonando propter orationes alterius, ſive dando aliquod auxilium, propter eaſdem orationes, quò bene operetur ad ejuſmodi remiſſionem obtinendam. Fundamentum hujus ſententiæ eſt; Quia debitum pœnæ eſt debitum perſonale quod per actionem vel paſſionem propriæ perſonæ ſolvendum eſt, & ideo non poteſt per alium ſolvi, quia non poteſt unus ita donare alteri actionem ſuam, vel paſſionem, ut illius propria efficiatur. Propter peccatum fit aliquis dignus pœnâ in ſe ipſo, non in alio; ergo contrahit debitum perſolvendum per actionem vel paſſionem propriæ perſonæ, non alterius. 2. Quia hoc debitum pœnæ tale eſt, ut contrahi non poſſit per opus alienum, ſed per proprium: ergo etiam e contrario ſolutio hujus debiti non poteſt fieri per alienum opus, ſed per proprium. 3. Aliunde verò omnia, quæ adduci ſolent ex Scriptura, ad ſummum probant, fideles poſſe ſe mutuò juvare orando & impetrando. Atque ex hac ſententia infertur, etiamſi unus juſtus pro alio offerat opera ſua ſatisfactoria, ut illi obtineat remiſſionem pœnæ temporalis, & de facto illam impetret, nihilominus æquè ſatisfacere per illa opera pro peccatis propriis, quia non ſe privat fructu propriæ ſatisfactionis; cùm enim per pœnam pro alio non ſolvat, conſequens eſt, ut pro ſe ſolvat. Sicut juſtus, quando orat pro alio, aut bene operatur, ut alter impetret auxilium gratiæ, vel aliud bonum, non minùs meretur ſibi de condigno vitam æternam, quàm ſi nihil alteri mereretur de congruo; ita ergo, quamvis alteri impetret de congruo remiſſionem pœnæ, nihilominus pro ſe æqualiter ſatisfacit de condigno, ac ſi nihil alteri impetraret."]

Tribus his generaliter elucidandis & comprobandis, adde duo ſingularia, in hac materia. Primum ex Vaſquez, 3. part. de pœnit. q. 94. art. 1. dub. 4. *a pœna* peccatis debita poſt culpam dimiſſam, non liberamur, niſi per ſatisfactionem, non per ſatispaſſionem, & illa habet apud Deum rationem meriti. Unde infert, *Deus poſtulat ſatisfactionem, ut pœnam condonet; hæc autem cùm ſit per modum meriti, nunquam habet effectum niſi ſit in*

homine juſto: ſeu homo exiſtens in peccato mortali, non poteſt ſatisfacere pro tali pœna; *quare hæc opera extra charitatem facta non ſunt meritoria, nec ſatisfactoria.* Secundum eſt ex Suario, loco ſupra citato, Diſp. 48. ſect. 2: [" In hujuſmodi *præmiis, inquit,* vel pœnis taxandis, nihil poteſt ex ſola rei natura deſumi, ſed neceſſaria eſt ſupremi legiſlatoris inſtitutio, qui potuit unam tantùm pœnam purgatorii præcisè ac definitè pro peccato remiſſo præſcribere, & tunc nullus poſſet in hac vita pro tali pœna, etiam per propria opera, ſatisfacere; tamen etiam potuit non ita definitè pœnam taxare, ſed quaſi alternativè, vel talem purgatorii pœnam vel aliam condignam & moraliter æquivalentem hujus vitæ; atque ita de facto facit ex virtute quam juſti habent ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis. Ita ergo nunc dicimus potuiſſe Deum disjunctionem illam ita extendere, ut debeat homo tantam pœnam in purgatorio ſuſtinere, vel in hac vita pro illa ſatisfacere, aut per ſe, aut per amicos ſuos, interveniente ex parte ſatisfacientis voluntariâ oblatione ſuæ pœnalitatis pro alio; & quantum eſt ex parte divinæ legis ſufficienter illi ſatisfit."] Hæc Suarez generaliter de ſatisfactione. Qui licèt addat de 1. illa ſententia relata: *Hanc ſententiam cenſeo eſſe falſam, & valde novam in Theologia, ideoque omnino vitandam in materia adeo gravi*; non audet tamen dicere, *eſſe contra* Fidem: multò minùs *contra Fidem Catholicam.* Imò ingenuè fatetur, *hujuſmodi fuiſſe divinam inſtitutionem* (quod unus pro alio ſatisfaciat) *non poſſumus ratione oſtendere, cùm hoc pendeat ex divina voluntate, nec etiam habemus teſtimonium Scripturæ, quo id ſufficienter convincamus*; *nam quæ ſupra adduximus,* de interceſſione per modum impetrationis, *& meriti de congruo, poſſent in rigore declarari.* Quin & probabiliter dictæ ſententiæ ſtatuendæ, ſufficere videtur auctoritas *Theologorum* illorum *modernorum* quos allegat idem, ſect. 3. [" Difficultas eſt, an hæc ſatisfactio unius pro alio, ita ſit de juſtitia, & de condigno, ſicut pro ſeipſo. 1. Sententia eſt, hanc ſatisfactionem, non eſſe de condigno ex juſtitia, ſed ex libera acceptatione ipſius Dei; quæ poteſt etiam fundari in aliqua congruitate ex parte offerentis ſatisfactionem ſuam; non tamen propterea acceptatio erit infallibilis, etiamſi a juſto & pro juſto offeratur. Ita Medina & Corduba 1. Quia nunquam tenetur judex ſatisfactionem

per

per alium acceptare, etiamſi aliàs fortaſſe æqualis ſit ſed jus habet puniendi ipſammet perſonam. 2. Quia nec Scriptùrâ Sacrâ, nec traditione conſtat, eam legem ſeu promiſſionem factam eſſe, *ſcilicet acceptandi ſatisfactionem pro alio*, 3. Quia ſicut mereri, ita & ſatisfacere de condigno pro alio, cenſetur eſſe proprium Chriſti Domini.

V. *Longiùs etiam abeſt à doctrina & certitudine Fidei, viventem poſſe ſatisfacere pro mortuis, niſi orando, & per modum ſuffragii.* Patet, quia non habetur in Tridentino, aut alio concilio univerſali. 2. Quia variant in hac parte Doctorum ſententiæ 1. ["Sententia, inquit Suarez, *ſect.* 6. eſt ſatisfactionem pro animabus purgatorii ſolùm eſſe ex miſericordia. Ita tenent Cajetanus, Canus, Soto, &c. Idem a fortiori tenent Medina & Corduba, cùm idem dicant: de ſatisfactione unius viventis pro alio propria & unica ratio eſſe debet, quia de hoc nulla extat promiſſio, aut pactum divinum; cujus ſignum eſſe poteſt, quia Eccleſia & Sancti orant Deum, ut acceptet hæc ſuffragia pro defunctis; ergo ſignum eſt, non eſſe opus juſtitiæ, ſed miſericordiæ. Item colligi poteſt ex eo, quòd animæ in purgatorio exiſtentes jam ſunt extra forum Eccleſiaſticum, & pertinent tantùm ad forum Dei. Cùm ergo etiam inter viventes incertum ſit, an tale pactum vel promiſſio intercedat, veriſimilius eſt reſpectu defunctorum nullum eſſe: maximè, cùm nullo ſufficienti teſtimonio, & ratione oſtendi poſſit. *Et infra:* Ob hanc cauſam tam de noſtris ſatisfactionibus, quàm de Indulgentiis Eccleſiæ ſolet dici, prodeſſe animabus purgatorii per modum ſuffragii, per quam locutionem aliqui putant excludi infallibilem applicationem ad acceptationem ex juſtitia. *Et paulò poſt:* Si eſt infallibile, neceſſe eſt ut intercedat divina lex & promiſſio, quia in nullo alio poteſt illa infallibilitas fundari."]

VI. Sequitur *nec eſſe de Fide, Theſaurum Eccleſiæ, ut vocant, ſatisfactionum ſanctorum* (nec proinde, ut dicetur poſtea, Indulgentias, quæ dantur vivis ſeu defunctis) dari *per diſtributionem hujus Theſauri.* Probatur, quia non eſt de Fide, ut oſtenſum eſt, unum poſſe ſatisfacere pro alio, quia non habetur in Concilio; in quo nec habetur hujus Theſauri mentio, nec in alio Concilio univerſali: non eſt ergo propoſitus ab Eccleſia

credendus Fide. Verum quidem eſt, Clementem VI. in extravaganti *Unigenitus, de Pœn. & Rem.* dicere: [" Ad theſauri infiniti *ex ſanguine & meritorum Chriſti* cumulum B. Dei genitricis, omniumque electorum a primo juſto uſque ad ultimum merita, adminiculum præſtar enoſcuntur. De cujus conſumptione ſeu minutione non eſt aliquatenus formidandum, tam propter infinita Chriſti merita, quàm pro eo quod quantò plures ex ipſius applicatione trahuntur ad juſtitiam, tantò magis accreſcit ipſorum cumulus meritorum."] Sed non eſt ibi mentio *ſatisfactionis* ſanctorum, de qua ſola loquimur. 2. Id ſolum obiter dictum in extravagant. 3. Quæ etiam ſcripta eſt Archiepiſcopo Terraconenſi, non univerſæ Eccleſiæ. 4. Denique Papa, non eſt Concilium generale. Non itaque ſufficit fundando articulo Fidei Catholicæ. 2. Suarez, Tom. 4. diſp. 51. quæ eſt de iſto Theſauro, ſect. 2. [" Ex Theologis, *inquit*, præter Maironem Durandus auſus eſt negare Theſaurum Eccleſiæ, ut conſtantem ex meritis vel ſatisfactionibus aliorum, præter Chriſtum. Affertque 2. rationes 1. eſt eadem cum ratione Maironis. Quia opera juſtorum ſunt condignè remunerata in animabus eorum. 2. Si quæ merita ſanctorum reponerentur in Theſauro Eccleſiæ maximè illa, quæ ſanctis ſuperflua ſunt; nam quæ ſunt ipſis neceſſaria, aliis non applicantur: ſed nulla ſunt merita ipſis ſuperflua, quia omnia ſunt eis utilia & efficacia ad aliquod præmium, quia nullum eſt vel minimum opus apud Deum, quod careat mercede ſuâ; ergo nulla ſuperflua Sanctorum merita, quæ in Theſauro reponantur. *Et infra:* Dixerunt aliqui, ut ſupra vidimus, agendo de ſuffragiis, hæc opera, etiam quoad vim ſatisfaciendi, ita eſſe propria ipſius juſti operantis ſeu patientis, ut nullus juſtus præter Chriſtum poſſit alteri donare illa ſub hac ratione, ſeu pro alio ſolvere, aut ſatisfacere, juxta quam opinionem conſequenter dicendum eſt, Theſaurum Eccleſiæ non conſtare ex ſatisfactionibus Sanctorum, neque ex illis applicare aliquid per Indulgentias ad ſolutionem temporalium reatuum. In quo multùm accedit illa ſententia ad Durandi ſenſum: differre tamen poteſt ab illo dicendo merita Sanctorum, quatenus habent vim impetrandi aliquid, merendo etiam illud de congruo aliis, ſub ratione manere repoſita in Theſauro Eccleſiæ. Nam ſub eadem dici poſſunt ſuper-

abundantia

abundantia ſeu ſuperflua, quia ſufficientia ſunt ad impetrandum & obtinendum a Deo, ex prædicta ratione meriti, plura beneficia, quàm ex facto Deus propter illa contulerit juſtis ſeu Eccleſiæ. Quod videtur ſatis ad ſalvanda verba Pontificum. Nam Clemens VI. in Extravaganti citata, non de ſatisfactione ſed de meritis loquitur."] Ita Suarez. Quæ ſufficiunt firmandæ noſtræ illationi, ſcilicet, *Theſaurum illum ut conſtantem ex ſatisfactionibus Sanctorum, non eſſe de Fide*, cùm varient in ejus aſſertione Doctores.

Etſi illo ſolùm intelligatur quòd actiones ſanctorum in hac vita, vim habeant impetrandi a Deo aliquid etiam poſt mortem, & ſub ea ratione manerent in Theſauro Eccleſiæ, nequaquam Devii talem Theſaurum Eccleſiæ negant, tam clarum in Scriptura, Gen. 26. 24. *Ego ſum Deus Abraham Patris tui, benedicam tibi & multiplicabo ſemen tuum propter ſervum meum Abraham.* Et Pſal. 131. 10. *Propter David ſervum tuum non avertas faciem Chriſti tui*, id eſt, ut habet Gloſſa Genevenſis: Noli contemnere vel rejicere preces, quas Rex Salomon in generali facit pro omni populo. En Theſaurum Eccleſiæ explicatum, ut audivimus, ab aliquot Theologis, agnitum a Proteſtantibus noſtris. Quam *vim impetrandi*, ſæpè noſtri *meritum de congruo* vocant. Aliis non placet nomen meriti *de congruo* ne quidem *pro ſe*, multò minùs *pro aliis*. Audivimus etiam Meſtrezatium admittentem merita propoſita ut ſupra. In quo ergo, ſecretione illâ exactâ doctrinæ Fidei noſtræ ab aliis doctrinis factâ, manet diſſidium, ſeu *de meritis*, ſeu *de ſatisfactione*, ſeu *pro ſe*, ſeu *pro alio* per modum impetrationis, ut in oratione, ſeu *de Theſauro Eccleſiæ?* Quantas adverſariorum hallucinatio circa doctrinam Fidei noſtræ excivit diſſenſiones? Quot ex hallucinatione illa implent libros. Si quæris, quæ nobis probabilior doctrina *de his quatuor articulis ſeu deductionibus*. Reſp. Eadem quæ de meritis & de ſatisfactione Tridentinum ſupra allatum loquitur, & ſimilis militat ratio. Quare cenſemus probabilius 1. ſatisfactiones eſſe de condigno, condignitate ortâ partim ex natura operis, partim ab acceptatione divinâ. 2. Non ſola opera charitatis elicitivè vel impetrativè, ſed alia etiam aliarum virtutum, maximè pœnalia, eſſe ſatisfactoria. 3. Poſſe fideles ſibi invicem ſuffragium ferre, dum unus pro alio ſolvit pœnam temporalem pro peccatis remiſſis

debitam ſatisfactionis nomine in proprietate, & rigore ſumpto, quod non eſt ſolùm impetrare gratuitam remiſſionem pœnæ, ſed & debitum ſolvere: non eſt itaque ſolùm per modum impetrationis. Addo, quòd fideles hoc modo ſatisfaciunt, tum pro vivis, tum pro defunctis: & utramque ſatisfactionem infallibiliter prodeſſe iis, pro quibus offeruntur, ſive viventibus in hoc mundo, ſive in purgatorio exiſtentibus, & ſecundùm totum harum ſatisfactionum valorem. 4. Unde dicendum etiam eſſe in Eccleſia Chriſti theſaurum, non ſolùm & quidem præcipuè conſtantem ex Chriſti meritis & ſatisfactione, quo ſenſu Theſauro ſumpto, Fide is conſtat; ſed etiam ex Sanctorum tum meritis, tum ſatisfactione propriè ſumpta, pro aliis, ut dictum ſupra. Quæ omnia fusè probat Suarez, tom. 4 diſp. 48. ſect. 2. 3. 5. 6. & diſp. 51. ſect. 1. & 2. quò Lectorem amandamus: cùm noſtri ſit ſolum inſtituti, quæ ſint Fide Catholicâ credenda proponere; & ab aliis quibuſvis ſecernere, quod præſtitum numeris præcedentibus.

§. 4.

De Indulgentiis.

Profeſſio noſtra & Concilium Tridentinum hæc habet, nec aliud, de Indulgentiis Profeſſio quidem noſtra, ex Tridentino excerpta: [" Indulgentiarum poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem eſſe affirmo. *Tridentinum, ſeſſ.* 25. decretum de Indulgentiis. Cùm poteſtas conferendi Indulgentias a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit, atque hujuſmodi poteſtate, divinitus ſibi traditâ antiquiſſimis etiam temporibus illa uſa fuerit, ſacro-ſancta Synodus Indulgentiarum uſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, & præcipit, eoſque anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt, vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant: in his tamen concedendis moderationem, juxta veterem & approbatam in Eccleſia conſuetudinem, adhiberi cupit, ne nimiâ facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. Abuſus verò, qui in his irrepſerunt, & quorum occaſione inſigne hoc Indulgentiarum nomen ab hæreticis blaſphematur, emendatos & correctos cupiens, præſenti decreto generaliter ſtatuit,

ſtatuit, pravos quæſtus omnes pro his conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, omnino abolendos eſſe. Cæteros verò, qui ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque profluxerunt, cùm ob multiplices locorum & Provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas, commodé nequeant ſpecialiter prohiberi; mandat omnibus Epiſcopis, ut diligenter quiſque hujuſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ corrigat, eoſque in prima Synodo Provinciali referat, ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententiâ cogniti, ſtatim ad ſummum Romanum Pontificem referantur; cujus auctoritate & prudentiâ, quod univerſis Eccleſiis expediet, ſtatuatur: ut ita ſanctarum Indulgentiarum munus piè, ſanctè, & incorruptè omnibus fidelibus diſpenſetur."] Hæc, nec plura Concilium. Unde ſequitur: Ut hæc Fide Catholicâ ſunt credenda, quia propoſita a Concilio univerſali: ita nec plura, quia nec plura propoſita a Concilio hoc univerſali, nec ab alio œcumenico.

Itaque *de Fide eſt, poteſtatem eſſe in Eccleſia concedendi Indulgentias divinitus ſibi traditam*; quia ſequitur ex Regula Fidei.

Et contrario ſequitur: *Non eſſe de Fide Catholica in uſu ſeu conceſſione Indulgentiæ prout de facto fit, remitti pœnas temporales debitas poſt peccatum remiſſum in foro Dei, ſive in Purgatorio, ſive in hac vita: aut etiam Eccleſiam habere voluntatem, cùm concedit Indulgentias, has pœnas relaxandi, & de facto illas relaxari.* Probatur 1. Quia hoc non proponitur a Tridentino. Et ſanè, cùm quæſtio ſit de facto, ſeu *quid velit Eccleſia relaxare*, quomodo poſſet eſſe de Fide? 2. probatur; quia variæ ſunt Doctorum hac de re ſententiæ, relatæ a Suario, & aliis. ["Quidam Catholici, *inquit*, *diſp.* 49. *ſect.* 1. dixerunt, per Indulgentias non remitti reatum pœnæ apud Deum, ſed ſolùm tolli obligationem exequendi Canonicas pœnas, ſeu injunctas per Eccleſiam. Quod docuit Cajetanus: ſed ille non loquitur de poteſtate, ſed de actu. Eſt, *refert idem diſp.* 50. *ſect.* 3. *de Indulgent.* diverſitas opinionum. Quidam enim ſenſerunt, per Indulgentias quæ de facto conceduntur, non remitti reatum pœnæ apud Deum, ſed ſolam obligationem exequendi Sacramentalem Pœnitentiam. Quæ opinio antiqua fuit, eam enim referunt D. Thomas, & Bonaventura, & inſinuat Albertus

Albertus, definiens Indulgentiam, remiſſionem eſſe de pœnitentiis injunctis; fundamentum eſt, quod in jure ſæpe dicuntur dari Indulgentiæ, *de pœnitentiis injunctis, ut patet* ex c. cùm ex eo. *de pœnit. & remiſſ.* & ex c. *Romana.* eodem tit. in 6. & ex *Clem. unic. de reliq. & veneràt. Sanctorum.* Ex quo loco intelligere licet generalem formam concedendi Indulgentias, *de pœnitentiis injunctis*; Ideoque licèt indulgentiæ concedantur ſimpliciter, & aliud non exprimatur, intelligendas eſſe ſecundùm juris formam, atque adeo *de pœnitentiis injunctis*; eò vel maximè quod Pontifices ſæpe concedunt Indulgentias ſub hac forma, *Concedimus 7. annos, vel 40 dies, aut tot quadragenas Indulgentiæ*, quæ numeratio manifeſtè fit *juxta Canones Pœnitentiales*, taxantes hoc modo pœnitentias peccatis imponendas. Tandem confirmari poteſt hæc ſententia, ex iis, quæ ſupra adduximus, de antiquo uſu Eccleſiæ in indulgendis pœnitentiis, nimirum ex eo non poſſe colligi, per illas remiſſiones, ſolitas fuiſſe remitti pœnas etiam in foro Dei. Sed uſus Indulgentiarum poſtea extenſus eſt ad pœnitentias injunctas etiam in foro Sacramentali ſub eadem ratione, & ad ſimilem effectum introductus eſt, & ille eſt qui nunc durat in Indulgentiis concedendis: ergo etiam nunc per Indulgentias nihil aliud relaxatur, niſi pœnitentiæ injunctæ. Ita Suarez."] Quorum auctorum relatorum auctoritas, & rationes, etiam probant ſententiam illam eſſe probabilem. Ex qua facilè Indulgentias hoc modo explicatas admittunt Proteſtantes: cùm nihil ſit aliud, quàm relaxatio Canonum antiquorum pœnitentialium, quos ipſimet non obſervant. Adde, quòd & ſæpe ſæpius pœnas, quas infligit eorum diſciplina, variis ex cauſis relaxent, Junge, quòd cenſeant, quotieſcumque ab eorum miniſtris *remittuntur peccata, miniſtros*, ut utamur verbis Molinæi in Eraſm. n. 20. *remittere peccata* nullâ remanente pœnâ luendâ nec in purgatorio, nec in hac vita. Dant ergo Indulgentias & pleniſſimas, & ſingulis ferè diebus, quibus conveniunt in templis.

Sequitur II. *Ne quidem eſſe de Fide, loquendo de poteſtate, eſſe in Eccleſia poteſtatem concedendi Indulgentias, per quas remittuntur fidelibus pœnæ pro peccatis remiſſis debitæ apud Deum*, ſive in hac vita, ſive in purgatorio; ſeu, *non eſt de Fide Catholica, poſſe Eccleſiam talem Indulgentiam*

tiam concedere, ut per eam remittat reatum pœnæ temporalis apud Deum, immediatè, ac per ſe, per ſolam relaxationem ſeu condonationem ipſius pœnæ, luendæ ſive in purgatorio, ſive in hac vita. Probatur 1. Quia Tridentinum hoc non proponit. 2. Ex diverſis ſententiis Doctorum. D. Thomas in ſupplemento, quæſtione 25. art. 1. cui titulus eſt, *Utrùm per Indulgentiam poſſit aliquid remitti de pœna ſatisfactoria?* ſic habet: [" Reſpondeo dicendum, quòd ab omnibus conceditur, Indulgentias aliquid valere; quia impium eſſet dicere, quòd Eccleſia quid vanè faceret. Sed quidam docent, quòd non valent ad abſolvendum a reatu pœnæ, quam quis in purgatorio ſecundùm judicium Dei meretur, ſed valent ad abſolvendum ab obligatione, quâ Sacerdos obligavit pœnitentem ad pœnam aliquam, vel ad quam etiam obligatur ex Canonum ſtatutis. Sed hæc opinio non videtur vera, quia, &c."] Ita D. Thomas, referens, nec arguens hæreſeos hanc opinionem. 3. Probatur, quia nec Suarez, diſp. 49 ſect. 1. & diſp. 50. ſect. 2. nec quivis alius quidquam affert, quo ſufficienter probet eſſe de Fide, præſertim *Catholicâ*, ſi bene quæ profert expendantur ad Regulam Fidei, & ad ea, quæ ex illa ſupra deduximus. 4. Oſtenditur poſitivè ex ipſo Concilio. Nam non agnoſcit Concilium poteſtatem conferendi Indulgentias in Eccleſia, niſi eam, *quâ antiquiſſimis etiam temporibus* illa uſa fuit, ſcilicet in Concilio Ancyrano, cap. 2. 5. 9. 21. 22. Neocæſar. cap. 3. Nicæno, cap 1. 12. Carthag. IV. cap. 75. Agath. cap. 60. At ipſemet Suarez, diſp. 49. ſect. 2. [" Cùm Tridentinum, *inquit*, habet hunc uſum ſacrorum Conciliorum auctoritate fuiſſe approbatum; ad hoc citari ſolent Concilium Nicæn. can. 11. Carthag. IV. can. 65. Neocæſ. cap. 3. Agath. cap. 60. Laodic. cap. 1. & 2. Sed in his ſolùm legimus, ſemper licuiſſe Epiſcopis, ex Canonicis pœnitentiis publicis, quæ pro diverſis criminibus imponi ſolebant, aliquid peccatoribus & pœnitentibus remittere, ſi eorum vita & laudabilis converſatio id mereri videretur. Quod autem illa remiſſio ſe extenderet uſque ad ablationem vel dimunitionem reatûs pœnæ apud Deum, ex illis Conciliis non ſatis colligitur. Ideoque non poteſt ex illis ſumi argumentum efficax, ſed ad ſummum conjectura quædam, ſeu probabilis ratio a ſimili, fundata in poteſtate clavium."] Et paulò poſt,

adductis

adductis teſtimoniis Cypriani, Baſilii, Gregorii Nyſſeni, & diverſorum Conciliorum. [" Rectè convincitur, *inquit*, teſtimoniis adductis, fuiſſe antiquum morem in primitiva Eccleſia remittendi aliquando hujuſmodi pœnas *lege Eccleſiaſticâ taxatas)* vel condonando illas, poſtquam impoſitæ fuerunt, vel aliquando etiam condonando delicta in exteró Eccleſiaſtico foro, nullam, vel leniorem pœnam imponendo; difficilè autem videtur explicare, quomodo ex illo modo remiſſionis ſatis probari poſſit, tunc conſuetum uſum Indulgentiarum, prout nunc illum probare intendimus. Nam licèt hujuſmodi peccatores hanc veniam a Prælatis Eccleſiæ acciperent, ut ſine tali, vel tali Canonica pœnitentia admitterentur ad pacem & Communionem cum aliis fidelibus, vel ut liberarentur ab onere exhibendi talem pœnitentiam publicam; nihilòminus hæc remiſſio vel condonatio, præcisè ſumpta, nihil ab eis auferebat de reatu pœnæ pro tali peccato debitæ apud Deum: quia prælatus Eccleſiæ recipiens hujuſmodi peccatorem ad pacem & unitatem Eccleſiæ abſque onere talis pœnæ, non propterea liberabat illum ab eadem purgatorii pœna; ſed neceſſarium erat, ut peccator ille alio modo ſatisfaceret Deo, vel certè ſupponebatur, & credebatur ex modo & fervore converſionis, vel alâ viâ, illum plenè ſatisfeciſſe. *Et paulò poſt:* His ſimilibus rationibus videtur convictus Cajetanus, ut diceret per Indulgentias quæ ſunt in uſu Eccleſiæ, ſolùm remitti pœnitentias per miniſtros Eccleſiæ impoſitas; non verò pœnas ipſas in judicio Dei debitas. Quod quidem licèt falſum ſit de præſenti ſtatu Eccleſiæ, de illis tamen temporibus ante Gregorium magnum, de quibus nunc inquirimus, non videtur impoſſibile; non quòd poſitivè, ut ſic dicam, nobis conſtet, tunc non fuiſſe eumdem morem & uſum Indulgentiarum qui nunc eſt, hoc enim nullo hiſtoriæ teſtimonio, aut ratione oſtendi poteſt; ſed tantùm negativè, quòd ex his, quæ de illis temporibus legimus, non ſatis convincitur hic uſus, & hoc apud me ſuadent omnia, quæ adduxi, nihil enim occurrit, quod omnino ſatisfaciat; ſolùm ergo poteſt aliqua conjectura fieri ex illo antiquo uſu."] Hæc Suarez. Ex cujus admiſſione, junctâ cum minore ex Tridentino acceptâ, induco concluſionem. 5 Notandum diligentiſſimè, non defuiſſe doctiſſimos Theologos in

Concilio,

Concilio, qui probè noſſent, quòd talia agitabantur in ſcholis; ſciebant etiam quòd Proteſtantes de hac remiſſione coram Deo, litem præcipuè intentabant Indulgentiis. Ergo Concilii reticentia de hac re, non eſt minimum argumentum poſitivum, quo probatur Concilium cenſuiſſe non eſſe de Fide, talem poteſtatem in Eccleſia conferendi Indulgentias, quæ forent *Remiſſiones pœnæ temporalis coram Deo, debitæ ſeu in purgatorio, ſeu in hac vita.* 6. Nec Bellarminus tractans de hac difficultate, lib. 1. de Indul. cap. 7. prop. 4 relatâ dictâ opinione, damnat eam hæreſis, ſed ſolùm dicit: *Et quidem adverſùs Catholicos in hac re minùs rectè ſentientes, probatur, &c.* Nec ipſemet Suarez locis citatis eamdem damnat hæreſeos. Denique nec ullum Doctorem eam ſic damnantem legimus: *ergo non eſt de Fide Catholica, de qua ſola loquimur.* 7. Nec praxis præſens Indulgentiarum, aut ſenſus fidelium ex ea praxi manans, evincit id, quod quæritur, eſſe de Fide: tum quia *non omnes praxes Eccleſiæ etiam univerſalis ſunt ſufficientes fundando articulo Fidei Catholicæ: probabilem opinionem aliquando in praxi ſecuta Eccleſia aliquid facit, tametſi non tanquam certum dogma Fidei declaret,* ut fusè ſupra probavit Vaſquez; & ne quidem conſtat, quòd Eccleſia habeat voluntatem remittendi has pœnas, cùm concedit Indulgentias. Quomodo ergo ex praxi conſtaret, eſſe de Fide hanc poteſtatem, de qua quærimus?

Subſcribimus tamen iis, quæ addit S. Thomas loco citato ſupplementi, relatâ prædictâ opinione. *Sed hæc opinio non videtur vera.* 1. *Quia eſt expreſsè contra privilegium Petro datum, cui dictum eſt, Matth.* 16. 19. *ut quod in terra remitteret, in cœlo remitteretur; unde remiſſio, quæ valet quantùm ad forum Eccleſiæ, valet etiam quantùm ad forum Dei. Et præterea Eccleſia hujuſmodi Indulgentias faciens, magis damnificaret, quàm adjuvaret, quia remitteret ad majores pœnas, ſcilicet purgatorii, abſolvendo a pœnitentiis injunctis. Et ideo aliter dicendum, quòd valent & quantùm ad forum Eccleſiæ, & quantùm ad judicium Dei, & remiſſionem pœnæ reſiduæ poſt contritionem & confeſſionem, ſive ſit injuncta, ſive non, &c.* Vide probationes hujus poteſtatis in Eccleſia fuſiſſime apud Suarium, Tom. 4. diſp. 48. ſect. 1. & 2. petitas præſertim ex uſu præſenti, & plurium retro ſeculorum, Pontificum Romanorum Bullis pluribus, quas refert, concedentium Indulgentias, per quas remittantur

mittantur fidelibus pœnæ pro peccatis remiſſis debitæ apud Deum: quas probationes concedimus eſſe bonas. Sed non placet, quod habet ibidem Suarez, ſect. illa 1. hanc doctrinam eſſe *de Fide*. Nec hæc praxis, ut jam diximus, & iterum diximus contra Suarium, ſufficit ad fundandum hanc doctrinam eſſe *de Fide*. Sicut nec praxis ſimilis ſufficit ad ſtatuendum, *ſatisfactiones pro aliis*, aut *Theſaurum Eccleſiæ, conſtantem ex ſatisfactionibus aut meritis Sanctorum eſſe de Fide*; quæ duo etiam ſupra negavimus eſſe *de Fide*, maximè *de Fide Catholica*, de qua ſola loquimur. Imò ſola probabilitas opinionis ſufficit rectæ & prudenti praxi ſtatuendæ in Eccleſia, ut ſupra doctè probavit Vaſquez: ut in variis materiis, ita & in iſtis tribus ſufficere poſſet, *ſatisfactionis pro aliis, diſtributionis Theſauri, & Indulgentiarum pro vivis*, ut &, *pro defunctis, de quo in ſequela* 3. mox; & certum eſt ſufficere pro multis Indulgentiis in particulari, ob cauſas non ita graves datas, ut dicetur in *ſequela* 4. In quibus etiam elargiendis Pontificem prudenter, & proinde bene operari, pro certo eſt habendum.

Sequitur III. Longiùs abeſſe ab objecto Fidei Catholicæ, ſeu *non eſſe de Fide, Eccleſiam poſſe concedere defunctis, quæ ſit vera Indulgentia, id eſt, remiſſio pœnæ, multò minùs de Fide eſt, Eccleſiam habere voluntatem remittendi has pœnas*, niſi per modum ſuffragii. Probatur 1. Quia nihil horum habet nec profeſſio noſtra, nec Tridentinum. 2. Quia variant in hac re Doctorum explicationes. Alii Catholici, *refert Suarez, diſp.* 49. *ſect* 1. [“ dixerunt, Eccleſiam poſſe concedere Indulgentiam, non autem defunctis. *Et diſp.* 53. *ſect.* 1. Inter Catholicos Hoſtienſis negavit ſimpliciter, Indulgentias prodeſſe defunctis: quem ſecutus eſt Gabriel: idemque tenuit Gerſon. Quia Indulgentiæ, ait Gerſon, ordinatæ ſunt pro his, qui ſubmittunt ſe curiæ miſericordiæ, quæ durat uſque ad mortem, non verò poſt mortem *Et confirmatur*: Nam conceſſio Indulgentiæ eſt actus juriſdictionis, ſed Pontifex non habet juriſdictionem in purgatorium, quia non eſt judex illarum animarum, ſed a Chriſto immediatè judicatæ ſunt, & ad illas pœnas ligatæ: ergò non poſſunt ab illis ſolvi ab alio judice quàm ſuo. *Idem Suarez, ſect.* 3. Putant aliqui, quòd Indulgentia per modum ſuffragii non eſt omnino infallibilis, ſed pendens ſemper ex libera acceptatione & miſericordia Dei. Et confirmatur; nam

etiam

etiam privata ſuffragia pro defunctis oblata non habent tantam efficaciam, ut infallibiliter acceptentur. Imo aliqui putant ipſum ſacrificium Miſſæ illam non habere, neque eſſe aliquod opus, quod *ex opere operato* liberare poſſit animas defunctorum ab illis pœnis lege certâ & infallibili. Denique de hoc necdum habemus divinam promiſſionem, in qua ſola poſſit hæc infallibilitas fundari. Hanc ſententiam docuit Cajetanus, & eam ſecutus eſt Canus, & eam etiam magis probat Corduba. *Hucuſque Suarez, & Vaſquez, 3. part. diſp. 228. cap. 4.* Sotus, Canus, & Corduba cenſent, ſacrificium Miſſæ circa vivos certâ lege ſemper operari remiſſionem pœnæ; circa defunctos verò exiſtentes in purgatorio, non item; ſed illis ſolùm ad hunc effectum valere per modum ſuffragii; vocant autem per modum ſuffragii, idem quod inſtar ſuffragii: ut quemadmodum, inquiunt, orationes vivorum defunctis ſolùm proſunt, prout Deo placuerit eas acceptare, neque certâ lege ſtatuerit, propter illas, defunctorum pœnas remittere; ita etiam ſacrificium Miſſæ defunctis proſit. Idemque de Indulgentiis, quæ defunctis conceduntur, affirmant. Imò ex eo quod exiſtiment Indulgentiarum effectum circa defunctos non eſſe ita certum ſicut circa vivos, idem de effectu ſacrificii Miſſæ arbitrantur."]

Diximus porro, *niſi per modum ſuffragii*; quia *res non eſt certiſſima*, notat bene Bellarminus, de Indulg. lib. 1. cap. 14. *& apud Catholicos indubitata: Indulgentiis juvari poſſe animas, quæ in Purgatorio pœnas luunt.* Sed quis Proteſtantium non facilè admittet Indulgentias ſic explicatas *per modum ſuffragii*, ſeu per modum orationis, ſi concedat purgatorium? Nam admittunt, fideles poſſe orare pro ſe, & pro aliis viventibus, & impetrare quæ petunt: ſic habet eorum forma precum tempore peſtis; *Ad impetrandam veniam utendum hac orationis formâ*; quod eſt ſuffragium illis ferre, & Deum intuitu talium orationum miſericorditer quæ petunt elargiri. *Propter David ſervum tuum, non avertas faciem Chriſti tui.* Pſal. 131. 10. Cur Eccleſiâ offerente Deo merita Chriſti, & Sanctorum vitam piam, & petente, *propter* verum David Chriſtum, & *propter* hanc Sanctorum vitam piam, (ſicut *propter David* dicebat Salomon Deo) remiſſionem pœnæ debitæ defunctis, quod eſt Eccleſiam largiri Indulgentias *per modum ſuffragii*, aut fidelibus pro defunc-

tis privatim orantibus, *Deus miſericorditer non elargiretur quod petitur*, qui exaudit alias preces, tum Eccleſiæ ejuſdem, tum aliorum fidelium? Repete memoriâ, quæ de miniſtris retulimus, *remittentibus peccata* fidelibus plenè, & cum remiſſione totius pœnæ debitæ: & miraberis, quo modo audeant Indulgentias denegare Pontifici Romano, cùm plura ſibi arrogent quique vel infimi miniſtri. Sola ergo ſupereſt difficultas, *an detur purgatorium, & maneant pœnæ temporales remiſſo peccato luendæ*. Quæ eſt diverſa difficultas. Hoc porro ſolum eſt de Fide; reliqua ſolùm ſunt probabiles opiniones.

Inter quas, ut probabiliori adhæremus 1. [" Hunc effectum remiſſionis pœnarum tum defunctis, tum viventibus virtute ſacrificii Miſſæ ſemper concedi, & certâ quâdam lege a Deo ita conſtitutum eſſe:"] *quæ eſt communis, & vera ſententia, inquit Vaſquez loco citato:* [" 2. Suffragia, quæ a fidelibus pro defunctis fiunt certâ lege illis prodeſſe."] 3. Quin & cum Suario, diſp. 53. ſect. 3. [" veriùs cenſeo Indulgentiam conceſſam pro defuncto infallibiliter habere in illo effectum, ſicut habet in vivente, quando pro illo conceditur. Hanc ſententiam magis probat Soto, & fuit opinio S. Thomæ: qui ſuppoſitâ formâ Indulgentiæ ſufficiente, ita dicit prodeſſe illam defuncto ſicut vivo."] Sed cùm noſtri inſtituti ſolùm ſit, quæ ſunt *de Fide* ſecernere ab aliis: & hæc ſola proponere Deviis credenda: cùm ſufficiat, quò fiant Catholici, ſubſcribere iis ſolis, quæ ſunt *de Fide Catholica*, omiſſis aliis, quorum ne quidem cognitionem ullam habere tenentur, talia non moramur.

Sequitur, *Nullum Jubilæum, nullam Indulgentiam*, datam a Pontificibus, aut a Conciliis, ſive plenariam ſive aliam tot vel tot annorum *in ſpecie, aut particularem, ob hanc vel illam cauſam, hæc vel illa opera præſtando, eſſe de Fide*; ſeu certitudine Fidei certam; plurimæ ſunt tantùm probabiliter validæ; aliquæ quæ circumferuntur, ſunt ob pravos quæſtus effectæ, & ſcandaloſæ, proindeque eliminandæ. *Quod nulla ſit de Fide*, probatur. 1. Quia nulla *in ſpecie aut particulari* credenda proponitur in Profeſſione noſtra, in Tridentino, aut alio Concilio; 2. & quæ dantur a Conciliis, vel Pontificibus, praxes ſunt: jam autem diximus, non ſemper praxes Eccleſiæ ſufficere probando articulo Fidei, ſed poſſe fundari in opinione probabili. 3. Longiùs

giùs à certitudine Fidei abſunt, quæ dantur a Pontificibus; cùm dixerimus, quæ proponuntur a Pontificibus, tanquam puncta doctrinæ, multò minùs praxes Pontificum eſſe de Fide 4. Nunquam eſt de Fide, quod ſequitur ex duabus propoſitionibus, quorum una eſt extra verbum Dei, multò minùs ſi una ſit tantùm probabilis; at talia ſunt Jubilæi & omnes Indulgentiæ, ut mox probabimus. Tertiò itaque ſic probatur auctoritate noſtrorum Doctorum: *Quia convenit inter omnes*, inquit bene Bellarminus, de Indulg. lib. 2. cap. 12. [" Sine juſta cauſa Indulgentiam non eſſe ratam, quod attinet ad expiandum reatum pœnæ coram Deo, vel in hac vita, vel in alia, docent Thomas, Bonaventura, Durandus, Gabriel & recentiores omnes: Sed quæſtio eſt, an ad juſtam cauſam requiratur *proportio* aliqua operis injuncti cum Indulgentia, ita ut pro majori Indulgentia major cauſa requiratur, an verò poſſit pro opere minimo dari Indulgentia maxima? de qua re duæ ſunt opiniones. Prior eſt eorum qui docent, non requiri proportionem ullam, ſed ſatis eſſe ſi cauſa ſit pia, id eſt, modò non concedatur Indulgentia pro opere malo, vel pro opere merè temporali, aut pro opere vano & nihil ad divinam gloriam pertinente, ſed pro quocumque opere quod ad honorem Dei vel Eccleſiæ utilitatem cedat, Indulgentia rata erit. Ita docuit Sanctus Thomas, Durandus, Paludanus, Valentia & alii. Poſterior ſententia eſt aliorum, qui contendunt ad juſtam cauſam requiri aliquid non ſolùm pium & utile, ſed etiam quod proportionem habeat cum Indulgentia, ita ut non ſit ratum, ſi detur pro cauſa leviſſima, Indulgentia maxima: ita docent Bonaventura, Richardus, Gerſon, Gabriel, Cajetanus, Major, Soto, & alii. Quoniam ſi pro quacumque pia cauſa conceſſæ Indulgentiæ ratæ eſſent, nullæ dici poſſent ſuperfluæ vel indiſcretæ, cùm ſemper ſit in promptu aliqua pia cauſa quæ allegari poſſit, & aliàs poſſit Summus Pontifex in momento liberare omnes animas purgatorii, quia poſſet dici, non deeſſe piam cauſam, cùm ad gloriam Dei pertineat, ut tot animæ citiſſimè volent in Cœlum. Poſterior ſententia, ut eſt communior, ita etiam verior mihi videtur; ut ex. g. Si detur Indulgentia plenaria iis, qui ſemel recitant Orationem Dominicam, pro converſione Hæreticorum,

rum, cauſa non videbitur juſta; quomodo etiam ſi detur Indulgentia iis, qui nummum unum exponent, pro recuperanda Hieroſolyma, non videbitur juſta cauſa tantæ Indulgentiæ."] Hæc Bellarminus. At nunquam conſtat Fide, hanc vel illam cauſam, ſeu hoc vel illud *opus*, cujus intuitu datur Jubilæum vel Indulgentia, eſſe *juſtam cauſam*, & opus *habere proportionem*, cùm Indulgentia, ergo de nullo Jubilæo vel Indulgentia conſtat eſſe validè datam.

Quæ ratio probat etiam ſecundam partem hujus illationis, *pleraſque imò ferè omnes eſſe ſolùm probabiliter validas*; quia vix conſtare poteſt, quæ ſit iſta proportio requiſita, & quò levior eſt cauſa ſive opus, quales ſunt plurimæ quæ conceduntur, dicendo, v. g. 5. Orationem Dominicam & eleemoſynam aliquam elargiendo, eò probabilitate minori valida eſt Indulgentia. Porro non eſt culpandus, ſed potiùs laudandus Pontifex in earum conceſſione, eò quod ſufficit ad praxim legitimam opinio probabilis, qualis eſt 1. quam retulimus; Etſi tales Indulgentiæ, ſi ſententia ſecunda ſit verior, non ſunt ex toto validæ, nullum ex ea Indulgentia damnum ſequitur, imo inde fideles ad pia opera inducuntur.

Denique ["juſta ſemper cauſa requiritur, *inquit ibidem Bellarminus*, ſed non eſt ſubditorum judicare, utrûm cauſa ſit juſta vel injuſta; debent enim ſimpliciter exiſtimare juſtam eſſe; ſed veteres Pontifices pauciſſimos fuiſſe in Indulgentiis conferendis notiſſimum eſt."] Nec talis etiam certitudo retardare debet fideles ab Indulgentiis conſequendis; quia ferè in omnibus rebus humanis homines prudenter ex opinione probabili varia aggrediuntur; præſcribit Medicus medicinam prudentiſſimè, cùm probabiliter putat profuturam, licèt non certò, ſed certum non eſſe obfuturam. Litigans, Mercator, &c. ex ſpe probabili lucri, licèt etiam non conſtet illi damnum non inde ſecuturum, naufragio, aut causâ cadendo. Ergo prudenter & Pontifices elargiuntur, & fideles conantur lucrari tales Indulgentias. Et addit idem auctor. ibidem: ["1. Nullum inde eſſe ut plurimùm deceptionis populi periculum; quoniam ſicut poteſt fieri, ut aliquando Indulgentia non ſortiatur effectum, ob defectum ejus qui eam ſuſcipit; ita nec debet videri abſurdum, ſi aliquando idem accidat

ob

ob defectum cauſæ, & Chriſtianus populus non ignorat ad fidem pertinere, quod ſit in Eccleſia poteſtas Indulgentias concedendi, non autem quod in particulari non poſſit fieri, ut Indulgentia vel non ſit rata, vel non profit; & ideo ſic accipiunt prudentes Chriſtiani, Pontificias Indulgentias, ut ſimul etiam ſtudeant dignos pœnitentiæ fructus ferre, ac pro ſuis peccatis Domino ſatisfacere."]

Tertiam partem noſtri illati habet etiam Bellarminus. ["Non deſunt, *inquit*, *cap.* 9. qui negent Indulgentias, quæ continent condonationem pœnitentiæ, multorum millium annorum eſſe a Pontificibus datas, ſed a Quæſtuariis confictas dicant. Ita ſentiunt Gerſon & Soto. Pontifices enim non ſolebant Indulgentias concedere, niſi tot annorum, quot annorum pœnitentiæ injungebantur; pœnitentiæ verò non ſolebant injungi, niſi unius, duorum, trium, quinque, ſeptem, decem, viginti annorum, aut ad ſummum per totam vitam, quæ ultra centum annos porrigi non ſolet. *Et lib.* 2. *cap.* 20. Si quis noſſe cupit veras hiſtorias de Indulgentiis Romanis, non eas petat vel ab hoſtibus Eccleſiæ, neque ob obſcuris quibuſdam libellis, qualem unum Kemnitius ſe vid ſſe dicit editum Nuremburgæ, germanicè ſcriptum, & amplificatum de ſtationum Romanarum Indulgentiis, cùm antea latinè & brevius editus Romæ fuiſſet, ſed a Pontificum diplomatibus, vel ab authenticis Eccleſiarum tabulis, aut certè ab auctoribus certis, gravibus, doctis, probatis: neque enim dubitari poteſt; quin multa vel depravata vel conficta, in ejuſmodi libellis incertis & anonymis legantur. Sanè in probatis auctoribus non leguntur conceſſa fuiſſe aliquando multa millia dierum vel annorum Indulgentiæ."] Non paucæ etiam aliæ circumferuntur, quæ falſæ videntur, aut certè valde incertæ, & vix probabiles, quas hîc referre non eſt operæ pretium, quæ quæſtûs cauſâ identidem a Quæſtuariis publicantur, magno Deviorum præſertim ſcandalo, *quorum abuſuum occaſione*, inquit Tridentinum, *Indulgentiarum nomen ab hæreticis blaſphematur*. Hinc Synodus pravos quæſtus omnes pro his conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, abolendas ſtatuit.

Hâc ſecretione factâ *doctrinæ Fidei ab aliis*, Devii facilè ſubſcribent doctrinæ Fidei Catholicæ de Indul-

gentiis, qui hallucinatione doctrinæ Fidei noſtræ, tot tragœdias hoc ſeculo excitarunt, & ab hac materia ſciſſionem ab Eccleſia infeliciter ſunt auſpicati. Proponamus nos ſolùm iis ea quæ habentur in profeſſione noſtra, & Tridentino relata, ne *plus ſapiamus*, quàm ſapuit Pius IV. Pontifex ſcriptor profeſſionis, & Tridentinum; ſufficitque ſine dubio quò quis ſit Catholicus in hac materia, reliquis ſilentio ſopitis.

§. 5.

De Purgatorio & ſuffragiis pro Defunctis.

Profeſſio noſtra ſic habet: *Conſtanter teneo Purgatorium eſſe: animaſque ibi detentas, fidelium ſuffragiis juvari.* Et, *Profiteor in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis & defunctis*, de qua ſola ultima particula hîc agimus. Et Trid. Seſſ. 25. [" Decret. de Purgatorio. Cùm Catholica Eccleſia Spiritu S. edocta, ex ſacris litteris & antiqua Patrum traditione, in ſacris Conciliis, & noviſſimè in hac Œcumenica Synodo docuerit Purgatorium eſſe, Animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis, potiſſimùm verò acceptabili altaris Sacrificio juvari, præcipit Sancta Synodus Epiſcopis, ut ſanam de purgatorio doctrinam, a Sanctis Patribus & Sacris Conciliis traditam, a Chriſti fidelibus credi, teneri, doceri, & ubique prædicari diligenter ſtudeant. Apud rudem verò plebem, difficiliores ac ſubtiliores quæſtiones, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerumque nulla fit pietatis acceſſio, a popularibus concionibus ſecludantur. Incerta item vel quæ ſpecie falſi laborant, *evulgari* ac tractari non permittant; ea verò quæ ad curioſitatem quandam aut ſuperſtitionem ſpectant, vel turpe lucrum ſapiunt, tanquam ſcandala & fidelium offendicula prohibeant. Curent autem Epiſcopi, ut fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes, eleemoſynæ, aliaque pietatis opera, quæ a fidelibus, pro aliis fidelibus defunctis fieri conſueverunt, ſecundùm Eccleſiæ inſtituta piè & devotè fiant."]

Hinc primò patet, quæ ſunt de Fide credenda ex regula noſtra, ſcilicet quæ propoſita ab univerſali Concilio Tridentino.

Sed a contrario ſcilicet, quia non propoſita ab illo: circa purgatorium. [" 1. Non eſt de Fide, *inquit Bellarm.*

larm. lib. 2. de purgatorio, cap. 11. verum & proprium eſſe ignem purgatorii, & ejuſdem ſpeciei cum noſtro elementari. Quia nuſquam in Concilio definitum eſt: imò in Concilio Florentino Græci apertè profeſſi fuerant, ſe non ponere ignem in purgatorio, & tamen in definitione facta ſeſſ. ult. definitur purgatorium eſſe, nullâ mentione ignis habitâ. Tamen eſt ſententia probabiliſſima. 1. Propter, &c. *Idem.* cap. 6. ſequitur quæſtio ubi ſit purgatorium? de qua quæſtione, nihil Eccleſia definivit. Sunt autem multæ opiniones. *Refert plurimas, & octava, inquit,* eſt communis Scholaſticorum, purgatorium eſſe infra viſcera terræ, inferno ipſi vicinum. 3. *Idem cap.* 14. De gravitate pœnarum, quamvis aliquo modo omnes admittant pœnas purgatorii eſſe majores pœnis hujus vitæ, tamen dubium eſt, quomodo hoc intelligatur. Bonaventura docet purgatorii pœnas eſſe majores pœnis hujus vitæ ſolùm in hoc ſenſu, quia maxima pœna purgatorii eſt major, quàm ſit maxima pœna hujus vitæ, licèt aliqua pœna purgatorii reperiatur minor aliquâ pœnâ hujus vitæ. Quæ ſententia mihi placet. 4. *Nec eſt de Fide,* quanto tempore duret *purgatorium.* Res eſt incertiſſima, *inquit, Bellarm. cap.* 9. & non niſi temere definiri poteſt."]

Sanè ſecretione hac poſitâ, facilè eſt Devio perſuadere ſibi purgatorium; cùm præſertim Calvinus inſtit. lib. 3. cap. 25. §. 6, dicat: ["Non eſt licitum, nec utile nobis inquirere curioſiùs de ſtatu qui eſt inter mortem & reſurrectionem. Torquentur valde plurimi, diſputantes in quo loco ſint animæ receptæ, & utrùm fruantur jam gloriâ promiſsâ, an non. Scriptura non eò uſque progreditur. Quis Doctorum docebit nos, quod Deus nobis celavit? Quandoquidem Scriptura vult, nos eſſe ſuſpenſos uſque ad adventum Jesu Christi, & præcipit nos eum exſpectare, & ad illam diem nos remittit, recipiendæ coronæ gloriæ; contineamus nos his terminis, quos Deus nobis aſſignavit, ſcilicet animas fidelium in requiem recipi, ubi exſpectant cum gaudio fruitionem gloriæ promiſſæ, & ſic omnia ſuſpenſa manere, uſquequo Chriſtus appareat in Redemptorem."]

En locus 3. ex Calvino, & quidem cum ſuſpenſione & dilatione, *Spes* autem *quæ differtur, affligit animam,* en ergo ſpecies ſaltem purgatorii.

Quod

Quod ad *ſuffragia* attinet, ut patet ex Trid. quæ ſint de Fide, ſcilicet quæ ibi ſunt propoſita.

Ita ſequitur a contrario, nullam ſequentium doctrinarum, eſſe articulum Fidei. 1. *Non eſt de Fide* (ut ſupra oſtenſum) *ſacrificium Miſſæ certâ lege & promiſſione ſemper operari remiſſionem pœnæ circa defunctos exiſtentes in purgatorio: ſed illis ſolùm ad hunc effectum valere per modum ſuffragii: communis tamen & vera ſententia eſt contraria.* 2. *Nec eſt de Fide, ſuffragia quæ a fidelibus pro defunctis fiunt, certâ lege illis prodeſſe.* Ratio eſt, quia Concilium nihil horum determinat. Probabilius tamen eſt, certâ lege id fieri.. 3. *Nec de Fide eſt, ſacrificium Miſſæ ex opere operato hoc operari.* Tacet enim de his Concilium, & ut bene docet Vaſquez, diſp. 229. cap. 1. [" Variæ ſunt Theologorum opiniones, qui & diverſo modo loquuntur."] Et Suarez, diſp. 53. ſect. 3. [" Aliqui putant ſacrificium Miſſæ non eſſe aliquod opus, quod ex opere operato liberare poſſit animas defunctorum ab illis pœnis lege certâ & infallibili."] Relege circa tria quæ ſupra diximus. 4. Nec remiſſionem hanc quæ fit, fieri per applicationem ſatisfactionum noſtrarum animabus purgatorii. Primò, quia nihil habet Tridentinum. 2. Varîant Doctores. Suarez, diſp. 48. ſect. 5. [" Prima ſententia, *inquit*, generaliter affirmat hunc modum, *ſcilicet* per modum impetrationis *ſuffragia prodeſſe defunctis*, non ſolùm eſſe poſſibilem; ſed etiam nullum alium poſſe nos exhibere animabus purgatorii, ad hunc effectum obtinendum. Hoc a fortiori tenent illi Theologi, qui inter viventes nullum admittunt alium modum ſatisfactionis unius pro alio. Nam hoc principium apud omnes certum eſt, non poſſe noſtra ſuffragia eſſe efficaciora ad remittendam pœnam Defunctis, quàm aliis viventibus."]

§. 6.

De legum humanarum Obligatione in conſcientia.

Profeſſio Fidei noſtræ hoc habet: *Eccleſiæ obſervationes & conſtitutiones firmiſſimè admitto & amplector. Receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio & admitto. Romano Pontifici veram obedientiam ſpondeo ac juro, cætera item omnia a ſacris Canonibus & OEcumenicis Conciliis tradita recipio.* Et Trid. ſeſſ. 6. can. 20. [" Si quis hominem juſtificatum

juſtificatum dixerit non teneri ad obſervantiam mandatorum Eccleſiæ, anathema ſit. *Et ſeſſ. 7. can.* 8. Si quis dixerit Baptizatos liberos eſſe ab omnibus S. Eccleſiæ præceptis, ita ut ea obſervare non teneantur, niſi ſe ſuâ ſponte illis ſubmittere voluerint, anathema ſit. *Denique, ſeſſ.* 25. *Tit.* de delectu librorum, jejuniis, & diebus feſtis. Hortatur Sancta Synodus & Paſtores omnes obteſtatur, ut tanquam boni milites illa omnia quæ Sancta Romana Eccleſia ſtatuit, necnon ea que tam in hoc Concilio quàm in aliis Œcumenicis ſtatuta ſint, quibuſcumque fidelibus ſedulò commendent, omnique diligentiâ utantur, ut illis omnibus, & iis præcipuè ſint obſequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut librorum delectus & jejunia, vel etiam quæ faciunt ad pietatem augendam, ut dierum feſtorum devota & religioſa celebratio, admonentes populos crebrò obedire præpoſitis ſuis; quos qui audiunt, Deum remuneratorem audient, qui verò contemnunt Deum ipſorum ultorem ſentient."] *Hebr.* 13. v. 17. *Luc. cap.* 10. v. 16. Hactenus Concilium: nec plura. En ergo doctrina Fidei Catholicæ, quia propoſita a Concilio univerſali.

Ex quo a contrario ſequitur 1. *Non eſſe de Fide, Eccleſiam ſeu ejus leges, aut a fortiori leges Principum ſæcularium poſſe* obligare, aut de facto obligare *conſcientias ſub peccato mortali*, ſeu ut utamur terminis Confeſſionis Novitantium, art. 24. *ita ut imponant jugum conſcientiis.* Hoc, inquam, non eſt de Fide præſertim Catholica. *Nec proinde Hæreticum* eſt quod habetur in Confeſſione Deviorum, art. 24. *Rejicimus inventiones humanas, quæ imponunt jugum conſcientiis.* Et art. 33. *Excludimus omnes inventiones humanas, & omnes leges quibus quis vellet ligare conſcientias.* Et in confeſſione Auguſtana, Act. 27. *Collocant* Romanenſes *in novo Teſtamento peccatum in cibis, in diebus, in veſtitu & ſimilibus rebus; hinc certè illa onera, quòd certi cibi polluant conſcientiam, quòd horas Canonicas omittere ſit mortale peccatum; unde habent jus Epiſcopi, has traditiones imponendi Eccleſiis ad gravandas conſcientias, &c?*

Probatur iſtud corollarium primum: quia non habetur in profeſſione noſtra aut in Tridentino, quod Eccleſia aut Magiſtratus civiles habeant talem poteſtatem obligandi ſub peccato mortali, nec quod leges notatæ,

aut

aut quævis aliæ Eccleſiaſticæ aut civiles obligent ita de facto ſub pœna inferni, ut patet in relatis. 2. Cùm tot doctiſſimi Theologi Concilio interfuerint, nec ignorarent quid Auguſtana confeſſio ſentiret; quàm etiam variè Scholaſtici loquerentur, ſiluit tamen de hac re: quo ſilentio tacitè declaraſſe videtur non eſſe *hæc* de Fide. 3. *Sotus & Caſtro*, inquit, Vaſquez, part. 2. diſp. 154. cap. 1. [referunt fuiſſe ſententiam Gerſonis, nullâ lege humanâ etiam Eccleſiaſticâ decerni aliquid poſſe aut juberi ſub reatu culpæ, quod aliquâ lege divinâ præceptum non ſit; ſed jus humanum, etiam Eccleſiaſticum ſolum poſſit declarare jus divinum. Alii recentiores pergunt ulteriùs, & non ſolùm dicunt Gerſonis opinionem fuiſſe, nullam legem humanam, etiam Eccleſiaſticam, fieri poſſe de aliqua re, quæ nec jure divino, nec naturali fuerit præcepta, quinimo in eam ſententiam referunt Almainum."] Nec tamen ſeu Vaſquez ſeu alius Doctor damnat hæreſeos hanc doctrinam. 4. Verum quidem eſt ſequi certo hanc veritatem ex principio aliquo revelato, ſeu mediatè, ut mox dicemus; ſed ſupra demonſtravimus, non eſſe de Fide Catholica, quod ſequitur ex una vel duabus præmiſſis revelatis: nec item de Fide eſt ob ſimilem rationem quod ſequitur ex definitione Eccleſiæ, ſed non eſt expreſsè ab ea propoſitum. At, ut oſtendimus, iſtud non eſt ab Eccleſia expreſsè propoſitum; ergo ex duplici capite non eſt de Fide.

2. Quinimo probabilior mihi videtur ["Gerſonis ſententia, qualem eam referunt Almainus, Medina, Driedo, Adrianus, Caſtro, relatore *Vaſquez*, 2. *diſp.* 158. *cap.* 1. legem humanam, *ſive Eccleſiaſticam*, *ſive civilem*, quatenus humana eſt & a ſola poteſtate humana profecta, non poſſe ad culpam mortalem obligare; idemque Gerſonem ſenſiſſe de lege naturali quod de humana autumant prædicti auctores. Probatur autem hæc ſententia 1. quia lex humana & naturalis non attingunt cognitione ſuâ finem ſupernaturalem; ergo non atttingunt æternam pœnam vel præmium, quæ ad finem ſupernaturalem, & plus quàm humanum ſpectant. Deinde nullus Legiſlator poteſt lege ſuâ ad eam pœnam obligare, quam ipſe non poteſt infligere in ſuo tribunali."]

3. *Non poteſt lege humanâ homo obligari ad actus omnino internos eò quòd non poteſt de illis in ſuo tribunali ullo modo judicare*;

judicare; *atqui nec ullus humanus legiſlator* Eccleſiaſticus aut civilis, neque natura poteſt æternam pœnam infligere; ergo nec obligare ad culpam, quæ homines reos talis pœnæ conſtituat.

4. Ex hypotheſi tamen legis humanæ, ſeu poſito quòd lex humana Eccleſiaſtica, aut civilis aliquid præceperit ex intentione præcipiendi, & non ſolùm dirigendi, aut ordinandi, per modum conſilii, *ſupervenit lex divina*, jubens obedire ſuperioribus Eccleſiaſticis & politicis, parentibus & Dominis; quæ *lex divina* ſuperveniens *obligare poteſt & obligat ad peccatum, etiam mortale* & ad pœnam æternam, ſeu ejus tranſgreſſio reos nos facit pœnæ æternæ. Quòd lex divina obliget ad obediendum 1. poteſtati Eccleſiaſticæ patet ex Scriptura: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit: obedite Præpoſitis veſtris*, &c. 2. civili, *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt: neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.* 3. Parentibus, *filii obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim eſt juſtum. Honora patrem tuum, & matrem tuam, quod eſt mandatum primum in promiſſione.* Denique dominis, *ſervi obedite Dominis carnalibus, ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem Dei ex animo.* Et ſanè, [" natura ipſa docet, *inquit bene Vaſquez, d.* 158. (2. Parentibus & Superioribus non obedire, ſi notabilis materia eſt, ſcelus eſſe; eſt enim contra rectam rationem, majoribus non obedire: *naturaliter conſequitur ut idem, diſp.* 153. *cap.* 3 dignitatem capitis in aliqua congregatione, ut ei omnes parere & obedire debeant, alioqui ſi juſtum eſſet contra illius præceptum operari; magna eſſet in manibus, & in tota congregatione confuſio. Quis autem gentilium hactenus dixit, inhoneſtum non eſſe majoribus non obedire?"] Quòd verò lex divina obliget, etiam ad mortale & pœnam inferni, patet ſæpe ſæpius ex Scriptura, ſicut & Deus in tribunali ſuo poteſt tales pœnas infligere; *& ſanè quod diſponat rationi in gravi materia, Deo graviter diſpliceri, ac proinde ejus amicitiam erga nos diſſolvi, & ex ſe pœnam æternam mereri.* Hoc modo itaque ſeu *mediatè*, lex Eccleſiaſtica & civilis, & præcepta *parentum & Dominorum* obligare poſſunt ad peccatum etiam mortale, & ſub

Luc. 10. v. 16. *Hebr.* 13. v. 17. *Rom.* 13. v. 5. *Eph.* 6. v. 1. *Ibid. cap.* 6. v. 6.

& ſub pœna inferni, non ex ſeipſis, ſed ob divinam legem ſupervenientem; & hac ratione, nec aliàs, obſtringere poſſunt conſcientias.

4. Porro ſic explicatâ poteſtate humanâ, ſeu obligatione legis humanæ, Proteſtantes eam nec negant, nec negare poſſunt. Nam 1. admittunt Eccleſiam & Reges poteſtatem habere leges condendi, & varia præcipiendi, ſicut & Parentes, & Domini aliqua poſſunt præcipere, ſubditoſque debere obedire illis 1. Scripturâ jam allatâ, & ratione ipsâ hoc dictante. 2. Noſtrorum Deviorum diſciplina plurimùm præcipit, eaque ſub pœnis & cenſuris ſuſpenſionis a cœna & excommunicationis, 14. capita continet, & articulos 251. hoc eſt, ferè totidem ordinationes, præcepta, leges. Cap. 5. art. 16. habetur: *Rebelles conſiſtorio, ſuſpenſione a cœna puniuntur:* cap. 10. art. 3. jejunia certis diebus indicuntur, art. 5. *Non fient Eleemoſynæ publicæ in funeribus.* Cap. 14. art. 27. *Qui choreas ducunt, vel eis aſſiſtunt, excommunicabuntur.* Art. 29. *Qui chartis ludent, cenſurâ afficientur.* Varia prohibent connubia, cap. 13. art. 13. *cum ea, cum qua adulterium vir commiſerat vivente uxore, &c.* art. 12. *cum vidua fratris uxoris ſuæ, &c.* cap. 5. art. 31. *Qui Synodi nationalis reſolutioni noluerit acquieſcere, abſcindetur ab Eccleſia.* Art. 8. *Eccleſiæ gubernatio regulabitur ex diſciplina in Synodis nationalibus ſtatutâ.* Cap. 14. art. 33. *Non erit in poteſtate miniſtrorum aut Synodorum Provincialium quidquam addere, mutare, imminuere, in articulis diſciplinæ, abſque conſenſu Synodi nationalis.* Poteſt verò iſta Synodus quæ voluerit ſtatuere, & in Conf. art. 32. *Poſſunt eſſe ordinationes particularis cujuſque loci, ſeu Eccleſiæ.* Art. 33. *Recipimus quæ ſunt apta nutriendæ concordiæ, & unoquoque in officio ſuo continendo; in quo debemus ſequi quod Dominus declaravit: quantùm ad excommunicationem, quam approbamus & fatemur eſſe neceſſariam, cum omnibus ſuis circumſtantiis.* Et de poteſtate civiliò, art. 39. *Credimus velle Deum mundum gubernari legibus Regum.* Et. art. 40. *Oportet ergo obedire eorum legibus & ſtatutis.*

Nec etiam negant lege divinâ præceptum eſſe, obedire præpoſitis ſpiritualibus, Regibus, Magiſtratibus, Parentibus. Nec inficiantur tranſgreſſionem legis divinæ, eſſe peccatum, & ſæpe mortale. Imo, [" ubi eſt tranſgreſſio legis Domini *docet Calvinus. inſtit. lib. 2. cap.* 8. §.

8. §. 58. 59. ibi parata eſt maledictio Dei. Omne peccatum eſt mortale, cùm ſit rebellio contra voluntatem Dei, quæ neceſſariò provocat iram ejus, cùm ſit tranſgreſſio legis, in quam denuntiata eſt mors æterna, ſine exceptione ulla."] In quo ergo poteſt eſſe diſſenſio Proteſtantes inter & Catholicos; cùm Proteſtantes negare nequeant præceptum illud divinum, ſic obligans, nec nos alio quàm ex præcepto illo divino, ſeu *mediatè*, leges humanas obligare poſſe ad peccatum mortale dicamus?

En ergo in hoc, hallucinatione ſemotâ, *pax coalita*. Quæ porro leges humanæ verè præcipiant, & quæ verè ſint præcepta, quæ autem ſint ſolùm inſtar conſiliorum & ordinationum, ſeu directionum, quæque etiam obligent, ſolùm ad pœnam temporalem, quæ dicuntur *leges ſolùm pœnales*, pendet hoc ex intentione Superioris, & terminis legis, ſeu præcepti, quod non eſt controverſiarum ſpectantium fidem. Nec porro dicimus ſuperiores Eccleſiaſticos, aut civiles, parentes, ſeu dominos poſſe quodlibet præcipere. Sed [" par eſt ratio, *in quit bene Vaſquez, diſp.* 154. *cap.* 3. ferendi novas leges in Eccleſia, aut Republica, & in Religione, ſeu ſtatu religioſo, quod attinet ad hoc, ut nihil novi ſtatuatur, quod non pertineat ad priſtinum ſtatum cujuſcumque conſervandum. Quare qui leges prudenter ferunt in Republica vel Eccleſia, hæc obſervare debent, ut id quod præcipitur, illiuſque obſervatio ad finem cujuſque pertineat. At pro libito ferre legem, certè non licet. Non eſt tamen *Subditorum* judicare de injuſtitia, aut inconvenientia legis, niſi manifeſta eſſet ejus iniquitas, aut inutilitas; interim enim pro legiſlatore præſumendum eſt."] A quibus nec diſſentiunt Proteſtantes, ut patet ex confeſſione noſtrorum Deviorum, Art. 32 & 33. ſuprà relatis, ubi habetur: [" Qui in regimen eliguntur, videant quem modum ſervare debeant, toti corpori regendo, nec declinent tamen ullo modo ab ordinatis a Chriſto, &c."] Idem dicimus de reſtrictione harum poteſtatum. Sic in hac materia facilè conſentimus diſtinctione illâ adhibitâ, *mediatè* vel *immediatè*. Si non obſtante illâ diſcutiunt adverſi, manifeſtè ſibi ipſi contradicunt, ut patet ex dictis.

5. Non eſt de Fide, de ullo præcepto purè humano, illud obligare ad peccatum mortale, v. g. eſſe obligatio-

nem audiendi Miſſam in diebus Dominicis, vel communicandi in paſchate, &c. Diximus *purè humano*, quia non loquimur de præceptis Apoſtolicis, nec enim Devii diſceptant multùm de iis. Probatur facilè 1. Quia Eccleſia nullum proponit tanquam revelatum in Verbo Dei. 2. Hoc ipſo quod ſic humanum eſt, non eſt revelatum a Deo; quomodo ergo poſſet divina Fide credi? 3. Nequidem revelatum eſt a Deo, quod exſtet tale præceptum, multò minùs quòd obliget ſub peccato mortali. Quis ergo non videt, non eſſe in Verbo Dei, audienda eſt Miſſa diebus Dominicis, &c? Veriſſimum tamen eſt & manifeſtum, 1. exſtare talia præcepta humana 2. Eſſe poteſtatem in Eccleſia talia ferendi ſub obligatione peccati mortalis *mediatè*, ut oſtendimus, ſi ex intentione verè præcipiendi Eccleſia hæc ſanciat. 3. Conſtat ex ſenſu communi & interpretatione, Eccleſiam habere intentionem verè præcipiendi. Patet itaque *jejunia Eccleſiæ*, v. g. obligare ad peccatum mortale *ex communi interpretatione.* Addit Cajetanus *verbo jejunium*, loquendo de jejunio, [" hoc ego non audeo ex jure ſcripto aſſerere, quia nullibi ſcio ſcriptum eſſe præceptum obligans ad mortale non jejunantem; & propterea quantum eſt ex jure ſcripto, nullum cognoſco intervenire peccatum mortale, in fractione jejunii Eccleſiæ, ſi deſit contemptus. Aperta falſitas eſt; *inquit Vaſquez, diſp.* 154. *cap.* 2. in ea eſſe opinione, ut obſervatio jejunii quadrageſimalis aliaque Pontificia decreta ſub reatu culpæ mortalis non obligent."] Et idem de aliis communibus præceptis Eccleſiæ dicendum, confitendi ſemel in anno, communicandi in paſchate, ſanctificandi dies feſtos. Nec poſſunt adverſi probare ullo Scripturæ loco Conciliorum, aut Patrum teſtimonio, aut ratione, ea quæ præcipiuntur humanis legibus, manere adiaphora ſeu indifferentia. Nos probavimus contrarium etiam *ex præcepto divino* obediendi præpoſitis. Quæ porro, & quot leges, & præcepta humana in ſpecie, ſeu in particulari, ſint verè leges & præcepta & non ſimplices ordinationes, & inſtar Conſiliorum ad nihil obligantes; quæ etiam ſint leges *purè pœnales*, id eſt, obligantes ſolùm ad pœnam: quæ denique obligantes ad peccatum etiam mortale, ut pendet ex intentione Legiſlatoris: ita colligendum eſt ex verbis legis, materia præcepti, qualitate & ſimilibus, quæ

Theologi

Theologi moralis eſt examinare, non noſtri hìc inſtituti, qui ſolùm quæ ſunt credenda proponimus; quæ autem ita ſunt de facto, non poſſunt eſſe de Fide. Solum addemus duo, ne conquerantur Devii de onere hinc gravi manente in Catholicos, & propterea refugiant in ejus caſtra tranſire. 1. quod habet Cajetanus in ſumma *verbo tranſgreſſio præcepti.* "Legis Eccleſiaſticæ intentio eſt, non injicere laqueos animabus, ſed ad ædificationem Corporis Chriſti Myſtici promovere: & hinc fit, ut non tam latè multitudo præceptorum obligantium ad mortale, jure interpretanda ſit, ne loquens multiplicatus contra animas cenſeatur. 2. Hinc etiam ſit univerſalis regula; Quod in iis, quæ ſunt poſitivi juris, ſi abſque contemptu, ex ignorantiâ purâ *(id eſt non craſsâ nec ſupinâ)* aut ex apparente ſibi excuſatione tranſgreſſio fiat ab eo qui animum habet nullo pacto conſentiendi contra præceptum obligans ad mortale, non incurritur mortale peccatum; quando non eſt intentio piæ ac juſtæ Matris Eccleſiæ bonas ejuſmodi animas illaqueare tam hoſtili vinculo; & propterea tales apud Deum non incurrere excommunicationem, *ſeu ut habet Vaſquez*, 1. 2. *diſp.* 158. *cap* 6. Facilè excuſantur a mortali trangreſſores, quando abſque contemptu ex ignorantia non craſſa nec ſupina, aut ex apparente aliqua ratione & excuſatione legem non obſervant, qui aliàs parati erant ex animo illam obſervare, ſi ſcirent eam tum obligare. Neque præceptum jejunii, aut audiendi Miſſam ita obligat, ut nulla cauſa excuſet; qui verò bonâ Fide putaverit cauſam ſimilem eſſe, excuſabitur a mortali, ut docet Cajetanus."] Hæc Vaſquez. Sed de his pluribus Theologi Morales, ſeu Caſuiſtæ doctiores.

Dicto conſenſui faciliori placet adjicere iſtud: ingerunt identidem adverſi diſcordiæ ferendæ cauſâ, & in odium traducendæ religionis Catholicæ. Tridentinum Concilium prohibere Catholicis lectionem Scripturæ vulgari idiomate. Sed hæc mera calumnia eſt; hæc enim, nec aliud habet Tridentinum. ſeſſ. 18. Titulo, *Decretum de librorum delectu.* [" Cùm Synodus adverterit hoc tempore ſuſpectorum, & pernicioſorum librorum, quibus doctrina impura continetur, & longè latéque diffunditur, numerum nimis excreviſſe; cenſuit ut Delecti ad hanc diſpoſitionem Patres, de cenſuris

libriſque, quid facto opus eſſet diligenter conſiderarent, atque etiam ad eamdem S. Synodum ſuo tempore referrent, quò faciliùs, ipſa poſſit varias & peregrinas doctrinas tanquam zizania a Chriſtianæ veritatis tritico ſeparare, deque his commodiùs deliberare & ſtatuere."] Nunquid ibi ulla vel levis mentio prohibitionis Bibliorum idiomate vulgari? Nec regula 4. *Indicis* vulgati quàm falſo adſcribit Molinæus & alii Tridentino. eſt ullo modo Tridentini Concilii. Nec unquam etiam fuit accepta in Gallia; quare in ea non obligat: *eſt enim veriſſimum*, inquit benè Vaſquez, diſp. 56. cap. 5. [tunc legem non obligare, quando non eſt promulgata, & non recipitur a populo, connivente & conſentiente legiſlatore. *Adde quòd in eodem indice habetur Regula* 6. libri vulgari idiomate de controverſiis, inter Catholicos & Hæreticos noſtri temporis diſſerentes non paſſim permittantur, ſed idem de iis ſervetur, quod de Bibliis vulgari linguâ ſcriptis ſtatutum eſt;"] At certiſſimum eſt regulam hanc 6. Non obligare in Gallia: ergo nec 4. quanquam nec illâ quartâ prohibetur abſolutè hæc lectio. *Sed judicio*, inquit, *Epiſcopi ſtetur, ut cum concilio Parochi, vel Confeſſarii lectionem eis concedere poſſint, quos intellexerunt* inde *non damnum, ſed Fidei atque pietatis augmentum capere poſſe.* Variant leges humanæ pro conditione locorum & perſonarum, ſed quidquid ſit, nihil ad nos, cùm Regula illa nec ſit Concilii, nec promulgata, nec recepta in Gallia, ac proinde non obligat, nec plures aliæ.

7. Nec etiam ullus obligatur, quò ſit Catholicus, legibus ullis Confraternitatum, nec eis ſubſcribere, Roſarii, Cinguli S. Franciſci, S. Monicæ, Scapularis Carmelitarum, eorumque Bullæ quæ vocatur Sabbathina; uno verbo, *nihil horum in profeſſione Fidei Catholicæ, aut in Tridentino* habetur. Haud ergo propter hæc morentur Devii Fidei Catholicæ ſubſcribere; nec Molinæum audiant toties in hæc blaterantem; Sophiſten hoc eſt agere, *fallaciâ ignorationis Elenchi.*

§. 7.

De invocatione Sanctorum.

Conſtanter teneo ſanctos unà cum Chriſto regnantes, venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes pro nobis offerre. Ita habet profeſſio Fidei noſtræ. Et Concilium Tridentinum

Tridentinum ſeſſ. 25. fuſiùs & explicatiùs: "Mandat S. Synodus omnibus docendi munus ſuſtinentibus ut, de Sanctorum interceſſione & invocatione fideles diligenter inſtruant, docentes eos: ſanctos unà cum Chriſto regnantes, orationes ſuas Deo pro hominibus offerre; *bonum* atque utile eſſe ſuppliciter eos invocare, & ad beneficia impetranda a Deo per filium ejus JESUM CHRISTUM, qui ſolus noſter Redemptor & Salvator eſt, ad eorum orationes, opem auxiliumque confugere; illos verò qui negant Sanctos æternâ felicitate in cælo fruentes, invocandos eſſe, aut qui aſſerunt, vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, ut pro nobis etiam ſingulis orent, invocationem eſſe idololatricam, vel pugnare cum Verbo Dei, adverſarique honori unius mediatoris Dei & hominum JESU CHRISTI, vel ſtultum eſſe in cœlo regnantibus voce vel mente ſupplicare, impiè ſentire."] Ita Concilium. En ergo doctrina Fidei, quia a Concilio generali propoſita.

A contrario ſequitur 1. Non eſſe de Fide, ſanctos in Cœlo audire preces, quæ illis fiunt a viventibus. Probatur 1. quia nec profeſſio noſtra, nec Tridentinum id habet, ſeu id non proponit, ſaltem expreſsè non credendum. 2. Cùm doctiſſimi Theologi Concilio interfuerint, nec ignoraverint Proteſtantes hujus ſeculi, ſanctis hanc cognitionem inficiari; quin & ideo damnare invocationem, quòd Beati preces vivorum in terris non audiant, abſtinuit nihilominus Synodus, in ipſo *decreto de invocatione*, ab hac definitione, ſcilicet *ſanctos audire preces noſtras.* Nonne tale ſilentium in tali occaſione, argumentum etiam poſitivum videtur, cenſuiſſe id non eſſe de Fide? 3. Eſto; ſequatur neceſſariò ex eo quod ſunt invocandi, ſeu *bonum atque utile ſit eos invocare*; jam ſupra diximus, non eſſe de Fide. Quæ ſequuntur per neceſſariam conſequentiam ex Verbo Dei revelato, aut ex propoſitione ab Eccleſia Dei facta; Ergo licèt Eccleſia propoſuerit *credendum ſanctos eſſe invocandos*, ſeu *bonum atque utile eſſe eos invocare*, & ex illa propoſitione ſequatur neceſſariò, illos audire; Non propterea eadem Eccleſia propoſuit, *Fide credendum ipſos audire.* Item licèt in verbo revelato, ſaltem tradito ſit, invocandos eſſe ſanctos, & deinde ſequatur *ipſos audire*, non propterea revelatum eſt, nec de Fide ipſos audire. 4. Quinimo Aug. lib. de cura pro mortuis, cap. 16. minimè agnovit, hanc conſequentiam

eſſe veram; & quod plus eſt, dubius videtur fuiſſe, *an Sancti audiant preces noſtras*, qui tamen certus erat, & docet eodem libro, cap. 4. *invocandos eſſe illos*, multò minùs probat hanc auditionem *eſſe de Fide* praxis Eccleſiæ; tum quia ex invocatione non ſequitur neceſſariò auditio precum, ut diximus; tum quia praxes Eccleſiæ poſſunt aliquæ fundari in opinione probabili, ut fuſiùs relatum. Verum tamen eſt ſanctos de facto audire preces noſtras, Deo illas illis revelante, & aliis modis explicatis ab Auguſtino & Gregorio Magno. Quòd autem dubius fuerit in hac re Auguſtinus, inde manavit, quòd dubitaverit an beatorum animæ ſint in cœlo, & fruantur clarâ viſione Dei ante reſurrectionem, ſeu diem Judicii, quod definitum jamdiu fuit ab Eccleſia *in Concilii Florentini definitione*, & quod admittunt adverſarii, licèt Calvinus contrarium ſenſerit inſtit. lib. 3. cap. 25. §. 6. Idem tamen Auguſtinus docet, & probat multos ſanctos, poſtquam cœlo recepti fuerint, & beatâ viſione Dei felices fuerint, *videre omnia, etiam unde ſunt abſentes, cùm Deus erit omnia in omnibus.* lib. 22. de Civit. Dei, cap. 29.

2. Sequitur non eſſe dè Fide, ſanctos eſſe mediatores noſtros, & non ſolum Chriſtum. Probatur 1. quia id non habetur in noſtra profeſſione, nec in Tridentino. 2 Variant in hoc Patres & Doctores noſtri, prout diverſimodè nomen *mediatoris* accipiunt. Chryſoſt. Hom. 7. in Epiſt. ad Tim. accipit pro eo, qui *ambarum naturarum particeps eſt, divinæ & humanæ*; Auguſtinus contra Parm. lib. 2. cap. 8. accipit pro eo pro quo nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus, & ſic uterque ſolum Chriſtum mediatorem eſſe docet; & optimè alii latiùs pro quolibet mediante vel intercedente, & ſic tum viventes tum ſanctos in cœlo dicunt eſſe mediatores pro omnibus pro quibus orant, ſicut & Paulus, *in manu mediatoris*, ſcilicet Moyſis, legem eſſe a Deo datam dicit ad Galat. 3. v. 19.

3. Mera & impudentiſſima eſt calumnia Molinæi, dicentis in novitate, lib. 7. cap. 12. *in Litaniis dicitur*, ſancte Petre, ora pro nobis; *ſed B. Virgini non dicitur*, ſancta Virgo, ora pro nobis, *ſicut nec Chriſto.* Alia item calumnia, *qui orant ſanctos, non ſolùm petunt ipſos Deum orare pro nobis; ſed creditur S. Nicolaum poſſe placare mare, &c.* Plenus eſt his calumniis in omnibus ferè materiis controverſis,

controverſis, quò avertat populum a doctrina Catholica. Abſit ut hæc Fide credamus; imò abominamur. Et, ut ait Auguſtinus aliâ occaſione contra Fauſtum Manichæum, lib. 20. cap. 21. ["Alia eſt diſciplina Chriſtianorum, alia error infirmorum; & quiſquis in errorem dilabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſive ut corrigatur, ſive ut caveatur."] Alia ſubtilior calumnia eſt ejuſdem Molinæi dicentis, juſſos nos invocare ſanctos. Falſum id eſt, ut patet ex relatis ex Tridentino, docente ſolùm *bonum atque utile eſſe ſanctos invocare*, nullâ mentione præcepti factâ: quanquam peccaret, qui dubitaret *an licitum ſit eos invocare*, & hoc ſenſu, *an ſint invocandi*, & propterea ab invocatione abſtineret: quamquam etiam ex particulari officio teneantur aliqui ex præcepto, v. gr. beneficiarii aliquando recitare Litanias Sanctorum.

4. Sequitur non eſſe de Fide, Sanctorum Canonizationem, ſeu ſanctos quos invocamus, eſſe ſanctos & beatos, v. g. Laurentium, Vincentium, Gervaſium, &c. Blaſium, Chryſoſtomum, Ambroſium, Dominicum, Franciſcum, &c. iis exceptis qui tales in Scriptura nobis exhibentur, v. g. Stephano, de quo dictum eſt, *obdormivit in Domino*. Probatur 1. quia id non habetur in profeſſione Fidei noſtræ, nec in Tridentino. 2. Nihil habetur in verbo revelato, ſeu ſcripto ſive tradito, ut patet, cùm nati furint hi ſancti longè poſt verbum ſcriptum, & Traditiones Apoſtolicas. 3. Quinimo nec de Fide eſt, hos homines exſtitiſſe, multò minùs ſanctè vixiſſe, ſicut nec canonizatos fuiſſe, ut patet: certè hæc omnia ſunt quæſtiones facti, non juris, ut evidens eſt. 4. Canonizantur maximè ex miraculis factis poſt tempora Apoſtolorum, quorum miraculorum plenæ ſunt vitæ Sanctorum, tum in vita tum poſt mortem ab eis editorum. At nullum talium miraculorum eſt revelatum in Verbo Dei, proindè nullum eſt de Fide divinâ: quomodo ergo canonizatio ex illis facta, ſeu judicium Eccleſiæ quòd ſint ſancti, eſſet Fide divinâ credendum? Nullæ ergo Bullæ canonizationum, quæ ferè omnes ſunt Romanorum Pontificum, & continent quæſtionem, ſeu doctrinam *facti*, ſcilicet hunc vel illum eſſe ſanctum, facient rem de Fide. Ex quo rurſus dicimus, ne quidem *infallibilem eſſe* in his canonizationibus Papam aut Concilia etiam

Actor. cap. 7. v. 57.

etiam generalia. Probatur ex dictis in Regula Fidei, ubi aſſerimus: *Conveniunt omnes Catholici poſſe Pontificem & generale Concilium errare in controverſiis factì particularibus quæ ex informatione teſtimoniiſque hominum præcipuè pendent*; & probavimus ex Bellarmino ipſo, concedente Conc. Generale 6. erraſſe in damnatione Honorii Papæ tanquam hæretici, ex falſa informatione; ergo multò magis errare poſſunt Pontifices ex informatione falſa. Graviſſima tamen eſt auctoritas ex hac canonizatione, & temerarius omnino foret & plectendus, qui poſt talem canonizationem, quæ ex informatione exactiſſima miraculorum & vitæ præteritæ ſancti fit, negaret canonizatum illum eſſe ſanctum, aut de eo dubitaret: ſicut ſupra diximus, gravis eſſe auctoritatis, quod a Pontifice Romano ex Cathedra definitur in doctrina, & gravioris, quod definitur ab eo in Concilio Provinciali, præſertim cum toti Eccleſiæ proponit aliquid tenendum doctrinam ſpectans, ſicut toti Eccleſiæ proponit in canonizatione, hunc vel illum eſſe ſanctum. Nec propterea non eſt honeſtum, invocare ſanctum illum, praxiſque Eccleſiæ illum invocandi poſt talem canonizationem eſt culpanda, aut eſt incerta: quia praxes pleræque Eccleſiæ etiam univerſalis *poſſunt fundari in opinione ſolùm probabili*; quantò magis in canonizatione quæ rem reddit certam, v. g. Franciſcum eſſe ſanctum & beatum, licitum eſt ut utar verbis Tridentini, *bonum atque utile Sanctum illum invocare?* Et qui aliunde tenerentur ad invocationem, v. g. beneficiarii ad recitandas aliquando Litanias Sanctorum, tenerentur ad illum invocandum, nec ſufficiens foret illis excuſandis ab invocatione talis Sancti, obtendere non eſſe de Fide, illum eſſe ſanctum; quia praxes & præcepta, etiam ex opinione probabili, poſſunt manere & habere ſuam vim ad obligandum.

§. 8.

De Imaginibus.

Profeſſio Fidei noſtræ hoc habet, nec aliud. *Firmiſſimè aſſero Imagines Chriſti ac Deiparæ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas & retinendas eſſe; atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.* Et Tridentinum, ſeſſ. 25. ſtatuit " Imagines Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in templis præſertim

ſertim habendas & retinendas; eiſque debitum honorem & venerationem impertiendam: non quòd credatur ineſſe aliqua in iis divinitas vel virtus, propter quam ſint colendæ; vel quòd ab eis ſit aliquid petendum, vel quod fiducia in Imaginibus ſit figenda, velut olim fiebat a gentibus, qui in idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honos qui exhibetur, refertur ad prototypa quæ illa repræſentant, ut per Imagines quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illa ſimilitudinem gerunt, veneremur, id quod Conciliorum, præſertim verò S. 2. Nycænæ Synodi decretis contra Imaginum oppugnatores ſancitum. Quòd ſi aliquando hiſtorias & narrationes Sacræ Scripturæ, cùm id indoctæ plebi expediet, exprimi & figurari contigerit, doceatur populus non propterea divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici, vel coloribus aut figuris exprimi poſſit."] Hæc Concilium; unde patet Imaginum cultum eſſe de Fide, quia propoſitum ab Eccleſia univerſali.

Ita contrario ſequitur 1. Non eſſe de Fide, SS. Trinitatis, aut Patris, aut Siritûs Sancti ſeparatim, Imagines habendas aut retinendas eſſe, atque eis honorem ac venerationem impertiendam. Probatur 1. quia non proponitur in profeſſione noſtra, nec in Tridentino, ubi ſolùm habetur, *ſi figurari contigerit, doceatur populus non propterea divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici vel figuris exprimi poſſit*, quod longè eſt aliud a definitione, *eas habendas, & venerationem impertiendam.* Nec praxis frequens in Eccleſia, habendi hujuſmodi Imagines, & venerandi, ſeu Deum per eas adorandi, ſufficit ſtatuendo articulo Fidei; quia ut dictum eſt ſupra, *Non omnes praxes Eccleſiæ etiam univerſalis ſunt ſufficientes fundando articulo Fidei Catholicæ*, ſed poſſunt inniti opinione etiam ſolùm probabili, ut ibidem demonſtravimus, 2. Nec Scriptura, nec Traditio Apoſtolica id habet; imo probabile eſt Deum vetuiſſe Judæis in Decalogo, præcepto illo, *Non facies tibi ſculptile*: expreſsiùs verò. *Non vidiſtis aliquam ſimilitudinem in die, quâ locutus eſt vobis Dominus in Horeb de medio ignis, ne fortè decepti, faceretis vobis ſculptam ſimilitudinem, aut Imaginem maſculi vel fœminæ.* 3. Licèt in Tridentino fuerint doctiſſimi Theologi, & litis motæ a Proteſtantibus de quibuſvis Imaginibus

Exodi cap. 20. v. 4. Deut. cap. 4. v. 15.

Imaginibus haud ignari, & etiam cenſuerint Doctores aliqui Catholici, quos mox referemus, id non eſſe licitum; tamen abſtinuit Synodus ab hac doctrina definienda, & ſolùm dixit Imagines Chriſti & Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum in templis præſertim habendas, &c. Nonne ſilentium Tridentini in tali circumſtantia videtur teſtimonium poſitivum quo probetur, hanc doctrinam excludendam eſſe a Fide? [" 4. Aliqui Catholici, *inquit Vaſquez*, 3. *parte*, *diſp.* 113. *c.* 3. Henricus, Abulenſis, Durandus, Martinus de Ayala affirmant non licere ullo modo Trinitati, ſed ſolùm Deo in humanitate, quam aſſumpſit, Imaginem effingere. Alia opinio quanquam non adeò certa eſt, ut tanquam Fidei dogma ſit amplectenda, multò tamen verior mihi videtur, & quæ ſine temeritate contra communem Eccleſiæ uſum negari non poteſt, in univerſum aſſerit Trinitatem depingere, ex natura rei licitum eſſe, & Imaginem Spiritûs Sancti in ſpecie columbæ. *Quod probat multis.* Et confirmatur, *inquit*, uſu Eccleſiæ frequentiſſimo eadem ſententia; quæ paſſim Romæ & aliis in locis Trinitatis Imaginem adorandam *(ſeu venerandam)* populo proponit. Quamvis autem Concilium Tridentinum eo capite nihil certi ſtatuat & definiat; præcipit tamen, ut ſi quando hiſtorias Sacræ Scripturæ contingat deſcribi (intelligit in quibus etiam Deus depingendus eſt; id quod nec damnat, nec tam ſeriò, quàm ſanctorum hominum & Chriſti Imagines approbat) explicetur populo id non fieri, quia Deitas oculis corporeis videri poſſit, ſed ut inde humano more in cognitionem virtutis ipſius incorporeæ veniamus."] Hæc Vaſquez cui ſubſcribimus.

2. Non ſolùm non eſt de Fide, ſed nequidem certum eſt, Deum non vetuiſſe Judæis omnem uſum Imaginum. [" Non pauci auctores, *inquit Vaſquez*, *diſp.* 104. *cap.* 2. quorum opinio mihi multò probabilior ſemper viſa eſt, dicunt Judæis non ſolùm adorationem illam gentilium, quæ naturali jure prohibita eſt, verùm etiam quemlibet uſum Imaginum & Statuarum, præcepto Dei poſitivo, Exodi 20. &c. fuiſſe interdictum. Sententia eſt Alexandri, Alberti, Bonaventuræ, Richardi, &c. Ex quibus Alexander, Albertus, Bonaventura, Marcilius, Abulenſis de Imagine Dei ſolùm dicunt illi populo omnino vetitam fuiſſe, cæteri autem abſolutè de omni in univerſum loquuntur

loquuntur. Ex iis autem ſolus eſt Abulenſis, qui putat jure naturali non eſſe permiſſum Dei Imaginem effingere; cæteri verò videntur docere ſolùm antiquâ lege uſum illius fuiſſe ſublatum. *Et cap.* 6. Quod verò circa latera Arcæ duæ figuræ Cherubinorum poſitæ fuerunt, reſpondere quis poſſet cum Catharino, eas omnes figuras ſeu Imagines, factas fuiſſe juſſu Dei, qui præcepto ſuo omnino, aut eâ parte derogare potuit; aut reſpondeo, lege veteri non fuiſſe vetitam omnem ſimilitudinem, aut effigiem quomodocumque, ſed omnem cultum & adorationem ipſius, atque adeo omnem quoque Imaginem ſeu effigiem modo accomodato adorationi erectam aut conſtitutam: quare nec Cherubinis, nec aliis figuris in templo factis, aliquem cultum fuiſſe delatum. Modus autem accomodatus adorationi eſt, cùm Imago depicta aut ſculpta eſt per ſe, non veluti appendix & additamentum alterius rei, in ornatum illius.

3. Quòd ad cultum ſpectat, longè longiùs eſt a Fide, *adorandam eſſe Imaginem* ne quidem Chriſti, multò minùs Sanctorum, quin nequidem adorationis mentio eſt in profeſſione noſtra, aut in Tridentino, nec proinde in Nicæno, quia Tridentinum ſequitur illud, nec adorationis meminit. Quòd ergo cultus ille nominetur aliquando *adoratio*, quæſtio eſt de nomine. Certè populus intelligit *adorationis* nomine *cultum latriæ abſolutum*; iſte autem ſine dubio non redditur, niſi ſoli Deo, & blaſphemum eſſet illum reddere *ulli* Imagini. Cùmque dicimus, *nos adorare crucem*, ſenſus patet, ex iis quæ retulimus ex Tridentino, ſcilicet, *per illam quam oſculamur, & coram qua caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoramus.*

4. Nec de Fide eſt, cultum delatum Imaginibus eſſe *Religioſum:* cùm nec de Fide ſit, cultum delatum Sanctis ipſis, eſſe Religioſum, ut paulò poſt dicemus.

5. Longè longiùs abeſt a Fide Catholicâ, cui calumniosè id aſcribit Molinæus & aliis *adorandas latriâ Imagines Dei*, & eâdem quâ adoratur Deus, ſeu *eâdem veneratione cum exemplari Imagines honorari.* Probatur 1. Quia id non habetur in profeſſione noſtra, nec in Concilio Tridentino aut alio univerſali. 2. Quia varia ſunt placita problematica Theologorum, relata a Vaſquez, diſp. 108, cap. 1. circa hanc quæſtionem, ſeu modum cultûs. 1. [" Sententia eſt, *inquit*, Imagines ut terminum

num proximum & integrum adoratione quâdam ipſis peculiari, quâ exemplar non comprehenditur adorari, etiamſi in ipſis exemplaria quoque adorentur, eamque adorationem inferiorem & diſtinctam eſſe ab adoratione exemplaris, quam ipſi honorariam appellant. 2. Sententia fatetur cum prima, quoties Imagines perſe adorantur ab exemplari diviſæ, inferiori quâdam adoratione coli, etiamſi illa propter exemplar tribuatur; cùm verò adorantur per accidens conjunctæ ſcilicet prototypo, tanquam aliquid illius, eâdem adoratione latriæ cum ipſo per accidens adorari. 3. Sententia, quam ego veram exiſtimo, eſt, motum adorationis in Imaginem, ita in ejus prototypon, & exemplar tranſire, & utrumque ſub eamdem venerationem cadere, ut nec ſolâ cogitatione Imago per ſe, ſine illo, vel ab eo ſeparata, adorari poſſit; non ſolùm quia neceſſe propter exemplar, tanquam propter rationem remotam, ſicut legatum propter Regem, Imaginem coli, ſed quia qui Imaginem adorat, in eâ quoque & per eam, exemplar ut terminum & materiam proximam adorationis neceſſariò venerari debet; ita Alexander, Cajetanus, Bonaventura, &c. Et hi non ſolùm docent Imaginem cum ſuo exemplari eodem motu adorationis poſſe adorari, verum etiam ipſam per ſe niſi exemplar contineat & cum eo conjungatur, non eſſe alicujus venerationis & adorationis capacem, ac proinde non niſi cum exemplari, cum quo integrum & proximum terminum adorationis conſtituit eſſe colendam. *Quam ultimam ſententiam fusè probat, cap.* 4. 5. 6. Conciliis, Patribus & rationibus. *Addit, & benè, cap.* 11. eodem modo atque Imagines, nomen Jesus, & alias res ſacras eſſe adorandas; & *cap.* 12. Idem modus in Sacramento Euchariſtiæ, ſeu ſignorum adoratione ſervandus eſt, *Et diſp.* 109 *cap.* 1. Major, *inquit*, crucem adorari latria per accidens: Corduba, adoratione latriæ analogicâ: Durandus ſolùm adorari rememorativè: Alexander ſolùm aſſerit Imaginem eſſe materiam adorationis latriæ. Henricus dicit, Imaginem Chriſti hyperduliæ adoratione eſſe colendam."] Ita varii variè & ſentiunt & loquuntur de modo, & ſpecie cultûs Imaginum. Tridentinum, ut patet, ab iis omnibus abſtrahit, ſeu ſilet, dum prudenter, nec aliud docet, *eis debitum honorem & venerationem impertiendam.* Quarè nihil prædictorum eſt de Fide; proinde intra ſepta Scholaſtica ſola contineantur;

tur; nulli horum ſubſcribere, quò Catholicus ſis, teneris. Subſcribe Tridentino.

6. Hac ſecretione factâ, Daillæum Catholicum eſſe in cultu Imaginum, apertè demonſtrari poteſt.

§ 9.

De Reliquiis Sanctorum, & earum veneratione.

Profeſſio noſtra hæc habet: *Conſtanter teneo Sanctorum Reliquias eſſe venerandas*, nec aliud. Tridentinum, ſeſſ. 25. [" Mandat Synodus Epiſcopis & cæteris, ut de Reliquiarum Sanctorum honore fideles inſtruant, docentes eos Sanctorum Martyrum & aliorum cum Chriſto viventium ſancta corpora, quæ viva membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritûs Sancti, 1 *Cor.* 3. *v.* 17. ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda & glorificanda, a fidelibus veneranda eſſe; per quæ multa beneficia a Deo hominibus præſtantur: ita ut affirmantes Sanctorum Reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta, a fidelibus inutiliter venerari, omnino damnandos eſſe, prout jam pridem eos damnavit, & nunc etiam damnat Eccleſia."] Hæc ibi nec plura. Quare ut hæc ſunt Fide credenda, quia propoſita a Concilio univerſali, ita a contrario non ſunt de Fide, quia non propoſita a Concilio, ſicut ſupra diximus de Imaginibus. 1. Adorandas eſſe Reliquias, nequidem Chriſti, multò minùs B. Virginis, aut Sanctorum. 2. Nec de Fide eſſe, venerandas eſſe cultu, qui ſit & dicatur *Religioſus*, potiùs quàm dubiæ obſervantiæ aut alio ſpeciali nomine. 3. Longè etiam abeſſe a Fide eas eâdem veneratione cum exemplari honorari, non autem aliâ, ſicut nec venerationem iſtam eſſe, aut vocandam eſſe *per ſe* vel *per accidens*, *venerationem analogicam ſecundariam*, &c. ſicut diximus de Imaginum veneratione. Probatur 1. quia nihil illorum determinatè, vel in ſpecie, habetur in Tridentino, nec in profeſſione noſtra. 2. quia varia ſunt placita problematica Theologorum in his quæſtionibus, relata a Vaſquez, 3. parte diſp. 113. ubi rectè, cap. 2. [" Eodem prorſus modo de Reliquiis, atque de Imaginibus univerſim eſſe dicendum; eas videlicet ſecundùm ſe honorari non poſſe, ſed ſolùm conjunctas cogitatione cum eo cujus reliqua ſunt, cùm in ipſis apprehendo, ſicut Imagines ſine exemplari venerari nullo modo licèt, *quod fuſiſſimè probat*; *præſertim* quia

res inanimæ, quales ſunt Reliquiæ, ſecundùm ſe non ſunt capaces contumeliæ; ergo nec honoris, &c."] Affirmant nihilominus aliqui; Reliquiis ſecundùm ſe, ſine eo cujus ſunt, cultum poſſe deferri animo; nullum alium modum eas colendi conſtituunt.. Alii verò non niſi conjunctas colunt, &c. ut ſupra de Imaginibus. Eamdem eſſe rationem cultûs Reliquiarum & Imaginum ſupra jam oſtendimus. Miſſa hæc omnia facimus, tanquam extra ſepta fidei.

2. Longè longiùs abeſt a Fide has vel illas Reliquias, quæ in hoc vel illo templo *coluntur*, eſſe hujus vel illius Sancti, cujus tanquam Reliquiæ proponuntur colendæ. Probatur 1. quia nihil horum habetur in profeſſione noſtra, aut Tridentino. 2. Quia ſunt quæſtiones facti, ex informatione aut aliis capitibus pendentes; *In controverſiis autem facti particularibus, quæ ex informatione teſtimonii hominum præcipuè pendent*, etiam *Papam & Concilium generale poſſe errare, conveniunt omnes Catholici:* multò magis Eccleſiæ particulares falli in his poſſunt. 3. Diximus *praxes Eccleſiæ etiam univerſales*, quandoque poſſe fundari in opinione ſolùm probabili; quantò magis praxes particulares hujus vel illius Eccleſiæ, has vel illas Reliquias proponentis publicè colendas, & de facto colentis? & cùm regula praxeos ſit prudens judicium, ſufficit honeſtando cultui hujus vel illius Reliquiæ, quod prudenter ex variis teſtimoniis ſeu probationibus judicetur eſſe Reliquiam hujus vel illius Sancti, & ſi contingeret de facto non eſſe illius, aut nullius, nihil propterea decederet ſanctitati cultûs illius particularis, ut ſupra dictum de Canonizatione Sanctorum. Et bene Vaſquez, diſp. 112. c. 8. ["Quòd apud aliquos incertæ aliquando Reliquiæ ſint, non obeſt quominus eas, quas humanis conjecturis, & rationibus certas habemus, reverenter colere debeamus. Itaque ſi quis putans aliquam eſſe particulam Sancti, quæ reverâ non eſt, merito ſuæ devotionis non caret. Ut tamen publicè colendæ proponantur, prudens diligentia adhiberi debet, *eaque major, quàm* cùm privatim, quod licitum eſt, eas deferimus, *& colimus. Placet & iliud aliud addere ex eodem Doctore, diſp.* 113. *cap.* 4. Qui Roſariis & aliis rebus pretioſis, Reliquias Chriſti aut Martyrum tangunt, & ſecum ſervant, non debent exiſtimare ex contactu illo virtutem aliquam aut excellentiam, imo nec corporalem

ralem, in res ipſas ex Reliquiis derivari; ſed inde manere reſpectum rationis ad ipſas, ratione cujus memoriam ipſius Chriſti, & Sanctorum in nobis excitant, & ad eorum venerationem affectum movent, atque hâc ſolâ ratione non ſuperſtitioſum, ſed pietatis & Chriſtiani cultûs opus cenſeri debet."]

Hac ſecretione factâ, patet, 1. inaniter blaterare Molinæum in Reliquias varias; quas non eſſe Sanctorum, quorum habentur, inimicè more ſuo diſputat. 2. Conſentire Daillæum in cultu Reliquiarum, ut ſupra oſtenſum.

§. 10.

De Cultu & honore Sanctorum.

Profeſſio noſtra habet: *Conſtanter teneo Sanctos ùnà cum Chriſto regnantes venerandos eſſe.* Et Tridentinum, ſeſſ. 25. *Chriſtum adoramus & Sanctos veneramur*; nec plura. Quare ſequitur non eſſe de Fide, honorem illum eſſe, & vocandum *Religioſum*, ſeu quovis alio ſpecifico nomine. Probatur 1. Quia nihil horum habetur in profeſſione noſtrâ. Et Trid. 2. Quia variæ ſunt doctorum ſententiæ, quas fusè refert Vaſquez, & excutit, 3. part. diſp. 98. 22. 130. [" Marſilius exiſtimat, *inquit D.* 98. *cap.* 1. eamdem virtutem reipsâ eſſe latriam, quam dixit verſari circa cultum Dei, & duliam circa cultum & honorem Sanctorum, ſolùm autem differre per diverſa connotata. Vera tamen ſententia eſt duliam peculiarem eſſe virtutem, a latria, aut religione diſtinctam, quâ Sancto cultum exhibemus. Atque adeo religionem circa cultum ſolius Dei verſari: ſic tradunt Albert. Durand. Bonavent. &c. An verò ſit una & eadem virtus, quæ Sanctis & omnibus in dignitate civili conſtitutis honorem adhibet, non ſatis convenit inter doctores. Aliqui videntur ſentire, unam & eamdem eſſe virtutem; ſic Bonavent. Albert. Gab."] Quæ brevius jam diximus & deduximus.

Hac ſecretione patet, Proteſtantes non diſſentire nec poſſe diſſentire a doctrina Catholica; nec enim venerationem omnem negant Sanctis debitam in Cœlis, cùm hominibus piè viventibus agnoſcant reddendam, & reddant in terris. Quin & Derelincurtius libello hac de re ſcripto honorem religioſum B. Virgini deferendum

ſentiat. Plus ergo credit quàm opus ſit, quò ſit in hac materia Catholicus.

§. 11.

De Chriſti præſentia in Euchariſtia.

Ita habetur in profeſſione Fidei noſtræ: *Profiteor in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, realiter, & ſubſtantialiter, corpus & ſanguinem, unà cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Et in Trid. ſeſſ. 13. can. 1. [" Siquis negaverit in Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento *(ſeu ſub ſpecie rerum ſenſibilium, illius ut exprimit in cap. 1. mox referam)* contineri verè, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem unà cum anima & divinitate Domini noſtri Jesu Christi. ac proinde totum Chriſtum; ſed dixit tantummodo eſſe in eo ut in ſigno, vel figurâ aut virtute, anathema ſit. *Et ibidem cap. 1. cùm dixiſſet:* Principio docet ſancta Synodus, in Euchariſtiæ Sacramento, Chriſtum verè, realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium *(panis & vini)* contineri *addit & docet:* Nec enim hæc inter ſe pugnant, ut ipſe Salvator noſter ſemper ad dexteram Patris in cœlis aſſideat juxta modum exiſtendi naturalem; & ut multis nihilominus aliis in locis ſacramentaliter præſens ſuâ ſubſtantiâ nobis adſit, eâ exiſtendi ratione, quam etſi verbis exprimere vix poſſumus, poſſibilem tamen eſſe Deo cogitatione per fidem illuſtratâ, aſſequi poſſumus, & conſtantiſſimè credere debemus."] Hæc ibi Concilium.

Quare realis præſentia ita expreſſa, id eſt, *ſacramentaliter*, ſub ſpeciebus, eſt de Fide, quippe propoſita eſt ab univerſali Concilio; ſed nihil aliud eſt de Fide, nec aliter de realitate iſtius præſentiæ, quia nihil aliud propoſitum a Concilio. Itaque hæc dicamus, facilitantes Deviis doctrinæ Fidei noſtræ, in hac omnium graviſſima materia, & captu difficillimâ.

1. Cùm Paulus dicat, 1 Cor. 15. v. 4. de corporibus glorioſis in reſurrectione, *ſeminatur corpus animale, ſurgit corpus ſpirituale; ſi eſt corpus animale, eſt & ſpirituale, ſicut ſcriptum eſt, factus eſt primus homo Adam in animam viventem, noviſſimus Adam in ſpiritum vivificantem; ſed non priùs quod ſpirituale eſt, ſed quod animale.* Corpus Chriſti ſub ſymbolis Euchariſtiæ poteſt dici corpus *ſpirituale*, & *non corpus animale*, & ipſemet ibi exiſtens, poteſt

poteſt dici *ſpiritus* vivificans, & *non in animam viventem.* 1. Patet ex ſe, ex Paulo. 2. *Chriſti corpus eſt in parva quantitate, totum in toto, & totum in quavis parte, ac ſi eſſet Spiritus,* inquit bene Vaſquez, 3. part. diſp. 187. cap. 2. Hinc Cyrillus Hieroſ. Cat. 5. vocat *ſpiritualem victimam,* quam offert Sacerdos in liturgia Chriſtum.

2. Non ſolùm Corpus Chriſti ſub ſymbolis poteſt dici *ſpirituale,* & ipſemet Chriſtus *Spiritus,* ſed etiam ſub ſymbolis *ſpirituali modo,* ſeu *ſpiritualiter,* & *non animali, nec corporali modo,* ſeu *corporaliter,* ſeu *carnaliter.* Probatur 1. quia eſt ibi ad modum Spiritûs multipliciter; ſcilicet ſicut Angelus eſt hîc vel ibi inviſibilis, impatibilis; & totus in toto, & totus in qualibet parte, eſt enim indiviſibilis, & non frangibilis: ita Corpus Chriſti, ſeu Chriſtus, eſt ſub ſymbolis, *inviſibilis, impatibilis, & totus in toto, & totus ſub qualibet parte,* quia ibi eſt indiviſibilis, & non frangibilis. Modus verò exiſtendi corporalis, ſeu corporaliter & carnaliter exiſtere, eſt exiſtere viſibiliter, patibiliter ſecundùm extenſionem ad totum, ſeu totum in toto, & partem in parte, & frangibiliter: ergo Corpus Chriſti, ſeu Chriſtus, eſt in ſymbolis *ſpirituali modo ſeu ſpiritualiter,* & *non corporali* ſeu *carnali, nec corporaliter, ſeu carnaliter* in dicto ſenſu. Probatur 2. horret animus dicere Chriſtum eſſe natum de Virgine Matre, *carnali modo,* ſeu *carnaliter,* licèt verè ex ea natus ſit. Cur non & negabimus Chriſtum eſſe ſub ſpeciebus *carnaliter,* licèt verè ſub illis ſit. Probatur 3. Trident. profitetur, ſeſſ. 13. cap. 1. [" Chriſtum ſemper ad dextram Patris in cœlis aſſidere, juxta modum exiſtendi naturalem, & multis nihilominus aliis in locis ſacramentaliter præſentem nobis ſuâ ſubſtantiâ adeſſe, eâ exiſtendi ratione, quam etſi verbis exprimere vix poſſumus, poſſibilem tamen eſſe Deo, cogitatione per fidem illuſtratâ aſſequi poſſumus, & conſtantiſſimè credere debemus. *Cur non & profitebimur* Chriſtum ſemper ad dextram Patris in cœlis aſſidere juxta modum exiſtendi corporalem, carnalem, corporaliter, carnaliter, *hæc enim naturalem illum modum exiſtendi ſequuntur,* & multis nihilominus aliis in locis ſpiritualiter præſentem ſuâ ſubſtantiâ nobis adeſſe eâ exiſtendi ratione, &c."]

3. Totum quod diximus de corpore *ſpirituali* & modo illo *ſpirituali* exiſtendi ſub ſpeciebus, poteſt etiam ob id dici de receptione & manducatione, ſcilicet, *Chriſtum*

manducari, ut ſacramentaliter ex Concilio, ita *ſpiritualiter*, *& ſpirituali modo*, & non *carnaliter*, ſeu *carnali modo*, ore tamen corporis. Patent hæc ex ſe ex dictis, & applicari hîc facilè poſſunt. Manducari corporali modo & carnali, ſeu *corporaliter & carnaliter*, eſt manducare ad modum, quo manducamus carnes alias, ſcilicet maſticando, & dividendo carnem in ore, palato guſtando ejus ſaporem, &c. Non ſic manducamus, Chriſtum, ergo nec *corporaliter*, nec *carnaliter*, nec *corporali & carnali modo*, *ſed ſpirituali & ſpiritualiter*. Adde etiam effectum manducationis *corporalis* & *corporaliter*, eſſe nutritionem corporis; at verò effectum manducationis Chriſti eſſe *gratiam per modum refectionis animæ*, id eſt, vegetantem & roborantem animam, in operationibus vitæ ſpiritualis, & ſic eſſe *refectionem & nutritionem animæ noſtræ*, *quæ eſt ſpiritus*; ergo etiam inde, ſcilicet ex effectu, poteſt dici, *manducatio ſpiritualis & non corporalis*, ſeu non *carnalis*, ſeu non carnaliter & corporaliter in dicto ſenſu. Sed redeamus ad corpus ſub ſpeciebus.

4. *Non eſt de Fide*, imo falſum eſt, Corpus Chriſti contentum ſub ſymbolis, eſſe aut dicendum eſſe *ſedens*, *jacens*, *rectum*, *æquale*, *aut inæquale alteri corpori vel loco*, *aut ſibi ipſi ſedenti in cœlo*, *aut ita grande*, *craſſum*, *longum*, *latum ſicut in cruce*; aut *eſſe in ſymbolis*, ſeu *contineri in illis tanquam in loco*. Et ne quidem de Fide eſt, eſſe quantum ſub ſymbolis, aut habere ſuam quantitatem. Probatur 1. quia nihil horum habetur in profeſſione noſtra aut in Tridentino. 2. Poſitivè ex verbis allatis Tridentini, cap. 1. ſcilicet Chriſti Corpus ſub ſpeciebus, *eſſe præſens quidem ſuâ ſubſtantiâ*, ſed *ſacramentaliter ſolùm*, nec *juxta modum exiſtendi naturalem*, neutiquam juxta modum exiſtendi ſacramentaliter. Ergo. Probatur 3. quia ſpiritus, v. g. Angelus præſens ſuâ ſubſtantiâ alicubi, aut anima noſtra præſens corpori, non eſt *ſedens*, *jacens*, *æqualis aut inæqualis loco vel corpori*, nec *proinde eſt ibi commenſuratus loco vel corpori*. At Corpus Chriſti, ſeu Chriſtus ſub ſpeciebus eſt, & dici poteſt eſſe *Spiritus*, ut diximus: ergo nec illi quidquam ſupradictorum convenit.

5. Probatur & explicatur ex Vaſquez, 3. part. diſp. 187. cap. 2. [" Inter aliàs proprietates quantitatis, hæc tanquam præcipua recenſetur, ut ſecundùm illam, unumquodque æquale vel inæquale dicatur, quod ſanè

provenit

provenit ex quantitate, quatenus habet modum illum ſeu proprietatem, ſi quidem ratione illius ſubditur menſuræ, ſine qua æquale & inæquale nihil dicitur. Licèt verò quantitas Chriſti, ſecundùm eſſentiam & modum ipſius ſit cum Chriſto in cœlo, nihilominus in Euchariſtia ſolùm eſt ſecundùm eſſentiam, non autem ſecundùm modum. Hinc ea quæ ſunt in Chriſto aut alio corpore, abſolutè ſine reſpectu, aut ſine proximo fundamento hujus reſpectûs ad locum, ubique cum illo debent eſſe; ea verò quæ proximè habent ordinem ad locum, qualis eſt modus ille, aut ſunt fundamentum exiſtendi in loco, qualis eſt paſſio quantitatis, ſecundùm quam res æquales & inæquales loco contineri & circumſcribi dicuntur, non item; & hac ratione, cùm Chriſtus retineat in Euchariſtia quantitatis eſſentiam, quæ eſt abſoluta a loco, tamen modum illum quantitatis, ſecundùm quem æquatur & continetur a loco Euchariſtia, non habet."] *Hæc ibi Vaſquez qui inde bene explicat*, quo pacto Corpus Chriſti cùm ſit quantum, non occupet locum, & intra parvam quantitatem ſpecierum panis eſſe poſſit totum in toto, & totum in qualibet parte, quia non habet dictum modum quantitatis, & eſt ibi ſicut *Spiritus*, ſeu *Angelus & anima*, quæ eſt tota in toto corpore, & tota in qualibet parte ejus. Ex dictis ſaltem patet, quod ſufficit nobis, *nihil prædictorum* eſſe de Fide. Quin imo refert ibidem Vaſquez, cap. 1. quoſdam Theologos docere, *Corpus Chriſti in Euchariſtia non eſt quantum*, licèt ſuam habeat quantitatem, & alios etiam docuiſſe *eſſe ibi ſine quantitate ſua*; quæ falſa quidem ſunt, ſed ſufficiunt ad probandum *nihil prædictorum eſſe de Fide*; id eſt, non eſſe de Fide, Chriſti Corpus ſub ſpeciebus, *eſſe jacens*, *æquale*, *grande*, craſſum, longum, latum ſicut in cruce, &c. cùm hæc omnia ſequantur quantitatem, & modum ejus ſupradictum. Sanè ſumpto ſaltem termino, *lati*, *longi groſſi*, ut populi communiter concipiunt, pro habente extenſionem in ordine ad locum, quis non videt Chriſti Corpus ſub ſpeciebus, nec eſſe grande, nec latum, aut ſaltem *nihil horum eſſe de Fide?* Quare fruſtra blaterant adverſi de combuſtione hoſtiæ, &c. de quibus Vaſquez, diſp. 191. v. g. ſi comburatur hoſtia, aut pedibus conculcetur, non propterea quidquam pœnæ patitur Corpus Chriſti; nec comburitur, nec pedibus calcatur, licèt ſub ſymbo-

lis

lis contineatur; ſicut nec eo quòd divinitas ſit ubique ſubſtantialiter præſens, ſequitur cùm quid comburitur aut calcatur, divinitatem comburi, aut pedibus calcari. Item ex eo quòd divinitas ſit in pane, quem mus aut canis comedit, non ſequitur divinitatem manducari a mure aut cane; ita nec ex eo quòd fortè mus aut canis rodat aut manducet hoſtiam ſeu ſymbola, & ſymbola manducentur, ſequitur eos manducare Corpus Chriſti. Et ſicut non eſt indignum divinitatem eſſe præſentem in mure, cane, imò & luto & ſordibus, ita nec Corpus Chriſti eſſe in tali caſu comeſtionis ſeu corroſionis ſymbolorum, præſens ſubſtantialiter muri aut cani, & ventri eorum, tranſmiſſione per guttur ſymbolorum; ſicut etiam proportione ſervatâ, nec eſt indignum eſſe ſubſtantialiter præſens in pixide, altari aut arcâ inanimatis. Et ſicut iſta non manducant corpus, licèt contineant, ita nec canis dicendus foret manducare propriè Corpus Chriſti, licèt manducaret ſymbola, & per illa ſit præſentia ſubſtantialis, ſicut eſt in ventre & omnibus rebus præſentia divinitatis ſubſtantialis; manducatur enim ab homine Corpus Chriſti, quia recipitur ut ſignum, *ſeu ut cauſa gratiæ*; quomodo non eſt in pixide, nec foret in ventre canis; quare a cane non dicendum foret *propriè manducari*, ut manducatur ab homine; nec mirum cùm etiam adverſariis, ſi canis manducet fruſtum panis cœnæ ipſorum, non propterea manducat Sacramentum, quia non manducat, quà ſignum eſt. Imaginatio neſcio quem horrorem faceſſit in his conſpiciendis. Sed miſſa hæc omnia, cùm ſint extra fidem, quia extra Confeſſionem noſtram & Tridentinum ſunt facienda.

6. Idem Vaſquez, diſp. 190. refert aliquos Theologos docere, *Chriſtum eſſe in hoc Sacramento tanquam in loco per ſe*; alios Chriſtum in hoc Sacramento non eſſe tanquam in loco, neque habere proprium *ubi* & diſtantiam, ſicut nec Angelus, cùm eſt præſens alicui corpori, in quo eſt, ſeu loquitur, quod ipſe probabilius exiſtimat.

7. Extra fidem, & intra ſepta ſcholaſtica confitendæ ſunt hæ aliæ quæſtiones; 1. *An Chriſtus prout exiſtens in hoc Sacrameuto, videri poſſit ab oculo corporeo, non naturali ſed ſupernaturali virtute?* Affirmat Vaſquez & probat, *neque* agere, neque pati poſſe Corpus Chriſti, prout eſt in

in hoc Sacramento, corporeâ actione, neque paſſione. 2. An exiſtentia Corporis Chriſti in Sacramento "pendeat ab exiſtentiâ naturali extra Sacramentum. *Et*, An quæcumque imprimuntur Corpori Chriſti extra Sacramentum, neceſſariò comitentur ipſum in Sacramento. *De quo* 192. *diſp. cap.* 3. *longiùs amandandum, an Corpus Chriſti poſſit eſſe ſimul in pluribus* locis viſibili modo & ſecundùm extenſionem, ſeu circumſcriptivè. *c.* 4. *Et adhuc longiùs, an aliud Corpus a Chriſto* poſſit eſſe in diverſis locis ſimul, idque non tantùm inviſibili modo *& definitivè*, ſed etiam ſecundùm extenſionem, *de quo diſp.* 189. *in quo cenſet nequidem Corpus Chriſti, poſſe eſſe* in diverſis locis ſimul ſecundùm extenſionem, *&c.*"]

8. Longè longius eſt a Fide, imo falſum puto, *Chriſti Corpus produci de novo aut conſervari* in Euchariſtia per conſecrationem; quod jam diu productum fuerit in utero Virginis, & conſervetur æternùm in cœlis: falſum etiam quòd eò adducatur, falſiſſimum quòd deſcendat è cælo ad altare, quaſi relinquens cœlum & tranſiens per medium aërem. Commenta hæc tamen ferè omnia deludendis populis, Miniſtri falsò doctrinæ Fidei Catholicæ adſcribunt; quæque Theologi aliquot in his materiis tenent, ſolùm ut *opinionem probabilem*, Fidei Eccleſiæ Catholicæ, cui ſoli ſubſcribere ſufficit, hallucinati aut potiùs malitiosè imponunt Miniſtri, ſeceſſioni, ex qua vivunt, fovendæ in damnum maximum animarum, & pacis Eccleſiæ ac Imperii. Solùm dicimus Corpus Chriſti *eſſe præſens ſub ſymbolis* virtute divinâ: quia *impoſſibile eſt mentiri Deum.* Hebr. 6. v. 18. ſeu ut utamur termino Confeſſionis Deviorum, Art. 16. *fit hoc virtute ſecretâ & incomprehenſibili Spiritûs Dei*, ſeu per ejus omnipotentiam.

9. Secretione hâc factâ, vix eſt difficultas ulla, vel ad ſpeciem, quâ moti diſſideant a nobis adverſi: quia habet articulus 36. Confeſſionis eorum, *Credimus quòd virtute ſecretâ & incomprehenſibili nutrit nos & vivificat ſubſtantiâ Corporis ſui.* Si ſubſtantiam hanc præſentem animæ ſubſtàntialiter, quod neceſſarium eſt nutritioni quocumque modo fiat etiam per fidem, tenent indubitanter; quid præpedit eam cognoſcere ſub ſymbolis & corpori noſtro? Præſertim cùm ex eo quòd anima noſtra ſit præſens corpori noſtro, *ſubſtantia* Corporis Chriſti

Chriſti nequeat eſſe verè præſens animæ noſtræ, quin ſit & corpori. Et pares ſunt tum numero, tum pondere utriuſque præſentiæ ſubſtantialis, ſeu ſubſtantiæ difficultates ſolvendæ, ſi momentis ſuis æquè eodemque pondere exactè librentur. Sed utcumque ſit, *Lutheranorum opinio*, inquit Daillæus Apol. cap. 7. pag. 35. [" qui ſtatuunt Corpus Domini eſſe realiter præſens in pane Euchariſtiæ, nullum habet venenum, non præjudicat pietati. *Et pag.* 31. Non præjudicat eorum ſaluti."] ex eorum principiis; non creditum autem devolvit eos ad tartara, ex noſtris principiis? Quod ſecurius eſt amplectantur; Daillæo præſertim ipſo generaliter pronuntiante, Epiſt. ad Munglatium, pag. 72. [" Credentem poſſe ſuam operari ſalutem in Eccleſia Romana, & tamen viventem extra ejus communionem nec bonum Chriſtianum, nec ferendum civem, nec hominem ſenſatum haberi poſſe."] At ex eodem Daillæo poſſunt ſuam operari ſalutem, credentes *Corpus Domini eſſe realiter* præſens ſub ſymbolis Euchariſticis, ſeu hoc credere non *præjudicat* eorum ſaluti; credant ergo.

§. 12.

De Tranſubſtantiatione.

De hac ita Profeſſio noſtra: *Profiteor in SS. Euchariſtiæ Sacramento fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ Vini in Sanguinem; quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſubſtantiationem appellat.* Et Trident ſeſſ. 13. can. 2. [" Si quis dixerit in ſacro-ſancto Euchariſtiæ Sacramento, remanere ſubſtantiam panis & vini unà cum corpore & ſanguine Chriſti, negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini, quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſimè tranſubſtantionem appellat, anathema ſit. *Et cap. 3. quod inſcribitur*, de Tranſubſtantiatione: Quoniam Chriſtus Corpus ſuum id quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit, ideo perſuaſum in Eccleſia Dei ſemper fuit, idque nunc denuo S. hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis, in ſubſtantiam Corporis Chriſti, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis ejus; quæ converſio convenienter & propriè a ſancta Catholica

lica Eccleſia Tranſubſtantiatio eſt appellata."] Hæc ibi Concilium, nec plura. Quare ut hæc ſunt de Fide, quia hæc ſunt in profeſſione noſtra, & propoſita a Concilio Generali; ita a contrario, nulla alia doctrina de Tranſubſtantiatione eſt de Fide Catholica; quia nec in profeſſione noſtra, nec in Concilio Tridentino, aut alio generali, licèt fovendæ diſciſſioni, ex quâ vivunt, frequentiſſimè varias, & pleraſque partim valde exoſas populis, partim blaſphemas Fidei Catholicæ adſcribant Miniſtri & imponant. Explicatiùs hæc dicamus. Quare 1. *non eſt de Fide*, imo blaſphemum in hoc myſterio tranſubſtantiari panem in Corpus Chriſti, ſicut panem quem comedimus tranſubſtantiatur in corpus noſtrum; aut *per tranſubſtantiationem fieri, ut materia panis incipiat eſſe ſub formâ Corporis Chriſti*, ſicut cùm panem comedimus, materia panis per nutritionem incipit eſſe ſub formâ corporis noſtri. Probatur 1. Quia non habetur id in Tridentino: imo contrarium; ſi enim id fieret, non fieret converſio totius ſubſtantiæ panis in Corpus Chriſti; ſed materia illius duntaxat tranſmutaretur, ſicut in nutritione noſtra ordinariè fit. 2. Quia ſi ita eſſet, Chriſtus eſſet corruptibilis, augeretur, minueretur, ut fit cùm panem comedimus, & mutatur in corpus noſtrum. 2. Nec de Fide eſt, *Tranſubſtantiationem fieri ex eo, quòd de novo producatur Corpus Chriſti, aut conſervetur:* etiam ſupra diximus Corpus Chriſti in Euchariſtia nec produci de novo, nec conſervari de novo: *aut ſaltem per illum modum ſubſtantialem aut accidentalem produci*, quæ productio, conſervatio, aut modus ſubſtantialis, aut accidentalis, aut per quæ ſit incompoſſibile Corpus Chriſti, aut Sanguis cum ſubſtantia panis, aut vini, & per illam incompoſſibilitatem eam expellat, ſicque & hac ratione *Tranſubſtantiatio* fiat. Imo Corpus Chriſti, & ſubſtantia panis, non ſunt ex ſe incompoſſibiles.

Probatur 1. Quia nihil horum habetur in profeſſione noſtra, aut Tridentino. 2. Quia Vaſquez & cum eo plurimi, falſa eſſe hæc omnia & ſingula variorum Scholaſticorum placita demonſtrat. Falſum, inquam, eſſe multis probat, diſp. 181. cap. 3. ["Tranſubſtantiationem formaliter eſſe actionem, per quam modus aliquis ſubſtantialis producatur."]

["2.

[" 2. *cap.* 4. & 5. Tranſubſtantiationem eſſe converſionem ipſius Chriſti, ſeu productionem novam."]

[" 3. *cap.* 5. Tranſubſtantiationem eſſe novam *converſionem* Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtiâ."]

[" *Et cap.* 9. prædictum modum converſionis, eum ſupervacaneum eſſe ex veritate verborum conſecrationis, & ex fine Sacramenti oſtenditur."] Quæ ſit horum opinionum verior, quanquam falſas has omnes eſſe arbitremur cum doctiſſimo Vaſquez, non eſt noſtrum hîc diſcutere: ſufficit inde probari, longè hæc eſſe a Fide, ex Doctorum omnium noſtrorum ſententia; quorum nec unus ſomniavit aliquid horum eſſe de Fide. Quàm ergo calumniosè Miniſtri hæc & ſimilia Fidei Catholicæ imponunt!

3. Nec eſt de Fide, *panem & vinum per conſecrationem annihilari.* Probatur 1. Quia neutrum habetur in Tridentino. 2. [" Controverſia vocum & non rerum eſt, *inquit bene Vaſquez, diſp.* 183. *cap.* 1. *qui addit:* Nonnulli Scholaſtici veram Tranſubſtantiationem concedentes, docent panem & vinum, quæ dicuntur converti, ita deſinere, ut verè annihilentur; in hac ſententia eſt Scotus, Okam, Gabriel, Major; qui, inquit, neque de hac re nimiùm contendendum eſt, ſed unicuique liberum relinqui debet, hoc aut illo modo loqui. Perantiqua tamen, *habet Vaſquez, cap.* 2. Scholaſticorum ſententia quam libenter amplector, eſt dici non poſſe panem & vinum in hoc Sacramento annihilari."] In cujus probatione fuſus eſt, cap. 2. & 3.

4, Longè longius a Fide ſunt hæ aliæ quæſtiones, quia etiam ſunt extra Tranſubſtantiationem particularem in Chriſti corpus de qua ſola agimus; propòſitæ & diſcuſſæ a Vaſquez, qui hæc habet: Primò, diſp. 82. [" An Corpus Chriſti præſens fieri potuerit huic Sacramento abſque converſione panis in ipſum"] variæ ſunt Scholaſticorum ſententiæ quas fusè refert cap. 2. diſp. 184. An quælibet res in quamlibet aliam converti poſſit, variæ Scholaſticorum ſententiæ. Probatur ex regulis datis nihil horum eſſe de Fide.

5. Quid ergo eſt, & in quo conſiſtit hæc Tranſubſtantiatio? Non diſcedendum a verbis Trid. cap. 4. citatis, & ibi hærendum, *nec ſapiendum plus quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Addam tamen quæ conſor-

conformiter huic capiti habet Vaſquez, non quod ſtatuamus quæ infert de Fide eſſe; ſed ſufficit, quò quis ſit Catholicus, Tranſubſtantiationi hoc modo, aliis ſi placet refutatis, acquieſcere: porro facillimum erit cuivis ſubſcribere, nullam enim prorſus difficultatem habet doctrina Tranſubſtantiationis ſic doctè explicatæ: [" Explosis, inquit, diſp. illa 18. cap. 11. aliorum opinionibus, ſupereſt, ut noſtram ſententiam, quam antiquorum Scholaſticorum ſine controverſia eſſe cenſemus, in medium proferamus."]

[" Ea verò eſt, rationem formalem Tranſubſtantiationis, neque eſſe mutationem, neque productionem alicujus rei, ſed relationem quamdam ordinis, inter ſubſtantiam quæ deſinit, & eam in quam deſinere dicitur, ex quo fit, ut hæc converſio ſeu Tranſubſtantiatio, nulli alii mutationi aut actioni omnino aſſimiletur. *Et cap.* 12. Memorandum quod ſupra diximus, talem eſſe ſignificationem verborum conſecrationis, ut vi ſignificationis ipſorum, non ſolùm fiat Corpus & Sanguis Chriſti præſens reipsâ ſub ſpeciebus, ſed etiam deſinat ſubſtantia panis & vini: quia cùm ſint a Chriſto inſtituta, & nomine illius proferantur, vera eſſe debent: vera autem eſſe non poſſunt, niſi efficiant Corpus & Sanguinem Chriſti præſentem ſub ſpeciebus, & deſtruant panem. Potuit adductio Corporis Chriſti, & deſitio panis a Chriſto fieri aliâ formâ verborum, cujus alterâ parte ſignificaretur præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti, alterâ verò deſitio panis & vini, etſi Chriſtus aut Sacerdos nomine Chriſti diceret, *Hîc ſit Corpus meum & amplius non ſit panis*; vel contra: *Hîc non ſit panis, & ſit Corpus meum:* Et de Sanguine ſimiliter. Quamvis autem tunc idem effectus fieret, qui nunc fit, quod attinet ad deſitionem panis, & præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti, tamen non fieret eodem modo: neque enim tunc Chriſtus aut Sacerdos diceretur, adducendo Corpus Chriſti, deſtruere panem, aut deſtruendo panem, adducere Corpus Chriſti: ſed diceretur ſimul adducere & deſtruere: quia eodem modo deſitio & adductio in reipſa ſe haberent, ſicut etiam in ſignificatione verborum: in ſignificatione autem ita ſe haberent, ut ſignificatio unius, non eſſet cauſa ſignificationis alterius; neque ad ſuam veritatem

illam ut quid conſequens neceſſariò, poſtulant, ſed ſimul tantùm ſe invicem comitarentur, & per accidens ſeu comitanter, ut dicitur, ſe haberent, ſicut in ea forma verborum apparet: at verò in forma quâ nunc utimur ad conſecrandum, illa duo ſic ſe habent, ut unum tantùm ſignificetur, nempe Corpus, aut Sanguis Chriſti præſens (neque enim verba conſecrationis ſignificant deſitionem panis & vini, ut patet) ita tamen ut vera ſignificatio Corporis & Sanguinis Chriſti præſentis, neceſſariò poſtulet deſitionem panis & vini: ac proinde deſitio neceſſariò conſequatur Corpus Chriſti præſens, prout illis verbis ſignificatur: quò fit ut Sacerdos utens illis verbis, verè dicatur efficere præſens Corpus & Sanguinem Chriſti, & ipſo corpore præſente verè ſignificato deſtruere panem."]

Nam docet bene idem, diſp. 180. *cap.* 4. ["Accidentia primariè ſaltem indicant propriam ſubſtantiam quamdiu ibi eſt, non autem alienam, & ita oſtendens quodlibet corpus in quo Deus reipsâ eſt, nemo verè enuntiare poteſt. Hoc eſt Deus; & ſi Angelus eſſet in aliquo corpore, nemo oſtendens corpus illud verè & propriè dicere poſſet: *Hoc eſt Deus: hoc eſt Angelus*; ſed ut verè enuntiet, dicere debet: *Hic eſt Angelus, & hic eſt Deus*; hoc eſt, in hoc loco aut corpore. Cùm enim pronomen *hoc* demonſtrativum, directum ad accidentia quæ ſentiuntur, non demonſtret illa, ſed ſubſtantiam ſub illis, & propria hæc ſubſtantia primariè, imo ſolùm demonſtretur; efficitur ut præſente propriâ ſubſtantiâ aliena nequeat demonſtrari. E contrario verò ſi propria ſubſtantia ſub accidentibus ſuis non ſit, ſed aliena, rectè etiam, imo neceſſariò, aliena demonſtratur. Cùm igitur Chriſtus poſtquam accepit panem, verè enuntiaverit illud, quod ſub ſpeciebus offerebat, eſſe corpus ſuum; & accepto calice cum vino, illud quod ſub ſpeciebus illis offerebat, eſſe ſanguinem ſuum, neque verè hæc verba enuntiare potuerit, de ipſa ſubſtantia panis & vini, ut patet, neque de ſuo corpore & ſanguine naturali, ſi cum ſubſtantia panis & vini ſub propriis accidentibus illis ſimul manerent, ut probatum eſt; neceſſariò fieri debuit, ut ſubſtantia panis & vini deſineret, & ſola ſubſtantia corporis &

ſanguinis

ſanguinis Chriſti ſub illis accidentibus maneret. Prædicta ratio, quod attinet ad deſtructionem ſubſtantiæ panis & vini, de qua hic ſolùm diſſerimus"] (nam de præſentia reali ſatis diximus) *efficaciſſima*. Uno verbo, tranſubſtantiatio nihil addit præſentiæ Corporis Chriſti, *niſi deſitioni panis*, virtute ſignificationis verborum, ſeu quò verba Chriſti ſint vera; & nomine tranſubſtantiationis, nihil aliud eſt intelligendum, ut patet ex dictis. *Converſio formaliter*, inquit Vaſquez, diſp. 181. cap. 12. ["eſt demonſtratio quædam Ordinis, in eo quod deſinit relata ad id, quod fuit cauſa deſitionis in hoc Sacramento, *quò verba ſint vera*; & nihil aliud eſſe poteſt præter denominationem Ordinis, & *quidem* extrinſecam & ſolius rationis, *ſeu præter* relationem & quidem non realem,"] ſed rationis ſolius. Saltem certiſſimum eſt, tenere ſic tranſubſtantiationem, efficere quò ſis Catholicus, quidquid ſit de variis opinionibus quorumdam Scholaſticorum rejectis a nobis ſuprà.

Rogamus te quæ difficultas, poſito quòd credatur *Corpus Chriſti realiter eſſe præſens in pane*, ſeu ſub ſymbolis *Euchariſtiæ*, credendi Tranſubſtantiationem hanc? nulla ſanè.

6. Aut ſaltem doctrina Tranſubſtantiationis ſic expoſita, non eſt legitima cauſa receſſionis, ſeu poſito ex Daillæo Apol. cap. 7. quòd credere ["Corpus Domini eſſe præſens in pane Euchariſtiæ, nullum habeat venenum, nec præjudicet pietati, nec ſaluti, ne quidem credentis id, dicendum certò tranſubſtantiationem nullum continere venenum, nec præjudicare pietati ſeu ſaluti credentis illam;"] cùm ipſa nihil addat reipsâ præſentiæ niſi *deſitionem panis*, quò verba Chriſti ſint vera; quæ deſitio non poteſt niſi ab emotæ mentis homine cenſeri *præjudicare pietati* ſeu *ſaluti*, poſito quòd credere præſentiam illam non *præjudicet*. Unde recurſus ex alio Daillæi principio ſupra relato ſequitur: *Nec bonum Chriſtianum, nec ferendum civem. nec hominem ſenſatnm haberi poſſe* in imperio, qui non credit tranſubſtantiationem ut jam explicatam.

§. 13.

De adoratione Euchariſtiæ.

Profeſſio noſtra nihil habet diſtinctè de hac adoratione, quod ſequatur ex præſentia Chriſti ſub ſymbolis. Trident. autem de ea expreſsè ſic ſeſſ. 13. can. 6. [" Si quis dixerit in Sancto Euchariſtiæ Sacramento Chriſtum non eſſe cultu latriæ etiam externo adorandum; adeoque nec feſtivâ peculiari celebritate venerandum, neque in proceſſionibus ſecundùm laudabilem & univerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum & conſuetudinem ſolemniter circumgeſtandum, vel non publicè, ut adoretur, populo proponendum, & ejus adoratores eſſe idololatras, anathema ſit. *Et cap.* 5. *poſtquam, cap.* 3. *aſſertum eſt*, verum Domini noſtri Corpus, verumque ejus Sanguinem, ſub panis & vini ſpecie, una cum ipſius animâ & divinitate, exiſtere; & *Tranſubſtantiatione, cap.* 4. *ſtabilitâ, docet inferendo, cap.* 5. Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Chriſti fideles, pro more in Eccleſia Catholica ſemper recepto, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibeant. Neque enim ideo minùs eſt adorandum, quòd fuerit a Chriſto Domino ut ſumatur inſtitutum; nam illum eumdem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum dicit: *Et adorent eum omnes Angeli ejus.* Pſal. 96. v. 8. Hebr. 1. v. 6. *Quem Magi procidentes adoraverunt.* Matt. 27. *Quem denique in Galilæâ ab Apoſtolis adoratum fuiſſe Scriptura teſtatur*, Matt. 8. v. 13."] Hoc ergo eſt de Fide, quia propoſitum in Concilio univerſali. Unde e contrario ſequitur nihil aliud de adoratione hac eſſe de Fide. Sequitur itaque.

Primò: Non eſſe de Fide, imo meram putamque calumniam, eamque graviſſimam, quod imponit Daillæus doctrinæ Eccleſiæ Catholicæ, eòque majori pœnâ dignum crimen, quòd doctrinam hanc nobis impoſitam ſtatuat tanquam Principem diſceſſioni in religione, & proinde turbationi tum Eccleſiæ, tum Imperii, in Apolog. cap. 9. ſubſcripta ab aliis Miniſtris Mæſtrezatio, Drelincurtio, & Aubertino, & in Epiſt.

ad

ad Munglatium his verbis; [" Quæſtio eſt, *inquit*, non quòd oporteat adorare Corpus Chriſti in Euchariſtia, ſed quòd oporteat adorare Euchariſtiam ipſam, ut inclamo & proteſtor in titulo, principio, & medio, & fine, cap. 9. Apol. At magnum diſcrimen eſt inter has duas adorationes. Hæc ultima defertur certo cuidam objecto ſubſiſtenti in loco quò dirigitur, ſcilicet ſubſtantiæ relatæ ab accidentibus panis & vini; quo fit ut præ-ſuppoſito quòd hæc ſubſtantia ſit quædam creatura, talis adoratio ei exhibita, erit neceſſariò ſervitium illicitum & prohibitum a Deo: cùm tamen prima adoratio ſit ſolùm vana & inutilis, & cadat, ut ſic dicam, in nihilum, errans, non quòd deferatur objecto non adorabili, ſicut facit alia, ſed in hoc ſolùm, quòd errore quærat, eum, & putet ſe complecti ibi, ubi non eſt."] Ita Daillæus, ultimam iſtam adorationem diſtinctam, & aliam a prima ſeu duas adorationes objectorum ſubſiſtentium ſub ſymbolis, quod horremus, nobis affingens. Sed quòd talis adoratio *non ſit de Fide*, patet. 1. quia non habetur in Trident. 2. Nullus noſtrorum Doctorum finxit duplicem illam adorationem ſic relatam a Daillæo, duorum objectorum ſubſiſtentium, ſed ultimam ſcilicet, *delatam certo cuidam objecto* ſubſiſtenti in loco quò dirigitur, nempe ſubſtantiæ velatæ ſub accidentibus panis & vini, præter adorationem primam delatam ipſi Chriſto. Quis Catholicorum, dico, hæc objecta adorationis ſub ſpeciebus ſomniavit? nullus ſanè: & peſtiferè ſomniaret; nec adoramus *aliquid ſubſiſtens indefinitè, quidquid illud ſit*, ſub ſpeciebus, ſed ſolum Chriſtum creditum ibi eſſe; ergo calumniosè id nobis affingit Daillæus. Probatur 3. ex Reſponſo doctiſſimæ Facultatis Theologicæ Pariſienſis in hæc verba: Petitur a DD. Doctoribus, reſpondeant: [" An factum contentum in pag. 63. epiſt. D. Daillæi, ad D. Munglatt. anni 1634. ſit verum. Subſignati Doctores Theologicæ Facultatis Pariſienſis reſpondent quòd factum eſt falſum, & impoſitum Eccleſiæ Catholicæ, quæ adorando Sanctam Euchariſtiam, non credit ibi adorare aliud ſubſiſtens velatum ab accidentibus panis & vini, quàm Jeſum Chriſtum; dicit anathema iis, qui ibi vellent adorare aliam quamcumque ſubſtantiam. Et falsò ſupponitur

ab auctore plus esse periculi in adoratione Catholici, quàm Lutherani, quòd Catholicus defert adorationem suam objecto non adorabili, & proinde ejus servitium necessariò illicitum esse & prohibitum a Deo; cùm verum sit, objectum quod Catholicus ibi adorat, esse Jesum Christum adorabilem, ubicumque est, & proinde in Eucharistia, in qua Ecclesia Catholica, post consecrationem, non cognoscit nec recognoscit aliam substantiam, quàm Jesum Christum: quare nec aliam ibi adorat, nec potest adorare. Et si ex inconsideratione aut aliter, loco Eucharistiæ, propositus foret panis non consecratus, Catholicus non intendit, nec credit adorare, nec posse adorare dictum panem, nec vult eum adorare, nec aliud subsistens quàm Jesum Christum. 18. Aprilis 1643. Subsignati in Originali. *Jacobus Hennequin, Emmeretz, Perreret, du Fresne, de Minie, Chapelas. M. Cantat, Brousse, Judas, A. de Mauky.*"] Quis vel Deviorum ferat Ministros doctrinam falsam Catholicam imponentes, & eâ impostura sciſſionem foventes tam noxiam Ecclesiæ, saluti animarum & Imperio.

2. Haud longè dissimilis calumnia est, cùm idem Daillæus præter adorationem Christi sub speciebus, fingit Apol. pag. 45. 46. 66. *nos adorare Sacramentum latriâ absolutâ.* Quis Catholicorum *fingit duas adorationes absolutas*, unam *Christi in Eucharistia*, aliam *Eucharistiæ* ipsius, sive *subsistentis* ficti, a Daillæo? Et cùm dicimus nos *adorare adoratione absolutâ Sacramentum*, intelligimus Christum ipsum sub speciebus, quem sæpè *rem Sacramenti & Sacramentum*, quòd ibi sit tanquam causa gratiæ, solemus nuncupare; aliàs absit ut Sacramentum adoratione *absolutâ*, quod sine idololatria non possumus, adoremus. Veneratio Symbolorum, de qua postea ut distinctorum a Christo, est omnium nostrorum sententiâ solùm *relativa*, non absoluta. En aliam itaque vel similem præcedenti impostura.

3. Non est de Fide, imo nec verum, duas adorationes poni a Trid. sess 13. cap. 5. alteram *Christi*, alteram *Sacramenti*, ut supponit Daillæus. Quia Trident non habet esse duas. 2. Rectè Vasquez, disp. 109. cap. 3. *Cùm*, inquit, *Trident. de adoratione*

tione Sacramenti Euchariſtiæ loquitur atque affirmat latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sacramento in veneratione eſſe exhibendum, de [" Chriſto ſub ſpeciebus contento, *vel* de ipſis ut Chriſtum continentibus loquitur; nam & ipſum Chriſtum ad rationem Sacramenti pertinere multi rectè arbitrantur; imo cùm ipſe ſit res Sacramenti, Sacramentum etiam dicitur; aut ſaltem ſpecies non dicuntur Sacramentum, niſi quatenus ſub ſe corpus & ſanguinem Chriſti reipsè continent."] Hæc rectè Vaſquez. 3. Probatur. Quia habet Trident. *Latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sacramento in veneratione exhiberi.* At certum eſt cultum illum latriæ eſſe *abſolutum*, & certum etiam abſolutum non deberi niſi Chriſto. 4. Quia addit Trident. *cultum illum delatum a Magis, &c.* Quis autem non videt cultum illum fuiſſe abſolutum Chriſti ipſius, nec alium? 5. Infert illum *ex præſentia Chriſti*, adorabilis ubicumque ſit. Ergo nulla ibi mentio adorationis ſymbolorum. Quare Sacramenti nomine adorandi *latriâ abſolutâ*, Chriſtus ipſe ſub ſymbolis intelligitur, qui ſub illis etiam Sacramentum a noſtris ſæpe, dicitur, quòd ſit ibi ſignificans & dans gratiam, uti jam diximus. Saltem quæ dicimus, a nemine Catholicorum habentur; ergo falſum eſt, *de Fide eſſe*, *duas* adorationes ~~poni~~ a Trident. *Chriſti & Sacramenti*, tanquam diſtinctas, ſeu ut duas: una & eadem variè & vario modo exprimitur.

4. De Veneratione ſymbolorum, quæ ſine dubio, *relativa* eſt, non *abſoluta*, non foret quod quidquam diceremus; de illa enim nihil dixit Daillæus, nec ulla eſt peculiaris difficultas. Vaſquez, 3. part. diſp. 118. cap. 12. docet pluribus; [" Eumdem modum in Sacramenti Euchariſtiæ adoratione ſervandum, quem in Imaginum cultu: ſcilicet Corpus Chriſti in Euchariſtia dignum eſſe adoratione latriæ. *Quod pluribus probat, cap.* 12. Quomodo verò, *addit ibidem*, ſpecies ipſæ Sacramenti *adorentur*, *ſeu veneratione dignæ ſint*, inter Scholaſticos diſſenſio eſt; omnes enim eodem modo de ſpeciebus Sacramenti, quod de Imaginibus Chriſti, *philoſoſophari debent, cùm ſit utrobique terminus idem* formalis, *Chriſtus ſcilicet adoratus*;

adoratus; non eſt tamen tam fervens affectus reverentiæ erga Chriſtum in Imagine, quàm in Sacramento, *ob ejus in iſto præſentiam*, & aliquo ſigno exteriori majorem hanc reverentiam erga Chriſtum in Sacramento, quàm in Imagine indicamus. *Species* ſacramentales, *inquit idem ibidem*, ſunt res inanimæ, & ſecundùm ſe capaces non ſunt cultûs & honoris, niſi quatenus conjunctæ cum Chriſto quem continent. Quare adoratio nullâ ratione in exterioribus accidentibus ſiſtere poteſt, ſed ad intima penetrare debet, nec adorantur accidentia, ſed Chriſtus contentus ſub illis."] Relege quæ diximus de Imaginum cultu, & hîc applica eodem omnino modo, ſicut ibi diximus, non eſſe de Fide Imagines ne quidem Chriſti *adorari*, multò minùs *latriâ*, imo vel cultu *religioſo* coli, multò minùs *eodem cultu* quo prototypon; ita dicimus non eſſe de Fide ſpecies ſacramentales ſeu ſymbola *adorari*, multò minùs cultu *latriæ* coli, vel cultu *religioſo*, vel eodem cultu quo Chriſtus: nec proinde Sacramentum Euchariſtiæ, ſumptum, ut ſæpe ſumi ſolet, pro ſymbolis, ſignis, & ſpeciebus.

Nec Catholicus ullus intendit ſic adorare albedinem, & rotunditatem quam cernit oculis, ſed ſolum Chriſtum, quem non videt, credit tamen ibi contentum: ſymbola tamen, ſicut veſtem regis, veneratur. Recentiores aliqui putant, inquit Vaſquez, cap. illo 12. ["Gabrielem in ea fuiſſe ſententia, ut diceret Sacramentum hoc, id eſt, ſpecies ſacramentales, per figuram Synecdochen, hoc eſt, ratione Chriſti ſub eo contenti, non autem propriè, adorari:"] quod ipſemet Vaſquez cenſet non improbandum.

5. Placet etiam ob multa alia conjuncta, addere iſtud ex Vaſquez, diſp. 109. cap. 4. ["Ex affectu latriæ, qui dicitur adoratio, & circa exemplar primò verſatur, derivatur nota exterior ſubmiſſionis, quæ communi modo loquendi dicitur honor, cultus, & adoratio ejus, quod corporaliter contingit, aut coram quo fit; ita ut per illud in prototypon tranſmittatur; at opus externum laudis, quo laudamus exemplaris excellentiam, opus etiam orationis, & ſacrificii, ſolùm dicitur communiter aut laus, aut oratio, aut ſacrificium ad exemplar

plar relatum, non ad Imagines; & ideo communiter nec ad Imagines, nec ad res inanimatas & adhuc per accidens hæc omnia referri, ſed coram illis fieri dicuntur. Idem quod de Imaginibus hactenus diximus, de ſpeciebus & accidentibus ſacramentalibus dicendum arbitror, ob eamdem prorſus rationem. Datâ opera dixi, de ſpeciebus ſeu accidentibus ſacramentalibus: nam ſi de Sacramento loquamur, cùm aliquid illius ſit Chriſtus ipſe, ut ſupra notavimus, ſicut abſolutè dicimus ipſi latriam in ſpiritu exhiberi, ſic etiam & orationem, & laudem divinam, & ſacrificium, ad ipſum poſſe referri hâc de cauſa fatendum eſt."]

6. Uno verbo, ut eodem honore regio, non duplici aut diverſo, honoratur Rex ſine pallio & cum pallio, aut rhedâ tectus; ridendumque ſe aulicis & prudentibus exhiberet, qui Regi abſque pallio honorem rederet regium, palliatum aut rhedâ tectum colere cogeretur: ita ridendos, ne dicam ſtultos, ſe exhibent Devii, dum *Euchariſtiam ipſam adorare*, idololatriæ incuſant, ſeu Chriſtum vel ut palliatum & tectum ſymbolis (quomodo propoſitum Chriſtum ſub ſpeciebus *Euchariſtiam*, & Sacramentum *Euchariſtiæ* nuncupamus) horrent adorare, & propterea ſciſſionem ab Eccleſia faciunt, neutiquam faciendam licité; ſeu non eſſe idololatriam, *ſi non adoratur Corpus Chriſti in Euchariſtia*, ſeu ſi Chriſtus ſeu extra Sacramentum, ſeu etiam in Sacramento adoretur; ut habetur in Epiſt. ad Munglat. pag. 63. jam relatâ. O ſingularem ſtultitiam in hoc præcipuè ſchiſma facere ab Eccleſia Romana, quod tamen ex Miniſtris in hoc maximè fundatur, ut ex Apologia & Epiſt. ad Munglatt. ſupra citatis retulimus! Sanè Chriſtus ſeu nudus in præſepi, aut cruce, ſeu tectus veſtibus, ſeu opertus cœlo aut ſymbolis (quo in ſtatu Chriſtum ipſum Sacramentum Euchariſtiæ nuncupamus, & hoc ſenſu, nec alio Sacramentum hoc latriæ adoramus) eodem prorſus cultu, adoratur. Riderent Devios, doctoreſque noſtros aulici, ſi quis hæc regio honore applicata diſcuteret, & quali honore pallium Regis operiens Regem, aut in veſtiario repoſitum, honorandum foret, multis clamoribus digladiaretur.

7. *Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?* Devios acriter, & tam multis decertantes *quali honore* ſeu *ſpecie*

ſpecies ſacramentales, quæ ſunt pallii, ſeu opertorii inſtar, ſeu *Sacramentum* id eſt, ſpecies tegentes Chriſtum, & ut includentes Chriſtum, ſeu Chriſtus ſic tectus, ſit colendus, & an duplex ſit honor, & preterea alius ſit relativus ſpecierum, & qualis.

Vereor & ne aulici, cùm iſta tot ſubtilitatibus in ſcholis noſtris involvimus, taciti ſubſannent nos; nec forſan immeritò, cùm non ſine riſu exciperentur applicata honore regio, in quo tamen eſt eadem omnino ratio, & ſimiles prorſus formari circâ illum poſſint difficultates, & moveri lites.

8. Attamen ſaltem, *ſi credere Chriſtum eſſe realiter præſentem ſub ſymbolis Euchariſtiæ, ejuſque corpus ſub iis creditum adorare in Euchariſtia, nullum habet venenum, nec præjudicat ſaluti* illud credentis, & ſic adorantis, nemo ſanæ mentis poteſt dicere *præjudicare ſaluti, aut venenum aliquod habere*, Sacramenti ſeu Euchariſtiæ adoratio, & quidem *latriæ abſolutæ & ſummæ*, modo a nobis explicato. Unde rurſus ſequitur, *nec bonum Chriſtianum, nec ferendum civem, nec hominem ſenſatum haberi poſſe*, qui dictam refugit *adorationem Sacramento ſeu Euchariſtiæ* exhibere, ut patet ex dictis.

§. 14.

De ſacrificio Miſſæ.

Sic habet Profeſſio noſtra: *Profiteor in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium, pro vivis & defunctis.* Et Trid. ſeſſ. 22. can. 1. ["Si quis dixerit in Miſſa non offerri Deo verum & proprium ſacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quàm nobis Chriſtum ad manducandum dari, anathema ſit *Et can.* 3. Si quis dixerit Miſſæ ſacrificium tantùm eſſe laudes & gratiarum actiones, aut nudam commemorationem ſacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit."] Hæc ibi de Fide, quia propoſita a Concilio univerſali: a contrario nihil ſequentium eſt de Fide.

Primo,

Primò, itaque de Fide non eſt, ſacrificium Miſſæ eſſe Sacrificium abſolutum, & non tantummodo commemorativum, ſeu relativum, veruntamen verum & proprium: ſed & quæ ſequuntur, in quibus nutant Doctores, ut referam, non ſunt de Fide. Probatur 1. Quia Tridentinum nihil de his rebus ſtatuit, in quo non deerant viri doctiſſimi, qui ſcirent hæc controverſa eſſe in Scholis. Probatur itaque

2. Quia hæc controvertuntur, etiam inter Doctores Scholaſticos, referente Vaſquez, diſp. 222. cujus vel ſoli capitum tituli ſufficiunt noſtro intento his verbis.

[" Oblationem illam quæ quibuſdam verbis fit a ſacerdote ad rationem ſacrificii nullo modo pertinere, *cap.* 1. Neque fractionem, neque diſtributionem hujus Sacramenti ad eſſentiam ſacrificii ſpectare, *cap.* 2. *De conſumptione* hujus Sacramenti comparata cum ſacrificio variæ ſententiæ, *cap.* 3. Eſſentiam hujus ſacrificii in ſola conſumptione non conſiſtere, neque eam aptam eſſe ut ad aliquid horum a Chriſto inſtitueretur, *cap.* 4. In ſola conſecratione hujus Sacramenti totam eſſentiam hujus ſacrificii poſitam eſſe in univerſum probatur, *cap.* 5. Vera ratio ſacrificii in conſecratione poſita, variè exponitur a Theologis, *cap.* 6. Eatenus ſolùm in conſecratione rationem hujus ſacrificii poſitam eſſe, quatenus ſacrificium crucis eo repræſentatur, teſtimoniis Patrum oſtenditur, *cap.* 7. Eſſentia hujus ſacrificii ex ſola mortis Chriſti repræſentatione, optima ratione colligitur, *cap.* 8. Diluuntur objecta adverſariorum, *cap.* 9."] Ita varii variè ſentiunt; proinde nihil horum eſt de Fide. Summa ſententiæ Vaſquez habetur, cap. 8. [" Ratio ſacrificii in ſignificatione omnipotentiæ Dei auctoris vitæ & mortis formaliter poſita eſt: ac proinde ſi ſit oblatio aliqua per quam abſque rei oblatæ immutatione vera & reali, Deus auctor vitæ & mortis denotari & coli poſſit, verè & propriè ſacrificium dici debet. Hujuſmodi autem eſt conſecratio corporis & ſanguinis Chriſti abſque reali immutatione ipſius Chriſti, ob ſolam repræſentationem mortis ejus; illa igitur verè & propriè ſacrificium erit. Porro autem per ſolam repræſentationem

tionem mortis Chriſti in conſecratione, ita ſignificari Deum auctorem vitæ & mortis ſicut per ipſam cruentam mortem Chriſti, manifeſtum eſt; nam commemoratio mortis Chriſti repræſentat, & quaſi præſentem"] eam facit, denotat Deum, auctorem vitæ & mortis, ac ſi tunc Chriſtus in honorem Dei reipſâ occideretur; atque adeo ad eſſentiam ſacrificii in univerſum immutatio rei oblatæ non acquiritur, quia *commemorativum* ſacrificium, ſine illa eſſe poteſt, tametſi ad eſſentiam ſacrificii *abſoluti* neceſſaria ſit, eo quòd ratio formalis ſacrificii, quæ eſt ſignificatio non in verbis ſed in rebus, quâ denotatur Deus auctor vitæ & mortis, ſine tali immutatione in ſacrificio commemorativo reperiatur.

Eſt tamen valde obſervandum ad ſacrificium commemorativum, quod verè & propriè ſacrificium dicitur, non ſatis eſſe ſi ſolùm ſit ſignum nudum mortis alicujus rei, nullo modo continens in ſe rem ipſam cujus mors repræſentatur; ſic enim non diceretur res illa cujus mors repræſentatur, in ſacrificium offerri, neque verè commemorativum ſacrificium, quin potiùs ſignum tantùm & larva ſacrificii eſſet, & neceſſariò requiritur ut ipſa cujus mors repræſentatur, ſit ſignum mortis ſuî ipſius: v. g. ſi vera eſſet ſententia hæreticorum, qui negant ſub ſpeciebus panis & vini Corpus & Sanguinem Chriſti, & ſubſtantia panis & vini ibi eſſet, repræſentari quidem poſſet mors Chriſti, ut ipſi hæretici etiam concedunt, at Chriſtus in ſacrificium non verè & reipſâ, ſed tantùm in figura offeretur. Nam quo pacto verè & reipſâ in ſacrificium offerri dici poteſt id, circa quod actio Sacerdotis offerentis non reipſâ, ſed tantùm ſimilitudine quâdam, & in figura verſatur? ["Cæterum cùm ipſemet Chriſtus ſit ſub ſpeciebus panis & vini, & circa illum actio ſacerdotis offerentis ipſa ita verſetur, ut ipſemet per ſpecies panis & vini, ex modo peculiari quo a ſacerdote conſecratus, repræſentet cruentam & realem mortem ſuî ipſius, & ea repreſentatione denotet Deum auctorem vitæ & mortis, quamvis non dicatur reipſâ & verè, ſed in ſola figura & ſimilitudine, occidi & mori, tamen verè & reipſâ immolari,

molari, & in ſacrificium offerri dicitur."] Hæc Vaſquez. Quid facilius creditu *ſacrificio vero & proprio*, ſolùm tamen *commemorativo*, non *abſoluto*, ſic explicato?

2. Aut ſaltem, poſito quòd *credere Corpus Chriſti eſſe realiter* ſub *ſymbolis panis, nec habeat venenum, nec præjudicet ſaluti credentis*, ex Apol. cap. 7. quis non dicet, *credere Sacrificium verum & proprium*, ſed *commemorativum*, ut explicatum, *non habere venenum*, nec *præjudicare ſaluti?* Ex quo rurſus deducet, *nec bonum Chriſtianum, nec ferendum civem, nec hominem ſenſatum haberi poſſe* in imperio, qui non credit tale *ſacrificium:* quod ſufficit quò quis ſit Catholicus, ut ſupra diximus in ſimili.

De *Propitiatione*; præter jam relata ex Tridentino, habendum in explicationem ex eodem, quod habet, ſeſſ. illa 22. cap. 2. ["Et quoniam in divino hoc ſacrificio quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruentè immolatur, qui in arâ Crucis ſemel ſeipſum cruentè obtulit, docet ſancta Synodus Sacrificium iſtud, verè propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri ut ſi cum vero corde & recta Fide, cum metu & reverentia contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens crimina & peccata etiam ingentia dimittit; una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſeipſum tunc in cruce obtulit, ſolâ offerendi ratione diversâ; cujus quidem oblationis cruentæ inquam fructus, per hanc uberrimè percipiuntur, tantùm abeſt ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non ſolùm pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed pro defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis rite juxta Apoſtolorum traditionem offertur."] Hæc ibi. Quare ut hæc ſunt de Fide, ita nec plura ſunt Fide credenda. Sicque quæ blaterant adverſarii contra *propitiationem*, facilè diluuntur. Itaque.

Longè abeſt ut ſacrificium Miſſæ ſit *propitiatorium*, ſicut ſacrificium crucis. Nam iſtud meritorium fuit

redemptionis, ſeu remiſſionis peccatorum, & gratiarum omnium, quæ nobis conferuntur, & omne meritum Chriſti in eo fuit conſummatum & hoc ſenſu fuit *propitiatorium*; illud verò eſſe voluit Chriſtus, *veluti inſtrumentum*, inquit bene Vaſquez, diſp. 229. cap. 2. *quò meritum paſſionis ſuæ nobis applicaretur*, ut & applicatur per Sacramenta per fidem, & per bona opera: & hoc ſenſu *propitiatorium* eſt, quomodo etiam fides, & pleraque ſunt propitiatoria. Quid facilius creditu tali *propitiatione?* Et quæ ibi derogatio propitiationi ſacrificii Crucis?

2. Non niſi per *impetrationem* hoc conferre, & proinde non niſi [" per impetrationem & mediatè eſſe propitiatorium, *docet bene Vaſquez, diſp.* 128. *cap.* 2. *&* 3. *ubi probat* hoc ſacrificium non habere vim inſtar Sacramenti Pœnitentiæ, *ſcilicet immediatè* non modò remittendi mortalia, ſed nec venialia, vel conferendi gratiæ ſeu juſtificationis augmentum, ſed tantùm mediatè, *ſeu* vim impetrandi gratiæ auxilium, quò & a mortalibus & a venialibus juſtificari, & in juſtificatione ſua homo creſcere poſſit, *ſeu impetrandi* ſpiritum pœnitentiæ & contritionis, per quam peccata nobis remittuntur"] aut alios ſanctos motus animi, per quos *homo* poſſit creſcere in juſtificatione. Hoc modo ſcilicet *per impetrationem*, ſunt propitiatoriæ fides, oratio, &c. ſed iſtæ ex pietate & honeſtate operantis. Illud virtute rei oblatæ ſeu juſtificationis Chriſti: eodem modo ſcilicet per *impetrationem* bona etiam temporalia, *ſalus corporis, liberatio ab ægritudine aliqua, fructus terræ, & id genus alii effectus ſunt hujus ſacrificii*, quæ etiam oratio impetrat. Quæ ergo difficultas credendæ talis *propitiationis*, & obtentionis talium effectuum?

3. Non ſemper certâ lege, inquit idem Vaſquez, ead. diſp. cap. 4. [" Sed aliquando virtute hujus ſacrificii obtineri auxilium gratiæ ad juſtificationem & bona temporalia, experimento compertum eſt; *Et ibidem addit idem:* Nam non ſemper remittit peccata eo modo, quo ſupradictum eſt per ipſum remitti, neque ſemper virtute ipſius conferuntur alia auxilia

auxilia ſpiritualia, neque ſemper bona temporalia intuitu illius a Deo impetramus."]

["4. Oblatione hujus ſacrificii proximè, *ſeu immediatè*, & ſemper certòque remitti pœnam temporalem viventium, ſeu debitam eorum peccatis, & hoc etiam modo propitiatorium eſſe pro vivis, nullâ ratione negari poteſt, *inquit Vaſquez ibidem & probat:* Quia cùm ſit cauſa particularis, per quam nobis applicatur meritum univerſale Paſſionis Chriſti, *ut ex Trident. retulimus*, opus eſt ut illi aliquem effectum ſicut etiam Sacramentis, certò tribuamus, tametſi pendeat ex diſpoſitione ejus, pro quo offertur; nullus autem ei tribui commodius poteſt, quàm remiſſio pœnæ, ſi quidem reliquos non ſemper confert *(ut jam ex ipſo retulimus.)* Reliquum igitur eſt ut effectus quem certâ lege hoc ſacrificium ſemper operatur, ſit remiſſio pœnæ jam in viventibus, juxta cujuſque diſpoſitionem *(& hoc etiam nomine eſt* propitiatorium *pro vivis & defunctis."*] Addit tamen: *Quanquam ab Eccleſia definitum non ſit.* Hoc ergo quod *certò ſemper, ſeu certâ lege*, pœna hæc temporalis remittatur, non eſt de de Fide.

5. Diſputat Vaſquez, diſp. 229. ["Utrùm omnes effectus hujus ſacrificii, *tam pro vivis, quàm pro defunctis*, dicendi ſint ex opere operato, an non. Tametſi, *inquit*, Scholaſtici omnes, quod attinet ad rem ipſam, eodem modo ſentiant, diverſo tamen modo loquuntur, variaſque Theologorum opiniones refert, *cap.* 1. Nec eſt idem, *inquit*, aliquid nobis donari virtute ſacrificii ex opere operato & certâ lege conferri;"] Non itaque eſt de Fide, ſacrificium hoc prædicta operari *ex opere operato*; nam Trident. nihil habet de hac re, & Theologi diverſimodé hunc modum loquendi exponunt, de quo ibi fusè Vaſquez.

6. De propitiatione ejuſdem ſacrificii *erga defunctos*, hæc ſpecialiter notanda 1. ex Vaſquez, diſp. 218. cap. 4. ["Defunctis ſacrificium iſtud nullo alio modo prodeſſe poteſt, quàm remittendo pœnam temporalem, ut patet."]

7. Quod jam notavimus ſupra, *aliquos putare ſpecialiter*, de ſacrificio Miſſæ oblato pro defunctis, *non*

habere tantam efficaciam ut infallibiliter acceptetur, neque esse aliquod opus, quod ex opere operato liberare possit animas defunctorum a pœnis lege certâ & infallibili: Et Vasquez ibidem, cap. 4. *Sotus,* inquit, Canus, & Corduba censent, sacrificium Missæ circa vivos certâ lege semper operari remissionem pœnæ; circa defunctos verò existentes in purgatorio, non item, sed illis solùm ad hunc effectum valere per modum suffragii: vocant autem per modum suffragii, quod solùm profit prout Deo placuerit illud acceptare, neque certâ lege statuerit propter illud, defunctorum pœnas remittere; sic arbitrantur effectum sacrificii Missæ circa defunctos non esse ita certum, sicut circa vivos.

8. Longissimè est a Fide, valorem hujus sacrificii esse infinitum, de quo Vasquez, disp. 113. cujus caput 1. inscribitur, valorem & virtutem hujus sacrificii finitam esse, non pauci Theologi autumant.

9. Hâc secretione facta doctrinæ Fidei, ab ea quæ non est de Fide, quàm facilè est credere *sacrificium Missæ* esse propitiatorium pro vivis & defunctis! Patet etiam ex ea, quàm multa Ministri affingant falsò doctrinæ Fidei Catholicæ, schismati & divisioni, ex quo vivunt, fovendo.

10. Sed esto, difficultas aliqua maneat; saltem doctrina hæc Fidei sic exposita *nullum habet venenum, nec præjudicat, pietati & saluti credentis illam,* posito quòd credere *Corpus* Christi esse realiter præsens in panis symbolis, nullum habeat venenum. Unde rursus sequitur *nec bonum Christianum, nec ferendum civem, nec hominem sensatum haberi posse* in imperio, qui huic doctrinæ non subscribit.

§. 15.

De Papa, ejus primatu & auctoritate.

Confessio nostra hoc solum habet: *Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoque Pontifici, B. Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicarii, veram obedientiam spondeo* ac juro. Ex Trident. sumptum, sess. 25. in

quo

quo nec plura. [" Sancta Synodus Paſtores omnes obteſtatur, ut illa omnia, quæ ſancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum mater & magiſtra ſtatuit, quibuſcumque fidelibus ſedulò commendent, omnique diligentiâ utantur ut illis omnibus ſint obſequentes. *Et in ſingulis ferè ſeſſionibus habetur*: In Tridentina Synodo præſidentibus tribus Apoſtolicæ ſedis Legatis."]

Sed explicatius in Concilio Florentino, in definitione Synodi; [" Definimus Sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum Succeſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi ac gubernandi univerſalem Eccleſiam a Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canoninibus continetur."] Hoc ergo eſt de Fide, quia propoſitum a Concilio univerſali: ſed nihil aliud eſt de Fide, nec aliter, quia neutiquam propoſitum a Concilio univerſali, hoc præſertim in quo Græci & Latini conſederunt, & exactiſſimè poteſtas hæc fuit a Græcis præſertim diſcuſſa.

Quare 1. non eſt de Fide, Pontificem Romanum docentem aliquid, ſive in Concilio particulari, ſive in Synodo Provinciali etiam cùm alloquitur totam Eccleſiam, ſeu cùm ex Cathedra, ut aiunt, loquitur, dum extra univerſale Concilium doceat, eſſe *Judicem ſupremum controverſiarum*, aut eſſe infallibilem; nec quod ſic definitum foret, eſſe de Fide, Eccleſiæ niſi aliunde ſenſus totius conſtaret. Probatur 1. quia id non habetur in Tridentino, aut Florentino, aut in ullo Concilio univerſali: quinimo, in Profeſſione noſtra, & in Tridentino, ſeſſ. 4. de ſola Eccleſia dicitur, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Sanctarum Scripturarum. 2. Quia nullus doctorum hucuſque, nec ipſe Bellarminus id eſſe de Fide Catholica cenſuit 3. Quia inter Doctores Catholicos varii varia ſentiunt, ut relatum ſupra etiam ex Belarmino, tom. 1. de

Rom. Pontif. lib. 4. cap. 2. [" Ubi ſecunda opinio eſt, *inquit*, Pontificem etiam, ut Pontificem, poſſe eſſe hæreticum, & docere hæreſim, ſi abſque generali Concilio definiat, & de facto aliquando accidiſſe. Hanc opinionem ſecuti ſunt aliqui Pariſienſes, ut Gerſon & Almain, Caſtro & Adrianus VI. Papa. Qui omnes non in Pontifice, ſed Eccleſiâ, ſive in Concilio Generali tantùm, conſtituunt infallibilitatem Judicii, in rebus Fidei:"] Et *hæc opinio*, addit ipſe Bellarminus, *non eſt propriè hæretica nam adhuc videmus ab Eccleſia tolerari qui illam ſententiam ſequuntur*. Quod autem ipſemet durus cenſor ſubjicit, *tamen videtur omnino erronea, & hæreſi proxima*, non ſatis firmo fundamento dicit; ſed potiùs probabilis eſt illa opinio, tum ob auctoritatem tantorum Doctorum, etiam Adriani VI. Papæ (nondum tamen provecti ad illam ſedem, cùm hæc ſcripſit) qui rexit Eccleſiam paulò ante Tridentinum; tum quia in Tridentino nihil de hac re dictum. Denique ſi quid rationes Bellarmini valerent, probarent Papam, etiamſi aliquid *ſolus* definiat, aut *ſolùm opinionem ſuam declaret aliis*, aut *particularibus ſolùm, non toti Eccleſiæ* reſpondeat, infallibilem eſſe, quæque ſic docens pronunciat, *eſſe de Fide*; quæ tamen ipſemet Bellarminus negat, & concedit Papam in his caſibus *poſſe errare, & de facto erraſſe*, ut retulimus ſupra. Quia teſtimonia allata a Bellarmino loquuntur univerſaliter, ut patet ex eorum relatione etiam ut factâ a Bellarmino; ergo ſi quid probarent, contra Bellarm. probarent.

Quæret forſan aliquis, quid in hac quæſtione probabilius cenſeam? Reſpondeo quæſtionem hanc, diverſionem eſſe a propoſito noſtro; nec proinde mihi illi reſpondendum eſſe. Doctorem ſolùm ago Catholicum, non ſcholaſticum. Cùm Itaque nihil de hac re doceat Eccleſia, nec ego debeo quidquam docere, nec Devius, quò Catholicus fiat, quidquam ſcire; abſtrahit ab his quæſtionibus, ſeu ignoret hæc; ſufficit illi, quò ſit Catholicus. Addo tamen ex abundanti, liberum illi eſſe utramvis, prout placuerit, quippe nullo Fidei præjudicio, ſententiam

ſententiam ſequi, utpote probabilem utramque. Sed utcumque ſit, veriſſimum eſt, id quod manat a ſede tantæ auctoritatis, eſſe cum magna veneratione ſuſcipiendum. Fusè hæc jam diximus & ſtatuimus ſupra.

2. Non eſt de Fide, Papam eſſe ſupra Concilium univerſale, ſeu ſupra Eccleſiam totam reliquam; ſicut nec etiam Concilium aut totam Eccleſiam reliquam eſſe ſupra Papam, ſeu quocumque modo quæſtio bene proponatur. Probatur 1. quia nihil horum habetur in profeſſione noſtra, nec in Conciliis univerſalibus Trid. Flor. aut aliis. 2. Concedit id expreſsè Bellarm. ipſe, jam ſupra relatus. [" Non ſunt, *inquit*, *tom.* 1. *de Concill. lib.* 2. *cap.* 17. propriè hæretici, qui ſentiunt Pontificem non eſſe ſupra omnia Concilia, & ſupra Eccleſiam univerſam, ita ut nullum in terris ſupra ſe judicium agnoſcat; & *fatetur* dubium ſaltem eſſe, quod Lateranenſe ultimum Concilium, ſub Leone X. ſeſſ. 11. id definierit propriè ut decretum Fide Catholicâ tenendum."] 3. Probatur & explicatur magis. Quia variæ hac de re ſunt Doctorum ſententiæ, etiam referente Bellarm. Tomo 1. de Concil. lib. 2. cap. 14. quod vel ſolum ſufficit, probando id non eſſe de Fide Catholica, cui ſoli pelliciendis Deviis ſcribimus. Sic itaque habet Bellarm. cap. illo. 14. [" De propoſita quæſtione tres invenio doctorum ſententias. Prima eſt, Concilium eſſe ſupra Pontificem. Id quod aſſerunt Cardinalis Cameracenſis, Joannes Gerſon, Jacobus Almainus, & alii nonnulli, in ſuis Tractatib. de poteſt. Eccleſ. Item Nicolaus Cuſanus, Panormitanus & Magiſter ejus Card. Florentinus. Item Abulenſis, & quidam alii *(locis a Bellarmino relatis.)* Ut autem hæc ſententia intelligatur; notandum eſt duo eſſe fundamenta hujus opinionis. Primum eſt, Papam non eſſe propriè caput Eccleſiæ univerſæ ſimul congregatæ. Id quod non eodem modo intelligunt hæretici, & alii auctores: hæretici enim volunt Papam nullo modo eſſe caput Eccleſiæ totius, ſed tantùm Epiſcopum ſuæ Eccleſiæ particularis, & ad ſummum Patriarcham occidentis. At alii auctores docent Papam eſſe caput & Paſtorem ſingulorum

gulorum Chriſtianorum, & ſingularum Eccleſiarum ſi ſeorſim ſumantur, non autem totius Eccleſiæ ſimul congregatæ in Concilio Generali; tunc enim Eccleſia accipit quaſi formam corporis, & tota poteſtas quæ erat ſparſa in variis membris, ibi unitur: ita ut comparare Papam cum cæteris Chriſtianis ſeorſim ſumptis, ſit comparare membrum nobiliſſimum cum minùs nobili; at comparare Papam cum Concilio, ſit comparare partem cum ſuo toto, & proinde minus cum majore. Et ne dicamus Concilium ſine Papa non eſſe totum perfectum, ſed corpus ſine capite; addunt ſecundum fundamentum, quod eſt ſupremam Eccleſiaſticam poteſtatem eſſe tam in Concilio, quàm in Papa; ſed in Concilio principaliùs, immediatiùs & immobiliùs. Dicunt enim Chriſtum immediatè omnem poteſtatem ſolvendi & ligandi tribuiſſe Eccleſiæ, & cùm Eccleſia ſemper duret, immobiliter in ea ſemper manere hanc poteſtatem; quia tamen non poteſt Eccleſia ſemper congregata manere, & exercére hanc poteſtatem per ſe inſtituit Chriſtus Summum Pontificem, tamquam inſtrumentum generale ad omnes actiones Eccleſiæ, & in eo poſuit hanc poteſtatem ſummam, ut eam exerceat nomine Eccleſiæ. Differunt quidem inter ſe hi auctores; quòd aliqui ponant poteſtatem formaliter & ſubjectivè in ſolo Pontifice, in Eccleſia autem ponunt eam ut in fine, quia eſt propter Eccleſiam; & ut in Regulante, quia Eccleſiæ eſt regulare & dirigere Papam, cùm ipſa non poſſit errare, *Papa autem poſſit*; ac denique ut in ſuppleute, quia deficiente Papâ propter mortem naturalem, civilem, Eccleſia ſupplet ejus officium. Alii verò volunt eſſe formaliter & ſubjectivè, principaliter in Eccleſia, inſtrumentaliter in Pontifice; conveniunt tamen in eo omnes, ut doceant hanc poteſtatem immediatè in Eccleſia; & proinde mortuo Papa, vel depoſito, vel nolente adeſſe Concilio, Concilium non propterea eſſe corpus imperfectum, ſed perfectum, & habere poteſtatem papalem definiendi de Fide, ſanciendi leges, dandi Indulgentias, &c. Ex quibus deducunt Concilium eſſe ſupra Papam, & poſſe ipſum judicare & punire; & idem eſſe quærere, an Papa

ſit

ſit major Concilio, ac ſi quæreretur an pars ſit major ſuo toto. Denique volunt Papam eſſe in Eccleſia id, quod eſt Dux Venetiarum in Rep. Veneta; vel Magiſter Generalis in aliqua Religione; conſtat enim Ducem Venetum eſſe ſupra ſingulos Magiſtratus & eſſe ſupra ſingulos Senatores, & civitates Venetas, non tamen ſupra totum Senatum ſimul collectum; & quando moritur Dux, certum eſt totam auctoritatem, etiam Ducalem, eſſe in Senatu. Quomodo etiam Magiſter generalis eſt ſupra ſingulos Religioſos, etiam Priores, & Provinciales, tamen non eſt ſupra congregationem generalem, cùm ei parere debeat, non imperare. 2. Opinio eſt aliquorum Canoniſtarum qui volunt quidem Papam eſſe ſupra Concilium, & a nemine judicari poſſe invitum; tamen poſſe ipſum ſeſe ſubjicere Concilio, & dare illi ſupra ſe poteſtatem; & ſi hoc fecerit, acquieſcere debere ſententiæ Concilii, etiamſi de ipſius depoſitione ageretur. Ultima ſententia eſt ferè communis; quòd videlicet Papa adeo ſit ſupra Concilium, ut non poſſit etiam ſe ſubjicere ejus ſententiæ, ſi propriè de ſententia coactiva agatur. Ita Turrecramata, Cajetanus, Ferrarienſis, Turrianus, Sanderus, &c."] Hæc Bellarminus. *Quare nihil horum eſt de Fide*, hoc ipſo quòd varii varia ſentiunt, nullo hæreſeos inſimulante diffidentes, a propria ſua ſententia. *Quæſtio hæc*, inquit Bellarminus de Concil. lib. 2. c. 13. ["exorta eſt tempore Concilii Piſani, Conſtantienſis & Baſilienſis: cœperunt Patres quærere, an tenerentur obedire Pontifici, an Pontifex potiùs teneretur obedire ipſis, id eſt, generali Concilio; tum plurimi in eam ſententiam iverunt, ut Concilium eſſet ſupra Pontificem; uſque ad hanc diem, quæſtio ſupereſt etiam inter Catholicos."] 2. Quòd omnes hæ opiniones, & prima etiam, ſint probabiles, & proinde cuivis liberum ſit, etiam nunc abſque ulla cenſura, quam velit ſequi, & proinde amplecti, ſi vult, *primam*. Probatur 1. ex auctoritate tam gravium Doctorum, quia eam ſecuti ſunt, Gerſonis, Almaini, &c. 2. Ipſamet ſuis librata ponderibus, ut audivimus expoſitam, referente ipſo Bellarmino

mino per ſe ſatis prudens apparet, & naturâ corporis & capitis fundatur. Ergo probabilitate non caret. Et bene Vaſquez 1. 2. diſp. 62. cap. 4. ["Quando videmus fundamenta omnia & rationes, Doctores oppoſitæ ſententiæ vidiſſe & conſideraſſe, & ad eas aliquo modo reſpondiſſe, nec eis convictos fuiſſe"] probabilem manere ſententiam illam judicare debemus. 3. Ex exemplo Magiſtri generalis, quod clarum eſt, nec enim refert a quo Papa habeat poteſtatem tanquam a cauſa efficiente, nam cauſa efficiens non mutat rationem formalem capitis comparati cum corpore. 4. Nihil habet Bellarmin. quod facilè ſolvi non poſſit. Nam nec teſtimonia Conciliorum, ne quidem verba Lateranenſis ultimi, ſeſſ. 11. relata a Bellarmin. nec Patrum quos producit, quidquam ſonant expreſsè contradictorium primæ illi ſententiæ, ut ex lectione patet. Omnia & ſingula ſolùm probant quod de Fide eſt, & habetur in Fide Concilii Florentini, *Papam eſſe caput Eccleſiæ*; nec quidquam de contentis in prima ſententia damnat, niſi ad ſummum per conſequentias deductas inde a Bellarm. quæ non ſunt Conciliorum aut Patrum, & facile eſt cuivis eas negare. Sanè nec Concilia nec Patres, ad hoc vel ut Juris apices unquam deſcenderunt. 5. Vel ſolùm Synodi Florentinæ & Tridentinæ ſuper has difficultates non ignotas Epiſcopis & Theologis, ſilentium, teſtimonium videtur poſitivum probabilitatis retinendæ pro illa prima ſententia. Cur enim poſt tot hac de re motas quæſtiones in Conciliis Conſtantienſi & Baſilienſi ſiluerunt? Quare ſine fundamento ſufficiente pronunciavit Bellarminus, *a temeritate magna excuſari non poſſe qui primam illam tenent* opinionem, & contrariam *eſſe ferè de Fide*, & ejus cenſura potiùs cenſurâ digna foret, qui ſic tali audet cenſurâ notare Doctores tam graves, quos ipſemet pro prima illa ſententia citavit, Cardinalem Cameracenſem, Almainum & Patres omnes Concilii Conſtantienſis, & Baſil. etiamſi ſpectentur ut particulares Doctores; cùm præſertim poſt hæc tempora, nullum Concilium generale contrarium pronunciaverit, ut jam diximus. In Concil. Conſtantien. Tom. 3. pag. 849. ſeſſ. 4.

Sic

Sic habetur: [" Declarat Synodus quòd ipſa Synodus generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem a Chriſto immediatè habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatûs, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem ſchiſmatis, & reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris."] Idem in Baſil. ſeſſ. 32. & 38. habetur. Num tot Patrum & Baſilienſium auctoritas ſufficit fundandæ huic doctrinæ ſaltem probabiliter? Equidem Vaſquez & omnes ferè Theologi, docent *probabilem* eam opinionem dici & eſſe, *quæ ſuos habet* auctores & patronos doctos & prudentes, qui eam ut probabilem amplectuntur. 1. 2. diſp. 62. cap. 4.

Quòd ſi quis quærat, quid mihi videatur probabilius? Reſpondeo ut reſpondi in ſimili de infallibilitate Papæ; ſed neutram harum quæſtionum pluribus licet agere.

3. Longè longius abeſt a Fide, *poteſtas indirecta Papæ in temporalia, ſeu Pontificem ut Pontificem*, etſi non habeat ullam merè temporalem poteſtatem, *tamen habere, in ordine ad bonum ſpirituale, ſummam poteſtatem diſponendi de temporalibus rebus omnium Chriſtianorum, & proinde poſſe mutare regna, & uni auferre, & alteri conferre, tanquam ſummum Principem ſpiritualem, ſi id judicet ad ſalutem animarum neceſſarium, aut poſſe abrogare leges Principum aut condere.* Probatur 1. Quia nihil horum habetur in profeſſione noſtra, aut Tridentino, aut alio univerſali. 2. Nullus Doctorum id dicit eſſe de Fide, ne quidem Bellarmin. 3. Ignota hæc fuiſſe omnia Patribus & Conciliis primorum ſeculorum, evidens eſt; nec enim Papa Liberius Conſtantium, Damaſus Valentem, & nec idem Liberius Julianum etiam apoſtatam, regno deponere vel cogitarunt. 4. Ne quidem omnes praxes Eccleſiæ univerſalis ſufficientes ſunt fundando articulo Fidei, ut ſupra diximus, quod releget lector, & his applicabit; multò minùs praxes recentiorum aliquot Pontificum ſufficit praxi quod fundetur in opinione probabili ex judicio ſic agentis, & aliorum multorum, ut ibidem adnotavimus.

vimus. Hinc contra hanc praxim poſſunt eſſe opiniones probabiles. Sanè in hac materiâ præſtaret ſilentium loquacitati, eò præſertim quòd cùm occurreret occaſio, parum ad rem referret diſcuſſio hujus quæſtionis ſpeculativæ, cùm facile foret ſolùm *minorem propoſitionem* diſcutere, ſcilicet, depoſito contendente hîc & nunc non eſſe ſufficientem cauſam depoſitioni, quidquid ſit de generali illa poteſtate; certum enim inter omnes eſt, ſaltem non niſi ex graviſſimâ & juſtiſſimâ causâ, depoſitiones has eſſe attentandas; & qui in tali caſu non præſtaret armis, lite de facto caderet intentatâ; & meo quidem judicio, crimini deberet eſſe particularibus, de his ſtatuendo quidquam pronunciare, cùm ſit ſemina diſcordiarum inter Papam & Reges bene conſentientes ſpargere. Ob quas etiam vel ſimiles rationes præſtat, nec de duabus præcedentibus quæſtionibus agere. Satius eſt ſequi Concilium Tridentinum, quod de his omnibus ſiluit; *nec ſapere pluſquam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem*, Paulo id prudenter admonente, Rom. 12. 3.

§. 16.

De Judice controverſiarum.

Sic habet profeſſio noſtra: *Sacram Scripturam juxta eum ſenſum quem tenuit, & tenet S. Mater Eccleſia, cujus eſt* judicare *de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum ſcripturarum, admitto; nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam & interpretabor.* Et Trident. ſeſſ. 4. [" Decernit Synodus, ut nemo ſuæ prudentiæ innixus, in rebus Fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorqueat, contra eum ſenſum quem tenuit & tenet S. Mater Eccleſia, cujus eſt *judicare* de vero ſenſu & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum, ipſam Scripturam Sacram interpretari audeat."] Hæc, nec plura Concilium. Quare ut doctrina his contenta eſt de Fide, & quod ibi præſcribitur ſequendum, quia propoſitum a Concilio univerſali; ita a contrario nihil aliud eſt de Fide

Fide in hac materia, nec oportet plus ſapere, quàm ſapuit Concilium. Itaque.

1. Ut Concilium abſtinuit a termino *infallibilitatis in Eccleſia*, etiam univerſali, in doctrinâ Fidei & morum, ita licitum cuique ab eo abſtinere. Quinimo ut utile eſt uti hoc termino, quippe apprime ſignificativo, tum in ſcholis, tum in Concionibus erudiendo populo, ita præſtat abſtinere in collationibus cum Deviis.

2. Quia terminus iſte non eſt *Conciliaris*, non enim in ullo Concilio reperitur, ut nec in Scriptura; cur ergo eo, præſertim exoſo adverſis, utemur? Difficiliorem eis reditum ad Eccleſiam ſic reddemus, & probationem ejus quod injecerimus? *Tranſubſtantiationis nomine* utitur Tridentina Synodus, ſeſſ. 13. can. 1. & cap. 4. Eo itaque nobis utendum, & non ſolùm res eo ſignificata credenda: at non uſa eſt termino *infallibilitatis*; nec nos ergo utamur, nec ſapientores in Fidei rebus ſimus Concilio. Et ſi Devius quid ſentiendum ſciſcitetur; reſpondeamus ſufficere illi obvolvere id ſilentio, & ignorare id poſſe quod Tridentinum non docuit.

3. Res ſignificata per ipſum terminum *eſt de Fide*, dummodo nihil aliud eo termino ſignificetur, niſi quod habet Tridentinum, *Eccleſiæ eſſe judicare de vero ſenſu Scripturarum*, & de qualibet motâ controverſiâ, eique aſſentiendum, & ejus ſenſum *admittendum*, quæ nunquam errat *ob aſſiſtentiam Spiritûs Sancti, ei promiſſam*. Joan. cap. 14. 16. 26. & cap. 16. 13. *qui errare non poteſt*; nam *impoſſibile eſt mentiri Deum*, Hebr. 6. v. 18. Si quid aliud Scholaſticus nomine *infallibilitatis* ſignificet, ut ſæpe ſtæpius ingerit ſubtiliter, *non erit de Fide*, quidquit illud ſit, ſive certiſſimum, ſive probabile, & ſubtilitatis Scholæ proprium, nec ſimplicitati Fidei aptum, Scholis denique continendum, neutiquam Deviis in caſtra Catholica reducendis proponendum; & ſi quærunt illi, *quid in hac re ſit illis ſentiendum, quò fiant Catholici*: Reſpondendum, ſilentem de iis Eccleſiam debere imitari, & ſine præjudicio Fidei hæc poſſe ignorari; *non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem*, Rom. 12. v. 3. Nos Eccleſiæ no-

mine nihil debere docere, niſi quod docuit; cùm in Caſtra Catholica tranſierit Devius, nos illum, ſi ſequi libuerit, in Scholas ducturos & ſubtiliora eſſe docturos. Sanè ſimilis, vel ferè ſimilis eſt hæc quæſtio, illi Scholaſticæ, *An prædeſtinatus poſſit damnari, & reprobus ſalvari.* Ut enim Eccleſia non eſt Eccleſia, niſi habeat aſſiſtentiam Spiritûs Sancti qui eſt *infallibilis*, & proinde Eccleſia per ipſum eſt *infallibilis*; ita prædeſtinatus non eſt prædeſtinatus, niſi cum *prædeſtinatione*; itaque ſicut poſitâ illâ, ſeu ut loquimur in Scholis, *in ſenſu compoſito*, quia Deus non poteſt non perducere ad effectum quod ſtatuit, *non poteſt damnari*; *in ſenſu tamen diviſo*, ut loquuntur noſtræ Scholæ, *poteſt* damnari; ita Eccleſia *in ſenſu diviſo*, poſſet errare, ſed in tali caſu non foret Eccleſia, ſicut in ſimili caſu non foret *Prædeſtinatus: in ſenſu verò compoſito non poteſt errare.* Sed quis non videt hæc nimis ſubtilia, eſſe extra ſepta Fidei, ſeu non eſſe de Fide mixtis his ſubtilitatibus, & proinde continenda intra Scholas? Contineamus ergo nos intra terminos Tridentinos, nec aliud tanquam de Fide proponamus. Ficillima ſanè erit probatio dogmatis noſtri ſic propoſiti, & ei facilè Devius ſubſcribet. Cur viam reditûs ſentibus & dumetis obſidemus, ne facilis ſit reditus?

4. Non eſt de Fide, Deum vel Scripturas non *eſſe Judicem controverſiarum*, ſed *Eccleſiam ſolam*; imo proclamandum, quod pellicit Devios ad nos, *Deum eſſe primum & ſummum judicem, & Scripturam eſſe judicem &* quidem *potiorem* Eccleſiâ; quippe cùm illa contineat Verbum Dei, hujus locutio ſit humana ſeu hominum. Probatur 1. Quia nec Profeſſio noſtra, nec Tridentinum denegat Deo, vel Scripturæ hanc dignitatem judicis. Imo Chriſtus, Joan. 12. v. 48. *Sermo quem locutus ſum, ille judicabit eum in noviſſimo die:* Ut & Joan. 7. 5. *Lex noſtra judicat hominem*, &c. Et bene Suarez, Tract. de Fide, diſp. 5. ſect. 2. [" Regula Fidei eſt vel inanimis, vel viva animata: prior eſt Scriptura & traditio; viva & loquens eſt Eccleſia, Concilium generale, & Epiſcopus Romanus; & ita reſultant quinque Regulæ."] Idem repetit ſæpius, ſect. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Ubi tum alibi,

alibi, indiſcriminatim Scripturæ ſeu Verbo Dei, & Eccleſiæ, judicium de controverſiis aſcribit, & cum eo alii Theologi poſt Auguſtinum, lib. de Unit. Eccl. cap. 2. & alios Patres frequenter. 3. In more poſitum eſt dicere litigantibus, *lex judicabit.* Quidni ergo idem dicemus de Scriptura? 4. Quod ſubtiliùs dicimus in Scholis, legem eſſe *Regulam*, ex qua *Judex judicat*, legem autem propriè non judicare, quia non poteſt audire contendentes, unâquaque parte ad ſe eam attrahente; ita ſcripturam; eſt extra ſimplicitatem Fidei, & proinde non eſt cum illa ſubtilitate de Fide, ſed intra ſepta Theologiæ coërcendum.

5. Non eſt de Fide, ut jam diximus, Papam extra Concilium Generale, eſſe *Judicem* ſummum controverſiarum: nec etiam extra illud *eſſe infallibilem in judicio ferendo de rebus Fidei, aut morum.* Patet quia nec eſt in Profeſſione noſtra, nec in Trident. & hæc jam oſtendimus. Atque hæc ſatis *de Regula Fidei, & ſecretione ex ea doctrinæ Fidei Catholicæ a Scholaſtica, quibuſvis opinionibus, & popularibus erroribus, in omnibus controverſiis hoc ſeculo motis.*

FINIS.

BRITISH MUSEUM
13
17